

GECENİN KAPILARI

OZAN ÖZGÜR

GECENİN KAPILARI

roman

OZAN ÖZGÜR

[3. Baskı]

yazılama

Gecenin Kapıları

Yazılama Yayınevi: 74
Edebiyat: 5

Gecenin Kapıları

Ozan Özgür

Kapak Tasarımı: Levent Karaoğlu

Sayfa Düzeni: Ozan Özgür

ISBN: 978-605-5892-76-0

Üçüncü Baskı: Ekim 2018

Baskı: Mutlu Basım Yayın - Bahri Mutlu
Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi
C Blok No: 256 Topkapı - İSTANBUL
Tel: 0 212 577 72 08
Sertifika no: 18569

Yazılama Yayınevi Hizmetleri Ltd. Ştl.

Serasker Cad. Osmancık Sokak
Betül Han 9/13 Kadıköy - İstanbul

Sertifika No: 12411

Tel: 0 216 338 52 59

iletisim@yazilama.com

www.yazilama.com

Gecenin Kapıları

Ozan Özgür

ROMAN

Ozan Özgür: 1966 yılında Adana'da doğdu. İlk ve ortaokulu tamamladıktan, Endüstri Meslek Lisesi Makine Ressamlığı Bölümünü bitirdikten sonra çalışmaya başladı. İlk şiiri 1985 yılında Cumhuriyet gazetesi ekinde çıktı. O tarihten itibaren çeşitli dergi ve yayın organlarında ürünleri basıldı. Tanyeri Yağmurla Geldi adlı diğer romanı 2013 yılında, seçme şiirlerini içeren Sokak Şarkıcısı adlı son kitabı ise 2018 yılında yayımlandı.

Açıklama: *Kitabın geniş bir arka plana ve buna paralel seyreden yoğun bir akışa sahip olduğu, tarihsel olgu, olay ve kişiliklere sık göndermeler içerdiği, bu durumun da okurlar, özellikle de genç okurlar açısından sıkıntı ve güçlükler yarattığı, parçaları birleştirmek ve bütünlüklü bir okuma yapabilmek için kolaylaştırıcı bir alt metne ihtiyaç duyulduğu uyarıları üzerine, ilgili yerlere açıklayıcı dipnotlar düşülmüş, ön bilgi desteği ile birlikte kılavuz niteliğinde referans noktaları sunulmuştur. Yine bu anlayış doğrultusunda, metin elden geçirilerek çeşitli düzeltmeler yapılmış, kapalı kalan hususlara açıklık kazandırılmıştır.*

BİRİNCİ BÖLÜM

GEZ

arkadaşını söyle
sana kim olduğunu söyleyeyim

Zile basmaktan vazgeçip elini geri çekti. Durdu, kılığını kıyafetini yeniden inceledi. Ayakkabılarının hâlinden hoşnut kalmadı. İnce bir toz tabakası sabah çektiği boya ve cilanın üstünü kaplamış, ışıltısını boğduğu yetmezmiş gibi, ayakkabıya lekeli –yarı parlak yarı mat– tuhaf bir görünüm kazandırmıştı.

"Yuh!" diye veriştirdi içinden. "Başkent değil, harman yeri. Her sonbahar böyle mi olur, arkadaş? Gene yol tamiriydi, suydu, kanalizasyondu ayağına köstebek yuvasına çevirdiler ortalığı. Ağacından, otundan savrulanı da ayrı belâ. Üstüm başım batmıştır Allah bilir."

Parmaklarının ucuyla küçük fiskeler attı, ceketini, pantolonunu silkeledi. Elini belinden geçirdi, gömleğinin büklümlerine düzenli bir görünüm kazandırmaya çalıştı.

Kemerindeki boşluğa dokunur dokunmaz, ateşe basmış gibi hızla geri çekti.

"Bu kırkıncı gelişim, heriflerle akraba oldum ama hâlen arama tarama faslından kurtaramadım. Arabayı sürekli caddeye park ediyor, silâhımı torpido gözüne saklıyorum. Neymiş, efendim, rütbelilerin kesin talimatı varmış, Genel Kurmay Başkanı da olsa nizamiye kapısına dayanan herkes aranacakmış. Dayansa da görsek hazret, bakalım arayabiliyorlar mı?"

Dişlerinin arasından hayali bir tükürük savurdu, askeri lojmanın ışıltılı zeminini balgama boğdu.

Gözleri yeniden ayakkabılarına ilişti.

"Mendil de almadım yanıma, iyi mi? Her defasında tekmilini tamam ediyor, iki dirhem bir çekirdek giyiniyorum da el kadarcık mereti cebime sokuşturmayı unutuyorum. Hâle bak, rezillik... Tükürüp şöyle elimle... Yok daha neler, oldu olacak eğilip yala bari... Ne yapalım, pantolona kıyacağız artık. Tüh! Daha yeni yıkayıp ütülemiştim."

Kunduralarının sayalarını birer birer paçalarına sürttü, parlattı. Yarım döndü, kontrol etti.

"Kir tutmuyormuş neyse ki."

Alıcı gözle tekrar inceledi. Hazır olduğuna kanaat getirdi, zile üst üste bastı. Kulağını kapıya dayadı, belli belirsiz işitilen terlik sürüme seslerinin eşiğe yaklaştıkça duyulmaz hâle gelmesini eğlenerek takip etti.

"Tıpkı kedi: çabuk, ihtiyatlı, kendinden emin. Bir de hırıltısı olmasa. İhtiyarlık rezil şey hakikaten... İhtiyar mı? Senden benden genç. Garip bir biçimde tıkanıyor, ciğerleri ötüyor lâkin. Cigaradan olsa gerek. Kapıya ulaştı mı? Böyle yakalanmayalım da..."

Doğruldu, iki adım geriye çekildi. Kilitte ses çıkarmaksızın dönen anahtarın, ihtiyatla çekilip alınan sürgünün belirsiz tıkırtısını duymaktan çok hissetti.

"Şimdi emniyet zincirini takıyor. İşte böyle, sessiz, usul. Tamam, şimdi kapıyı bir parmak aralayıp bakacak. Öyle tepeden değil, hedef şaşırtmak için iki büklüm, anahtar deliğinin altından..."

Kapı usulca aralandı, loş ışıkta bir tutam gri saçla şüpheci, dik dik bakan hayaletimsi bir göz belirdi. Püskül kaşlı, ince kapaklı, kirpikleri seyrek, akları gölgeli, bebeği havai maviydi.

"Şimdi rahatlayacak, gelen tanıdık."

Hayaletimsi göz bir aşinalık, bir sevinç pırıltısıyla yanıp söndü.

"Evet, şimdi tabancamızı ayakkabılığın çekmecesine bırakalım, zinciri çekip kapımızı açalım. Bir, iki, hoop!"

Emniyet zinciri gürültüyle çekildi, kırlaşmaya yüz tutmuş kısacık saçları, uzun burnu, ince damarların tuhaf bir kızıllık çaldığı yanaklarıyla yaşlı ama sağlıklı bir adam eşiğe adım attı. Tıraşlı, hafif topluca, ortadan biraz uzun ve sağlam yapılıydı, koyu yeşil bir pantolon ile yakası ve cep ağızları lacivert şeritle çevrili krem rengi bir tişört giymişti.

"Jiletten farksız, sıkı bir tekmil vermek lazım."

Topuklarını birbirine çarptı, pembeden çok uçuk beyaza yakın dudakların şekillendirmeye başladıkları hınzır alay ifadesini büyümeden engelledi:

«— Vatan bekçisi, 1956 Nevşehir, Ahmet oğlu Abdullah emir ve görüşlerinize hazırdır, komutanım!»

Adam, başını hafifçe yatırdı, teftişe çıkmış gibi ince ince didikledi. Kusur bulamadı, beğeniyle güldü.

«— Seni köftehor, vatan bekçisiymiş! Emrimdekilerden biri olaydın görürdün gününü, değil canım memleketi, helâ kapısını emanet ediyor muydum bakalım senin gibilerin nöbetine?»

Duymazdan geldi, hazır ol pozisyonundan iki büklüm uzanma seremonisine geçti.

«— Berhudar ol, el öpenlerin çok olsun.»

Bu sahnenin kaçıncı kez tekrarlandığını hatırlamıyordu ancak her defasında aklına ilk tanışmaları geliyor, sırıtmaktan kendini alamıyordu.

Gene öyle oldu. Dudakları aralık, ışıltılı beyaz dişleri açıkta, daldı gitti.

Birlikte çalıştığı çocuklardan birinin, Ercüment'in babasıydı adam. Üst kademelerde korunması, sakınılması, sadece fısıltıyla bahsedilmesi gereken bir hayalet muamelesi gördüğü hâlde gençler arasında almış yürümüş, öfkesi, ağzı bozukluğu, keskin zekâsı, şaşırtıcı muhakeme yeteneğiyle adeta efsaneye dönüşmüştü.

"Bu adamla tanışmayıp kimle tanışacağım?" diye söylenip durmuştu uluorta, belki kulağına çalınır, talebe lüzum kalmadan bir vesileyle...

Kim, Ercüment mi? Peh!

"Yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmediği hâlde duymazdan geldiydi. Söyleyince de takla üstüne takla: Uygun değil, çok meşgul, hasta, geçici görevle Ankara dışına çıktı; sabreder, azıcık daha beklersen, o da isterse tabii, belki ilerleyen zamanda... Garip bir gönülsüzlük, kırk dereden su getirme hâli vesselâm."

Yine de şevki kırılmamıştı. Nasıl kırılsındı ki? Başbuğla aynı dönemde vatan hizmeti yapmış bir subaydı adam; 27 Mayıs'ın[1]

---

1 Genç subayların ülke yönetimine el koydukları 1960 tarihli harekât. Tarihçiler, sosyologlar, hukukçular tarafından anayasası, kanunları ve devleti yeniden yapılandıran dönüşümleriyle Cumhuriyet tarihindeki en özgürlükçü, en katılımcı dönemin önünü açtığı vurgulanmış, koşulları iyi değerlendiren işçi sınıfının, sendikal hareketin, sosyalist solun hızla yükselmeye, ciddi kazanımlar elde etmeye başlamasıyla birlikte de burjuvazinin, yıldönümlerini Hürriyet ve Anayasa Bayramı olarak kutlayan düzen yanlısı siyasi unsurların, özellikle de sağ hareketlerin karalama kampanyalarına maruz kaldığı belirtilmiştir.

hararetli destekçisi, memleketi düze çıkarma hayalleriyle yatıp kalkan, umut yiyip öfke soluyan bir ihtilâlci.

Ak günleri de kara günleri de görmüş, orta kademedeki subayların kalkıştıkları başarısız darbeye, Harbiyelilerin radyo baskınına, gencecik subaylara dönük tasfiye –ne tasfiyesi, düpedüz kıyım desene sen şuna– hareketine, en nihayetinde de Fethi Gürcan'la Talat Aydemir'in asılmalarına[2] tanıklık etmişti.

«— Gâhi güldük gâhi ağladık,» demişti bir seferinde. «Türlü türlü işler geçti başımızdan. Gene de ayakta kalmaya muvaffak olduk, çocuk. İhtilâlin solcuları ihya etmek harici bir netice doğurmadığını gördüğümüzde bile yılmadık. Silâh arkadaşlarımız müşterek ülkümüzü satar, birer birer köşelerine çekilirken biz, tıpkı Başbuğ gibi, meşakkatli bir vazifeye, milliyetçi düşüncenin yeniden inşasına soyunmayı namus borcu belledik.»

"Bu adamla tanışmayıp kimle tanışacağım?"

Sen gel de... Anlatma, oğlum, Ercüment'e, dayan kapıya bir akşam olsun bitsin.

Şimdi detaylarını anımsayamadığı korku ve heyecan dolu bir günün akşamında yüz yüze gelmişlerdi Albayla, hem de ne geliş. Kapı yine böyle yarım aralanmış, 'Amca, ben Ercüment'i' demeye kalmadan şampanya rengi ahşap kanadın savrulmasıyla beylik tabancanın burnuna dayanması bir olmuştu.

«— Kıpırdama! Kaldır ellerini! Şimdi geri bas, sırtını duvara daya! Aferin.»

Anlatma, dayan kapıya, öyle mi? Al sana!

Sırtını duvara vermiş, elleri başının üstünde, şaşkın, korku dolu bakışlarla kalakalmış, kendini tanıtmak için umutsuzca çırpınmıştı.

Nizami tıraşlı saçları, talimsiz, bilhassa göbek kısmından sarkarak yağ bağlamış gövdesiyle hantal bir görünüşe sahip olsa da çakı gibi bir askerdi karşısındaki: şüpheci, kılı kırk ya-

---

2 22 Şubat 1962 ve 21 Mayıs 1963 tarihlerinde, ihtilâlin kazanımlarını kalıcılaştırmak gerektiği, aksi takdirde yozlaşmış sivil siyasetin 27 Mayıs'ı tamamen yok edeceği tespitinden hareketle iki askeri kalkışma daha gerçekleştirilmiş, başarısızlıkla sonuçlanan bu kalkışmaların liderliğini yapan Binbaşı Fethi Gürcan'la Albay Talat Aydemir, sıkıyönetim mahkemesi kararı, Meclis onayı ve bulunduğu makamı 27 Mayıs'a borçlu olan Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in onama kararıyla 1964 yılında idam edilmişlerdir.

ran. Anlat derdini anlatabilirsen.

"Uzanıp silâhı alsam?" diye aklından geçirmedi değil. Fakat yıllar önce, belki düştüğü tehlikeli, sıkıntılı durumlardan, belki yalnızlıktan –kurt kısmı yalnız olmalı, hele ki sürü başıysa– çekip çıkardığı, teşkilat içinde baş döndürücü bir hızla yükselmesini sağlayan yılan ıslığına benzer öteki ses, içindeki karanlıktan başını doğrultmuş, bakar bakmaz bu mesnetsiz ahmaklığı reddetmişti:

"Aradaki güvenli mesafeyi korumakta kararlı, atılıp silâhı almak, hedef şaşırtmak imkânsız. İşin erbabı, kesin. Baksana, namluyu acemilerin yaptığı gibi kafaya değil, karavana atmanın mucize kabilinden olduğu göğüs kısmına doğrultmuş. Mümkün değil, daha hızlı davranılamaz."

Hüküm o denli net, o denli açıktı ki boyun eğmekten, riayet etmekten başka yol bulamamıştı. Ellerini yukarıda tutmuş, kurbanlık koyun gibi kaskatı, kıpırtısız kalakalmayı sürdürmüştü.

Öyle karşılıklı –tabanca, eller havada– kaç dakika beklediler, hatırlamıyor. Hatırladığı, ümitsizliğe kapılıp savdığı ahmakça seçeneği geri çağırmaya hazırlanırken Ercüment'in merdivenlerde belirdiği ve, 'Aman! Ne yapıyorsun, baba?' feryadıyla araya girdiği sahneydi.

Bir de,

«— Yat kalk bu sıpaya dua et,» diyen Albayın hayıflanmayla karışık öfkeli sesi. «Hızır gibi yetişmeyeydi, ala kanına boyanmış cansız yatıyor olurdun şimdi kapı eşiğinde.»

Sonrası hepten unutmak istediği bir rezillikler silsilesiydi. Ercüment'in, 'Tanışmak istiyordun, al hayrını gör' gibilerinden alaycı yan bakışları altında içeriye girmişler, koyu renk mobilyaların hâkim olduğu temiz, büyükçe salonun ortasında birbirlerini tartmışlardı.

Eğlendiği, hem de delicesine eğlendiği her hâlinden belli Albayın mavi gözlerinde, 'Başkası olsa altına kaçırırdı, aferin, korkmadın hiç' diyen bir beğeni ışıltısı parlamıştı sanki. Ancak bu ışıltı, Abdullah adını duyunca göbeğinin zevkten titremesine, bir yukarı bir aşağı gidip gelmesine engel olacak denli parlak çıkmamıştı.

Etini dağlayan alaycı kıkırtıyı bastırmak için hamle edip eline yapışmış, artık biraz önceki olayın yarattığı sarsıntı ve korkudan mı, yoksa aniden boşalan sinirlerinin verdiği peltemsi dalgınlıktan mı bilinmez, öpüşmek yerine kafa tokuşturmaya kalkmıştı.

Kalkmıştı kalkmasına ya, duvara toslamaktan beter olmuştu:

«— Höst! Öküze benzer yanım mı var? Ne demeye süsüyorsun, adam gibi öpsene!..»

Albayın tepeden inme tok sesiyle hülyaları yarıda kaldı:

«— Neden sırtarıyorsun, pişmiş kelle?»

Toparlamaya, yüzündeki aptal sırıtmayı ince bir tebessümle takas etmeye çabaladı.

"Söylesem mi? Boş ver, makaraya sarar gene: Ne biçim faka bastırdım ama. Koskoca reis, korkuluk gibi öyle dakikalarca eller havada... Yalan mı? Değil de ağrına gidiyor, içine sinmiyor insanın."

«— Bak şimdi de arpacı kumrusuna döndü. Hasta mısın, ne demeye bir ayılıyor bir süzgün baygın dalıp gidiyorsun? Karadeniz'de gemilerin mi battı?»

«— Yok bir şey, tanıştığımız gün geldi de aklıma...»

«— Hak ettin, yavrum. Davetsiz mavetsiz, baskın verir gibi dayanırsan eloğlunun kapısına, olacağı o. Dua et ki postu deldirmedin. Dikilip durma yalı kazığı gibi, geç içeriye.»

Eşiği atladı, girdi. Holde incecik bir hava akımı vardı. Salon penceresiyle dip odanın balkon kapısı arasında koşturuyor, daracık koridoru havale geçirmekten kurtarıyordu.

Göğsünü verdi, ferahladı.

«— Görüşmeyeli nasılsınız? Sıhhat, afiyet, keyif?»

«— Keyif eşekte olur. Sıhhat, afiyet faslına gelince... Biraz adam olaydınız, olup da temizleyeydiniz memleketi Moskof tohumlarından, daha iyi olacaktım ya, nerde sizde o yürek? Bırak, çıkarma ayakkabılarını, halı falan yok zaten evde.»

Cereyana kapılıp çarpmaması için önüne mecmua ciltleri yığılmış camlı kapıyı aştı, salona girdi.

Manzara tam da görmeyi umduğu gibiydi. Ceviz kaplama yemek masasının üstündeki örtüler, dantel işleri toplanıp bir

köşeye istiflenmiş, yerlerine ansiklopediler, tarih kitapları, kimi boş kimi kargacık burgacık el yazılarıyla bezeli kâğıt desteleri yerleştirilmişti.

Dağınıklıktan, ortama çöreklenmiş gerilimli atmosferden yeterli izahat fışkırıyor, sonbahar güneşiyle ittifaka girişen Albayın –tam teşekküllü fikri taburlarını önüne katarak– iki yıldır hakkından gelmeye çabaladığı kitabın lanetli topraklarına doğru yeni bir taarruza kalktığı anlaşılıyordu.

Masanın ayaklarına dayalı sehpa, boş çay bardağı, şeker kavanozu, tıka basa dolu kül tablası, yerlere saçılmış gazeteler muharebenin pek de yolunda gitmediğini, istilacı güçlerin sert bir direnişe karşılaştığını söylüyordu.

Belli ki sıkıntıya gömülmüş, nefeslenmek, panik baş gösteren cephe hattını zapturapt altına alacak yeni bir plan kurgulamak üzere karargâh edindiği mutfağa, çay demleme terapisine ricat eylemişti.

Bozgunun hatırası hâlen canlı olacak ki önündeki keşmekeşe bakmasıyla mutfağın yatıştırıcılığına yönelmesi bir oldu.

«— Çay demini almıştır, içeriz herhâlde.»

Cevabı beklemedi, terliklerini gıcırdatarak koridora atıldı.

«— Yardım edeyim.»

«— Otur. İhtiyarladık dediysek, iş göremeyecek kadar elden ayaktan düştük demedik.»

Mutfak kapısından girdi, gözden kayboldu.

"Bakalım biz bu yaşa gelince ne hâlde olacağız? Ölmez yaşarsak tabii."

Göğüs geçirdi, masanın soluna, vişneçürüğü tekli koltuğa yürüdü. Oturmadı, dürtükleyen merakına uyarak masaya yanaştı. Notları inceledi, müsveddelere baktı, temize çekilmiş yığını karıştırdı.

Daktilo şeridinde yarısı dolu yarısı boş bir kâğıt vardı. Eğildi, okudu:

Dokuzuncu Kısım: ASRIMIZIN İÇTİMAİ TARİFİ

Yirminci asır, siyaset, ilim ve fikir adamlarının, birbirinden ünlü beynelmilel şahsiyetlerin mucizevi müdahalelerine açık bünyesi, hep bir fazlasını talep eden müspet karakteri ile arzın şekillendi-

rilmesine seleflerinin yekûnundan daha fazla katkı sağlayan; deha harcı keşifler, akla hayale sığmaz icatlar, paha biçilemez kıymette eserler vasıtasıyla da çığırlar açıp dimağlara çağlar atlatan bir dönüm noktası olmakla beraber, beşeriyetin binlerce senede meydana getirdiği maddi sermayeyi, bu sermayenin ışıltısı medeniyet telâkkisini, milletleri millet yapan gelenek, görenek, yaşayış ve hissediş hususiyetlerini temelinden çökertmek isteyen yıkıcı, bölücü, anarşizan cereyanlara, fikir ve aksiyonlara serbestlik, hüsnükabul, hatta iktidar ile hegemonya bahşeden bir asır da olmuştur.

Öyle muhteris, öyle fütursuz bir asırdır ki bu, beşeriyet aşkına ve onun selâmeti için kurtuluş reçeteleri tanzimine, hem milli hem milletlerarası istikamet ve siyasa tayinine, ahlâki, akli, manevi yetileri tekâmül ettirip her daim cari kılacak prensip ve uhdeler belirlenmesine gayret sarf eden reformcu idarecilerin, terakkiperver komutanların, ıslahatçı feylesofların fikriyatlarını, aidiyetlerini, hüviyetlerini dahi tefsir yoluyla tahrife girişmiş, serdengeçtilerle aralarında illiyet bağları icat ederek her birini yıkıcı, bölücü, anarşizan cereyanların mümessili, hatta elebaşısı olarak tasdik ve takdime yeltenmiştir.

Bu hunharca muameleye maruz kalan şahsiyetlerin başında, memleketimizi düşman işgali ve tecavüzünden nice zorluk, yokluk, umutsuzluk ve ihanet...

«— Ne o, 'Para sayıp almayayım, hazır gelmişken aradan çıkarayım' cingözlüğüne mi giriştin?»

Bozuntuya vermedi, iş üstünde yakalanmanın utancını şımarık bir üslûpla perdeledi:

«— Bizi de kitapçılara koşturacak değilsiniz herhâlde, en azından birini imza edip...»

«— Olur, istersen kapak içine bir de ithaf yazısı döşeneyim.»

«— Minnettar kalır, dualar ederim.»

«— Kâğıt koysan daha iyi edersin. Telifini yaktın, bari yazıldığı masa sağlam kalsın.»

«— Başüstüne.»

Yerdeki gazeteleri aldı, katladı, kalın bir tomar hâlinde masanın köşesine yerleştirdi. Çaydanlıkla demliği üstüne aktardı, tel süzgeci, altlıkları, ince belli bardakları yanına bıraktı. Döndü, vişneçürüğü tekli koltuğa yürüdü.

Dışarıda güneşli bir sonbahar ikindisi vardı, camlardan içeriye akıyor, sarı parmaklarını ak tüllerin üstünde dolaştırıyordu.

Dayanamadı, ince bir vücut çalımıyla pencereye yanaştı.

«— Otur bre! Ne yerinde duramaz adammışsın. Anacığım, senin gibiler için, 'Kıçında bir avuç kurt var' derdi de gülüp geçerdim. Mübalağa etmez, en isabetli teşbihi dillendirirmiş rahmetli.»

İkiletmedi, tel süzgeci yedek bardakaltından alıp üstü pırıltılı desenlerle dolu ince belli kristal bardağın tepesine aktaran Albayın yan bakışları altında koltuğa kuruldu.

«— Çayını nasıl istersin, her zamanki gibi olsun mu?»

«— Evet. Tamam, o kadar dem kifayet eder.»

«— Eski Türkçeye merak saldın, ha? Hayret, genç neslin imaj peşinde koştuğunu, Dil Kurumuna çöreklenmiş komünist züppelerce icat edilen uyduruk kelimeleri alâmetifarika saydığını zannediyordum. Muhatabı farkı görecek, 'Ne kültürlü, ne modern çocuk' intibasıyla taltifler yağdıracak ya.»

Demliği sol eline geçirdi, çaydanlığı kavradı.

«— Yazık, zenginleştiriyoruz bahanesiyle ata yadigârı lisanımızı bombok ediyorlar, haberleri yok. Şeker?»

«— Zahmet etmeyin, ben atarım.»

Bardağı aldı, ışığa tuttu. Yakut gibi berraktı.

Hayranlıkla seyretti, imrenmekten, kıskanmaktan kendini alamadı.

"El değil, kuyum dökümcüsü. Şaşmıyor, ham kalmasına yahut kekremsi bir acılığa bürünecek kadar geçmesine izin vermiyor, kokusu, rengi, tadı tam kıvamındayken çekip alıyor ocaktan. Hüner işte, bizde olmayan şey."

Dudaklarını büzdü, ilk yudumu törenle yuvarladı. Diliyle damağı arasında tuttu, buruk, yakıcı lezzetin tadını çıkardı.

«— Nasıl, güzel mi? Dadaşta içtiğin bulaşık suyuna benzemiyor, değil mi?»

«— Güzel de laf mı, abıhayat.»

«— O vakit cigaradan zarar gelmez, karşılıklı birer tane yakıp tüttürelim.»

Masadaki paketten iki sigara çekti, birini uzattı, diğerini zı-

vanası ve emziği siyah kuşaklı uzun ağızlığa özenle yerleştirdi.

Burnunun dibinde parlayan çakmak alevine yapıştırdı, yaktı.

«— İster zengin ol ister fukara, yemekten sonra yak bir cigara. Sahi, yemek yedin mi? Açsan mutfakta patlıcan musakka var.»

«— Tokum, sağ olun, gelmeden önce bir şeyler atıştırmıştım.»

"Sahte bir keyif bu, mahsustan, mağlûbiyet acısını saklamak için takınıyor. İspat mı? Al."

«— Kitap nasıl gidiyor? Kolayladınız mı biraz? Valla tüm teşkilat dört gözle bekliyor.»

«— Zevzeklik etme, boyacı küpü mü bu daldırıp çıkartasın hemencecik? Koskoca Mustafa Kemal Paşa.»

«— Aslına bakacak olursanız, üç aşağı beş yukarı ben de aynı şeyi söylüyorum ama çocuklar sabırsız, laf dinlemiyorlar. Kimi görsem, 'Ne oldu, hani çıkıyordu?' diye başımın etini yiyor. Ercüment anlatmadı mı hiç?»

Bu kez hedefi tutturmuştu. Suratı ekşidi Albayın, yanaklarına yayılmış örümcek ağları çocuksu pembeliklerini yitirdiler, hastalıklı bir morluğa döndüler.

Başarısız buluyordu oğlunu. Hiçbir işte dikiş tutturamamış, hayta, ilimden, tarihten, sanattan, özellikle de askerlik sanatından –tıpkı her fırsatta akraba ziyareti teranesiyle sivil hayata kaçıp gitmeyi âdet edinmiş anası gibi– nefret eden yeniyetme bir aklıevveldi ona kalırsa.

«— Sıpa! Neyi anlatıyor ki bunu anlatacak? Sen yine onu görmeye geldin tabii. Albayım malbayım, kitap mitap, işin yarım elma gönül alma faslı.»

«— Değil valla. Gelince sorun, altıdan sonra uğrayacağımı söylediydim.»

Duvarı işaret etti. Kadran bölgesinde gösterişli bir bozkurt figürünün bulunduğu plastik çerçeveli saat on altı otuzu gösteriyordu.

«— Daha da erken gelmeyi, uzun uzun sohbet etmeyi istiyordum ama, malûm, teşkilat, iş güç...»

«— Zor, bitmez sizin işiniz, yanlış adamlarla çalışıyorsu-

nuz çünkü. En iyileri, koskoca reis kalkıp evine kadar geldiğine göre, bizim lezzo budalası. Gerisini düşünmek dahi istemiyorum.»

«— Yapmayın, aklı başında, zehir gibi oğlandır Ercüment.»

«— Tabii canım, ne demezsin, sokakların albayı sıpa.»

"Fena bozuldu, şimdi karşı taarruza kalkacak. Demedim mi? İşte geliyor."

«— Bazen çok kızıyorum sana, öyle böyle değil. Ara ara durup hiç sormuyor mu, diyorum, niçin biz bir arpa boyu yol gidiyoruz da o Allahın belâsı güruh, atı alan Üsküdar'ı geçti misali dörtnala koşturuyor?»

"Niye acaba? Kitap yazma sevdasına düştüğü için aksiyonu boşlayan zabitan takımı yüzünden olmasın?"

«— Çünkü kıymetli adamları var. Memleketin tüm münevverleri, mühendisler, tabipler, muallimler, ilim adamları onların safında. Bir onların gençlerine bak bir etrafındakilere. 'Hepsinin dimağları zehirlenmiş' diyeceksin, doğru. Lâkin bu zehir onları aklı başında, sanata, kültüre, dünya işlerine meraklı adamlar yapıyor –zehir dediğin meretin böyle gariplikleri vardır işte; önce uyandırır, fikrini, nefesini açar, gözüne gönlüne keskinlik verir adamın, sonra da taksit taksit, süründüre süründüre öldürür– kısacık ömürlerini güçle, bereketle suluyor. Ya bizim kızanlar? Damarlarındaki asil kana inat, kirli sakal pis bıyık, akıl kıt, izan kıt, usul erkân kıt, ortalıkta berduş gibi...»

«— Haksızlık etmiyor musunuz?»

«— Elbette, ayı kısmı yavrusunu döverek severmiş. Lâkin konumuz bu değil. O iş başka, anlatmaya çalıştığım şey başka. Bir misal vereyim bak: Geçen, hangi gündü şimdi hatırlamıyorum, kapı çaldı. Açtım, patlak gözlü, bebek suratlı kapkara bir oğlan. Ense var mı yok mu belli değil. Daha önce de görmüştüm, muhtemelen sen de tanırsın, bizim lezzocunun arkadaşlarından... 'Ercüment yok mu, amca?' diye sordu. Önemli bir konu varmış görüşecekleri, konuşması lazımmış mutlak. 'Birazdan gelir, buyur içeride bekle' dedim. Geçti oturdu bu. 'Ee, ne var ne yok?' Tıss! 'Çay içer misin?' Oralı bile değil. Sinirlendim en son, 'Ne susuyorsun lan deyyus!' dedim. 'Geçip oturdun madem, adam gibi iki çift kelâm eyle, adını söyle

bari...' Ne dese beğenirsin? Efendim, onların raconunda isimler söylenmez, herkes lakabıyla anılırmış, camiada da Uganda diktatörünün adıyla seslenirlermiş buna. Güler misin ağlar mısın? Koltuğa kıçının kenarıyla ilişmiş, höt çeksen kaçacak, kalkmış, 'Bana Uganda diktatörünün adıyla' diye kabarıyor. 'Peki, yavrum' dedim. 'Atıfta bulunduğun o muhterem zat, muhaliflerini kestirip kestirip yermiş, bildiğin yamyammış yani; sen kaç vatan hainini gövdeye indirdin de ismini lakap olarak almanı uygun buldu arkadaşların?' Cin çarpmışa döndü, 'Ben sonra gelir Ercüment'i görürüm' deyip bir kaçışı vardı ki sorma. Sabah beri anlatmaya çalıştığım şey işte bu. Memleketi kurtarma aşkıyla yanan kafalar böyle çalık eller, sarsak ayaklarla neticeye ulaşamazlar. Bırak neticeyi, böyle azalarla dik durmaya bile muvaffak olamaz insan. Çay?»

sağ olan
hastanın hâlinden anlamaz

"Susadım, kalkıp su içmek de içimden gelmiyor. Memo Dede'nin anlattığı Kerbelâ masalındaki[1] adamlara döndüm, su bir adım ötemde ama ben kalkıp gidemiyorum. Hasta mı olacağım ne? Bu havada? Hadi canım! Saat kaç oldu ki? Kalksam, yüzüme gözüme iki tas su çarpsam uyanır, kendime gelirim belki."

Pencerenin hemen altına, dertop olmuş pamukları kürekkemiklerine sivri sivri batan daracık sedire uzanmış, şiş göz kapakları, seyrek kirpikleri arasından tavana bakıyordu. Basık, insanın üstüne üstüne yürüyormuş izlenimi veren beyaz badanalı yüzeyde irili ufaklı, halka halka rutubet lekeleri vardı: kenarları kirli sarı, ortaya yaklaştıkça daha koyu, adeta mor...

Yarı çekili perdelerin loşluğunda sessizce, ağırdan hareket ediyor gibiydiler.

"Hayal görüyorum, hep bu sonbahar güneşi yüzünden. Nasıl da sinsi, nasıl da kıvrak. Açık pencere kanadından ağıp ayaklarıma, bacaklarıma, belime öyle bir dolanışı var ki, ışık değil, basbayağı yılan. Hem de boz, hem de en zehirli cinsinden. Karnımın ortasına çöreklenmiş, ılık ılık, usul usul etimi dişliyor."

Gözlerini bezginlikle kapadı.

"O masaldaki güneş de o güneşin hiddetinde yanıp kavrulan adamlar da böyleydiler. Davranıp yürüyemiyor, yürüyüp de yüzlerine bir avuç su çarpamıyor, kanasıya içemiyorlardı bir karış ötedeki ırmaktan... Böyleydi, değil mi, Memo Dede?"

Dudakları sarktı, kaşları gölgeler içindeki yüzüne devrildi. Şiş göz kapakları, seyrek kirpikleri belli belirsiz kıpırdandılar.

"Ah, Memo Dede! Bir bilsen ne iyi adamdın. Yakışıklıydın,

---

1 Irak sınırları içerisindeki Kerbelâ'da 10 Ekim 680'de meydana gelen katliam. Muhammed Peygamberin torunu İmam Hüseyin ile 100 dolayında refakatçisi, biat etmeyi reddettikleri Emevi halifesi Yezid'e bağlı 4500 kişilik bir kuvvet tarafından kuşatılmış, açlığa ve susuzluğa mahkûm edilmiş, Hüseyin ve savaşçıları öldürülürken kadınların ve çocukların ağırlıkta olduğu küçük bir topluluk esir alınmıştır.

esmerdin, uzun inceydin. Hayrandık, tapardık sana. Yay gibi kavisli, uçları yukarıya kalkık kömür karası bıyıkların, ağzının içinde sarı sarı ışıldayan altın dişlerin, saz çalışın, türküler, destanlar, masallar söyleyişin... Ah, Memo Dede! Bir bilsen, dayak yerdik akşamları, gölgene çepeçevre sıralandık, bin türlü rüzgârla uğuldayan dallarının sesiyle hayallere daldık diye. Dayak yerdik, yüce dağları, ovaları, çölleri, denizleri aştık, sevenleri kavuşturduk, devleri, Şahmeranları, Kırk Haramileri alt ettik diye. 'Gitmeyeceksiniz' derdi anamız babamız; abiler, ablalar, dayılar, emmiler, kapı komşu: Gitmeyeceksiniz. O sürgün; hem Kürt hem Allahsız oğlu Allahsız bir Kızılbaş o. Gitmeyeceksiniz. Hükümet Dersim'den sürdü onları, ayaklanıp camileri yaktılar, müminleri kestiler, ocaklar söndürüp mülkler yağmaladılar, sersefil, aç biilaç kodular, derbeder eylediler şehit karılarını, kızanlarını deyu. Gitmeyeceksiniz. Onların dilinden melanetlik, ellerinden şer, kopasıca kafalarından asilik eksik olmaz. Hayın İngiliz'in, Allahsız Moskof'un uşağıdır onlar. Koskoca hükümetten iyi mi bileceksiniz? Gitmeyeceksiniz!"

Sıkılı dişlerinin, sarkık dudaklarının arasından öfkeli bir homurtu koyverdi.

Yan döndü, sol kolunun üstüne yattı.

"Ah, Memo Dede! Bilsen ki hâl böyleydi, küskün, kimsesiz ölüp gitmez, gene öyle candan, gene öyle ağız dolusu, 'Gelin bakalım, çocuklar' derdin. 'Toplaşın. Bugün size kendi küllerinden doğan Anka kuşunu anlatacağım, bir de faniliğine çare arayan ulu hekimi...' Ben de sıçrayıp kalkar, böyle yarı diri yarı ölü, tıpkı masalında anlattığın adamlar gibi aç susuz yatıp kalmazdım orta yerde."

Gövdesi geriye kaykıldı.

Sedirin tahtalarını çatırdatarak döndü, sırtüstü yattı. Gözlerini araladı, tavana baktı. Rutubet halkaları biraz daha büyümüşe, şişmişe benziyorlardı.

Kenarları mat sarı, ortaları gölgeli mor, dipleri belirsiz karanlık körkuyular hâlinde başının üstünde salınıp durmalarını ürpertiyle seyretti.

Kirpiklerini sıkıca yumdu, içindeki ağdalı uyuşukluğa saklandı.

"Biliyorum, onlar suya gidemezlerdi; mızrakları, kılıçları, kalkanları, kara küheylanları, ışıltılı zırhları ve hilafet sancaklarıyla Azrail gibi dikilen bir ordu vardı suyla aralarında. 'Yorgunluğunu, öfkeni saymazsak muslukla senin aranda hiçbir şey yok' diyorsun. Yanılıyorsun, ortada musluk falan yok, ben bu odada değilim. Başımın üstündeki körkuyulardan biri kapanıp yuttu beni, artık senin masal olmayan masalının içindeyim. Yüzüm o adamlara, sırtım suya dönük."

İç geçirdi, kenarları beyazlamış dudaklarını hasretle yaladı. "Çünkü ben de o ordudan biriyim. Ben de zırh giydim, kalkan takındım, kılıç kuşandım, ben de son adama dek kırmaya ahdettim. Bakıyorum şimdi onlara. Çöl sıcağının baca gibi tüten buğuları arasından bakışıyoruz. Gagaları bir karış açık, dilleri dışarıda, uzamış boyunları, sünmüş gövdeleriyle suya, serinliğe hasret kuş sürüleri hâlinde başımızın üstünden süzülüyor, arkamızdaki ırmağa uzanıyor onların bakışları. Biz onu bile yapamıyoruz. Her hareketlerine işkillenmekten, atlatılma endişesinden, ne yapıp edip suya ulaşacakları vehminden öyle çok göz, öyle çok kulak, öyle çok dikkat kesildik ki arkamıza dönüp gürül gürül akan ırmaktan kanasıya içmek, çatlamış yüzümüzü, tozdan diken diken saçlarımızı yıkamak aklımıza gelmiyor. Dönemiyoruz, Memo Dede. Önümüzde kahrolası düşman, arkamızda hilafet sancaklı süvariler var. Bölük bölük, saf saf, güvensiz, gaddar, merhameti, amanı olmayan. Suya bırakmıyor, habire düşman üstüne sürüyorlar bizi. Düşman da düşmanmış derim sana. Masaldaki gibi bir avuç değil, bir dünya adam. Niye kalkışmıyor, niye kırıp kökümüzü kurutmuyorlar anlamak mümkün değil. Belki bekledikleri bir şey var, belki saldırmak akıllarına gelmiyor. Biz saldırıyoruz ama. Gördüğümüz her yerde, bulduğumuz her fırsatta içlerinden birini dal gibi kesiyor, ormansı heybetlerini eksiltiyoruz. Fakat o kadar çoklar ki, Memo Dede, o kadar inatçılar ki anında yemyeşil, gürül gürül fışkırıyorlar. Bize ateş lazım. 'Evet, ateş, ateeeşşş!' diye böğürüyorum kendimi paralarcasına, delirip köpürerek. Başımızdakiler duymuyor. Öfkem, yorgunluğum, kötürüm hâlim bundan."

Doğruldu, sırtını kevgire çeviren döşeği yumrukladı. Yeni-

den uzandı, sağ elini alnına gelecek şekilde başına koydu.

Alver etmekten vazgeçti, dışarıdan gelen seslere kulak kabarttı. Bir serçe öttü, kart sesli bir saksağan karşılık verdi, çırpılan bir halının boğuk gürültüsü geldi.

Sesler, geçmişe değil, bugüne, şimdiye ait sesler, günlük hayatın duyulması güç hayhuyu hafızasını durulttu, öfkeli, dalgın ruh hâlinden sıyrılmasını sağladı.

Uyuşmuş kolunu başından aldı, göğsüne yatırdı.

"Bir ölülerle konuşmadığımız kalmıştı, o da tamam oldu. Sırada ne var acaba? Yok yok, kesin hastayım, içerim, ruh mu ne, işte o hasta. Eğer ruh diye bir şey kaldıysa. Ne ekmek ne su, devamlı yorgunluk, devamlı uyuma isteği. Dokunmasalar, bıraksalar, aç susuz –sen de bir ay, ben diyeyim bir yıl– gık demeden böyle sırtüstü devrilir yatarım."

Gözlerini araladı, endişeyle kırpıştırdı.

"Belki de kansere tutulmuşumdur. Olur mu olur, bu kör talih varken..."

Sesli, sıkıntı dolu bir iç geçirmeyle sarsıldı.

"Bu şehir yaramadı, tadım tuzum kalmadı hiç. Yurttan da atıldım, tıkıldım kaldım sığıntı gibi buraya. Memlekete mi dönsem? Gözümde tütüyor, kafamı dinlerim, bakanım edenim olur en azından. Memo Dede ne derdi: Tebdili mekânda ferahlık vardır. O zamanlar çocuktum, anlamazdım, kazık kadar adamım şimdi. Evet, aynen öyle yapmam gerekir, yarın bir bilet alıp... Kütür kütür soğuktur şimdi havası, diriltir, bıçak gibi yapar beni."

İçeriden, arka odadan sesler duyuldu. Yaylı somya gıcırdadı, biri öksürdü.

"Mahmut da uyandı. Nöbetçi miydi dün? Yoksa önceki gün müydü? Günleri de karıştırdım, sabah ne yediğimi hatırlamıyorum ki..."

Uzun bir esneme iniltisi geldi. Sarsak, uyku mahmuru ayakların patırtısını açılıp kapanan tuvalet kapısının gıcırtısı izledi, hemen peşinden de taşa vuran incecik bir su sesi duyuldu.

"Ne de uzun işiyor, şırıl da şırıl. Böbrek değil, kırk gözlü pınar. Kalksam? Birazdan çıkar helâdan, böyle görmesin, kafamın etini yer gene."

Yekindi, taş kesen gövdesi, uyuşmuş bacakları milim kımıldamadı. Tekrar denedi, yine aynı sonuçla karşılaştı.

Vazgeçti, sanki doğrulmuş da kalkmaktan caymış, yarıda bıraktığı rüyaya dönmek için gerisingeriye devrilmiş gibi davrandı: Gevşedi, çözüldü, altındaki döşeğin çukurlarına dolacak denli cıvıyıp yayıldı.

İç çekti, kaldığı yerden –memnun, rahat– dalgasını taşlamaya devam etti:

"Rutubet mi, bizimkinin alâmetifarikası mı bunlar?"

Odanın ortasında durmuş, pantolonu dizlerinde, keyifle tavana doğru saydıran Mahmut'un hayali geldi gözlerinin önüne, sırıttı.

"Yapar mı yapar, sidiği gür olur Erzurum dadaşının. Üstelik talimlidir. Kendimden biliyorum, tozu dumana katan o sert yellere karşı az sidik yarıştırmadım çocukken..."

İçinde bir şeyler kıpırdadı, boğazından göğsüne, oradan da karnına ve bacaklarına tuhaf bir sıcaklık yürüdü.

«— Hasta mısın?»

Mahmut'tu. Boynuna doladığı havlunun uçlarını dar omuzlarına yaymış, sular damlayan saçları, kemikleri yanlara taşmış köşeli suratı, iri gözleriyle tetkik ve teşhis merakını gidermek için başucuna yanaşmıştı.

«— Bir baktım, pişmiş kelle gibi sırtarıyorsun. Dudaklarını sündürmüş dokunsan venileyecek sabi sübyan gibiydin ikinci bakışımda. Başında bir hâl var senin.»

«— Yok bir şey, içim geçmiş.»

«— Kalk sıfatını yıka da kendine gel birazcık, ben de bir çay koyayım. İki lokma sıcak aş girsin kursağına.»

Yorgun, güneşe serilip yatmakta ısrarlı gövdesini sedirden zorlukla kopardı, doğruca tuvalete yollandı.

İşini bitirip çıktığında, Mahmut ocağa çayı koymuş, gazete kâğıtlarıyla kapladığı portatif masaya peynir, zeytin, reçel tabakları taşımaya başlamıştı.

«— Pekmezimiz de var, ister misin?»

«— Canım bir şey çekmiyor, çay içsem yeter.»

«— Valla hastasın, pekmez de istemediğine göre...»

Cevap vermedi, sedire yürüdü. Hâlâ karıncalanan uyuşuk

gövdesi öyle bir sevinç ürpertisiyle titredi ki düpedüz korktu.

«— Sahanda yumurta yapıyorum, bunu da reddet göreyim.»

"Yap, anasını, bana ne?" diye çemkirmek geldi içinden ama dilini tuttu, kaçar gibi tünediği iskemleden rutubet halkalarına bakmayı seçti. Çekmiş, küçülmüş, hayal gücüne iltica şansı tanımayan küt noktacıklara dönüşmüşlerdi.

Sıkıntıyla pufladı, gözlerini evin içine saldı.

"Görecek ne varsa? Bodrum katta bir kapıcı dairesi. Apartmanın ta dibine gömülmüş, merdivenleri dik, kokusu bol, ışığı kıt. Bizimkine sorarsan, ortadan biraz hallice –utanmasa konak olduğunu iddia edecek– eli yüzü düzgün bir bekâr evi. Her şeye götüyle iyimser benimser bakar zati. Hangi orta hallilik? Basık, rutubetli, karafatmaların, adını bile bilmediğimiz garip böceklerin cirit attıkları Allahın cezası bir fare deliği işte. Bereket, salon niyetine kullandığımız oda gün yüzü görüyor da hepten zifir zindana batmıyoruz. Ha, semt diyeceksin. Bak ona lafım yok, semt güzel. Hele baharda, hele yazın. Uzun, daracık sokaklar, kaldırımlara sıralanmış heybetli ağaçlar, her biri ayrı ellerden çıktığı belli bahçe içre evler, apartmanlar... Öyle insanın içini kaldıracak kadar da yüksek değiller üstelik. Sonra o sükûnet, emniyet duygusu... Tükürmüşüm içine, sanki tapusu bana kayıtlı. En iyisi zıbarıp yatmak."

Gövdesi kendiliğinden harekete geçti.

Ürktü, sıkı sıkıya sandalyenin oturak kısmına tutundu.

«— Ne o, gene kırık iskemleye mi çöktün yanlışlıkla?»

Sahan, pekmez tabağı, serçeparmağına takılı ekmek filesi, hıyar ve domates söğüşü dolu metal salata kâsesi ile kapıda beliren Mahmut'un yüzüne aval aval baktı.

"Kırık iskemle mi? Ne iskemlesi?"

Bir bacağı bağlantı yerinden çatlayıp ayrılmış, titrek, kötü kötü sallanan sandalye geldi aklına, utandı.

«— Yok, ayıkamadım, sersem gibiyim hâlâ.»

«— Durmadan uyuyorsun, kötürüm olmadığına dua et.»

Yükünü masaya boşalttı, söylene söylene mutfağın yolunu tuttu.

"Rezillik, korkutacak, elini ayağına dolaştıracağız bu gidişle. Doktora falan mı çıksam?"

Ellerini çekti, baktı. Avuçları iskemleyi kavramaktan yol yol ağarmıştı.

Kafasını dağıtmaya karar verdi, masaya serili gazeteye eğildi.

"16 Eylül 1978 Cumartesi... Bugünün gazetesi mi? Bugün ayın kaçı ki? Dur bakayım, Ercüment'e uğradığımda –babası da amma aksi, lanet herifin tekiymiş ha, çocuklar nesini beğeniyorlar anlamadım– ayın dokuzu falandı. Bir hafta oldu mu ki? Dün ne yedin? Valla hatırlamıyorum. Günleri de karıştırdım, hepten dağıldım, iyi mi?"

Yeniden gazeteye döndü.

"Birinci sayfadan devam: Başbakan Ecevit... Birinci sayfa nerede ki?"

Yan yana serili sayfaları inceledi, uçlarını kaldırıp arkalarına baktı. Gözleriyle etrafı taradı, hevesi kaçtı.

"Kim bilir nereye attı. Odasında olabilir. Kalkıp alsam? Adam sen de, yarın sabah kahvaltıda, bilemedin akşam yemeğinde okuruz... Başbakan Ecevit... İyi de götünden mi okuyacağız şimdi haberi? Of ulan Mahmut!.. Bu sayfadan başlayan başka havadis yok mu ki?"

Gazetenin her iki sayfasına da hızla göz gezdirdi. Kısalı uzunlu sütunlar alt alta, yan yana sıralanmış, harf kurtçuklarının kıvıl kıvıl kaynaştıkları başı sonu olmayan kaotik kutucuklar hâlinde akıp gitmeye sardırmışlardı.

İçlerinden birini nişanladı, okumaya uğraştı. Bakışları buğulandı, yanaklarına iplik iplik yaşlar sızdı.

"Gözleri mi bozduk, yoksa her zamankinden daha küçük harfler mi kullanmaya başladılar?"

İşaretparmaklarını çengel yaptı, gözlerini uzun uzun ovaladı. Göz kapaklarından gelen cam silme gıcırtısına benzer sesle eğlendi, parmaklarıyla çekiştirerek daha yüksek bir ses çıkardı.

Güldü.

"Başbakan Ecevit... Ne Ecevit'mişsin be, komadın ki bir adım öteye geçelim. Anlaşıldı, bize okumak haram."

Vazgeçti, irili ufaklı resimlere, kalın puntolu spotlara yöneldi.

Gizli kapaklı işlerin, komploların, birbirinden dehşetli, bir-

birinden komik olayların en heyecanlı kısımlarını kahramanlarıyla, kötülük timsali elebaşlarıyla, karanlık suratlı, berbat bakışlı hempalarıyla, dost mu düşman mı oldukları belirsiz figüranlarıyla düş gücünün tasarrufuna sunan masalsı bir atlasa bakarken buldu kendini.

Sağ üst köşede, reçel tabağının hemen altında Demirel'in saçsız başı duruyordu. Cepheden çekilmişti fotoğraf, siyah beyazdı. Sarkmaya yüz tutmuş bombeli gıdığına aldırmayan ana muhalefet partisi lideri, tombul yanakları, akı karasından baskın iştahlı gözleri, biçimli burnunun gölgesindeki etli dudaklarıyla cam tabakta kırmızı kırmızı parlayan çileklere uzanmaya çalışıyordu.

"Acıkmış hazret. Lâkin koalisyon başka, reçel başka. O bizim."

Tabağı ittirdi, fotoğrafı hapsetti. Çatalı aldı, beyaz çilek çekirdekleri –küf olmasın?– ve kahverengi tüyler yüzen katımsı kızıllığı karıştırdı. Çilekleri tabağın kenarına çekti, yan yana istifledi. Birini sol göze, diğerini sağ gözün üstüne yerleştirdi, enine böldüğü üçüncü parçanın yarısıyla –kırmızı tarafı üste gelecek şekilde– bir burun, ters çevirdiği diğer yarısıyla da beyaz bir ağız yaptı.

"Güzel oldu be, şeker gibi muhalefet."

Çatalı bıraktı, değişik açılardan inceledi. Bir eksiklik, tamamlanmamışlık duygusu hissetti.

"Tabii ya, kaşları unuttuk."

Çatalı aldı, resmi bozmamaya çalışarak ucuyla kahverengi çilek tüyleri topladı. Sürükledi, kırmızı gözlerin yukarısına belli belirsiz kaşlar kondurdu.

"İyi ki kelsiniz hazret, yoksa ne halt ederdik?"

Güldü, kendinden memnun, beğeni dolu gözlerle seyretti. Bakışları yan sütuna kaydı.

"Bakın hele, soframıza kim teşrif etmiş. Sevgili ortağımız Hacıbaba[2] değil mi bu? Hoş geldiniz, şeref verdiniz, muhte-

---

2 Milli Selamet Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan. 1974 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'yle kurdukları koalisyonun karşılıklı güvensizlik yüzünden tıkanması ve Kıbrıs müdahalesi sayesinde popülaritesinin zirvesine çıkan Bülent Ecevit'in erken seçime gitmek amacıyla Başbakanlık görevinden istifa etmesi

rem. Görüyorum ki açsınız. Bir zeytin tanesi yeter mi? Hâlis Gemlik. Etli, leziz, parlak... Yanında yumurta da istiyorsunuz. Yok daha neler! Bir dilim beyaz peynirle bir kadeh de aslansütü verelim istersiniz... Sofraya küsülmez, Hacıbaba, günah... İstemiyorsunuz. Paşa gönlünüz bilir. Ben de Karaoğlan'a[3] veririm. Zeytin kara, o kara. Hem ne demiş eskiler, yemeyenin malını..."

«— Sıyırdın galiba, kendi kendine alver ediyorsun.»

Başını kaldırdı, kapıda dikili duran Mahmut'a baktı. Yüzünde kınayan bir ifade vardı.

Yutkundu, eliyle masayı işaret etti.

«— Gazete, yüksek sesle okudum zahir.»

«— Her gün yeni bir âdet ediniyorsun, görülmemiş acayip acayip âdetler hem de.»

Alüminyum çaydanlıkla demliği masanın kenarına yerleştirdi, plastik tepsiyi öylesine bıraktı.

Tepsideki bardaklar birbirlerine çarpıp çınladılar.

«— Varsa bir derdin, memnun değilsen mesela, apaçık söyle, bakarız çaresine.»

«— Yok yahu, canım sıkkın, nasıl diyeyim, içim darlandı biraz. Boş boş oturmak da koyuyor, resmen kızağa çekildik.»

«— Kızak mızak yok. Hepimiz vazifeyi ifada zaman zaman çuvalladık, kafayı toplayıncaya kadar da izinli sayıldık. Seninki ilk değil. Niye böyle sonuçlara ulaşıyorsun anlamıyorum.»

«— Ne yapacaktım ya?»

«— Geçeceksin. Attığın her zar düşeş gelmez, papaz da sürekli pilav yemez. Çayını soğutma.»

«— Emrin olur.»

Kelle şekerden ısırıklar aldı, bardağını ağır ağır yudumladı. Dalgın, uyku mahmuru gözlerle baktı, kıtlıktan çıkmışa benze-

---

üzerine, Alparslan Türkeş'in Milliyetçi Hareket Partisi, Turhan Feyzioğlu'nun Cumhuriyetçi Güven Partisi, Süleyman Demirel'in Adalet Partisi ile işbirliğine yönelmiş ve Chp'yi tek başına iktidara taşıması muhtemel seçimi engelleyerek "Komünizme karşı milliyetçi mukaddesatçı koalisyon" olarak tanımlanan, 1977 seçimine kadar da görevde kalacak olan Milliyetçi Cephe Hükümetinin *(ikincisi 1977 seçiminin ertesinde)* kurulmasını sağlamıştır.

3 Chp lideri Bülent Ecevit'in lakabı. 1973 seçimlerine dönük propaganda gezileri kapsamında ziyaret ettiği Kars'ta bir kadın tarafından telaffuz edilmiş, basında haberinin çıkmasıyla büyük beğeni ve yaygınlık kazanmıştır.

yen köşeli suratın seri hamlelerini seyretti.

Sahandan reçele, reçelden peynire, peynirden zeytine, zeytinden söğüş tabağına kavisler, paralel çizgiler çizerek koşturan hamarat çatalına imrenmekten kendini alamadı, kopardığı ekmek parçasını pekmeze daldırdı.

«— Buruşturma suratını, ye, can boğazdan gelir.»

«— Hiç keyfim yok, aklım başka yerde. İstediğin kadar teselli ver, zar papaz kıyaslaması yap, netice değişmiyor, takıntısını kurcalamayı...»

«— Gene mi aynı mevzu? Dönüp dolanıp başladığımız yere geliyoruz. Unut artık, Haluk, s..tir et gitsin! Kaçırdınsa kaçırdın herifleri, ne yapalım, ağlayıp da gözden mi olalım yani? Sanki memlekette solcu kıtlığı var.»

«— Söylemesi kolay, dünün kopilleri, 'Esmeray, Esmeray' diye senin arkandan koşturmuyor tabii.»

«— Bu mu şimdi derdin? Çocuk musun yahu, 'Gitti İdi Amin[4], geldi Esmeray[5]' diye hayıflanır mı insan? Hem kendi ağzınla dünün kopilleri diyorsun hem de kalkmış... Tövbe estağfurullah!»

Çatalı fırlattı, gömlek cebinden sigara çıkardı.

«— Abartıp durma huyundan vazgeç artık, olur olmaz şeyleri de kafaya takma. Onlar daha çocuk, bilir bilmez konuşuyorlar işte.»

«— Derdimi anlamıyorsun, Mahmut. Ya dinlemiyorsun ya da...»

«— Kızağa çekildik de kızağa çekildik! Ağzından çıkan başka laf mı var da dinleyeyim seni?»

Sigaranın külünü boş reçel tabağına kırdı.

«— Anlamıyor musun, hepimiz kızaktayız. Söyledim sana, işler eskisi gibi değil. Değişiyor, değişmek zorunda. Öyle sokakta gördüğün yeniyetmeleri indirmekle bir yere varılmıyor artık. Başka şeyler yapmamız lazım. Az biraz sabır, göreceksin

---

4 Uganda'yı 1971'den 1979'a kadar yöneten asker kökenli diktatör. İktidarı döneminde yarım milyona yakın insanı öldürttüğü iddia edilmiş, yamyamlıkla suçlanmış ve devrildikten sonra sığındığı Suudi Arabistan'da 2003 yılında ölmüştür.

5 1977 tarihli Gel Tezkere adlı şarkısı ve kısa kesilmiş kıvırcık saçları, koyu esmer ten rengi ile akıllarda yer edinen Afrika kökenli ünlü kadın şarkıcı.

bak, yepyeni bir mecraya girecek her şey.»

O kadar emin, o kadar güvenle söylemişti ki dayanılmaz bir inanma arzusu, sinsi şüpheyi söküp atma isteği uyandırdı.

"Bunlar başkasının lafları, iri, iddialı. Bizimkinin boyunu aşar. Kimden duydu acep?.. Kimden duyduysa duydu, sana ne, sana faydası mı var? Papağan gibi tekrarlayıp duruyor işte."

Mahmut, aklından geçenleri okumuş gibi araya girdi:

«— İnan, güven dadaşına. Bir bildiğimiz var ki söylüyoruz.»

Umutlandı, masadaki paketten bir sigara çekerek reçel tabağına dayalı izmaritin közüyle yaktı.

«— Reisle konuştun mu, ne diyor hâlimize?»

«— Konuştum. İdi Amin bunaldı, dedim. Hepimiz bunaldık, eli kolu bağlı böyle kös kös...»

«— Cevap?»

«— Beklememizi istiyor, yeni bir aşamaya geçilecekmiş. Daha bir sürü şey söyledi ya, aklımda kalmadı.»

Kurtulduğunu sandığı yorgunluğun, yatıp uyuma isteğinin olanca şiddetiyle geri döndüğünü hissetti.

"Bu mudur yani? Bekleyin. Nesini bekleyeceğiz? Yatmaktan sırtımız, oturmaktan kıçımız nasır bağladı, efendilerin dilinde hâlâ aynı bıktırıcı nağme: Bekleyin. Daha bir sürü laf etmişmiş de aklında kalmamış. Aklına tüküreyim senin! Siz bekleyin, ağa, ben yarın otobüse atlayıp..."

Sere serpe güneşlenmeye devam eden sedirin çağrısını duyar gibi oldu. Gözlerini kaydırdı, kaçamak bir bakış fırlattı. Koyu renk kumaşla kaplı döşekte gövdesinin bıraktığı çukur hâlen sımsıcak tütüyor, sonbahar güneşinin fıskiyesi altında keyif çatmaya devam ediyordu.

Omuzları iyice ağırlaştı, ayakları yataktan yana kıpırdandı.

Direnmeye, iradesinin son burcunu yutmak üzere kabaran yorgunluk dalgasını geriletmeye davrandı:

«— İyi diyorsun ya, benim sabrım selâmetim kalmadı. Şeytan diyor, kap makineyi, dikil Odtü'nün[6] kapısına, 'Sayıyla mı verdiler sizi' deyip...»

---

6 Ortadoğu Teknik Üniversitesi. Sol ağırlıklı siyasi bir dokuya sahip olmuş, gençlik hareketlerinde önemli roller oynamış, bu nedenlerden dolayı da güçsüzleştirilmeye, sağcılar tarafından sürekli olarak ele geçirilmeye çalışılmıştır.

«— Manyak! Bütün gün malı deviriyor, bunları mı kuruyorsun? Kalk, hadi, çıkıp biraz hava alalım. Afyonun dağılır, kendine gelirsin belki.»

«— Sen çık, benim canım çekmiyor.»

Sesindeki yılgınlık, alttan alta kaynayan çaresiz öfke şaşırtıcıydı. Mahmut öylece bakıyor, neyle karşı karşıya olduğunu kestirmeye çalışıyordu. Sürekli değişen yüz ifadesi, alnında belirip belirip kaybolan çizgiler pek de başarı elde edemediğini, kollarından tutup çeke sürüye dışarıya, temiz sonbahar ikindisine çıkarma arzusu ile olduğu gibi bırakma isteği arasında bocaladığını söylüyordu.

"Ne oldu, zoruna mı gitti? Gitsin. Ben burada haftalardır kıvranıyorum, birinizin dönüp baktığı yok. Varın biraz da siz debelenin."

Dileği kabul görmedi. Üstelemek, ikna edici sözler bulup çıkarmak için dağarcığına eğilen köşeli surat, en fazla bir dakika cebelleşti, tutarsız, bölük pörçük sözler gevelemekten öteye gidemeyeceğini anlar anlamaz da yan çizdi:

«— Ne hâlin varsa gör, senle uğraşamam!»

Kalktı, koridora yöneldi. Tuvalete girdi, saçını taramış, gömleğini pantolonunun içine sokmuş vaziyette çıktı. Koridorun sonuna, boyaları dökük yarım camlı kapıya yürüdü, buruşuk çarşafı, dertop olmuş yastığıyla dargın, ayıplarmış gibi bakan somyanın altından mavi renkli naylon çamaşır leğenini çekti. İçinden temiz bir çorap aldı, oturdu giydi. Yastığın altından tabancasını çıkarıp beline taktı, kolsuz, cepleri bol yeleği sırtına geçirerek odaya döndü.

«— Dadaşa gidiyorum, devrilip yatmadan önce masayı toplarsın artık.»

deveye, 'boynun eğri' demişler
'nerem doğru ki?' demiş

«— Sen bir şey içmeyecek misin, canım abim?»

Ercüment, kara kuru kahveci çırağını şüpheyle süzdü. Oğlanın üst dudağında yeni yeni çıkmaya başlamış tüylerin çiziktirdiği narin bir bıyık gölgesi, zeytuni gözlerinde alaycı bir sabırsızlık vardı.

«— Hadi ama. Keyfinin yetmesini bekleyemem ki, koskoca kahve, millete servis lazım.»

Oturanların beklenti dolu kıpırtıları, yeşil çuha üstünde trampet çalan parmaklar, tutulmaya çalışıldıkça tavuk gıdaklaması gibi rahatsız edici cırlak bir hâl alan kıkırdamalar ortada bir tezgâh döndüğünü apaçık belli ediyor, dikkatli olması için uyarıyordu.

"Gene bir fırıldaklık çeviriyorlar. Acaba bu seferki planları ne?"

Akıllarından geçeni okuyabilirmiş gibi masadakileri süzdü. Karşısında Site Öğrenci Yurdu sabık reisi Ünal, solunda İbrahim, hemen yanında Abidin oturuyordu.

Hafızasını zorladı, yaz boyu süregiden sükûnetin şirazesinden çıkardığı –daha öncesinde mümkün müydü?– pis oyunbazlıklar yüzünden düştüğü küçültücü, gülünç durumları hatırlamaya, aralarında kıyas yapıp bu sefer hangi belâyla karşı karşıya olduğunu kestirmeye çalıştı.

Ünal, ağdalı bir şiveyle,

«— Çocuk doğru söylüyor,» diyerek kurduğu mantık zincirini orta halkasından kopardı. «Söyle ne içeceksen, niçin bekletiyorsun yav?»

Aldırmadı, zinciri kopan halkasından sıkı sıkıya kavradı.

«— Fenalık getirdin be dayıoğlu,» sızlanmasıyla Ünal'a destek atan Abidin'i duymazdan geldi, birbirine eklemeye, yeniden bir bütün hâline getirmeye çabaladı.

Tam başarıyordu ki İbrahim'in genizden gelen laubali sesiyle dikkati dağıldı, terli, kaygan ellerinin gevşemesiyle zincirin

boşluğa düşüp kaybolması bir oldu.

«— Altı üstü çay yahu, gören de bomba sipariş ediyorsun zannedecek.»

Kayıp hissiyle kızgın, azıcık da afallamış, gözlerini İbrahim'e, ondan Abidin'e, en son Ünal'a kaydırdı.

"Kademsizlik akıyor suratlarından, arkadaş mıyız düşman mıyız belli değil."

«— Anlaşıldı, senin bir şey içmeye niyetin yok. Üç çaydı, değil mi, abilerim?»

«— De hadi be yav!» diye yeniden yüklendi Ünal.

"De hadi be yavmış! Önce konuşmayı öğren, dili bozuk hergele. Kürt ellerinde doğup yaşamışmış da lisanı kaymış efendinin, yoğsa özbeöz Türkoğlu Türk imiş. Hem n'olurmuş Kürt olur ise? Ziya Gökalp de[1] Kürt imiş amma Türkçülüğün esaslarını yazmışmış..."

«— Öf be Ercü!» diyerek yeniden aklına sızdı İbrahim, yine öyle laubali, yine öyle genizden. «Her defasında aynı terane, bıktırırsın adamı.»

"Bu külhani horoz da yeni yanaşması. Efendi, işi yüzüne gözüne bulaştırır, kaptırır silâhları, bu horoz da pisliğini temizler[2]. Sonra da karşına geçip böyle Ercü Mercü..."

---

1 1876 Diyarbakır doğumlu yazar, şair, siyasetçi. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde çeşitli görevler üstlenmiş, Osmanlı döneminde Meclisi Mebusanda, Cumhuriyet döneminde Millet Meclisinde Diyarbakır vekilliği yapmış, Kızıl Elma, Türk Töresi, Türkçülüğün Esasları adlı kitapları ve Türk Ocağı kuruculuğu sayesinde Türk Milliyetçiliğinin Babası unvanını almış, 1924'te İstanbul'da ölmüştür. Avrupai değer ve ilkeler ile Türklere özgü manevi ve kültürel mirası sentezleyerek Batı'ya yetişmeyi vazeden perspektifi, İslâm'ı milliyetçiliğin ahlâki alt fonu hâline getiren yaklaşımı ile aslen burjuva devriminin kuramcısı olmuş, sağ hareketlerce saygılı bir temkinle yaklaşılması ve ayıklanarak kullanılması gereken, İslâmcılaşma süreciyle de önemini hızla yitiren tartışmalı bir külliyatın yaratıcısı olarak görülmüştür.

2 Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu öğrencilerinden Levent Özyörük'ün katillerinin Site Öğrenci Yurduna kaçtıkları ihbarı üzerine, yurtta arama yapılmış ve bir tabancayla bıçak bulunmuştur. Soruşturmayı yürüten savcı Doğan Öz, bu olay sonrasında hedef tahtasına konulmuş ve 24 Mart 1978 günü vurularak öldürülmüştür. Cinayetin faili olarak yakalanan İbrahim Çiftçi, dört kez yargılanıp dört kez idam cezasına çarptırılmış ama karar üst yargı organlarınca dört kez bozulmuştur. Kanun gereği beraat haricinde seçeneği kalmayan yetkili mahkeme, 1985 yılında hukuk tarihine geçen son bir karara imza atmış ve, "Çiftçi'nin Doğan Öz'ü taammüden öldürdüğü mahkememizce sabit görüldü ancak Askeri

«— Gidiyorum bak,» diye tehdit etti çırak.

Abidin, her zaman yaptığı gibi zulasından dâhiyane bir replik bulup çıkarmayı, tadı kaçmaya yüz tutmuş çadır tiyatrosuna canlılık kazandırmayı başardı:

«— Söylesene, dayıoğlu. Ikınıp duruyorsun sabah beri, çene pekliği mi oldun nedir?»

Koskoca kahvede sesler durulmuş gibi geldi. Kafasını çevirip baksa iskambil destelerini, okey ve domino taşlarını, zarları, pulları bırakan mevcudun kendini izlemeye başladığını göreceğinden emindi.

"Dönmeye ne hacet, Bünyamin efendinin suratından belli. Zıpır herif, elinde zar, önünde tavla, karşısında oturan dört gözün itirazlarına aldırmadan işin sonu nereye varacak diye yalanıyor. Bu tezgâh onun icadı, kesin."

Bünyamin, Dadaşın sorumlusuydu. Hemen yan taraflarında oturuyor, kulağı masada, gözü vızıldanmaya devam eden sivilceli rakibinde, elindeki zarları çalkalıyordu.

"İmam amuda kalkarsa..."

«— Beklemekten ağaç oldum, babacığım, ya söyle ya da...»

Dayanamadı, çabuk, sessiz, adeta zehir kusarak,

«— Lezzo,» diye tısladı. «Limonlu olsun.»

Elinde askılı tepsi, suratında muradına eren insanların saadeti, sıska gövdesi, çırpı bacaklarıyla ocağa doğru seğirten çırağın arkasından buz mavisi baktı.

«— Üç çay!» diye bağırdı çırak.

Kelimeleri sündüre sündüre ekledi sonra:

«— Bir de limonlu lezzzzooo!»

Bünyamin'in kahkahası havai fişek gibi yükseldi, tavanda patlayıp pek çok kıvılcıma bölünerek neşe zerrecikleri hâlinde üstlerine yağdı.

Gülüşmeler yanılmadığını, kalabalığın gizliden kendini dikizlemekte olduğunu ve bir güzel eğlendiğini söylüyordu.

Geriye yaslandı, gıdaklamakla, birbirlerini dürtükleyip kıvranmakla meşgul üçlüye alı al moru mor kışkırtıcı bir ıslık yolladı:

Yargıtay Daireler Kurulunun kararına direnilemeyeceğinden sanığın beraatına karar verildi" diyerek davayı sona erdirmiştir.

«— Pisliksiniz! Her defasında aynı numara. Nefret ediyorum lan, var mı itirazınız, nefret ediyorum çayından da çuyundan da! Evet, babam olacak ukâlanın hoşlandığı her şeyden nefret ediyorum. Yanlış duymadınız, ukâla dedim. Size kalsa tekaüt olur olmaz dalından tutacak, başköşeye oturtacaksınız: Başbuğumuzun sağ kolu olmak ne de yakışır Albayımıza!»

«— Yakışmaz mı?»

Şaşaladı –hakikaten inanıyorlar mı buna?– sorduğu sorunun haklılığından emin, yüzü ahmakça bir gururla çarpılmış İbrahim'e öfkeyle, kinle baktı.

Kabarık saçları, uzun çenesi, biçimli boynuyla kurumlu, kabadayı bir horozu andırıyordu gerçekten de.

«— Senin aklın bu kadarcık işte. Ciğerinde kaç damar var, kafasında dolaşan hangi tilkinin kuyruğu, gel de bana sor. İkinci adam olacağı yere adımını atmaz o. Hareketmiş, teşkilatmış, ülküymüş, hepiciği palavra. Baş olacak mı, istikbali parlak mı, ondan haber verin siz.»

İbrahim sandalyesinde kıvrandı, mosmor ibiğini devirerek yanı başında oturan karanlık suratlara öldürücü nazarlar fırlattı. Dişlerini sıktığı yükselip alçalan çene kaslarından belli oluyordu.

Gözlerini indirdi, ellerini yeşil çuha üstünde gezdirdi. Kim bilir hangi müdavimin oyunun heyecanına kapılarak unuttuğu, eriyerek kül tablasından düşen ve masa örtüsünü kavuran serkeş izmaritin açtığı kavlanmış karanlık deliğe parmağını soktu, şeritler hâlinde yeşil iplik parçaları yoldu.

«— Sen bu kafayla, babana inat, nasıl gomonist olmadın şaşıyorum.»

«— Olmadığımı nerden biliyorsun?»

Ortalık buz kesti. Gürültüler; boyu eninden çok daha uzun, kare sütunlarla ikiye ayrılmış, ortasında kışın tütüp etrafı ise dumana boğan, bahar gelince de biriktirdiği kurum ve külleri adeta guruldayarak kusan zebellâ misali bir odun sobasının –Her kış bu Allahın belâsı kahverengi devden şikâyet edilir ama havalar düzeldiğinde söküp temizlemek, ayakaltından kaldırmak kimsenin aklına gelmez. O kadar kanıksamış, hatta benimsemişler ki isimler uydurmuşlar işkembelerinden,

'Marsık, Çingen Şadiye, Osuruğu Cinli' diye çağırıyorlar. Soba değil, ahbapları mübarek– durduğu, ocağı tam kapıyı görecek şekilde girişe yakın yerleştirilmiş, mermer tezgâhı, garip kuş desenleriyle süslü kalın naylon örtüsü, beyaz taştan lavabosu, meşrubat dolabı, duvara monteli ahşap raflara karman çorman dizilmiş bardak çanağı, isli kazanı ve ibiklerindeki kâğıt tıpalara aldırmayarak tıslamaya devam eden demlikleriyle garip bir uyum sergileyen kıraathanedeki gürültüler; ocağın önünde, yarım beton yükseltinin arkasında yüzleri kapıya dönük biçimde oturan biri kumral, diğeri esmer, sarkık bıyıklı, çeneleri ellerinin arasında, dalgın, üflesen devrilip uyuklayacak –Horlarlar bile. Bünyamin efendi zar çalkalayıp kah kah güleceğine çekidüzene soksa ya. Sermiş, malak pisliği gibi yayılmışlar iyice. Biri kapıdan girip hepimizi kurşuna dizse ruhları duymayacak– nöbetçilerin dikkatini çekecek ölçüde aniden bıçakla kesilmiş gibi duruldu.

Başlar oturdukları dip masaya döndü.

«— Kesin lan!» diye gürledi Bünyamin. «Ne demeye bön bön bakıyorsunuz, tanımazmış gibi? Kırk yıllık reisiniz, espri yaptı işte.»

Zarları attı, noktayı koydu:

«— Düşeş! Yedim seni, dört göz.»

Sandalyeler gıcırdadı, başlar yeniden masalara, zar, pul, oyun kâğıdı, okey ve domino taşları ormanına döndü.

Nöbetçiler sessiz mahmurluklarına geri çekildiler.

«— Böyle yapma, dayıoğlu. Anladık sinirlendin ama her şeyin de bir adabı var. El âlemin ortasında patadak...»

«— Ne oldu, tırstınız mı? Adapmış! O naneden sizde bir dal olsaydı... Neyse, söyletme şimdi beni.»

Sıkıntılı bir sessizlik oldu. Gözlerini birbirlerinden kaçırdılar, muhtemel bir felakete davetiye çıkarmaktan uzak durdular: Ünal hışır hışır gazeteleri karıştırdı, Abidin etrafı kesti, İbrahim yeşil iplik parçalarını masanın üstüne istiflemeye devam etti.

Fırtınanın geçip gittiğini ancak geride gerilim yüklü bulutlar, uzak gürlemeler, için için köpüren karanlık sular bıraktığını fark eden çırak, üç çay bir lezzo ve temiz kül tablalarıyla yüklü askılı tepsisini ihtiyatla masaya yönlendirdi. Usul, terbiyeli bir

edayla rampaladı, ikişer şeker koyduğu plastik altlıkları, bardakları, kül tablalarını yeşil çuha üstüne boşalttı.

Ustaca bir manevrayla döndü, ocağın güvenliğine yelken bastı.

"Cehenneme kadar! Bacak kadar boyuyla maytap geçmeye kalkıyor."

Yan döndü, gözünün ucuna ilişen lezzo bardağına küskün, etrafı seyretti. Masadakilerden çıt yoktu.

"Kös kös oturun durun işte öyle, zevzekler. Ne ağzınızdan çıkanı kulağınız duyuyor ne adabımuaşeretiniz var. Derdiniz zorunuz gırgır, şamata. Bilsem ki böyle adamlarsınız, kumaşınız hakikaten de bozuk, içim yanmayacak. Alayınızın kafasına saksı mı düştü nedir?"

«— Kızdın mı, reis?»

İbrahim'di. Sesi yine genizden geliyordu ama bu kez laubali değil, çekingen ve saygılıydı.

"Kızmış mıyım? Ne yapacaktım ya, 'Haklısın, İbo, nah bu kafa tıntın, bir gram akıl yok içinde' deyip af mı dilenecektim? Ayaklarına kapanıp şapır şupur öpeydim bir de. Yok yok, ne zamanki o savcı alçağının işini gördü, havalandı, burnu büyük, kıçı kalkık bir kibirliliğe büründü bu."

Lezzosuna şeker attı, şıngır mıngır karıştırdı. Soğumuştu, şeker erimedi bile, topaklanarak dibe çöktü kaldı.

"Ama dur, havanı almayı bilirim."

Bardağı kafasına dikti, bir yudumda bitirdi. Kül tablasını çekti, sigarasına uzandı.

Masadakiler komut almış gibi hep birlikte ceplerine davrandılar. Kibritler çakıldı, kav ve ecza kokusu ağır havayı dağıtır, yumuşatır gibi oldu.

İbrahim'in uzattığı alev damlasına sigarasını yapıştırdı, barış ümidinin yeşermesine yetecek kadar tuttu.

«— Merak etme, geçti. Sevinme hemen, o kadar kolay kurtulamazsın. Şimdi kalkacak, limonlu bir lezzo söyleyeceksin. Öyle çırağa işaret falan çakmak yok, adam gibi doğrul, 'Mirsat Usta, aynalı bir lezzo' diye bağır.»

İbrahim afalladı. Önce sırıttı, arkasından şüpheye battı. Karşısındaki yüz duvardan farksızdı.

Gözleri büyüdü, imdat ister gibi Ünal'la Abidin'e baktı. İkisinden de hayır yoktu. Ünal, yumruğu masada, gözleri yerde, kıpırtısız, dümdüz oturuyor, Abidin tiz gıdaklama senfonisini icra ediyordu.

Ümidi kesti, genizden, duyulur duyulmaz,

«— Lezzo,» diye inledi.

«— Olmadı, ne dediğini ben bile duymadım, oğlum.»

Abidin boru gibi sesiyle Bünyamin'i arkaladı:

«— Madem ısmarlıyorsun, bağır ki şanın yürüsün.»

«— Lezzo!»

Kahkahalar yükseldi, gergin, limoni havanın tahtına neşeyle karışık bir rahatlık hâli kuruldu. Sigaralar yakıldı, tavanda yüzen beyazlı grili bulutlara yeni duman sütunları ilave edildi. Kâğıtlar karıldı, okey taşları karıştırıldı, zarlar atıldı, pullar kırıldı, kapılar alındı.

Nöbetçiler uyandılar, meraklı gözlerle etraflarına bakındılar.

«— Limon?» dedi Bünyamin. «Limonu unuttun.»

«— De get, başlatma şimdi limonundan!»

Kara gözlü çırak askılı tepsiyle siparişleri yetiştirmeseydi daha ağır sözler söyleyecekti ya, yırtık dondan çıkar gibi olur olmadık beliren piç kurusu, burnuna dayadığı çay bardağıyla patronunu kurtarmıştı.

Dilinin ucuna gelen lafları yuttu, gerisingeriye kös kös oturdu.

«— Siparişler! Bu kez müessesemizin ikramı. Abilerime tavşankanı, reis babaya safi limon.»

Boşları topladı, eğri büğrü kül tablalarını temizleriyle değiştirdi.

«— Başka emriniz, kulunuz çekilsin mi yoksa?»

"Doğrudan bana söylüyor, 'Deminki dalavereye zorla ortak edildim, valla suçum yok' iddiasında."

Çaktırmamaya çalışarak yandan yandan inceledi. Saçları kuzguni, tüylü yanakları hafif içe çökük, elmacık kemikleri belirgin, alnı geniş, burnu biçimli ve düzgündü.

"Artist gibi bir herif olacak. Esprili üstelik. İşi iş, hatunlar bayılır buna."

«— Kaybol!» dedi İbrahim, durmuş aynı meraklı gözlerle Ercüment'i inceleyen oğlana. «Hadi, yallah!»

Çırak, gönülsüz, somurtarak ocağa yollandı.

«— Piç kurusu! Utanmasa röntgenini çekecek.»

Cevap vermedi, lezzo bardağına uzandı. Plastik bardakaltından aldığı kesmeşekerleri attı, şıngırtıyla karıştırdı.

İçmeden evvel burnuna ılık ılık vuran aromasını kokladı.

"Ankaralı bir eczacı icat etmiş bunu... Kimyager miydi yoksa?.. Her ne haltsa... Güzel yapmış, hafif, ferah..."

«— Barıştık mı, yoksa hâlen küs müyüz?»

Gülmekle yetindi, lezzonun damağında bıraktığı ekşimsi sıcak lezzetin keyfini çıkardı.

İbrahim'e bu kadarı yetmiş olacak ki, ciddiyetle,

«— Bir daha olmaz,» diye teminat verdi. «Şakaydı, o kadar.»

Masadakiler adına da konuştuğu belliydi. Hepsi görünür görünmez bir baş sallamasıyla onayladılar.

«— Madem barıştık, o zaman iddiasına bir parti çevirelim. Dört kollu değil, eşli. Sen Abidin'le ol ben Ünal'la.»

İtiraz etmek lazımdı, dört kolluda küçük de olsa bir galibiyet ihtimali vardı ama eşlide bu ikisini alt etmenin imkânı yoktu.

İbrahim bırakmadı. Genizden gelen gevrek sesini sertleştirdi, ocağa doğru bağırdı:

«— Hey, çırak bozuntusu! Getir oradan taşları!»

Oğlanın kontrplak parçasını, domino taşlarını, kalemi kâğıdı kapmasıyla masaya damlaması bir oldu.

«— Gitme, dur,» diye uyardı Bünyamin. «Dillerini damaklarına yapıştırma, aslanım, ara sıra güzelce sula misafirlerimizi. Bizi de unutma.»

Yeniden tavlaya döndü.

«— Hile yapma, dört göz. Şeşbeşle cihar kapısına nasıl giriyorsun?»

«— Gir, toprağım. Girmekle kalma, kafasına kafasına vur. 'Limon? Limonu unuttun' diye de şirretlik yap.»

"Aklınca intikam aşamasına geçiyor. Bünyamin'i aşağılayacak, domino dalgasıyla da benim burnumu sürtecek. Saatlerce esir alır artık. Kıvırtsam mı?"

Saate baktı, içi sıra bir şeyler hesaplıyormuş gibi yaptı.

«— Ne oldu, neyi sayıyorsun gene? İşim var bahanesiyle su koyverme sakın.»

«— Var valla. Abdullah'la buluşacaktık, yeni aklıma geldi, ancak yetişirim.»

İbrahim'in suratı karardı.

Dişlerini sıktı, öfkeli, bozuk, 'Belliydi zaten' diyen bir edayla ayaklandı.

«— İyi, benim de eve uzamam lazımdı. Bir an önce defolup gideyim.»

«— Ohoo! Hem oynayalım diyorsunuz hem satıyorsunuz.»

«— Bana değil, ona söyle.»

«— Alınma da otur, bak kapıdan Mahmut girdi. Söylerim, yerime o geçer, karşılıklı bir parti dönersiniz. Yenilirse iddia benim üstüme.»

«— İstemez, yol zaten uzun, varıncaya kadar...»

«— Gitmez, Abidin'in evinde kalırsın olur biter.»

Sandalyesinde pörsüyen İbrahim'e, suratı beş karış Ünal'a, esef dolu bakışlar fırlatan Abidin'e aldırmadı, kapıya yöneldi. Masaların arasından kısa baş hareketleri, kesik veda cümleleriyle süzüldü, sırtı kıraathaneye dönük biçimde nöbetçilerle fısıldaşan Mahmut'a sessizce yaklaştı.

«— Selâm!»

Mahmut asabi bir baş hareketiyle döndü. Yüzü açıldı, gözleri cana yakın bir ışıltıyla parladı.

«— Ve aleykümselâm! Nasılsın, Ercü?»

«— İyi, sen?»

«— Bildiğin gibi, yuvarlanıp gidiyoruz işte.»

«— Yuvarlanan taş yosun tutmazmış.»

Koluna girdi, kapıya sürükledi. Mahmut'un, 'Gene ne oldu?' gibilerinden yaptığı işareti, sarkık bıyıklı kumral nöbetçinin cevaben yolladığı lakayt omuz silkmesini görmedi.

Eşiği atladılar, dışarıya çıktılar.

«— Durum kötü, Mahmut. Dadaş, buluşma mekânı olmaktan çıkmış, meyhaneye dönmüş iyiden iyiye.»

Mahmut'un kaşları çatıldı, sinekkaydı suratında alıklıkla kızgınlık arası bir ifade belirdi.

"Anlamadı. Anlamaz, Allah boy vermiş, gerisini..."

«— Laçkalaşmış yani. Nöbetçi desen, uyukluyor. Cam çerçeve desen –görüyorsun işte rezilliği: perdeler toplanmış, pencereler ardına kadar açık– ölüme davetiye düpedüz. İçeri girmeye bile lüzum yok, geç dur karşıda, kimi istiyorsan alnının çatından...»

«— Ben o Bünyamin'in...»

"Yok yok, ipini gevşetmemek lazım bunların. Söylemesen hayatta ayıkmazlar, söyleyince de kırmızı görmüş boğa gibi..."

«— Sokaklar da böyleyse yandık, yakında Genel Merkezi bin parça...»

«— Sokaklar temiz, Duran'la Ömer sineği bile sektirmiyor.»

«— İnşallah öyledir, burayı gördükten sonra... Neyse, o sonraki iş, bakıp anlayacağız. Sen ne yapıp et, bir an evvel burayı hâl yoluna koy. Yaz bitti, önümüzde zorlu vazifeler var.»

Nefeslendi, sona sakladığı bitirici cümleyi dar omuzların yukarısına nişanladı.

«— Yakında harekete geçeceğiz sanırsam.»

Tepki beklediği gibi oldu –tam isabet– Mahmut'un geniş kafası doğruldu, gözleri o bildik ateşle için için yandı.

"Ha şöyle, kendinize gelin yahu."

Gülümsedi, taşın gediğini bulduğu heyecan anını doyasıya yaşaması için köşeli surattan aldığı bakışlarını çevreye saldı.

Yakıcı sonbahar güneşi tepetaklak devrilmiş, usul usul tütmeye başlayan yolun buğusuna, üzerinde dikili durdukları tozlu kaldırımın geniz yakıcı kokusuna inat ortalığı yumuşak ışın demetleriyle boyamaya başlamıştı.

«— Başka bir şey yoksa kaçıyorum, evde Abdullah bekliyor.»

Ağır ağır yürüdü. Paldır küldür kahvehaneye dalan Mahmut'u, nöbetçilerin alenen azarlanışını, telâşla kapatılan camları, çekilen tül perdeleri görmekten çok hissetti.

"Sıcaktan, havasızlıktan feryat ediyordur şimdi beyzadeler. Bırak kavrulsun pişsinler, şeytan azapta gerek."

dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak

Albay iyiydi hoştu ya, burnundan kıl aldırmayan tavrı, her şeyi ben bilirim havası, teşkilat hakkında uluorta atıp tutması batmıyor da değildi.

"Hakkımızda ne biliyor? Bölük pörçük, sağdan soldan devşirme bilgi kırıntıları. Belki biraz da tahmin. Şaşmaz bir isabete sahip, doğru. Bugüne dek yanıldığı vaki olmadı, evet. Ama o kapanmış evine kitap yazıyor, beğenmediği tayfa çatır çatır vuruşuyor sokakta. Buna ne buyrulur?"

Oturmuş sıkıntıyla saate bakıyor, geçmek bilmeyen zamana lanetler yağdırıyordu. Albay, muhabbeti orta yerinde kesmiş, nefeslenmesine, kafayı toplamasına yetecek bir zaman aralığı tanımak maksadıyla mutfağa yollanmıştı. Bu sefer bahanesi çay demlemek değil –o Allahın emri– çam fıstıklı irmik helvası yapmaktı.

«— Şekerimiz düştü,» demişti terliklerini sürürken. «Bu kitap işi hafızaya lazım gelen yakıtı bir hamlede, hemencecik somuruveriyor.»

Ardından teferruatlı bir helva tarifine girişmiş, boş boş bakan gözleri görünce caymıştı:

«— Hele bir pişireyim, tarifini öyle veririm. İnsanın dili tatlanınca kulakları daha iyi işitir.»

Şimdi mutfaktan taşan tıngırtılar eşliğinde çam fıstıklı irmik helvasını kuvveden fiile çıkarmaya uğraşıyordu.

"Kuvveden fiile çıkarmakmış, peh! İtle yatan bitle kalkar misali Albaya has cümleler kurmaya başladın iyice."

Duymazdan geldi.

"Nerde kaldı bu çocuk? Kalkıp arabada mı beklesem? Ayıp olur, güvenli de sayılmaz üstelik. Patlayacağım. İki satır daha okusam mı?"

Zehir zemberek yılan ıslığı ısrarcıydı:

"Ne o, sıkıldın mı? Yemedi tabii, sen çocuklar hakkında atıp tutarken iyi, herif çemkirince kötü. Öyle bön bön bakar durur-

sun işte, artık ne görecek..."

"Geç kaldı herif, nesine bakacağım yoksa?"

"Beynindeki glikoz buhar olmuş, bakarköre döndün, saat daha altı. Dua et ki helva var, şimdi havale geçirmekten kurtaracak. Göründü bak."

Albay, saplarından itinayla kavradığı süssüz bir tepsiyle salona girdi. Gümüş tepsinin üstü tepeleme doluydu, tütmekte olan çaydanlık demlik ikilisine renkli camlardan tatlı tabakları, gümüş çatallar, kristal çay bardakları eşlik ediyordu.

«— İşte geldik. Nefaset takımı intikale hazır, çaylar emre amade. Helva dersen, ne soğuk ne sıcak, öyle bir kıvamda ki ağız tadıyla teftişlere lâyık.»

Işıltılı muzip gülüşünü gümüş tepsiden yansıyan kızıl gün damlalarına karıştırdı, yükünü masaya boşalttı.

Yan döndü, sandalyesine kuruldu.

«— Başla bakalım, geçer not verecek misin görelim.»

«— Estağfurullah.»

İştah açıcı kokular salan tabağı aldı, çatalına istiflediği ilk lokmayı törenle ağzına götürdü.

Esmer, şırası kararında, çam fıstıklarının gevrek gevrek dişe geldiği helva tek kelimeyle enfesti.

Gülümsedi, biraz önceki kötücül ruh hâli limon kokularına karışarak burun deliklerinden uçtu gitti.

"Bir sihir, bir keramet var bu adamda. Yedi silsilene sövüp önüne bir bardak çay, bir kaşık tatlı, ne bileyim, bir parça kurabiye atsa, 'Albayım, Albayım! Rahmetli halamın üçüncü göbekten akrabası doksanlık Ayşe teyzeyi kalaylamayı unuttunuz' diye hatırlatmaktan kendini alamazsın."

«— Daldın gittin gene. Beğenmedin mi?»

«— İçim eridi. Uzak, garip, nasıl söylesem, farklı bir tadı var. Limon diyesim geliyor ama... Acaba rendeyle...»

«— Rende işin cılkını çıkarır. Kolayına kaçacaksan başka. O vakit canım limonu rende hazretlerinin dişlerine atar kurtulursun. Yok, eğer derdin parmak ısırtacak bir helvaysa antenleri açacak, can kulağıyla dinleyeceksin. Önce çay tabii.»

Tel süzgeci yerleştirdi, demliğin ibiğinden yarıya kadar tavşankanı akıttı.

«— Şeker atma derim. Bir dirgen helva, bir yudum çay. Nefis olur.»

Aynen uyguladı: Helvayı çatalladı, damağına yapışan lezzeti yudum yudum suladı.

«— İrmik helvasını çeşit çeşit yaparlar, ben en çok bu tarz pişirilenini severim. Adanalı bir yüzbaşımız vardı, o öğrettiydi. Çukurova'da çok yaparlarmış, bilhassa cenazelerin ardından. 'Ölü helvası' derdi Kâzım Yüzbaşı. Sağ ise kulakları çınlasın, rahmete erdiyse...»

Bir elinde çatal, diğerinde ince belli kristal bardak, daldı gitti. Gözlerinin mavisi karşıdan vuran ışık altında hepten solmuştu.

«— Nerede kalmıştık? Tarif veriyorduk sanırsam.»

Ağzına çatal dolusu helva salladı, iki parmak çayı üstüne boca etti.

«— Uzat bardağını, tazelesek, bir de cigara tellendirsek gerekir.»

Çay doldurdu, sigara ikram etti.

«— Önce tavaya bir parça yağ koyacaksın. Kaç kişilik yapıyorsan ona göre. Ben göz kararı koyuyorum. Tereyağı olabilir lâkin tadı ağır kaçar biraz. En iyisi margarin. Tavada iki dolandır, erit. Sonra çam fıstıklarını usulca bırak, azar azar, yakmadan, gevretinceye, taze kavrulmuş kahve kıvamına getirinceye kadar karıştır. Peşinden, asidini kaçırmadan soyduğun limon kabuklarını salla, çevir. Bir dakika, ne eksik ne fazla, tam bir dakika. Sonra kabukları çıkar, çöpe at. Arkasından irmikleri –dikkat et, topaklanmış, kurtlanmış olmasın– tabaka hâlinde tavaya ser, tahta kaşıkla durmadan karıştır. Esmerleşti mi? Ocaktan al, göz kararı tozşeker ekle, bir güzel harman et. Tavanın hararetinde eriyen şeker böylelikle irmiğe karışmış olur. Tekrar ocağa sür, üstüne ister süt ister dinlenmiş duru su ekle. Süt ağır olur, sen suyu tercih et. Birkaç damla da limon. Sonrası bileğine kuvvet, çevir babam çevir. Kurutmadan, mercimek aşı gibi de cıvık cıvık bırakmadan alasulu çekip al. Tavanın hararetini iyi hesap et ki dinlenirken suyunu tamamen çekmesin. Sonra demlenmeye bırak.»

"Öyle bir anlatışı var ki irmik yerine tavada mücevher çevi-

riyor sanırsın."

«— Hiçbir bokum kalmadı değil mi aklında? Senin sorunun bu, yavrum. Anlatılanla değil, nasıl anlatıldığıyla alâkadar oluyorsun. Zehir tarif etsem gene aynı hevesle dinleyeceksin.»

Sigarasını çekti, kül tablasına gömdü. Boş ağızlığı dudaklarına dayadı, hafif hafif üfledi.

Kapkara zifir damlaları aktı.

«— Nâzım Hikmet denilen herifi okudun mu hiç? Okumamışsındır, vatan haini ne de olsa. Hem de azılı komünist. Ben altmışlarda okuduydum, yeni ölmüştü o vakit. Aziz Nesin rezili, Vasiyet şiiriyle havaalanında yakalanmıştı da büyük olay olmuştu. Sonra tek tük kitaplarını basmaya başladılar. Kendi kendime, 'Keçiboynuzunu kemirmeyi göze alırsan mutlaka bir damla bala ulaşırsın' deyip bulabildiklerimi aldıydım. Zahmetli oldu tabii okumak. Bilmesem, üniformanın verdiği mukavemet, bir de akademi yadigârı şuur olmasa, ayıptır söylemesi, kalkar komünist olurdum. Öyle hayalet görmüş gibi bakma, büyük şairdir Nâzım. Bizden o çapta kimse çıkmadı. Dönüp dolanıp Necip Fazıl'ın ismini zikrederler ya, kulak asma, Nâzım'ın tırnağı olamaz... İşte bu Nâzım haini, bir şiirinde, 'Söz sarhoş etmiyor beni' şeklinde bir vecize yumurtlar. Kulağa anlamsız geliyor, değil mi? Haybeye bir laf. Hâlbuki derin, mucize kabilinden, hadi, itiraf edeyim, ilahi bir kelâm bana kalırsa: Söz sarhoş etmiyor beni... Şimdi helva tarifinden nasıl oldu da buralara geldik diye düşünüyorsun. Söz önemlidir, çocuk. Bugünlerde herkes, tıpkı senin yaptığın gibi, sözün büyüsüne kaptırmış gidiyor. Muhteva kimsenin umurunda değil, varsa yoksa söyleyiş şekli.»

«— Kusura bakmayın, hakikaten bir şey anlamadım. Söyleyiş şeklinizin büyüsüne kapıldım herhâlde.»

«— Anlamayacak ne var? Ocağından, ülküdaş deyu kuyruğuna taktığın oğlanlardan bahsediyorum.»

"Gene aynı mevzu. İşimiz iş, Ercüment de gelmedi ki kurtulalım."

«— Bir çay daha rica etsem,» diyerek savuşturmayı denedi. «Bir de, müsaade ederseniz, ışıkları açayım istiyorum. Ortalık kararmaya başladı.»

Kalktı, camlı kapıya yürüdü. Elektrik düğmesine bastı, salonu rahatlatıcı bir aydınlıkla doldurdu. Geri döndü, koyu renk perdeleri çekti, üstlerini ak tüllerle kapladı.

«— Bu sefer benim cigaramdan tüttürelim.»

Cebinden çıkardığı paketi sol eline çarptı, beyaz benekli kumral filtreleri sarı tüylü parmaklara dayadı.

«— Sizinkinin yerini tutmaz ama bunun da dumanı boldur.»

«— Kaçak güreşiyorsun, pehlivan kısmı kispetin paçasını kaptırmaktan korkmaz.»

"Anlaşıldı, sırtımız yere yapışıncaya dek huzur vermeyecek. Önce paça, sonra elense. Hüner bir değil ki baş edesin, her uzvundan ayrı bir Ali Cengiz oyunu fışkırıyor. Reddetsen darılacak, belli. Onaylasan anamızı ağlatacak, o da belli."

«— Güreşin şanından sayar üstelik, ne üste çıktım diye sevinir ne alta düştüm diye yerinir.»

«— Sizi dinlemek her zaman zevktir –ne olacaksa olsun, anasını satayım, döksün bakalım derdini– bu akşamın istisnası yok. Buyurun dinliyorum.»

Albay tebessüm etti, burnundan kalın dumanlar savurdu.

«— İhtilâl teorisi diye bir şey duydun mu? Darbeden, cuntadan değil, basbayağı ihtilâlden bahsediyorum. Diğerleri planlanır, siyaset, doktrin, teşkilat falan gerektirmez. Yeter ki elde kâfi miktarda silâhlı güç olsun. Darbeyle, cuntayla rejim değiştirilmez zaten, korunur. Yani bunlarla en fazla hükümet olursun. Hâlbuki ihtilâl, köklü, yıkıcı, yeniden bina edici bir hengâme hâlidir, siyaset, doktrin, en fazla da liderlik ister. Bu yüzden ihtilâlin hem teorisi hem pratiği olur.»

Duraladı, sigarasının kavisli külünü silkeledi.

«— Her siyasi teşekkül iktidar için, onu ele geçirmek üzere var olur. İhtilâl teorisi, herhangi bir siyasi teşekkülün iktidardan uzak tutulmasıyla değil –o iş gayrinizami harbin alanına girer– bizatihi iktidarın alınmasıyla alâkadar olur... İhtilâl teorisinin tümünü sayıp dökecek değilim lâkin dört temel husus vardır ki bunlar olmadan ihtilâl, dolayısıyla da teori olmaz. Birincisi, imtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz martavalıyla uyutulan kalabalıkları uzlaşmaları, barışmaları, bir arada kar-

deş kardeş yaşamaları imkânsız iki ayrı sosyal sınıfın mensupları oldukları gerçeğiyle tanıştırmaktır. İkincisi, mevcut sistemi alaşağı etme kudretine sahip amele takımını, 'Hür ve müreffeh bir hayat ancak senin hükmedeceğin bir düzenle mümkün' şiarının arkasına almaktır. Üçüncüsü, rejimin temel ayakları olan resmi yahut gayriresmi teşekkülleri, özellikle de cebir aygıtlarını kuşatmak, işlemez hâle sokmaktır. Dördüncüsü ve nihayeti, bir siyasi programa, ona uygun bir isyan stratejisine, her ikisini de taşıyacak güçte bir teşkilatlanmaya sahip olmaktır. Tüm bunlar bir araya toplanınca teorinin pratiğe dönüşeceği gün gelmiş demektir.»

Sigarasını kül tablasına gömdü, ağır hareketlerle çiğnedi.

«— Sence saydıklarımın bugün bir arada bulunup bulunmadıklarına bakmak gerekir mi?.. Ben de öyle düşünmüştüm.»

Sustu, elini saçlarından geçirdi.

«— Belki son madde tartışılabilir. Evet, kesinlikle tartışılmalı: Un, yağ, şeker; cümle malzeme hazır ama sahip olunan tahayyül, tarz, kuvvet, helvayı karmaya cevaz vermiyor.»

Gözlerini boşluğa dikti, el yordamıyla paketten bir sigara çekti.

«— Subjektif bir eksiklik, dua edilesi bir kusur. Lâkin bel bağlanacak tarafı yok, çünkü böyle sürüp gitmeyeceği gün gibi aşikâr. Nereden mi biliyorum? Basit, eşyanın tabiatı diye bir kanun var. Düşmanımızın bin parçaya bölünmüş aklının en büyük, en kudretli lobu harekete geçmek, varlık sebebini fiiliyata dökmek zorunda. Diğer parçalar da bu kanundan ari değil. Paşa paşa fıtratlarına boyun eğmek, kolları sıvayan ağababalarının yardımına koşmak, ihtiyaç duyulan gücü sunmaya başlamak durumundalar. İşte o vakit...»

Aniden parlayan çakmak aleviyle sıçradı. Güldü, bir sigara çekip uzattı.

«— Bu durumda bize ne lazım? İdarecilerin eskisi gibi hükmedemedikleri, reayanın artık idare edilmek istemediği ihtilâl şartlarını bir an evvel lehimize çevirecek, hareketimizi iktidara taşıyacak bir manivela, değil mi? 'O da bizde mevcut, yıllardır tatbik ediyoruz zaten' diyorsun.»

Burnundan dumanlar saldı, yüzünü yeniden duvara çevirdi.

Bir süre düşündü.

«— Hiç sanmıyorum, sizinki ihtilâl stratejisi değil, hükümet olma planı.»

"Zırvalıyor. Ha ihtilâl ha hükümet olma, ne fark var?"

«— İlk bakışta aynıymış gibi görünüyor ama değil.»

Kalktı, tıka basa dolu kül tablasını da alarak koridora yollandı.

"Nereye gidiyor, helâya mı? Yoksa mutfakta yeni bir dalavere mi çevirecek? Tam da anlattıkları ilgimi çekmeye başladıydı. Bu da bir taktik herhâlde: İyice meraklandır, ağzının suyunu akıt, sonra daya mönüyü, parmaklarını yesin... Şu oğlan biraz daha gecikmez mi ola?"

Albay, elinde cam sürahi, kulpuna sıkıştırdığı temiz bir kül tablası ve iki büyük bardakla geri döndü. Sürahide limonata benzeri sarımsı bir sıvı vardı.

«— Bizim sıpanın lezzosu. Çay içmez, bu mereti zıkkımlanır. Her uğraşta olduğu gibi bunda da başarısız. Etüt ruhu, hırs, yeni şeyler bulma merakı yok ki. Anca doldursun sıcak suyu, diksin kafasına.»

Oturdu, içinde buz parçaları yüzen hafif köpüklenmiş sarımsı sıvıyı bardaklara boca etti.

«— Bu da benim icadım, limonata halt etmiş.»

Gülüştüler.

Bardağı aldı, gırtlağına boşalttı.

"Adam belâ, hayatta yarışılmaz."

«— Güzel, değil mi? Tarifi basit: Lezzoyu çukur tabağa koy, üstüne ılık suyu bas, eriyinceye kadar karıştır, sonra da bırak dinlensin. Soğudu muydu buzla doldurur, afiyetle yuvarlarsın.»

«— Deminki tarif daha ilginç geldiydi, can alıcı yerinde kesip kalktınız.»

«— Öyle mi? Devam ederiz o vakit. Ne diyordum?»

«— Sizinki ihtilâl değil, hükümet olma pla...»

«— Yarı askeri bir plan hem de. Temelde demin anlattığım ihtilâl teorisinin kanunlarına dayanıyor. Daha doğrusu onu taklit ediyor.»

Hohladı, çatırdatarak yediği buz parçası yüzünden uyuşan damağını diliyle canlandırmaya çabaladı.

«— Bu plana göre, başkenti kuşatan bir çember çizmen, dış tehdide karşı konumlanmış, dolayısıyla da esas yığınağını sınır boylarına kaydırmış askeriyenin harekât yollarını, kavşakları, lojistik mevkileri denetim altına alman icap eder. Böylelikle yardım ulaşmasını engelleyebilir, yıldırım bir baskınla merkezi ele geçirebilirsin. Lâkin en nihayetinde bu bir plandır ve her plan gibi türlü şartların bir araya gelmesine muhtaçtır. Mesela devlet teşekküllerinde, Mecliste, sokaklarda teşkilatlanmak, iç tehdit etrafında ahaliyi kamplara bölmek gibi. Bunlar bile yetmez, mevcut rejimin buhrana sürüklenmesi, işlemez hâle gelmesi ve tarihi manada sistemin sahibi olan sermayenin 'Artık senin çıkarlarını sadece ben koruyabilirim' beyanına ikna edilmesi lazım gelir.»

«— Bambaşka şeyler duymayı bekliyordum, siz bugünkü tabloyu resmediyorsunuz.»

«— Öyle mi dersin? O hâlde şu suallere cevap ver bakalım: Bir, son seçimlerde kaç oy aldın, kaç kişiyi vekil sıfatıyla Meclise soktun? İki, devlette ve sokakta senin adamların mı hâkim solcular mı? Üç, ne zamandan beridir dayandığın sosyal tabakayla –ayaktakımıyla mı deseydim?– sistemin ihtiyaçlarını ahenkli hâle getirdin de efendilerine itimat telkin etmeye başladın?»

İçine düştüğü tuzağın can yakıcı sızısıyla kıvrandı.

"Nasılmış, sığırcık yavrusu? Tarif güzeldi, ona dönsek, ha? Al sana! Niçin susuyorsun, cevap versene. 'Hepiciğini tamam eyledik, harekât borusunun çalmasını bekliyoruz' desene."

«— Bir sürü şeyi başardınız, doğru. Memleketi kamplara böldünüz. Bu hususta en etkili metoda, teröre başvurarak yandaşlarınıza cesaret, yenilmezlik hissi, kararsızlara dehşet bir korku saldınız, akraba olduğunuz diğer siyasi teşekkülleri planı kolaylaştıracak, eli serbestleştirip güçlendirecek, kendi tabanlarını da hizmete amade kılacak bir hatta çekmeye çalıştınız. Ama çalıştınız, hepsi o kadar. Gerisi fıs!»

Elini salladı, bardaktan kopan birkaç sarı damla yemek masasının üstüne, temize çekilmiş nüshaların bulunduğu yığına sıçradı.

«— Kesede bir lokmacık muvaffakiyet varsa eğer, sizin de-

ğil, Morrison Sülü'yle[1] Hoca Efendinin[2] alicenaplığındandır. Milletin dağa taşa adını yazdığı Başvekil Marsıkoğlan[3] hazretlerini de unutmayın. Onun solcuları oyalayan, ahali desteğini kıran gayretkeşliği olmayaydı, kızıl zindanları boylamış ağız yukarı yatıyor olurduk çoktan.»

Bardağı bıraktı, pakete uzandı. Hoyrat hareketlerle sigara çekti, parmakları arasında ova yuvarlaya yumuşatmaya çalıştı.

«— Şimdi kuyruğunuzu bacaklarınızın arasına kıstırmış sıkıyönetim istiyorsunuz. Hükmetme salahiyetini ele geçirme kabadayılığından el şeyiyle gerdeğe girme acziyetine gerilediniz.»

Bu kadarı fazlaydı. Kapıyı çarpmak, sokağa, sonbahar akşamının serin, ferahlatıcı kollarına atılmak ihtiyacıyla kıvrandı.

Kalkamadı. Karnından gırtlağına yükselen yumruk büyüklüğünde bir ateş parçasıyla tıkandı, oturduğu koltukta yayıldı kaldı.

«— Tatbik ettiğiniz planın aşamaları, bir de dış yardım gerektiren final kısmı vardır. Önce hasımlarını nallarsın arkasından ahaliyi sindirmek, 'Bu kadarı da olmaz artık' dedirtmek için meşhur şahsiyetleri. Peşinden hedef büyütmeye, İstanbul Teknikteki[4], Malatya'daki[5], Sivas'taki[6] gibi çaplı harekâtlara girişmeye koyulursun. Bitmez, kavşak niteliğindeki şehirleri düşürmeye, stratejik bölgeleri ele geçirmeye, devlet içinde devlet otoritesi tesis etmeye soyunursun. Avuç açma, korku belâsı erkenden başladığın yalvarıp yakarma, final için yardım

---

1 Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'e *(Abd menşeli Morrison Knudsen firmasının Türkiye temsilciliğini yapmış olduğu için)* takılan lakap.

2 Necmettin Erbakan için kullanılan saygınlık unvanı.

3 Bülent Ecevit'e takılmış Karaoğlan lakabını, cellat yardımcılığı görevi üstlenen Çingene delikanlılarını çağrıştıracak şekilde yeniden türetmeye dönük kelime oyunu.

4 Yedi öğrencinin ölümü, kırk bir öğrencinin de yaralanmasıyla sonuçlanan 16 Mart 1978 tarihli bombalı ve silahlı saldırı.

5 Sol görüşlü Alevi mahallelerini hedef alan ve ona yakın kişinin öldürülmesi, yüzlerce kişinin yaralanması ile sonuçlanan 17 Nisan 1978 tarihli silahlı saldırı, linç, işkence ve kundaklama eylemleri.

6 Sol görüşlü Alevi mahallelerini hedef alan ve ondan fazla kişinin ölümü, sayısız insanın yaralanmasıyla sonuçlanan 4 eylül 1978 tarihli silahlı saldırı, linç ve kundaklama eylemleri.

mesajları yollama işini de işte o zaman yaparsın. Hem de tehditkâr bir üslûpla: Sıkıyönetim ilan edilsin, ordu arka çıksın, buhran içinde kıvranan ama bir türlü kapı aralamaya yanaşmayan efendileri metazori ikna etsin, yoksa bir gece ansızın dört bir koldan Ankara'ya...»

Çakmağı çaktı, tebdili şaşmış sigarayı kızıla boyadı.

«— Ya olmazsa, yavrum? Ya medet umduğun paşalar seni final kısmına yürümekten alıkoymaya, daha büyük bir oyuna piyon olarak sürmeye karar verirlerse? Ya bugün geldiğin geniş çaplı harekât aşamasını, ahalinin bir arada bulunduğu yerlere hedef gözetmeyen gelişigüzel taarruzlar düzenlediğin, mezhepsel, bölgesel farklılıkları topyekûn çatışmalara dönüştürdüğün bir içharbe çevirmeye, bu uğurda kendi adamlarını bile boğazlamaya zorlanırsan?»

Emziğini hırsla somurdu, gergin, adeta öfkeye batmış bir sesle,

«— Öyle olacak gibi de görünüyor,» diyerek bağladı. «Gayrinizami harbin kuralları işletilecek, senin payına sonuna kadar gitmek, eldeki malzemeyle ne yapacağını düşünen ustanın kafasını iyice karıştırmak, ahaliyi, 'Kardeş kanı dökülmesin, yeter artık' kıvamına getirmek, göreve çağırdığın saltanat sancaklı süvarilere de Gordion'un düğümünü kesip atmak düşecek.»

Burnundan kesif duman bulutları fışkırttı, upuzun kor yığınını kül tablasına aktardı.

«— Saltanat sancaklı süvariler. Sabırlı, acımasız, sadık. Bilirim, çok iyi bilirim hem de, onlardan biriyim çünkü: Özel Harpçi Albay Nuri.»

Suratını buruşturdu, mavi gözleri benek benek, esefle, kahırla, kınamayla baktı.

«— Başınızdaki muhterem daha iyi bilir, o da bizlerden biriydi çünkü. Bilir ki saltanatın kara sancağı yükseldiğinde hiç ümit kalmaz. Bilir ki o sancak kendinden başkasına hükmetme salahiyeti tanımaz. Bilir madem, ne demeye devam eder oyuna? Geriye dönemeyecek denli ileri gittiği için mi? Yoksa ümitsizlikten doğan bir ümit midir onu bu kanlı sergüzeşte sürükleyen: Düşman direnirse, üstüne üstüne yürürse sancağın, sancak, en az kendisi kadar karanlık bir başka gölgeyi, bizi

İmdada çağırabilir ve biz ortak olabiliriz hükmetme salahiyetine...»

Çehresi soldu, yanaklarını sarmalayan örümcek ağları eriyip yok oldular.

«— Beyhude ümit. Bunları sana yaptırdılar ve de o akılsız solcular uyanmadı mıydı, değil direnişe destek, kendi öz evlâdını kulağından tutup teslim eyleyecek kıvama gelir ahali.»

Tuhaf bir sessizlik çöktü. Avizenin billur, salkım salkım taşları altında kımıltısız oturdular, göz göze gelmemek için büyük çaba harcadılar.

"Hâle bak, utanmasak, 'Vah! Bu fukara solcular nasıl direnecekler yav?' diye dövünmeye başlayacağız."

"Geri zekâlı! Yeni ortaklarınız hakkında fikir edinecek, şimdiden tedbirler düşünecek yerde kalkmış makaraya sarıyorsun. Aç kulaklarını da dinle, bunlar onların asla anlatmayacakları şeyler. Bilmeden, farkında olmadan uyarıyor, neyle karşı karşıya kalacağınızı söylüyor. Fark etmese, kapalı kapılar ardında tezgâhlanan oyunlardan haberdar olmasa anlatabilir miydi? Dua et ki kuşkulanmıyor. Çoktan işin içinde olduğunuzu..."

Devam edemedi. Albayın derinden gelen sesi araya girdi, hırçın ıslığını yarıda kesti:

«— Kendine mukayyet ol, çocuk. Eğer işler bu minval üzere seyrederse, öyle gibi de görünüyor, ortada ne hareket kalır ne de ziyadesiyle itimat ettiğin adamlar.»

Buruk, acımtırak bir meyve yemiş, hazmetmekte güçlük çekiyormuş gibi ekledi sonra:

«— Korktuğumdan değil, bunca hizmeti geçmişlere, bir süre daha geçeceklere dokunmazlar uzun boylu. Dokunsalar ne olacak, istiklâl ve istikbalini ipotek ettirmekten âlâ ceza mı bulacaklar?»

deli deliyi görünce çomağını saklar

«— Demek Elektrikçi İsmet'ten duydunuz.»

Kahvehaneyle yol arasındaki daracık kaldırımın üstüne attıkları ahşap masanın arkasına sıralanıp oturmuşlar, sırtları kıraathanenin demir parmaklıklı basık camlarında, yüzleri yola dönük, tünedikleri rahatsız edici taburelerden geleni geçeni seyrediyorlardı. Ortalık sessiz ve tenhaydı.

İmamesi sivri, taşları yuvarlak tespihini bıçak gibi çekti, sol yamacına, Ömer'in hemen arkasına sinmiş ikiliye masanın ucuna, tam karşısına geçmelerini işaret etti.

Çocuk denilecek yaştaki oğlanlar gönülsüz ve ağır hareketlerle itaat ettiler.

"Aferin, şimdi karşımda bir vakit kıvranıp durun. İşte böyle, eşek sıpaları sizi."

Tespihini şakırdattı, canlılığını hızla yitiren sonbahar güneşinin çürük portakal rengine boyadığı gökyüzünü taramaya devam etti.

Yarı kısılı, cepheden bakıldığında renksiz, adeta ışıktan yoksun gözleri, karşı apartmanın çatısından sipsivri yükselen televizyon anteninin kılçıklarına takıldı.

"Başıboş uçurtmalar gibi: ipini koparmış, rüzgârdan, gayeden nasipsiz, yolu yordamı olmayan. Er ya da geç bir dala, direğe, tele takılacak, saçakları bir tarafta, kuyruğu başka bir tarafta öyle baş aşağı..."

Garip bir kedere, hayıflanmayla karışık dalgın bir ruh hâline düşmeye başladığını fark etti, kafatasının dibinde bir çatlak, lavabo deliğine benzer karanlık bir oyuk varmış da düşünceleri burgaçlanarak buradan akıp gidiyormuş gibi hissetti.

Saniye tereddüt etmedi, anında yaşadığı gerçekliğe döndü:

«— Demek Elektrikçi İsmet'ten duydunuz, 'Gidip yoklayalım, denk gelirse hallederiz' dediniz, ha?»

Gözlerini küflü griyle hastalıklı mor arasında gidip gelen sonbahar ufkundan kopardı, karşısında oturan kamburumsu

zayıf oğlana sapladı.

Uzun boylu, uzun bacaklı, tünediği taburede kalabilmek için iki büklüm olmuş çocuğun öne eğik kafasında adeta hiç tüy yoktu. Kısacık kesilmiş kum sarısı saçları o denli ince telli, o denli seyrekti ki haylazlık hatırası yarıkların, kesik ve kırık izlerinin haritaya çevirdiği buğday rengi kafa derisi apaçık görünüyordu.

"Derdi ne, sağır mı? Niçin cevap vermiyor?"

Oğlan kıpırdandı, başını kaldırmadan –imdat ister gibi– yanındaki çocuğa baktı.

Esmer, çekik gözlü, kısa boylu arkadaşından hayır yoktu, dertop olmuş, ahşap masanın altına kıvrılıp saklanacak bir tespihböceğine dönüşmeye başlamıştı.

Umudu kesti, düzleştirdiği kamburunun üstünden koca kafasını çaresizce doğrulttu. Yüzü tüysüz ve ince, elmacık kemikleri fırlak, kaşları yay, gözleri çipildi.

"Meymenetsiz bir suratı var, köse üstelik. On yedisinde var mı? Belki daha küçüktür, köseler yaşlarını belli etmezler."

Bıçak yarasına benzeyen soluk dudaklar aralandı, sol kaş şiddetli bir tikle yukarıya fırladı.

«— Abi, biz Elek... Elek... Elektrikçi... İs... İs...»

"Hem kel hem köse, üstüne üstlük bir de kekeme, iyi mi? Böylelerini nereden bulurlar anlamam. Hâline bakmadan Hasan Dağı'na oduna çıkmış, belde tabanca, yanında kendinden beter bir sübyan. Aklına turp sıktığım avanemiz de anında sokağa salıyor. Behey avanak! Genel Merkezin temeline dinamit doldursalar, bu Allahın cezası pepe dert anlatıncaya kadar bizim bina aya varmış olur. Hâle bak, hâlâ elektrikçinin ismini telaffuz edecek."

Göz ucuyla Ömer'i süzdü. Taburede kaykılmış, sırtı demirli camda, bacak bacak üstüne atmış, sabırlı bir rahatlıkla bakmadan dinliyordu.

"Her vakit böyledir, reisicumhur arkadaş."

Oğlan da inat etmişti. Leylek misali uzun boynunda sivri bir çıkıntı gibi duran âdemelmasını aşağılara, derinlere yolluyor, alelacele yüklenen kelimeleri hızla yukarıya taşımaya çalışıyordu. Gelip gelip boyun köküyle ağzı arasında takılı kalan asan-

sörü tamir maksadıyla üst üste yutkunması ise ayrı bir fecaattı.

«— İs... İsmet'le ko... ko... ko...»

«— İsmet'le konuştuk,» diye yardım eli uzattı yanındaki tıfıl.

Dayanamamış, papara pahasına işkenceyi sona erdirmişti. Hâlen dertoptu. Çekindiği, bariz bir tereddütle kasıldığı belliydi ama ödünün patladığı da söylenemezdi. İrikıyım burnunun ikiye böldüğü, yukarısında kaş niyetine belli belirsiz iki kara çizginin, tas konulup kesilmişe benzeyen yapağı gibi saçların, aşağısındaysa tüysüz kalın dudakların, varla yok arası sivri bir çenenin bulunduğu yüzünde yağlı kara parlayan çekik gözleri cüretkârdı, sesi vücut dilini yalanlayan kararlı cümleler sıralamaktaydı:

«— Adam yan komşusuymuş, dükkânı bir ay kadar önce kiralamış. İlk günden şüphelendiydim, dedi. Selâm verirsin almaz, konuşursun yüzüne bakmaz... Daha bir dolu şey. Uğraşmış didinmiş ama ağzından laf kapmayı becerememiş. 'Çay ısmarlamalar, sigara ikramları, siftah bereket muhabbetleri para etmedi' diye eklediydi.»

Ömer bacaklarını indirdi, hafifçe eğildi.

«— Nesinden şüphe ediyormuş peki?»

«— Dükkâna gelenin haddi hesabı yokmuş, solcu tipi varmış adamlarda. 'Kıçı kırık bir balıkçı tezgâhına niye akın etsin millet? Bir hinlik var bu işin içinde' diye...»

Konuşmanın ucunu kaçırdı, ilgisi balıkçı kelimesini duyunca dağılmıştı.

Tespihini şakırdattı, çevreye göz gezdirdi. Işık hızla solmaya devam ediyordu. Serçeler, kumrular, adını bile bilmediği irili ufaklı rengârenk kuşlar, kalın gövdeli, geniş yapraklı çınar ağaçlarına sürüler hâlinde hücum ediyor, bağrış çığrış yer kapmaya uğraşıyorlardı. Yol kalabalıklaşmıştı. Çantalı, fileli kadınlar, yorgun bezgin adamlar, başları önlerinde, çevrelerine bakınmaksızın bir an önce evlerinin emniyetine ulaşmak için seğirtiyorlardı.

"Niye kahvehanenin ışıklarını açmıyorlar?"

Yan döndü, masalar arasında koşturan Garson Saadettin'i görmek amacıyla demirli pencereden içeriye baktı.

Aynı anda kıraathanenin floresan lâmbaları birbiri ardınca parladılar, delici huzmeleriyle gözbebeklerine atıldılar.

"Hay senin lâmba gibi!.."

Geri çekildi, gözlerini yaş gelinceye dek üst üste ovuşturdu. Baktığı her şey bulanık, dış hatları kaymış, birden fazla ve solgun bir beyazlıkta dalgalanıyor gibiydi.

«— Bana mı işmar ettin, Duran?»

«— Kör ettin beni, Saadettin. Kalkmış bir de işmardan söz ediyorsun.»

«— Nasıl yani?»

«— Far tutulmuş tavşan gibi yani. İnsan haber eder, cart diye açılmaz ki bu meret.»

Hiçbir şey anlamayan Garson Saadettin hepten şapşallaştı, girsem mi beklesem mi ikilemi içinde kıraathanenin kapısında kalakaldı. Duran, mendil benzeri bir şeyler bulabilirim ümidiyle ceplerini karıştırıyor, çekik gözlü tespihböceği gevşeyip çözülmeye devam ediyordu.

Sarı uzun oğlan fırsattan istifade kapıya yöneldi, Saadettin'i omuzlayarak merdivenlere atıldı.

Kargaşanın sorumlusunu defetmek Ömer'e kaldı:

«— Çay getir bize, Saadettin. Benimki açık olsun. Bir de havlu. Temiz bir bez parçası da olur.»

«— Derhal!»

Saadettin kapıdan girerken çekik gözlü esmer çocuk da ayaklandı.

«— Müsaaden olursa gidip bizimkine bakayım, Ömer Abi, içeridekilere bir şey yapmasın.»

Cevabı beklemedi, merdivenleri ikişer üçer hakladı.

«— Elini sürme, reis, mikrop bulaştıracaksın. Saadettin birazdan havlu getirecek.»

«— Havluyu bırak, zibidinin lakırdısını tercüme et. Ne yapacakmış içerdekilere, kurşuna dizip gebertecek miymiş?»

Ömer'in sustuğunu, suratında tek kas oynamadan kazık misali dümdüz çakılı durmaya başladığını görünce fokurdadı:

«— Cevap versene, ne demeye susuyorsun? Deşecek mi doğrayacak mı?»

Ömer başını eğdi, elini saçlarına attı. Tıraşı çoktan gelmiş

sarı kıllar birleşerek geriye yattılar, alnındaki garip çıkıntıyı iyice belirgin hâle getirdiler.

«— Susma, nerden buldun sıpaları, onu söyle bari.»

«— Bulmadım, devraldım, reis. Bizimkiler yeni getirtmişler. Kürşat, 'Bunları siz kapın, acayip işinize yararlar' dedi.»

«— İşe yararlarmış da kendi niye almamış?»

«— Bizim ekip için fazla ateşliler, dedi.»

«— Bahçelievler için biçilmiş kaftanlar mıymış yani?»

«— Herhâlde öyle düşündü.»

Elini yeniden saçlarına attı, düşünceli düşünceli sıvazladı. Gömleğinin cebinden bir dal sigara çıkardı –huyu batasıca, kimseye de ikram etmez, böyle paketten tek tek çıkarıp yakar– dudaklarına iliştirdi.

Yakmaktan vazgeçti, fersiz boş bakışlarını yere dikti.

«— Bunlar Yavru ile Kâtip, reis. Hani şu adam başı iki düzineden fazla solcu indirip, akşamları, 'Bugün ben senden daha fazla gomonist geberttim, oğlum' diye uluorta horozlanan, ertesi gün için bahse tutuşan Yavru ile Kâtip[1].»

"Bunlar onlar mı şimdi, bu kekeçle çekik gözlü dürzü? Vay anasını! Yolda görsen dönüp yüzlerine bakmazsın, ikisi de ortaokul bebesi. Biri on dört, diğeri taş çatlasın on yedi."

«— Kekeme olanı Kâtip. Gözlerine bakmazsan düzgün konuşuyormuş, Kürşat öyle söylediydi. Esmer, ufak tefek olanı da Yavru.»

«— Saçı uzun değil miydi Kâtip'in? Bana öyle tarif ettilerdi. Bu tüysüz, cascavlak bir oğlan.»

«— Tüysüz, evet. Teşkilat daha fazla vazife vermemiş, başına buyruk, deli dolu, ne bileyim, biraz vahşi diye. Geçip bir ke-

---

1 Kamuoyunun psikopat katiller, ölüm makineleri olarak tanımladığı; "Bıyık şekline bakıp solcu olduğuna kanaat getirdiklerimizi öldürüyorduk, canımız sıkıldıkça solcu avına çıkıyorduk" şeklinde ifadeler veren ve ilk cinayetlerini 14 ile 16 yaşlarındayken işleyip toplamda 13 cinayet, sayısız yaralama, bombalama, silahla tarama suçundan hüküm giyen Velican Oduncu *(Çin'e bağlı Şincan Uygur bölgesinden göç etmiş bir ailenin oğludur ve 1988 yılında Gaziantep cezaevinde ülküdaşları tarafından şişlenerek öldürülmüştür)* ile Ferhat Tüysüz *(komşu koğuşta cezasını çektiği sırada Oduncu ile görüştüğü ve öfke krizine tutularak infaz emrini verdiği iddia edilmiş, 1991 tarihli Özal affından yararlanarak serbest kaldıktan bir süre sonra, 1995 yılında kanserden ölmüştür)* adlı tetikçilerden ilhamla karakterize edilen ikili.

narda otur, kafana göre de iş yapmaya kalkma, demişler. Saçları bu yüzden dökülmüş. 'Kekeçliği de o zamandan kalma' dediydi Kürşat.»

«— Kızağa çekmişler yani.»

«— Sanırsam. Sonra rahat durmayacağını anladılar, buraya gönderdiler herhâlde.»

«— O hesap başkadır, kim bilir hangi pis işin.. Neyse, bizimki geliyor.»

Garson Saadettin telâşla yanlarına yanaştı, elinde askılı tepsi, yüzünde bariz bir dehşet, yalvarır, adeta ağlar gibi,

«— Kalkın,» diye inledi. «Uzun oğlan bilardo topuyla helânın girişindeki aynayı tuz buz etti. Bağırıp çağırıyor. Sizinkiler acayip sinirlendiler. Bir melanetlik çıkmadan...»

Ömer fırladı. Basamakları paldır küldür atladı, koşar adım kıraathaneye daldı.

«— Sen baksan daha iyi olurdu, Duran.»

«— Olur, başka emrin?»

Döndü, yüzünü cama dayadı.

"Hay senin lâmba gibi!.."

Geri çekildi, Saadettin'in uzattığı bez parçasıyla yanağına sızan yaşları sildi.

"Girsem mi? Yok artık, iyice reklâm olalım, 'Gurk tavuk misali civcivlerini kanatları altına aldı' dedirtelim. Bizimkiler leşlerini sermesinler? Olur mu olur."

Hareketlenmeyi düşündüğü sırada Ömer'i gördü. Yavru ile Kâtip'i peşine takmış, masalara sakinleştirici işaretler yaparak çıkışa yürüyordu.

Rahatladı, tespihi kaydırarak turlamaya başladı.

Gözü masanın üstünde yatan filtreli davetkârlığa takıldı.

"Vay, bizimki cigarasını unutmuş! Ulan Ömer, kimseye, bana bile ikram etmezsin, ha? Gör bakalım şimdi."

Aldı, Saadettin'in avuçlarıyla perdelediği kibrit alevine iliştirerek yaktı.

Çekiştirdi, merdivenlerde beliren üçlüye ağız dolusu duman bulutu savurdu. Ömer'in suratında bir esef gölgesi görür gibi oldu. İyice keyfe geldi, iştahla üst üste somurdu.

"İşte böyle, evlâdım Ömer, sakındığın göze çöp batarmış."

Topluluk eski yerlerine oturdu. Kâtip yüzünü gözünü yıkamış biraz durulmuştu, sağ eline sarılı mendilde büyükçe bir kırmızı leke vardı.

«— Ayna?»

«— Tamam, Saadettin, uzatma, altı üstü bir cam parçası. Git de müşterilerinle ilgilen.»

Sigaranın külünü kırdı, sol koluna kazınmış ay yıldız dövmesini göstere göstere çay bardağına uzandı.

Şeker attı, şıngır mıngır karıştırdı.

«— Bilmiyorsanız öğrenin, uyulması gereken kurallarımız var. Bir, burası eğleşme yeri değil, patırtı gürültünün, hırgürün, deşifresiyle sonuçlanacak hâl ve hareketlerin yasak olduğu kamuflaj çadırı. Aklınıza yazın, hiçbir zaman da unutmayın: Platin Bilardo Salonu, Bahçelievler'in asayişinden mesul obaların ana üssüdür.»

"Üssü anlamıştır da obadan çakmamıştır şimdi bu kıt akıllılar. Apaçık söylesem mi, oba dediğin –moda tabirle– hücredir diye? Adam sen de, bırak düşünsünler, belki meraklanırlar da kelle niyetine gezdirdikleri saksıları doldurma fırsatı çıkar."

Çayını yudumladı, bekledi. Ses gelmedi. Sinirlendi, sigarasını yere çarptı.

«— Neymiş? Burası karargâhımızmış. Bu bir. Burada hiçbir şeyi kırıp dökmeyecek, lüzumlu lüzumsuz konuşmayacak, postunuza kıymet veriyorsanız oturanlara sataşmayacaksınız, bu da iki.»

«— Kazara olmuş, abi, tam aynaya...»

«— Kes! Konuşurken lafımı bölmeyecek, abi yerine reis rütbesini kullanacaksınız, bu da üç. Dört, kendi keyfinizce, sormadan, danışmadan hiçbir halt yemeye kalkmayacaksınız. Aksini görür, duyarsam kellenizi şalgam gibi koparırım. Anlaşıldı mı?»

«— Anlaşıldı, reis.»

«— İyi, şimdi anlatın bakalım neymiş bizim elektrikçinin karın ağrısı?»

"Ayvayı yedik, şaşırıp gene orta yere söyledim. Şimdi üstüne alınır, takırdamaya başlar. Al işte."

«— İs... İsmet'in söyledikleri üs... üstünde durmayacaktık

as... aslında...»

"Gözlerine bakmasam düzelir mi ki?"

«— Ama bir lafı dik... dikkatimizi çek... çekti...»

"Yetiş ulan kara böcük! Aferin."

«— Adamın şivesi garipmiş. Kürt olabilir diye şüphe etmiş İsmet Abi. Bir de cumaları pazaryerinden seyyarlar geliyormuş buna, aynı ağızla konuşan, ne alıp verdikleri belirsiz... 'Ben pazardaki esnafı tanırım, bu tipleri yeni görüyorum, bir fırıldaklık çeviriyor bunlar' dedi.»

Ömer bardağını masaya bıraktı, yeknesak, tamtakır kuru bakır,

«— Emin miymiş?» diye tıngırdadı.

«— Adı gibi.»

«— Siz Elektrikçi İsmet puştunun nâmından emin misiniz peki?»

Sözlerinin yarattığı etkiden memnun, tespihini şakırdattı, alaycı, alenen küçümseyen bakışlarını oğlanların üstünde gezdirdi.

«— Anlaşılan emin değilsiniz. Söyledim ya, puşt. Hem de daniskası. O dükkânda gözü var. Aklınca aradaki duvarı yıkacak, işleri büyütecek. Mülk sahibine yalvarmalar, yaltaklanmalar, aracı göndermeler, hatır gönül koymalar; peşinden, 'Asarım, keserim, yakıp yıkarım' diye atıp tutmalar... Herif dirayetli çıkıp her seferinde olmaz deyince taktik değiştirdi: Artık kim kiralasa ya gomonist ya anarşist. Kulp mu yok? Ömer iyi hatırlar, semtin asayişini üstlendiğimiz vakit karayağız bir manav vardı dükkânda, insan azmanı, takışmak için evvelinde yürek yemeyi icap ettiren cinsten. İsmet puştu, nasıl bir hırs, nasıl bir gözü dönmüşlükse artık, 'Ağzını aramaya gittiklerinde gaflete düşebilir, fitneci başını açık edebilirler' korkusunu takmayarak, 'Zenci değilse de melez' yakıştırmasıyla tahrike, sorgu sual ziyaretine ikna için de sinirlerimizi hoplatacağını varsaydığı laflar bulup sıralamaya koyulduydu: Tropik Amerika mı ne, işte öyle bir yerden gelme meyveler sergiliyor, boy boy şekerkamışı desteleri ekliyor yanına, dükkânı irtibat, ters çevirip gerilla beresi gibi taktığı kasketi sinyal aracı olarak kullanıyor; daha başka hangi delil gerekiyor; sinek avcılığı meslekten sayılama-

yacağına göre, herifçioğlu ya fahri konsolosluk ya da Küba'ya casusluk hizmeti veriyor...»

Gülüştüler.

Ömer'in yüzünde hatırlamayla karışık bir tebessüm bulutu belirdi, yağmadan geçti gitti.

«— İşte böyle bir puşttur İsmet.»

Tespihine asıldı, ışıltılı taneleri iştahla devridaim ettirdi. Burnuna dayanan paketi sevinçli bir şaşkınlıkla seyretti, için-den bir sigara çekerek çakmak alevine yapıştırdı.

Ömer diğerlerine de ikram etti. Çakmağıyla teker teker yak-tı, en son kendi sigarasını ateşledi.

Az buçuk cana gelmiş bir sesle,

«— Sonra ne oldu?» diye sordu. «Siz ne yaptınız yani?»

«— İs... İsmet'le ko... konuştuktan sonra dük... dükkâna uğrayıp bakalım istedik, şüp... şüpheli bir durum var mı diye. Öyle tuhaf bir şeyle karşılaşmadık, bildiğin balıkçı.»

"Vay, düzeldi arkadaş! Hava yumuşayıp keyfi gıcır olunca takırdamıyor. Bakalım eski hâline dönecek mi?"

«— Öyleydi madem, niçin evine kadar takip ettiniz?»

«— Et... Et... Etmedik!»

«— O yüzden mi dükkân geç açıldı, yerine başka biri geldi, Murtaza –herifin adı Murtaza'ymış– hastanede yatıyor, kötü yaralı, konuşamıyor, dedi?»

«— Uy... Uy... Uy...»

«— Geceleyin iki kişinin üstüne çullanması, suratını doğra-dıktan sonra pantolonuna silâh zoruyla balık sokmaya kalkma-sı kulağa uydurma gibi geliyor mu?»

Oğlanlar kamburlarını çıkardılar, avuçları arasına zulala-dıkları sigaraları çekiştirmeye sığındılar. Grili beyazlı sessizce tüttüler, kıvrılıp bükülen duman bulutlarını başlarının üstün-den serin sonbahar gecesinin karanlığına saldılar.

Ömer, ölgün, soğumuş bir sesle,

«— Balığı heriften mi aldıydınız?» diye sordu. «Parasını ve-reydiniz bari.»

Kan beynine sıçradı, yanı başındaki gırtlağa sarılmamak için kendini zor tuttu.

"Harbi dangalak lan bu. Herifin kıçına yüzgeç, suratına us-

tura sallamışlar, geberiyormuş pezevengin evlâdı, diyorum, o kalkmış, 'Balığın parasını vereydiniz bari' diye dingildiyor."

Tespihine şakırtılı taklalar attırdı, kararmış yüzünü Ömer'den alıp oğlanlara sapladı.

«— O yoldan bir daha geçmeyeceksiniz, balıkçı tezgâhını da balıkçıyı da rahat bırakacaksınız. Tamam?»

«— İs... İs... İs...»

«— İsmet'e de dokunmayacaksınız, puşttur muşttur ama esnaftaki gözümüz kulağımızdır.»

Sigarasını attı, yazlık ayakkabısının altında evire çevire ezdi.

«— Başka bir şey?»

Ses gelmedi.

«— İyi. Kalk, Ömer. Söyle içeridekilere, eğleşip kalmasınlar. Herkes bölgesine dağılsın, nöbete başlasın.»

Ayağa fırlayan oğlanları şöyle bir süzdü, kahvehaneden taşan bağırtıları, gülüşme ve sataşma seslerini bastırmak için yüksek sesle hırladı:

«— Siz kalmayın, dün mesainiz uzun sürmüş, yatın dinlenin bu gece.»

Kâtip itiraza niyetlendi. Sol kaşı havalandı, başı geriye doğru kaykıldı ama kemerine asılan Yavru, olası bir hece taarruzundan Duran'ı, yeni bir zılgıt dalgasından kendilerini kurtarmayı başardı.

Kol kola girdiler, karanlıkta kayboldular.

Bir süre arkalarından baktı. Tükürdü, bakışlarını izbe merdivenlere saldı. Kıraathane yavaş yavaş boşalıyordu.

Çıkanların selâmlarına, hâl hatır sormalarına, şaklabanca takılmalarına, 'Emrin var mı, reis?' yollu suallerine teker teker cevap yetiştirdi.

Ekseriyetle koyu renk elbiseler giymiş kısalı uzunlu delikanlılar, ikişerli gruplar hâlinde değişik yönlere dağılarak gözden silindiler.

Ömer, çay bardaklarıyla merdivenlerde belirdi, sarsmamaya çalışarak yaklaştı.

«— İçeriz diye düşündüm.»

«— İyi düşünmüşsün ya, ben acıktım. Bir koşu ekmek arası bir şeyler kapsa mıydık?»

«— Yok, olmaz, Yavuz bekliyor. Abidin'in evinde toplaşacak, pastırmalı kuru fasulye yapacaklarmış.»

«— O yalnız seni davet etmiştir, eniştemizi besleyelim hesabı.»

«— İkimizi birden çağırdı, gıyabında olur verdim.»

«— Gideriz gitmeye ya, biz gidene kadar akşamın körü olur. O zamana kadar boş kursakla mı dolanacağız?»

«— Onu da düşündüm, açlığınızı bastırması için Saadettin kaşarlı sucuklu tost hazırlatıyor. Yanında da Çiftlik ayranı. Tam sevdiğin gibi.»

«— Eh, öyle madem...»

Tespihi bileğine geçirdi, çayını karıştırdı.

«— Zıkkımın yanına cigara sallandırmayacak mısın?»

Çaylarını içtiler, sigaralarını tüttürdüler.

«— Ne diyorsun, reis, deli oğlanlar başımıza belâ sarmazlar, değil mi?»

«— Daha ne saracaklar? Önce balıkçı rezaleti, arkasından bilardo topu. Dün bir bugün iki. Dur bakalım yarın ne halt yiyecekler.»

«— İstersen Kürşat'la görüşüp...»

«— Lüzum yok, 'İki tıfılla baş edemediler' dedikodusuna ebelik yapmayalım durduk yerde, bırak kalsınlar. Başımıza hangi maksatla musallat ettiler yakında anlarız, o vakit bakarız çaresine.»

Sigarasını çekiştirdi, bardağını höpürdetti.

«— Asıl İsmet'in bahsettiği adamlara takmak lazım. Puşt herif kedi olalı bir fare yakalamıştır belki, kontrol etmekten zarar gelmez. Cumaları birkaç adam gitsin pazaryerinde nöbete dursun, baksınlar bakalım anlattığı tiplere benzeyen var mı?»

«— Olur.»

«— Dün aklımıza gelseydi keşke, balıkçı rezaleti duyulmadan sıcağı sıcağına... Zibidiler akıl bırakmadı ki.»

«— Gelecek cumadan başlatırız.»

«— Öyle yapacağız mecburen.»

Sigarasından son bir fırt aldı, parmakları arasında uzun bir kor ve kül yığını hâlinde can çekişen izmariti yola fırlattı.

«— Sıkı sıkıya tembihle ama –bu sıra herkes başına buy-

ruk– keyiflerince hareket etmesin, sana haber salsınlar.»

«— Tamam.»

Sustular, sıkıntıyla dalgın dalgın etrafı seyrettiler. Karanlık olanca gücüyle çöktürmüş, zaten ıssız olan çevreye daha yabansı, daha düşmanca bir görünüm kazandırmıştı. Sokak lâmbalarından, evlerin sıkı sıkıya çekili perdelerinden zar zor sızan ışık demetleri, aydınlatmak, ferahlatmak şöyle dursun, manzaraya hepten tüy dikiyordu.

«— Tostlar!» nidasıyla yanı başlarında beliren Saadettin'i memnuniyet dolu bir muhabbetle süzdüler.

Saadettin'in gözünden kaçmamış olacak ki,

«— Ustaya bırakmadım, kendi ellerimle yaptım valla,» diye yaltaklandı. «Kaşarı macun, sucuğu nar. Demincek kızdırdık ya, af niyetine. Aynayı da yarın taktırır, kabahatimizi telafi etmiş oluruz.»

şecaat arz ederken merdikıpti sirkatin söyler

Karanlık sokakların tenhalığına nispet yaparcasına cadde ışıltılı ve kalabalıktı.

Dolmuşların, pikapların, taksilerin, hususilerin sabırsız klakson sesleri, duraklarda bekleşen yolcular, yayaların telâşlı seğirtişi her zaman olduğu gibi yine gönlüne neşe, mutluluk verdi.

"Seviyorum bu caddeyi, birader. Hasta yatağından doğrulup kalkmış, afiyetle ilk adımını atmış gibi mesut hissediyorum her uğrayışta. Karşılıklı sıralanmış dükkânlar, asfalta vuran aydınlık, farların yarattığı gölge oyunları, sesler, renkler, bin türlü sima, bin türlü sevinç, tasa... Yaşıyor vesselâm. Şehir dediğin akşamları caddelerinde hayat varsa şehirdir zati, öbür türlüsü canlı cenazelerle ağzına kadar dolu kabristan."

Güvenli adımlarla yürüdü.

"En güzel şehir Paris imiş teyzeoğluna inanırsan. 'Gündüzleri değil, hayat dediğin geceleri hayattır Paris'te' diye gevezelenir dururdu. Aklı bir karış havada, aylak, egoist pezevengin tekidir ama keyfine de düşkündür, yalan söylemez bu hususta. Az çağırmadı, kalkıp gidemedik bir türlü. Neyse, şu işleri hayırlısıyla yoluna koyalım, bu şehri de diğerleriyle birlikte geberteli̇m, zifir zindan bir mezarlığa çevirelim ortalığı, 'Çağırdın, geldik işte' der, dayanırız kapısına[1]."

Yavaşladı, şıkır şıkır aydınlığı, kıpırtılı kalabalığı, tavandan salkım saçak sarkan sebze meyve hevenkleriyle yeşil bir ziyareti andıran manav dükkânına iştahla baktı.

"Biraz meyve alsam mı? Köşedeki tavukçuda karnımı doyurur, üstüne afiyetle..."

Ceketinin yenini sıyırdı, saati kontrol etti. Metal plakalarla çevrili kalın camın altında ağır aksak ilerleyen akreple yelkovanın açısı gerekli onayı sağladı.

---

1 Şu an Fransa'da yaşamaktadır ve katliam sanığı olarak yargılanabilmesi için yapılan iade başvurusu, idam cezası gerekçe gösterilerek reddedilmiştir.

"Toplantıya daha çok var, rahat yetişirim."

Akıp giden trafiğin arasından süratli adımlar, kıvrak vücut hareketleriyle sıyrıldı, caddenin karşısına geçti.

Pırıl pırıl ampul ışıkları altında armut, elma, kara kabuklu güz kavunları, greyfurt, mandalina, portakal, nar, hurma, kızılcık, incir, üzüm, şeftali, mürdüm eriği, cam kavanozlarda çeşit çeşit turşu, salamura yaprak, ev yapımı salça, her renk ve kokuda otlar, sebzeler sergilenen dükkân şaşırtıcı derecede küçüktü.

"Nasıl sığdırmışlar onca şeyi, hayret. Millet de öyle yumak olmuş ki çözüp aradan sızabiline aşkolsun."

Kısa boylu, kırpık bıyıklı şişman manav, bir yandan siparişleri kesekâğıtlarına dolduruyor, tartması için çırağa uzatıyor, tartılan paketleri sahiplerine aktarıyor, topladığı paraların üstünü veriyor, bir yandan da, 'Şu taze, bu yeni geldi, kütür kütür, sulu mu sulu' türü sözlerle kararsız müşterileri sevk ve idare ediyordu. Sanki onca işi yapan kendisi değilmiş gibi, arada da plastik kaptan avuçladığı suyu yeşillikler üstünde fıskiye edasıyla gezdiriyordu.

"Manav değil, arı. Kovanı silme petek dolu değilse ben de adam değilim. Bizim çocuklara söyleyeyim, arada bir bağış ziyaretinde bulunsunlar. Fitre tüccarın kefaretidir."

Başörtüsü hafiften kaymış orta yaşlı ince uzun kadının boşalttığı yeri kaptı, tahta kasalarda koyun koyuna yatan meyveleri alıcı gözle incelemeye başladı.

«— Buyurun, beyefendi. Ne arzu ederdiniz? Sebze, meyve, yeşillik?»

Yanıt vermedi, yandan yandan etiketleri dikizledi.

"Pahalıymış be! Harbi harbi memleket elden gidiyor, akşam küçücük bir tencere kaynatmaya kalksan dünyanın parası. Herifçioğlu boşuna böyle iştahlı iştahlı konuşmuyor. Hakikaten ne sayıp döküyor bu?"

«— ...elmamız var, armudumuz var, kavun arzu ederseniz, hoş kokulu güz kavunlarımız var. Narenciye çeşitlerimiz yeni geldi. Mandalina var, greyfurt var, kanlı portakal...»

«— Var oğlu var yani.»

Manav sırıttı,

«— Kabak çok güzeldir, hanımefendi,» diyerek diğer tarafa

döndü. «Sabah geldi, gelmesiyle bitmesi bir oldu. Bu sonuncu.»

Kadını bıraktı, fötr şapkalı kamburumsu ihtiyara geçti.

«— Vazgel bu armut sevdasından, beybaba. Kumlu dedikleri türden taş gibi bir armut o, dişin geçmez valla. Bak cennet meyvesi var, halis Antakya. Yumuşak, yemesi kolay...»

Yeniden kadına döndü.

«— Dedim ya, kabak değil, bal kutusu. İster tatlısını yapın ister reçelini... Olur, dilim usulü de veririz.»

Paslı dişleri donuk donuk sırıtan testereyi kavradı, devasa kabaktan üç iri dilim kesti.

«— İkiye böleyim mi?»

Doğradı, kesekâğıdına doldurdu, çırağa uzattı.

«— Seçip beğendiyseniz tartıverelim.»

"Bana mı söyledi? Anlaşılmıyor ki, başı başka tarafta, kıçı başka tarafta..."

O düşünedursun, manav çoktan yeni hedefine geçmiş, siyah tayyörlü, kumral saçlı tazeye, pembe pembe, kırmızı kırmızı parlayan elmaların hoş kokusundan, sıkı etinden, mayhoş tadından dem vurmaya başlamıştı.

"İşimiz iş, bıraksan sabaha kadar konuşur. Karıyı da gördü ki tut tutabilirsen."

«— İyisi mi bana bir elma, bir de armut ver. Ekşi değilse portakal da ilave edebilirsin.»

«— Birer kilo mu, yoksa tane hesabı mı?»

Manav, yüzüne garip garip bakıyordu. Diğer müşteriler de meraklanmış, ilgiyle alttan alttan kesmeye başlamışlardı.

«— Birer tane. Mahsuru mu var?»

«— Estağfurullah, beyim, ne mahsuru olur? Anlamadım da o yüzden şey ettim...»

Kalabalık, manavla birlikte çark etti. Bakışlarını kaçırdılar, sebze, meyve, yeşillik yığınlarıyla haşır neşir oldular.

"Korkak tavuklar. Artık höt çekmeye bile lüzum kalmamış, sesini dikleştirince pusuveriyorlar. Merak etmeyin, yakında yüzünüze bakmak bile yeterli olacak. Az biraz sabır."

Elinde kesekâğıdı, en irisinden elma, armut, portakal seçmeye çalışan manavı sabırsızlıkla izledi.

Kesekâğıdını kaptı, parayı uzattı, yanı başında dikilen kır

saçlı, takım elbiseli adamı omuzlayarak kaldırımın rahatlığına çıktı.

"Doğru tavukçuya."

Tabanları kaldırdı, ışıltılı caddenin karanlık dar bir sokakla kesiştiği köşe başına yollandı.

Küçük lokantanın önünde durdu, vitrini seyretti. Dörtgen şişlere peş peşe dizilmiş piliç safları döne dolana, cızır cızır yağlar damlata damlata kızarmakla meşguldüler.

Açlığı depreşti, göz zevkini yarıda kesip girdi.

Hepi topu dört, bilemedin beş masanın bulunduğu lokanta sıcak ve tenhaydı, beyazlar giymiş, kafasına aynı renk kep geçirmiş aşçı ile kasa niyetine kullanılan büro masanın arkasında gazete okumaya dalmış –dükkânın sahibidir herhal– Amerikan tıraşlı, zayıf, bıyıksız adamdan başka kimse yoktu.

«— Hoş geldiniz.»

«— Hoş gördük.»

Aşçıyı çalımladı, dip masaya yöneldi. Sandalyeyi çekti, kapıyı görecek şekilde oturdu.

"Bu herifleri niçin böyle giydirirler ki? 'Beraberinde parmaklarınızı da yediğiniz o enfes yemekleri yapan güzide şahsiyetler aha da bunlardır' diye gözümüze sokmak için mi? Komik."

Plastik kaplama tek yapraklık mönüyü aldı.

"Önden çorba mı içsem? Bildiğimiz tavuk çorbası mı, yoksa başka bir icat mı? Şimdilerde moda oldu, aşçımızın spesiyali ayağına türlü tuhaf şeyler getiriyorlar. Küçük büyük, hangi lokantaya gidersen böyle."

Mönüyü bıraktı, iki adım açıkta bekleyen aşçıya baktı.

«— Çorba güzel mi?»

«— Herkes beğeniyor, efendim, lokantamıza has özel bir çorbadır.»

"Demedim mi? Mutlak bir icat yapacaklar. Bunlar gizli gizli toplanıp, 'Ben çorba, sen salata, o yemek, diğeri pasta, öteki tatlı, beriki meyve tabağı icat etsin, hiç kimse de meslektaşının hünerini araklamaya kalkmasın' diye sözbirliği ediyorlarsa şaşmam. Kıçı kırık bir tavukçusun be birader, icat senin neyine?"

«— Madem öyle, getir bir tas.»

Baharat takımını çekti, dükkânın gerisinde kaybolan aşçıyı beklemeye başladı.

Fazla beklemedi. Aklığı yer yer kirlenmiş önlüğüyle partal bir kuğuyu andıran aşçı, bir elinde çorba kâsesi, diğer elinde ekmek sepeti, sökün etti.

«— Afiyet olsun.»

«— Sağ ol.»

«— Sadece çorba mı, üstüne bir şeyler alacak mısınız?»

«— Nohutlu pilav, bir de yarım tavuk istiyorum. Nar gibi kızarmışlarından olsun.»

«— Tatlı? Çok güzel tavukgöğsü var.»

«— İstemez. Lâkin, 'Şu meyveleri güzelce yıkar, bir tabağa dilimlerim, tatlı niyetine, afiyetle' dersen kıyak olur.»

Kesekâğıdını uzattı, çorba kâsesini önüne çekti.

"Yanına bir gıdım limon vermiyorlar mı, gıcık oluyorum. Ya Akdeniz'in narenciye bahçelerine kıran girdi ya da bu aşçı milleti, 'Ankaralıya limon yok, ağızlarının sulandığıyla kalsınlar' deyu karar aldı toplantıların birinde. Yapar, her bir halt beklenir bunlardan. Büyük lokantalarda, eğlence mekânlarında, çok yıldızlı otellerde çalışan ağababaları değil mi o şerefsiz kızıl sendikaya[2] üye olan?"

İncecik dilimi hınçla sıktı. Hain, sinsi bir damla çorbaya doğru süzülen ana koldan koptu, doğruca gözüne sıçradı.

"Vay şerefsiz! Seni de mi örgütlediler? Renginden utan."

Siyah çerçeveli, ince camlı gözlüğünü çıkardı, masadaki kâğıt peçetelerden biriyle sildi.

"Temizlenmiş oldu. Her melanetlikte bir hayır vardır lafını boşa söylememişler."

Gözlüğü taktı, baharat takımına uzandı. Kâseye tuz, biber serpiştirdi, ağır ağır karıştırdı. Yüzeyinde ufalanmış kuru nane yaprakları yüzen salçalı sıvıdan buharla karışık iştah açıcı bir koku yükseldi.

Pirinç, didiklenmiş tavuk eti dolu kaşığı ağzına götürdü, birkaç üflemeden sonra höpürdetti.

"Doğru söylemiş, öyle özel olarak içmeye gelinmez ama ba-

---

2 Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu üyesi Türkiye Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikası.

yağı lezzetli."

Üç dilim ekmekle birlikte içti bitirdi.

Aşçının yetiştirdiği nohutlu pirinç pilavıyla yarım tavuğu çekti, başıyla sağ ol gibilerinden bir işaret çaktı.

Çorba kâsesini, kaşığı, buruşturulmuş peçete kâğıtlarını toplayan aşçı, doğruca dükkânın arkasına yollandı, doğranmış, muntazam bir biçimde yan yana dizilmiş meyve dilimleriyle dolu porselen bir tabakla döndü.

«— İçecek alır mısınız? Çok güzel Çiftlik[3] ayranımız var.»

«— Ayran mı? Kalsın, kola ver.»

Meşrubat dolabına doğru dümen kıran aşçının arkasından öfkeyle baktı.

"Kesin bu da sendikalı. Kıt aklıyla devlet malı ayran içirtip paramızı Çiftlik işletmesinin kasasına dâhil ettirecek, sonra da toplu pazarlık, sözleşme, zam ayaklarıyla..."

Açılan şişenin gürültüsüyle irkildi, daha öfkeli, daha kindar baktı.

Aşçı oralı olmadı. Kapağı yeniden şişenin ağzına taktı, yıkanmaktan ışıltısı solmuş cam bardakla birlikte masaya bıraktı.

Döndü, piliçlerine refakat etmek üzere camekânlı fırına doğru yürüdü gitti.

"Yok yok, bir meymenetsizlik var bu ayaklı kefende, kamu yararı için resmen olta attı. Kurnaz, zeki, üstüne üstlük çalışkan. Eve gidince de yemekleri kendi yapmıyorsa hiçbir şey bilmiyorum."

Pilici çatal bıçak yardımıyla derisinden soydu, kemiklerinden ayırdı, yağlı deriyi, kemikleri alttaki servis tabağının kenarına istifledi. Etleri didikledi, pilavın üstüne yaydı, biraz tuz, biraz karabiber ekti.

"Kızıl mızıl, güzel yapmış, anlıyor bu işten. Karı kısmı yemek yapmaktan hazzetmez zati. Bir, bilemedin iki, en fazla üç yıl uğraşır, haydi, dört diyelim, beşinci sene çorba niyetine neydüğü belirsiz bir bulamaç, pilav diye çiğ, çatur çutur bir pirinç tabağı atar önüne. Bırak karnını doyurmayı, dişini kırmazsan şanslısın. O sebepten, 'Yemek, karıya bırakılamayacak denli

---

3 Atatürk Orman Çiftliği.

ciddi bir iştir' demiş eskiler. Doğru söze ne denir?"

Çatalını hızlandırdı, asidini kaçırmamak için yavaş yavaş doldurduğu bardaktan okkalı kola yudumları aldı.

"Keşke toplantı işi olmasaydı, meyvemi yer, eve giderdim. Güzel bir çay, zıvanası çilli sigara. Gel keyfim! Nerde o talih? Mustafa Başkan İstanbul'a gider, reis beyimizin işi çıkar, yallah toplantıya. İyi de, birader, herifler beni takmıyor, biliyorsun işte. Takmayı geçtim, Başaltı Reis aşağılamasıyla atıp tutuyorlar arkam sıra. Uçbuğ diyen varmış Yavuz'la Mehmet'e inanırsan. Sen reis, ben gerindeki tüy. 'Haset, kıskançlık, başka şey değil, yakınlığımızı, işlerin bir kısmını devralmanı çekemiyorlar' diyeceksin, biliyorum. Biliyorum bilmesine ya, gene de koyuyor."

Tek tük pirinç kırıntılarıyla ezik bir nohut tanesinin dargın dargın baktığı tabağı ittirdi, meyveyi çekti.

"Keyifleri bilir, el mecbur itaat edecekler. Koskoca reis, boru mu? Bekliyorlar ki Muhsin hapisten çıksın, yeniden alsın işleri. Geçmiş ola, atı alan Üsküdar'ı çoktan geçti. Başımızdaki muhterem, Allah eksikliğini göstermesin, nasıl ki reis için babadan da öte bir ata, onun katında da aynen reis öyle. Belki kendi zürriyetinden, kanından değil ama ruhundan, itikadından bir parça. Gerisi imzaya bakar: Gider Muhsin, gelir bizimkisi. O vakit görürüm zıpçıktıların alayını: Genel Başkan Yardımcısının arkasından atıp tutmak, ha?"

«— Çayımız taze, ikram edelim mi?»

Başını kaldırdı, masanın ucunda dikilen aşçıya keyifsiz gözlerle baktı.

«— İçmem, hesabı getir.»

«— Kasaya ödüyorsunuz.»

"Vay, kuğu sümsüğü kartal kesildi! 'Benden bu kadar, yedin, içtin, üstüne bir de hakaret ettin, defol git patronla gör şimdi hesabını' havalarında.»

Sandalyeyi iteledi, doğruldu. Ortalığı toplamakla meşgul aşçıyı arkasında bıraktı, kır saçlı adama yöneldi.

"Gazeteyi kaldırmış. Hangisini okuyordu acaba? Kesin solcu gazetesidir."

«— Afiyet olsun. Çay içseydiniz.»

"Zehir mi koydunuz, bu ısrar da nesi?"

«— Kısmet olursa bir dahaki sefere, şimdi acelem var.»

Hesabı ödedi, ikram edilen kolonyayı yanaklarına, kulakmemelerine sürdü.

"Demedim mi solcu gazetesidir diye, bak sehpanın altından kırmızı kırmızı sırıtıyor... Yok be, Milliyet'miş... Olsun, o da solcu paçavrası. Kızıl değilse de pembe. Elbet bir gün başındaki pisliği[4] temize havale eder, o gazeteyi boru yapıp..."

Porselen tabaktaki bozuklukları avuçladı –bahşiş falan yok size– cebine doldurdu. Kapıya kadar eşlik eden aşçının uğurlama sözlerini duymazdan geldi, kaldırıma çıktı.

Durdu, sigara yaktı. Sağını solunu kontrol etti, hızlı adımlarla karşıya geçti.

"Saat kaç? Oyy! Az zamanımız kalmış, pergelleri açmak gerekir."

Hızlandı, Genel Merkez binasına yaklaştığında yeniden saate baktı.

Sigarasını çekiştirdi, izmariti yola fırlattı.

"Tam vaktinde. İyi, geç kalıp yeni bir kulp takmalarına fırsat tanımamak lazım."

Ortalık sakindi, elektrik direklerinin dibinde birerli ikişerli bekleşen sigara dumanına batmış nöbetçilerden başka kimse yoktu.

"Bakalım tanıyacaklar mı? Birkaçını görmüşlüğüm var ya, diğerleri yabancı. Yenilerdir. Bahse varım, elleri ayaklarına dolaşacak, hiçbir halt edemeden, soru sormalarına bile fırsat kalmadan yanlarından geçip gitmiş olacağım. Bir Allahın kulu da peşime takılmayacak."

Sımsıkı taralı saçları, kalın çerçeveli gözlükleri, sinekkaydı tıraşı, gömleği, kravatı, gıcır gıcır takım elbisesiyle ağırdan yürüdü, salına yaylana elektrik direklerini geçti.

Geriye doğru kaçamak bir baş hareketi tahminini doğruladı.

"Demedim mi? Bir öleceğim günü bilmiyorum, onu da söktürdüm müydü dervişlik mertebesine terfi ettim demektir. Dur

---

4 Abdi İpekçi. Dönemin en etkili yayın organlarından biri olan Milliyet gazetesinde Yazıişleri Müdürlüğü, Genel Yayın Müdürlüğü ve Başyazarlık yapmış, 1979 yılında Mehmet Ali Ağca tarafından vurularak öldürülmüştür.

bakalım kapıdaki ne yapacak?"

Bahçe kapısında dikili duran nöbetçide teşkilat efradından çok genç bir müteşebbis izlenimi uyandırmış olmalıydı. Yoksa yolunu kaybeden bilmem ne eşrafından önemli bir tüccara bakar gibi gevşek, rahat, hatta anlayış dolu, yardıma hazır gözlerle bekler durur muydu hiç?

"Durur, efendim. Takım elbiselilerin ilk akşamdan terk ettikleri, tıraşı gelmiş pespaye kılıklı adamların kendilerini ev sahibi zannettikleri bir kapıda seni de nöbetçi yapsalar, sen de gördüğün her iyi giyimliye nutkun tutularak böyle aval aval..."

Doğruca üstüne yürüdü.

Sert adımları, kötü bakışı oğlanı tedirgin etti. Elini kalçasına kaydırdı, binanın giriş kapısına bağırdı:

«— Reis!»

Paslı bir sürgü gıcırtısı duyuldu, demir kapının üstündeki küçük mazgalda kızıl saçlı bir kafa belirdi.

"Recep değil mi bu? Geveze, laubali herif. Deli gözlerinden belli."

«— Tamam, bizden.»

Kafa geri çekildi, bıraktığı boşluğu merdiven aralığından vuran solgun bir ampul ışığı kapladı. Kilitte telâşlı bir anahtar debelendi, kapı bir adam geçecek kadar aralandı.

«— Hayırdır, Kürşat? Habersiz gelmezdin hiç. Bir yaramazlık yok ya?»

Karşılık vermedi, önünde ikinci bir kapı gibi dikilen seyrek kıllarla kaplı göğsü parmaklarının ucuyla ittirdi.

«— Ne zamandan beridir semt karakoluna güvenir oldunuz? Teminat mı aldınız, Bahçelievler polisiyle mukavele mi imzaladınız?»

Cevap gelmedi.

«— Ne o, dilini mi yuttun?»

«— Yok, ne dediğini anlamadım, onu düşü...»

«— Delikten ara sıra baksaydın kafa patlatmana lüzum kalmazdı.»

Recep'in gözlerinde saçlarının kızıllığından daha beter bir öfke kıvılcımı çaktı.

«— Bakıyorum söktürdün. İyi, şimdi dışarıdaki kazıkları

gruplar hâlinde çağır, sıkıla. Kim bu yana yaklaşırsa yaklaşsın, kılığına kıyafetine bakmayacak, uzaklaşıncaya kadar takip edecekler. Bizim binaya yöneldiği anda da, 'Hop, hemşerim! Kimsin, nereye gidiyorsun?' diye sorgu sual eyleyecekler. Gerekirse bin defa, kalın kafalarında yer edinceye dek anlat.»

Cevabı beklemedi, basamakları ikişer üçer atladı.

Üst katın hâli felaketti. Merdivenler, kapı önleri gürültücü bir kalabalık tarafından işgal edilmiş, neredeyse adım atılacak boşluk bırakılmamıştı. Sigaralar tüttürülüyor, tiz, alçak perdeden münakaşalar yürütülüyor, ilgili ilgisiz yorumlar, tespit ve tahliller savruluyordu. Onca patırtıya rağmen gazete okumaya çalışanlar bile vardı.

"Her akşam böyle. Sanki kimlik değiştiriyor, gündüz başka, gece başka. Bina değil, binbir suratlı hokkabaz."

Kalabalığı çiğneye tartaklaya tırmandı, üst katın sahanlığında durdu.

«— Sefa getirdin, Kürşat.»

«— Sefa gördüğümü söyleyemeyeceğim.»

«— Ha?»

«— Yok bir şey. Toplantı için bölgelerden gelecekler teşrif ettiler mi?»

«— İçerideler. Seninle toplanacaklarını bilmiyorlar ama, Mustafa Başkanın yerine Abdullah'ın katılacağını zannediyorlar.»

«— Misafir umduğunu değil, bulduğunu yer.»

Delikanlı zoraki tebessüm etti, sağ eliyle kapıyı üst üste tıklattı.

Ahşap kanat aralandı, eşikte gençten bir oğlan belirdi.

«— Reisi toplantı için bekleyenlere götür, Mustafa Başkanın odasındalar.»

Döndü, kenara çekilerek yol verdi.

«— Eyvallah.»

«— Rica ederim.»

«— Kapıyı yağlasan daha iyi edersin. Ötüyor, Nuh Nebi'den kalma kağnılar gibi zırıldıyor meret.»

Girdi, salonun sonundaki koridora yönelen görevlinin peşi sıra seğirtti.

Arkalarından kimi yüksek kimi alçak perdeden konuşmalar, tartışma sesleri gelen bir dizi kapıyı geçtiler, Parti Gençlik Kolları Başkanı levhasının asılı olduğu odanın önünde durdular.

Görevli, kapıyı açtı, buyur etti.

«— Selâmünaleyküm!»

Pineklemekle meşgul altı çift göz hevesle, şevkle bakındı. Eşikten gireni görünce pörsüyüp söndüler. İyi giyimli, temiz yüzlü iki genç yerlerinden doğruldu, diğerleri kalkmaya lüzum görmediler.

"Tenezzül etmediler diyelim şuna, doğruya doğru."

Kruvaze ceketinin düğmelerini açtı, ceviz masanın arkasındaki makam koltuğuna kuruldu.

«— Ne o, artık Allahın selâmını da mı almıyorsunuz?»

«— Ve aleykümselâm.»

Sesler gönülsüzdü, yarım ağız hatır sormalar da öyle.

İstifini bozmadı, elini cebine atarak tabakasını, çakmağını çıkardı. İnce nakışlarla bezeli gümüş sigaralık göz alıcıydı.

Nazikçe açtı, içinden bir sigara çekti, acele etmeden ağır hareketlerle ateşledi.

Gözlerini kaydırdı, masadaki boş çay bardaklarını, dolmaya yüz tutmuş kül tablalarını, komut almış gibi paketlere sarılan tipleri üstünkörü inceledi.

"Uzatmanın âlemi yok, hızla başlayıp bitirmeli. Sonra evli evine, köylü... Bunlar gitmez gerçi, akşam burada kalırlar. Anasını sattığımın binası hepten lojmana döndü."

Nefeslendi, ince duman bulutları üfledi.

«— Abdullah'ın mühim bir işi çıktı, itirazınız yoksa yerine ben bakacağım.»

«— Ne itirazımız olur?» diye vızıldandı tam karşısında oturan çopur yüzlü, dolma burunlu adam. Sarkık bıyıkları sigara zifirinden yarı yarıya turuncuya kesmişti. «Lâkin kimi maruzatlarımız vardı, Başkan, bu toplantı için, 'Görüşür, karar altına alırız' dediydi. Onları da mı senle konuşacağız?»

«— Maruzatlarınızı bir dahaki sefere Mustafa'nın yüzüne arz edersiniz, bu akşam sadece acil işleri dinlemekle yetineceksiniz.»

Esef dolu bakışları görmezden geldi.

«— Başlıyorum. Not tutacaksanız kısa, sadece sizin anlayabileceğiniz cümlelerle, mümkünse başlıklar hâlinde tutun. Halkın polisliğine[5] soyunmuş üniformalı hainlerin eline tam metin geçsin istemeyiz.»

Düzgün giyimli, temiz yüzlü ikilinin defter ve kalemleri kaldırıp ceplerine atmalarını memnuniyetle izledi.

«— Madde bir: Şu an tutuklu yargılanan teşkilat üyelerinizi listeleyecek, ay bitmeden Genel Merkeze ileteceksiniz. İsimlerinin altında nüfus bilgileri, suçları, mahkemenin seyri, davaya bakan hâkimin, savcının, savunma vekillerinin, irtibat kurulabilecek akrabalarının adları, açık adresleri, varsa telefon numaraları yazılı olacak.»

«— Niye ki?»

Gene çopur surattı.

«— Teşkilat içinde yeni düzenlemeler yapıldı, hukuk masaları kuruluyor, artık davalar tek elden takip edilecek. Kanunsa kanun, sökmedi, rüşvet, şantaj, tehdit. Ne lazımsa yapılacak, pisipisine yatan kimse bırakılmayacak.»

«— Mahkûmiyet alanlar?»

"Hay çopur suratına! Belâ mısın nesin? Azıcık sus be arkadaş! Ne dinlediğin ettiğin var ne laftan anladığın. 'Yazma, yazacaksan başlıklar hâlinde not al' diyorum, inadına döşüyorsun elindeki defteri."

«— Onlara ne gibi bir faydası olacak bu masaların?»

"Elinin körü olacak, çürüyecekler yattıkları yerde."

«— Onların listesini de yazacak mıyız?»

«— Evet, ceza alanlar için ayrı liste hazırlayacaksınız. Onlarla da hukuk masaları ilgilenecek: Sahte tahliye kâğıdı, askeri giysiler, açık görüşte değiş tokuş, nakil esnasında kaybolma, tünel. Dedim ya, içeride yatan tek adam kalmayıncaya kadar

---

5 Azımsanmayacak sayıda polisin benimsemiş olduğu mesleki misyon ve görev anlayışı. Toplumsal iklim ve olayların kazandırdığı bilinçle, özet olarak, emniyet teşkilatının siyaset düzeninden bağımsızlaşması, partilerle arasına eşit mesafe koyması, anayasal çerçevede görev ifa eden çağdaş ve halktan yana bir kuruma dönüşmesi gerekliliğini savunmuş, baskılara, tehditlere, sürgünlere, işten atmalara, suikastlara rağmen, bu anlayış doğrultusunda hareket ederek, karanlığa gömülmeye çalışılan birçok siyasi cinayetin aydınlatılmasını, faillerinin yargı önüne çıkarılmasını sağlamışlardır.

ne lazımsa yapılacak[6].»

Kareli defterini hışır hışır doldurmaya devam eden adamın kelleşmeye yüz tutmuş kafasına boş çay bardağını fırlatmamak için kendini zor tuttu.

«— Madde iki: Arananların tümüne işten el çektirilecek, kontrolü bizde olan şehirlere yerleşmeleri, Merkezden talimat almadıkça yerlerinden kıpırdamamaları emredilecek.»

«— Olmaz, olabilemez! Aranıyor dediğin adamlar eldeki yegâne güç, onlar olmadan ne halt ederiz?»

Bu kez çopur surat değil, hemen yanında oturan fırça bıyıktı. Tez davranmış, dolma burunlunun açık ağzına fırsat tanımadan basmıştı itirazı.

Sinirlendi:

«— Yeter! Lafın dibini dinlemeden atlayıp durmayın. Ne kadar adama ihtiyaç varsa yazıp isteyeceksiniz. Kalacakları evleri, ne iş tutacaklarını, kimlerden ne kadar para alacaklarını da yazacaksınız. Ortalık öyle adam kaynamıyor, isterken bol keseden de sallamayacaksınız.»

Sigarasını kül tablasına gömdü, odanın puslu havasına son bir duman bulutu ekledi.

Gözlerini dikti, karşısındaki yüzleri inceledi. Yatışmış, hatta biraz mahcup olmuşa benziyorlardı.

«— Madde üç: Malatya'daki özel ekip olduğu gibi Maraş'a geçecek... Sakın homurdanmayın... Sivas ve Erzurum çevresindekiler Erzincan'a, Çankırı, Yozgat, Tokat teşkilatları ise Çorum'a gitmek üzere hazır olacaklar. Türkiye genelinde adamlarımızı ilçelerden şehir merkezlerine kaydıracak, boşalan yerleri köylerden indirdiğiniz gençlerle takviye edeceksiniz. Ankara'ya da yedek güç gönderilecek. Kamplarda eğitim almış en iyi, en mahir silâhşorlar isteniyor, çoluk çocuk değil. Kimler vazifelendirilecekse listeleyip vereceksiniz.»

İtiraz gelir diye bekledi. Çıt çıkmadı.

---

6 1978'den 12 Eylül 1980 darbesine kadar geçen iki yıllık sürede tekil ve toplu firarlar olmuş, Mehmet Ali Ağca, Velican Oduncu, Ferhat Tüysüz, İsa Armağan, Mustafa Pehlivanoğlu gibi kamuoyunda infial yaratan isimlerin başını çektiği birçok tetikçi, türlü yol ve yöntemlerle olağanüstü güvenlikli askeri cezaevlerinden kurtarılmışlardır.

«— Yeterince açık mı? Sonradan, 'Kürşat bize böyle söylemedi, yanlış anlama olmuş' falan demeyin. Bilhassa Maraş, Çorum mühim.»

Sustu, soru, mızıldanma bekledi. Çopur suratın kalem cızırtısından başka ses duyulmadı.

"Toplantı çıkışı şu deftere bakmalı, her bir haltı yazdıysa işimiz iş."

«— Madde dört: Mesuliyet alanlarınızdaki kalburüstü şahsiyetleri, önde gelen isimleri, devlet, baro, ticaret odası, sendika, birlik, kooperatif türü teşekküllerde görev yapan zevatı, varsa aşiret liderlerini, siyasi görüşlerine bakmadan adresleriyle birlikte listeleyip göndereceksiniz.»

«— Madde beş: Son sürat yeni adamlar kazanacaksınız. Öyle hemencecik sokağa salmak yok, eldeki mevcutla birlikte sıkı bir talimden geçecek, harp tekniklerinden önce siyasi eğitim görecek hepsi. Büyük şehirlere Merkezden hoca gönderilecek, diğer il ve ilçeler kendi hocalarını kendileri tayin edecekler.»

«— İzin verirsen bir sualim olacak, reis.»

İyi giyimli delikanlılardan biriydi, sağ elini havaya dikmişti. Yüzünden, bakışlarından fışkıran heyecan ateşine bakılırsa bir değil, birden fazla soru soracak, cevapları alır almaz da hoplaya zıplaya çıkıp gidecekti.

"Aferin, hem terbiyeli hem canı tez. Böyle adamlar lazım işte."

«— Sor tabii.»

«— Bu eğitimlerde kullanacağımız bir broşür, kitap falan var mı, yoksa dersler tamamen hocaların inisiyatifleri doğrultusunda mı şekillenecek?»

"Zeki üstelik, beğendim. Her kim bulup teşkilatladıysa büyük hizmet işlemiş."

«— İyi soru. Gizlilik, Baskı ve İhanet Üzerine[7] başlıklı bir

---

7 "Ülküdaş, karşı tarafın eline düştükten sonra verdiğin savaş, dışarıda dava uğruna verdiğin savaşın parçasıdır. Bugün illegal çalışma, gizli çalışma bir mecburiyettir. Gizliliği temin eden faktörlerden biri de, militan hareketin disiplin içinde olmakla beraber, birbirinden ayrı bölümlere ustaca ve teşkilatlanma ile ayrılmasıdır. Böylelikle üniformalı baskı kuvvetlerinin bir noktada indirdikleri darbenin tesirinin sadece o noktada kalması temin edilmiş olur" türü cümleler yer alan yasadışı

broşür hazırlanıyor, yakında elinizde olur. Az sayıda dağıtılacak, adı üstünde, gizli çünkü. Eğitimlerde bu broşürü kullanacaksınız. Her adam, sokaktaki savaşın tezahürü olan polis sorgularında, mahkeme kapılarında, hapishane duvarları arasında nasıl davranılır, neler yapılır bir bir öğrenecek.»

«— Sonra?»

"Dayanamadın, değil mi, çopur surat? Altta kalanın canı çıksın misali delikanlıya inat... Madem öyle, hazır ol, geliyor."

«— Tümünü sokağa salacaksınız; solcu semtlerine, Kızılbaş mahallelerine, fabrikalara, okullara, kahvehanelere, otobüs, dolmuş, taksi duraklarına, gaz, tüp, kömür kuyruklarına...»

"Aldın mı cevabını? Lafa ne hacet, suratından belli."

«— Madde altı: İlk beş maddeyi sizden ve size bağlı idareci arkadaşlardan başka kimse duymayacak. Sorusu olan?»

---

broşür. 1979'da polis tarafından ele geçirilince ülkücü camiayı bağlamadığı, teşkilata sızdırılan bir Mit ajanı tarafından hazırlandığı ve bu kişinin partiden ihraç edildiği söylenmiş ancak Ergin Örgügören adlı bu şahsın Mit'le herhangi bir ilişkisinin bulunmadığı bizzat Başbakan Ecevit tarafından açıklanmıştır.

evdeki hesap çarşıya uymaz

«— Peder bey canını sıkmadı ya?»

Gürültüyle soluyan Amerikan otomobilinin ön koltuklarına gömülmüş tenha caddelerden hızla akıyorlardı.

Duymazdan geldi. Âdet buydu, her defasında aynı soruyu sorar, sonra da konuşan başkasıymış gibi ilgisiz, rahat tavırlarla uzanır, teybin dudaklarına bir kaset tutuştururdu Ercüment.

Yine öyle yaptı. Kucağına istiflediği yığından bir kaset çekti, hoyrat bir biçimde teybin kursağına tepiştirdi.

"Her zamanki zımbırtıdır, şaşmaz. Karanlık, itiraza, intizara meyyal bir ruhu var."

Elektrosaz, keman, tef ve dümbelek nağmeleri eşliğinde, susayıp susayacağına bin pişman, çeşmeye vardığı, bir tas su içtiği, yolu düştüğü için nedamet getirmekle meşgul hıçkırıklı titrek sese[1] aldırmamaya çalışarak direksiyon sallamaya devam etti.

«— Nereye gidiyoruz?»

«— Yemeğe.»

Vites değiştirdi, gaz pedalına abandı. Homurtularla ilerleyen otomobil hırsla atıldı, yenilenmiş, kabarmış bir iştahla asfaltı yutmaya başladı.

"Toplantı işi ne oldu acaba? İnşallah mırın kırın eden çıkmamıştır. Kürşat bu, sağı solu belli olmaz, sinirlendi miydi... Katılsa mıydım? Geçti Bor'un pazarı, makineli tüfek gibi sayıp bitirmiştir çoktan. Adamda acayip bir kabiliyet var: Beş saat konuş, bir tomar laf sarf et, içlerinden en ölümcül olanları seçip ayıklasın, sonra da papağan misali... Yok yok, böylesi iyi oldu. Katılsaydım kafa beyin bırakmazlardı. İşin yok anlat dur. Çok konuşunca lafın kıymeti de kalmıyor. Şimdi hepsi bıçak gibi bilenip... Amma bitmez zırıltıymış ha! Sar başa yapıyor, yeniden mi dinliyor nedir?"

---

1 Ferdi Tayfur. 1975 tarihli Çeşme adlı arabesk şarkısı ve başrol oyunculuğunu yaptığı 1976 yapımı aynı adlı sinema filmiyle büyük şöhrete ulaşmıştır.

Yan gözle dikizledi. Ercüment'in sırtı dönüktü, yön duygusunun zayıflığından olsa gerek, alnını cama dayamış, elleri yüzünde, sormaya lüzum kalmaz, nereye gittiğimizi çıkarabilirim umuduyla dışarıyı görmeye çabalıyordu.

«— Torpido gözünde Baba lakaplı adamın kasetlerinden olacak, tak da onu dinleyelim.»

«— Orhan mı? Hayatta dinlemem, Ermeni o herif. Sarmadıysa kapatayım.»

«— Kalsın bırak.»

"Uyduruyor. Bahane mi yok? İşine gelmedi miydi o Ermeni, bu Rum, öteki Yahudi. Umurumdaydı sanki. Kafa ütülemeyen müzikler dinleyecek yerde kalkmış çamur atıyor. İlk fırsatta bu kaset müsveddelerini toplayıp çöpe doldurmalı, milleti de bir güzel fırçalamalı. Teşkilat işleri için mi kullanıyorlar, Anadolu'ya turne bağlamaya çıktıkları reklâm arabası mı belli değil."

«— Gölbaşı'na mı gidiyoruz?»

«— Sakıncası mı var?»

Cevap gelmedi.

"Üzdük mü? Biraz sıkıntılı sanki."

Yeniden dikizledi. Bozulmuşa benzemiyordu, farların ışıkları altında kesik kopuk parlayan beyaz şeritlerin arabanın altından geçerken yekpare çizgilere dönüşmesini seyretmekle meşguldü.

Bir ara başını çevirdi, arka camda tekrar eski hâllerine dönüp dönmediklerine baktı.

«— Biliyorum, solcular hâkim Gölbaşı'nda. Fakat temiz, nezih, patırtısı yok denecek kadar az. Emniyetli üstelik. Madamın Yeri nâmlı güzel bir lokanta var, oraya götürüyorum seni.»

«— Sahibi Fransız mıymış?»

«— Bilmiyorum, kıl tüy biri olduğu kesin. Fransızca, tuhaf, akılda tutması zor bir isim koymuş, millet o yüzden Madamın Yeri diyor. Kaç zamandır bir kâğıda, 'Türkçenin köküne kıran mı girdi, değiştirin şu ismi' diye yazayım, şikâyet kutusuna atayım istiyorum ancak her defasında kalıyor. Belki bu akşam hallederiz.»

Ön camda karanlık ağaçlar belirdi. Büyüdüler, genişlediler, çoğunluğu çamlardan oluşan bir ordu gibi her iki koldan sıkış-

tırmaya, kedigözleriyle işaretlenmiş yoldan ayrılmamaları için uyarmaya başladılar. Manzara kasvetli ve ürkütücüydü.

Ayağını gazdan çekti, otomobili yavaşlattı.

«— Bizimki de habire mektup yazıyor. Peder bey yani.»

«— Mektup mu? Ne mektubu?»

«— Haberin vardır, sana veriyordur diye söylediydim.»

«— İlk kez duyuyorum. Emin misin mektup olduğuna, belki kitap için...»

«— Yok, bildiğin mektup, 'Pek muhterem, kıymetli silâh arkadaşım' hitabıyla başlayan. Başbuğa herhal.»

«— Yapma!»

«— Valla. Bir ara gördüydüm, daktiloda temize çekmek için masanın üstüne koymuş, orada da unutmuş. Aldım baktım. Pek bir şey anlaşılmıyor, bir sürü kelimenin üstünü çizmiş, sağına soluna karınca duası gibi laflar tıkıştırmış. İlla eski Türkçe olacak ya. Konuşurken beis yok, yazmaya gelince...»

«— Ne diyor? Anladığın kadarıyla yani.»

«— Ne demiyor ki? Hata yapıyormuşuz, strateji değişikliği vakitsiz, sonu hayra alâmet olmayan bir değişiklikmiş; evvela sağın en güçlü partisi olmak için hamle etmeli, rakamsal çoğunluğu değil, gündem belirleme, inisiyatif kullanma gücünü ele geçirmeli, bu gücün göstergesi olarak Chp'yi düşürmeli, yeni bir Milliyetçi Cephe Hükümeti kurmalıymışız. Arkasından son aşamaya geçebilir, devleti kuşatmanın verdiği güvenle ültimatomu basıp kılıcımızı indirebilirmişiz. Eğer erken davranır, bu vazifeleri atlar, direkt toplu kıyım aşamasına geçersek solcuları savunma pozisyonunu terk etmeye, halkı korumak için karşı saldırıya kalkmaya mecbur bırakırmışız. Bu da felaketimiz olurmuş, yeterince güçlü değilmişiz çünkü. Sarsılmazlık, dokunulmazlık imajımız yerle bir olur, tereddüt içinde kıvranan sermayenin güvenini hepten kaybeder, başka arayışların önünü açarmışız. Bu kör parmağım kör gözüne oyunundan vazgeçmeli, rahmetli Hitler'den, Mussolini'den feyiz almayı sürdürmeli, iktidar planımıza harfiyen riayet etmeliymişiz. Aksi takdirde başka oyunların piyonu hâline gelir, bağımsızlığımızı kaybedermişiz. Bununla da kalmaz, adımızı düşmanın karşısına yazar, ancak onunla anılan, onunla var olabilen kara

bir kola dönüştürmüşüz.»

Başından aşağıya kaynar sular dökülüyordu. Kendini tutmasa arabayı Odtü arazisinin karanlık ağaçları altına çekecek, 'Madem böyleydi, niye daha önce anlatmadın?' sualiyle ver edecekti zılgıtı.

Dikiz aynasında çakıp sönen farlar, canhıraş klakson sesleri olmasa niyetini uygulamaya sokacaktı belki de...

Direksiyonu kırdı, arabayı sağa yanaştırmak suretiyle arkadan gelen kamyona yol verdi.

Ağır tonajlı, yüksek kasalı, öfkeli tıslamalar püskürten kamyon yanlarından geçerken açık camdan başını uzatan muavin, el kol işaretleri eşliğinde birtakım anlaşılmaz sözler haykırdı.

"Anlamayacak ne var, küfrediyor şerefsiz. Sarhoşlar gibi sağa sola yalpa vurur, koca yolda serseri mayınlık yaparsan olacağı bu. Herif akıl bırakmadı ki. Bak hâlâ konuşuyor."

«— ... en alta da 'Yapılması lazım gelenler' başlıklı bir dolu madde sıralamış.»

Sanki kamyon altında kalmaktan son anda kurtulduklarının farkında değildi. Kaşla göz arası cebinden çektiği sigarayı ateşlemiş, teybin düğmesine asıldığı gibi kaseti başa sarmaya başlamıştı.

«— Postaya verdiyse hapı yuttuk. Ben de sana veriyordur, sen de okuduktan sonra yırtıp atıyorsundur ümidiyle avunuyordum.»

"Şimdi kaldırıp seni atmak var, sonra da..."

"Hayırdır, paçanızı tutuşmuş görüyorum, reis bey? Sevgili Albayınızın sözlerini saklama ümidiniz suya düştü galiba."

"Hah, bir sen eksiktin! Meraktan geberiyor, 'Islıklı akıldanem nerelerde kaldı' feryadıyla saçımı başımı yolmaya hazırlanıyordum."

"Vah vah! Onca anlamazdan gelme, 'Albayım, Albayım' diye evirip çevirmece boşa gitti desene."

"Defol git allasen, bir de senle uğraşmayayım."

"Sakin olmak, işin aslını astarını öğrenmek lazım: Kaç mektup var, kopyaları duruyor mu, ne zaman yazılmışlar?"

Küçücük bir serinlik hissetti.

Sıkı sıkıya tutundu, telâşsız, düzgün bir tonlamayla yılan ıs-

lığını taklit etti:

«— Kaç mektup var sence? Kaç nüsha? Daha da önemlisi, ne zaman yazılmışlar? Tarihleri falan belli mi?»

«— Bilmem. Bu sözünü ettiğim İstanbul Teknikten hemen sonra karalanmış, Faşizme İhtar Mitingine[2] dair bir sürü lafla doluydu. Bir de kehanette bulunmuş beyimiz –bayılır ya– bu daha başlangıçmış, bombanın karşılığını alacak, söylediklerinin doğruluğunu acı acı tecrübe edecekmişiz.»

"Hayli zaman önce yazmış, göndermiyor demek ki. Bizimkilerin eline geçseydi mutlaka haberim olurdu. Ya kıyamet kopar, okkanın altına giderdik ya da, 'Ne söylemeye çalışıyor bu adam?' diye sorguya alınırdık. İyi. İyi olmasına iyi ya, göndermeyecek, ilelebet saklı tutacak diye bir kaide yok ki. Ya yarın tepesi atar, hepsini birden... Hele de bu gece anlattıklarını..."

«— Sen bu mektupları, diyorum, elden geçirip şöyle enine boyuna... Daha da iyisi, kopyalarını, ha?»

«— Mümkün değil. Yatak odasında nah gövdem kadar bir kasa var, yazma faslını bitirince hepsini dertop edip kilitliyor, anahtarını da boynuna asıyor. Evde olmadığı bir vakit kaldırmayı önereceksen bilemem.»

«— Nasıl kaldıracağız koca kasayı? De ki kapıdaki inzibatları atlattık, dışarı çıkarmayı da başardık, 'Nereye gitti ulan zebellâ gibi dolap?' diye...»

«— O benim problemim.»

«— Ha senin ha benim, ne fark eder? Cevaben ne söyleyeceğiz, mesele o.»

«— Gomonistler haberini almış, asimetrik savaş planlarını ele geçirmek üzere lojmanı soymuşlar, deriz.»

«— Tam adamını buldun, çocuk mu, nesine inanacak?»

«— Valla inanır. Öyle kıymet veriyor ki yazdıklarına, yeni bir bomba icat etmiş, cümle âlem de formüllerin peşine düşmüş gibi davranıyor: Çelik kasalara kilitlemeler, anahtarını ilkokul

---

2 20 Mart 1978'de başlayan eylemler dizisi. İstanbul Teknik Üniversitesine dönük bombalı saldırıyla toplu kırım aşamasına yeni bir halka daha ekleyen faşist terörü protesto etmek, yetkili makamları görevlerini yapmaya zorlamak ve gerekli önlemleri almalarını sağlamak amacıyla düzenlenmiş, yurdun dört bir yanına yayılan mitinglere, iki günlük iş bırakma eylemlerine beklentilerin çok üzerinde bir katılım olmuştur.

bebesinin silgi bağlaması gibi boynuna asmalar, her kapı zilinde silâhı kapmalar... Haberin yok tabii, geçen gün acemi bir emir eri dayanıyor kapıya, üst devre terhis olduğu için siparişleri alacak. Seninki tabancayı çektiği gibi... Oğlan bir yana, sepet öbür yana.»

Dayanamadı, neşe dolu içten bir kahkaha attı.

«— Dur, bitmedi. Gürültüye komşular doluşuyor, 'Ne demeye silâh çektin, görmedin mi elindeki sepeti? Hadi, onu geçtik, asker tıraşını, görevli pazıbendini de mi fark etmedin?' diye sıkıştırıyorlar. Seninki bir celalleniyor, 'Alnında mı yazıyor lojman hizmetlisi, ya suikastçı bir hainse? Hem sizin yardakçıları olmadığınız ne malûm?' diye zeytinyağı misali... O gün bugündür emir erlerini kodunsa bul. Bakkal çakkal için artık telefonlar ediliyor, kasaba manava bir gün öncesinden sipariş listeleri veriliyor. Akılsız başın cezası mı böyle saça böyle tarak mı, karar senin.»

«— Mübalağa etme, muhtemelen heyheylendiği anlardan birine denk gelmiştir. Yazar tayfasının dokuz aylıklardan farkı olmadığını söylerler, en küçük kıpırtıda evhamlanır, doğu...»

«— Keşke öyle olsa, kuru kuruya ıkınmak, millete dokuz doğurtmak bizimkinin derdi.»

«— Ne diyeyim bilmiyorum ki.»

«— Deme bir şey, mektup meselesini de takma. Tanıyorsam yazar yazar göndermez, kendine saklar hepsini. Görürsün bak, o kitabı da bitirdikten sonra kasaya kilitleyecek. Hayatta bastırmaz, fikirlerini anlayacak bir zekâ olmadığına inanıyor çünkü. Egoist değil, düpedüz megaloman.»

"Doğru söylüyor," diye tısladı ikinci Abdullah. "Zaafın, rütbe merakın, üniforma hayranlığın Albaya dair yanlış kanaatlere sürüklenmene sebep oluyor ama oğlan senin gibi değil. Didikliyor, araştırıyor, akıl yürütüyor. Daha iyi tanıyor en azından, ne de olsa babası..."

Yarıda kesti, otomobilin ön camında beliren geniş, kıpırtılı, adeta nefes alıp veren –mehtaptan, yıldızlardan, evlerden, lokantalardan yansıyan ışıklarla pul pul aydınlanmış– göl manzarasına tiksintiyle bakıp izbe kovuğuna çekildi.

«— İşte bizim çeşme. Senin zımbırtının bestekârını buraya

getirmeli ki ağlayıp intizar etmek neymiş bir defa daha düşünsün.»

Ayağını gazdan çekti, otomobili ipil ipil göle doğru yokuş aşağı saldı.

İlçe merkezine dümdüz uzanan caddeden ayrıldıkları, çakıl taşı ve mıcırla döşenmiş lokanta yoluna girdikleri anda müziği duydular. Neşeli, fıkır fıkır Balkan ezgileriyle çalkanan akordeonun gür sesine dişi bir keman kahkahası eşlik ediyordu. Palabıyıklı bıçkın bir delikanlıyla kızıl etekli, kızıl saçlı, kıvırcık kâkülleri arasına beyaz bir gül iliştirmiş gencecik bir kadının dans etmesi gibi ahenkli ve coşku doluydular. Koşuyor, sıçrıyor, süzülüyor, bir kopup bir birleşerek orta yerde dört dönüyorlardı.

Teypteki ayrıksı sesi susturdu, parmaklarıyla eşlik ede ede otomobili mıcırlar üstünde ilerletti.

Sezon sonu ve henüz erken bir saat olmasına rağmen lokantanın önü doluydu.

Bir boşluk arandı, yalandan küsüşmüş bir Hacı Murat'la açık mavi Reno'nun arasına park etti.

Otomobili kilitlediler, kapıya ilerlediler.

«— Kimleri görüyorum! Küçük beyimiz, lokantamızın güzide misafiri değil mi bu? Yok yok, yanılıyorum, ihtiyarlık denilen illet ne göz bıraktı ne hafıza. Gitti gelmez o muhabbet, ikramda kifayetsiz kaldık, hoş tutamadık çünkü.»

Merdivenlerin hemen başında duran siyah takım elbiseli, kravatlı, seyrek saçlarla çevrili başını hafiften yana yatırmış neşe dolu ihtiyardı.

Kucakladı, iç gıcıklayıcı tuhaf sesler eşliğinde şapır şupur öptü.

«— Sizi görmek ne büyük saadet, beyim. Vallahi unuttuğunuzu, defterden sildiğinizi düşünmeye başlamıştık.»

Şövalye yüzüğünü göstere göstere uzandı, sımsıcak bir kavrayışla Ercüment'in elini sıktı.

Yeniden Abdullah'a döndü.

«— Kusur mu ettik, gönlünü mü incittik kuşkusuyla kıvrandık durduk ama işin içinden çıkmayı beceremedik.»

«— Ah, Semih Usta! Bilsem ki bu kefere ocağının nefasetini

başka bir yerde bulacağım, dakika tereddüt edersem namerdim. Yok, anasını satayım!»

Gülüştüler.

«— Geçin keyfinize bakın, beyzadem. Sizden iyi olmasın, hatırlı birkaç müşterim gelecek. Yerlerine alayım, hiç kaçarı yok, fukara ruhumu sohbetinizle doyurmak üzere başınıza ekşiyeceğim.»

«— O nasıl söz? Gözümüz gönlümüz üstüne. Asıl bizim ruhumuz aç.»

«— Önce vücut evi, o doyacak ki sıra ruhun gıdasına gelsin.»

Hazır ol pozisyonunda bekleyen görevliye,

«— En güzel masa, yavrucuğum,» diye emretti. «Cam kenarı, mehtaba, göle, şıkır şıkır yakamoza nazır.»

Vedalaştılar, girdiler.

Yekpare ağaç gövdeleriyle desteklenmiş ahşap tavandan sarkan avizelerin, sarılı kırmızılı, mor mor ışıldayan apliklerin, masalarda kıvrıla büküle dans eden mumların aydınlattığı salon hıncahınç doluydu, servis arabalarına, çekmeceli komi dolaplarına ayrılan dip köşeler bile taciz altındaydı. Tütün kokusu, baygın baygın tüten anason kokusu, kırmızı, pembe, beyaz renkli şarapların, şampanyaların, likörlerin, egzotik ülke içkilerinin kokuları, yemek buğularıyla yarışan iç gıcıklayıcı parfüm kokuları, gölden kopup gelen yosun, çimen, saz kokuları –sımsıcak insan kokusuyla birleşerek– teneffüs edeni çarpan eşsiz bir esans oluşturmuşlardı, kırmızı fularlı, beyaz gömleğinin üstüne siyah yelek geçirmiş, kemer bölgesine kırmızı bir kuşak dolamış akordeoncu ile enstrümanına aşkla sarılmış genç kemancıya da bu esansı karan, kıvama ulaştıran ezgileri örmek düşmüştü.

Şaşkın, dağılmış, boş gözlerle kalakaldılar.

"Her defasında aynı rezillik. Alıştığını, bu kez olmayacağını, öyle salak salak dikilip kalmayacağını iddia etsen de çarpılmaktan, afallamaktan kurtaramıyorsun. Herifin hâli bin beter, çalıklaşmış resmen. Allah bilir, palabıyıklı delikanlıyla kırmızı dudaklı dansçı kızı arıyordur. İlk geldiğimde bana da olduydu. Hâlâ da oluyor, baksana teşrifatçımızı kaybettik."

Çok aramadı. Gürültülü, çatal bıçak seslerine kahkahaların eşlik ettiği kadınlı erkekli masaların arasından el ediyor, yönlerini doğrultmalarını bekliyordu.

Ercüment'i dürtükledi, alelacele cam kenarına kondurulan masaya doğru yürüttü.

Görevli, sandalyeleri çekti, oturmalarına yardım etti, kalanını yerden biter gibi beliren genç komiye devrederek kapıdaki vazifesine döndü.

Kahverengi üniforma içinde hamaratlık abidesi gibi devinen komi, masa örtülerini yaydı, peçeteleri yerleştirdi, baharat takımlarını, kül tablasını kondurdu, iki araya bir dereye sığıştırılan masaya ferah, tiril tiril bir görünüm kazandırdı.

Kapağında yaldızlı harflerle Fransızca bir ismin yazılı olduğu mönüleri bıraktı, başıyla selâmladı, kalabalığın arasına karıştı.

«— Nasıl, beğendin mi?»

«— Nefesim kesildi. Onca şehir gezdim, peder beyin kıçında girmedik lokal, lokanta bırakmadım, böylesini görmedim.»

Sigara yaktılar, hayran hayran seyrettiler. Başlarını çevirdiler, pencereden dışarıya, göl manzarasına, bulutsuz gökyüzüne baktılar. Kuzguni kadifeden bir örtü gibi gölün üstünü kuşatan gece yıldızlarla doluydu, mehtaptan, yıldızlardan yansıyan billur ışıltı, suların üstünde oynaşıyor, narin dalgalarla beraber güzün henüz solduramadığı çimen öbekleriyle kaplı kıyı boyuna koşturuyordu.

"Ne gam kalır insanda ne kasavet: Her şeyi ardında bırakacaksın, gömeceksin dünya işlerini, bir lokma bir hırka, doğruca tabiatın..."

«— Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz, Cüneyt Bey. Sağlığınız, işleriniz iyidir inşallah.»

Garsondu. Uzun boyluydu, papyonluydu, beyaz gömleğinin üstüne siyahlar kuşanmış bir vaziyette masanın ucunda dikilmiş duruyordu. Bir elinde sipariş koçanı, diğer elinde kalem vardı, papyonu ve tebessümü çarpıktı.

"Bizimki boş bulunup, 'Ne Cüneyt'i? Cüneyt de kimmiş, birader?' diye..."

«— Hoş bulduk, Orhan. İyiyiz çok şükür. Senden ne haber?»

«— Sağlığınıza duacıyız.»

Gülümsedi, yamuk papyonunu devirerek Ercüment'i de selâmladı:

«— Hoş geldiniz.»

«— Hoş gördük.»

Ercüment'in soğuk, tükürür gibi cevabını, 'Zatınızla aynı klasmandan o kadar çok nemrutla muhatap oldum ki artık sökmüyor' diyen şerbetlenmiş bir ifadeyle geçiştirdi, yeniden Abdullah'a döndü.

«— Mönüye bakma fırsatınız olmadı zannedersem. Daha sonra gelmemi ister misiniz?»

«— Zahmet olmazsa.»

«— Ne demek, ricanız emirdir.»

Selâm verdi, kızarmış ekmek dilimlerini, bal ve tereyağı kâselerini, çatal, bıçak, kaşık çiftlerini, su şişelerini, ayaklı bardakları masaya bırakan, ölü izmaritlerin yattığı porselen kül tablasını kaşla göz arası değiştiren komiyi önüne katarak çekildi.

«— Cüneyt, ha? Yakışır. Soyadı için ne söyledin? Malkoç...»

«— Dalgayı bırak da asıl seni nasıl tanıyacaklar onu düşün.»

«— İsimlerin köküne kıran girmedi ya, buluruz müstear bir ad. Yeşilçam'ın canı sağ olsun.»

"İyi, bu meseleyi de hallettik. Gelelim yemek faslına... Tavuk şiş istemeye kalkmaz inşallah. Yok canım, koskoca subay çocuğu; orduevlerinde, gazinolarda, lokallerde kim bilir ne yemeklere çatal sallamıştır."

Ercüment tahminini doğrulayan bir güvenle mönüyü aldı, dikkatli, müşkülpesent gözlerle incelemeye başladı.

"Dur bakalım ne yapacak?"

Sanki tavana doğru işaret fişeği salmışlar gibi garson komi ikilisi masanın ucunda belirdi.

«— Seçtiniz mi, efendim, siparişlerinizi alayım mı?»

Ercüment ikiletmedi:

«— Midyeler taze mi?.. Âlâ, önden midye çorba istiyorum. Sarımsağı az, zeytinyağı bol. Defneyaprağı, dereotu –kimi yerlerde bir kaşık koyuyorlar– rakı falan olmasın içinde, tadını ağırlaştırıyor. Bir ricam daha var: Aşçıbaşı çorbaya ilave edece-

ği balık suyunu deniz değil, tatlı su balıklarından, hele ki levrek buğulamadan alırsa sevinirim. Çorbanın yanına da, çok değil, bir kâse karides pilav istiyorum.»

"Ne çok benziyor, hele bu hâliyle, tıpkı babası. İstediğin kadar inkârdan gel, benzememek için taklalar at, kan hükmünü yürütüyor. Eskilerin dediği gibi: Armut dibine, cinsine tükürdüğüm cinsine..."

«— ... salatası da olsun. Son olarak da... Levrek taze, değil mi?.. Âlâ, kâğıtta levrek istiyorum o vakit. Deniz mahsulü, konyağı az. Şimdilik bu kadar.»

Adisyon koçanını son sürat dolduran garsonun beğeni dolu yüz ifadesini, 'Şahsınla aynı kumaştan yüzlerce zibidiyi yola getirmiş adamım, sana mı diş geçiremeyeceğim?' diyen bir fiyakayla karşıladı.

Mönüyü bıraktı, Abdullah'a 'sıra senin' yaptı.

«— Verdiğin enfes listenin üstüne sipariş eklemek haddimiz mi, Ferdiciğim? Aynısından söyler geçerim. Ama ukâlalık addetmezsen, 'Madamın meşhur kerevit kokteylini unutmayalım, lazım gelen takviyeyi, şarap, tatlı, cila faslını ise Orhan Ustamıza bırakalım' derim.»

«— Tatlı olmaz, özel bir tarif verecek, yapımını bizzat anlatacağım.»

«— Hayhay, şeref bahşetmiş olursunuz.»

Gülüştüler.

«— Nereden biliyorsun bunca yemeği?» diye sormaktan kendini alamadı. Garsonla komi çekilmiş, baş başa kalmışlardı, kızarmış ekmek, tereyağı ve baldan oluşan ikramlarını atıştırıyorlardı. «Geçtim, içine konulan baharatları, sosları saymak...»

«— Bizimkinin kıçında o şehir senin bu şehir benim sen de dolaşsaydın yıllarca, bilirdin.»

Hiç es vermeden patadak dalgınlaştı. Tam bir yerlere alışırken kopmanın, arkadaş olamadan ayrılmanın, yeni yüzlerin, yeni isimlerin, yeni parkların, caddelerin, sokakların, okulların, öğretmenlerin, lojmanların, sonu yokmuşa benzeyen tayinlerle habire yollara düşmenin ufaladığı çocukluk günlerine gitti, yadigâr niyetine bir kucak arazla döndü.

«— O kadar çok gezdik ki ne yön duygusu kaldı ne ezber

kabiliyeti. İki tur attırsan, sonra da, ne bileyim, mesela Gölbaşı'nın içinde bir yerde bıraksan, şaka değil, yönümü doğrultup Ankara'yı bulamam.»

Gözlerini kaçırdı, salonu süzdü. Müziğe ara verilmiş, insanın kanını kaynatan melodilerin yerini çatal, bıçak, tabak, çekilen sandalyelerin, 'can cana, cam cama' yapılan kadehlerin gürültüsü almıştı. Ara sıra çınlayan kahkahalar sohbet kovanlarının üstünde kanat çırpıyor, yapayalnız tiplerin masaları arasına düşerek can çekişiyorlardı.

«— Hoş, denizi gölü eksik bir şehre gitmedik hiç. Peder bey bayılır zati. Al götür, bir yalağın başına bırak, saatlerce su akar deli bakar misali... Şimdi Ankara'da nasıl oturuyor şaşıyorum. Doydu demek ki. O doydu, ben tiksindim. Su gördüm müydü içim bulanıyor.»

"O yüzden dışarıya az bakıyor. Bilsem başka yere giderdik."

Ercüment oralı değildi, göçüp gitmiş zamanların sahiline vuran iri dalgalara dağarcığındaki çökeltileri yassı kelimeler hâlinde fırlatmaya sardırmıştı:

«— Sonra sonra anladım ki tayin işin palavrası. Ne ihtiyaç ne kadro açığı, bizimki istiyor, onlar dehliyorlar. Yahut tam tersi. Onlar sır gibi saklanması icap eden vazifeler veriyorlar, bizimki, 'Tayinim çıktı, topla eşyaları, hanım' deyu...»

çiğ aş
ya diş ağrıtır ya baş

«— Anlamıyorum seni, Abidin. Hani söz vermiştin, getirmeyecek...»

«— Bir de sen başlama, Yavuz, zaten canım sıkkın.»

«— Ne yapayım sıkkınsa? Yüz defa konuştuk, alıp gelme bu adamı, başımıza belâ açacak...»

«— Gideceğiz okkanın altına, biliyoruz. Kırk defa söyledin.»

«— Dinleyen kim, pişmiş kelle gibi oturuyor içeride.»

«— Amma uzattın be dayıoğlu. 'Benim işim değil, Ercüment taktı peşime' diyorum, hâlen vırvır ediyorsun. Ne deseydim? Çocuklar hoşlaşmıyor, götürmem, götüremem...»

«— Deseydin, birader. Çocuklar hoşlaşmıyor, evet. Çünkü her iki lafın başı, 'Hoca[1] hergelesini şöyle indirdik, savcı[2] pezevengini böyle deştik' diye kafa ütülüyor, sinir asap bırakmıyor. Bizim oğlanlar, 'Ulan, öyle adam deşilmez böyle deşilir' narasıyla çullanacaklar bir gün üstüne, arkadaş katili olacağız, deseydin. Kazma değil ya, anlardı.»

«— Off of, delireceğim! Sen bir yandan, Mehmet bir yandan, Kadir bir yandan...»

«— Sağır mısın, idrakin mi kıt? Naklen futbol maçı anlatır

---

1 Bedrettin Cömert. Hacettepe Üniversitesi hocası, Tüm Öğretim Üyeleri Derneği Başkanı, şair, yazar, çevirmen. Üniversitedeki olayları araştırmakla görevli komisyonun başına getirildikten sonra ölüm tehditleri almaya başlamış, 11 Temmuz 1978 sabahı otomobilinin önünü bir başka araçla kesen üç saldırganın açtığı çapraz ateş sonucu yaşamını yitirmiştir. Suikasttan ağır yaralı kurtulan ve tedavisi boyunca sürekli ölüm tehditlerine maruz kalan İtalyan asıllı eşi Maria, bir yıl sonra çocuklarıyla beraber Türkiye'yi terk etmiş, önce Fransa'ya, arkasından da memleketi İtalya'ya yerleşmiştir.

2 Doğan Öz. Savcı ve şair. Site Öğrenci Yurdu soruşturmasının yarattığı kini fırsata çeviren ve devlet içindeki kontrgerilla yapılanmasına ilişkin olarak Başbakan Ecevit'e de sunduğu raporu *(Cumhuriyet tarihinin ilk kontrgerilla raporudur ve kayıplara karışmıştır)* dava konusu etmesini engellemek isteyen güçler tarafından öldürtüldüğü şüphesi zamanla ağır basmış, katil zanlısının beraat ettirilinceye dek ısrarla korunup kollanması da bu şüpheye gerçeklik, geçerlilik kazandırmıştır. Öz'ün kaleme almış olduğu şiirler, yakınlarının ve dostlarının çabalarıyla 1980 yılında basılan Biz Ölmeyiz adlı kitapta toplanmıştır.

gibi cinayet anlattığını söylüyorum sana. Bir burada değil üstelik. Git sor, icraatlarını duymayan kaldı mı?»

«— Bize ne bundan?»

«— Yarın kazara Emniyete düşer, 'Kimsin, necisin?' sualiyle efelenip her bir haltı böbür böbür anlatır, karga bokunu yemeden polisler dayanırsa kapıya, sorarım ben, bize ne bundan laçkalığını.»

«— Abartıyorsun.»

«— Göreceğiz.»

Tencerenin kapağını açtı, fokurdayan kuru fasulye bulamacını hınçla karıştırdı. Dilimlenmiş pastırmalar kaşığın yarattığı anafora kapıldılar, siyahlı morlu döndüler.

Tencereden buram buram çemen kokusu yükseldi.

«— Gözünü seveyim, dayıoğlu, akşam akşam tatsızlık çıkmasın. İbrahim'i geçtim, Mahmut'a ayıp olacak.»

«— Onu da korkundan getirmişsindir.»

«— Moral için çağırdım yav, ne demeye her şeyi terse çekiyorsun? Dadaşın kapısında Ercüment'le atıştılar, arkasından Bünyamin'le birbirlerine girdiler. Ben de alıp geleyim, belki kafası dağılır, sakinleyip...»

«— Yemek olmadı mı?»

Kadir'di, mutfak kapısında durmuş sabırsız gözlerle aç aç bakıyordu.

«— Olmadı, Kadir Bey. Beyzadeler acıktıysa, aha pilav, kapar götürür, atarsın önlerine.»

«— Abidin'e kızıp acısını niçin Kadir'den çıkarıyorsun yahu?»

Bu sefer Mehmet'ti, etekleri sünmüş bol örgü kazağı, yanları beyaz çizgili lacivert eşofmanı, şıpıdık terlikleri, uzun suratı, hepten şirazesinden çıkardığı şaşı gözüyle battal bir palyaço suretinde Kadir'in omuz başında bitmişti.

«— Boy bir karış, gövde tüy, kol bacak çırpı diye acıkmaya hakkı yok mu?»

«— Konuşma, sırık! Zumzuğu çaktım mıydı sağ gözünü de ben pörtletirim.»

«— Merdiven koyarsan belki.»

«— Çıkın dışarıda atışın. Avuç içi kadar yer, nefes alacak

saha bırakmadınız.»

«— Asıl dayıoğlusu çekilsin. Boşaltsın meydanı, gitsin misafirleriyle ilgilensin. Gerisini biz hallederiz.»

Kadir'e döndü, şaşı gözünü kırptı.

«— Değil mi, paşam?»

«— Değil, beş saat çene çalar, açlıktan gebertirsin sen bizi. Ben şimdi zıkkımlanmak istiyorum.»

«— Kadir!»

«— Çok acıktım ya, Yavuz.»

«— Uzatma istersen, dayıoğlu. Arkadaşın heyheyleri üstünde, tencereyi kafamıza çalmadan çıkalım.»

«— Pilavı da götürün, biz de beş dakikaya damlarız.»

Kadir, ekmek filesini serçeparmağına taktı, beton tezgâhta bekleyen pilav tenceresine yanaştı. Kucakladı, 'Ben de yardım edeyim' mırıltısıyla raflardan çatal kaşık, bardak çanak toplayan, plastik sürahiyi de göbeğinin üstüne yaslayan Abidin'le birlikte çıktı.

«— Gene İbrahim yüzünden celallendin galiba.»

«— Ne yapayım, Mehmet? Laf anlatamadık gitti Abidin efendiye, hâlâ bir şey olmaz havalarında. Olur yahut olmaz, hoşlaşmıyoruz işte, yeter sebep değil mi?»

«— Dayıoğlusunun kabahati yok. Biz de sıkıştırdık, Ercüment'in adını veriyor, başka şey söylemiyor.»

«— Madem öyle, çeksin köşeye konuşsun. 'Olmaz, durum böyleyken böyle' desin.»

«— Abidin? Peh!»

«— Peh ki ne peh!»

«— Neyse, Mahmut'un hatırına katlanalım. Koskoca reis, kalkmış misafirliğe gelmiş, surat asmak yakışık almaz.»

Eğildi, lavabonun altındaki boşluktan cam bir kavanoz çıkardı. Kapağını açtı, raftan aldığı plastik kaplara turşu doldurdu.

«— Elin değmişken kuru soğan da çıkar. Kesekâğıdında limon, turp, yeşillik...»

«— Bayağı alışveriş yapmışsın.»

«— Yaptım, güya Ömer gelecekti. Kime niyet kime kısmet.»

«— Enişteye kıyak yani, şimdi anlaşıldı derdin.»

«— Boş boş konuşma yav, bilmezmiş gibi.»

«— Hadi hadi.»

«— Ne hadisi? Tespih peşinde koşturmaktan hayrı kalmadı, helâk oldu resmen. Kursağından sıcak bir lokma geçsin istedim.»

«— Duran da peşine takılıp...»

«— Getirmemesini, atlatmasını tembihledim.»

«— İnşallah.»

Yeşillikleri, dörder iri parçaya böldüğü iki baş kuru soğanı, limonları tabaklara paylaştırdı.

«— Olmadı mı hâlâ?»

«— Ne?»

«— Yemek.»

«— Pişmiştir herhâlde.»

«— Tabakları götürdüler, tencereyi alalım, masada dolduruz.»

«— Tamam.»

Tezgâhın üstünü topladılar, turşu ve yeşillik kaplarını, isli kara tencereyi yüklendiler, ışığı kapatarak çıktılar.

Salondaki masanın üstü gazete sayfalarıyla kaplıydı, tabaklar, bardaklar, çatal kaşıklar oturma düzeninde sıralanmıştı. İbrahim, Mahmut, Abidin yan yana sedire kurulmuşlar, tam karşılarında, masanın diğer ucunda oturan Kadir'le laflıyorlardı.

«— Karnım da zil çalıyor ha! Kuru fasulye değil mi o? Pastırmalı hem de. Hey mübarek, buram buram kokuttu ortalığı!»

Genizden gelen gevrek sesi kendi mübalağasıyla baş başa bıraktılar, yeşillik kaplarını, tencereyi masaya koydular.

«— Hadi bakalım, Allah ne verdiyse...»

Abidin'in komutu anında karşılık gördü. Tabaklar dolduruldu, ekmekler bölündü, kaşıklar üflendi, ağız şapırtıları tuz, biber, limon isteyen seslere karıştı.

«— Enfes olmuş. Sen bu işi biliyorsun, Yavuz.»

Laubali pohpohu duymazdan geldi, doğrudan Mahmut'a baktı. Dalgın, ağır, üfleye soğuta yiyor, pilava, yeşilliklere, turşuya dokunmuyordu.

«— Beğenmedin mi? İstersen mutfaktan zeytin, peynir...»

«— Yok, pek aç değilim, o yüzden. Güzel olmuş yoksa.»

Tekrar sıkıntılı havasına gömüldü. Çatalıyla pilavı tırtıkladı, sapından kavradığı yeşillik demetini ağzına attı.

Memnun etmek, emeğini ödüllendirmek gayesiyle olsa gerek,

«— Pastırmayı pazardan mı aldın?» diye sordu. «Lezzetliymiş.»

«— Kayseri'den Muammer getirdi, Ankara'da böylesini bulmak zor.»

«— Doğru.»

«— Fasulyeyi pazardan aldım ama, felaket zamlanmış. Her şey ateş pahası zaten.»

Mahmut cevap vermedi, iştahsız iştahsız gevelemeye devam etti.

«— Bir kepçe daha istiyorum,» sırıtmasıyla tabağını uzattı İbrahim.

«— Ömer gelecekti, biraz da ona...»

«— Tamam, kalsın.»

Sesi hırçındı, tavırları da öyle: Kaşığı attı, tabağı ittirdi, sertçe geriye kaykıldı.

Abidin kaş göz işaretleri yaptı, Mehmet masanın altından ayağına bastı.

«— Yeterli,» demek zorunda kaldı. «Tencerenin dibinde epey var.»

«— İstemem, madem Ömer kardeşimizin...»

«— Ona da çıkar, uzat tabağını.»

«— Yok, kimsenin kısmetini yememek lazım.»

Anlamsız bir tartışmaya yuvarlandılar. Asılıyor, çekiştiriyor, tabağı kurtarmayı başaramıyordu.

«— Bıraksana yahu!»

«— İstemiyorum, zorla mı?»

Mahmut dayanamadı, tabağını elinin tersiyle ittirerek ciddileşmeye başlayan kayıkçı dövüşünü sonlandırdı.

«— Al bunu ye.»

«— Emin misin, sen de bir şey yemedin.»

«— Ne yapacaksın ne yiyip ne yemediğimi, al işte.»

«— Eyvallah.»

Tabağı aldı, iştahla kaşıklamaya başladı.

«— Soğutmuşsun, fasulye dediğin sıcak yenir.»

Mahmut 'cık cık cık' etti, başını sağa sola salladı.

«— İstersen bir tabak daha çıkar, tencerenin dibi dolu,» diyen Mehmet'e,

«— İstemem, sağ ol,» karşılığını verdi. «Acıkırsam çayla bir şeyler atıştırırım.»

Sigara çıkarıp yaktı, gazete kâğıdının ucuyla dudaklarını silen Kadir'e de uzattı.

Kadir sigarayı aldı, kulağının arkasına kıstırdı.

«— Çayla içerim.»

Pilav, fasulye, turşu tabaklarını iç içe koydu, kaşığı, boşalmış yeşillik kaplarını aldı, mutfağa doğruldu.

Çayı ocağa oturtmuş, üzeri bardaklar, şeker kavanozu, temiz kül tablalarıyla dolu plastik tepsiyle geri dönüyordu ki İbrahim'in genizden gelen laubali sesini duydu:

«— Madem bir tabak daha çıkar...»

«— Anlaşıldı, tencerenin dibini görmeden rahat etmeyeceksin. Nasıl bir iştahsa?»

«— Öyle deme, Mahmut, insanın karnını doyurması kadar güzel şey yok dünyada.»

«— Yapma yav.»

«— Valla. Bir de uyumak, bir de helâya, affedersin, hacete gitmek.»

«— Garip bir felsefe. Başka?»

«— Eh, bir de karılar.»

Sırıttı, önüne sürülen tabağa çalakaşık daldı.

«— Unuttum bak, bir de cigara içmesi.»

Masadakiler kendilerini tutamayıp kıkırdadılar.

«— Bunları yaz, dayıoğlu. Yazık, millet mahrum kalmasın.»

«— Geç dalganı, bir gün söylediklerimin değerini anlayacaksın.»

Mahmut'tan aldığı sigarayı kulak arkası yaptı.

«— Dua et de geç olmasın.»

«— Dönülmez akşamın ufkundayız şiirinde olduğu gibi mi?»

«— Bana edebiyat yapma.»

«— Ne yapayım?»

«— Yemek yap.»

Kıkırdadı, tabağını kocaman bir ekmek parçasıyla kalayladı.

«— Bu dünyada yiyeceksin, içeceksin, uyu...»

«— Dava, memleket, ülkü mülkü palavra mı diyorsun?»

«— Olmadı şimdi, Yavuz. Yaptığına belden aşağı vurmak denir. Onlar başka, kastettiğim şey başka.»

«— Neymiş fark?»

«— He, dayıoğlu, anlat da ufkumuz genişlesin. Ot geldik, saman gitmeyelim.»

«— Sabah beri söylüyorum ya, dinlemiyor musun?»

«— Yemek içmek şeklinde tekerleme, bunları niye yapacağız onu anlat.»

«— Yılışmadan ciddi ciddi,» dedi Mahmut. «Ne zaman yemek konusu açılsa dilinde aynı terane. Bu sevda neyin nesi merak ediyorum.»

«— Basit, yemek yerken aklıma tahtalıköydekiler geliyor. Herifler, diyorum, şimdi ne yapıyorlardır acaba?»

«— Şaka bu, değil mi?»

«— Ciddiyim. Düşünsene, yemek yok, uyku yok, hacet ihtiyacı yok, karı desen, Hak getire. Herifleri ne büyük zevklerden mahrum bırakmışız. Özlüyor, arıyorlar mıdır ki?»

«— Kafayı yemişsin, dayıoğlu. Geberip gitmişlerden sana ne? Yiyorlardır zifti, katranı, harlı çamuru, ateşin koynunda debelenip...»

«— Benim söylediğim de o. Bu dünyanın nimeti bu dünyada kalıyor, ne yedin ne içtin o kâr.»

«— O kadarını biliyoruz.»

«— Bilmediğin... Nasıl anlatmalı? Dilim dönse... Hoca, diyorum misal, yahut savcı hergelesi, kurşundan evvel, son olarak yani, acep hangi yemeği...»

«— Sen ne yemiştin? Kurşundan evvel yani, barut mu?»

İbrahim'in yüzü karıştı, diken diken saçları sivri kafasında kan kırmızı bir ibik gibi kabardı.

«— Karın ağrın nedir, Yavuz? Önce yemek mevzu, şimdi de bu. Savcının mı akrabasısın hocanın mı yoksa?»

«— Ne akrabalığım olur hainlerle? Olsa olsa senin rabıtan vardır, dilinden düşürmediğine göre...»

«— Kendinize gelin,» diye uyardı Mahmut. «Boş yere maraza çıkarıyorsunuz.»

«— Yapmayın, dayıoğlu, şakası bile ahmakça.»

«— Benim bir şey yaptığım yok, arkadaşın derdi ne, onu...»

«— Derdim şu, İbrahim, kimse söylemiyor ben söyleyeyim: Bu tahtalıköy edebiyatından artık gına geldi. İki lafından biri savcı, diğeri hoca. Ayıptır, teşkilat işlerini uluorta konuşmak, tereciye tere satmak yakışık almaz.»

«— Dolandırma, ne söyleyeceksen dümdüz söyle.»

«— Kavga mı edeceksiniz yahu, ne yapıyorsunuz siz?»

Mehmet'le Kadir, masanın üstünden birbirlerine uzanan pençeleri ayırmaya çalıştılar.

«— Bırakın,» diye emretti Mahmut. «Kimse karışmasın. Buyurun paylaşın kozunuzu. Adam gibi ama, zıpırlık edeni yıkarım.»

Gergin, her an yerlerinden fırlamaya hazır kalabalığın önünde dövüşe çıkarılmış horozlar gibi eşindiler, yandan yandan birbirlerini tarttılar.

«— Dinliyorum, nedir hocayla savcı muhabbetinden alıp veremediğin?»

«— Marifet...» Tabağı ittirdi, masadaki çatalı çaktırmadan kavradı. «Sizde mi, emin değilim. Bana sorarsan savcı da hoca da gerçekten öz ve cömert heriflerdi.»

«— O da ne demek şimdi? Türkçe konuş da anlayalım.»

«— Boşa böbürleniyorsun, diyorum. 'Madem memleket için canımız lazım, feda olsun' demeyeydiler, nah vururdunuz siz savcıyla hoca hergelesini, diyorum.»

İbrahim duvara toslamış gibi oldu. Köpürdü, kabardı, mosmor yüzü, yuvalarından uğramış gözleri, gerilen kasları, sinirleri, zangır zangır titreyen vücuduyla patlamaya hazır bir volkan hâline geldi.

Kıvrandı, debelendi ama infilâk edemedi.

Kekeleyerek,

«— Bunun hesabını...» diyebildi sadece.

«— Ağır ol, kavga tehdit yok. Sordun, çocuk da söyledi.»

«— Söyledi ha?»

«— Aynen.»

«— Hiç beklemezdim, Mahmut. Herif karşıma geçmiş hakaretler yağdırıyor, sen sırtını sıvazlıyorsun. Bravo yani.»

«— Lafını bil, ya ağzından çıkanı kulağın duysun ya da...»

«— Ne olur, öldürür müsün?»

«— Daha da beter, tepemi attırırsan duyacak kulak bırakmam kellende.»

Pençesi altında kıvranan seğirtilerle dolu kolu sıkboğaz etti, sivri bakışlarını hançer gibi sapladı.

İbrahim sandalyesinde kasıldı. Önce çırpındı, arkasından ağır ağır gevşedi.

Pörsüdü, ibiği bir tarafta, gözleri başka tarafta, yayıldı kaldı.

Kadir, fırsattan istifade,

«— Çayı getireyim,» diyerek ayaklandı. «Olmuştur.»

«— Ben içmeyeceğim, bir daha da bu eve gelmem.»

«— Abartma, dayıoğlu, kötülüğüne söylemiyor Yavuz.»

«— Orasını bilmem, kırıldım çok.»

«— Utanmasan oturup ağlayacaksın,» dedi Mahmut. Taş gibi yatan kıpırtısız kolu usulca serbest bıraktı, elini yeleğinin cebine sildi. «Her şeyi de kıçından anlama ısrarındasın. Yapılanlara değil, boşboğazlığa, olur olmaz böbürlenmelere laf sokuluyor burada.»

«— Tabii tabii.»

Başını eğdi, çenesini göğsüne gömdü, sızlayan kolunu, ağır yaralı gururunu yokladı.

«— Çocukluğu bırak da kafanı kaldır bir yol, bak Yavuz kardeşin barış çubuğu uzatıyor.»

Başını kaldırdı, Mahmut'un uyarısıyla cebine attığı paketi geri çıkarmak zorunda kalan Yavuz'a dargın gözlerle baktı.

«— Alırım ama barıştık sayma.»

«— Uzatmayın, arkadaş arasında olur böyle şeyler.»

«— Doğru söyledin, dayıoğlu, büyük arkadaşlıklar büyük kavgalardan...»

«— Hay ananı!»

Kadir'di. Elektrikler şak diye gitmiş, karanlıkta, elinde çaydanlık demlik, dikilmiş kalmıştı.

«— Cereyanlar kesildi, iyi mi? Kibrit falan çakın, uşaklar, malzeme alabora olmasın.»

Karanlıkta kör kör parlayan kibrit alevlerinin kılavuzluğunda masaya ilerledi.

Çaydanlıkla demliği tabakların arasındaki boşluğa koydu, kıçın kıçın oturdu.

«— Mutfakta mum olacaktı, alsaydın ya.»

«— Sen al, ben gitmem.»

«— Korkak bücür, karanlıktan bile tırsıyorsun lan!»

«— Kodum mu zumzuğu, öbür gözünü de ben çıkarırım.»

«— Lüzum yok, giderken bir yere toslar, oyarım nasılsa.»

Kalktı, yeni çaktığı kibritin isli ışığında mutfağa yollandı.

«— Elleme kalsın, dayıoğlu. Hazır ortalık kararmışken Yavuz'la İbrahim hesabı kapasınlar: Kim kimi vurursa...»

körler sağırlar
birbirini ağırlar

«— Her yeeer karanlıııık / Pür nur o mevkiiiii... Öhö öhö!.. Ulan... Öhhö!.. Bu nasıl merettir böyle, ciğer yerine körük lazım. Öhhö!.. Gıcık tuttu bak... Öhhö!.. Gazel değil, Lorient Ekspres[1] mübarek... Öhhö!.. Lorient'ti, değil mi? Uyduruyor muyum yoksa?.. Haluk! Sana diyorum yahu, duymuyor musun?.. İyi, ses etme, zıbar dur. Sedir yoruldu sen yorulmadın yatmaktan. Bugün herkes sol tarafından kalkmış diye boş yere dertleniyordum ben de, al sana hiç kalkmayan... İnme mi indirdin, sana diyorum, hey!.. Anlaşıldı, zatından hayır yok. En iyisi türkü çığırmak, hazır elektrikler de gitmiş... Karadır bu bahtım kara / Sözüm kâr etmiyor yâra... Gerisi nasıldı?.. Sakın cevap verme, incilerin dökülür. Böyle karşılıklı, sen yatar ben çığırır, ağlaşa eğleşe sabahı ederiz nasılsa. Mum falan da yakmayalım, içimizin zifirini ışıtmayacak mumu neylesin deli gönül?.. Karadır bu bahtım kara... Bu türküye bayılırdı anacığım. Senin anan ölmüştü, değil mi? Zaten hep analar ölür, hep analar sürünür, hep ama hep analar ağlar. En yanık, en hisli türküleri de onlar yakarlar aslına bakarsan. Bizim gibi zobuların çığırdığı, dam üstünde saksağan makamı... Karadır bu bahtım kara... Gerisi lüzumsuz, hatırlatsan yahut ki hatırlasam ne olacak? At var, silâh var, avrat yok. Avradı olmayan silâhşor tez ölür, bunu bilir bunu söylerim. Avradın varsa biraz dırdır, biraz hayhuy, tuzdu cızdı yaşar gidersin. Düşmanda karı bol, o sebepten kökleri kurumuyor. Avratları vurmak lazım. Hayın kasıkta yatan döl de hayın olur; böyle evlât yetiştiren, böyle hayınları koynuna alan, karnı burnunda kasım kasım dolanan avratları vurmak lazım evvela. Sonra delileri, sakatları, bilumum morukları. Tufeyli

1 Orijinal ismi Orient-Express'tir. Şark Ekspresi olarak da adlandırılır. 1883'ten 1977 yılına kadar İstanbul ile Paris arasında seferler yapmış, Agatha Christie'nin 1934 tarihli Doğu Ekspresinde Cinayet adlı romanına ilham kaynağı olmuştur. Kitaptan uyarlanan 1974 yapımı filmin 1977'de Türkiye sinemalarında gösterime girmesiyle birlikte de herkes tarafından tanınır, bilinir hâle gelmiştir.

tabakasını yani. Vurmalı ki kökleri kurusun. Ne demiş Kızılbaş Yörüğünün gâvur şairi: Aslı çakal, yavrusu gene çakal olur[2]... Karadır bu bahtım kara... Dur bir cigara yakalım, ucundan kıyısından ışır belki... Sen içecek misin?.. Aferin, tısın çıkmasın, yat dur öyle ağzı yukarıda. Bok var!.. Karadır... Duvarı nem, yiğidi gam yıkar, aslanım, duvarı nem, yiğidi gam. Susmayacak, içine de atmayacaksın. Çok bunaldıysan işte böyle türkü çığıracaksın: Değmen benim gamlı yaslı gönlüme / Ben bir selvi boylu yârdan... Aha, gördün mü bak, avratsız türkü bile yok! 'Dünya öküzün boynuzlarında döner' derler bir de. Yalan! Avratların kıçında başında, bilemedin eteklerinin altında dönüyor. Avrat varsa hayat, yoksa ölüm... Ölüm varsa bu dünyada zulüm var / Atma, zalim, beni dağlar ardına / Kimse yanmasın, anam yansın derdime... Anaların başka işi yok, yansınlar, anasını satayım, daha da yanacaklarından başka. Bu dünyada anan varsa zaten, kurtuluşu yok, yanacak. Kaya kovuğundan çıksaydık keşke. Kulakları dik, gözleri ateşten, tüyleri yaldır yaldır bir bozkurt da sütanamız olsaydı. O da yanar mıydı ardımızdan? Sanmam, süt başka, kan başka. Kan çeker, adamı atasına bağlar, sütmüş falanmış hiçbirine benzemez... Vur hançeri sineme / Dök ala kanım, dilber... Böyle miydi? Adam sen de, çok da umurumdaydı sanki. Bütün türküler eninde sonunda uydurma, hatırlamadın mıydı uyduracaksın. Güzel uydurursan meşhur olur, âşık bilmem kim nâmıyla çağrılırsın, kötü uydurdun muydu deli diye tefe koyup çalarlar. Öyle de böyle de uydurma, yalan yani. Aklını divan şiiriyle bozmuş bir edebiyat hocamız vardı lisedeyken, oradan biliyorum. Herifçioğlu Baki yer, Nedim pislerdi. Hele Fuzuli dedin miydi bittin. Çeke söndüre mısralar okur, gerisine nışadır sürmüşler gibi o sıra senin bu sıra benim dolanır dururdu koca sınıfta... Ee, bildiğin ne peki, diyeceksin, ne öğretti herif sana?.. Demiyorsun. Demeyeceksin. Olsun, ben gene de demişsin farz edeyim. Ne diyordum? Hah! Bir gün bu gazel kafalı, 'Fuzuli şöyle, Fuzuli böyle' gürlemesiyle esip tozarken, zeki bir oğlan vardı, Feyyaz, illet getirmiş olacak ki, 'Hocam, Fuzuli de söylese şair sözü yalanmış, ne diyorsunuz

---

2 Dadaloğlu'na ait dize. Orijinali "Aslı kurt, yavrusu gene kurt olur" şeklindedir.

bu hususta?' diye sorduydu. Hocayı boş ver, hikâyenin bundan sonrası mühim değil. Mühim olan Feyyaz'ın söylediği. Neymiş? Şair sözü yalanmış. Fuzuli değil, baban olsa inanmayacaksın.»

"Ne diyor lan bu manyak, karanlıkta vırvır da vırvır? Derdim yetmezmiş gibi bir de bu çıktı başıma. Defol git Dadaşta söyle türkülerini... Ah! Memo Dede sağ olacaktı ki âşık sözü yalan mıymış görecektin... Hay Memo Dede'nin de senin de! Oldu olacak ölmüş ananı çağır, hasbıhâl eyle... Eylerim, arkadaş! Senden mi izin alacağım? Canım kimle konuşmak istiyorsa onunla konuşurum. Anamla da hem analık hem babalık yapan fukara babamla da. Yazık, rahmetlinin sağlığına yetişemedik, biz Ankara'da fink atarken adamcağız... Hayırsızlık, kadirbilmezlik bizimkisi. Evlâdın mı var? Derdin var. Solcu tayfası da bizim gibi midir acep? Memleket sevdasına, dava uğruna... Öyle ya, bunca zahmete, copa, dayağa, ölüme bile katlandıklarına göre onların da kendilerince bir vatan millet sevgileri vardır, Moskof parası için bunca rezilliğe değmez. İster misin hissiyatları bizimkinden kıymetli, âli olsun? Yok, deve! Mum söndü[3] aşkı, oğlum, onlarınki, karı kız dalgası. Memleketi tümden... Memleket de memleket ha! Biz burada çırpınalım, kalantorlar Boğaz'da viski içsinler, zennelerin, köçeklerin, dansözlerin donlarına sutyenlerine dolarlar sokuştursunlar. Kızıllar bizim servetimize el koyacaklar ya. Dangalaklık işte, dünya yansa yorganımız yok, kalkmış biz dertleniyoruz. Bu vatan millet aşkı dedikleri akıllı adam işi değil, divanece bir şey.

3 Biri Muhammed Peygamberi, diğeri Hazreti Ali'yi temsilen iki adet mum yakarak cem törenine başlayan Alevilerin, mumlar söndüğü vakit anne baba, kardeş akraba ayırmaksızın topluca zina ettiklerini ileri süren tarihsel karaçalma. Kaynağına ve gerekçesine dair birçok yorum bulunmakla beraber, "Osmanlı mülkünü Şah İsmail etkisinden korumak, peş peşe patlayan ve imparatorluğu derinden sarsan isyanları yalıtmak, asilerin sapkınlığı düstur edindikleri, insanlar dâhil her şeyi ortak mülkiyet saydıkları, İslam'a göre katli vacipler kategorisine girdikleri algısını yaratıp yayarak tebaayı payitahtın arkasında tutmak ve vahşet boyutundaki bastırma harekâtları ile yok etme yöntemlerini meşru kılmak amacıyla saray tarafından kullanıma sokulan bir propaganda argümanı" olduğu savı, tarihsel verilerle örtüşen en isabetli ve akla yatkın sav olarak gözükmektedir. Gericiler tarafından oldukça sevilip benimsenen bu iğrenç iftira, Cumhuriyetin ilanından sonraya da taşınmış, başta sosyalist odaklar olmak üzere, aydınlanmacı, kamucu, ilerici her türden hareketi kapsayacak şekilde genişletilerek bugünlere dek kullanılagelmiştir.

Bırakacaksın gerzek solcu tayfası boğuşsun. Bas git, değil mi, yaşayana memleket mi yok? Olmuyor işte, her şeyin başı para. Buradan kalkıp memlekete gitmeye bile kesemiz elvermiyor... Off of! Delireceğim düpedüz. Bize kurtuluş, bize rahat yüzü yok. Ne bir arkalayanımız var çünkü ne hısım akraba. Eloğlu saraylarda doğar biz kerpiç dam altında. Eloğlunun kıçına ipek kundak sararlar bizimkine kırmızı toprak. Eloğlu bir parmakken gâvur mamalarıyla semirir, bizim içtiğimiz şekerli su. Çünkü fukarayız. Fukaralık demek, ekmeğin kıt, boğazın bol olması demek. Kuş gagası gibi hem de, dişsiz, pembe pembe. Ve de feryat figan. Gak dedi miydi et ister, guk dedi miydi su. Memo Dede'nin anlattığı masaldaki adam gibidir fukara adam. Binersin Anka kuşunun sırtına, 'Gak!' der, et, 'Guk!' der, su verirsin. Hayvan bu, sırtına da almış ki seni, yolu yok, iki kanat çırpmada bir acıkacak, susayacak. Gak da edecek, guk da edecek. Edecek etmeye ya, sende ne et ne su, hazıra dağ dayanmaz. Lâkin altındaki de hayvan, ne yoktan bilir, ne kalmadıdan anlar. Boku yediğinin resmidir yani. Gak ettikçe etini koparacaksın gayrı, guk ettikçe ala kanını içireceksin. Kıssadan hisse... Ulan Memo Dede! Alçak, rezil, şerefsiz Kızılbaş! Vay anasını, yeni yeni anlıyorum daha. Ne hissesi ne kıssası? Düpedüz gomonistlik propagandası yaparmış, hem de el kadar sabilere: Anka kuşunun sırtındaki millet oluyor Anka kuşu da mülk sahipleri. Sermaye yani. 'Gak!' diyor patron, millet etini koparıyor. 'Guk!' diyor patron, millet ala kanını içiriyor. Çünkü kuş onu Kafdağı'nın ardına götürecek. Kafdağı ne? Yalan. Hem de kuyruklu cinsinden. Masallara mahsus, hayali, uyduruk. Ha Kafdağı ha nurlu ufuklar. Ha Kafdağı'nın ardı ha küçük Amerika olacağız[4] martavalı."

---

4 Zenginlik, güç, istikrar, parlak gelecek demagojisinin karşılığı olan "Nurlu ufuklar" sloganı *(Demokrat Parti'ye aittir)* ile "Küçük Amerika olacağız" söylemi *(Chp'li Nihat Erim'e aittir)* 1950'lerden itibaren seçimlerin vazgeçilmezleri arasına girmiş, yoksul kitleleri arkasına almak isteyen düzen yanlısı partilerce bir kalıp olarak, aynı anlamı çağrıştıran değişik kelimelerle *(Müreffeh, kuvvetli ve büyük Türkiye; Su ve yol ana davamızdır; Bütün köyler kent olacak; 5 bin adet tank üretimi, her ile bir havaalanı ve hızlı tren; Ortadirek güçlenecek, Türkiye çağ atlayacak; Biri ev biri araba olmak üzere herkese iki anahtar, her mahalleye trilyoner, her köylüye traktör; Biz iktidar olunca fakir fukara olmayacak vs.)* sürekli tekrarlanmıştır.

«— ... karanlıııık / pür nur o mevkiiii... Aman aman, bunu söylemeyecektik, adamın ciğerini yemezse ömrünü yer. Üstelik bizde ikisi de nanay. Hafız Burhan[5] nasıl söylemiş hâlen şaşarım. Doğruysa İstanbul'un karşı yakasından eli kulağa atar, mikrofonsuz hoparlörsüz höykürür, bu yakasından millet, 'Bravo! Nur ol! Yaşa!' diye tezahürat yaparmış. Şimdi köprüden karşıya geçiyorsun, git git bitmiyor. Düşün artık herifteki ciğeri, nefesi. Sıtma falan görmemiş, cigara da içmemiştir Allah bilir. Doğrusu da o, cigarayı bırakmak lazım. Türkü söylemeyi geç, dara düşüp topuklamaya kalksan dil bir karış dışarıda tıkanır kalırsın. İçki iç daha iyi... Bir dilim beyaz peynir / Yarım şişe de şarap... Erkek adam şarap içmez aslansütü dururken, tadı da kötü nâmı da. Yok, 'Midem ağzıma gelsin, ağrıdan kafam çatlasın, ertesi gün de yalpa vurarak gezeyim' diyorsan başka. En doğrusu hiç içmemek. Ne demiş peygamber efendimiz: İçki tüm kötülüklerin... At kadehi elinden / Bin parçaya bölünsün / Dökülsün meyler yere / Hatıralar gömülsün... Gene de beşerin kanında var, günaha, yasak olana meylediyoruz. Hâlbuki her işin başı sıhhat. Günah olup da, yasak olup da insan sıhhatine dokunmayan hiçbir şey yok. Şarabı al mesela. Üzümü sıkıp tahta fıçılara dolduruyor, izbe bir yerde aylarca bekletiyorsun. Ne oluyor? Bir takım mikroplar peyda oluyor, bin derde deva üzüm suyunu çarpan, uyuşturan, hayaller gösteren cenabet bir sıvıya çeviriyor. Günah dediğin tam da bu: Allahın yarattığı meyveyi tahrif etmek, kötü tabiatlı şeytani bir şeye dönüştürmek. Bence dünyadaki ilk mikrop şaraptan çıktı, oradan da insanlara bulaştı. Birbirimize benzemememizin, kimimizin ak kimimizin kara, kimimizin al kimimizin sarı olmasının sebebi bu. Sözde hepimiz Allahın kullarıyız ama kardeşin kardeşle, kulun kulla ortaklığı kalmamış. Hep mikrop belâsı yüzünden. Yahudiler, Hıristiyanlar, Budistler, Çingeneler, dinsizler artık kardeşlerimiz değil, mikrobun değiştirdiği tahrif olmuş yoz soylar. Gomonistlik de öyle, şarap mikrobunun son hâli. Nereden mi biliyorum? Bir sürü ortak yönleri var, ikisinin de rengi

5 1897'de İstanbul'da doğup 1943'te Ankara'da ölen Sesyılmaz soyadlı besteci, yorumcu. 1926'dan başlayarak doldurduğu 100'den fazla plakla yaygın bir şöhrete ulaşmış, ismi adeta sanat müziğinin gazel taksimiyle özdeşleşmiştir.

kızıl mesela... 'Şarap binlerce yıl önce yapıldı, o mikrop bugüne nasıl kalsın?' diye sorabilirsin. Sormazsın ya, ben gene de sormuşsun farz edeyim. Bu mikropgillerin –başka bir adı daha var, pirüs mü firüs mü ne– tabiatı hiçbir canlının tabiatına benzemiyor. Bir kere, dirençli ve uzun ömürlüler. Zora düştü müydü yapı değiştiriyor, eskisinden daha güçlü, daha öldürücü hâle geliyorlar. Soğuğu, kar buz hadisesini seviyorlar bir de. İlim adamları soğukta, karda tıpkı buzdolabındaymış gibi terütaze kaldıklarını, havalar ısındı mıydı yeniden harekete geçtiklerini söylüyorlar. İnsandan insana bulaşıyor, bulaştıkça değişiyor, yeni, bambaşka bir mikrop hâline geliyorlarmış. Sen aşı bulma hevesiyle çırpın dur, onlar yallah kış uykusuna! Uyandıklarında ne aşı ne ilaç, tutabilene aşkolsun. Böyle bir tabiatı var işte mikrop denilen herzenin, o sebepten yılın büyük kısmı kış olsun istiyor. Gomonistlik dediğin şey de böyle bir mikrop. Kökü Avrupa'da laflarına inanma. Avrupa'yla, o sakallı ihtiyarlarla[6] alâkası yok, bunun mucidi Ruslar. Bir kere, dünyanın en soğuk memleketinde yaşıyorlar, kar kış kıyamet. İkincisi, mikropla savaşacak tıbbi malûmat ve teçhizattan yoksunlar. Yeter mi? Yeter, tam bir mikrop cenneti... 'İyi de bu gomonistlik mikrobu nasıl çıktı?' diyeceksin. Onu da düşündüm. Bak şimdi, Çar... Kaçık Petro'ydu galiba? Yoksa Canavar İvan mıydı?.. Neyse, biz Kaçık Petro diyelim... Çar Kaçık Petro'dan itibaren bu akılsız Ruslar, tüm vatan millet düşmanlarını, suikastçıları, ağanın evini yakan köylüleri, fabrika işgal eden ameleleri, dilencileri, Yahudileri, yazar şair tayfasını; hâsılı ele geçirdikleri ayaktakımını sürgün etmeyi âdet bellemişler. Nereye? İşte zurnanın zırt ettiği yer: Dünyanın en soğuk memleketinin en soğuk bölgesine, Sibirya'ya. Çaktın?.. Çakozlamayacak ne var? Şarap belâsıyla malûl dilencinin mikrobu hırsıza, katilin mikrobu köylüye, amelenin mikrobu şaire, yazarın mikrobu suikastçıya, tümününki de Yahudi'ye... Uyuya uyana, insandan insana, nesilden nesle geçe dönüşe kim bilir kaç kış devridaim eylediler. Sonuç: Mikropların mikrobu, Firüs Şah!.. Rusya'ya tetkike gitmedim, ilim adamı da değilim, hayır. Ama benim adım

6 Karl Marx, Friedrich Engels.

Bünyamin'se bu da böyle olmuştur, eminim. Aranızda en çok okuyan, bu meselelere kafa patlatan adam olarak söylüyorum bunu. Misal mi? Mustafa Suphi[7]. Bilmezsin, adını bile duymamışsındır Suphi'nin; gomonistliği memlekete getiren adam. Okudum, araştırdım. Gençliğinde gözü kara, namuslu, yiğit bir Osmanlıcıyınış. Sonra iftiraya, gadre uğramış. Basmışlar cezayı, Sinop kalesine atmışlar bunu. Ne olduysa orada olmuş. O yiğit Osmanlıcı gitmiş, yerine kızıla çalan bir canavar gelmiş. Kimse ne olduğunu tam bilmiyor. Kimi çok okumaktan kafayı üşüttüğünü iddia ediyor, bazısı, 'Padişah efendimize kızdığı için inadına gomonistliğe geçti' diyor. İkisi de yalan. Zindanda kim kitap kaybetti de Suphi bulsun? Üstelik proletaryaca. Hadi canım! Pire yüzünden yorgan yakacak tıynette adam da değil ki haksızlığa uğradığı için padişah hazretlerini defterden silsin. Geriye ne kalıyor? Mikrop. Sinop, Rusya'nın dibi; belki baharda patlayan fırtınalar, belki kıyıya vuran dalgalar, tahminim ise derdest edilmiş bir kaçakçıyla münasebeti –aydın ya, garibana, fukaraya yardım edecek, ya dava dilekçesini yazmıştır ya ailesine göndereceği mektubu– yüzünden kapıyor firüsü. Müptelâsı olunca da soluğu Rusya'da alıyor. İlk gomonist teşkilatını Sibirya sürgünü esir Türk askerlerinden devşirmesi herhâlde tesadüf değil. Sonra Trabzon'da kestiler bunları[8], biliyorsun. Bilmiyorsundur ya, biliyormuşsun gibi yapalım. 'Kurtarıcılarımız geliyor' diyerek karşılamaya gidenler kestiler hem de. Kurtarıcı değil, karşılarında on beş kızıl canavar görünce, hançerlerini sıyırıp... Bu mikrop böyle bir illet işte, milletimizin aslan gibi münevverlerini imhası gereken soysuzlara dönüştürüyor. Bu yüzden kendimi can alan, Allahın kurduğu binayı yıkan cehen-

7 Türkiye Komünist Partisi'nin kurucu lideri ve 10 Eylül 1920 tarihli Bakü kongresinin göreve getirdiği ilk Merkez Komite heyetinin Başkanı.

8 Kurtuluş Savaşına katılmak amacıyla Kars'tan yurda giriş yapan Tkp heyeti, Ankara'nın talep ve telgrafları doğrultusunda, Kâzım Karabekir tarafından kontrole aldırılmış, önce Erzurum'a, arkasından Trabzon'a yönelmeye mecbur bırakılmıştır. Trabzon iskelesinden bir motora bindirilen ve peşlerindeki teknenin denetiminde Batum'a doğru götürülen heyetin 14 üyesi, ikinci tekneden çıkanların saldırısıyla 28 Ocak 1921 gecesi Sürmene açıklarında katledilmiş, Başkan Suphi ile Parti Genel Sekreteri Ethem Nejat'ın da aralarında bulunduğu yöneticilerin cesetleri Karadeniz'e atılırken Suphi'nin Rus asıllı eşi Meryem *(Maria)* kapatma yapılmak, sonradan satılmak, akabinde de öldürülmek üzere, katillerce alıkonmuştur.

nemlik bir kul gibi hissetmiyorum. Adam değil, mikrop temizliyoruz, Haluk. Bir nevi dezenfektasyon görevlisiyiz yani.»

"... istediğimize, niye yaptığımıza dair fikrim var. Sonrasını da az çok kestirebiliyorum lâkin başarabilecek miyiz, gözümü korkutan o. Önceleri korkmazdım, sonra sonra belirdi bu his, kazanmanın gereklerini yerine getirmediğimiz şüphesine kapıldığımda. Az mı iş başardık? Hayır. Lâkin geriye dönüp baktığında bir arpa boyu yol. Üstelik düşman, biz bir yaptıksa karşılığında bin yapıyor: Toplantılar, yürüyüşler, grevler, ihtar mitingleri... Yüz binlerce kişi, boru mu? Başka zaman olsa katiyen bir araya gelmeyecek fraksiyonları el ele vermeye, adeta birleşmeye teşvik ediyoruz... Ne yapmalı? Kafama ağrılar saplanıyor düşün düşün, tepemizdekilerden çıt yok. Güya büyük bir yürüyüş eyleyecek, Ankara'yı düşürecektik. Hani? Malatya planı[9] tutmamış, lazım gelen şartlar oluşturulamamış, efendim. Yapma ya! Muhteşem Süleyman[10] nasıl fink atıyor o vakit? Ne plan ne şart, 'Kars kalesine gomonistler orak çekiçli bayrak astı' diye sıktı, meydanlara koşturdu[11] herif. Bu kadar

9 Malatya Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu'nun *(milliyetçi mukaddesatçı ittifakın ortak bağımsız adayı ve Malatya'nın ilk sağcı belediye başkanıdır)* 17 Nisan 1978 tarihinde öldürülmesiyle faşist grupların bindirilmiş kıtalar hâlinde Malatya'da bitmeleri ve katliama girişmeleri, Chp'yi hükümetten çekilmeye, siyaset kurumu ile egemen güçleri iktidarı kendilerine devretmeye mecbur bırakma maksatlı *(İtalya'da faşistlerce uygulanan ve Roma yürüyüşüyle iktidara ulaşmalarını sağlayan stratejiye benzer)* bir planlamanın parçası, iki gün önce Ankara'da gerçekleştirilen Büyük Yürüyüş Mitinginin ise bunun provası olduğundan kuşkulanılmış, hızla derinleştirilen soruşturmada, Fendoğlu'nun, gelininin, iki torununun ölümüne yol açan bombalı paketin Ankara'dan yollandığı ve Chp Pazarcık İlçe Başkanına, Adıyaman Emniyet Müdür Yardımcısına, Adanalı bir işadamına gönderilen bombalı paketlerle aynı düzeneğe, aynı ambalaj şekline sahip olduğu, dört patlayıcının da İstanbul Teknik Üniversitesi katliamında kullanılan bombayla örtüştüğü verisine ulaşılmıştır. Uzman raporlarının, laboratuvar sonuçlarının işaretiyle de bu türden bir patlayıcı düzeneğin imal edilebileceği adrese, Atom Enerjisi Kurumuna bağlı Ankara Nükleer Araştırma Merkezine baskın yapılmış, eski Ülkü Ocakları Genel Başkanının da aralarında bulunduğu birkaç personel gözaltına alınarak Merkez geçici süreliğine kapatılmıştır. Ancak araya 12 Eylül darbesi girmiş, birçok soruşturma ve dava gibi, Fendoğlu'nun dosyası da aydınlatılmamış cinayet ve katliamlar arşivine kaldırılmıştır.

10 Süleyman Demirel'in bir başka lakabı.

11 Aslı astarı olmayan kışkırtıcı söylemle sağ seçmeni kemikleştirmeyi ve solun yükselişini engellemeyi amaçlayan Bayrak Mitingleri. Yurdun değişik köşelerinde düzenlenmiş, Adalet Partisi'ne sağın diğer öbekleri de destek vermiştir.

basit. Ne, 'Kızılların işi yok göndere bayrak çekecekler' diye burun kıvıran ne de, 'Cumhuriyet değil, Zafer Bayramı değil, elde bayrak nere gidersiniz, ey millet?' diye soran eden... Yok, ağa, inandım ki politika dedikleri başka bir şey. Okumak, mürekkep yalamak yetmiyor, apayrı bir istidat istiyor. Biz de okuduk, biz de mürekkebin tadını biliriz lâkin değil binler, dört tane herifin karşısına diksen kekelemekten... Bu yüzden buradayız ya lök gibi. Elimizde defter, alt alta isimler yazmış, 'Nasıl olur da can borcunu ödetir, üstünü kırmızı kalemle çizeriz?' diye saçma sapan hesaplarla ömür törpülüyoruz. Hazret çıkıp böyle şeyler yapınca da, 'Niye bizim aklımıza gelmedi?' deyu... Niçin hayıflandığımızı da anlayabilmiş değilim, adam bize çalışıyor: Un, yağ, şeker; malzeme ondan, helvayı karmak bizden."

«— ... şahlanıyor aman / Köroğlu'nun kıratı... Bu Köroğlu[12] eşkıyası da gomonistlerin ilk atası ha! 'Ferman padişahın, dağlar bizimdir'[13] narasıyla koskoca Bolu Beyine diklenip... Babasının gözüne mil çekilmesi falan bahane, servet düşmanı herif. İpten kazıktan kaçma haydutları toplamış, bir de Ayvaz adlı bir kopil uydurmuş yanına, sonra da yoksulluk, zulüm ayaklarıyla... Hadi, onu anladık, Köroğlu kopuğu şürekasıyla beraber çalışmadan yan gelip yaşama derdinde. Ya torun solcular? Her bir haltı kamulaştırıp ding beygiri gibi dön baba dön etmekten ne tür bir çıkarları var? Vurdun voliyi, bir saraya el koy, 'Bu fabrika benim' de, sosyete piçinin otomobiline sen bin, değil mi? Yok, olmaz, illa eşitlik, illa ortaklık. Zenginliğe, variyete düşmanlığın bu kadarı... Bir de kabiliyetli, zeki adamlar olacaklar. Kimi profesör kimi gasteci, en kötüsü okuryazar. Bu işleri bıraksalar, varsalar servetine göz diktikleri adamların kapılarına, nice danışmanlık, nice genel müdürlük... İyi fikir esasen: Islahı mümkün olmayanları temize havale edecek, kalanları paraya boğacaksın. Mülklerden mülk, servetlerden servet. Eh, yavrum, hadi, biraz da küfret... Demene bile lüzum yok: Mülk

---

12 On altıncı yüzyıl halk ozanı. Osmanlı tımar sistemine isyan ederek dağa çıktığına, kellesini almaya yollanan tüm kuvvetleri bozguna uğrattığına, tüfeğin icadıyla beraber mertliğin bozulduğunu söyleyerek kırklara karıştığına rivayet edilmiş, sömürü ve zulüm karşıtlığının simgesi, özgürlük ve eşitlik arayışının ölümsüz figürü olarak görülmüştür.

13 Gerçekte Dadaloğlu'na ait olan dizedir.

sahibi adam eşkıyalığa tevessül etmez, akıllı uslu oturur evinde. Paracıklarını sayar, kimden ne üteceğini kurar. Daha da mühimi, eşkıyaya seferberlik eyler.»

"... beceriksiziz acaba, neremizde yamuk var? Sağa dönüyoruz olmuyor, sola dönüyoruz olmuyor. İşin kötüsü, kimseye de kızamıyorsun, herkes elinden geleni yapıyor. Yapıyor yapmaya ya, işin düze çıktığı yok... Kafam iyice çorba oldu. Durulsam, azıcık ferahlasam nerede yanlışlık var şıp diye, elimle koymuş gibi... Gel gör ki olmuyor, olamıyor. Fikirlerim kopuk, birbiriyle zıt, kelalâka... Başımızdakiler de düşünüyorlar mıdır, nereden vurup nereden çıkacak, bugünü yarına... Ne demeye kafa patlatıyorsak o da ayrı mesele, sanki atom bombası icat edeceğiz. Bas Meclisi olsun bitsin, tek tek nereye kadar? Sittin sene uğraşsak köklerini kurutamayacağız, belli işte. Olur mu? Azap çekeceğiz, azap çektireceğiz ki önce, zafer tatlı, 'Nasip ya Rab!' diyen kalantora da kutlu olsun. Kimsenin sorduğu yok, ya olmazsa? Biz tek tek, perakende usulü uğraşırken herifler toptan..."

«— ... basaraktan / Bade süzerekten / Gel yanıma gel... Gene döndük başa. Şarap dedik, mikrop dedik, sonra da hepiciğini unutup... Bizim gazel kafalı edebiyatçı olsa hemen basardı nutku: İç bade, sev güzel, var ise aklı şuurun... 'Ayıptır, hoca, yapma' desen, 'Hafızayı beşer nisyanla malûldür, evlâdım' diye... Özledim be! Zaman geçtikçe insan eski günleri daha çok arıyor. İhtiyarladık mı nedir? Öyle olsa gerek: Eskiyi andıkça şuramda, iman tahtamın üstünde bir sızı, taş misali bir ağırlık; okuduğum okul, oturduğum sıra, misket yuvarladığım sokaklar, top teptiğim, komşunun bahçesinden erik çaldığım günler... Hey gidi! 'Günahın kadar sevmezsin ama düdük edebiyatçın bile gözünde tütecek' deselerdi inanmazdım. Tütüyor valla, hem de nasıl. Şimdi karşımda olacaktı, o, 'Tut ki mucizedir'[14] diye dellenirken ben şarkı söyleyecektim: Maziye bir bakıveeer / Neleeer neleeer göreceksiiin.»

"... olmayacak, belli. Kafa patlatmanın, sayıp dökmenin faydası yok. Kimsenin de duyduğu yok zaten. En iyisi pılıyı pırtıyı

---

14 Orijinali "'Tûti-i mû'cize-gûyem" olan ve "Ne desem lâf değil" diye devam eden Nef'i dizesi.

toplamak, tez zamanda... Mahmut'tan borç ister, kimseye de eyvallah demeden... Mezarlığa giderim ilk. Anamın babamın kabirlerini ziyaret eder, duayla, ağıtla, gözyaşıyla ruhlarını... Ölüm zor iş, dadaşım, çook çok zor. Ölüm dünyaya indirilmiş büyük ceza. Ölen öldüğüyle, gerideki onun boşluğuyla kalıyor, yapayalnız, bir başına. Ölüm, nasibimize düşen, kaçılması, atlatılması imkânsız, ağırlığı en güçlü omuzları çökerten ilahi gazap. Soylu soysuz, taçlı taçsız nice baş eğildi önünde, nice baş eğiliyor... Ben de ölecek miyim? Anam gibi gencecik, babam gibi yapayalnız; bu yediğim son lokma mı, içtiğim son yudum mu, aldığım son soluk mu bilmeden; küt diye, pat diye devrilip aniden yahut kan uykularda, rüyaların en güzelini görürken? Bu sual, bu korku ölümden beter. İçtikçe susatan, tiksindikçe tatlanan şerbet. Ölecek miyim? Kaç insan sordu bunu, kaç insan soruyor? Cevap? Öleceğim, öleceğiz, evet. Uçarı kaçarı yok, sonumuz ölüm, sonumuz bir avuç toprak. Gene de konduramıyor insan ölümü kendine. Hep yanımızdaki ölecek, bize bir şey olmayacak sanıyorsun. Kendi ölümü kişiye uzak geliyor, adeta imkânsız... Onlara da böyle geliyor mudur? Sanmam, sapır sapır dökülüyorlar sokakta. Eminim, evlerinden çıkmadan önce hane halkıyla helalleşiyorlardır. Peki, korkuyor, saklanmayı, kaçıp kurtulmayı düşünüyorlar mıdır? Bırakıp gitseler, bu azaptan, öldürmek mecburiyetinden kurtarsalar bizi. Yaşayana memleket mi yok? Üstelik dünyanın yarısı ellerinde. Lafa gelince de beynelmilelciler... Ah, Memo Dede! Sen sardın başımıza bu belâları. Türkülerle, masallarla, şiirlerle, destanlarla şuurlarımıza düşmanlık tohumları ektin. 'Alın size kıssadan hisse: Allah her kulunu ayrı yaratmış, kimine kara kaş kimine elâ göz, kimine mal kimine çıplak dal vermiş, beş parmağın beşini de beş benzemez eylemiş' deseydin canın mı çıkardı?.. Çıkardı demek. Ne değişti, gene çıktı işte, bıyığına tükürdüğüm!.. Sinirlerim hepten laçka oldu, deliriyorum galiba. Ne galibası? Götü boklu bir Alevi dedesini heriflerin ağababası ilan edecek kadar fıttırmış durumdayım. Üstelik ölmüş gitmiş... Gitmiş, evet. Biz de basıp gitmeliyiz. Kim ne diyecek? En fazla, 'Korktu kaçtı' derler. Desinler, cinnet getirmekten iyidir."

«— ... yiğit gurbete düşse / Gör başına neler gelir / Garip

yuvayı andıkça / Yaş gözüne dolar gelir... Off of! Of ki ne of! Bir yuvamız bile yok bizim, her tarafımız yiğit olsa kaç yazar? Aslan yattığı yerden, yiğit, dölünden döşünden belli olur. Ne ektin, ne büyüttün, ne bıraktın? Yedi silsilene sövülecek mi, yoksa rahmet mi okunacak ardından? Yiğitlik payesinin kriterleri bunlar işte. Marifet, orak olup çakmakta değil, buğday olabiliyor musun? Herkes, meczuplar, çocuklar, bir ayağı çukurda moruklar bile can alabilir, hayat bahşedebiliyor musun? O vakit ne demeye yiğidim tafrası satıyorsun? Satmayacaksın! Bunlar yiğitlik günleri değil çünkü, anayı kuzusundan, kardeşi bacısından ayıran cenk günleri. Yiğit kişi mert olur, cenk, mertlik değil, kahpelik ister: pusu, tuzak, vurkaç, sabotaj, suikast... Vicdana, adalet safsatasına, şan şöhret budalası Dede Korkut tayfasına inat hepsini birden uygulayacak, mert ölü yerine zafer kazanmış alçak olmaya bakacaksın. Korkmayacaksın: Tarih galipleri, galipler tarihi yazar ve hiçbir galip, namert lakabını kondurtmaz isminin önüne. Namert olarak anılanlar, mağlûpları sağ koyanlardır. İnsan mağlûp olabilir, esir düşebilir ama mert düşman teslim olmaz asla. Bunu unutmayacaksın, taş üstünde taş, omuz üstünde baş komayacaksın!»

aynası iştir kişinin
lafa bakılmaz

«— Albayın yazdıklarına inanmıyorsun yani.»

Çatak bıçak seslerinin akordeon keman ikilisinin ezgilerine karıştığı gürültülü lokantada bağırarak konuşmaya, bir yandan da tam tekmil masadaki lezzetleri tatmaya uğraşıyorlardı.

Ercüment, lokmasını ağır ağır çiğnedi, şarap kadehinden okkalı bir yudum aldı.

«— Doğrusunu istiyor musun?»

«— Bana da palavra sıkacak değilsin herhâlde.»

«— Haddimize mi?»

Güldü, kadehini ekmek diliminin yanına bıraktı.

«— Bence boşa uğraşıyorsun, peder beyden bize yâr olmaz. İnadı, burnunun dikine gidişi değil mesele, daha derin, daha köklü ayrılıklarımız var. Bir kere, İslâm'dan nefret eder, Türklüğün geri kalmasının baş müsebbibi sayar. Şamanizm, tabiat kanunlarının tetkikini, keşfini, sosyal hayata adaptesini vazeden dünyevi karakterli müspet bir dindir ona kalırsa. İlerletici, geliştiricidir yani. Kuşku, sorgu sual, deneme yanılma kaldırır. İslâm Allah kelâmıdır, değiştirilemez, her şart ve koşulda riayet ister. İslâmi topluluk, tabiatın ve insanlığın tekâmülüne ayak uyduramaz, geriler, körelir, doğal afetlerin, başka milletlerin insafına kalır... Bunları başımıza kakmaması yanlışlığını görmesinden değil, taktik icabı cihatçılık oynadığımızı zannetmesinden. Siyaset böyledir, diyor. Komünizm düşmanlığının İslâmi kesimde bulunmaz fırsat sayıldığını, 'Devletin dini olmaz' diyenlere bedel ödetme arzusuna, tarihsel rövanşı misliyle alma umuduna cansuyu yapıldığını keşfeden her siyasetçi bu damardan nasiplenmeye çalışır, diyor. Lâkin Hoca Efendi varken bu manevra sökmez, ağzınızın suyunu akıttığınızla, gencecik dimağları da mürteciliğe batırdığınızla kalırsınız, diyor. Memleketin en kâfir şehrinde, Adana'da, 'Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslüman' sloganını bayrak edinmemizi komik buluyor. Bu kadar da değil. Osmanlı'ya sahip çıkmamızı

Türklüğe yapılmış en büyük hakaret sayıyor. Osmanlı, Türk değil, devşirmelerin Türk'e zulmettikleri bir Bizans kumpasıdır, diyor. İlk padişahlardan sonra kanın karıştığını, Türk'ün Türklükten çıktığını, aslına, töresine sırt çevirmiş zalim bir dönek hâline geldiğini iddia ediyor. Hem gâvur hem Müslim, diyor Osmanlı'ya. Bu yüzden de battı gitti zaten, diyerek burun kıvırıyor. Bu kadar da değil. Başa geçince her şeye el konmasını, büyükler hariç diğer zenginlerin tasfiyesini, korumacı türde milli bir ekonomi kurulmasını savunuyor. Hitler'in, rahmetli Mussolini'nin izinden gitmek, onların mirasıyla Gazi Paşa hazretlerinin dehasını birleştirmek lazım gelir, diyor. Bitmedi. Orhun dergisinden[1], kırklı yılların tabutluklarında[2] çile çekmiş büyük üstatlardan ilham alan bir çömezim, diye böbürleniyor. Bizi 1944 Turancılık Davası'nın[3], Milli Şer[4] dediği İnönü'nün yapamadığını silâh zoru yapmakla, Nihal Atsız[5] şürekasını, altmışlı yılların güzide Nasyonal Aktivitede Zinde İnkişaf[6] ocağını kendi kanında boğmakla itham ediyor. Ocak dediği bu zıkkımın ilk harflerini yan yana yazarsan ortaya NAZİ çıkıyor. İnkârdan geldiği yok zaten, dümdüz, apaçık söylüyor: Milliyetçi değil, faşistim ben! Özbeöz Türk faşisti!.. Daha sayayım mı?»

«— İstemez. Merak ettiğim, bunca hırgür arasında bunları nasıl konuştuğunuz?»

---

1 Türkçülük akımının 5 Kasım 1933'ten itibaren yayınlamaya başladığı dergi.

2 İstanbul Emniyet Müdürlüğü binası olarak kullanılan Sansaryan Han'daki hücreler.

3 Türkeş de dâhil, önde gelen Türkçü isimlerin "Gizli teşkilat kurarak kurulu düzeni yıkmaya teşebbüs" suçlamasıyla yargılandıkları 7 Eylül 1944 tarihli dava. Almanya'nın Sovyetler Birliği karşısında yenilgiye uğramak üzere olduğunu gören ve Nazi sempatizanı işbirlikçi rejim imajını temizleme telâşına düşen İnönü'nün talimatıyla açıldığı söylenmiş ve kamuoyunca Irkçılık-Turancılık Davası olarak adlandırılmıştır.

4 İsmet İnönü'ye verilen Milli Şef unvanına dönük aşağılayıcı atıf.

5 Türkçülük akımının Cumhuriyet dönemi kuramcısı ve Ulu Türkçü lakaplı lideri. Hareketin temel ideolojik referansları konusunda Türkeş'le anlaşmazlığa düşmüşler, Şamancılık-Turancılık / İslâmcılık-Osmanlıcılık ekseninde seyreden ve Türkçülerin tasfiyesi, parti ambleminin Osmanlı üç hilali, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi isminin ise Mhp olarak değiştirilmesi ile neticelenen 1969 tarihli Adana Kongresi sonrasında yollarını tamamen ayırmışlardır.

6 1969 yılında İzmir'de kurulan ve ilk toplantısı ülkücü komandolarca basılıp dağıtılan dernek.

«— Her vakit kanlı bıçaklı değildik, eskiden büyük adammışım gibi karşısına oturtur anlatırdı. Anlatmakla kalmaz, askeri eğitimlere sokar, kışla kışla dolaştırırdı. Vatana hayırlı evlât yetiştirecek ya.»

«— Sonra?»

«— Sonrası malûm.»

Koca bir levrek parçasını ağzına attı, ağır ağır çiğnedi. Kadehini yudumladı, masadaki paketten sigara çekti.

Gözleri kemancıda,

«— Peder beyden bize yâr olmaz,» diye mırıldandı. Çakmağı ateşledi, kumral filtreyi somurdu. «Zorla güzellik bahşedeceksen başka.»

«— Tüm güzellikler zorla. Zor, oyunu bozar, her yol da Roma'ya çıkar. Mesele nüanslarda değil, ana doğrultuda.»

«— Doğrultuya itirazı yok, şeytan ayrıntıda gizlidir ısrarında. Yaptıklarımızı uyumsuz, çelişkili buluyor. Erken davranıyor, başka planlara...»

«— Piyon, biliyorum. Söylemiştin. Yanılıyor ama. O, dünyayı kendi tasavvurundan ibaret zannediyor: Kurgulayacak, hazırlığını yapacak, sonra da adım adım... Ya hakikat, gerçek dünya? Karşında eşyalar, kımıltısız taşlar durmuyor, düşmanın da bir planı, programı, kendince hazırlığı var. Tek taraflı bir oyun oynamıyoruz. Görmediği, anlamadığı bu. En ağrıma giden de kan bağının yerine din bağını koyduğumuz, ırkı değil, ümmetçiliği seçtiğimiz iddiası. Irk üzerinden ancak kulüp olunabileceğini, Anadolu'nun kucaklanamayacağını, cihat, gazilik, şehadet, cennet, cehennem motifleri olmaksızın güçlü bir siyasi hareket hâline gelinemeyeceğini anlamıyor.»

«— Anlatsaydın anlar mıydı sence?»

«— Bilmem, fırsat bırakmadı ki hiç.»

«— Bir punduna getirsen de dinlemez. Kafayı takmaya görsün, sen ne söylersen söyle, vız gelir tırıs gider, o ezberini şakır gene.»

«— Doğru söylüyorsun, dediğim dedik, çaldığım düdük havası. Bir yolunu bulmalı gene de, büyük hız katar, çok şey kazandırır, farkında değil.»

«— Belki öyle, belki değil. Bildiğim, başköşeye kurulunca

hepten azıtacağı. Kara Gömlekli mi[7] oluruz artık, yoksa Şamanist bir simge bulup kolumuza pazıbent olarak mı takarız, Allah bilir.»

Gülüştüler.

Şişenin dibinde kalan şarabı kadehlere paylaştırdı. Gürültü kesilmiş, akordeoncunun salına dolana söylediği tangoya kulak kabartılmıştı.

«— Neme lazım, güzel söylüyor herifçioğlu. Peder bey olsa sabah beri kesiştiğin yeşil tayyörlü hatunu kaptığı gibi dansa kaldırmıştı.»

«— Gözünden de bir şey kaçmıyor.»

Sırıttı, şık giyimli hanımlar, takım elbiseli beylerle çevrelenmiş vaziyette iki masa ötelerinde oturan balıketi sarışına baktı.

Elleri çenesinde, hayranlıkla akordeoncuyu dinleyen kadın hissetmiş gibi kirpiklerini eğdi, karşılık verdi.

Kırmızı rujlu dudaklarında belli belirsiz bir tebessüm dolandı.

«— Anladık yakışıklısın. Lâkin abartma, yanındaki pis bıyık kıllandı.»

Tabaklarına döndüler, yemek artıklarıyla aklığı yer yer lekelenmiş masa örtüsünün üstünde yatan lezzet bahçesine kıyısından köşesinden dirgen salladılar.

«— Peder bey konusunda hiç ümidin yok galiba, öyle anlıyorum.»

«— Dün sorsaydın, 'Katiyen' derdim ama bugün... Ne konuştunuz bilmiyorum. Bizi kapıya kadar geçirmesi, sessizliği, ciddiyeti, seni anladık da çıkarken benim sırtımı da okşaması... Garip, yıllardır tokalaştığımız dahi olmadı. İnsan, 'Bayram değil, seyran değil, eniştem beni niye öptü?' diye sormaktan kendini alamıyor. Senin de anlatacağın yok.»

Cevap vermedi, sıkıntıyla kadehine uzandı. Uçuk, altın sa-

---

7 Benito Mussolini'nin 1921'de kurduğu Ulusal Faşist Parti'ye bağlı silâhlı milisler, eylem mangaları. Ekim benzeri bir devrimi önlemek isteyen sermaye sınıfı ile büyük toprak sahiplerinin dört elle sarıldıkları ve destek sundukları Duçe *(lider)* unvanlı başkanlarını iktidar koltuğuna taşımak için her yol ve yönteme başvurmuşlar, Kara Gömlekliler nâmıyla, ülkeyi kana bulayarak, Mussolini'nin partizanlarca yakalanıp kurşuna dizildiği 28 Nisan 1945 tarihine kadar İtalya'da yirmi üç yıl hüküm sürmüşlerdir.

rısı sıvının ışıltılarla titreşmesini, giderek genişleyen halkalar hâlinde cam dairenin sınırlarına toslamasını seyretti.

«— Ne anlatayım? Her zamanki terane. Erken, hazırlıksız, hatta münasebetsiz davranmak, falan filan.»

Çırpıntılarla dolu kadehi gırtlağına boşalttı.

«— Ben de mevcut gelişmelerden dem vurdum: Başbakanın Moskova gezisi, muhtemel petrol anlaşması, komünist parti yasağını kaldırma girişimi... Liste uzun. Kısası, erken olup olmadığını hesap etmekten çok bir an evvel harekete geçmek, tüm güçlüklere rağmen...»

«— Bak sen, tam polemik. Bayılır. Sonra?»

«— Dediğim dedik, çaldığım düdük. Kendi çapımızda hazırlıklı olduğumuz, ince bir hesap üzerinden hareket ettiğimiz falan hikâye, pat durumu da pat durumu. Solcular mağlûp olmazlarmış. Pat demek, devreye başka güçlerin... Çok da umurumuzda değil, dedim en son, mağlûp olup olmadıkları değil, bizi kazanmamaları ilgilendiriyor.»

«— İyi demişsin. Nush ile uslanmayanı etmeli tekdir, tekdir ile uslanmayanın hakkı...»

Lokantanın gürültüsüne yelken açtılar. Alkışlar, ıslıklar, çekingenliğinden sıyrılmış bravolar, yaşalar, akordeonun ısrarlı çağrısı, kemanın nazlanmaları, duman bulutlarını yara yara ilerleyen garsonlar, komiler, yeşil elbiseli sarışının kaçamak bakışları başka bir âlemin büyüsü gibi etraflarını kuşattı. Bir süre başka şey duymaz, görmez oldular.

"Kaptırır gidersek hiçbir halt konuşamadan gece yarısını ederiz. Toparlamalı, muhabbeti ufak ufak sadede doğru..."

Bağırdı, dalıp gitmiş Ercüment'i masaya döndürmeye çalıştı.

Sesini duyurabilmek için yinelemeye hazırlanıyordu ki gürültü aniden kesildi, bir alkış sağanağı patladı.

Gayriihtiyari akordeoncuyla kemancıya baktı. Elleri iki yanda, göbek hizasından kırılmış yerlere eğilmekle meşguldüler.

Alkışlar hafifledi, tek tük kanat çırpan gecikmiş elleri takiben söndü. Akordeon keman ikilisi içli bir dalgaya kapıldı, masalarda boy gösteren sohbetlerin gerisine çekildi.

«— Bunları boş ver, buraya başka sebepten getirdim seni...

İşimiz iş, lafımızı tamamlamak kısmet olmayacak.»

Doğruca üstlerine gelen papyonu yamuk garsona ters ters baktı.

«— Başka arzunuz var mı, Cüneyt Bey? Şarap, meyve, sıcak soğuk mezeler?»

«— Sağ olasın, Orhan, şimdilik yok. Masa böyle kalsın bırak, usul usul çöpleniyoruz.»

«— Nasıl arzu ederseniz.»

Gitmedi, çarpık ifadesi, kıpır kıpır dudaklarıyla icazet bekler gibi dikilmeyi sürdürdü.

Dayanamadı, kısa bir baş hareketiyle gerekli onayı sağladı.

«— Beyefendi... Pardon, Ferdi Bey'di, değil mi?.. Özel bir tatlı tarifi verecekti, aşçımız merak içinde. Hazırlaması belki uzun sürer, şimdiden alalım düşüncesiyle...»

«— Yok, beş dakika ya tutar ya tutmaz. Basit yani.»

Gerilimli bakışma sahnesini yeniden icra ettiler, kazanan gene Ercüment oldu.

Garson, yamuk papyonunu devirdi, zaferin tadını kaçırmak için mahsustan oyalandı.

«— Semih Bey haber gönderdi, uygunsanız birazdan masanızda olacak.»

«— Hayhay, şeref duyarız.»

«— Tarifi almak için sonra gelirim.»

Afili bir çalımla ricat eyledi.

«— Herif geldi miydi hiç konuşamayız, en iyisi şimdiden... Hazır gürültü de hafiflemiş...»

«— Dinliyorum,» diye eğildi Ercüment. Pakete uzandı, sigara tuttu, bir tane de kendi aldı. «Başka bir şey için getirdiğini söylüyordun.»

«— Evet.» Çakmağı çaktı, sigaraları ateşledi, içine çektiği ilk nefesi burun deliklerinden ağır ağır sızdırdı. «Devlet İstatistik meselesini biliyorsun...»

Aslında söyleyecekleri bunlar değildi, 'Mustafa, Marmara ve Ege'dekilerle, Kürşat diğerleriyle görüşüyor, senin de bir an evvel Bahçelievler ekibini hazırlaman lazım' cümlesiyle giriş yapmaya niyetlendiği konu, her nasıl olduysa, yerini tali dediği ikinci meseleye bırakmıştı.

Bozuntuya vermedi, ucu açık kalan cümlenin tamamlanmasını bekledi.

Ercüment'in alnı kırışmış, mavi gözleri ufalmıştı, düşündüğü ama anlamlı bir sonuç çıkaramadığı belliydi.

«— Chp'nin atadığı yeni Başkandan söz ediyorum. Enstitüyü Tip[8] üyeleriyle doldurmuştu da bir sürü huzursuzluk çıkarmıştı, başımıza belâ kesilmişti hani. Hatırlamıyor musun?»

«— Tamam, hatırladım, şu eski mesele. Ne oldu da aklına...»

«— Gelmedi, hayır. Enstitüdekilerin gönderdiği haber olmasa geleceği de yoktu. Biliyorsun hazretle, onun atadığı yöneticilerle epey cebelleştiler, takıştılar ama üstesinden gelmeyi beceremediler. Toplu şikâyet dilekçesi verdirdiler en son, gene olmadı. Herif boyun eğmiyor. 'Değil toplu, tanklı dilekçe de verseniz bu kurumda aylaklara yer yok' diye açıktan meydan okumuş bizimkilere. 'Sineye çeker yahut ki yutmaz, herife dokunmaya kalkarsak sonu kötüye varır' diyorlar.»

«— Ne yapmamızı istiyorlar? Efendiyi değil, uşağını mı dövecekmişiz?»

«— Aynen.»

Sigarasının külünü kırdı, beyaz örtüye savrulan gri benekleri elinin tersiyle süpürdü.

«— Lâkin kim efendi kim uşak, orası meçhul. Hem akıl edemedikleri daha mühim bir husus var.»

«— Neymiş o?»

«— Tip'liler istihbarat topluyor, tasfiye edilecek obaların listesini hazırlıyor olabilirler.»

«— Mümkün mü?»

«— Tepedekiler öyle düşünüyor.»

«— Sen?»

«— Binde birlik bir ihtimale dahi açık kapı bırakmamak lazım.»

«— Pire için yorgan yakacağız yani.»

---

8 Türkiye İşçi Partisi. Sendikacıların ağırlıkta olduğu bir heyet tarafından 1961 yılında kurulmuş, sosyalist aydınların katılımıyla *(1962'den itibaren)* hızlı bir örgütlenme ve toplumsallaşma pratiği sergilemeye koyulmuştur. Katıldığı ilk genel seçim olan 1965 seçimlerinde, sınıf vurgusu, sosyalizm hedefi, "Nasırlı eller Meclise" sloganıyla on beş milletvekilliği kazanmış, toplumdaki değişim talebini yansıtan bu başarısıyla siyasi dengeleri ve siyaset düzenini altüst etmiştir.

«— Evet.»

Yüzünü çevirdi, pencereden dışarıya baktı. Sükûnet dolu ışıltılı göl çırpınmaya, kabarmaya başlamıştı.

«— İlk olmayacak, alıştık nasılsa...»

Kıyıdaki sazlıklar hafiften çalkalandı, sağa sola yattı. Çimenler üstünde koşturan rüzgâr önce camları, arkasından duvarları yaladı. Aşağıya doğru sert bir eğimle inen saçakların üstünden aşarken zorlandı, iç paralayıcı hazin bir inilti çıkardı.

«— Kalabalıklar mı? İstatistiği yakıp yıkmak zorunda kalmayalım sonra.»

«— Şimdilik iki kişiler. Elebaşının adı Salih. Diğerini de ismen zikrettiler ya, unuttum.»

«— Kesin solcular mıymış? Malûm, bizim tayfanın kazı koz anlamada üstüne yok.»

«— Türkiye İşçi Partisi'ne kayıtlılar. Ve bil bakalım nerede oturuyorlar?»

«— Hadi canım!»

«— Ya, Devlet İstatistikte memurluk ediyor, burnumuzun dibinde de oturuyorlarmış. Tam adresi bilmiyorlar, 15. Sokak, o kadar. İstihbarattakiler dosyalarını gönderecek, bulabilirlerse fotoğraflarını da ekleyecekler.»

«— Artık böyle çalışacağız, ha? Dosyalar, fotoğraflar falan.»

«— Aynen. Nerede oturur, ne iş tutar, kimlerle görüşür, nerelere gider, sorumluluğu, üstlendiği vazifeler; lazım gelen ne varsa... Kimseye anlatmadım sana anlatayım bari: Koskoca Milli İstih...»

«— Temizleyecek miyiz?»

«— Kimi?»

«— Tip'lileri.»

«— Önce evlerini tespit etmemiz lazım.»

«— Niye, misafirliğe mi gideceğiz?»

«— Evet, çay içip hasbıhâl eyleyecek, İstatistikteki asıl görevlerini, suç ortaklarının adlarını rica edeceğiz.»

Bakıştılar. Ercüment için için köpürdü, öngörüsüzlüğüne, aceleciliğine sessiz lanetler yağdırdı.

«— Bu herifleri sevmiyorum, çakı bile taşıdıklarından şüpheliyim. Üyeleri, yöneticileri kurşunlandı, binaları bombalan-

dı, tık yok. Niye bu kadar üstlerine gidiyoruz anlamadım. Diğerlerini, başımıza belâ kesilenleri...»

«— Peder bey senin için ne diyor biliyor musun? Sokakların albayı. Bence haklı. General, cephenin tümünü görür, ateş hattında yer alanlar, subay da olsalar, sadece önlerindeki siperi. Somurtma hemen, kötü laf değil. Tersine, gün siperlerde çarpışanların günü. Sen kendi işini yapacaksın yüksek rütbeliler kendi vazifelerini.»

«— Derdim o değil, Tüm Tip'i ateşe versek ne olacak, savaşın seyri mi değişecek, ben oradayım hâlâ.»

«— O kadarını bırak gedikliler düşünsün, biz kendi cephemize bakalım.»

«— Evlerini mi tespit edeceğiz? Dosyalar ne zaman gelecek?»

«— Sorun da bu, dosya bekleyecek vakit yok.»

«— Niye, ne oldu ki?»

«— İşin rengi değişti. Elimizi çabuk tutmamız, başka şeylere hazırlanmamız lazım. Asıl söyleyeceğim buydu zaten. Kürşat diğer ekip başlarıyla...»

Tamamlayamadı. Ercüment'in gözleri solmuş, suratı kin dolu bir ifadeyle çarpılmıştı.

«— Kürşat, ha? Vekilin oldu galiba.»

«— Beğenmedin mi?»

«— Yok, şaşırdım biraz.»

«— Allah Allah, niye ki?»

«— Garip biri de ondan. Başka nedeni yok.»

«— O da sizden şikâyetleniyor, arkasından atıp tutuyor, maytap geçiyormuşsunuz.»

«— Asla. Dava arkadaşım, ülküdaşım nihayetinde.»

«— Madem öyle, niçin ismini duyunca yüzün düştü?»

«— Hoşlanmıyorum o kadar. Fakat maytap geçtiğim yalan, kim söylediyse iftira ediyor.»

«— Kimsenin bir şey söylediği yok, tahmin yürütüyorum sadece.»

«— Yanlış ama.»

«— Külliyen mi? Baksana hoşlanmadığını söylüyorsun.»

«— Yalan mı söyleyeyim, onu mu istiyorsun?»

«— Bir şey istediğim yok, nesini sevmiyorsunuz onu merak ediyorum. Zehir gibi çocuk. Sormasan konuşmaz, dürtmesen dönüp bakmaz, hiçbir görevi savsaklamaz, kimseye de kin kusmaz.»

"Adam olmak yaramıyor mu, illa hırboluk etmesi, başınıza ekşimesi mi lazım?" ilavesiyle giydirecekti ama kendini tuttu. Ercüment başını eğmiş avurtlarını kemiriyordu, cevap verdiği için pişmanlık duyduğu belliydi.

"İyi ki dilim sürçmüş, iyi ki lafa Tip üyelerinden başlamışım, bir de Maraş meselesinden, Kürşat'ın katıldığı toplantıdan söz etseydim hepten kabarır, hasedinden çatlardı. İsabet olmuş, komünist evini tespit ettirmek için uğraşsın dursun, diğer meseleyle Mahmut ilgilenir nasılsa..."

Kaçamak bakışlarla süzdü. Durumunda değişiklik yoktu. Başı önde, eli boş şarap kadehinde, yarı içerlemiş yarı dalgın oturmaya devam ediyordu.

"Kıskanıyor mu? Başka izahı yok. Herkes gibi o da yakın olmak, gölgemden nasiplenmek derdinde. Beşerin en eski meramı: Yükselmek, yükselmek, yükselmek. Ta arşa kadar! Kimi kanatlarımın altına alsam gocunacak, belli. Baksana, gözler hülyalı, surat beş karış, dokunsan ağlayacak... Valla isterse yağmur gibi döktürsün, umurumda değil, çekemem şimdi."

«— Yarın Dadaşa İstatistikten biri gelecek,» diye kestirdi attı. «Sen tanımazsın ama o seni tanıyor. Adını falan sorma, uzun süre de oyalama. Artık Duran'ı mı görevlendirirsin başkalarını mı bilemem. Her kimleri koşacaksan çocukla tanıştır. Tanıştır lafın gelişi, şöyle bir suratına baksınlar yeter. Pazartesi, ya sabah işe girerlerken ya akşam çıkarlarken, herifleri gösterecek. Peşlerine düşsün, evi tespit etsinler.»

«— Lüzum yok, dosya falan da istemez hatta, Duran'la Ömer 15. Sokak'ta nöbete durur, işi hallederler.»

«— Sakatlık çıkmasın? Yanlışlıkla başkalarını...»

«— Dedin ya, kıdemliler kendi işleriyle uğraşsınlar, biz alttakiler başımızın çaresine bakarız.»

Ses tonundan ipucu çıkarmak imkânsızdı, hepten bozuk çalıp çalmadığını anlamak için suratını incelemek zorunda kaldı. Kurcaladı, deşeledi ama kesin bir yargıya varmayı başara-

madı.

«— Keyfin bilir. Lâkin karşımda solcuları değil, 'Biz futbolcuyuz' diye ağlaşan bebeleri bulursam külâhları değişiriz.»

Sigarasını somurdu, harlı uzun közü filtrenin sınırına dayanıncaya kadar körükledi.

«— Solcuların da Tip üyesi olmalarına özen gösterirsiniz artık.»

Burnundan kalın duman bulutları fışkırttı, dudaklarını yaladı.

«— Tabii bir de İstatistikte çalışıyor olacaklar.»

İzmariti kül tablasına gömdü, bastıra bastıra çiğnedi.

«— 15. Sokak'ta oturmaları gerektiğini söylemiyorum bile.»

Parmaklarıyla trampet çaldı, şiddetini giderek artıran rüzgâra eşlik etti.

«— Birden fazla özellik lazım yani, biri olmadı mıydı iş yatar.»

Ercüment pes etmek üzereydi. Abandone olmuş boksörler gibi bakıyor, sağa sola sallanan başını diremekte güçlük çekiyordu.

Nakavtı değil, havlu attırmayı tercih etti:

«— İnat etme kısaca. Bırak bıyık şekline göre adam seçmeyi acemiler sürdürsün, biz doğru bildiğimiz yoldan ilerleyelim. Söyle Duran'la Ömer'e, İstatistiğin önüne gitsin, herifleri görsünler. Sonra peşlerine takılır, kaldıkları yeri öğrenirler.»

«— Tamam.»

«— Sıkı sıkıya tembihle ama, ev bulununcaya kadar başka şeyle uğraşmasın, çenelerini de kapalı tutsunlar.»

«— Haluk?»

«— Ne olmuş Haluk'a?»

«— Onu da bu işe koşsak, Ömer'le Duran'ın yanına yani.»

«— Niye ki?»

«— Uzun hikâye, dönerken anlatırım.»

Cevap vermedi, omuz silkmekle yetindi.

«— Haber bekliyor olacağım. Ev tespit edilince bir toplantı yapar, ne tür bir hediyeyle gideceğimizi...»

«— Seninki geliyor.»

Önde Semih Bey, arkasında yamuk papyon, hemen gerisin-

de tüysüz komi, yönlerini doğrultmuş, masalar arasında kıvrıla büküle ilerleyen bir kafile edasıyla doğruca üstlerine geliyorlardı. Yürüyüş ağırdı, selâm, hâl hatır faslı, takılma ve atışma yüzünden kesintiye uğruyor, hepten mehteranlık bir sefere dönüşüyordu.

«— Lokanta müdürlerinin tümü böyle. Konsomatrislik yapmayı mecburiyetten sayıyor, üç kez gördüler miydi seni de dâhil ediyorlar listeye.»

Yeşil tayyörlü sarışının lütfen uzattığı eli zarafetle öpen Semih Bey, liderlik ettiği tören alayını son bir çalımla masaya yanaştırmayı başardı.

«— Aman, efendim, ayağa kalkmak da nesi? Mahcup ediyorsunuz, oturun lütfen.»

Yamuk papyonun çektiği sandalyeye alışkın bir kibarlıkla kuruldu, teftişe hazır bir kıta şeklinde sıraladığı rakı kadehine, ayaklı su bardağına, sürahiye, buz kovasına kusur arayan gözlerle baktı.

Muntazamdı.

Tatmin olmuş bir biçimde sırıttı, 'Bizim meslekte mühim olan müşteri memnuniyetidir' pozlarıyla geleneksellleşmiş gösteriş budalalığı seremonisine atladı:

«— Hani ikram? Masayı unutmuşsun. Kadehler boş, tabaklar kifayetsiz... Bir meyve, tatlı en azından...»

Yamuk papyon fırsatı kaçırmadı, şık bir reveransla kuyruk acısını sahnenin ortasına aldı:

«— Tatlıyı Ferdi Bey tarif edecekti, efendim. Lâkin pek gönülsüz, belki sizin ısrarınız...»

«— İnanmam, Ferdi Bey fukara mönümüze yeni bir lezzet bahşetme şerefinden bizi mahrum bırakacak, ha? Teessüf ediyorum, Orhan.»

Ercüment fitili aldı, esprisini şık bir kahkahayla süsleyen Semih Bey'i, beğeni dolu takdirlerini sunan Abdullah'ı, ağzı kulaklarında bekleyişini sürdüren tıfıl komiyi es geçerek doğruca rövanş peşindeki rakibine daldı:

«— Veriyorum tarifi, kısa ama sen gene de yaz, unu...»

«— Unutmam,» diyerek hamlesini boşa çıkardı yamuk papyon.

Arkasından sivri dilini kılıç gibi sapladı:

«— Hem de hiç. Dinliyorum, başlayın siz.»

Sarsıldı, egosunda açılan yaranın alaşağı edici sızısına karşı koymaya, benzer bitiricilikte bir atakla mukabelede bulunmaya çabaladı. Çakırkeyifti, hantallaşmıştı, lazım gelen konsantrasyondan, güç ve kıvraklıktan hayli uzaktı.

Lanet okunacak kusurlar listesine keskin sirkeliğini de ilave etti, alabildiğine pişman vaziyette, mağlûp ve kabullenmiş,

«— Dört hurma lazım,» iniltisiyle kendini bıraktı. «İftariyelik hurmalardan değil, cennet meyvesi dediğimiz bizim hurmalardan bahsediyorum. Olgun, hatta geçkince olacaklar. Kabukları soyulacak, çekirdekleri çıkarılacak, çukur bir tabağa konulduktan sonra altı tatlı kaşığı balla birlikte çırpılacaklar. Macun kıvamına gelince kayık tabaklardan birine aktarılacak, dövülmüş ceviz içiyle donatılacaklar.»

«— Başka?»

«— Varsa tabağın kenarını muz dilimleriyle süsleyebilir, üzerine şerit hâlinde bal gezdirebilirsiniz. Bu kadar.»

rüzgâr eken
fırtına biçer

«— Önce İs... İsmet'i vuralım, son... sonra...»

Yalnız kaldıklarında dili çokça sürçmüyor, sadece öfkelendiği zamanlar, bir de heyecanlanmışsa kekeliyordu. Hem alışmıştı hem bıçak kesiğine benzeyen akı karası belirsiz çekik gözlerden telâşa kapılmasına neden olacak netlikte bir bakış sızmıyordu. Gene de yüzüne dik dik bakmamaya özen gösteriyordu Yavru.

Bu sefer de öyle yaptı: Kaşlarını kaldırdı, karanlıkta daha bir uzamışa, sünmüşe benzeyen Kâtip'i alttan alta süzdü. Genel Merkezden ayrıldıklarından bu yana bilmediği, daha önce hiç girmediği sokaklara dalıp çıkmış, sakinleşmesini temin edinceye kadar avare avare dolaşmak zorunda kalmıştı. Yönlerini doğrulttuklarında saat kaçtı, bilmiyordu. Yorulmuş, hafiften acıkmıştı.

«— Pazaryerindekileri temizleriz. Ama önce İs... İsmet.»

«— Ciddi misin?»

«— He. Yalancı sah... sahtekârın teki.»

«— Orası muhakkak.»

«— Onun yü... yüzünden madara olduk.»

«— Aynen.»

«— Arkamızdan laf edip du... duracak millet.»

«— Doğru.»

«— Gene boka bat... battığımızı söyleyecekler.»

«— Üç aşağı beş yukarı.»

«— Hesabını sor... sormayacak mıyız?»

«— Mümkün mü?»

«— Yanına kâr mı ka... kalacak?»

«— Asla.»

«— Öyleyse bu gece işini bi... bitirelim.»

«— Bu gece mi?»

«— He. Kafamız dü... düzelir, rahat bir uyku çe... çekeriz hiç değilse.»

Kararlı görünüyordu. Hâlbuki Platinden sonraki koşuşturmaca, sokakların ıssızlığı, caddelerin hayhuyu biraz toparlanmasını sağlamış, gergin, sıkıntılı hâli yerini uzun esnemelere bırakmıştı. Her zaman olduğu gibi yine güdülmeye razı olmuş, doğruca Genel Merkeze yollanmıştı. Niyeti yatıp uyumak, sabahın köründe tekrar sokaklara düşmekti. Ancak merdivenlere yığılı kalabalık, meraklı bakışlar, fiskos, surat buruşturmalar, sabaha çıkarır gibi görünen anlık huzuru ufalamaya yetmişti. Fitili almış, geçici olarak kaldıkları iki yataklı odada fır dönmeye başlamıştı. Homur homur kekeliyor, öfkeli, anlaşılmaz ıslıklar, dumanı üstünde tıslamalar püskürtüyordu.

Sonrası malûmdu. Sokaktaydılar ve İsmet'i vurmaktan bahsediyorlardı.

«— Senin gön... gönlün yok galiba.»

«— O değil, başımıza iş almak var.»

«— Erzincan'da da öy... öyle dediydin ama hiçbir şey ol... olmadıydı.»

«— Herif solcuydu, bizden değildi ki.»

«— Öğretmen olanı de... değil, diğerlerini söylüyorum.»

«— O ikisi Şamancı çıkmasaydı hapı yutmuştuk.»

«— Neci?»

«— Şamancı. Hani evlerinde çuvalla kitap vardı, senin, 'Karı adı lan bu' dediğin herifin[1] yazdıklarından. 'Atı da yokmuş zati' diye kızdıydın ya, hatırladın?»

«— He. Yarın at... atları görmeye gidecek miyiz?»

«— Gideriz.»

«— İs... İsmet?»

«— Olmaz, Erzincan'daki kadar kolay kurtaramayız.»

«— Malatya için de öy... öyle dediydin.»

«— O başka, orada atış serbestti.»

«— Başımızdaki he... herifi kastediyorum.»

«— Aşağıdaki mahalleden solcular karşılık vermeselerdi bizim vurduğumuz çakılırdı.»

«— Si... Sivas?»

«— Anlaşıldı, kararlısın.»

---

1 Nihal Atsız. Ön adı Hüseyin'dir.

«— He.»

«— Duran derimizi yüzer, harbi harbi başımıza belâ alırız.»

«— Ha bir eksik ha bir faz... fazla, ne fark eder?»

«— Doğru söylüyorsun.»

«— Dünyadan bir pis... pislik eksilir.»

«— Bence de.»

«— Kim bilir kaç kişinin ahını al... almıştır.»

«— Eminim.»

«— Ardından ağlayan bi... bile çıkmaz.»

«— Çıksa şaşarım.»

«— O hâlde ne bek... bekliyoruz?»

«— Bilmem.»

«— Vuralım git... gitsin pezevengi!»

«— Olur, madem istiyorsun.»

«— Ba... Balıkçıyı da.»

«— Hastaneden çıksın.»

«— Pazar es... esnafı?»

«— Bakarız, önce İsmet işini halledelim.»

«— İbret için dük... dükkânda kurşunlayalım.»

«— Yok, gören olur, Duran'a ispiyonlarlar hemen. Gene başımıza ekşir.»

«— Diyorum ki, Ömer'le Du... Duran'ı da... Ha?»

«— Ömer iyi adam, yazık. Duran'ı da vurmak zor. Hep Ömer'le geziyor, aynı evde de kalıyorlar. Duran'ı vurmak demek, Ömer'i de...»

«— Yalnız ya... yakalarsak?»

«— O zaman icabına bakarız, merak etme, Allah büyük.»

«— Doğru, Allah büyük.»

«— Acıktın mı?»

«— He.»

«— Kaç paran kaldı? Ben sıfırı tükettim.»

Caddeye doğru uzanan yarı karanlık sokağın ortasında durdular. Kâtip elini cebine attı, harıl harıl karıştırdı. Avucunda beliren mermi kovanlarını diğer eline geçirdi, bozuk paraları, kırış buruş olmuş banknotu uzattı.

«— Önce karnımızı doyuralım, aç ayı oynamaz.»

«— İs... İsmet?»

«— Dükkânın önünde pusuya yatarız, çıkınca takip eder, evine girmeden...»

«— Balıkçıya yap... yaptığımız gibi.»

«— Aynen, kimsenin de haberi olmaz.»

«— He.»

Salına salına yürüdüler.

«— Tekrar ne zaman para verecekler acaba? Yarına züğürt kalmış olacağız.»

Cevabı beklemedi. Bu tür konularla ilgilenmediğini bilecek kadar zaman geçirmişti Kâtip'le. Onun için dünya üstünde böyle dertler yoktu. Çoğunlukla cebinde metelik olmaz, metazori aldığı banknotları kıvrılıp bükülecek, şekilden şekle sokulacak kâğıt parçaları olarak görürdü. Kimi zaman uçak olurdu paralar kimi zaman su birikintisinde kayık.

«— Üstünde başka para yok, değil mi?»

«— Olanı verdim, yet... yetmez mi ki?»

«— Yeter herhal, ucuzundan bir şeyler alır yeriz. Yarına Allah kerim.»

«— Ekmek arası hel... helva istiyorum.»

«— Kola?»

«— Kola da.»

«— Genzini gıdıklatacaksın gene, değil mi?»

Güldü. Kâtip'in vazgeçemediği huyuydu: Ekmek arası tahinhelvası alır, küçük lokmaları damağında yuvarlar, üstüne bir yudum kola içerdi. Kolayla helva temas eder etmez adeta kimyasal bir tepkime meydana gelir, köpükten bir infilâk seli oluşurdu. Kaç kere denemiş, farklı nesnelerle –leblebi, fasulye tanesi, hatta taş– aynı sonucu aldıklarını keşfetmişlerdi. Gene de en fazla köpürteni helvaydı. İyi günlerinde, insanlar masalarına misafir olmaktan henüz vazgeçmemişlerken içine usulca helva parçası sallanmış kola ısmarlayarak test etmişlerdi. Şişe çalkalanır çalkalanmaz, daha dudağa değmeden, gafil içicisinin üstünü başını berbat etmek üzere, şampanya misali...

«— Benim canım tulumpeyniri istiyor. İsmet'in dükkâna varmadan köşenin başında bir bakkal var, oradan alırız.»

«— O vakte kadar ka... kapatmaz, değil mi?»

«— Bakkal mı?»

«— Yok, İs... İsmet.»

«— On ikiden önce eve gitmez o, para manyağı.»

«— Kefenin cebi var mıymış gös... gösterelim pezevenge!»

Hızlandılar, karanlık sokağı geride bıraktılar.

Cadde sakin ama aydınlıktı, dükkânların çoğu kapanmış, kalanların bazıları da kepenk indirmek üzere son hazırlıklara başlamışlardı. Gözlerine kestirdikleri bakkala vardıklarında, mavi önlüklü, kel kafalı ihtiyar, peynir, zeytin, turşu tenekelerini, meşrubat kasalarını içeriye taşımakla meşguldü.

Ekmek arası helva, keçi derisine basılmış tulumpeyniri, iki de kola aldılar.

«— Gidip dükkânın orada yiyelim, bakarsın erken çıkar, kaçırmayalım.»

Caddenin karşısına geçtiler, konuşmadan, ellerindeki şişeleri sarsmamaya çalışarak yürüdüler.

«— Dikkatli olmamız, görünmememiz lazım yalnız.»

«— He.»

«— Sinirlenmek, sıkılmak, acele etmek yok.»

«— Yok.»

«— Çıkana kadar, sabahın körü de olsa, bekleyeceğiz.»

«— Tamam.»

«— Söz mü?»

«— Ekmek Mushaf üs... üstüne.»

«— Hızlan o zaman. Hadi, gazamız mübarek ola!»

Başparmaklarıyla şişelerin ağzını kapadılar, ıssız, loş kısımda kalmayı ihmal etmeden Eskişehir yolunun bulunduğu istikamete topukladılar.

Caddeye paralel uzanan balıkçı dükkânı kapalıydı, paslı kepenkleri, dışarıda unutulmuş kasaları, bomboş –her zaman kedilerle dolu olurdu– kapı eşiği çoktan terk edildiği izlenimi veriyordu. Bir kapı yukarısındaki Nur Elektik ayaktaydı, komşusunun derbeder görünümüne inat şıkır şıkır da aydınlıktı.

«— Demedim mi? Bak hâlen açık.»

«— Aman ka... kapatmasın.»

«— Şu ağaçları siper edip bekleyelim, kursağımıza iki lokma girsin.»

Kalın gövdelerinin büyük kısmını kaldırıma, boğumlu en

sert kısmını ise asfaltın hemen içine daldırmış bir sıra heybetli çınar ağacı ile araya kazara karışmış güdük bir atkestanesinin çevrelediği boşluğa çekildiler, hemen arkalarında bulunan banka şubesinin önündeki çiçekli yükseltinin duldasına sokağı görecek şekilde yerleştiler. Tepelerinde salınan kalın dallar, sararmaya yüz tutmuş iri yapraklar sokak lâmbalarının aydınlığını engelliyor, üzeri ağaççıklar ve çiçeklerle dolu yükselti ise banka şubesinin bulunduğu apartmanın yukarı katlarından vuran ışığı kesiyordu. Korunaklı, cep şeklinde iyi bir mevziydi.

Çömeldiler, gazete kâğıdına sarılı ekmeklerini kemirmeye, ayakları dibine koydukları şişeleri yudumlamaya başladılar.

Yarım ekmeği kısa sürede tüketti, şişeyi kafasına dikti. Üst üste geğirdi, gırtlağına, burun kanatlarına dolan asitli havayı gürültüyle püskürttü.

Kâtip oralı değildi, tahinhelvasıyla kolanın bildik oyununu tekrarlıyor, neşeli tıslamalarla kabaran avurtlarını keyifle dalgalandırıyordu.

«— Çabuk ye, herif çıkar mıkar, helvaya yazık olmasın.»

«— Ta... Tamam.»

Koca ekmeği üç hamlede bitirdi.

Son lokmayı ittire kaktıra yuvarladı, şişeyi gırtlağına boşalttı.

«— Çok gü... güzel.»

«— Afiyet olsun.»

«— Ci... Cigara var mı?»

«— Olmaz mı?»

Bir dal çıkardı, kibrit kutusuyla birlikte uzattı.

«— Tek tek içelim. Çiçekliğin arkasına geçersek kimse görmez, birimiz de dükkânı dikizlemeye devam eder. Önce sen iç.»

Kâtip, sigarayla kibriti aldı, çiçekliğin arkasına dolandı.

Işıktan çok kava sürtülen eczanın cızırtısı geldi, peşi sıra da buram buram tütün kokusu.

«— Elinle yelle, çok duman çıkıyor.»

Gövdesinin ağırlığını uyuşan sağ bacağından sol bacağına kaydırdı, sırtını çiçekliğe yasladı. Dükkânda kıpırtı yoktu.

Işıkların kapanmasını, kapıda İsmet'in belirmesini, en azın-

dan vitrine gölgesinin düşmesini bekledi.

Hiçbir şey olmadı.

Islık çaldı, usul bir türkü söyledi, sıkıntıyla yukarıya, karanlık gökyüzüne baktı. Hemen tepesinde yükselen ağaçların gölgeli yaprakları çakıp sönen bir ışıkla aydınlandı.

Elini beline attı, çiçekliğin dibine büzüştü. Elli adım ötede, kavşağın kendilerine bakan yüzünde bir ekip otosu duruyordu.

Tabancasını sıyırdı, emniyet kilidini açtı. Tam Kâtip'e seslenmek üzereyken arabanın kapısından üniformalı bir polis çıktı.

Namluyu doğrulttu, fark etmemesi, yoluna gitmesi için dualar okudu. Yarısı Arapça yakarısının yarım yamalak sözlerine Kâtip'i de dâhil etmeyi unutmadı.

Ekip arabası Eskişehir istikametine döndü, binaların arkasında kayboldu.

Ümitlendi, ses çıkarmaksızın yavaşça çiçekliğin köşesine geriledi.

Polis memuru yürümeye devam ediyordu. Şapkası, solgun üniforması, sakin adımlarıyla geldi, geldi, on adım açıkta durdu. Görmediği, üstüne doğrultulmuş namludan bihaber olduğu belliydi, upuzun dikiliyor, karşıya geçmek için caddenin her iki tarafını kolluyordu.

Son kez baktı, koşar adım karşıya geçti. Temposunu bozmadı, Nur Elektriğin bir altındaki sokakta kayboldu.

Tedbiri boşlamadı, yedek şarjörü, yere yığılı mermileri, yaylım ateşe hazır pozisyonuyla bekledi. Hiçbir şey olmadı. İnatla beklemeye devam etti. Yine bir şey olmadı.

Mermileri topladı, yedek şarjörle birlikte cebine attı.

Tam emniyet kilidini kapatmış, tabancayı kemerine sokmuştu ki yanı başında patlayan şangırtıyla yerinden sıçradı.

«— Şi... Şi... Şişeye bas... bas... bastım!»

«— Tamam, heyecan yapma, hişt!»

Kolundan tutup çekti, korkuyla –eli belinde– polis memurunun kaybolduğu sokağa baktı. Boştu. Apartmanı dinledi, herhangi bir kapı pencere sesi gelmedi.

Şişeleri aldı, tepelerinde yükselen ağaççığın dibine sokuşturdu.

«— İçtin mi?»

«— He.»

«— Öyleyse nöbete dur, ben de iki fırt çekeyim.»

«— Olur.»

«— Gürültü etme yalnız.»

«— Et... Etmem.»

«— Bir de polis falan görürsen ateş edeyim deme, bu civarda epey oturan varmış. 'Tek başınaysa bilin ki nöbetten çıkmış evine gidiyordur' dediydi Ömer, hatırladın?»

«— He.»

«— İyi.»

«— Ya görür, si... silâh çekerse?»

«— Bana seslen, gerisine karışma.»

«— Tamam.»

«— Kibriti ver.»

Kutuyu aldı, yumuşak bir manevrayla çiçekliğin arkasına geçti. Asker kaputuna benzeyen yeşil montunun cebinden sigara çıkardı, avucuna gizlediği kibrit aleviyle yaktı.

Tütün acı, sigara sertti. Özellikle paketinden çıkartır, cebine doldururdu ki kurusun, dumanı bol, içimi eziyetli bir hâl alsın. Böylece hem daha az tüketir, sigaradan tasarruf eder hem de kesif dumanla tütsülenirlerdi.

Usul nefesler aldı, dumanı uzun süre ciğerlerinde tutmaya çabaladı. Hafiften başı döner gibi oldu.

Üst üste birkaç defa daha somurdu, sağa sola üfledi.

«— Bit... Bitmedi mi?»

Son bir fırt çekti, yarılanmış, upuzun bir kor yığınına dönüşmüş izmariti ayakkabısının burnuyla çiğnedi.

Çömelmiş vaziyette seri adımlar attı, diğer tarafa dolandı.

«— Ne oldu, çıkıyor mu?»

«— Kim?»

«— İsmet.»

«— Yok, sıkıldım.»

«— Biraz daha bekleyeceğiz.»

Yan yana, sırtlarını çiçekliğin duvarına vermiş, gözleri karşı dükkânda, sessiz, dalgın, oturup kaldılar.

Kâtip bir ara başını çevirdi, süvari alayı koşu parkurunun

bulunduğu istikamete, yüksek apartmanlarla gizlenmiş kışla yerleşkesi tarafına baktı.

«— Sabah süvarileri seyretmeye gi... gidecek miyiz?»

«— Özledin mi?»

«— He, atlar güzel, biniciler hey... heybetli. Bizim de atımız ol... olsaydı keşke.»

«— Silâhım da var, avrat isterim, diye tuttururdun.»

«— Cık! At daha iyi.»

Sohbetin nereye varacağı belliydi. Ne zaman beklemekten sıkılsalar Kâtip at mevzunu açar, lafı evirir çevirir Yavru'nun dedesine getirirdi. Ankara macerasıyla birlikte merakı çılgınlığa terfi etmişti. Her fırsatta, bilhassa sabahları, süvari alayının kışlası önüne gidiyor, bir köşede saatlerce dikilerek talim yapan atlıları seyrediyordu.

«— Deden at üstünde kar... kar...»

«— Kartalmış, evet. Kanatlı küheylanın sırtına tünemiş çift başlı bir kartal...»

Normal zamanda müdahale etmez, beklerdi. Lafı devralınınca kekelemesinin arttığını, öfkesinin zaptedilemez bir gazaba dönüştüğünü acıyla tecrübe etmişti. Lâkin tepeden birileri sıkıştırdığında, bir de at konusu açıldığında daha müsamahakâr oluyordu. Hatta sevindiği, araya girmesinden memnuniyet duyduğu bile söylenebilirdi.

Gene öyle oldu: Yüzünde ince bir tebessüm, gözlerinde ışık, sabırla hayran hayran bekledi.

Daha fazla eziyet etmedi:

«— Küheylanı o kadar hızlı koşarmış ki seyredenler, ayakları yerden kesilmiş kanatlı bir at geçiyor hissine kapılırlarmış. Başına taktığı börk, rüzgârda uçuşan heybetli sakalı, çift başlı bir kartal sanmalarına sebep olurmuş dedemi...»

Sustu, önüne baktı. Canı sigara çekiyordu.

Elini cebine attı, iki dal çıkardı.

«— Burada içsek görürler mi ki?»

«— Kim ne diyecek? İs... İsmet görüp şüphelenir, kaçmaya kalkarsa çeker bu... burada vururuz.»

«— Dur, arkada yakayım, kibrit ışığı çok parlar. Seninkini de ver.»

Sigarayı aldı, çömelme pozisyonunu bozmadan çiçekliğin arkasına dolandı. Yaktı, sağ yumruğu içine gizlediği iki köz parçasıyla geri döndü.

Avuçları arasına zulaladıkları sigaraları çekiştirmeye başladılar.

«— Sa... Sa...»

«— Savaş varmış o sıra, evet. Çinlilerle bizimkiler cenk hâlindeymişler. Çinliler zalim adamlar, çekirge sürüsü gibi de çoklar. Köyleri basıyor, camileri yakıyor, kadınları, çocukları, ihtiyarları süngülüyor, tüm Altay ilini kana, ateşe boğuyorlarmış. Aşiret reisleri, ileri gelenler, sulh olsun, ocaklar sönmesin diye ateş kesmeye, silâhlarını teslim etmeye razı olmuşlar. Sadece dedem vermemiş silâhını, 'Silâh namustur' deyip tek başına dağa çıkmış. O her fişek yaktığında çevresinde birikenler çoğalmış. Öyle büyümüş, güçlenmişler ki Çinliler rüzgâra kapılan çekirge sürüsü gibi savrulmuşlar önlerinde. Önce Altay'ı kurtarmışlar peşinden Tanrı Dağı'nın ardındaki yurdu. Devlet kurmuşlar sonra. Benim büyük dedem, Altay'ın çift başlı kartalı, devletin başına geçmiş.»

«— Su uyur, düş... düş...»

«— Düşman uyumaz, doğru. Çinliler geri dönmüşler. Bu kez sarılar değil, kızıl çıyanlar: Mao Zedong'un ordusu. Silâhları, topları, hatta potinleri bile Moskof yapımıymış. Dövüşmüş bizimkiler. Lâkin düşman sayıca üstün, tüfeği, topu, mermisi bol. Merhameti, adaleti de yok. Savaşanların akrabalarını kılıçtan geçiriyor, illerini, obalarını yakıp talan ediyorlar. Ne yapsın mücahitler? Vuruşa vuruşa dağlara çekilmişler ki kızıllar takip etsin, geride kalan mazlumları rahat bıraksınlar. Kartal Yuvası dedikleri bir dağ varmış, orada olmuş son çarpışma.»

«— Ke... Ke...»

«— Bildin, kement atıp bir Moskof uçağını o dağda alaşağı etmişler. Bunu gören Çinlilerin maneviyatı bozulmuş, 'Biz bunlarla baş edemeyeceğiz' diye telgraf çekmişler Mao'ya. Mao, 'Çift başlı kartalın kanatlı atını vurun' emrini vermiş. Keskin bir nişancı bulmuş kızıl komutan, 'Biz çekilir gibi yapacağız, mücahit ordusu ortaya çıkar çıkmaz sen atı vur' demiş. Nişancı, yüksekçe bir tepede siper almış, kızıllar beyaz bayrak

açarak çekiliyor numarası yapmışlar. Çift başlı kartalın küheylanı ricat eyleyen düşmanı görünce sevinçle yeri eşelemiş, dizginlemeye fırsat bırakmadan zaferle kişneyip şaha kalkmış. Alnının ortasında beyaz bir leke varmış, oradan girmiş kurşun. Gene de devrilmemiş, çift başlı kartalı sırtından indirinceye kadar beklemiş.»

«— Or... Or...»

«— Ordu geri dönmüş, başlamış bomba, kurşun yağdırmaya. Mücahitler, yavuz atın yarasını tımar edemeden kendilerini çarpışmanın ortasında bulmuşlar. Kanatlı at hiç şikâyet etmemiş, kanlı yaşlar akıtmış gözlerinden. Çift başlı kartal ağlamış, o ağlamış. Tam üç gün üç gece. Bir yandan ağıt yakmış mücahitler, bir yandan ver etmişler kurşunu. Çift başlı kartal, nişancıyı kalabalıktan seçip ayırmış, alnının tam orta yerinden mıhlamış. 'Aldım intikamını, rüzgâr kanatlım' demek için dönmüş ki ne görsün, yavuz at can çekişiyor. 'Yetişin, yiğitlerim' demek için dönmüş ki tüm mücahitler kan revan içinde, şehit düşmüş yatıyor. Dönmüş ki düşman tepeleri aşmış, koşar adım üstüne geliyor. Fişek yok, namlu tütüyor, hançer kırık...»

«— Zin... Zin...»

«— Zincire vurmuşlar çift başlı kartalı, yavuz atı belki dirilir korkusuyla kurşun yağmuruna tutmuşlar. Sonrası zulüm. Kardeşlerini, karılarını, çocuklarını, akrabalarını kesmiş, çift başlı kartala da, 'Destekçilerinin ismini ver' diyerek işkence etmişler. Konuşmamış çift başlı kartal, susmuş, derin düşüncelere dalmış. Bakmışlar ki ağzından laf çıkmayacak, hileye, rüşvete başvurmuşlar: Meydana çık, 'Ben davamdan vazgeldim, sen de vazgel, ey Altay Türkü!' diye ünle, canını bağışlayalım; hususi afla salıverelim hatta... Olur, demiş dedem. Çok sevinmiş, 'Can korkusu nelere kadir' diyerek bayram etmişler. Komutan, Mao'ya telgraf çekmiş, Mao, 'Meydanın dip köşesine darağacı kurun, nedamet getirdikten, Türkü tövbeye çağırdıktan sonra asın' diye emreylemiş.»

«— Mey... Mey...»

«— Meydan hıncahınç doluymuş. Kızılı, sarısı, çocuğu, ihtiyarı, karısı; bilumum Çinli, bir Moskof general, bir de dünyanın dört bir yanından kopup gelmiş gasteci tayfası. Sadece

Altay Türkü yokmuş. Yas ilan etmiş, utançlarından evlerine kapanmışlar.»

«— Kı... Kı...»

«— Kızıllar prangasını falan sökmeden çıkarmışlar meydana, meydan uğultuyla çalkalanmış. Ahali, darağacından habersiz, affedecekler düşüncesiyle yuhalamaya, eline geçeni fırlatmaya başlamış, askerlerin zoruyla sakinleşmiş anca. Kızıl komutan, 'De bakalım ne diyeceksen' sözleriyle sırtından itelemiş ama milim kımıldamamış çift başlı kartal. Dimdik durmuş, keskin gözlerini meydandakilerin üstünde gezdirmiş. Baktığı her baş yere eğilmiş. En son baş da düşünce gök gürültüsü gibi bir sesle kalabalığa hitap eylemiş: Siz! Ey benim nedamet getirişimi izlemeye gelenler! Bilin ki benim yiğit milletim dünya durdukça savaşmaya devam edecektir. Bilin ki yeni çift başlı kartallar gelecek, pençeleriyle zulmünüzü yerle bir eyleyeceklerdir. Son sözüm milletimedir: Sökün karalarınızı, matemi bırakın. En güzel libaslarınız, en yeni börklerinizle koşun dağlara. Son ata, son kızana, son fişeğe dek, kandaşlarım! Son ata, son kızana, son fişeğe... Davadan döneni, çift başlı kartal da olsa, vurun![2]»

«— Seh... Seh...»

«— Sehpayı sonra anlatırım, bizim idamlık zindanından çıkmaya hazırlanıyor.»

---

2 Sağın beslenme kaynaklarına ve ideolojik gıdasına ilişkin küçük bir kesit sunmayı amaçlayan bu hikâye, Çin Halk Cumhuriyeti'ne bağlı Şincan Uygur bölgesinin *(Türkçüler tarafından Doğu Türkistan olarak adlandırılmaktadır)* bağımsızlığı için isyan bayrağı açan ve 1951'de idam edilen Oşman Batur'un *(Velican Oduncu'nun dedesi olduğu iddia edilmektedir)* ismi etrafında örülen ve hâlen dolaşımda tutulan türlü tuhaf söylencelerin derlenmesi, yeniden kaleme alınmasıyla oluşturulmuştur. Sondaki cümle ise Türkeş'e aittir ve orijinali, "Bu davadan döneni vurun! Ben dönersem beni de vurun!" şeklindedir.

korkulu düş görmektense uyanık kalmak evlâdır

«— Uyudun mu?»

«— Remzi, hişt!»

«— Uyur numarası mı yapıyorsun yoksa?»

«— Balgat Canavarı, uyan!»
«— Hah! Ne var, ne oldu gene?»
«— Yok bir şey, uyuyup uyamadığını sordum.»
«— Tam dalmıştım, üçtür sıçrıyorum sayende.»
«— Bu gürültüde nasıl uyuyorsun be yav? Horluyor mu boğazlıyorlar mı herifi belli değil.»
«— Çok yoruluyor da ondan. Bizim gibi keyfekeder gezmiyor, günde sekiz saat mesai yapıyor oğlan. Dua et ki yan odada.»
«— Nereden tanışıyorsunuz?»
«— Yıllardır teşkilatta.»
«— Ben niçin tanımıyorum? Adını bile duymadım.»
«— Pek ortalarda gözükmez.»
«— Niye, gizli görevli mi?»
«— Ne gizlisi be oğlum, silâhşor değil, teknik eleman.»
«— Bomba falan?»
«— Kafayı bozmuşsun, Askeri Hava Hastanesinde laborant. Etliye sütlüye karışmaz, lazım oldukça iğne, ilaç, tentürdiyot, sargı bezi, ameliyat malzemeleri verir.»
«— O yüzden mi kıçından ayrılmıyorsun? Kaldırıp beni de buralara sürükledin.»
«— Ne olmuş ki?»
«— Sağımız solumuz asker kaynıyor, daha ne olacak? Üstelik herifçioğlu uzaktan akrabamız bile değil. Tentürdiyot aşkına girdiğimiz riske bak.»

«— Bu yüzden uyuyamadın yani. Horultu bahane, can korkusu sardı.»

«— Sen korkmuyor musun?»

«— Korkmam mı lazım?»

«— Bir de soruyorsun, hıyarağası sen de!»

«— Ne olacak, Ünal, 'Başıbozuk kuvvetler Etimesgut lojmanlarında yan gelmiş yatıyor' deyu ordugâh üstümüze mi çullanacak?»

«— Gerek kalmaz, yan dairedeki yüzbaşı işini görür, merak etme.»

«— Taktın herife. Apartmana girerken karşılaştık, kötü kötü baktı diye hemen fitili aldın. Utanmasan ardın sıra koyvere koyvere...»

«— Tren bulacağımı bilsem dakika durmazdım.»

«— Al işte.»

«— Ne? Haksız mıyım?»

«— Soruyor musun bir de?»

«— Soruyorum, evet.»

«— Boş yere vesvese yaptığını söylüyorum ben de.»

«— Niyeymiş o?»

«— Bir aydır burada saklanıyorum da ondan. En güvenli yer, ne polis girebilir buraya ne vatan hainleri. Askeriyeden âlâ koruma mı bulacaksın? Yat uyu, hadi, sabah erken kalkacağız. Evden Mustafa'yla birlikte çıkmamız lazım.»

«— Sen zıbar, benim gözüm uyku tutmuyor.»

«— Yarabbi, ne salak adamım, aldım getirdim, belâ ettim gece gece başıma.»

«— Salak olmasan burada işin ne?»

«— Salak olmasam Mustafa'dan aldığım bayıltıcı spreyleri Kürşat'a vermez, püskürtürdüm suratına.»

«— Lüzum yok, sevgili yüzbaşın bir daha uyanmamacasına uyutacak bizi nasılsa.»

«— İşte kapı işte sapı, bas git o kadar korkuyorsan.»

«— Tren?»

«— Yürürsün.»

«— Anan güzel miydi?»

«— Artık cevap vermiyorum, ne hâlin varsa gör, leş gibi uy-

kum var.»

«— Sabahleyin 'gibi' fazla gelecek, leşimiz çıkacak evden.»

«— Uyudum ben, yoğum.»

«— İyi, cehennemde günaydınlaşırız.»

«— Numara yapıyorsun, değil mi?»

«— Remzi?»

«— Sana diyorum, hişt!»

«— Balgat Canavarı, uyan!»

«— Hah! Basıldık mı basıldık mı?»

«— Daha değil, çökeceklerse sabaha doğru çökerler ümüğümüze.»

«— Yapma lan oğlum, tam rüya görüyorum zıplatıyorsun. Dört etti, ayıp be.»

«— Uyumasan canın mı çıkar? Doğrul, hadi, iki satır laflayalım.»

«— Saat gecenin biri, Ünal, neyin muhabbeti?»

«— Balgat meselesini konuşabiliriz.»

«— Kafana Balgat kadar taş düşsün. Yat zıbar, başımın belâsı!»

«— Uykum yok.»

«— Davar say, tekerleme tekerle; ne halt ediyorsan et, yeter ki beni rahat bırak.»

«— Kahvehaneleri saysam, saydırsam yan yana olmaz mı?»

«— Vururum bak.»

«— Zahmet etme, sen sağa sola ateş et, ben kurşunların üstüne atlar kendi kendimi intihar ederim.»

«— Allah cezanı versin, gece gece...»

«— Kıkırdadın, değil mi? Karanlıkta da olsa anlarım, kıkırdadın.»

«— Oğlum, böyle konuştuğunu Pehlivan duyarsa vallah sağ komaz parçalar seni.»

«— Nereden duyacak?»

«— Söylerim diye korkmuyor musun?»

«— Burada olmaktan da korkuyorum ama gördüğün gibi hâlen yataktayım.»

«— Maytap geçiyorsun, değil mi?»

«— Uykum yok, ne yapayım?»

«— Masal anlatayım istiyorsan.»

«— Balgat'ı anlat.»

«— Ciddi misin yav?»

«— Ne sandın? Meymenetsiz suratına hasret kaldığım için kalkıp gelmedim herhâlde. Ne zamandır merak ediyordum, anlat hadi.»

«— Nesini anlatayım?»

«— Son faslını. Hani herifler kendi kendilerini intihar etmişler ya.»

«— Pehlivan duyarsa ikimizi de gebertir.»

«— Bir şey olmaz.»

«— Salağım ben.»

«— Salaksın, evet.»

«— Dinime söven Müslüman olsa. Daha demin korkudan donuna dolduruyordun, şimdi kalkmış, 'Paçamdan Dede Korkutluk dökülüyor' diye böbürleniyorsun.»

«— O kadarcık kusur kadı kızında da olur.»

«— Tabii canım, sen Ercüment'in kıçından ayrılma, gör daha ne kusurlar ediniyorsun.»

«— Ercüment mi? Nereden çıktı şimdi?»

«— Yok bir şey.»

«— Söyle söyle, dilinin altında bir şey var.»

«— Boş ver.»

«— Nasıl olsa söyleyeceksin, nemrutluk etme de sökül.»

«— O takımdan bir an evvel ayrılmaya bak, gerisini de sorma.»

«— Sökül.»

«— Harıl harıl çalışıyor, görülmemiş bir iş için hazırlık yapıyorlar. Bu seferki büyük tezgâh, öyle böyle değil.»

«— Sökül.»

«— Benden duymuş olma, Malatya'da becerilemeyeni bu

kez hakikat kılacaklar. Bizzat Abdullah söyledi, 'Kahraman olmaktan çıkartacak, şehitlik mertebesine terfi ettireceğiz Maraş'ı[1]' dedi. Muhsin hapisten salınınca iş bitecekmiş.»

«— Ee, ne güzel işte, daha ne istiyorsun?»

«— Bir şey istediğim yok, gözünü açmanı öneriyorum sadece. Maraş'a yalnız sizin ekibi gönderecekler.»

«— Ne var bunda?»

«— Biz de ilkin öyle dedik, İsa olmasaydı üstünde de durmayacaktık. Biliyorsun, zeki adamdır. Profesör değil ama her halttan az buçuk çakar. 'Burnuma pis kokular geliyor, bu işin altında başka şeyler var' deyu...»

«— Neymiş o?»

«— Abdullah başka şeylere oynuyormuş. 'Farklı farklı ekipler kuruyor, teşkilata değil, doğrudan kendine bağlıyor' dedi. 'Hemen tüm işlere, tıpkı Maraş mevzusunda olduğu gibi, bilinen, polisçe aranan adamları koşuyor, diğerlerini saklıda tutuyor' diye de ekledi. 'Ya Muhsin'in koltukta gözü var' diyor...»

«— Sallamış, değil koltuk kavgası, yedikleri ayrı gitmez bir kere.»

«— Lafın dibini dinlemiyorsun ki, tak cevap, şap bahane. Ya Muhsin'in koltukta gözü var, diyor, yahut daha büyük bir teşkilata adam devşiriyor. İkinci ihtimal daha güçlüymüş. Gladyo

---

1 Toplu kırım hamlesinin yeni hedefi olarak seçilen Akdeniz'in etnik farklılıklarıyla sivrilmiş ilinde korkunç bir vahşet sahnelenecek, 19 Aralık 1978 günü Çiçek Sinemasının ülkücü bir provokatöre bombalatılmasıyla payandaları çatılan, ertesi gün Alevilerin gittikleri bir kahvehaneye bomba atılmasıyla davetiyesi çıkarılan, 21 Aralık'ta solcu bir öğretmenin öldürülmesiyle açılışı yapılan, ertesi gün şehir merkezinde üç kişinin katledilmesiyle ilk perdesi tamamlanan ve Valiliğin 21 Aralık'tan başlayarak her gün yinelediği asayiş için kente askeri birlikler gönderilmesi talebinin reddi, polisin halkla çatışmasını önleme bahanesiyle 23 Aralık sabahında tüm emniyet güçlerinin görev dışı bırakılması ile ikinci perdesine geçilen bu kanlı oyunda, silâhlı saldırılar, bir haftaya yayılan tecavüz, işkence, linç, yağma ve kundaklama eylemleri marifetiyle, resmi verilere göre *(aralarında ihtiyarların, hamile kadınların, beşikte bebeklerin de bulunduğu)* 111 kişi hayatlarından edilecek, çok ama çok sayıda yurttaş yaralanacak, sakat bırakılacak, evlerinden, işyerlerinden, yurtlarından sürülecek, Kahraman unvanlı Maraş gerçekten de, kelimenin tam anlamıyla katledilecektir. Böylelikle de ülkenin sıkıyönetim düzenine geçmesi sağlanacak, harabeye dönmüş kenti ziyaret eden İçişleri Bakanı aracılığıyla Milli İstihbarat Teşkilatını, kontrgerillayı, Cia ajanlarını ve onların yerli işbirlikçilerini suçlamakla yetinen Chp Hükümetinin çöküş süreci hızlandırılacaktır.

mu Gladyatör mü[2] ne, öyle bir milletlerarası...»

«— Balataları sıyırmış.»

«— Ya doğruysa?»

«— Nasıl doğru olacak? Adamın teşkilattan izinsiz adım attığını gördün mü? Kurduğu ekiplerin tümünden bizimkiler haberdardır, merak etme.»

«— İsa aksini söylemiyor ki, 'Herkesin haberi vardır' diyor o da.»

«— Mesele neymiş peki?»

«— Kimdirler, necidirler, nerede ikamet eder, ne iş tutarlar; daha da mühimi, nasıl ulaşılır, nasıl talimat verilir, nasıl yönlendirilirler, Abdullah'tan gayrı bilen var mı? Mesele bu, diyor.»

«— Hâlen anlayabilmiş değilim.»

«— Başımıza bir iş gelir, tepemizdekiler emir veremez yahut verdikleri emir demiri kesemez hâle gelirse?»

«— Gomonistlere karşı savaşı kim sürdürecek, öyle mi?»

«— Kaldır ayağını.»

«— Bir cigara ver, Remzi.»

«— Al. Dur, yakma, mutfaktan kül tablası getireyim.»

«— Lâmbayı açsana.»

«— Yok, oğlan uyanmasın, kibrit ışığı yeter.»

«— İsa teşkilattan değil miydi?»

«— Bilmiyorum, olabilir de olmayabilir de. Bildiğim, pek

---

2 Gladio. Türkçe karşılığı Kılıç olan gizli kod ve bu kodla anılan uluslararası suç şebekesi. Abd ve İngiltere istihbaratlarının öncülüğünde Nato bünyesinde kurulmuş, üye ülkelerin tamamında *(yaygın adıyla)* kontrgerilla olarak, derin devlet nizamında yapılandırılmıştır. Sovyetler Birliği'nden gelecek sözde bir istilaya karşı cephe gerisinde direniş hattı oluşturmaya dönük soyut iddiasını solun, yurtsever hareketlerin, sosyalist öznelerin iktidardan uzak tutulması, toplumsal dayanaklardan yoksun bırakılması şeklinde somutlamış, sermaye yanlısı siyasi öbekleri amacının, çok parçalı örgüt yapısının ve kanlı eylemlerinin uzantısı kılmayı gözeterek casusluk faaliyetlerine, karalama kampanyalarına, sabotajlara, suikastlara, katliamlara, hükümet darbelerine, askeri kalkışmalara, cuntalara imza atmıştır.

bize benzemediği. İslâmcıdır İsa, öyle böyle değil, bildiğin şeriat yanlısı. Biz hep onun çevresinde yer aldıydık, içimizde teşkilattan olan da vardı olmayan da.»

«— Balgat işinde örgüt adını o mu uydurdu Abdullah mı?»

«— Onu da bilmiyorum ama Abdullah'la eşitiymiş gibi konuştuğunu, teşkilatın tepesindekilerle tanışmak istediğini, Abdullah'ın da talebini yerine getirdiğini biliyorum. Sonra ikisi birden Balgat planı ve Türkiye Ülkücü Şeriatçı Komando Ordusu[3] adıyla çıkageldiler.»

«— Madem öyle ne demeye vızıldanıyor? Tanışmış, görüşmüş, isim uydurmuş, birlikte plan yapmışlar işte.»

«— Anlatmıyor, bize söylediği bu.»

«— Ne?»

«— Anlattım ya.»

«— O kadar mı?»

«— Bir de teşkilatla daha sıkı bağlar kurmak, mevcut ekiplere dağılmak, hareketten bağımsız özel bir takımmış gibi durmamak, falan filan.»

«— Dağıldınız mı?»

«— Diğerleri ne yaptı bilmiyorum, ben Kürşat'la konuştum, çekildim en azından. 'Ankara'da tutmayın, İstanbul'a postalayın beni' dedim.»

«— Ne yapacaksın İstanbul'da?»

«— Sendikacı temizlemek niyetindeyim.»

«— Nereden aklına esti? Yanlış sordum, sende o akıl yok, kafana kimin girdiğini sormam lazımdı.»

«— İsa.»

«— Belli.»

«— Bir ara bizim kitaplıkta[4] Abdullah'la tartışıyorlardı, 'Asıl bu sendikacı tayfayı temizlemek lazım, gerisi hikâye' diye esti gürlediydi. Genel grev ilan ederlerse solcular ayaklanır, canımıza ot tıkar, memleket de elden gidermiş. Abdullah pek be-

---

3 Türk İntikam Tugayı, Esir Türkleri Kurtarma Ordusu gibi muadilleriyle birlikte birçok cinayete, katliama, sabotaja imza atan İslâmcı-Ülkücü karması kontrgerilla şebekesi.

4 Faşist örgütlenmenin, Gladio ağının mahalle ayağını oluşturan silâhlı birimlerin kullandıkları hücre evleri.

ğendiydi.»

«— Sen de ilham aldın.»

«— Eh.»

«— Kürşat ne dedi peki, İstanbul'a gönderecek miymiş?»

«— Kısmetse haftaya gidiyorum.»

«— Ne zaman oldu bu mevzu?»

«— Bu öğleden sonra.»

«— Sen de gelsene, Ünal.»

«— Ne dersin, ha?»

«— Temiz temiz iş görür, Malatya'daki gibi rezilliklere batmayız.»

«— Maraş'a gönderecekler sizi, anlamıyor musun? Hem de Malatya'daki o sapık oğlanlarla birlikte. Şimdi Ankara'da, Duran'ın emrindeymişler. Kürşat, 'Ökkeş haber gönderdi, özellikle istiyor' dedi. Önden onları gönderecek, arkasından sizi yollayacaklarmış. 'Profesyonellere de ihtiyaç var, Malatya'daki gibi şapa oturmayı kaldıramayız' diye güldüydü.»

«— Cevap ver be oğlum, söylediğine söyleyeceğine pişman etme adamı.»

«— Ne dememi istiyorsun?»

«— Kürşat'la konuş, birlikte gidelim.»

«— Sen git, uğurlar ola, ben buradayım.»

«— Ucunda rezillik var, niçin inat ediyorsun? İstanbul'a gider, paşa paşa işimize bakarız. Punduna getirdiğimizi, o kızıl sendikanın tepesindekileri indirdiğimizi düşünsene, yedi düvel...»

«— Palavra bunlar, Remzi. Abdullah senin İsa efendinin sırtını sıvazlamış. Kolay mı şimdi sendikacı vurmak? Kazara birini indirsen asıl genel grev o zaman patlar. Abdullah bilmiyor mu? Hadi, o bilmiyor diyelim, koskoca teşkilat? İsa'nın aklına

geliyor da bizimkilerin aklına gelmiyor öyle mi? Dangalak!»

«— Bana mı diyorsun?»

«— Niye sana diyeyim, İsa'ya lafım.»

«— Kürşat ne demeye onay verdi peki?»

«— Başından savmış.»

«— Nasıl yani?»

«— Biriniz yakalanacaksınız diye milletin ödü patlıyor, öyle bir halt ettiniz ki paklamaya dünyanın çaputu yetmez. Enselendiğinizde, değil bu hükümet, başta bizimkiler olsa onlar bile ipe göndermeye mecbur kalırlar sizi.»

«— Yapma!»

«— Ne sandın?»

«— Kürşat, 'İstanbul'dakiler bu herifi daha rahat saklarlar' diye mi düşündü şimdi?»

«— Öyledir.»

«— Sendikacı falan hikâye yani. Tüh! Ben de fikrimi beğendi zannediyordum.»

«— O iş olmaz, boşa hayal kurma, vakti gelmedi henüz. Gelince de sana düşmez, meraklanma, tutar o haltı da biz yeriz[5].»

«— Gitmeyeyim mi yani, onu mu diyorsun?»

«— Git, niye gitmeyeceksin? Kafanı dinler, ortalık duruluncaya kadar saklanırsın.»

«— Bana şakıdığın nağmeleri orada da öttürme yalnız, başına büyük belâ sararsın.»

«— Pehlivan'la da İsa'yla da ilişiği kes. Soran olursa, 'Benim ne Musa'yla işim olur ne İsa'yla' der sıyrılırsın.»

«— Bir de ne olursa olsun teşkilata güven, 'Arkasında ne var acaba?' diye kurcaladıkça batarsın. Soru sorma, ne vazife veri-

---

5 Tip'i kuran heyetin üyesi, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunun kurucusu ve ilk Genel Başkanı olan Kemal Türkler, Disk'e bağlı Maden-İş Sendikasının Genel Başkanlığını yürütmekte olduğu 22 Temmuz 1980 tarihinde vurularak öldürülmüş, yurtdışına kaçan cinayet sanığı Ünal Osmanağaoğlu ancak 1999 yılında yakalanabilmiştir. Davası yıllar boyunca sürüncemede bırakılmış, zamanaşımına uğratılarak *(10 Temmuz 2012 tarihli 3.Yargı Paketine ilave edilen bir maddeyle)* salıverilmesinin yolu açılmıştır.

liyorsa onu yap.»

«— Biliyorum, doğru işler yapmak, davadan başka şeylere hizmet etmemek derdindesin. Eyvallah, hepimizin derdi o. Ama dünya senden benden ibaret değil. Dost var, düşman var. Dostlarına hizmet etmeyenler düşmanlarını alt edemezler. Anladın?»

«— Anladım.»

«— O vakit şu kendi kendini intihar meselesine dönebiliriz.»

«— Bırak karanlıkta kara kara düşünmeyi, anlat.»

«— Ne anlatayım, biliyorsun işte.»

«— Sen gene de anlat, hadiseyi ilk ağızdan dinlemek daha eğlenceli olur.»

«— Olaydan sonra, Balgat'tan[6] sonra yani, Abdullah'la buluştuk. Keyfimiz gıcırdı, büyük iş başarmış, zor bir vazifeyi alnımızın akıyla ifa etmiştik. İsa olan biteni rapor etti, Abdullah dinledi. Arkasından hepimizi tek tek tebrike girişti. Sıra Pehlivan'a gelmişti ki, ayarsız, patavatsız herif, ağzı kulaklarında, 'Biz bir şey yapmadık, marifet heriflerde, onları tebrik etmek lazım' diyerek ilk çamını devirdi. Abdullah bir şey anlamadı tabii. Pehlivan bu, durur mu, aklınca izahat yapacak. Özrü kabahatinden büyük misali, 'Biz kahvehaneleri rastgele taradık, herifler kurşunların üstüne atlayıp kendi kendilerini intihar etmeselerdi hiçbir halt olmazdı' diyerek ikinci çamını da... Ne yapacaksın? Sesimizi çıkarmadık, sustuk kaldık mecburen.

---

6 Tarihe Balgat Katliamı olarak geçen silâhlı saldırı. 10 Ağustos 1978'de Ankara'nın Balgat semtinde dört kahvehane arka arkaya taranmış, beş yurttaş ölürken çok sayıda kişi çeşitli yerlerinden yaralanmıştır. Katliamın failleri olarak yakalanan Mustafa Pehlivanoğlu ile İsa Armağan idam cezasına çarptırılmışlar, cezalarının onanmasından on gün sonra Mamak Askeri Cezaevinden kaçırılmışlardır. 12 Eylül darbesinden sonra yakalanan Pehlivanoğlu 7 Ekim 1980'de idam edilmiş, İran'a kaçan ve bir süre cezaevinde yattıktan sonra Devrim Muhafızları saflarına katılan, yüzbaşı rütbesiyle ödüllendirilen, Afganistan'da bir mülteci kampının komutanlığını da yapan Armağan ise Almanya'da bulunduğu 27 Ağustos 1992'de yakalanarak 1995'de Türkiye'ye iade edilmiştir. Birçok tetikçi gibi Armağan da af yasasından yararlandırılmış ve 2002 yılında şartlı olarak cezaevinden salıverilmiştir.

Abdullah, vaziyeti çakmış olacak ki, otuz iki diş sırıttı, ufaktan yokladı: İntihar, insanın kendini öldürmesi demek zaten... Tabii bu kez Pehlivan bir şey anlamadı. Bön bön baktı, maytap geçildiğinden bihaber, lafın devamı için ağzını ayırdı. Abdullah iyice keyfe geldi, nokta atışından yaylım ateşe geçti: Yani biri için, 'Kendi kendini intihar etti' denmez, 'İntihar etti' demen kâfi gelir zira intihar, kendi canına kıymak demektir. 'Kendi kendini intihar etti' dersen, bundan başkasını da intihar edebileceği yahut başkası tarafından intihar edilebileceği anlamı çıkar ki külliyen yanlış olur. Çünkü o fiillerin dilimizde farklı bir karşılığı var: Cinayet.»

fare deliğe sığmamış
kuyruğuna bir de kabak bağlamış

Kahvehane ıssızdı, Mirsat Ustanın yıkadığı bardak çanakların gürültüsü, semaverin fokurtusu, elektrikli radyodan yükselen cızırtılı sesin anlaşılmaz mırıltısı olmasa tamamen terk edilmişe benzeyecekti.

"Mezbelelik zaten, Türkçesi çöplük. Horozu bol, sükûneti kıt."

Başı çatlıyor, midesi bulanıyordu, yığıldığı masadan –kulak zarlarını titreten gürültüleri duymamaya çalışarak– bezginlikle, sıkıntıyla kapıya bakıyordu.

"Daha erken, ya altı buçuk ya yedi. Zaman geçmek bilmez, uzadıkça uzar bu cenabet gün."

Gözlerini kapadı, şakaklarını usul usul ovuşturdu. Ense kökünde şiddetli bir ağrı vardı. Boynunun her iki tarafına yayılmış, acele etmeksizin kürekkemiklerinden kuyruksokumuna uzanmaya çalışıyordu.

"Şarap zıkkımı yüzünden. Bir kadeh de içsen bir şişe de netice değişmiyor, kıvranıp duruyorsun solucan gibi. İşkembe berbat, ayağa kalksam öğüre öğüre kusacağım. Mirsat adisi de iki saattir çay demleyecek. Hepten cılkını çıkarmış, akşamdan kalma bulaşığı şimdi yıkıyor... Sade bir kahve mi istesem? Olur, hepten yakıp kavuralım işkembeyi. Lezzo? Ekşi ekşi, ıyy! Anında mideyi tersyüz eder, bir daha da oturtamayız. En iyisi demli, zift gibi bir çay. Az biraz sabır, olmadıysa da olmak üzeredir... Doğru düzgün uyusaydım belki bu kadar sarsılmaz, iyi bir kahvaltıyla kendime gelirdim. Sabaha kadar uyutmadılar ki. Kavga etmişlermiş, zor ayrılmışlarmış, tam ortalık sakinledi derken Abidin'in esprisiyle Yavuz benzini almışmış, İbrahim küsüp gitmişmiş, Mahmut hepsine birden fırçayı basıp... Nasıl iştir, ne biçim rezilliktir anlamadım. Adam olmaya niyetleri yok. Sen ne söylersen söyle boş, çeneni yorduğuna değmiyor... Keşke ağzından girip burnundan çıksaydım, rica ısrar ikna etseydim de Mahmut'un eve ben gitseydim. Haluk'la konuşur,

belânın büyüğünü Abdullah'a yıkmış olurdum. Nereden bileceksin? Heriflerle atıştık, oğlanı köşeye çekip konuşunca iyice fitili alırlar, yeni baştan geriliriz düşüncesiyle kalkıp Duran'a gideyim istedim. Halt ettim. Halt etmekle kalsam iyi, hepten çamura battım. Madem evde yok, basıp gitsene, sanki sabahlar çuvala girdi. Yok, olmaz, illa gecenin bir yarısı tabanı yanmış it gibi Abidin'e koşturacaksın. Abidin lan bu, iler tutar, şakaya gelir tarafı var mı? Dayıoğlu da dayıoğlu! İbrahim geveze, Yavuz kabadayı, gerimiz biçare... Birbirlerini vuracaklarmış, efendim. Susmuyor ki laf anlatasın. 'Duran'la Ömer'i bul, yarın Dadaşa beni görmeye gelsinler' diyene kadar sabah oldu. İbrahim'i de bulup göndersinmiş, beni dinlermiş, belki Yavuz'la aralarını... Oyy, başım! Deliniyor sanki... İnsanın da otomobil gibi yedek parçası olsa ne iyi olurdu, yarabbi. Geçtim, bazı uzuvlar söküllüp takılabilseydi hiç değilse. Gözlerimi çıkarır, ılık suda yarım saat bekletir, sonra gerisingeri oturturdum yuvalarına. Kelleye de bir çare düşünürdük. Cılk yumurta gibi, adi. Matkabı alacaksın, tam şakaktan... Sonra hafifçe eğ, akıp gitsin. Eminim sümük kıvamı bembeyaz bir sıvı boşalır, bir güzel hafiflerdi... Canı yanınca nasıl da abuk sabuk şeyler düşünüyor insan, kafayı delecekmişiz. Başka şeyler kurmak lazım, takınca daha çok ağrıyor. Abdullah ne yaptı acaba? Saat sekize geliyor, ne gelen ne giden. Konuşmadı mı ki?"

«— Günaydın, ustam!»

Başını kaldırdı, seri adımlarla ocağa doğru seğirten kara kuru çırağın hayat dolu suretine içi bulanarak baktı.

«— Vay, reis babamız gelmiş! Sabahı şerifler hayrola!»

Gözlerini yumdu, midesinden gırtlağına yükselen ekşi suları bastırmak için üst üste yutkundu.

Başaramadı, kuru kuruya öğürdü.

«— Hasta mısın, babacığım? Açlıktan miden mi kalktı? Dayan, yettim!»

Elindeki simitleri tezgâhın üstünde duran tepsiye boca etti, Mirsat Ustadan aldığı sapları eğri çatalları, tepeleme peynir dolu metal kâseyi, kırış buruş zeytinleri yanına ekledi, doğruca masaya koşturdu.

«— Çok cigara içiyorsun, acısı da sabahları çıkıyor, ondan.

Babamdan biliyorum, her şafak öğüre öğüre bir hâl olurdu. Nebahat Teyze, yan komşu, 'Pekmez içsin, iyi gelir' dediydi.»

Cevap vermedi, ıslak mavi bakmakla yetindi.

Oğlan çoktan masaya kurulmuş, oturduğu iskemlede bacaklarını sallaya sallaya mütevazı kahvaltının son hazırlıklarını yapmaya girişmişti.

«— Sen gel de bunu Marangoz Basri'ye anlat, dinler mi? Ne zavallı anamın yakarmaları ne ikizlerin ağlaşmaları. Ne oldu? Üç ay sonra...»

Gözleri bulutlandı, üstdudağı hafiften seğirdi.

"Ağlayacak mı? Sabah sabah ne iç açıcı hikâye. Geberdi mi peder beyin kan kusaraktan? Darısı bizimkinin başına."

«— Mirsat Usta, gel hadi! Pek fena bakıyor ama kızmaz herhal, kahvaltımızı reis babayla yapalım.»

"Senin o kara simitlerinin üstüne kusayım da gör kahvaltıyı."

Çocuk fark etmemişti, çay dolu üç su bardağıyla masanın ucunda beliren Mirsat Ustaya gülümsemekle meşguldü.

"İyilik yaramıyor, yok. Oğlan dört tane simit kapmış, ocakta ne var ne yok toplamış, 'Haydi, paylaşalım' diyor, sen, 'Şimdi kusacak, göstereceğim sana kahvaltıyı' diye ıkınıyorsun. Nankörlük edeceğine yumul be adam. Belki miden düzelir, ağrın hafifler."

Mirsat Usta bardakları bıraktı, çekingen, izin ister bir edayla yokladı:

«— Rahatsız etmiyoruz inşallah. İstemezseniz başka masaya...»

«— Niye istemeyeyim, ustam? Buyur otur.»

"Paşa çayı yapmış, sanki bebeğiz. Kahvaltı yapılacağını söylediniz, mama yiyeceğiz demediniz."

Sarı, solgun sıvıya beğenmeyen gözlerle baktı.

Plastik kaptan şeker alıp attı, bardağı çınlatmamaya çalışarak karıştırdı.

«— Simit alsana, babacığım, davet mi bekliyorsun?»

Midesinde hafif bir açlık, giderek artan bir beklenti hâli hissetti.

Sevindi, gazete kâğıdının üstündeki halkalara uzandı.

«— Tazeymiş, çıtır çıtır. Nereden aldın?»

«— Caddenin başında bir simit fırını var, oradan.»

Çaylarını içtiler, peynir, zeytin, simit üçlüsünden ibaret kahvaltılarını sindire sindire, tadına vara vara tükettiler. Mirsat Usta iki kez daha servis yaptı, sonuncuda ince belli bardaklarda tavşankanı çay getirdi.

"Keyif çayıdır, cigara içeriz diye düşündü herhâlde. İçer miyiz? Mide iyi, ağrı da azaldı, dokunmaz sanırım."

Bardağı aldı, şeker attı, ağırdan karıştırdı.

"Bakalım ikram edecek mi?"

«— İçer misiniz?»

Paketten bir sigara çekti, dudaklarına iliştirdi. Yalandan ceplerini karıştırdı, çakmak arar gibi yaptı.

Burnunun dibinde parlayan kibrit alevine takdirle eğildi.

"Amele milleti her yerde aynı, leb demeden leblebiyi anlıyor, sen daha ağzını açmadan... Hoş, bir o kadar da imrenilesi bir özellik. Aşırıya kaçmıyor, hiçbir şeyi de gözüne sokmuyorlar. Ne borç alacak ilişkisi ne çok muhabbet tez ayrılık tehlikesi. Hele çıkar, karşılık gözetmeden ahbap olmaları, insanı boşluğundan sımsıcak kavramaları yok mu, bayılıyorum. Planlı, bilerek isteyerek de yapmıyorlar üstelik, kanlarında var. Bu sıpayla ustası bile aynı. Güya bize hizmet ediyorlar. İnsan havasından suyundan kapar, değil mi? Ne gezer, zerre benzerlik yok aramızda."

«— Nasıl, babacığım, toparladın mı biraz?»

Sırıttı, başını salladı.

«— Simitlerden payıma düşen ne? Paylaştık madem, ceremesini de ortaklaştıralım.»

«— İkramın bedeli mi olur, Ercüment Bey?»

Mirsat Usta kısacık bakmış, arkasından başını eğerek çayını yudumlamıştı.

«— Ayıp ama, babacığım, para da laf mı? Hem cebimizden çıkan yok, bizimki bahşiş ganimeti. Kutudakini bölüşmez, günde üç öğün, kimle denk gelirse...»

"Demedim mi? Aynı kumaş, aynı kan."

«— Eyvallah, sofranız bereketli olsun.»

Mirsat Ustaya döndü, göz kırptı.

«— Cigara sertmiş, beğendim.»

«— Demin öğürüyordun, azıcık cana geldin, hemen emzik gibi...»

«— Çay?» diye araya girdi Mirsat Usta. «Tazeleyeyim ister misiniz?»

«— Zahmet olmazsa.»

«— Sabah çay, öğleden sonra lezzo, akşam rakıdır Allah bilir.»

«— Başka meşgalen yok galiba, oturdun kaldın, muhabbete sardın işi.»

Sesi yüz ifadesine, sırıtmasına inat soğuk ve buyurgan çıkmıştı.

Şaşırdı, kızdı, pişman oldu. Çırak da lafı ucundan yakalayan Mirsat Usta da sabah eğlencesinin bittiği, normal pozisyonlarına, rutin vazifelerine dönmeleri gerektiği sonucuna varmıştı.

Nasıl düzeltmeli, espri yaptığıma nasıl ikna etmeli diye kıvranırken, Mirsat Usta, 'Lezzo cigarayı kesiyordur anlamında söylediydim, bizim rahmetli çayla, rakıyla çok içerdi' vızıltısıyla gerçek niyetini açıklamaya, tesadüfen nail olduğu yarenliği çeke sündüre uzatmaya soyunan kara gözlü çırağı kibarca uyardı:

«— Kalk ortalığı topla. Çok işimiz var, müşteriler damlamaya başlamadan halledelim.»

Oğlan masayı topladı, ustasının peşi sıra küskün küskün ocağa yollandı.

"Alındılar, iyi mi? 'Kazmalarla konuşmaktan dilimiz bu hâle geldi, niyetim kırmak dökmek değildi' desem anlarlar mı? Geçmiş ola, perde yıkıldı, sahne viran oldu bile. Ayıp ettik, onlar olmasaydı çalkalanmaktan, öğürmekten ne mide kalacaktı ne ümük. Şaka maka hafifledi, basbayağı düzeldi. Şu sinsi, belli belirsiz ağrıyı da defettim miydi tamamdır. Belki oğlanın getirdiği çayı da içersem... Zıkkım harbi güzelmiş ha! Lezzo gibi baymıyor, bir hafiflik, canlılık hissi veriyor."

«— Çayınız. Gazete okursanız, sabah gelirken aldıydım, kapıp getireyim.»

«— Olur.»

«— Derhal.»

Yeniden ocağa yollandı, gazete tomarı, temiz bir kül tablası ve plastik faraşla döndü. Gazeteleri, kül tablasını bıraktı, örtünün üstündeki susam tanelerini, simit kırıntılarını eliyle faraşın içine süpürdü.

«— Cigara içmeyin, ciğerlerinize yazık.»

Döndü gitti.

"İki satırla gönül almayı bile beceremiyorum. Üzüm üzüme baka baka kararır lafını boşa söylememişler: Kütük yontmaya çalışmaktan –sapı odun, ağzı demir– lanet mi lanet bir nalıncı keserine döndüm."

Çay bardağını aldı, şeker attı, karıştırdı. Dudaklarını büzdü, üst üste yudumladı.

Gazetelere uzandı.

Elini atar atmaz ensesindeki sinsi ağrı kükredi, saç diplerinden aşağıya doğru kıvrıla büküle akmaya başladı.

"Anladı mı ne? En iyisi okumamak, hazır hafiflemiş, yeniden azdırmayalım."

Gazeteleri bıraktı, işbaşı yapmış mevcuda baktı.

Mirsat Usta dağınık sandalyeleri, sehpaları, masaları düzeltiyor, kara gözlü çırak kovadan avuçladığı suyu serpe savura ortalığı süpürüyordu.

"Yardımlaşmadan da adım atmıyorlar. Çırağı yerleri temizliyor, ustası geriye kalan işleri hallediyor. Normalde hiçbir ocakçı uğraşmaz, angaryayı, düzenleme faslını çocuğun omuzlarına yıkar, çayıyla kahvesiyle ilgilenir. Bu tam tersi. Bir kez olsun kızdığını, bağırdığını da duymadım. Helal olsun, ne diyeyim?"

Mirsat Usta, çırağın kuzguni saçlarını okşadı, yerde duran kovayı alarak lavaboya yollandı.

Oğlan, süpürgenin uzun sapına yaslandı, sevgi dolu gözlerle arkasından baktı.

"Anlaşıldı, ölmüş babasının tahtına Mirsat'ı oturtmuş. Yakışır."

Tebessüm etti, bardağından keyif dolu yudumlar aldı. Çırağın kaçamak nazarı, peşi sıra gelen süpürme numarası içini acıttı.

"Simidimizi peynirimizi paylaştık, karşılığı bu mu olmalıy-

dı, der gibi baktı. Kınama dolu, kırgınlık dolu, handiyse ağlamaklı. Yazık."

Aklına Gölbaşı'ndaki garson geldi. Ensesindeki tüyler kalktı, uyuşmuş sinsi ağrı ileri atıldı.

"Ne kınaması, ne kırgınlığı, ne ağlaması? Düpedüz düşmanca bakıyor. Mensubu olduğu sınıfın o kızıl üyesinden farkı yok, sadece yamuk papyonu eksik. Ben de kalkmış, üzdük ettik diye dertleniyorum. Bu veledizina da ustası da aynı yolun yolcusu, kesin. Solcu bile olabilirler... Abartıyorum, tamam, solcu değildir, Erzurumlu, Mahmut'un akrabası herif. Öbürü de el kadar sabi. Olsun, ikisi de amele. Bunları bir araya getirmeyecek, aynı yerde çalıştırmayacak, aralarına panolar, duvarlar, barikatlar koyacaksın. O bile yetmez, konuşmalarına, beraber cigara içmelerine dahi müsaade etmeyeceksin. Amele demek, solcu adayı demek çünkü. Bizim Misk[1] üyeleri bile öyle. Aparttığımız, deryadan koparıp aldığımız su damlaları. Bir tür emanet yani. Daha doğrusu, ekmeğimizden nasiplenen, ilk fırsatta gözümüzü oyacak karga sürüsü. Hiçbirine güven olmaz."

Kahvehanenin kapısında bir karartı gördü. Elini beline kaydırdı, tedirginlikle baktı.

Eşikte gençten bir oğlan duruyordu, orta boylu, tıknaz, sakalsız ve bıyıksızdı.

"O mu? Sabahın köründe başka kim olacak, sevgili muhbirimizdir tabii. Gözüm bir yerden ısırıyor ama..."

İyi giyimli esmer delikanlı hareketlendi, kapıya hamle etmeye hazırlanan çırağa fırsat tanımadan masaya doğruldu.

«— Selâmünaleyküm!»

«— Aleykümselâm!»

«— Beni İstatistikten gönderdiler, haberiniz vardır.»

«— Var, hoş geldin.»

«— Hoş bulduk.»

«— Ayakta kalma, otur.»

Oğlanın yüzünde sıkıntılı bir kararsızlık havası belirdi. Bi-

---

1 Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonuna alternatif olması için 1970 yılında kurulan ancak *(Milliyetçi Cephe Hükümetlerinin destek ve ittirmelerine rağmen)* umulan etkiyi bir türlü yaratamayan, 12 Eylül darbesiyle kapatıldığında sadece 22 bin üyeye sahip olan Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonunun kısaltması.

raz salındı, yukarı aşağı dolandı, en son iki kaşının ortasındaki çukurda karar kıldı.

Sabitlendi, endişeli, güvensiz bir bulut hâlinde yoğunlaşmaya başladı.

«— Ben şöyle arka tarafa...»

«— Otur. İki satır muhabbet eder, çocuklar geldikten sonra geçersin.»

«— Peki.»

Memnuniyetsiz bir edayla lütfen oturdu.

«— Çay taze, içer misin?»

Cevabı beklemedi, kara gözlü çırağa iki çay işareti yaptı. Çırak, lezzo kavanozunu kaldırdı, nispet yapar gibi salladı. 'Hayır, çay' ısrarını sürdürdü.

Döndü, yirmili yaşların ortasında görünen oğlanı açıktan incelemeye aldı.

«— Ne var ne yok, Enstitüde keyifler nasıl?»

«— İdare eder, sizi sormalı.»

«— Ortadan biraz hâllice.»

«— İyi olur inşallah.»

«— Onun için uğraşıyoruz.»

Çırak, tavşankanı çayları masaya kondurana kadar başka laf etmediler.

"Beğenmedim, vasat, alelâde. Pimpirikli bile denilebilir, yüzüme bakmaya çekiniyor.»

Çay bardağını tereddütle alması, camın yüzeyini, dudak kısmını incelemesi kanaat notunu hepten kırmasına neden oldu.

«— Korkma temizdir, biz hep burada ziftleniriz, ne zehirlenenimiz oldu bugüne kadar ne bulaşıcı hastalığa tutulanımız.»

«— Yok, ondan değil, başım çayla pek hoş...»

"Seninki hoşnutsuzluksa benimki nefret ama gördüğün gibi öle bayıla içiyorum, güzel çünkü."

«— İstemiyorsan lezzo söyleyeyim.»

«— Gerekmez.»

Belli ki konuşmaya da herhangi bir yakınlık oluşturacak davranışlara girişmeye de niyeti yoktu, kestane rengi gözlerinde soğuk bir pırıltı, küçümsemeyle karışık bir güvensizlik ifadesi vardı.

"Vebalıyız ya, 'Ben adamları göstereyim, siz de işinizi yapın, yüzgöz olmanın ne gereği var?' havasında. Milletin rüşvetle evrak imzalattığı bir memlekette sen kalk adam öldürtmek için gel, bir bardak çay bile içme, üstüne bir de tafra sat. 'Defol git kendi problemini kendin çöz' deyip kovacaksın hıyarı."

Sıcak çay bardağını zonklamaya başlayan şakağına bastırdı, hafif hafif çevirdi. Aynı işlemi sol şakağına da uyguladı.

«— Ne haber, hırbo?»

«— İyidir, hırbonun patronu. Kahvaltıyı kaçırdın, payını reis bey götürdü.»

Bünyamin'di, peşine taktığı Haluk ile eşikte oyalanmayı seçen Mahmut'u boşlamış, al takke ver külâh sabah seremonisini icraya girişmişti.

Sandalyesinde oturamaz hâle gelen muhbiri elinin tersiyle kovdu, Haluk'a işmar etti.

Oğlan ayaklandı, hızla en arkadaki masaya yöneldi. Sandalyeyi çekti, sırtı kapıya dönük biçimde iki büklüm oturdu.

Haluk sırıtarak masaya yürüdü.

"Tıraş olmuş, parlamış arkadaş. Keyfi de gıcır. Yatmaktan vazgeçti, insan arasına karışmaya karar verdi demek ki."

«— Selâmünaleyküm! Nasılsın, Ercü? Özledim valla.»

«— Seni gördüm daha iyi oldum.»

Kafa tokuşturdular.

Unutkanlığına kızdı, sarsılmış başını avuçlarıyla terazilemeye çalıştı. Ağır ağır eğildi, iskemlenin kenarına ilişti.

«— Geceleyin reis uğradı, 'Sabah Ercüment Dadaşta olur, görüşür hasret giderirsiniz' dedi. Erken gelecektik ama kahvaltıya daldık, ne zamandır birlikte yemiyorduk.»

«— İyi etmişsiniz. Abdullah sabah mı ayrıldı?»

«— Yok, geceden. Saat iki falandı. Kalmasını istedik ama dinlemedi. Hayırdır, çay içiyorsun?»

«— Öyle oldu.»

«— Ben de söyleyeyim. Sabah iki demliğin dibine darı ektik, bana mısın demedi.»

Çırağa seslenmek için döndü, buharı üstünde bir bardakla burun buruna geldi.

«— Leb demeden leblebiyi anlıyorsun, helal sana, Bünya-

min.»

«— Kuru kuruya helal demekle olmaz. Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı varsa bir bardak çayın da en az yirmi dört saatlik kredisinin olması icap eder. Bu demektir ki dün akşam yaptığını bir daha yapmayacak, dadaşın konuşurken götünü devirip yatmayacaksın.»

Güldü, sormadan teklifsiz tekellüfsüz oturdu.

«— Mahmut! Ne yapıyorsun? Gelsene, oğlum.»

Çayını yudumladı, göz kırptı.

«— Üçümüzden birine fena gönüllenmiş arkadaş, davetsiz gelmemek için mahsustan oyalanıyor... Hah! Geldin mi? Ben de senden bahsediyordum.»

Mahmut, çay bardağını masaya bıraktı, ağır hareketlerle oturdu.

Bakışları isteksizdi, sözleri de:

«— Selâm, nasılsın?»

«— İyi, sen?»

«— Sağ ol.»

Çaylarını içtiler, suskun dalgın etrafı seyrettiler.

Bünyamin dayanamadı:

«— Kimdi deminki vatandaş? Biz gelince ateş almış gibi fırlayıp kaçtı. Şimdi arkada kamburunu çıkarmış yalnız yalnız oturuyor. Abdullah'ın bahsettiği oğlan mı?»

"Oh oh, duyan gelmiş! Hani sadece Haluk'la konuşacak, ekip kurma işini kulunuza bırakacaktınız, reis bey? Bunlar çaktırmadan araya karışanlar mı, yoksa piyangomuzun teselli ikramiyesini kazanan talihliler mi? Birazdan, 'Dördüncü çeyrek bilet bana nasipmiş' avazıyla apartmandaki kadın terzisi de çıkagelirse şaşmam."

«— Niye ayrı oturuyor, burnu büyük, numarası bol sıfırlı İngiliz ajanı mıymış?»

«— Öyle icap ediyor. İşi belli hizmeti belli, muhabbete gerek var mı?»

«— Yok, yok ama nihayetinde...»

«— Boş ver nihayeti nihavendi, bak nöbetçiler geldi. Gitme hemen. Oğlanlardan birini Platine gönder, Duran'la Ömer'i alsın gelsin.»

«— Tanır mı bunlar, bilmiyorum ki.»

Mahmut,

«— Burhan tanır,» diye cevapladı. «Otur, ben hallederim.»

Kalktı, nöbetçilere yürüdü.

Esmer, sarkık bıyıklı, sert ifadeli iki delikanlı, kapıya en yakın masayı beton yükseltinin arkasına taşımakla meşguldü. Sürüyor, çekiştiriyor, sokağa hâkim en güvenli pozisyonu bulmak amacıyla sağa sola kaydırıyorlardı.

Mahmut'u karşılarında görünce ara verdiler, hazır ol benzeri bir pozisyona geçtiler.

Uzun boylu, yaşı daha geçkince olanını çekti, konuştu. Kapıya kadar geçirdi, diğer oğlana yardıma gitti.

Birlikte oturdular, fısıl fısıl konuşmaya başladılar.

"Talimat yağdırıyor, dünkü paparadan sonra aklı başına geldi demek ki. Oğlanları da bizzat seçmiş. İyi, işi sıkı tutsun, laçkalığa müsaade etmesin. Şimdi gelelim meraklı Melahatlara."

Haluk'la Bünyamin'in daha fazla açıklama bekleyen soru dolu gözlerine soğuk soğuk baktı.

«— Abdullah bilmeniz icap edeni anlatmış, ilave edecek başka husus yok. Çenenizi sıkı tutun, gerisini bana bırakın.»

«— Ne zaman harekete geçeceğiz?»

«— Zamanı gelince haberiniz olacak.»

ecel geldi cihana
baş ağrısı bahane

«— Ben bittim, kardeşler, bittim! Öldürecekler, yanan ateşimi, tüten ocağımı söndürecekler, evime barkıma incir ağacı dikecekler benim. Oyy, anam anam!»

İsmet delirmiş gibiydi. Etsiz kollarını, çırpı bacaklarını savuruyor, çarpılmış ağzından köpükler eşliğinde korku nidaları fışkırtıyordu:

«— Artık beni kimsecikler kurtaramaz. Yedi dağ ardına da kaçsam, zifir zindan ormanlara da saklansam boş. Öldüm ben, öldüm ben, öldüm ben!»

«— Kendine gel, İsmet. Karı gibi zırlamayı kes de olanları anlat, belki bir çare...»

«— Çaresi yok, Duran. Çaresi yok, kardeşim. Çaresi yok ulan!»

Tabanları üstünde yaylandı, çelimsiz gövdesini sırtüstü sedire fırlattı. Ağlamaya, çırpınmaya başladı.

Duran'la Ömer bezginlikle bakıştılar. Sabahtan beri manzara aynıydı. İsmet tepiniyor, yırtınıyor, renkten renge giriyor, her şekle, her kalıba uyuyor, bir onların aklına uymuyordu. Rica, ısrar, tehdit kâr etmemişti. Olan biteni anlatmıyor yahut anlatamıyordu.

Duran, anlatamadığı, tam söze başlayacakken büyük bir korkunun pençesine yuvarlandığı, aklını –kaldıysa tabii– yitirmemek için de haykırmaya, ölü diri tanıdığı herkesi imdada çağırmaya başladığı kanaatine varmıştı.

Damarlarına pis bir merhamet hissi yürüdü, cıvık bir ter tabakası gibi cildine sıvaştı.

«— İsmet, böyle yapma, biraderim. Azıcık nefeslen, durul. Bağırıp çağırmanın kime faydası var?»

İsmet'in gözlerinden ateşler fışkırdı.

«— Bağırmak da ne, böğürüyorum, avazım çıktığı kadar höykürüyorum ben!»

«— Komşulara ayıp yahu.»

«— Komşu mu? Komşu, ha? Tükürmüşüm yedi cetlerine! Bir gün olsun kapımı çalmayan, 'Nasılsın, nicesin?' diye sormayan, ardım sıra kurşunlar vızıldarken lâmbalarını söndüren o komşuların ta feriştahını...»

Dayanamadı, eliyle ağzını kapamaya, sıtma görmemiş sesini bastırmaya çalıştı.

Zaptedemedi:

«— Fermanım boynumda, cellâdım ardımda, sehpaya yürüyorum ben! Bağırmışım, böğürmüşüm, evi ateşe vermişim, bu küffar mahallesini cayır cayır yakmışım ne?»

Yumruğunu salladı,

«— Ne, ne, ne?» diye makineli tüfek gibi nefesi tükenesiye takırdadı.

Merhamet hissi kayboldu, gırtlağından yukarı küfürle karışık kızgın bir lav seli yükseldi.

Tam, 'Senin neyine de zurnana da' diye püskürecekti ki İsmet hıçkırmaya başladı. Kanlı gözlerinden yanaklarına doğru iplik iplik yaşlar süzülüyor, ağzından salyalar akıyordu.

Bir yandan ağlıyor, bir yandan,

«— Öldüm ben, öldüm ben!» diye dövünüyordu.

Derin bir of çekti, sesi soluğu çıkmayan Ömer'e imdat isteyen gözlerle baktı. Yüzü sabit, duruşu kımıltısızdı.

"Takındı pozunu oturdu gene. Kessen, doğrasan damla kan akmayacak, ruhsuzun, soğuk nevalenin önde gideni."

Sinirlendi, sımsıkı kapalı kanatlarıyla dünyayı dışarıda bırakmaya ahdetmiş antika bir kapıya benzeyen sarı surata sıkılı yumruğunu tokmak gibi savurmaya niyetlendi.

Başına geleceği anlayan donuk yüzeyde belli belirsiz bir hareketlenme oldu, kaşlar kalkarken irileşmiş gözler hafiften yana doğru kaydı. Gitti geldi, gitti geldi, en son salonun gerisinde, mutfak kapısının ağzında karar kıldı.

Yarım camlı kapının önünde İsmet'in karısı duruyordu, hafiften gülüyor, eğleniyor bir havadaydı.

Şaşkın bakışları üstünde hissedince toparlandı, kenarları fırdolayı boncuk işleriyle bezeli dallı güllü yazmasının ucunu yüzüne kaydırdı. Başını eğdi, iki adım ötesindeki sedirde yüzükoyun yatan kız çocuğuna bir şeyler söyledi.

Kız altı yaşında ya var ya yoktu, sarı saçları beline kadar uzanan incecik bir belik hâlinde örülmüş, ucuna kırmızı kurdeleden bir fiyonk kondurulmuştu.

Kadın sözlerini yineledi, kız,

«— Üff! Aman, anne!» diyerek huysuzlandı. «Görüyorsun, resim yapıyorum burada.»

Kadın bir şeyler daha mırıldandı, kız,

«— Karalamıyorum, hayır,» diye itiraz etti. «Çirkin yapıyorum, çünkü ağlayınca böyle oluyor. Bitmeden ölmez inşallah.»

İsmet böğründen kurşun yemiş gibi hırladı:

«— El kadar sabi bile öleceğimi biliyor, kardeşler. Resmimi yapıyor ki unutmasın, yıllar sonra torun torba bakınca, 'Vah, rahmetli!' diye ağlaşsınlar.»

Hıçkırdı, saçlarını yolmaya davrandı.

«— Oyy, beni beni!»

Ömer bırakmadı, omuzlarından tutarak hafifçe sarsaladı.

«— Ne ölmesi yahu, dur bakalım.»

«— Nesine durayım, Ömer? Nesine durayım, can kardeşim? Azrail kapıyı kırsın, tatlı canımı çekip alsın, yurdumu yuvamı boş kosun diye mi durayım?»

Gazı almış zıvanadan çıkmıştı, susmayacağı, hiçbir söze, nasihate kulak asmayacağı aşikârdı.

"Taktik değiştirmek, ters notadan giriş yapmak lazım, öbür türlüsü paklamayacak."

«— Yiğide kaçmak yakışmaz, İsmet. Kaçmak korkakların işidir. Taşı sıksan suyunu çıkaracak...»

«— Ben yiğit değilim!» Yüzü çarpılmış, gözleri yeniden fırdolayı dönenmeye başlamıştı. «Allah kitap üstüne ant olsun ki çıfıtın, tavşanın tekiyim ben. Yiğitlik kim, götü boklu İsmet kim? Ha? Sen mi kaybettin o naneyi de fukara İsmet buldu diyesin? Ha, ha, ha?»

İçi bulandı, midesi kalktı. Yumruğunu dertop etti, 'Ha, ha, ha?' diye takırdamaya devam eden sivri çeneye nişanladı.

Ömer,

«— Tamam,» diyerek darbeyi engelledi. «Anladık korkaksın, uzatma artık.»

«— Korkağım, doğru. Ödlek oğlu ödleğim hatta.»

Sustu, çıplak ayaklarına baktı. Tırnakları uzamış, parmakları boğum yerlerinden kabarıp su toplamıştı. Yan yatırdığı tabanı sapsarı bir nasır tabakasıyla çevriliydi, topuğunda kırmızı bir kundura izi, izin hemen ortasında patlayıp pörsümüş büyükçe bir kabarcık vardı.

Şeytan tırnağını gevşek deriye daldırdı, yırttı. Tuhaf, hıçkırıkla kıkırtı arası bir ses çıkardı. Gülüyor mu ağlıyor mu belli değildi.

«— Ödü patlağım ben,» diye yeniden tavuk gibi üst üste gıdaklayınca güldüğünü anladılar. Yüzü gerilmiş, gözlerinde tehlikeli bir ışıltı peyda olmuştu. «Hem tabansız hem kansız hem de ciğersizim, evet. Yiğit kişi tez ölür, korkak adam uzun yaşar.»

Ayağa fırladı, sevinçle, ümitle,

«— Avrat!» diye haykırdı. «Bavulumu hazırla, avrat! İç donumu, pamuklu fanilamı, yün çoraplarımı, kazaklarımı; esvap nâmına neyim varsa tamamını topla, dür, doldur. Kaçsam, bu elden gitsem gerekir.»

«— Nasıl kaçacaksın, İsmet? İş ne olacak, dükkân ne olacak?»

«— İşi de batsın dükkânı da! Ne geldiyse başıma onlar yüzünden gelmedi mi zati.»

«— Delirme, aslanım. Nereye kaçacaksın, nerede saklanacaksın?»

«— İlime, obama kaçarım. Köyden sakınır, dede yadigârı bağ evinde saklanırım ki şeytanın aklına gelmez. Ne soran ne bacadan tüten dumana bakan. Sırra kadem bastı İsmet, bulması da bilmesi de marifet.»

Mutfak kapısında hareketsiz bekleyen kadına el kol işaretleri yaptı.

«— Ne duruyorsun, Allahsız karı, donumu fanilamı bul diyorum sana!»

Kadın iki adım geri çekildi, inler gibi bir ses çıkardı.

«— Bak hâlâ bekliyor. Fırla, zıpla, koştur, bavulumu hazırla be kadın, kazık gibi dikilme!»

Hınçla üstüne yürüdü.

Araya girdiler, kollarına bacaklarına asıldılar.

«— Manyak mısın, ne halt ettiğini zannediyorsun?»

«— Bırak, kardeşim. Allah rızası için bırakın beni. Yüce Rabbin adını verdim bak, koyverin çiğneyeyim, posasını çıkarayım bu sarı çıyanın.»

Kıvrandı, boğuştu, debelendi ama beline, omuzlarına yapışmış kollardan kurtulmayı başaramadı.

«— Canıma kastın var, biliyorum, Allahsız kitapsız, Bolşevik[1] karı!»

Daha fazla dayanamadı, ittire kaktıra sedire yuvarladı.

«— Ee, yetti be! Senle mi uğraşacağız? Anlat diyoruz, böğürüp salya sümük zırlıyorsun. Yetmiyor, tekme tokat etrafa saldırıyorsun. Neymiş, korkak adam uzun yaşarmış, kaçarsam, saklanırsam kimse bulamazmış. Bok bulamaz! Dağ zirvesine değil, yerin yedi kat dibine de gitsen kafaya koydularsa orada da bulurlar seni. Çek ellerini kulaklarından, çek de dinle!»

Hıncını alamadı, çapraz kolların altında dertop saklanan kelleyi üst üste yumrukladı.

«— Bulurlar seni, hiç kaçarı yok. Kimleri bulmadı onlar. Zahmete bile girmez, firarının ertesi günü harcarlar. Sığınmak için aklına gele gele memleketi gelen sefil bir andavalsın çünkü. O yüzden şirretliği kes, olan biteni...»

Tamamlayamadı. İsmet sarsıldı, oturduğu yerde üst üste gıdakladı. Bu sefer gülmediği, ucu katılmaya doğru seyreden yeni bir hıçkırık seline kapıldığı belliydi. Boynu vurulmuş beyaz bir tavuk gibi debeleniyor, istem dışı bir şekilde yukarı doğru sıçramaya çalışıyordu.

---

1 Dilimizdeki karşılığı Çoğunluk olan Rusça kelime. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin ayrışmayla sona eren 1903 tarihli kongresinden sonra Lenin önderliğindeki kanat için kullanılmış, azınlıkta kalan gruba ise Menşevik *(Azınlık)* denilmiştir. Bolşeviklerin 1917 yılında Çarlık rejimini yıkması ve işçi sınıfı iktidarını kurması, Menşeviklerin ise devrim öncesinde ve sonrasında engelleyici, yıkıcı faaliyetlerde bulunması nedeniyle her iki kelime de siyasi literatüre çıkmamacasına girmiş, Bolşevik, cüretkârları, radikalleri, devrimcileri nitelemek için kullanılırken Menşevik, sinsileri, statükocuları ve karşıdevrimcileri niteler hâle gelmiştir. Telaffuzu'nun zor olması nedeniyle Komünist yerine Bolşevik, Komünizm yerine Bolşevizm kelimeleri ülkemizde bir süre kullanılmış ancak işçi sınıfı siyasetinin gerçek bir güce dönüşmeye başlamasıyla birlikte bu kelimeler terk edilerek yerlerine *(rahatsızlık ve iğrenme hissi uyandıracak berbat bir tınıya sahip)* Gomonist ve Gomonizm şeklindeki taşra ağzı geçirilmeye çalışılmıştır.

Her defasında engellendi, koluna kanadına sarılan eller tarafından geriye bastırıldı. Son ümidi de elinden alınmış fersiz gözleri kaydı, titremelerle dolu gevşek vücudu sedirin ayakları dibine sağıldı.

«— Bayıldı.»

«— Allah belâsını versin.»

«— Kaldıralım mı?»

«— Bırak zıbarsın, iki nefeslenir, kendine gelir belki.»

Sedirin ucuna oturdular, birer sigara yaktılar.

Kadın, mutfağa girdi, metal bir kül tablası getirdi. Bu sefer yazmasının ucuyla dudaklarını saklama ihtiyacı duymamış, alenen sırıtmıştı.

Elinde olmaksızın inceledi. Avuç içleri kınalı, parmakları uzun, narin bilekleri altın halkalarla çevriliydi, kavisli kaşlarının, badem gözlerinin, biçimli burnunun, etli dudaklarının simetri eklediği yüzünde olgunluk dolu bir alım vardı.

"Fena değilmiş. Biraz çökmüş, kocalmış, kendini hırpalatmış ama Allah vergisi güzelliğini elde tutmayı başarmış."

Kadın rahatsız oldu, yazmasının ucuna davrandı.

Vazgeçti, dengesiz ruh hâlinin sebebini açık etmeye karar verdi. Kahır dolu dumanlı gözlerini takipçisine dikti, alnından aşağı sapsarı düşen kakülünü işaretparmağıyla kulağının arkasına kaydırdı.

Yüzünün kıyısında, elmacık kemiği ile sol kaşı arasında irice bir morluk vardı.

"Dövüyor mu karıyı? Yapar, pislik herifin teki nihayetinde. Karı da dövülmeyecek gibi değil yalnız. Adam can derdinde, çırpınıyor, o gizliden gülüp eğleniyor. Sonra da, 'Gör bak ne yaptı bana' der gibi burnumun dibinde yaralı suratını gezdiriyor."

Ayakucunda hareketsiz yatan çelimsiz gövdeye acıyarak baktı.

"Ölmüşsün, oğlum İsmet, haberin yok. Bu karı diri diri gömer seni."

Damarlarına yine o tiksindirici merhamet hissi yürüdü, terden yapış yapış olmuş sırtında yeni bir ifrazat dalgası belirdi.

Sigarasını kül tablasına gömdü, başıyla işaret verdi.

Karga tulumba giriştiler.

«— Sıkı tut... Ha gayret, kaldır... Arkaya ittir... Azıcık daha... Kaydır, kaydır... Yastığı da sokuştur... Tamam, bırak otursun.»

Kadına döndü, dudağının ucuyla, tükürür gibi,

«— Kolonya var mı?» diye sordu.

Kadın, yazmasının ucunu topladı, salonun diğer köşesinde duran aynalı vitrine yürüdü. Limon kolonyasını aldı, dönüp hınçla uzattı.

Kısacık bir an kıvılcımlar saçarak bakıştılar.

«— Hazır, reis. Yakasını bağrını açtım, yüzüne gözüne serpiştir de ayıksın.»

Toparlandı, hızlı adımlarla mutfak kapısına çekilen kadından aldığı bakışlarını İsmet'e çevirdi. Ağzı açık, köpüklü dudakları mor, gözleri kayıktı.

Sünmüş, gevşemiş gövdesi ancak kolonyanın yarısını içtikten sonra cana gelir gibi oldu.

«— Neredeyim, ne oldu bana?»

Tanımayan gözlerle baktı.

«— Öldüm mü öldüm mü?»

«— Bayıldın, İsmet. Kurbanlık dana gibi böğürme artık, komşuları kapıya doluşturacaksın.»

«— Duran, kardeşim, sen misin?»

«— Benim,» diye sinirle güldü. «Bak bu da Ömer, tanıdın?»

«— Tanısam bilsem ne çare, kardeşim, tanısam bilsem ne çare, bir şeker, bir kolonya, bir fincan kahve ikram edemedikten sonra? Evime değil, yasıma geldiniz, kara bahtıma, kem talihime...»

Doğrulup oturdu, hafiften bir ağıt tutturdu. İki yana sallanıyor, bir yandan dövünüp bir yandan söylüyordu:

«— Anam, garip anam. Bu kara günler için mi doğurdun beni? Kardan ak, sudan aziz, ekmekten makbul sütünü burnumdan gelsin, ala kanımdan evvel yerlere saçılsın diye mi emzirdin? Kahpe kasığında yatmışlar, kızıl kâfirler tatlı canıma kıysın, fidan boyumu, gencecik gövdemi karayerlere sersin, karımı dul, kızımı yetim kosunlar diye mi büyüttün?»

Birer sigara daha yaktılar.

Ömer pencereden dışarıya baktı, kadın güldü, kız ara ver-

meksizin kurşunkalemini cızırdattı.

«— Anam, fukara anam, doğrul kalk kabrinden. Kalk da gör, yiğidin ne hâllere düştü. Felek vurdu, devran güldü, arabası devrildi, tekerleği ters döndü. Kendi eliyle kendi başına küller eledi, cahil aklını, gencecik ömrünü boz yellere...»

"Susmayacak, hayır, akşama kadar çıkmamış canına, mendebur ömrüne ağıtlar yakacak. Bir de söylemeyi, usulüne uydurmayı bilse..."

«— Kuzular meleşir, kuşlar dönenir, dereler ırmaklara, ırmaklar deryalara kavuşur. Biz de kavuşuruz, anam. Biz de dolanır, biz de sarmaşır, toprak olur karışırız. Hem de vakitsiz, hem de er erkenden, güne güneşe doymadan...»

Daha fazla tahammül edemedi, okkalı bir küfür seli kustu.

Kadın mutfağa kapandı, kız çocuğu kocaman gözlerle baktı.

«— Çabuk kaç, annem ağzına biber sürecek!»

Duymadı, eteği başı kaymış gömleği yakalarından kavrayıp silkelemeye başladı.

«— Zırlama artık, yeter! Deli misin divane misin? Duyar duymaz kalkıp gidelim, derdini anlayıp dinleyelim, hâle yola koyarız belki diye kalktık kapına geldik, kafamızı beynimizi piç ettin!»

«— Öldüm, Duran, anlamıyor musun, öldüm ben.»

«— Geber ulan! Senle mi uğraşacağız? Kalk, Ömer. Biraz daha eğleşirsek elimden bir kaza çıkacak, çekip vuracağım bu hergeleyi.»

«— Gitme, kardeşim. Beni böyle bir başıma bırakıp gitmeyin Allah aşkına.»

«— Sakın ha, tekrar başlama. Ya salyanı sümüğünü sil, yüzünü gözünü yıka, sonra da karşıma geç, olan biteni adam gibi anlat ya da başının çaresine bakmaya hazır ol.»

İsmet inledi. Açık ağzını, perişan gözlerini Ömer'e çevirdi, yalvardı. Yüz bulamadı. Ağır ağır doğruldu, sarsak, dermansız adımlarla mutfağa yollandı. Kapıda beliren kadını omuzladı, girdi.

Önce su sesi, peşinden sümkürme gürültüsü geldi.

"Ayı! Helâya gitsene ulan, mutfak orası."

Kadın utançla başını eğdi, kızın ayakucuna ilişti.

"Karıyla çocuğu gelir gelmez başka odaya gönderseydik keşke. Akıl edemedik. Nasıl edecektik? Eve mi girdik can pazarına mı, anlayan beri gelsin. Şimdi göndersem mi? Adam sen de, bırak kalsınlar, bu kepazelikten daha ağırlarını gördükleri belli."

İsmet, ıslak saçları, nemli suratıyla kapıda belirdi, ayaklarını sürte sürüye aralarındaki boşluğa oturdu.

Ömer, cebinden çektiği sigarayı gevşek parmakların arasına kıstırdı.

«— İç, iyi gelir.»

Bileğinden kavradığı eli zorla yukarı kaldırdı, sigarayı sular damlayan sarkık bıyıkların altındaki boşluğa sokuşturdu.

Çakmağı ateşledi, yaktı.

«— Dinliyorum, İsmet. Debelenmeden, gargara yapmadan tane tane anlat: Dün akşam ne oldu?»

bir musibet bin nasihatten iyidir

«— Yoklar,» dedi Mahmut. «Saadettin dün akşamdan beri görmediğini söylemiş.»

«— Tuhaf, nerede olabilirler ki?»

«— Belki uyuyakalmışlardır,» diye sırıttı Bünyamin. «Gece kafayı çektilerse...»

«— Duran içmez. Belki bir bira, o kadar.»

«— İçse de sabahın köründe Platine damlamayı ihmal etmez,» cümlesiyle Mahmut'a arka çıktı Haluk.

«— Tuhaf, nerede olabilirler ki?»

«— Ömer dün akşam Abidin'in evine gelecekti, Yavuz öyle söylediydi.»

«— Orada mıydın?»

Bünyamin'in dudakları manidar bir biçimde kıvrılmıştı.

Mahmut oralı olmadı:

«— Duran'la birlikte gelirler diye düşündüydüm, kalktığımda yoklardı ama.»

«— Geceleyin ben uğradığımda da yoklardı, Abidin gelip gelmediklerine dair bir şey de söylemedi.»

Sustular.

«— İstersen Burhan'ı Genel Merkeze göndereyim bir baksın, belki oradadırlar.»

«— Sanmam, Duran işi düşmedikçe gitmez. Gene de gönder. Arkadan Platine uğrasın, Saadettin'e not bıraksın.»

Mahmut kalktı, nöbetçilere yürüdü.

«— Seninki bizi kesiyor,» diye sırıttı Bünyamin. «Nazar etmeyle adam ölseydi, çoktan lime lime olmuştuk.»

«— Çay söyle içsin. Bekleyecek, o kadar.»

... beklemişler, dükkânı gözetleyip durmuşlar demek ki. Çıkar çıkmaz da peşime düştüler zahir, gecenin o saatinde yoldan geçiyor olamayacaklarına göre... Hayli geç vakitti, evet. Kapıyı kilitlemiş, hızlı adımlarla durağa yollanmıştım. Ortalık kötü,

ne olur ne olmaz, iyice geceye kalmayayım derdindeydim. Hiç yavaşlamadım, tersine pergelleri açtıkça açtım. Gözüm yolda, kulağım arkada. Sokaklar boş, ortalık karanlık. Birkaç kedi köpek, hepsi o. Durak tenha olsaydı belki tedbiri elden bırakmaz, önüme arkama dikkat kesilmeye devam ederdim. Aksilik işte, her zamankinden kalabalıktı: Kadınlı erkekli, düğünden yahut bir davetten dönüyormuşa benzeyen sosyetik bir grup, gençten birkaç oğlan, iki de polis memuru... Kalabalığı görünce vidalarım gevşedi tabii. Rahat bir nefes aldım, araya karışıp beklemeye başladım. Böylelikle takipçilerin gizlice yaklaştıklarını, yolcuları siper ederek peşim sıra dikizlemeye devam ettiklerini fark etmemiş oldum. Beklerken üstüme ağırlık çöktü, ahalinin boynuzlu dediği troleybüslerden biri gelip durduğunda esnemekten çenem sızlıyordu. Bindik. Paramı ödedim, biletimi aldım, ön sıralara yürüyüp cam kenarına oturdum. Normalde, gece geç çıkmışsam, arka kapıda, biletçinin hemen yanında oturur, binenleri gözlerim ama dün gece ön sıralardan birine oturdum. 'Troleybüste polisler var, ne olabilir ki?' diye düşündüm, sanki polisin gomonisti başımıza bu musibetleri sarmamış gibi. Akılsızlık işte yahut uyku belâsı. Öyle ki oturur oturmaz içim geçti. Ara ara silkiniyor, yola bakıyorum, hemen arkasından başım tekrar göğsüme düşüyor. Hayal meyal bizim durağı görür gibi oldum. Fırladım ama geç kalmıştım, ancak bir sonraki durakta inebildim. Ardım sıra başkaları da indiği için dönüp bakma ihtiyacı duymadım, sersem sepelek, dünyadan habersiz, kaldırımları arşınlamaya başladım. Bir yandan yürüyor, bir yandan esniyordum. Uykunun üstüne bir de açlık, susuzluk çöktürmesin mi? Bastığım yeri hepten görmez oldum. Zalim avrat, aldım kaçırdım diye hâlâ avratlık yapmamak için inat eden avrat, belki vicdana gelmiş, iki lokma yemek yapmıştır diye kendi kendime gelin güvey oluyordum. Kim bilir belki yanına tavşankanı...

«— Çaylar şirketten!»

Kara kuru çırak, bardakları masaya kondurdu, kül tablalarını yenileriyle değiştirdi.

«— Arkadaki abinin hesabı sizde mi? Kola içecekmiş.»

«— O zıkkımın ikramı olmaz, çetelesini tut, gideceği vakit hesabı görürsün.»

«— Tamam.»

«— Dur, kaçma. Taşları getir, şöyle bir turlayalım.»

Önce Ercüment'e, arkasından Haluk'la Mahmut'a baktı.

«— Bizimkilerin gelmesi uzun sürer, vakit geçiririz düşüncesiyle...»

«— Olur. Domino olmasın ama, başım çatlıyor.»

«— Cigaradan hep.»

«— Laf yetiştireceğine desteleri getir, hırbo! Söyle bir de acı kahve yapsın ustan.»

Çırağı postaladı, Ercüment'e göz kırptı.

«— Abdullah'a iyi geldiydi, sana da yarar herhal.»

«— Hiç sanmıyorum.»

Suratını buruşturdu, elini ensesine attı.

«— Gene de deneyeyim.»

«— Herif ayaklandı, bu yana bakıyor.»

Döndü, Haluk'un gözlerini takip etti. Arka masada oturan muhbir yarı yarıya doğrulmuştu, sağ eli yüzünde, yandan yandan bulundukları tarafı kesiyordu.

"Numaradan burnunu kaşır gibi yapıyor, aklınca suratını göstermeyecek ya. İnadına bakmak, didik didik etmek lazım. İşte böyle. Ne oldu, tedirgin mi oldun?"

Olmuştu. Bocalıyor, kalksın mı çöksün mü karar veremiyordu. Araf'ta kalmış gibiydi, üzerine çullanan nazarları taşıyamıyordu.

"Direnme, otur. Kola iç, lezzo iç, kahve iç, olmadı iskambil falı aç. Sabrımızı sınama."

Sınadı. Ani bir kararla sandalyesini çekti, dört uzun adımda masalarına dayandı.

Eli hâlâ yüzünde,

«— Gidiyorum,» diye homurdandı. «Anlaşılan sizin başka işleriniz var. Uygun olduğunuzda haber salarsınız, yeniden uğrarım.»

Mahmut kimseye bırakmadı:

«— Otur. Tanışacağın arkadaşlar birazdan burada olacaklar, ufak bir işleri çıkmış hepsi o.»

«— İki saat geçti ama, bana kısa süreceğini söylemişlerdi.»

«— İki saat bekleyen bir saat daha bekler,» diye sırıttı Bünyamin. «Zaman dediğin nedir ki, göz açıp kapamaya geçer.»

«— İşim vardı.»

"Muhakkak, ya Devlet Planlamadakileri jurnallemeye gideceksindir ya Maliye mensuplarını..."

«— Bir an önce çıkmam...»

Sinirlendi, kulağının dibinde vızıldayan sese tokat gibi bir hırlama salladı:

«— Bizim de işimiz var, hem de aklının alamayacağı kadar çok! Ama gördüğün gibi sizin karın ağrınız için oturmuş bekliyoruz burada!..»

... baktım hepsi oturuyor, odayı cigara dumanına boğmuşlar. Beni görünce bir surat bir surat, dersin bilmem nelerinin kırığı geldi. Hiç aldırmadım, geçtim masanın başına, 'Abdullah'ın işi çıktı, yerine ben gireceğim, itirazı olan varsa söylesin' dedim. Gıkları çıkmadı. Hızla, fazla kurcalamalarına müsaade etmeksizin talimatları aktarmaya başladım. Çopur suratla fırça bıyık olmasaydı hiç pürüz çıkmayacaktı. Önce çopur olan başladı: O niye öyle, bu niye böyle, berikisi ne olacak, diğerine ne söyleyeceğiz?.. Susmuyor. Her cevaba bir kulpu, her izahata başka sorusu var. Kulağımda hep senin sesin: Sakin ol, sakin ol, sakin ol. Oldum. Tam çopur surattan kurtuldum derken fırça bıyık başladı: Onu oradan alamaz, bunu buraya daldıramaz, teşkilatları eli kolu bağlı dımdızlak orta yerde bırakamazsınız!.. Laf anlayan beri gele. Kulaklarımda gene senin sesin: Sakin ol, sakin ol, sakin ol. Oldum. Sık dişlerini, dedim kendi kendime, çoğu gitti azı kaldı...

«— Yoklar, reis, Genel Merkeze de gitmemişler.»

Mahmut hafiften terlemiş nöbetçiye acıyarak baktı.

«— Sağ ol, Burhan, seni de yorduk.»

«— Estağfurullah, vazifemiz.»

Biraz ıkındı sıkındı, Mahmut'un başıyla yaptığı işaret üzerine,

«— Sana danışmadan, yolüstü deyip, evlerine de uğradım,»

dedi. «Çaldım çaldım, kapıyı açan olmadı.»

«— Saadettin?»

«— Dönerken not bıraktım ama gözüm tutmadı, dinlemekten çok masaların altında iki büklüm sürünmekle meşguldü. Bilardo toplarından biri mi ne kayıpmış. Biraz soluklandıktan sonra tekrar gitmeyi düşünüyorum.»

«— Zahmet olacak.»

«— Katiyen.»

Selâm verdi, beton yükseltinin arkasında bekleyen arkadaşının yanına çekildi.

Bünyamin öfkeyle tısladı:

«— Nerede lan bunlar?»

«— Başlarına bir hâl gelmiş olmasın?»

«— Ne gelebilir ki?»

«— Belli mi olur, Ercü? Allah göstermesin...»

«— Yoktur bir şey, olsa duyardık. Duran okula, Ömer de hastaneye işe gitmiştir.»

Mahmut,

«— Zannetmem,» diyerek elindeki iskambil kartlarını masaya attı. «Duran'ın okul malûm. Ömer dersen, doğumevine ayda bir ya da iki kez gidiyor. Elektrikçi olduğu için idare ediyor, arıza falan olursa, bir de teftiş varsa arıyor, çağırı...»

«— Siz neden söz ediyorsunuz yahu? Ne okulu ne işi? Bugün pazar.»

... peşimdekilerden habersiz, bir yandan yürüyor, bir yandan çay çorba hayali kuruyorum. Keyfim gıcır, iş bitmiş, ertesi gün pazar. Bir ara iyice aşka geldim, ıslık çalmaya başladım. Susuzluktan dudaklarım kurudu da ondan mı, yoksa yaratanın merhametinden mi, beş adım ya öttürdüm ya öttüremedim. Sonra tısss! O esnada da sesi duydum. Döndüm baktım. İndiğim durağın berisinde, saatçi dükkânının sundurması altında bir karartı duruyordu. Korktum, adımlarımı hızlandırdım. Köşe başında durdum, yeniden baktım. Kimsecik yoktu. 'Heyheylenme' dedim kendi kendime. 'Ya pencerenin birinden gölge düşmüştür ya da ağaç gövdesini adam zannedecek kadar gözleri yordun..' Gene de içime kurt girmişti, iyice hızlandım.

O helecan içinde caddeyi bıraktım, daracık bir sokağa daldım. Aklımca kestirmeden gideceğim. Girdiğim sokağı sağından kesen başka bir sokak vardı, basbayağı zifir zindandı. Tam ağzından geçerken diğer uçta karartıyı yeniden gördüm, bu sefer şüpheye yer bırakmayacak şekilde ayan beyandı. Zebellâ gibi upuzun duruyor, dümdüz bakıyordu. Geriye döndüm, yeniden caddeye çıkar, belki... Caddenin sokakla kesiştiği yerde diğer adamı gördüm. Işık arkadan vuruyordu, yüzü karanlıktı, elinde yağlı kara parlayan bir tabanca vardı. Koşmaya başladım...

«— Burhan yeniden Platinin yolunu tuttu. Bir süre oturacak, bekleyecek.»

«— Sonra?»

«— Gelip rapor verecek.»

«— Ocağa telefon etsek ya.»

«— Otur, ortalığı velveleye vermenin lüzumu yok. Ocağa da Genel Merkeze de uğrayacak, nöbetçilere not bırakacak.»

Masadaki iskambil destesini elinin tersiyle ittirdi, kan çanağına dönmüş gözlerini sımsıkı yumdu.

«— Kahve kesmedi mi? İstersen bir tane daha...»

«— Lüzum yok, nasılsa geçmeyecek.»

«— Gripin falan?»

«— Bir kalıp dinamit aldırırsan belki.»

«— Senin kafayı değil, mideyi patlatman lazım. Bir kadeh köpeköldüren[1] yuvarla, bak bakalım bir şeyin kalıyor mu?»

«— Herif bu yana bakıyor.»

... bakışlarını görseydin ne demek istediğimi anlardın. Maraza çıkmadıysa toplantıya yeni katılan iki oğlanın gül hatırınadır. Öyle şevkle dinliyorlardı ki aklıma çaylaklığımız geldi. Aynı merak, aynı iman, aynı arzu. Ne yalan söyleyeyim biraz da bu yüzden katlandım, yoksa çopur suratı da fırça bıyığı da çoktan dehlemiştim. Onlar da anladılar nihayetinde, çenelerini kıstılar oturdular. Toplantı çıkışı çopur suratı sıkıştırdım, elinde bir defter vardı her bir haltı zırıl zırıl yazdığı, zorla al-

---

1 Fiyatı ucuz, içimi sert, alkol oranı yüksek şarap.

dım baktım. Ne gördüm dersin? Gamalı haçlar, hilaller, baltalar, tabancalar... Nedir oğlum bu? Hık mık. Ciddi görünmek için mi yazar gibi yapıyorsun? Gak guk. Söylenenleri aklında tutabilecek misin peki? Kesseler unutmazmış...

«— Tamam, kibarca giydirdim. Kıvranmayı kesecek, paşa paşa kolasını içecek.»

«— Sen giydirmekle yetinmezsin, Bünyamin. Sapıtıp baştan ayağa sıvamadın inşallah.»

«— Niçin sıvayayım, Mahmut?»

«— Bilmem, aklına öyle eser.»

Bünyamin otuz iki diş sırıttı.

«— Al işte.»

«— Abartma, kına niyetine bir tutam çaldım, o kadar.»

«— Eminim kına niyetinedir, yeni gelin ya.»

«— Bir nevi.»

«— Ne demek o?»

«— Hâli hâl değil demek. Yüzgörümlüğü endişesiyle havale nöbeti geçiriyor, kapıda beliren her müdavimle harareti biraz daha artıyor. Bahse varım, kahvehane yükünü tutmadan tüyecek.»

«— Ne yapacağız?»

«— Bilmem.»

«— Ha, Ercü?»

Cevap vermedi, elini çenesine atarak başını hızla iki yana çevirdi.

Boyun omurlarından rahatlatıcı kütürtüler yükseldi.

«— Saat kaç?»

... tahminim on iki falandı. Bağırdım, imdat istedim. Evlerdeki lâmbalar söndü, sokak iyice karardı. Yüksek sesle avazım çıktığı kadar haykırmaya başladım. Bir yandan koşuyor, bir yandan da deli gibi böğürüyordum. İlk ateşi o sıra duydum. Önce anlamadım, kalbim öyle küt küt ediyor, kulaklarım o kadar uğulduyordu ki ardım sıra yükselen patlamayı kunduralarımın sesi zannettim. Sonra kurşun kulağımın dibinde vızıldadı. 'Ateş ediyorlar' dedim. 'Öldürecekler, oğlum İsmet...'

Gözlerim karardı, ayaklarım birbirine dolandı. Az daha düşüp bayılacaktım. Gocuğumu delen, cebimdeki anahtarları çangırdatan o mermi resmen hayatımı kurtardı. Anında toparladım, hacıyatmaz misali fırladım. Zikzaklar çiziyor, sağa sola şaşırtmaca veriyordum. Baktım ki ben dolandıkça yetişiyorlar, aldım dümdüz yatırdım. 'Koşarken adam vurmak zordur, nasıl askerlik yaptın?' diye de veryansın ediyordum. Sonra aklım hepten gitti. Arayı açmamdan olsa gerek, tabancalarına davrandılar. Bu sefer tek tük değil, şarjör şarjör boşaltıyorlar: Ciyuv, ciyuv, ciyuv!.. Ağlıyor, yalvarıyor, Allahıma dualar ediyordum. Bir ara ölmüş anamı bile çağırdım. Cevap: Ciyuv, ciyuv, ciyuv!.. 'Kaçmak neye yarar, şimdi vuracaklar, şimdi kürekkemiğin parçalanacak, şimdi kan revan içinde devrilip kalacaksın' dedim. 'Kaderine razı ol, dur durduğun yerde...' Duramadım, bacaklarıma, ayaklarıma laf geçiremedim. Gemi azıya almış beygir, kuyruğuna basılmış it gibi koşuyor, koşuyor, koşuyordular. Ne sokak vardı artık ne ev. Kocaman bir karanlık sadece. Bir de kulağımın dibinde vızıldayan kurşunlar. Sonra o sesi duydum, sanki melekler havada kanat çırpıyorlardı. Düdükler çalıyordu, inanabiliyor musunuz? Birbiri ardınca yırtılır gibi, alt alta üst üste bekçi düdükleri...

«— Gene kıvranmaya, bozuk çalmaya başladı.»

«— Gördüm.»

«— Ne yapacağız?»

«— Yapacak bir şey yok, sabahtan beri bekliyor, haklı.»

«— Öğlen oldu harbiden,» diye homurdandı Bünyamin. «Duran'la Ömer'den tık yok.»

«— Biraz daha bekleyelim, Burhan gelmek üzeredir.»

«— Boş ver, daha fazla oyalamayalım.»

... oyalanmayacak, boşa vakit öldürmeyecek, döner dönmez başlayacaklar hazırlıklara. Problem çıkacağını, baş ağrıtıcı bir durumla karşılaşacağımızı sanmıyorum. Can kulağıyla dinlediler, söylediklerimi kelimesi kelimesine ezber ettiler. Çopur suratla fırça bıyığı tekrar tekrar sınava çektim, noksan harf yok. Anlayacağın, mekanizma kuruldu, saat işlemeye başladı. Ne

zaman istersek tetik o zaman düşecek...

«— Başka zamana mı bırakacağız şimdi?»
«— Giderse vallahi geri gelmez.»
«— Bence de.»
«— Ertelemeyelim, yok, iş acil. Abdullah haber bekliyor.»
«— Nasıl halledeceğiz?»
«— Git konuş, yarın kaçta nerede buluşacaksanız karar verin. Sonra Duran'la Ömer'e anlatır, buluşma yerine beraber gidersiniz.»
«— Ya gelmezlerse, bugün görüşemezsek yani?»
«— Gebermediler ya.»
Haluk sustu, önüne baktı.
«— Kalk, haydi,» dedi Bünyamin. «Herif pencereden atlamaya hazırlanıyor.»

... atlattım ama gene de işim bitti, öldüm ben. Evimi barkımı, işimi dükkânımı öğrendiler, kurtuluş yok, deşecekler... Gülün siz, gülün siz. Beni bir vuracaklarsa sizi on, yirmi, otuz vuracaklar. Yüz defa, bin defa kurşunlanacaksınız, evet. Ben bir garip çakalsam siz kanlı kurtsunuz çünkü. Ben kümeslerine dadandıysam siz kınalı kuzularına, koçlarına, iki canlı koyunlarına daldınız. Ben yumurtalarını aşırdıysam siz aziz belledikleri varlıkları boğazladınız. Yetmedi, köylerine, kızanlarına saldırdınız. Hâlen de saldırıyorsunuz. Öldürecekler sizi, Duran. Öldürecekler sizi, kardeşim. Kanun böyle çünkü. Her kim ki yurda yuvaya dadanır, zemherinin aç canavarı dahi olsa, inine kadar kovalanacak, karanlık kovuğunda kurşunlanacaktır. Dünyanın her yerinde böyledir bu, kanundur!

karaman'ın koyunu sonra çıkar oyunu

«— Alçak, aşağılık herif! Hâlen böğürüyor bak. Çıkacaksın yukarıya, 'Kim kimi vuruyormuş lan' deyip...»

İsmet'in oturduğu iki katlı evin dış kapısında durmuş, küfürlerle, tehditlerle inleyen merdiven boşluğuna bakıyorlardı.

«— Boş ver, reis, deliyle çuvala girme.»

Israrcı olmadı. Gürültüyle gırtlağını temizledi, eşiğe doğru kocaman bir balgam yolladı.

Ömer'in çekiştirmesine riayet etti, kaldırıma döndü.

«— Delirmiş hakikaten. Durduk yere asabımızı bozduk, keyfimizi kaçırdık biz de. Keşke gelmeseydik.»

Silkelendi, ay yıldız dövmeli kolunu nazik pençelerden kurtardı.

Ağır ağır yürümeye başladılar. Güneş tepeye yerleşmiş, kirli beyaz uzanan daracık sokağı abluka altına almıştı. Sıcağa, toza, pencerelerden püsküren azar ve tehditlere rağmen, iki öbek halinde toplaşmış çocuklar bağrışıp tepiniyor, bir kısmı cicoz oynarken diğer kısmı, eski püskü bir fırıldağın etrafını gökkuşağı gibi dönen yeni fırıldaklarla kuşatmaya uğraşıyorlardı.

Mızmızlanan, öfkeye tutulan, heyecanla tezahürat yapan gürültülü kalabalığın arasından ittire kaktıra sıyrıldılar, aynı tozlu kaderi paylaşan kardeş sokakları geride bırakarak caddeye çıktılar.

«— Acıktın mı?»

«— Biraz.»

«— Ne yapalım, burada mı yiyelim?»

«— İstiyorsan Platine kadar dişimi sıkarım.»

«— Yok, madem acıktın, yolun karşısındaki lokantaya dalalım. Bir yandan ziftlenir, bir yandan da meseleyi çözmeye çalışırız.»

Karşıya geçtiler, camekânlı büyükçe lokantaya girdiler. Hamle eden garsonu çalımladılar, boya lekeleriyle kaplı tulumlar kuşanmış üç işçinin oturduğu masanın soluna kuruldular.

Çay içen, sigaralarını, kurşun kalemlerini sallayan boyacılar, elden ele geçirdikleri bir kâğıt parçasını didikliyor, hararetle tartışıyorlardı.

Bildiri okuduklarından şüphelendi. Yavaşça dikildi, kâğıdı görmeye çalıştı. Üzerinde at başı figürü bulunan bir yarış bülteniydi.

Merakı söndü, kös kös oturdu.

«— Ne yiyeceksin, reis?»

«— Yemeklere baksa mıydık?»

«— Olur.»

Garsonu ikinci kez çalımladılar, mutfakla salonu birbirinden ayıran tezgâha yöneldiler.

Buğulu camın arkasında boy boy kaplara bölünmüş yemekler, iştah açıcı kokular eşliğinde emre amade bekleşiyorlardı.

Üstünkörü incelediler, tezgâhın arkasındaki aşçıya âdet yerini bulsun kabilinden birkaç soru sordular.

Ömer etli kuru fasulye, pilav, ayran söyledi.

"Ben ne yesem? Çeşit çok olunca kafam karışıyor."

Baktı, inceledi, kadınbudu köftede karar kıldı. Önden çorba, arkadan Kemalpaşa tatlısı istedi.

Oturmalarıyla beraber siparişler masaya sıralanmaya başladı.

«— Başka emriniz?»

«— Olursa bildiririz.»

Garson hesap isteyen boyacılara yöneldi.

«— Çalımı yedi ya, sinirlendi.»

«— Galiba.»

«— Aşağı kalır yanın yok, inadına kuru fasulye söyledin.»

«— Yok, öyle biberli salçalı görünce canım çekti.»

«— Bırak numarayı, anlamıyor muyum, Yavuz'un ziyafetine gidemediğimiz için intikam alıyorsun.»

Ömer cevap vermedi, masadaki bardakta rulo hâlinde duran kâğıtlardan biriyle kaşığını ovalamaya girişti.

«— Suç senin, yedirdin tostu, üstüne de ayran, şiştik kaldık. İnsan acıkmayınca dünyanın en güzel yemeği de olsa canı çekmiyor. Üstelik, 'Kalk git, nasıl olsa beni çağırmamıştır, gelmediğime memnun bile olur' dedim, değil mi? Hem dinlemi-

yorsun hem nispet yapıyorsun.»

Ömer sırıtma pozu takındı. Tuzluğu bıraktı, çatalı aldı, buruşmuş kâğıt parçasıyla sildikten sonra ayran bardağına daldırdı.

«— Mühim değil, reis. Ne olacak, dün yiyemedik bugün yiyoruz işte.»

«— Ee, ne demeye surat ediyorsun o vakit?»

«— Fasulye değil, Yavuz'la başka dalgamız vardı. Ailesi, 'Ne zaman evlenecek bunlar, çocuğun geldiği ettiği bile yok' diye şikâyetleniyormuş. Oturur konuşur, bir plan yaparız diyorduk.»

«— Planla olmaz, bir kutu baklava kapacak, kırılmış gönüllerini, soğumuş kalplerini alacaksın.»

Birkaç öğüt daha sıralayacaktı ama kaşığına davrandığını görünce vazgeçti.

Birebir taklit etti, hafiften tütmekte olan mercimek gölüne daldı.

"Bozulmuş, belli. Kuyruğu dik tutmaktan geri kalmıyor ama. Mühim değilmiş. Basıp gideydin, kim dedi sana kene gibi kıçıma yapış diye? Yalnız bırakamazmış. Sosyetik fino köpeğiyiz sanki, üstümüze kalkacak sokak itlerinin kanını içecek."

Sol kaşını dikti, kaçamak bir bakış fırlattı.

Başka havalardaydı. Önündeki tabaklara kapanmış, pilav, fasulye, ekmek sepeti üçgeninden devşirdiği lokmaları avurtlarına doldurmaya sardırmıştı.

"Tıkın dur patlayasıya, çemeni de eksik olsun."

Çorba kâsesini ittirdi, kadınbudu köfteleri çatalıyla paraladı.

"Haksızlık mı ediyorum? Bir bakıma. Ne yapayım, birader, ağrıma gidiyor. Millet can derdinde, kan revan boğuşuyor, bizimki karı peşinde."

Ömer'in gözlerini üstünde hissetti. Çiğnediği lokmaları ayranla sulamak için doğrulmuş, başını geriye doğru atmıştı, gözbebekleri sakin, bakışları ifadesizdi.

Bardakla birlikte gözlerini de indirdi, uçları beyaza batmış bıyıklarıyla tebessüm etmeye çabaladı.

"Çocuk işte, hâline bakmadan muhafızlığa soyunuyor."

İçinde bir gevşeme hissetti.

İttirmeye, üstünü kapatmaya çalıştı ama başaramadı:

«— Ne zaman gideceksen haber ver, izinlisin.»

Ömer bu kez sahiden gülümsedi.

Son kaşık darbelerini iştahla salladı, tabakları tarumar etti. Çiğnedi, yutkundu, diliyle avurtlarını yokladı. Bardaktan yeni bir kâğıt parçası çekti, dudaklarını, ayrana doymuş bıyıklarını bastıra bastıra sildi.

Yumuşak, neredeyse cana yakın bir sesle,

«— Ne diyorsun, reis?» diye sordu. «İsmet'in anlattıkları doğru mu sence?»

«— Bakacağız, önce tatlımızı zıkkımlanalım.»

Esmer, şırası bol Kemalpaşa topunu iki taksit hâlinde gövdeye indirdi. Hunhar bir çatal darbesiyle tabaktaki diğer topu şişledi, arkadaşının kaybolduğu dönüşsüz yola postaladı. Üçüncü parçaya daha nazik davrandı: Çatalı altına kaydırdı, yarasız beresiz, şıralarını döke damlata ağzına attı.

Bir bardak su içti, işaretparmağıyla bıyıklarını kuruladı.

«— Kanaatin ne?»

Ömer zaman kazanmak için elini cebine daldırdı.

«— Bir dal da bana ver.»

Sigarayı aldı, dudaklarına yapıştırdı.

«— Yakmayacak mısın?»

İncecik alev damlasına uzandı, yaktı.

«— Kafanda bir şeyler oluşmuştur herhâlde.»

«— Emin olamıyorum ki. İçimden bir ses, 'Allah bir dese de inanma, sahtekârın teki bu elektrikçi' diyor, diğeri, 'Ödü patlamış herifin, ne demeye yalan söylesin' diye...»

«— Söylemediği kesin. Doğruyu söylüyor mu lâkin, orası şüpheli.»

«— Nasıl yani?»

«— Ya korkudan şeşi beş görüyor yahut başına gelenleri manidar kılmak için senaryo yazıyor. Durulsa, uydurmadan, kendince yorumlamadan olduğu gibi anlatsa...»

«— Boşları alayım mı, abi?»

İlkokul talebesi görünümlü komiye soğuk soğuk baktılar.

Ömer başını salladı, oğlan masadaki enkazı toplamaya gi-

rişti.

«— Çay var mı? Tazeyse getir ama.»

«— Usta yeni demlemişti, tavını aldıysa getireyim.»

Üst üste istiflediği bulaşıkları servis tepsisine aktardı, elindeki bezle masayı sildi. Tepsiyi yüklendi, sarsak, tedirgin adımlarla mutfağa yollandı. Eşikte tökezler, devirir gibi oldu ama son anda toparlamayı, kapıdan sağ salim geçirmeyi başardı.

«— El kadar sabileri çalıştırıyorlar artık,» homurtusuyla hayıflanmaya yeltendi Ömer, gözlerinde üzüntüyle karışık bir kınama ifadesi vardı. «Hâlbuki okula gitmesi, derslerine bakması lazım.»

«— Bırak hayatı öğrensin sıpa, daha avuç içi kadar tepsiyle baş edemiyor... Bak şimdi de çayları dökecek.»

Çocuk, mutfaktan çıkmış, korku dolu küçük adımlarla ilerliyordu.

Gözlerini bir bardaklara, bir adımladığı zemine döndüre kaydıra yaklaştı, apaçık bir rahatlamayla masaya dayandı. Gülümsedi, çayları bıraktı. Bardaklar sarsılmış, plastik altlıklardaki şekerler ıslanmıştı.

Ses etmediler, işinin başına dönmesi için serbest bıraktılar.

Ömer, hızla eriyen şekerleri çay kaşığının yardımıyla bardağına aktardı.

«— Sence uyduruyor mu?»

«— Tam değil.» Bardağı çekti, şeker attı, ağır hareketlerle çınlata çınlata karıştırdı. «Ama kafasından bir hikâye yazmış, direkt onu anlatıyor: Dükkândan çıkıncaya kadar beklemişler, durağa kadar peşinden süzülmüşler, aynı troleybüse binmişler, aynı durakta inmişler... Falan filan.»

«— Ya doğruysa?»

«— Nasıl olacak? Akıl var izan var, sen olsan onca zahmete girer, evine kadar izler misin?»

«— Yok.»

«— Yok tabii. Madem dükkânın önünde bekledin, çıkar çıkmaz...»

«— Doğru.»

«— Takibe kalkışman için, aynı evde kaldığından şüphelendiğin başka hedeflerin de olmalı ki aldığın riske değsin. Gör-

dük, belâ bir karıyla dünya yansa umurunda olmayacak bir veletten gayrısı yok.»

«— Mahallede mi beklediler?»

«— Öyle olmalı.»

«— Temiz olduğunu söylemişti, paso Kayserililer oturuyormuş.»

«— Bu da yeni moda, kime sorsan, 'Bizim memleketten hain çıkmaz' diye horozlanıyor. Anasını sattığımın solcuları sanki uzaydan geliyor.»

«— Belki orada da vardırlar, mahallede yani.»

«— Muhakkak. Lâkin mevzu bu değil, bence işin içinde başka bir iş...»

«— Gene bir dümen çevirdi, birilerinin canını mı yaktı?»

«— Tam üstüne bastın.»

«— Anlatmaz mıydı?»

«— Farkında mı bakalım.»

«— Neyin?»

«— Kimin tavuğuna kişt dediğinin.»

Tespihini çıkardı, üst üste taklalar attırdı.

«— Bence öyle oldu. Son zamanlarda kimseye kazık atmadığı için aklına gele gele solcular geliyor. Hâlen balıkçı sevdasında, 'Herifi hacamat ettirdim, peşime düştüler' diye kuruyor.»

«— Olabilir mi? »

«— Nasıl olacak?»

«— Balıkçı solcuysa?»

«— Solcu olsa ne olur, futbolcu olsa kaç yazar? Suratını doğrayanları İsmet'in kışkırttığını nereden bilecek, müneccim mi?»

«— Doğru ya.»

«— Başka sipariş verecek misiniz? Hesabı getireyim mi?»

Garsondu, elinde kâğıt kalem, yüzünde eğreti bir sırıtma, 'Yemeğinizi yediniz, çayınızı içtiniz, artık kalkın gidin' havası çalıyordu.

«— Hayırdır, grev mi ilan ettiniz?»

«— Anlamadım.»

«— Kovuyorsun da.»

«— Estağfurullah, beyefendi, öyle boş boş oturduğunuzu

görünce...»

«— Ne boşu, muhabbet ediyoruz burada.»

«— Pardon.»

«— Almayalım, iki çay gönder yerine.»

Garson uzaklaştı.

«— Zibidi! Aklınca yediği çalımların acısını çıkaracak. Bunların alayı böyle, en iyisi sopalık.»

Meraklı gözlerle bakan kasa görevlisine, kepçe nöbetine durmuş tombul aşçıya bir şarjör kızgın nazar boşalttı. Görevli, haşır neşir olduğu bozukluklara kapandı, aşçı buğulu camların arkasına devrildi.

Hızını alamadı, mutfak kapısında beliren komiyi yukarıdan aşağıya taradı. Oğlan sarsıldı, sağa sola yalpaladı ama ayakta kalmayı başardı.

Ağır aksak yaklaştı, tavşankanı bardakları masaya bıraktı. Plastik altlıklar nemli, şekerler ıslaktı.

«— Madem döküyorsun, tepsiyle taşısana, behey akılsız! Acındırma, git şeker getir.»

Oğlan hızla mutfağa yöneldi, bir kâse şekerle döndü.

«— Özür dilerim, abi.»

«— Babandan dile, belki everir.»

«— Hı?»

«— Hı değil, yallah!»

Kaçar gibi uzaklaşan kominin arkasından hınçla baktı.

«— Sıpa! Sen de, 'Otursun evinde ders çalışsın' hevesindesin. Serde böyle sakarlık, izansızlık varken kerrat cetvelini de döküp saçar bu.»

Ömer herhangi bir yorumda bulunmadı, şeker atıp bardağını karıştırmakla yetindi.

«— Bir cigara daha verecek misin, yoksa veledizinayı yollayıp bakkaldan mı aldırayım?»

Sigarayı kaptı, takiben beliren alev damlasına yapıştırdı.

«— Ne diyordum?»

«— Balık...»

«— Balıkçının işi olamaz, bilmesinin imkânı yok çünkü. Lâkin İsmet öyle olduğunu düşünüyor. Niye? Tek makul açıklaması olabilir: Bu sıralar başkaca kimsenin paçasına yapışma-

mıştır.»

«— Daha önce de söylediydin.»

«— Neyi?»

«— Son dediğini. Tavuk, kişt falan.»

Boş boş baktı, ışıktan yoksun gözlerini kımıltısız gövdenin üstünde yukarı aşağı dolaştırdı.

Ömer, izahatı, hatırlatma faslını atladı, bıkkın bir edayla en uzak ihtimale yöneldi:

«— Belki tesadüftür, boşa kurcalıyor, kafamızı ağrıtı...»

«— Tesadüf olamaz, işin içinde silâh var.»

«— O zaman mahalle.»

«— Bir de balıkçı.»

«— Ama daha az önce dedin ki...»

«— Balıkçı yaptırdı anlamında söylemiyorum, balıkçıyla ilgisi olabilir.»

«— Nasıl yani?»

«— Bu meseleye en çok içerleyen kim?»

«— Bilmem, balıkçıdır herhâlde.»

«— Ondan hariç.»

Cevap gelmedi.

«— Kim olacak, bizim sapık oğlanlar. İtiraz etme de düşün: Helâ aynasını tuz buz eden, 'İs... İs... İsmet' diye debelenen, dokunmayın lafını analarına sövülmüş gibi irkiltiyle karşılayan... Daha sayayım mı?»

Ömer'in yüzü düştü.

«— Onlar yapmış olamaz, yapsalar dükkânın önünde...»

«— Balıkçıyı dükkân çıkışı alaşağı etmediler ama, evine kadar takip ettiler, unuttun mu?»

«— O başka.»

«— Hiç de bile, tıpkısının aynısı. Gene dükkânın önünde pusuya yattılar, gene mahallesine kadar izlediler, ıssız bir yer bulunca da...»

«— Sanmıyorum, takip fikri sakat. Onlar İsmet'i tanır İsmet onları. Yüz yüze gelseler ne uyduracak, ne söyleyecekler?»

«— Yalan mı yok? 'Balıkçıdan dolayı arkanı kollamaya çıktık' derler, 'Gördük, hâl hatır soralım istedik' derler. Düşünsene, nesinden şüphe edecek? Pirelense bile bahane hazır: Ne

izlemesi? Biz seni sağ salim evine kadar...»

«— Niye takip etsinler ki, reis, akılsız yeniyetme oğlanlar bunlar.»

«— Akılsız oldukları için gizlice takip ediyorlar ya. Ne gerek var? Herif yalnız, takıl yanına, korumasıymış gibi mahalleye kadar refakat et. Kuytu bir köşe bulunca da...»

Çayına uzandı. Bitmişti.

Dibi görünen ince belli bardağı elinin tersiyle ittirdi, tespihine sarıldı.

«— Üç aşağı beş yukarı böyle olmuştur. Bizden korktukları, silâh sesine devriye gezen nöbetçilerin üşüşeceğini, en iyi ihtimalle karakoldan polislerin geleceğini bildikleri için herifi dükkânda vurmaya cesaret edememişlerdir.»

Olay birden ana hatlarıyla zihninde canlandı: Nur Elektriğin önünde pusuya yattı, dükkânı kilitleyen İsmet'in peşinden seğirtti. Caminin yanındaki sokağa daldı, parkın içinden durağa çıktı. Kalabalığı siper etti, troleybüse bindi. Arka koltuğa oturdu, iyice gömüldü. İneceği yeri kaçırdığı için mızıldanan ince uzun silüetin arkasından asfalta süzüldü, dip köşelere sindi. Gözledi, bekledi, ilerledi. En dar, en zifiri sokakta açık etti, silâhına davrandı. Tetiğe üst üste çöktü, yılansı hareketlerle kaçmaya başlayan gövdenin arkasından kurşunlar yağdırdı...

«— Kalk, Ömer. Bir an önce bulmamız, pislik ikiliden hesap sormamız lazım.»

Ayaklandılar.

Ömer doğruca kasaya yöneldi. Hesabı ödedi, para üstünü aldı, koşar adım kapıya atıldı.

«— İyice soruştursak, reis, belki başkaları...»

«— Soruşturacağız, merak etme. Önce silâhlarını teslim alacak, arkasından kaç mermi verilmiş, kaçı duruyor, bir bir sayacağız. Eksikse saydırmak nasıl olurmuş bizzat göstereceğim.»

İKİNCİ BÖLÜM

GÖZ

uzun ince bir yoldayım
gidiyorum gündüz gece

«— Sana anlatmadım, değil mi? Geçen hafta nöbetten çıkmış tam eve yollanıyordum ki şu çiçekliğin dibinde bir karartı seçer gibi oldum. Sanki elinde tabanca vardı da üstüme doğrultmuş vaziyetteydi. Hâlâ irkiliyor, aklıma geldikçe ürpermekten kendimi alamıyorum.»

Seyfi merakla yan taraflarındaki çiçekliği inceledi. Üstü bodur ağaççıklar, solmaya yüz tutmuş çiçek öbekleriyle kaplıydı, egzoz dumanından, tozdan griye dönmüş –bir zamanlar ak– betonuyla ancak bir adamın göğsüne gelecek yükseklikteydi.

«— Gece gece vehmetmişsindir, Tuncay. Alelâde bir çiçeklik. Biraz irice ama altında saklanılacak kadar değil.»

«— Ben ne gördüğümü biliyorum.»

Cümledeki karanlık vurgu, tonlamanın içine sinmiş dehşet, kuşkulanmasına neden oldu.

Başını çevirdi, tekrar baktı. Aynıydı: kısa, yayvan, kirli. 'Yapma allasen' itirazıyla dönmek üzereyken bir bulut kümesi güneşin önünü aldı, ışığın açısıyla birlikte manzara da değişti. Biraz önceki derbeder masumiyetten eser yoktu, çevresini kuşatan ağaçların koyu gölgeleriyle perdelenen çiçeklik, değil bir adam, dibinde ordu saklasan fark edilmeyecek meşum bir kovuğu andırıyordu.

«— Demedim mi?»

«— Ha?»

«— Bak nasıl korkutucu görünüyor.»

«— Karanlıkta hep öyle olur. Şekiller bozulur, nesneler acayipleşir, el kadar kedi koca kaplana, koca kaplan...»

«— Kedi falan değildi.»

«— Keşke kontrol etseydin.»

«— Keşke.»

Sustu, gözlerini yere eğdi. Sağ eli dirseğinden bükülmüş, kemerine takılı tabancanın kabzasına dayanmıştı.

Seyfi'nin içi acıdı. Boştaki koluna dokundu, kibarca kaldı-

rımdan inmesini sağladı.

«— Dikilip durmayalım, cadde sakin.»

Hızlı adımlarla yolun karşısına geçtiler, sımsıkı kapalı, hiçbir hayat emaresi taşımayan Nur Elektriğin hemen sağındaki yolağzına yöneldiler.

Tatlı bir meyille aşağıya doğru uzanan 17. Sokak sessiz ve tenhaydı, kaldırımlara dizilmiş heybetli çınarlar yapraklarını, dallarını usulca kımıldatarak etraflarına hoş bir ferahlık hissi yayıyorlardı.

Yan yana, konuşmadan, etraflarına bakmadan yürüdüler. 3. Cadde'yi geçtiler, 17. Sokağın 15. Sokak'la kesiştiği köşe başında eski ama ölümcül bir tank edasıyla nöbet tutan elektrik trafosuna yanaştılar.

Yavaşladılar, alt başta sessiz sedasız yatan 1. Cadde'yi seyrettiler.

«— İnsanın evi kadar güzeli yok.»

Tuncay canlanmış, ileri atılmıştı, iç sıkıntısının doruğa ulaştığı, bir an önce evlerinin emniyetine kavuşma isteğine dönüştüğü belliydi. Koşturuyor, sol kolları üstünde bulunan 15. Sokağa sapmak için acele ediyordu.

«— Yavaşla, aslanım, arkamızdan atlı gelmiyor.»

Uyarı hem utandırdı hem rahatlattı.

«— Dalmışım, kusura bakma.»

Devinen gövdesini, telâşlı bacaklarını olağan ritmine geri döndürdü.

Yan yana geldiler, eşzamanlı bir manevrayla sola döndüler.

15. Sokak, karşılıklı akan apartmanları, peş peşe dizilmiş otomobilleri, kaldırımlara sıralı ağaçlarıyla sere serpe uzanmış, mahmur, dalgın, yatıyordu.

Kısa, gevşek adımlarla oturdukları apartmana yöneldiler.

«— Evde ekmek var mıydı?»

«— Yok, dün gece sen uyuduktan sonra kalanını yedim.»

«— Aklım kesti, bu komiserlik sınavını birincilikle geçeceksin. Ders kitaplarını hatmetmeden uyumak yok.»

«— Bir de boğazımı tutabilsem.»

«— Pilav da gitti yani, öyle mi?»

«— Biraz var. Yeter mi bilmiyorum. İstersen bakkaldan yu-

murta alalım, menemen yaparız.»

«— Boş ver, bir kâse yoğurt işimizi görür. Bol sarımsaklı bir cacıkla...»

«— Tamam, sen çık, ben bakkala uğrayayım.»

«— İki de bira al, yemeğin üstüne soğuk soğuk yuvarlarız.»

«— Olur.»

«— Paran var mı?»

«— Yazdırırız.»

Ayrıldılar. Seyfi sağ taraftaki apartmana, Tuncay tam karşı kaldırımda bulunan bakkal dükkânına yürüdü.

Diğer binalara nispeten biraz daha geriye çekilmiş, sokakla dargın gibi duran elli altı numaralı apartmanın zemin katındaydı dükkân. Kaldırımla arasında bahçe duvarı niyetine bir karışlık bir beton yükselti vardı. Sokağa paralel ilerliyor, birkaç metre sonra koruma altına almaya çabaladığı binayı çırılçıplak bırakarak beton zeminin çukurları arasında kayboluyordu. Cephesi açıkta, sağı ve solu –arka taraftaki loş bahçeye doğru uzanan– koridorumsu iki boşlukla çevrelenmiş apartman, bu hâliyle savunmasız, tek başına bir görüntü veriyordu. Hemen sol tarafta yer alan girişi, üstüne abanan komşu binanın, kaldırımdan içeriye taşan kokarağaç kümesinin gölgesi altında ezilmişti.

Daireden bozma, demir parmaklıklarla çevrili, tavanından plastik top fileleri sarkan dükkânın önünde durdu, bakkalın uzattığı torbaları yan yana dizmekle meşgul genç kadının işini bitirmesini bekledi.

«— Başka isteğiniz var mı, Nalân Hanım?»

«— Yok, teşekkürler.»

«— Rica ederim.»

Kadın, siparişlerini topladı, parasını ödedi, yan dönerek, Tuncay'ı süzmeyi ihmal etmeden, elli altı numaralı apartmanın loş girişine doğru yürüdü gitti.

«— Hoş geldin, komiserim.»

«— Hoş bulduk, Hamdi Bey. Ne var ne yok?»

«— Bildiğiniz gibi: karaborsa, zam, kuyruk, üstüne de anarşi. Ye Memet ye, anlayacağınız. Siz nasılsınız, Seyfi amirim nasıl?»

«— İyiyiz, sağ ol.»

«— Valla her sabah içim cız ediyor, akşam eve ekmek götürebilecek miyim, ekmeği bırak, sağ salim kapıya varabilecek miyim diye. Ne olacak böyle, komiserim? Halkçı Ecevit dedik, önlerse zammı zulmü o önler dedik, oy verdik. Hiçbir icraatını görmüşlüğümüz yok, nah buramıza geldi!»

Saydı sıvadı.

Sesini çıkarmadı, sabırla dinledi. Her gün duyduğu türden şikâyetlerdi, alıştığını düşündüğü türden. Gene de içi sıkıldı.

«— Kusura kalma, senin de başını ağrıttım. Öyle dolmuşum ki kendimi tutamıyorum. Söylemesi ayıp, akşamları evde televizyona verip veriştiriyorum. Daha doğrusu veriştiriyormuşum, farkında bile değilim, hatun söyledi de aydım. Gayrı sen düşün içimin yangınını.»

«— Ne diyeyim? Allah hepimizi bildiği gibi yapsın.»

«— Beni daha beter yapsın,» diye güldü bakkal. «Gene çeneye daldım, sipariş almayı unuttum. Buyur, dükkân senin.»

«— Estağfurullah. Bir kâse yoğurt, bir somun, iki de bira rica edecektim.»

«— Başım üstüne.»

Yassı buzdolabından bir kâse yoğurt, iki bira şişesi aldı, ayrı ayrı torbalara koydu. Ahşap kasada yan yana yatan ekmekleri inceledi, iyi pişmiş kıtır kıtır bir somun seçti. Gazete kâğıdına sardı, yoğurdun üstüne attı.

«— Yazıyorum.»

«— Sana zahmet.»

Sol taraftan, koridorumsu boşluktan geçkince bir kadın çıktı. Ağır ağır yaklaştı, bakkal dükkânının kıyısında durdu.

«— Merhaba, Aynur Hanım.»

Bakkalın üzüntü dolu bakışlarını takip etti, yan gözle kadına baktı. Öylesine bir entari geçirmiş, örgü işi siyah bir şala sarınmıştı, dağınık saçları, şiş ayak bilekleri, şıpıdık terlikleriyle canını dışarıya zor atmışa benziyordu. Yüzü solgun, iri gözleri ıstırap doluydu.

«— Nasıl oldunuz, iyileştiniz mi?»

Kadın, derinden gelen hışırtılı bir sesle,

«— Yok,» diye yanıtladı. «Kendiliğinden geçeceğe de ben-

zemiyor, tek çaresi ameliyat.»

«— Yapmayın.»

Bakkal, veresiye defterini kaldırmış, tezgâhın arkasındaki yerini almıştı.

«— Kesin çözüm müymüş peki?»

«— Öyle diyorlar.»

«— Olun kurtulun o zaman.»

«— Korkuyorum.»

O kadar yalın, o kadar doğal bir biçimde söylemişti ki bakkalı da Tuncay'ı da şaşalatmıştı.

«— Dünya güzel, can tatlı.»

İçi karmakarışık oldu. Kurtulduğunu sandığı sıkıntı, utanç, suçluluk duygusu olanca gücüyle geri döndü, çiçekliğin, gölgeye sinmiş karartının, kürekkemiklerinde dolanan soğuk ürpertinin, koşar adım kaçışının hatırasıyla birlikte omuzlarına çöktürdü.

«— Benim işim tamam mı?»

Cevabı beklemedi, kesekâğıtlarını kaptığı gibi yüz geri etti.

«— Seyfi amirime selâm!»

Duymazdan geldi, hızlı adımlarla karşı apartmana yöneldi. Dış kapıyı çarptı, merdivenlere atıldı. Koridor serin, basamaklar tozluydu. İkişer üçer tırmandı, yedi numaralı dairenin kapısında durdu. Coşmuş soluğunu, telâşlı ciğerlerini sakinleştirmek için bir süre bekledi, cebinden çıkardığı anahtarı kilide daldırdı.

Eşikten geçer geçmez kesif bir yanık kokusuna tosladı.

«— Isıtırken dalmışım, pilavın dibi tuttu.»

Seyfi, mutfak kapısında dikilmiş mahcup gözlerle bakıyordu.

«— Yetecek miktarını kurtarmayı başardım ama. Hayırdır, geç kaldın.»

«— Hamdi'yle lafladık.»

«— Ne diyor halkçı bakkalımız?»

«— Her zamanki terane.»

Ayakkabılarını çıkardı, şapkasını askılığa astı.

«— Ne yaptın?»

«— Pilav hazır. Hıyarları doğradım, sarımsak dövdüm, sof-

rayı bile kurdum.»

«— Yoğurt burada. Dur yardım edeyim.»

«— Lüzum yok, git üstünü değiştir.»

«— Peki.»

Kesekâğıtlarını uzattı, üniformasından kurtulmak için odasına yollandı. Salondan geçerken masaya göz attı. Çiçekli naylon örtünün üstünde iki su bardağı, plastik sürahi, iki de kaşıktan başka şey yoktu.

Odaya girdi, üniformasını çıkardı, aynalı tek göz dolaba astı. Uzun kollu bir tişört aldı, sırtına geçirdi. İnce fitilli, diz kısımları eprimiş kadife pantolonu giydi, paçalarını sıvadı. Alt çekmeceden bir çift çorap aldı, banyoya yöneldi.

Ayaklarını yıkadı, eski bir havluyla kuruladı, lavaboya tutunarak temiz çorapları giydi. Ellerini sabunladı, yüzüne su çarptı.

Çıktığında masanın üstü kalabalıklaşmıştı, domatesli bulgur pilavı dolu tabaklara kuru nane bezeli iki cacık kâsesi, dilimlenmiş ekmek, dörde bölünmüş bir baş kuru soğan eşlik ediyordu.

«— Gel, haydi. Yandı, üstüne bir de soğumasın.»

Karşılıklı oturdular, atıştırmaya başladılar. Pilav lezzetli, cacık ferahlatıcıydı. Kısa sürede tabaklarını boşalttılar.

«— Sigara yakma, çay koydum, birlikte tellendiririz.»

«— Hani bira içecektik?»

«— Daha erken, geceye doğru hakkından geliriz, buzdolabında soğusunlar.»

«— Patlamazlar, değil mi?»

«— Yok, bu kez buzluğa koymadım.»

«— İyi, temizleyene kadar canımız çıktıydı, hâlâ ekşi ekşi kokuyor.»

Sandalyeyi ittirdi, yavaşça doğruldu.

«— Otur, sen kurdun, ben toplayayım.»

Tabakları üst üste yerleştirdi, kaşıkları, su bardaklarını, iri ekmek kırıntılarını, iki dilim soğanı içine attı.

Bir elinde ekmek sepeti, diğerinde bulaşıklar, mutfağın yolunu tuttu. Beyaz lavaboda geceden kalma kirli bir tabak duruyordu. Kırıntıları çöpe sıyırdı, elindekileri yanına ilave etti.

Sabunluktan lifli bezi aldı, musluğun altına uzattı. Katladı, sıktı, hafifçe çırptı.

Salona döndü, naylon masa örtüsünü sildi, yeniden mutfağa yollandı. Yeşil renkli leğene çaydanlıktan sıcak su doldurdu, deterjan ekledi, köpürttü, bulaşıklara daldı.

Yıkadı, duruladı, delikli plastik seleye yan yana dizdi. Çaydanlığı, demliği, şeker kavanozunu, bardakları, iki kül tablasını aldı, salona yöneldi.

Seyfi, cam kenarındaki eski püskü koltuğa kurulmuş dışarıyı seyrediyordu. Güneş canlılığını yitirmiş, camlara vuran ışık solmuştu, külrengi yükselen ağaç dalları kendi gövdelerinin üzerine sarkmaya hazırlanıyorlardı.

Çay doldurdu, sigara ikram etti.

«— Gene manzaraya kaptırmış gitmişsin. Bu köşeye geçtiğinde hep aynı şey oluyor, dalıp gidiyorsun. Canın sıkkın değil ya?»

«— Yok, ağırlık çöktü. Yorulmuşum, üstüne de pilav, cacık...»

«— İstiyorsan içeride azıcık uzan.»

«— Gerekmez, birazdan kendime gelirim.»

Karşılıklı oturdular, incecik bir kedere bata bulana, konuşmaksızın çaylarını içtiler, sigaralarını tüttürdüler.

«— Bakkalda bir kadın vardı, hastaymış, doktorlar ameliyat öneriyormuş. 'Korkuyorum, dünya güzel, can tatlı' dedi. Öyle bir söyledi ki içime oturdu, aklıma geçen haftaki olay geldi.»

Çayları tazeledi, solmakta olan güneşin yol yol kızıla boyadığı bir mendillik gökyüzünü seyretti.

«— Ben de korktum, saçlarım, sırtım, kollarım diken diken oldu. Koşar adım, geriye dönüp bakmadan kaçtım. Telefon etmek, Emniyete anons geçmek bile aklıma gelmedi.»

«— Acımasızlık ediyorsun, kendine bu kadar yüklenme. Doğru olup olmadığını bile bilmiyoruz. Dedim ya, belki kedi...»

«— Ne gördüğümü biliyorum, pusuya yatmış biri vardı, kim bilir kimin canını...»

«— Olsa duyardık, hiç ihbar gelmedi, vukuat haberi de almadık.»

«— Belki beklediği gelmedi, belki beklemekten sıkıldı; ne

olduysa oldu, bu benim davranışımı haklı göstermez ki.»

«— Ne yapacaktın, tutuklayacak mıydın? Eğer anlattığın gibiyse daha adımını atamadan...»

«— Yani?»

«— Akıllıca davranmışsın, herkes senin yaptığını yapardı.»

«— Biz herkes değiliz ki, polisiz. Vatandaşın canı, malı, namusu bize emanet. Bunun için maaş alıyoruz, onların ödedikleri vergiler üzerinden hem de. Biz kaçarsak, biz korkarsak vatandaş ne yapsın, kime güvensin?»

Soru havada asılı kaldı. Karşılık bulma umuduyla bir süre bekledi, arkasından ağır ağır dolanmaya başladı.

«— En çok da bu koyuyor zaten, ekmek yediğimiz sofraya hayınlık ediyoruz.»

«— Abartma, altı üstü korktun, ayıp değil ki.»

«— Ayıp. Üniforma taşıyorsan, vazife diyorsan, şeref diyorsan, ayıp. Dilim varmadığı için ayıp diyorum, yoksa daha ağır laflar sıralardım: haysiyetsizlik, namussuzluk, alçak...»

«— Vay anam! Dünyadan haberin yok, neler oluyor neler. Sen korkuyorsun, başkaları o karartılarla beraber pusuya yatıyor. Sen kaçıyorsun, onlar cesaret kırmak için insanlara yapmadıklarını bırakmıyor. Vazifeyse, namussa bırak onlar düşünsün.»

«— Elimde değil, bu işler böyle ne olacak, nereye kadar gidecek, ne yapacağız, nasıl yapacağız, kimle yapacağız? Kafa bu, durmuyor, Seyfi.»

«— Bayağı dolmuşsun, arpa suyunu kapman, bir güzel tütsülenmen lazım. Sonra da efendi efendi dersine çalışacaksın, böyle cevapsız sorularla komiserlik sınavını veremezsin.»

«— Çilen yeni başlıyor, dur bakalım daha neler göreceksin, diyorsun.»

«— Aynen.»

bilmiyorum ne haldayım
gidiyorum gündüz gece

Yemeğini yemiş, çayını içmiş, yüzükoyun uzandığı yatakta fotoroman okumaya dalmıştı.

Bir tıkırtı duydu, korkuyla baktı. Yatak odasından mutfağa doğru uzanan küçük hol boştu, holün ucunda, mutfak kapısına bitişik dış kapıda herhangi bir hareketlilik görünmüyordu. Sürgü itili, ahşap kanat sımsıkı kapalıydı.

Yeniden fotoromana döndü.

İrkildi, hafifçe sıçradı. Kilit üstüne kilit vurulmuş kapının hemen dışında sürtünme sesine benzer bir hışırtı vardı.

Ellerini göğsüne götürdü, küt küt atan kalbinin gürültüsünü bastırmaya çabaladı. Hareket etmeden, adeta nefes bile almadan dimdik durdu, dinledi. Hışırtı kesildi. Tam nefesini bırakmak üzereyken yeniden başladı.

Çığlık atmamak için dudaklarını ısırdı, yatağın yanı başındaki telefona uzandı.

Sürtünme sesinin yerini ürkütücü tiz bir tırmalama gıcırtısı almıştı.

Gözlerinin önüne upuzun bir iskelet adam geldi. Sanki okuduğu fotoromandan[1] fırlamış, sarı sırıtışı, yok burnu, alevden bakışlarıyla kapısına dayanmıştı. Siyah pelerini yerleri süpürüyor, etsiz uzun parmakları kilidin üstünde geziniyordu.

Ahizeyi kaptı, omzuyla çenesi arasına sıkıştırdı, rakamların bulunduğu çembere uzandı.

İlk numarayı çevirmiş ikincisine geçmek üzereyken incecik bir miyavlama duydu. Ahizeyi indirdi, dikkatle dinledi. Ses şüpheye yer bırakmayacak netlikteydi. Yalvarıyor, sürtünme ve tırmalama gürültüleri eşliğinde bir şeyler anlatmaya çalışıyordu.

---

1 İlk sayısı 1965 yılında İtalya'da yayınlanan Killing adlı fotoroman serisi. İskelet kostümü giyen sadist bir antikahramanın erotizm, şiddet ve gerilim yüklü maceralarını işlemiş, 1970'lerin başından itibaren piyasaya sürülen Türkçe nüshalarıyla anavatanında görmediği ilgi ve popülerliği ülkemizde yakalamıştır. Öyle ki 10'u aşkın Yeşilçam filmine konu olmuştur.

Telefonu kapattı, sevinçle atıldı. Yatak odasının kapısından küçük hole çıktı, üç adımda dış kapıya vardı. Anahtarı çevirdi, sürgüyü çekti, ahşap kanadı hızla açtı.

Eşikte uzun kuyruklu, küçük kulaklı, fener gözlü bir kedi duruyordu. Sarılı beyazlı postu içeriden vuran ampul ışığında daha da parlak görünüyor, kıvrak cüssesine yalancı bir heybet kazandırıyordu.

«— Allah müstahakını versin, Sarman. 'Türlü tuhaf sesler çıkarma, nefesin yetesiye miyavla, ben anlarım' demedim mi? Ödümü patlattın bak.»

Kedi çoktan eşiği geçmiş, beyaz çıplak bileklerine dolanmıştı. Bir yandan miyavlıyor, kuyruğunu yılankavi hareketlerle dans ettiriyor, bir yandan da kanı çekilmiş bacakları ısıtmak ister gibi gövdesini sağa sola çeviriyordu.

Kibarca ittirdi, apartman boşluğuna uzanan karanlık koridoru kontrol etti. Boştu.

Kapıyı kapattı, sürgüyü taktı, anahtarı üst üste çevirdi.

Kedi yeniden bacaklarına atıldı. Kıvrandı, dolandı, yalvaran bir edayla miyavladı.

«— Acıktın mı? Acıkmasan gelmezsin zaten.»

Tel tel bıyıklar titredi, küçük kulaklar inceden seğirdi.

«— Sahiplerin gelmedi tabii, sen de, 'Nalân dururken sokaklarda aç aç dolaşmanın ne anlamı var?' deyip...»

Eğildi, uzun yumuşak tüyleri sıvazladı. Hayvandan zevk dolu mırıltılar yükseldi.

«— Hoşuna gitti, değil mi? Sevilmek, okşanmak kimin hoşuna gitmez ki? Gel, haydi, bakalım mönüde ne var.»

Mutfak kapısını geçtiler, elli altı numaralı apartmanın yan bahçesine açılan demirli pencereye bitişik ahşap masanın başına sıralandılar.

Kedinin miyavlaması heyecanlı, yerinde duramaz bir hâl aldı.

«— Yeter, sürtüne sürtüne bacaklarımı çürüttün!»

İttirdi, masanın üstüne uzandı. Plastik tepsiyi çekti, köfte, patates, biber kızartması dolu tabakları inceledi. Raftan aldığı küçük bir kâseye üç parça köfte, biraz patates kızartması koydu, etrafında hoplayıp zıplayan kediyle beraber hole çıktı.

Kapısı yarı açık banyo tuvaleti geçtiler, salına dolana yatak odasına girdiler.

Yere rengârenk bir gazete tomarı yaydı, kızartmaları üstüne boca etti.

Kedi anında yumuldu, mırıltılar, şapırtılar eşliğinde yemeye başladı.

Köfteleri bitirdi, patateslere geçti. Beğenmediği, zoraki gevelediği belliydi, köfteleri yerken çıkardığı seslerin onda birini çıkarmıyor, adeta açlığını gidermek için atıştırıyordu.

Kapa düşüre yedi, yağlı kâğıdı diliyle yaladı. Hiç hoşnut kalmadı. Damağına yayılan mürekkep tadından kurtulmak için patileriyle yüzünü ovaladı, uzun bıyıklarını titretti.

«— Doydun mu? Öyle inleyip yalvarmak yok, payını aldın, kalanı yakışıklı sahibine.»

Miyavlama son bir ısrarla dalgalandı, uzun yumuşak tüyler bacaklarına sarıldı.

«— Gel, şımarık şey, sürtünüp duracağına kucağıma sokul.»

Kedi bir hamlede yatağa sıçradı. Gerindi, esnedi, narin boynunu ileriye uzattı.

Kamburunu çıkardı, başında, ensesinde, sırtında gezinmeye başlayan avuç içlerini mırıltılı bir memnuniyetle kabul etti.

«— Vefasız sahibin ne zaman gelecek bakalım? Bilmiyor musun? Ayıp sana. Hani anlaşmıştık, ben karnını doyuracaktım, sen sahibini ayartacaktın?»

Cevaben ince bir vücut çalımı geldi. Çevik gövde yan yattı, kar beyazı göğsünü ojeli parmakların okşayışına açtı.

«— O sahibin var ya, çok yakışıklı, çok güzel bir adam ama kör, bildiğin kör. O kadar selâm, onca ikramdan sonra insan dönüp bakmaz mı? Hiç değilse merak eder, değil mi? Ne gezer, bir kez olsun dönüp bakmadı, bakmıyor. Belki seni dinlerdi, belki, 'Bu kedi niye her defasında bu kadının kapısına dayanıyor?' diye kafa yorardı. Aklı olan düşünür, değil mi? Nerde. Varsa yoksa aynı laf: Kedi bizim değil, Nalân Hanım. Bir akşam peşimize takıldı, biz de bir parça süt verdik. O gün bugündür apartmanın etrafından ayrılmıyor.»

Kıvrak gövdeden ikinci bir çalım geldi. Alacalı tüyler parmaklarının altından sıyrıldı, ileriye, karnına doğru hareketlen-

di.

Gözleri kısık, bıyıkları düşmüş, patileri zevkten seğirmeye başlamıştı.

«— Buldun sıcak kucağı yatarsın tabii. Hiç sorduğun yok, bu kadın bir başına ne yapar, ne eder, vaktini nasıl geçirir?»

Hışırtılı, pofurdaya pofurdaya sayıklayan ses harici karşılık gelmedi.

«— Ne çabuk uyudun, sana baktıkça insanın kedi olası geliyor. Günün yorgunluğu, akşamın yalnızlığı yok; her sese, her gürültüye sıçramaktı, el radyosunda dilini bile bilmediğin istasyonlar aramaktı, sabah olsun diye dualar et...»

Kedi aniden doğruldu, şaşırtıcı bir refleksle yere atladı. Küçük holü geçti, ahşap kapıya yapıştı. İttirdi, tırmaladı, 'Aç çabuk, sahibim geldi' der gibi üst üste miyavladı.

Dışarıda, arka bahçenin serin karanlığında davetkâr bir pisipisi sesi dolanıyordu.

Kalktı, pencereye yanaştı. Ses alçak perdeden çağrısına devam ediyordu.

Heyecanlandı, saçlarını, entarisini düzeltti, hızlı adımlarla hole, kedinin yanına yollandı.

Hayvan, kapıyı bıraktı, bacaklarına dadandı.

«— Tamam, uslu dur, şimdi çıkacağız.»

Eğildi, kucağına aldı. Terliklerini değişti, kapıyı yavaşça araladı.

Kedi bir sıçrayışta mozaik kaplı zemine atlamaya kalktı. Zorladı, inatlaştı, tehditkâr tıslamalar yolladı.

«— Nankör, utanmasan gözlerimi oyacaksın.»

Sarılı beyazlı tüyleri sıkı sıkıya kavradı, kapıyı aralık bırakarak apartmanın ana merdivenlerine ilerledi. Dar, ince uzun koridoru arşınladı, iki numaralı dairenin önünde durdu.

«— Hişt! Sessiz ol.»

Uzandı, kapıyı üst üste tıklattı. Cevap gelmedi. Tekrar çaldı, gene bir şey olmadı.

«— Yanlış mı işittim, başkası mıydı?»

Yüz geri etmeyi düşündüğü sırada ayak sesleri duydu. Giderek güçlendiler, eşiğe yanaştılar.

«— Kim o?»

Kedi daha atik davrandı. Canhıraş bir sesle miyavladı, adeta boğazlanıyormuş gibi kapıyı tırmaladı.

Ahşap kanat gıcırtıyla açıldı, eşikte buğday tenli, dalgalı kumral saçlı, elâ gözlü, bıyıklı, atletik yapılı, alabildiğine yakışıklı bir delikanlı belirdi.

«— İyi akşamlar, Faruk Bey.»

Faruk üstüne atılan kediyi muhabbetle kucakladı.

«— İyi akşamlar. Nasılsınız?»

«— Çok teşekkür ederim, sizi gördüm daha iyi oldum.»

«— Sağ olun.»

Kedinin başını kavradı, yalandan sıkar gibi yaptı.

«— Yine dönmemi bekleyemedin, Nalân Hanım'ı rahatsız ettin, değil mi?»

«— Bilakis, gönlümü eğledi, bir nebze de olsa yalnızlığımı unutturdu. Sizi evde bulamayınca doğru bana geliyor.»

«— Hangi kapıyı çalacağını bilir benim oğlum.»

İçi titredi, ne diyeceğini bilemeden umutla, beklentiyle kalakaldı.

Delikanlının yüzünde askıntı olan adamların suratlarındaki çarpık gülümsemeden eser yoktu. Sakin, takdir dolu, dostça bir ifadeyle bakıyor, adeta minnetlerini sunuyordu.

Bütün sevinci, heyecanı uçtu gitti.

«— Akıllı, evet, nerede yemek bulacağını biliyor.»

Gözlerini kaçırdı, gölgeler içindeki yüzünü apartman girişine çevirdi. Merdivenler boş, demir kapı aralıktı, dışarıdan incecik bir ışık vuruyor, mozaik kaplı antre zeminini aydınlatıyordu. Döne dolana aşağıya, bodrum kata inen basamaklar en az dikilip kaldığı koridor kadar, kapaklandığı iç sıkıntısı kadar karanlıktı.

Silkelendi, umutsuzca yeni bir hamle yaptı:

«— Akşamleyin köfte pişirmiştim, gene kararını tutturamadım, fazla geldi. Durun bir tabak getireyim.»

«— Zahmet etmeyin, ben Kızılay'da...»

«— Olsun, tadına bakarsınız. Hem belki Salih Bey açtır.»

«— Sanmam, gelmeden önce bir şeyler atıştıracaktı.»

«— Kırmayın beni, altı üstü bir tabak yemek, kalırsa çöpe gider biliyorsunuz. Hem günah hem, söylemesi ayıptır, dökü-

lemeyecek denli leziz.»

İtiraz etmesine fırsat tanımadı, koridorun sonundaki yarı aralık kapıya atıldı. Eşiği geçti, mutfağa girdi, masanın üstündeki plastik tepsiyi kapıp koridora fırladı.

«— Biberler acıymış, belki sevmezsiniz, baştan söyleyeyim.»

«— Siz yaparsınız da sevilmez mi? Şimdiden ellerinize sağlık.»

«— Afiyet olsun.»

Tepsiyi uzattı, davet bekler bir edayla gülümsedi.

Delikanlı oralı olmadı. Eşikte bekleyen kediyi ittirdi, ahşap kanada davrandı.

«— İyi akşamlar.»

Şaşırdı, verecek cevap bulamadı. Kapı kapandı, umudun yerini hayal kırıklığı aldı.

Terliklerini sürüdü, dairesine döndü. İçi eşikten geçmeye elvermedi. Durdu, boş boş bekledi. Hiçbir şey olmadı. Ne bir ayak sesi geldi ne kapı kolu gıcırtısı duyuldu.

Başını eğdi, pörsümüş yüreği, salkım saçak çaresizliğiyle içeri girdi.

Anahtarı çevirdi, sürgüyü ittirdi, sırtını kapıya verdi.

«— Ev değil, mezar. Gönlüm gibi köhne, gönlüm gibi fukara.»

Doğru söylüyordu, elli altı numaralı apartmanın zemin katına sıkışmış mütevazı barınağı kasvetli bir mekândı. Dardı, basıktı, olanca malvarlığı bir göz odadan, daracık bir banyo tuvaletten, el kadar bir mutfaktan ibaretti. Yatak, aynalı elbise dolabı, üç beş parça eşya, portatif masa, sandalyeler aynı anda hem salon hem oturma hem de yatak odası olan tek gözü süslüyor, diğer eklentiler kendi yağlarıyla kavrulmaya çalışıyorlardı.

«— Onların da aynıdır. Belki biraz daha geniş, fazlaca eşyalıdır, o kadar.»

Tahmininde yanılmıyordu, sintinenin bir üstüne tünemiş bölmeler tek yumurta ikizlerinden farksızdı. Aradaki incecik duvar olmasa kavuşabilir, bir elmanın iki yarısı gibi birleşebilirlerdi.

Belki bu benzerlik yüzünden, belki başka çareleri olmadı-

ğından, omuz omuza vermiş, birbirinin kopyası kapıları, eşikleri, duvarları, rutubetin içten içe kemirdiği boyaları, badanaları, mozaik kaplı zeminleriyle aynı karanlık, çürütücü kadere karşı savaş açmışlardı. Ancak bu ittifak, içlerinde yaşayanları kapsamıyordu.

«— İkisi de genç, ikisi de bekâr ama biri bile yüzüme bakmıyor.»

Kahırlı, omuzları çökmüş vaziyette yürüdü, yatağın üstüne kapandı. Fotoromanı ittirdi, yüzünü yastığa gömdü. Bir süre öyle kaldı.

Sırtüstü döndü, dumanlı gözlerle tavanı seyretti.

«— Belki nişanlıdırlar, sevgilileri falan vardır. Hiç aklıma gelmedi. Muhakkak öyledir, ne yılıştılar bugüne kadar ne laf dokundurdular. Namuslu, sadık, dürüst insanlar olmasa böyle davranırlar mıydı? Tek başına, kimi kimsesi olmayan bir kadın, kim ne diyecek, kim neyin hesabını soracak? Bırak sormayı, 'Dişi köpek kuyruk sallamasa' diyerekten...»

Ellerini başının altına koydu, sıkıntıyla derin derin soluklandı.

«— Allahım, bir de yakışıklı, bir de güzeller, baktıkça insanın içi titriyor. Efendiler üstelik, nazikler, anlayışlılar. Eminim, başıma bir iş gelse, hasta falan olsam yahut bir zibidi peşime takılsa hemen imdada koşarlar. Bir Faruk mu, bir Salih mi? Ara ara gelen o misafir çocuklar bile...»

Gözleri buğulandı, genzi yandı.

«— Buna da şükür, bu dar, karanlık zamanlarda insanın güveneceği dalının olması büyük şans. Allah hepsini sahibine, yurduna yuvasına bağışlasın.»

Kirpiklerinden yaşlar süzüldü, iri şeffaf damlalar şakaklarını, saç diplerini ıslattı.

«— Yalnızlık bir bana mahsus herhâlde. Koskoca bakanlıkta çalışıyorum tek arkadaşım yok, ne kadın ne erkek. O sinsi, asap bozucu daire şefi hariç. Dünyada erkek kalmasa dönüp yüzüne bakmayacağım adam kuyruğumdan ayrılmıyor. Maazallah gaflete düşüp tebessüm etsem, 'Günaydın, iyi akşamlar' desem, üstüme atlayacak. Bir de meymenetsiz, bir de sırnaşık ki o kadar olur. 'Git önce pis bıyığını kes, belki adama benzer-

sin' demek var, ucunda memuriyeti yakmak olmasa... Allahım, ne olacak hâlim? Yuva kuramadan, anne olma zevkini tadamadan tek göz odalarda bir başıma, yapayalnız kuruyup kalacak mıyım? Ömrüm böyle korka korka, birbirinin aynı, renksiz, neşesiz günlerle solup gidecek mi?»

Gözleri görmez oldu, iplik iplik süzülen yaşlar saçlarına, oradan da kulaklarına doldu.

Doğrulup oturdu, avuçlarıyla yüzünü kurulamaya çabaladı. Burnu aktı, yalınayak lavaboya koşturdu.

Yüzünü yıkadı, saçlarını, ensesini ıslattı, aynanın önüne geçerek kızarmış gözlerini, sular damlayan çehresini seyretti.

«— Her gece aynı şey, ağla ağla dur.»

Musluğu kapattı, yüzünü kuruladı, ayaklarını sürüye süreye yatağa döndü.

«— Bütün iyi adamlar ya evli ya nişanlı ya da sözlü. Bütün kadınlar gölgesinden korkuyor. Misafirlikler, hâl hatır sormalar, komşu komşunun tuzuna muhtaçtırlar kayboldu gitti. Herkes tek başına, herkes kendi derdinde. İnsan nasıl dayanır, nasıl yaşar? Anlatsan bunları, 'Delirmiş, erkek budalası olmuş' derler. Ne kıt akıllıyım ne kız kurusu çok şükür. Kimseye de muhtaç değilim. Çalışıyor, alnımın akıyla ekmeğimi kazanıyorum. Neye yarar? Korkuyorum, ne yapacağımı, gelecekten ne bekleyeceğimi bilmeden sakına saklana yaşamaya çalışıyorum. En kötüsü yalnızlık, kimsesizlik, tek başınalık. Kul hakkı can cana sarmaşmak, öpüşüp koklaşmak, ömür dediğini sevdikleriyle geçirmek olmalı.»

Usul bir miyavlama duydu. Sevinçle titredi, doğruca kapıya koşturdu. Anahtarı çevirdi, sürgüyü çekti, ahşap kanadı hızla açtı.

Kedi hiç tereddütsüz bacaklarına sarıldı.

Koridor boş, komşu kapı duvardı.

«— Seni gönderdi demek, 'Yoldaşlık edesin, Nalân'ı bir başına komayasın' diye, öyle mi?»

dünyaya geldiğim anda
yürüdüm aynı zamanda

«— Semiha Abla, kız!»

«— Geldim, geldim. Kapıyı kıracaksın, kör olasıca!»

Şiddetli yumruklar altında sarsılan kapıyı alelacele açtı.

«— Ne tez canlı avratsın, 'Yaşlı başlı kadın, belki duymuyordur, belki helâdadır' diye düşünmüyor musun?»

«— Hayırdır, prostatın mı azdı? Karı kısmı kocaldıkça erkeğe benzermiş, dikkat et.»

«— Geç, Allahın cezası! Akşam akşam komşuları üstümüze güldüreceksin.»

«— Geçerim ama avrat demek yok, gencecik, dal gibi bir afeti devranım ben.»

«— Belli belli.»

Kapıyı kapattı, edalı işveli kırıtan genç kızı tepeden tırnağa süzdü. İncecik bir bluz giymiş, ayaklarına yüksek topuklu pabuçlar geçirmişti, boyu, kilosu, ölçüleri tam ayarındaydı. Nasıl duracağını, nasıl salınacağını, nasıl yürüyeceğini, nasıl oturup kalkacağını bilen, tüm bunları da şuh bir zarafetle yapmayı ihmal etmeyen yakıcı bir güzelliğe sahipti, sergilemek konusunda da hayli cömertti.

«— Harbiden erkekleşiyorsun, yedin bitirdin.»

Gülüştüler. Ayrı düşmüş, yıllardır görüşemeyen ana kız hasretiyle sarıldılar, öpüştüler.

«— De bakalım, gene ne haltlar karıştırıyorsun?»

«— Ne karıştıracakmışım, misafirliğe geldim.»

«— Vardır bir planın, adın Zeliş, hayra yapmazsın iş.»

«— Hepten cadaloz oldun ha. 'Yalnızdır, gidip iki çift laf edeyim, güldürüp gönlünü eğleyeyim' dedim, bir dövmediğin kaldı. İnsan sorar: Bu kızın elindeki ne, Semiha Ablasına helva mı, meyve mi, yoksa tatlı mı getirmiş?»

Kumral buklelerle çevrili ışıltılı yüzü, yosun yeşili gözleri, kırmızı dudakları öyle sevimli bir ifadeyle çarpılmıştı ki dayanamadı. Usulca uzandı, narin gövdeyi sımsıcak kuşattı.

«— Deli kız, deli kız.»

«— Hayırsızdık, şimdi de deli olduk. Teessüf ediyorum.»

«— Hiçbir halt etmiyor, geçip oturuyorsun, yallah!»

Nazikçe ittirdi.

Zeliş, yüksek ökçeli pabuçlarını bileklerinin bir hareketiyle sağa sola savurdu, pembe topukları üstünde salına salına yürüdü.

Geniş, rahat, duvar boyasıyla uyumlu eşyaların gelişigüzel sıralandıkları salon yarı yarıya karanlıktı, koltuk takımının en uzun parçası üzerinde kabarık bir yastık, darmadağın bir battaniye duruyordu.

«— Ayy! Uyuyor muydun, kız, hem de bu saatte?»

«— Sizin gibi dal fidan değiliz, hanımefendi. Gençlik çoktan uçtu gitti, artık sıralı sırasız, yerli yersiz uyuklama vakti.»

«— Sen? Bu memeler, kalçalar, bacaklar, bu endamla öyle mi? Külâhıma anlat, taş gibi karısın. Ömrünü hayırsız oğluna vakfedeceğine sürsen sürüştürsen, şöyle bir dolansan çarşı pazar, görürdün dünyanın kaç bucak olduğunu.»

«— Zevzek! Anan yaşındaki kadınla gönül eğlendirmeye utanmıyor musun?»

Kaşlarını çattı, gülümsemesini saklamaya çalıştı.

«— Elindeki ne?»

«— Cevizli kadayıf tatlısı. Pek sana göre değil ya, gene de getireyim istedim.»

«— Neymiş bana göre olan?»

«— Vezirparmağı.»

Uzandı, sütbeyazı çıplak kolu sımsıkı burdu.

«— Etimi çürüttün, zalim karı!»

«— Çemkirme. Alırsam elime, kollarını bacaklarını çimdik çimdik ederim, terbiyesiz seni.»

«— Üff! Ne söylesek yaranamıyoruz. İyisi mi kahve yapayım, belki moralin düzelir, kafan yerine gelir.»

Döndü, yumuşak, hafif, adeta halıya temas etmeyen adımlarla mutfağa yöneldi. Yürümedi, usul bir su gibi aktı. Liseyi yeni bitirmiş, akranlarından daha irice bir kız çocuğu değil, salına dolana giden bir güzellik abidesiydi.

Hayranlık dolu gözlerle seyretti, kulakmemesini çekiştirip

koltuğun ahşap kolçağına üst üste vurdu.

«— Aman iyi vur, nazar mazar değer, mahrum kalırsın.»

«— Maşallah, dil pabuç, kulak radar.»

«— Hiç de bile, istiridye gibi minnacık kulaklarım var.»

«— Tabii tabii, içinde inci bile saklıdır.»

Cevap yerine tıngırtılar, şıngırtılar geldi. Dolap kapakları çarpıldı, musluk tısladı, ocağın alevi şevkle hırladı.

"Zoruna gitti haspanın, güzelliğine laf yok."

Battaniyeyi topladı, özenle katlayıp yastığın altına yerleştirdi. İyice kabarttı, sağ böğrünü verdi oturdu.

«— Bol köpüklü yap, için gibi fıkır fıkır olmazsa kabul etmem.»

Güldü, gönlünü şenlendiren hatıraların resmigeçidine daldı: Gölgeler aralandı, dik bir merdiven belirdi. Ağır ağır, oflaya puflaya tırmandı, 'Muhasebeci Kemal, Öğretmen Neşe' yazılı zile uzandı. Kapı açıldı, dışarıya bir afeti devran uğradı. Gülkurusu bir tayyör kuşanmış, dudaklarını sevdalılarının kanına banmıştı, yanakları elma, burnu hokka, kaşları yaydı. Yakışmayan, eğreti duran, göz niyetine taşıdığı iki gayya kuyusunu kuşatan kırmızı damarlardı, kirpik uçlarında da birkaç nahoş damla vardı.

Nefesi kesildi, elektriğe tutulmuş gibi sallandı. Gençliği, güzelliği, ışıltısı değil, el değmemiş zambak beyazı masumiyetiydi çarpan. Tek kelimeyle sarsıyor, yakıyor, kavuruyordu.

Öleceğini, küt diye devrilip kalacağını düşündü. Ölümle değil de hayatla, yaşama arzusuyla dolduğunu anlayınca şaşırdı. Az daha elindeki aşure tabağını düşürüyordu.

Kapıya yaslandı, eşikte ıslak gözlerle dikilen kıza ağzı açık vaziyette hayran hayran baktı. Ta ki annesi gelinceye kadar.

Muhasebeci Kemal Bey'in sevgili eşi, en az kızı Zeliş kadar alımlı, göz kamaştırıcıydı.

Kendini tutamadı, gayriihtiyari,

«— Anasına bak kızını al dedikleri bu olsa gerek,» diye inledi.

Özür, hoşgörü, patavatsızlığına verme teraneleri arasında toparlamaya, kırdığı potu düzeltmeye çalışırken, kadın,

«— Affedersiniz,» diyerek sözünü kesti. «Kabalığını bağış-

layın lütfen. Babasıyla okul meselesi yüzünden birazcık tartıştılar, üzüldü, canı sıkıldı hâliyle, yoksa sizi kapıda koyup kaçmazdı.»

«— İyi ki kaçtı, yoksa sekteikalpten...»

Diyemedi. Öylece dikildi kaldı, şapşal bir sırıtmayla sersem sepelek bakındı.

Kadın, sessizliğini, bekleme hâlini yanlış yorumladı, ayaküstü sayıp döktü: Biricik kızları asilik ediyor, üniversite okumama ısrarıyla bir dediğini iki etmeyen ebeveynlerine karşı geliyordu. İnadına, dediğim dedik tavırlarına anlam veremiyor, tahsil görmeyi reddetmesini kötüye yoruyorlardı. Korkuyordu Kemal Bey, Neşe Hocahanım kocasından daha çok korkuyordu. Deli dolu kişiliğinin ayartmasına kapılacak, gelgeç hevesler yüzünden geleceğini ateşe atacaktı.

«— Kim gelmiş, hanım?»

Muhasebeci titizliğiyle araya giren, yakışıksız kapı ağzı laklakasına noktayı koyan Kemal Bey, upuzun dikildi kaldı.

«— Buyurun, nasıl yardımcı olabiliriz?»

«— Semiha Hanım alt komşumuz Okay Bey'in annesi, hayatım. Aşure getirmiş.»

«— Öyle mi? Çok özür dilerim, daha önce tanışma şerefine nail olamadığımız için yabancısınız zannına kapıldım. Kapıda kalmayın, içeriye geçin lütfen.»

Girdiler, çekinik başlayan sohbeti sımsıcak bir dertleşmeye dönüştürdüler. Öyle ki oğlu için beslediği kaygılarından, ömür törpüsü hayat tarzından, burnunun dikine gitme merakından bahseder, düpedüz şikâyetlenirken yakaladı kendini.

Utanmasına, sıkılmasına fırsat kalmadan, bir dokun bin işit misali, Kemal Bey'le Neşe Hocahanım başladılar:

«— Ah, efendim! Aynı, aynı. 'Okumam' diyor, başka şey demiyor. Ne yaptıksa, ne söyledikse boş, şaşırdık kaldık.»

«— Evlenecek misin, diye soruyoruz, 'Ne münasebet' diyor. Gönlünde biri mi var? 'Nereden çıkarıyorsunuz?' diye hopluyor. Ee, ne yapacaksın, evde mi oturacaksın? 'İstemiyorsanız giderim' diyor.»

«— Ben de bizimkine söz dinletemiyorum, sormayın. Yaşı geldi geçiyor, aklı hâlâ havada. Lazım olurmuş, bir köşeye üç

beş kuruş atayımmış, hastalıkmış, kötü günmüş, yarın korkusuymuş, umurunda değil. Nerede kazan orada ye.»

Hepten abarttılar, işi çocukluklarına, bebekliklerine kadar götürdüler:

«— O zaman da böyleydi, söz dinlemez, dik başlı, illa benim dediğim olacak. Hata yapmışız, çok yüz vermişiz çook!»

Kırk yıllık ahbaplar hâline gelmelerini sağlayan sitem dolu, endişe dolu sohbet, bu minval üzere uzayıp giden benzer dertleşmeler gibi gene aynı vecizeyle noktalandı:

«— Evlâdın mı var? Derdin var...»

Geriden, mutfak tarafından ışıltılı bir ses parladı, telâşla kaçışan hatıralar dip köşeye, koyu gölgelerin arasına saklandı.

«— Ne düşünüyorsun, arpacı kumrusu?»

Döndü, sevgiyle, muhabbetle baktı. Zeliş, ağaç işi tepsiyi kavramış, kahve fincanları, tatlı tabakları, çatallar, su dolu iki bardakla salına salına geliyordu.

«— Hiç. Görücülerine kahve sunduğunu hayal ettim bir an.»

«— Önden sen buyuracaksın, önce evin büyük kızı baş göz edilir.»

Tepsiyi bıraktı, mavi nakışlarla bezeli kahve fincanını uzattı. Oturdu, bacak bacak üstüne attı.

«— Tam istediğin gibi yaptım, sade, köpüğü bol.»

Koynundan kırış buruş bir sigara paketi çıkardı.

«— Amerikan işi, kahveyle muhteşem gidiyor.»

İçinden iki dal çekti, birini dudaklarına iliştirdi, diğerini uzattı.

«— Yakmadan teşekkür alamazsın.»

«— Ateşin ikimize de yeter, dediydim.»

«— Bayramlık ağzımı açtırma, yak şunu. Zaten kızgınım.»

«— Bana mı?»

«— Kime olacaktı?»

«— Gene ne yaptım?»

«— Sigaraya alıştırdın, yetmez mi? Hem de ecnebi malı, pahalı, aradın mıydı bulunmaz.»

«— Kaçakçılarda istemediğin kadar ama böylesini bulamazsın. Memelerimin arasında sakladım, kokla bak, misk misk.»

İki büklüm oldu. Öyle güldü, o denli katıldı ki duman genzine kaçtı.

Öksürdü, aksırdı, tıksırdı.

«— Allah lâyığını versin, öldüreceksin.»

Tepsideki su bardağını aldı, ağır ağır, nefeslene nefeslene içti.

«— Sizinkiler biliyor mu?»

«— Öğrenseler sinir krizi geçirirler.»

«— Baban paketlerin eksilmesinden şüphelenmiyor mu?»

«— Annem içiyor zannediyor, çaktırmadan gizliden gizliye. Komik olan o ki annem de babamın ellisinden sonra sigaraya başladığını düşünüyor. Hicabından soramıyor da...»

Gülüştüler.

Kahve acı, sigara sertti. Âdet edindikleri üzere ikisini de dura dinlene içtiler.

«— Kız abla, ne diyeceğim bak.»

«— De bakalım.»

«— Geçenlerde üst kattaki Hayri Amcaya gittim, karısı bir yıl önce vefat etmişti. Annem yemek yapmış, 'Lokanta aşından bıkmıştır, hayrına al götür' dediydi. Aldım çıktım. Zile bastım, beklemeye başladım. Kapı açılınca beni bir şaşkınlıktır aldı. Komşular karısının ölümünden sonra eriyip gittiğini söyledikleri için karşımda ihtiyar, ahı gitmiş vahı kalmış birini bekliyordum. Baktım filinta gibi, boy bos, ense kalıp yerinde. Yalnızca saçları ağarmış, kaşları, bıyıkları simsiyah ama. Ne dersin, dayansak kapısına, Allahın emri, peygamberin kavli...»

Uzandı, narin kolu çimdikledi. Zeliş tiz bir kahkaha attı.

«— Morartacaksın, gören, 'Vay aşüfte vay!' diyecek.»

«— Çok beğendiysen anana al Hayri Bey'i.»

«— Babam?»

«— Ana kız el ele verir sepetlersiniz.»

«— Yazık be!»

«— Bana yazık değil mi, bu saatten sonra eloğlunun kahrını mı çekeceğim?»

«— Ne kahrı? Emekli banka müdürü, evi, yazlığı, kapısında kız gibi otomobili var; el üstünde tutar, kraliçeler gibi yaşatır vallahi.»

«— Kalsın.»

«— Oğlundan utanıyorsun biliyorum. Sen olur ver, ben onu avuturum.»

«— Allah seni kahretmesin. Kudurmuşlar diye tefe koyup çaldıracaksın, rezil rüsva edeceksin bizi.»

«— Âlemsin, kim duyacak?»

«— Belli mi olur, yerin kulağı var.»

Sustular. Zeliş yeni bir sigara yaktı, masmavi duman bulutları savurdu.

Konuyu değiştirmek, uyarıyı dikkate aldığını göstermek için,

«— Okay Abi hâlen çalışıyor mu?» diye sordu.

«— Telefon etti, gene mesaiye kalmışlar.»

«— Çalışmaktan, okula gitmekten, mecburi olan şeylerin tamamından nefret ediyorum. Dünyaya bir kez geliyoruz, onu da burnumuzdan fitil fitil söktürüyorlar. İnsan dediğin gezecek, görecek, eğlenecek, canı neyi çekiyorsa onu yapacak. İşmiş güçmüş, meslekmiş mesaiymiş, tümü angarya.»

«— Baba parasıyla mı yaşayacaksın?»

«— Yok, dediğim o değil.»

«— Ne peki?»

«— Ömrünü beyhude işlere harcamayacak, çalışacaksan, ne bileyim, tuhaf makineler, görmekle mükellef olduğun işleri halledecek makineler yapacaksın. Sonra da yan gelip yatacaksın. Onlar çalışacak, sen keyif çatacaksın.»

Yan gözle kısacık bir bakış yolladı.

«— Niçin dudak büktün, saçma mı oldu?»

«— Hem de epey. Takunyalı, kırpık bıyıklı hazretin, 'Fabrika yapan fabrikalar yapacağız'[1] sözüne benzedi.»

Gülüştüler.

«— Saçma olmuş hakikaten. Olsun, gene de güzel.»

«— Aklını boş işlere takacağına üniversite okusan daha hayırlı olmaz mı?»

«— Karşıma çıkan ilk adamla kaçarım daha iyi.»

---

1 Necmettin Erbakan'ın Milliyetçi Cephe Hükümetinde Devlet Bakanlığı yaparken sarf ettiği 1976 tarihli cümlenin akıllarda yer etmiş hâli. Orijinali "Fabrika kuran fabrikaları, makine yapan makine sanayini kuruyoruz" şeklindedir.

«— Duyan da ilim irfan düşmanı olduğunu zannedecek.»

«— Değilim, ders niyetine uyduruk cenk hikâyeleri okumaktan bıktım, hepsi o.»

«— Gitmeyecek misin?»

Başını olumsuz anlamda salladı. Sigarasını söndürdü, tatlı tabağına uzandı.

«— Tatlı yiyelim tatlı konuşalım: Ne zaman istiyoruz Hayri Amcayı?»

«— Sen kendi derdine yan, bu gidişle evde kalacaksın.»

«— Bak bunu doğru söyledin, erkek milleti zıvanadan çıkmış. Akıllı uslu, eli yüzü düzgün oğlanlar memleket uğruna kendilerini paralıyor, meydan hödük hödük heriflere kalıyor. Dün pazaryerine gitmiştim mesela, güya alışveriş edeceğim. Etrafta pis bıyıklı, kötü bakışlı meymenetsiz tipler. Tezgâh tezgâh dolaşıyor, esnafı, yaşlı başlı müşterileri taciz ediyorlar. Dayanamadım, birini haşladım. Sen misin ağzını açan? İşitmediğim hakaret, yüklenmediğim kötü sıfat kalmadı. Az daha saçlarımdan tutup sürüyeceklerdi.»

Sustu, tepsideki bardağa uzandı.

«— Dünyanın çivisi çıkmış, insanlar hepten fıttırmış, yazık.»

iki kapılı bir handa
gidiyorum gündüz gece

Kederle dışarıyı seyretti. Elli altı numaralı apartmanın giriş tarafındaki küçük bahçe sessiz ve karanlık, ucundan kıyısından görünen beti benzi atmış kaldırım tamamen boştu. Ay ışığı, tek tük yıldızlardan yansıyan cılız pırıltılar, 15. Sokağın yalnızlığına merhamet dolu bir çisenti olmuş döktürüyor, avuntu niyetine bir mendillik gökyüzü sunuyorlardı.

Başını cama yasladı, iri gözlerini yumuşacık yumdu. Cam serin, alnı sıcaktı.

İçinden kopup yükselen adresi belirsiz ağrının, kapalı göz kapaklarını zorlayan damlaların farkına varmadı, usuldan bir türkü tutturdu. Sözleri değil, ezgiyi mırıldanıyor, dilinin üstünde çağıldayan tınıda eski bir teselli arıyordu.

Söyledi ağladı, ağladı söyledi. Sokaktan bir motosiklet geçti, bahçe duvarından bir kedi atladı. Apartmanların ışıkları birbiri ardınca söndü, gece kendi sonuna doğru ağır aksak ilerledi.

Islanmış, alabildiğine uzun, alabildiğine dolaşık kirpiklerini araladı, baktı. Uykuya dalmış binaları, küskün kaldırımları, bitmez tükenmez bir nöbete soyunmuş elektrik direkleriyle sokak, sessizliğin, kimsesizliğin tehlikeli denizinde sürüklenen hayalet bir gemiye benziyordu; sonunun ne olacağını bilmeyen, haritasız, pusulasız, yelkenleri paramparça...

Alnını yeniden cama yasladı.

Dudakları aralandı, incecik soluğu şeffaf yüzeyde minik bir buğu yarattı:

«— Herkesler çekilmiş, herkesler uykuda. Kahır yok, günün dağdağası, telâşı yok, baldan tatlı, ipekten yumuşak rüyalar âlemi var. Ben de uyuyabilsem, içimi sıkıştıran, gözlerimi kapar kapamaz üstüme çullanan korku olmasa. Mahmurluğum, dalgınlığım karanlık bir girdabın içine sürükleniyormuşum gibi yürek çarpıntılarıyla, boğulma hissiyle sonlanmasa. Ağrı, ıstırap yakamı bıraksa. Hafakanlar basmasa. Dert, geceleyin azmasa. Bu dünyada zulüm, kahır, ihtiyarlık olmasa...»

Sesi titredi, soluğu çıkmaz oldu. Yüreğinin ağır ritmi, yorgun ciğerleri, paslı dili, zehir gibi damağı ayak diredi, aklından geçenleri sese, söze dökmesine imkân tanımadı.

Oysa,

«— İlle de ölüm olmasa!» diye haykırmak istiyordu. «Duyuyor musunuz, komşucuklarım? Şu an rahat, yumuşacık yataklarınızda yarısını tattığınız o ebedi uyku olmasa. Umurunuzda değil, biliyorum. Kiminiz açık saçık rüyalar görüyor kiminiz kendinden geçmiş sayıklıyor, hiç başınıza gelmeyecekmiş gibi, hiç o yumruk parçasını böğrünüzde hissetmeyecekmişsiniz gibi. Allahın sevgili kullarısınız çünkü, öyle zannediyorsunuz. Kurt ölür, kuş ölür, komşu kadın ölür, siz ölmezsiniz. Bu dünyada her taşın, her bulutun, her dalın kaderi aynı: Taş toza, bulut yağmura, dal çırpıya dönüşür; ne gidenler geri gelir ne gelenler gideceklerini öngörür; devran döner, zaman hükmünü yürütür, kaçınılmaz saat mutlaka erişir. Siz de ölürsünüz, sevgili komşucuklarım. Siz de ecel denilen şerbeti tadarsınız.»

Bir çatırtı duyar gibi oldu. Başını çevirdi, gürültünün kaynağını bulmak amacıyla salonu taradı. İçerisi tamamen karanlıktı, koltuklar, yemek masası, sandalyeler, sehpalar simsiyah bir fonda dalgalanıyor, sessiz çığlıklarla yer değiştiriyorlardı.

Korkunun ürpertici nefesi içine doldu, tutulmuş omuzlarına, ensesine, hummalı bir faaliyetin ateşinde kavrulan saç diplerine yürüdü.

Şaşırtıcı bir biçimde hafifledi, ferahladı.

«— Zamanın sesi, eşyaları içten içe ağır ağır kemiriyor.»

Yeniden pencereye döndü, küçük bahçeye, boş sokağa görmeyen gözlerle baktı.

«— Tıpkı benim gibi. Onların tamire, benim ameliyata ihtiyacım var. Olsam rahata erecek miyim, ha, doktor? Bedenimi kemiren, kemiklerimi, etlerimi, kaslarımı, sinirlerimi öğüten zamanın diş gıcırtılarından hangi operasyonla kurtaracaksın beni?»

Üstüne tuhaf bir hava geldi, görünmez kollarıyla çevresini kuşatarak zihnine berraklık, bakışlarına keskinlik kazandırdı. Adeta gözlerinin önündeki perde kalkmış, akıl sır erdiremediği dünya, tüm çıplaklığı, tüm açıklığı, mucizeleri, kanunları,

keşfedilmeyi bekleyen gizil güçleri ve varlık sebebiyle eşiğine tünediği sırça köprünün dibinden ağır ağır yükselmeye başlamıştı. Karanlık toprağı yarıyor, belirsiz bir silüet olmaktan elle tutulur, gözle görülür bir detaylar silsilesi olmaya evriliyordu.

Huşu içinde seyretti.

Her bir parçasını tanıdığı vehmine kapıldı, görmediği, işitmediği, koklamadığı, tatmadığı hiçbir yanının kalmadığına kani oldu. Ömür dediği zaman diliminde bu inanılmaz, bu haşmetli manzara, cümle rengini, cümle sesini, kokusunu, tadını, bilgisini, sezgisini hafızasına doldurmuş, etine, kemiğine, sinirlerine, kaslarına, her bir hücresine, her bir dokusuna bir daha çıkmamacasına ince ince nakşetmişti.

«— Bir mucizeye değil, kendi içine bakıyorsun, kızım Aynur. Derdini, kasavetini, gönlünden geçenleri anlatmaktan aciz, ölüm korkusuyla tir tir titreyen bir kocakarı değilsin artık, her sırra, her ilme vâkıf bir feylesofsun. Önlüğü kadar kansız, önlüğü kadar beyaz, insan yerine bozulmuş bir oyuncağı tamir ediyormuş gibi davranan, ikide bir, 'Korkmayın, sıradan bir operasyon bu' diye sırım sırım sırıtan o ruhsuz doktoruna meramını anlatabilirsin şimdi.»

Kısa boylu, kel kafalı, yanaklarından sağlık fışkıran doktorunu aldı, karşısına oturttu.

«— Bak, doktor, şu manzaranın heybetine, güzelliğine, inceliğine, gelişkinliğine bak. Dilin olsa anlatmaya kelimeler kifayet etmez, gözün olsa görmeye ferin yetmez. Emsalsiz varlık, büyülü nesne, taklidi imkânsız mucize. Dünya içre bir dünya yani, ömür içre bir rüya. Müdahale etmeye, vadesini uzatmak için budayıp biçmeye niyetlendiğin şey işte bu...»

«— Yanılmıyorsun, orada kara bir leke var. Işığı emiyor, ölümcül rengini koyultuyor. Her geçen gün büyüyor, doktor, zamanın gölgeleriyle birlikte tam kalbe saldırmaya hazırlanıyor. Bugün değilse yarın, yarın değilse öbür gün...»

«— Söyle şimdi, o ağrılı, o ıstırap verici tek kara noktadan değil, varlığımı kemiren gölgelerin istilasından kurtarabilir misin beni? Ebedi bir ömür, kudreti hiç eksilmeyecek bir nur bahşedebilir misin?..»

«— İmkânı yok, değil mi, oluru, reçetesi? 'Belki yarının ileri

tıp teknikleriyle, diğer bilim dallarında meydana gelecek gelişmelerle' diye başlayan laflar sıralamak gereksiz, o yarını, muhtemeldir ki, sen de ben de göremeyeceğiz...»

«— Dünya basit bir yer, doktorcuğum. Hem basit hem garip. Doğuyorsun, yaşıyorsun, ölüyorsun. Bu kadar. Gariplik, hayat dediğin şeyin doğumunla başlamasında ama ölümünle bitmemesinde. Doğumunla da başlamıyor aslında, sen öyle zannediyorsun. Öyle zannetmek hoşuna gidiyor. Mazur görülebilir, bir bakıma doğru bile sayılabilir: Senden önce, senin dışında, seninle alâkasız bir hayatın varlığı, hakikaten, kelimenin tam manasıyla bir varlık mıdır? Sen yoksun, yani muhtevanın vücut bulacağı şekil yok. Öyleyse hayat da yok. Doğduğun vakit o da doğuyor, ilk çığlığın, ilk zırıltınla o da var oluyor. Yaşıyorsun, o da seninle birlikte yaşıyor. Hiç bitmeyecek sandığın günleri iştahla, oburlukla tüketiyorsun. Zaman geçiyor, fidanlar koca ağaçlara, ağaçlar kuru kütüklere dönüşüyor, yüzler, sesler, renkler, çocukluğun, gençliğin şıkır şıkır aydınlığı zayıflamaya, solmaya başlıyor. Koyu gölgeleri, kurşun işlemez kör noktaları fark ediyorsun. Her geçen gün sudaki mürekkep lekesi gibi büyüyor, genişliyorlar. Vakit şekil için tükeniyor. Doğdu, iyi ya da kötü yaşadı, artık ölme zamanı. Tam bu noktada basit olan karmaşıklaşıyor, içinden çıkılmaz garip bir hâl alıyor. 'Hayat benimle başladı, nasıl olur da benden sonra, bana bağlı olmadan devrine devranına devam eder; ağaçlar büyür, mevsimler birbirini tamamlar, yağmurlar yağar, güneş açar, sular kabarır, ay ışığı, tanyeri ortalığı renklere, kokulara, kuş cıvıltılarına boğar; insanlar çalışır, gülüşür, düşünür, sevişir? Hem de bensiz, hem de bensiz!' diye böğürmeye, dövünmeye başlıyor şekil. Ve soruyor, cevabı en çok merak edilen soruyu hem de: Ne hakla?..»

«— Soruyor, araştırıyor, kafa patlatıyor, her ihtimale, her taşın altına bakıyor. Cevabı bir türlü bulamıyor. Gözünün önünde hâlbuki, tıpkı ondan öncekilerin burunlarının dibinde olduğu ve ondan sonra geleceklerin de olacağı gibi. Görmüyor, görmek istemiyor. Çünkü basit, doktorcuğum. O kadar basit, o kadar yalın ki kâinatın sırlarına vâkıf olmayı başarmış muhteşem kafası kabul etmiyor. Bu denli kâmil bir akla böylesi bir basitlik, ha? Reva mı, olacak iş mi? Kurt olsa, böcek olsa, kuş

olsa anlayacağım ama ben anahtarım, diyor...»

«— Ne gülünç, değil mi? Ne bencil, ne bayağı ve ne kadar hazin. Kuş olsa anlayacakmış...»

«— Bilmiyor ki garip, kuş olsa hakikaten anlayacak. Çünkü bu dünyada yaşayan –dikkat edin, zavallı hayatlarımıza fon olan değil, yaşayan diyorum– her canlı, ukâla şeklimizin dışındaki her şekil, içindeki mucizenin üstünü örtmeyen, onu lâyıkıyla birebir yansıtan bir basitliğe, sadeliğe sahip. Nereden mi biliyorum? Kuş besledim çünkü. Kıvrık gagalı, çıplak ayaklı, uzun kuyruklu, sarılı beyazlı tüylere, yeşilli karalı teleklere, büyüyüp erginleştikçe akları belirginleşen gözlere sahip şirin mi şirin, dünyalar tatlısı bir muhabbet kuşu. Yalnızlığımı avutsun diye ta Hollanda'dan getirilmiş...»

«— Geldiğinde daha yavruydu, doktorcuğum. Korkak, yabani, gürültücü. Dişi mi erkek mi belli değil, gagasının üstü renk vermemiş. Senin adın Hıdır olsun, dedim. Hem çok şamatacısın, dırdır kafamın etini didikliyorsun hem lüzumundan fazla gösterişlisin. Böyle bir güzelliğe kem gözlerden koruyacak silik bir isim yaraşır...»

«— Gurbetçi akrabalar gitti, kaldık Hıdır'la baş başa. O bana bakar ben ona. Baktıkça, ötüşüp konuştukça içimiz ısındı, kanımız kaynadı. Yâr olduk, yaren olduk. Artık kapı, kafes, tel, ayrım gayrım yok, koca ev ikimizin. Ben yürüyorum, o peşim sıra uçuyor. Ben yiyorum, o sofraya bir tabak daha istiyor. Ben uyuyorum, o saçlarıma tünüyor. Ben gülüyorum, o cıvıl cıvıl şakıyor. Evden çıkınca ağlıyor, dönünce kapıda karşılıyor. Kuş bu, doktorcuğum, tüyden, renkten, sesten ibaret oyunbaz bir mahlûk. Serçeleri, güvercinleri, kapı gıcırtısını, otomobil kornalarını taklit ediyor, günaşırı farklı role, başka bir hüviyete bürünüyor. Her defasında kızıyor, 'Kuş akıllı' diye azarlıyorum. Bilmiyorum ki yavrucak, ömrühayatında kendi cinsinden biriyle tanışmamış. Bilmiyorum ki türünün huyunu suyunu, yediğini içtiğini, uyku vaktini, uyanma zamanını belleyememiş. Bilmiyorum ki...»

«— Bilmiyordum ama öğrendim. Hayatın öğretemediğini ölüm öğretti bana. Burnumun dibinde duranı gözüme soktu. Bir gün durgunlaştı Hıdır. Başlarda aldırmadım, mevsimin de-

ğişmesine, büyümüş olmasının getirdiği olgunluğa yordum. Büyümüştü, evet. Ve kaderin cilvesine bakın ki, adına inat, erkek değil de dişi çıkmıştı. O sıra uyanmalıydım aslında. Her şeyi tanımlama merakımız, tasnif çılgınlığımız, tabiatını bilmediğimiz şeylere insansı özellikler atfedişimiz tüm gülünçlüğünü, zavallılığını koyduğum isimle suratıma çarpmıştı. Tokat gibiydi ama ben anlamadım. Tıpkı Hıdır'ın keyifsizliğini kendi keyifsizliğime benzetip anlamadığım gibi. Oysa hastaydı yavrucak. Kafesinden çıkmaya yanaşmıyor, tünediği çubuktan gagasını uzatıp en üstteki tele tutunuyor, sünmüş, gerilmiş vaziyette uyukluyordu. Her gün bir başkasını icat ettiği oyunlardan biri zannettim, kafesini terk edip yanıma geldiği o ender zamanlarda da aynısını yapıyordu çünkü. Bacaklarımdan yukarı tırmanıyor, karnıma sokuluyor, elbisemin göğüs kısmındaki kıvrımları gagasıyla kavrayarak uyukluyordu. Nefes alamadığı, boğazında iltihaplanma olduğu hiç aklıma gelmedi. Ta ki o uğursuz akşama kadar. Acıkmış olmalıydı, hırıltılı bir ötüş koyvererek kafesine uçtu. İnmedi, adeta devrildi. Minik göğsü körük gibi yükselip alçalıyor, düşmüş kanadı, tellerin üstüne serilmiş gövdesi takatsizce çırpınıyordu. Koştum kurtardım. Kurtardım lafın gelişi, bedeni çoktan çürümeye başlamış, enfeksiyon ciğerlerine nüfuz etmişti. Kurtuluşu yoktu yani, ölecekti. Gitmediğim veteriner, kuş yetiştiricisi kalmadı. Ölüyordu ve çaresi yoktu. Öldü de, avuçlarımın içinde çarpa çırpına, artık kontrol etmeyi başaramadığı boynu kıvrıla büküle, gözlerimin içine akları yeni belirmiş ıslak gözleriyle baka bakına ve beni ağlata hıçkırta hem de. İşte o an anladım ki Hıdır bir eğlence, bir fon değil, etiyle, kanıyla, tüyüyle tüsüyle bir can. Bambaşka, benden ayrı, benle alâkasız, benim dışımda. Doğmuş, büyümüş, kendi tabiatını keşfetmeye çalışmış. Önce taklit etmiş, insanları, serçeleri, güvercinleri, kapı gıcırtısını, otomobil kornalarını... Gördüğü duyduğu ne varsa... Taklit ettiği seslerde türünün sesini aramış, yarenlik ettiği mahlûklarda kendi tabiatını keşfetmeye çabalamış. Başka çaresi yokmuş çünkü. İnsanlar âleminin esiri, basit, her an fırlatılıp atılacak oyuncaklarından biri imiş...»

«— Kuş kuşken buldu, doktor: Yaşayan her şey kardeştir.

Aynı topraktan, aynı kökten, aynı gövdeden fışkıran başka başka dallar. Çiçek açışları, yaprağa duruşları, rüzgârda salınışları farklı farklı da olsa tabiatları, şarkıları, varoluşları ortaktır. Hıdır başından beri biliyordu. Taşıdığı muhtevaya uygun şekli, ilkel diye aşağıladığımız aklı bu basit, bu sade gerçeği almaya müsaitti. O buna lâyıktı, doktor, ölürken de bana anlattı. Çırpınmasından, ölümün ne olduğunu bilmediği hâlde –öyle zannediyoruz ya– kaçmaya, kurtulmaya çalışmasından, çıkardığı seslerden yola çıkarak söylüyorum bunu...»

«— Dünya basit bir yer, doktorcuğum. Ve hayatın doğumumuzla başladığı doğru. Biz ona ne kadar muhtaçsak o da bize o kadar tutsak. Biz ölürken o da ölüme sürükleniyor, ölmemek, var olmaya devam etmek için de gevşeyen etimizi, pelteleşen sinirlerimizi, kaslarımızı, kemiklerimizi sarsıp bizi yeniden ayağa kaldırmaya uğraşıyor. Son nefeste çırpınmamız, kaçmaya, kurtulmaya çabalamamız bu yüzden. O muhteşem aklımız, sanat eseri gövdemiz değil, çırpınan hayatın kendisi. Mezara yatırıldığımızda bile durmuyor, saçlarımızı, kaşlarımızı, tırnaklarımızı uzatıyor, hâlen tutsağı olduğu şekli gücüyle, mucizesiyle kendini aksettirme eylemini sürdürmeye zorluyor. Başaramayınca parçalıyor, ayrıştırıyor, ondan yeni varoluşlar, yeni şekiller türetiyor...»

«— Ölen biziz, doktorum, hayat asla ölmüyor. O ebedi bir güç. Akıyor, deviniyor, şekilden şekle, kılıktan kılığa giriyor. Biz bunlardan sadece biriyiz. Binlerceden, milyonlarcadan, sayısını bilmediğimiz kadar çoklardan sadece biri. Ötesi uçsuz bucaksız zaman, gezegenlerden, galaksilerden ibaret bir mekân.»

şaşar veysel işbu hâle
gâh ağlaya gâhi güle

«— Çok şükür gelebildin, saat sabahın onu oldu, Vasfi.»

Bakkal Hamdi gücenik bir ifade takındı, sitem dolu gözlerini kardeşine dikti. Sorguladı, didikledi, zaten bildiği gerçeği itiraf etmesini istedi. Ses gelmedi.

Bakışlarındaki cevap beklentisi soldu, yerini inceleme, aralarındaki benzerlikleri yeniden keşfetme merakı aldı.

Kolay işti, hık demiş burnundan düşmüştü: aynı ten rengi, aynı seyrek saçlar, aynı burun, aynı ağız, aynı çene, aynı yüz. Tek fark boylarıydı, kendi kamburumsu bir uzunlukla cebelleşirken Vasfi uyarı çok, zahmeti yok bir güdüklüğün sefasını sürüyordu. Suluboya çizimden farksız püsküllü bıyıkları da üstüne ilave edilirse ağabeyinden daha neşeli bir profil verdiği rahatlıkla söylenebilirdi.

Benzerlik faslının en aykırı kısmı, kardeşinin sevimliliği, göreni cezbeden şeytan tüyü bilindik etkisini göstermeye başladı: Gevşedi, içi ısındı, kanı kaynadı.

Hepten teslim olmamak için direnmeye, ayak sürümeye çalıştı, ciddiye alınmamasına değil de sabahın köründe dükkânı açmak zorunda bırakılmasına içerlemiş gibi davranmaya sığındı:

«— Bir de akşamdan uğrayacağını, anahtarı alacağını söylüyordun.»

«— İşim çıktı, sabah da uyanamadım valla.»

«— Kahvehanede pinekledim, gece yarısına kadar beygir koşturdum, demiyorsun da iş güç palavrasıyla...»

«— Az daha voliyi vuracaktık be abi!»

Yanakları al al olmuş, tombul gövdesi hararetlenmeye, dumanı üstünde heyecanın, kor coşkunun hatırasıyla titremeye başlamıştı.

«— Ganyan'ı hazine değerinde bir İngiliz safkanı vardı, uzun bacaklı, geniş sağrılı, sabırsız, ilk yarışını zaferle taçlandırmaya hazır. Az biraz dayansaydı, burun farkıyla geçilmeseydi, kız

gibi bir otomobile kurulmuş Ankara'yı turluyorduk şimdi.»

Elinde olmaksızın gülümsedi. Boyuna, kilosuna, hantallığına aldırmayan kardeşi, üç uzun adımda yanına sıçramış, takipçilerine nal toplatmakla meşhur hipodromlar kralıyla kıyasıya mücadele eden cengâver İngiliz'i temsile girişmişti.

Bir yandan kaslarının tüm enerjisiyle koşturuyor, arayı açmaya, son düzlüğe önde girmeye çabalıyor, bir yandan da son yarışını koşar gibi inatla, ısrarla yanı başından ayrılmayan favori rakibine diller döküyordu:

«— Bırak, koşma artık. Yazık, günah. Bana acımıyorsan toynaklarına, bacaklarına, terden kavrulmuş vücuduna acı. Biraz daha zorlar, paralarsan sakatlanacaksın. Sakatlık demek, kimsenin dönüp yüzüne bakmaması demek. Arpa dolu, kısrak dolu, zevküsefa dolu emeklilik günlerini acılar içinde geçirmek demek. Değer mi, söyle, değer mi, üstadım? İspatlanacak bir şey olsa anlarım, çabanı, inadını, kendini helâk edişini takdirle, övgüyle karşılarım. Ama yok. Bugüne dek yüzlerce yarış kazandın, kupalar aldın, sahiplerini, bahisçilerini servete boğdun, atlar âlemine adını altın harflerle yazdırdın. Ne kaldı? Hiçbir şey. Artık tevazu göstermen, biz gençlerin önünü açman lazım. Senden beklenen, sana yakışan bu. Göster büyüklüğünü, yol ver gideyim, şu görünen çizgiyi, giderek yaklaşan, yakınlaşan finişi senden evvel, böğrüne kamçıyı acımasızca gömen jokeyinden evvel göğüsleyeyim. Hipodromu hıncahınç doldurmuş, radyoları başında hop oturup hop kalkan, avuçları patlayasıya tezahürat yapan bahisçilerimi sevindireyim, güvenlerini, sürpriz oynama cesaretlerini ödüllendireyim. Hepsi beni bekliyor. Ümitlerine, hayallerine, rüyalarına üç adım kaldı. Üç adım sonra tümü hakikat olacak. En çok da yoksul semtlerin fukara kahvehanelerinde bekleyen gariplerin. En çok da üst tribünde oturan badanacı kafadarların: Cavit'in, Münir'in, Vasfi'nin. Ne dersin, ha, olmaz mı?»

«— Kumarbaz değil, kumarhane kazanır. Racon böyle.»

At lisanında söylenen sözler apaçık bir cevaptı.

Dilinde hayır, bacaklarında güç kalmadı, tecrübeli rakibinin bir baş ileriye fırlayan gövdesine kahır dolu gözlerle baktı.

«— Çok az kalmıştı, bir burun, o kadar.»

«— Oynamayın be evlâdım! İt gibi çalışıyor, boyacılıktan kazandığınız üç kuruşu da kumara yatırıyorsunuz, yazık değil mi?»

«— Bir gün tutturacağız, abi, göreceksin. Uçarı kaçarı yok, olacak. Azimle tüküren taşı delermiş.»

«— Vecize yumurtlayacağına bin üçtekerliye de ekmek al. Öğlen oldu, millet birazdan damlamaya başlar.»

«— Tamam.»

Göğüs geçirdi, istemeye istemeye yaşadığı gerçekliğe döndü.

«— Kaç tane alayım?»

«— Yetmiş. Bugün pazar, ahali çoluk çocuk evdedir.»

Elini cebine attı, para çıkardı.

«— Bu sefer dikkat et, ısıtıp ısıtıp verdikleri sabahki ekmeklerden alma.»

«— Olur.»

Parayı cebine attı, dükkânın arkasına istiflenmiş ahşap kasaları yüklenerek çıktı. Kaldırımın köşesinde bekleyen üçtekerliye bindi, pedala bastı.

«— Seninki gene jokeyliğe soyunmuş, Hamdi, deli gibi koşturuyor.»

Köşker Zahit'ti, boynunda yağlı kara önlüğü, elinde bardaklar, şeker kavanozu, çaydanlık demlik, sokağın başına doğru tırısa kalkmış Vasfi'nin arkasından tebessümle bakıyordu.

«— Hiç sorma, adam olmayacak, gene yevmiyeyi beygirlere yedirmiş.»

Sandalyeyi ittirdi, ayaklandı.

«— Çay yaptın ha. Acayip canım çekmişti, evliya gibi adamsın.»

«— Tavlayı da kap, kozumuzu paylaşalım.»

«— Hiç keyfim yok, bugünlük affetsen? Vasfi gelir gelmez gideceğim zati, evde Köroğlu bekliyor.»

«— Pek hisli söyledin. Hanım tuz istedi, senin ciğer gene cız etti sanırım.»

İncecik bir tebessümle karşılık verdi. Tezgâhın altındaki hasır kaplı tabureleri aldı, raftan bir bisküvi paketi çekti, üç uzun adımda dışarıya çıktı.

Apartmanın dibine, bakkal dükkânının yan tarafına oturdular.

Zahit, bardakları ayakları dibine koydu, çaydanlıkla demliğe uzandı.

Çay doldurdu, su ekledi, burnuna dayanan bisküvi paketini kısa bir baş hareketiyle geri çevirdi:

«— Almayayım, diş damak kalmadı, yapışıp duruyor.»

Çay kaşığını plastik kavanoza daldırdı, şeker attı.

«— İki tutam saldım, şırası az gelirse söyle. »

«— Sağ ol.»

Çaylarını içtiler, sokakta ip atlayan kız çocuklarını seyrettiler.

Zahit seri hareketlerle sigara yaktı.

«— Çok ağır cigaralar içiyorsun, ustam. Sabahtan akşama teneffüs ettiğin deri, boya, tutkal kokusunu saymıyorum bile. Ciğerlerine yazık, iflas ettireceksin.»

«— Acı patlıcanı kırağı çalmazmış.»

«— Değiştirsen, Tekel malı, filtreli olanlardan içsen?»

«— Yok, alışkınım, memleket tütünü bu.»

«— Ona da alışırsın, ikisi de duman.»

«— Kokusu farklı, tadı farklı, içimi farklı. Tiryaki olmadığın için bilmiyorsun.»

Göğüs geçirdi, masmavi gökyüzüne baktı.

«— Bizim oraların havası var hem, dağların, pınarların, toprağın, çiçeklerin...»

Zahit Usta Malatyalıydı, üçü ölmüş dokuzu sağ on iki kardeşten altıncısıydı. Tütün kırmanın, davar peşinde koşturmanın, Sultansuyu kıyısına sıralanmış kerestelik kavakların, beş dönümlük kıraç tarlanın, sık sık el kapısına muhtaç kalmaların bezdirdiği on bir boğazlık hanesinden çocukken ayrılmış, inşaatlarda amelelik, pazarlarda hamallık, çiftliklerde ırgatlıkla süregiden macerasını Ankara'ya kadar taşımıştı. Evlenmiş, barklanmış, torun torbaya karışmış ancak işe yatkın hünerli ellerini, yıpranmış gövdesini bir türlü emekliye ayıramamıştı. Elli altı numaralı apartmanının karanlığına sıkıştırdığı tezgâhı, örsü, çekici, bıçakları, çivileri, tutkalları, deri parçaları, boyaları, fırçalarıyla en son karar kıldığı zanaatı icra ediyor, ayakkabı

tamirciliğinden ekmek yemeye uğraşıyordu.

Tevellüdünü, yaşını başını tahmine kalkmak beyhudeydi, dipleri gözükmeyen oluklarla, çizgilerle, çatlaklarla, çöküntülerle dolu yüzü bir asrı da bin yılı da geride bırakmış olabilirdi.

«— Bu sıralar gene hasret bastırdı desene.»

«— Hasret değil, ihtiyarlık belâsı. Gönül sılaya, göz toprağa bakıyor.»

«— Ağzından yel alsın, dur bakalım.»

«— Ben duruyorum, durmayan dünya.»

Acıyla güldü. Demliğe uzandı, çayları tazeledi, şeker attı.

Her yıl biraz daha fazla söz eder, biraz daha fazla özler olmuştu memleketini. Son zamanlarda efkârı, hasreti iyice depreşmiş, etinde açılan kanamalı bir yaraya dönüşmüştü. Acısı, ağrısı arttıkça tütün basıyor, ince sarılmış sigaralarda katranlı zifirli bir teselli arıyordu.

«— Beni bırak, kendinden bahset. Demin pek hisli gitmen gerektiğini söylüyordun.»

«— Nasıl hislenmeyeyim, nasıl hırslanmayayım? Gün boyu çalışıyor, didiniyor, uğraşıyorum, elde var sıfır. Hakkı bokunu karşılamıyor derler ya, aynen öyle. Her şey ateş pahası, her şey almış başını gidiyor. Bir de bulabilsen, aradığında şapadanak önüne gelse. Yok oğlu yok, karaborsa oğlu karaborsa. 'Nedir lan bu rezillik?' dediğinde suratına gülüyor, utanmadan, 'Ticaret, hemşerim' diye arsızlık ediyorlar. Kıskanmayacak, sermayen varsa sen de yapacakmışsın. 'Sahtekâr ol, vurguncu ol, tufeyli ol' diyorlar yani, içime sinermiş, kursağım alırmış, vicdanım cüzdanıma sığarmış gibi. Yok, inandım ben, ustam, emin oldum: Bu memleket bitmiş, şirazesinden çıkmış, insandan, insanlıktan nasibini tüketmiş, esnafıydı, zanaatkârıydı, memuruydu, işçisiydi, alayını defterden silmiş. Paran var mı, banknotları istifledin mi? Adamsın, örnek vatandaşsın. Yok, harama uçkur çözmem, şerefimle kazanır şerefimle yerim iddiasında mısın? Kerizsin, bizden de değilsin. Yani bunca ahali, bunca insan, boş gezenin boş kalfası olacak, ipsiz sapsız tozacak yerde çalışan, çabalayan, en kötüsünden devlette memurluk eden tüm Bahçelievler keriz, üstüne de eloğlu.»

«— Celallenme, küt diye gideceksin.»

«— Keşke gitsem, gidebilsem. Ölüm bile yasak. Kurban olduğum Allah, bizi azap çeksinler, kadir kıymet bilmezlere, ciğeri beş para etmezlere hizmetkâr dursunlar diye yaratmış. Ne suçumuz, ne günahımız vardıysa...»

«— Kul işini Mevlâya yıkmak doğru değil, çarpılır, zay vay olursun.»

«— Çarpılmışım çarpılacağım kadar, ötesi var mı? Yok. Beterin beteri varmış, hâlimize şükretmek lazımmış, falanmış fıstıkmış. İyinin de iyisi var ama kimse gıkını çıkarmıyor.»

Sustular. Zahit Usta yeniden çay doldurdu, şeker attı.

Bardakların dibine çöken yığını eritmek için bu kez daha sert, daha uzun karıştırmak zorunda kaldılar.

«— Biliyorum, asilik ediyor, öfkemden yaratana karşı geliyorum ama elimde değil: Evdeki hesap çarşıya uymuyor, cepteki delik yama tutmuyor. Doluya koyuyorum almıyor, boşa koyuyorum dolmuyor. İstediğim kadar çekiştireyim, tepiştireyim, yorgan ayağa uzamıyor. Köroğlu olmasa, örgüsü, biçkisi, dikişi olmasa aç kalacağız. Gece yarılarına kadar göz nuru döküp parmakları tutmaz oluncaya dek çalışıyor, para biriktirelim, dara düşersek, başımız sıkışırsa bir köşede üç kuruş bulunsun sevdasına dişinden tırnağından artırmaya gayret ediyor. Yetiyor mu? Hayat zaruri ihtiyaçlardan ibaret değil ki, durmadan hesapta olmayan başka bir masraf kapısı açılıyor. Bu akşam yeğeninin kınası var mesela, gideceğim de çarşıya çıkıp alışveriş edeceğiz. Uç uç, böceğim, annem sana terlik pabuç alacak.»

«— Borç verirdim ama inan ben de züğürdüm.»

«— Bilmem mi, eskiden çekiç sesleriyle inleyen apartmanda üç aydır tıkırtı yok.»

Mahzunlaştılar, başları önlerinde ağır ağır bardaklarını yudumladılar.

Duvarın dibinden sipsivri fışkırmış kuru ot parçasını kökünden söktü, parmakları arasında yuvarladı. Kalem gibi tuttu, yarısı toprak yarısı beton zemine görünmez şekiller çiziktirdi.

«— Bir bizim değil, herkesin durumu aynı. Neredeyse tüm sokak veresiye alıyor. Gene de Allah hepsinden razı olsun, pazara, ucuzlukçulara, toptancılara gitmiyor, bana geliyorlar. Sırf komşu olduğumuz, yüz yüze baktığımız için. Biri de borcu-

nu sektirmedi, maaşı alır almaz defteri sildirmeye koşuyorlar. Eminim, ellerinde avuçlarında olsa üste verirlerdi.»

Çöp parçasını attı, hayali şekilleri tozlu kundurasının tabanıyla sildi.

Kederle, acıyla göğüs geçirdi.

«— İnsanlık ölmedi ya, zora, zorbaya denk geldi, ustam. Varsın çilesini hep birlikte çekelim, iş ki selâmete ulaşsın.»

yetişmek için menzile
gidiyorum gündüz gece

Telefonun ahizesini kırçıl tüylerle kaplı kocaman kulağına sıkı sıkıya bastırdı.

«— Kıs biraz, duyamıyorum.»

Cam kenarındaki yüksek arkalıklı koltukta yan gelmiş yatan kısa boylu şişman karısı, elinin altındaki elektrikli radyonun düğmesini çevirdi, kabara efelene döktüren Ege türküsünün çanına ot tıkadı. Yeşilli morlu damarların çepeçevre kuşattığı tombul bacaklarını esnetti, pencereden vuran gün ışığına uzattı.

«— Çalıyor ama bakan yok. Tuhaf, evden pek çıkmazdı. Nereye gitti acaba?»

«— Gencecik kız, bekâr üstelik, eve tıkılıp senin telefonunu mu bekleyecek? Kim bilir kimlerle tozuyordur.»

«— Belki duymuyordur, bakkala falan çıktıysa...»

Telefonun beyaz tuşuna basıp derinden gelen yankıyı susturdu, numaraları yeniden çevirdi.

«— Azıcık daha kıs, duyulmuyor.»

«— Aman, sıkıldım telefon merakından! Sabah beri arıyorsun, yok işte, zorla mı getirteceksin?»

Radyonun düğmesine uzandı, sonuna kadar açtı. İyi döşenmiş zevk ürünü salonu gür bir erkek narası doldurdu. Koltukları, sehpaları, masayı, sandalyeleri, vitrinli dolabı, biblolları, tabloları sarstı, dantel işi süslerin, perdelerin, yere serili Isparta halısının tozunu aldı.

Diz kırdı, orta yerde iki dolandı, meydanı kusursuz bir Türkçenin anonsuna bırakarak dağlara çekildi.

«— Güzelim türküyü ağız tadıyla dinletmedin ya, pes! Hem kız kurularına, neydüğü belirsiz oğlanlara ev kiralarsın hem de sıkıntısıyla yüreğimizi daraltırsın. Bırak şu lanet şeyi de orta şekerli bir kahve yap!»

Telefonu çarparak kapattı, terliklerini sürüye sürüye salondan ayrıldı.

«— Kırıp ataydın bari!» diye çemkiren kadını duymazdan geldi.

Mutfağa geçti, rafta asılı duran cezvelerden birini aldı. Kahve attı, şeker ekledi, su çekti, mavi mavi parlayan ocağa sürdü.

Kapağı açık kavanozdan yükselen taze kahve kokusu sinirini yatıştırmaya yetmedi.

«— Kim oldukları belirsiz oğlanlarmış. Görmeden, bilmeden, tanımadan yaftayı yapıştırıyor. Bir kötülükleri dokunsa, duvarları kırıp dökseler, kirayı ödemeseler mesela, anlayacağım. Ortada hiçbir şey yok. Ee, daha nesi? Öğrencilermiş, efendim, güven olmazmış. O izbe, avuç içi kadar dairede Reisicumhur oturacaktı sanki. 'Boş kalmadı, ne güzel, tıkır tıkır para basıyor' diye sevinecek yerde dudak büküyor.»

«— Mırıl mırıl ne söyleniyorsun? Varsa diyeceğin, karnından konuşma, yüzüme söyle.»

«— Yok bir şey, hanım, şekeri bulamadım da onun için şey ettim.»

«— Alt çekmeceye bak.»

'Kırk yılın başı mutfağa girersen olacağı bu' türünden bir şeyler daha söyledi ya, sesi radyodan yükselen bozlağın acı çığlığına karıştığı için duyulmadı.

Üzülmedi, bilakis memnun oldu.

Kabarmış, taşmak üzere olan cezveyi aldı, çay kaşığının ucuyla köpük doldurduğu fincanlara pay etti. Altlık ekledi, tepsiye sıraladı, iki bardak su, kristal bir kül tablası takviyesiyle salona döndü. Radyo hâlen bağırmakla meşguldü. Sehpayı çekti, tepsiyi bıraktı, sesini kısmak için davrandı.

«— Deminkini dinletmedin, sıra buna geldi, değil mi? Bırak, dokunma.»

«— Çok bağırıyor, komşular rahatsız ola...»

«— Kulaklarına pamuk tıkasınlar.»

İçinden lahavle çekti, 'cık cık cık' ederek yan taraftaki koltuğa kuruldu. Oturur oturmaz da kadının dalgınlığına, fark etmeyişine sevindi.

Kahve fincanını aldı, sarsmamaya çalışarak uzattı. Sigara ikram etti, çakmağıyla ateşledi.

Radyodan yükselen ses perde perde indi, yerini haberler

anonsuna bıraktı.

Kadın,

«— Hiç çekemem,» diyerek düğmeyi kıvırdı, haber özetlerini spikerin ağzına tıktı. «Kriz, cinayet, soygun, zam. Bildikleri, bildirdikleri başka şey yok.»

Kahvesini höpürdetti, sigarasını çekiştirdi, pencereden dışarıyı, aydınlık sonbahar göğünü seyretti.

«— Yakında yaşanmaz olacak, kör kurşuna kurban gitmezsen açlıktan, sefillikten kıkırdayacaksın.»

«— Ben de onu diyorum, her şey zamlandı, her şey beşe ona katlandı, eve daha yüksek bedel ödenmesi icap eder. Bırakmadın ki Nalân'ı arayayım, Faruk'u telefona isteyeyim.»

«— Daha önce görüştün de ne oldu? 'Hepimiz fukara çocuğuyuz, idare et bizi, Ahmet Abi' demediler mi?»

Sigarasından yeni bir nefes aldı, bacaklarına doğru üfledi. Grili beyazlı, mavi mavi genişleyen duman bulutu hızla yükseldi, pencereden vuran ışık huzmelerine doluştu.

Kıvrıldı, büküldü, incecik bir esintiye kapılarak savruldu.

«— Baştan hata ettin, Mümtaz, 'Benim okulum bitti, çıkıyorum ama arkadaşlar kalmaya devam edecekler' dediği vakit kestirip atacaktın. Gıkın çıkmadı, şimdi tutmuş zam istemeye kalkıyorsun.»

«— Mesele o değil, kira dönemi sona eriyor. Ya süreyi uzatacak, yeni bir anlaşma imzalayacaklar yahut evi boşaltacaklar. Ortası yok.»

«— Niçinmiş?»

«— Yeni bir kontrat lazım da ondan. Eskisi Mümtaz adına.»

Sustular.

Kadın, sigarasını söndürdü, bir bardak su içti. Radyoyu açtı, haber okuyan spikeri başka istasyona postaladı. Cızırtılar, hışırtılar, parazitler arasında dolaştı, yaylılarla nefeslilerin içli içli ağlaştıkları pişmanlık dolu bir orkestra müziği buldu.

Koltuğa yayıldı, gözlerini kapadı.

«— Oturma, ortalığı topla.»

Kalktı, bulaşıkları topladı, gürültü etmeksizin, parmaklarının ucuna basa basa mutfağa yollandı. Yıkadı, duruladı, plastik seleye dizdi, yine öyle sessiz, yine öyle usul salona, telefonun

başına döndü.

Ahizeyi aldı, numaraları çevirdi.

«— Boşa arıyorsun, bugün pazar, herkes bizim gibi evde pineklemiyor.»

Telefon hattı da kadınla aynı fikirdeydi. İsteksiz isteksiz hışırdadı, birkaç kez öttü, arkasından simsiyah kapandı.

«— Düşmüyor ki arayayım. Başkent değil, gençliğimin Antep santrali.»

Ahizeyi hınçla çarptı. Koltuğa yürüdü, yığılırcasına oturdu. Bacak bacak üstüne attı, sıkıntıyla pencereden dışarıya baktı. Gökyüzü bulutlanmaya, ışık solmaya başlamıştı.

«— Oğlanlara ulaşmak yerine Avukat Rıza'yı arasan daha iyi edersin. Ne yapman gerektiğini söyler, hâl çaresi gösterir hiç değilse.»

«— Aradım, Mümtaz çıkar çıkmaz ihtarname göndermeli, kiracı değişimini kabul etmediğimizi bildirmeliymişiz. 'Sözlü ret resmi tebligatın yerini tutmaz, kirayı almaya devam ettiğiniz için de devir işlemini kabul etmiş sayılırsınız' dedi.»

«— Hiç yolu yok muymuş?»

«— Ya anlaşacak, yeni bir kontratla problemi çözecekmişiz yahut kira müddetinin bitmesine bir ay kala evi boşaltmaları yönünde ihtarname çekecekmişiz.»

«— İyi, ihtar çek kurtulalım, ne demeye uğraşıyorsun?»

«— Mümtaz çıkmadığını, çıkmayacağını, oturmaya devam edeceğini söylerse?»

«— Niye söylesin, deli mi, ayol?»

«— Arkadaş bunlar, hanım. İnsan arkadaşının sokakta kalmasını ister mi?»

«— Hani okulu bitirmişti, hani evden çıkacağım demişti?»

«— Dedi ama hâlen Ankara'daymış. Bakkal Hamdi ara sıra uğradığını, Faruk'la Salih'i ziyaret ettiğini söylediydi.»

Kadın bezginlikle pofurdadı, eliyle sigara işareti yaptı.

Sakin, yumuşacık orkestra müziği çığırından çıkmış, patinaj yapan otomobillerin kulak tırmalayıcı gürültüsüne terfi etmişti. Yaylılar vızıldıyor, nefesliler tıslıyor, vurmalılar tepiniyor, salonu çamurlu, engebe dolu bir yarış pistine çeviriyorlardı.

Uzandı, radyonun sarı ışıltılarla dolu cam panelini karanlığa

gömdü.

«— Oh, dünya varmış! Kafa beyin bırakmadı.»

Nefeslendi, sigarasından incecik dumanlar çekti.

«— Ne olacak peki, çıkmayacaklar mı?»

«— Öyle bir şey konuşmadık, kiraya zam yapmalarını istedim sadece.»

«— Onu biliyoruz, cevabı da. Yeni mukaveleden bahsetmedin mi?»

«— Yok, zammı veremeyeceklerini söyleyince konuyu açmanın manası kalmadı.»

Kadın başını salladı, asabi asabi güldü. Bacaklarını topladı, yarı yarıya erimiş sigaranın külünü işaretparmağıyla silkti.

«— Darılma ama senin her işin böyle, Ahmet. Hiçbir şeyi tam yapmaz, basit, kolay, şuncacık meseleleri içinden çıkılmaz hâle getirirsin. İnsan apaçık anlatır, 'Oluyorsa böyle olacak, olmuyorsa herkes başının çaresine bakacak' der. Karşındakiler de insan evlâdı, kulakları var, ağızları var. Belki, 'Eyvallah, çıkıyoruz' diyecekler ya da oturmaya, yeni mukavele imzalamaya razı olacaklar. Hem konuşmuyor, derdini söylemiyorsun hem de ne yapacağım sıkıntısıyla kıvranıp duruyorsun.»

«— Nerden bileyim, aklıma gelmedi ki.»

Başını pencereden yana kaydırdı, kırmızı kiremitli çatıları, televizyon antenlerini, köpürmüş bulut kümelerini seyrediyor gibi yaptı.

«— Halledeceğim ama. Yarın Avukat Rıza'yla görüşecek, hazırlıklara başlamasını isteyeceğim. Kira kontratı kasımda sona eriyor, önümüzdeki ay basar ihtarı bitirir. Eğer Mümtaz işi yokuşa sürer, 'Ben oturuyorum' diye inat etmeye kalkarsa Nalân'ı, Bakkal Hamdi'yi şahit gösteririz. Ya güzellikle ya mahkeme zoruyla.»

«— İyi, bir yıl da mahkemeyle uğraşırız. Alıp alacağımız üç kuruş, onu da avukatlara saçalım.»

«— Ne yapayım, hanım? Ne söylesem itiraz ediyorsun.»

«— Yol göstermeye çalışıyorum. 'Önce oğlanlarla konuş, belki bunların hiçbirine lüzum kalmaz' diyorum. Dinlemiyorsun ki.»

«— Konuştum, zammı kabul etmiyorlar.»

«— Çıkmalarını istedin mi? İstemedin.»

«— Lüzum var mı? Zammı kabul etmeyen, tası tarağı toplar, kendiliğinden ayrılır.»

«— Anlaştık zannediyorlardır, ayol. 'Ahmet Abi ses etmediğine, tahliye istemediğine göre bir yıl daha oturacağız' diyorlardır.»

«— Ne derlerse desinler, kalkıp tekrar ayaklarına gidecek değilim.»

«— Aman, nasıl biliyorsan öyle yap!»

Sigarasını söndürdü, karıncalanmaya başlayan uyuşmuş bacaklarını yeniden güneşe serdi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARPACIK

"Tamam, Bahçelievler'de bir hadise oldu. Ama ben şimdi bir kitap göstereceğim size; 15 ciltlik. Her sayfasında onlarca şehit var. Nerede, nasıl öldürüldüklerini anlatıyor. Sanki o günler hiç yaşanmadı, kimse kimseyi öldürmedi, çatışmalar olmadı, insanlar sakat kalmadı; biz bir gün aklımıza esti de gittik birilerini öldürdük. Sanki sadece Bahçelievler Olayı var. Bir de Abdi İpekçi cinayeti oldu, Mehmet Ali Ağca da gitti Papa'yı vurdu. Sanki hepsi bu kadar! Tabii basınımız sayesinde. Bakmak lazım, Bahçelievler olayının üç gün öncesinde kaç ülkücü cenazesi kalkmış."

«— On gün geçti, bir evi tespit edemediniz! Adamları gösterdik, kaybettiniz! Sokağı verdik, tutmayı beceremediniz!»

Böyle demişti Ercüment. Sarıya çalan saçları, mavi gözleri, kısılmış çenesi, şıngırdayan lezzo bardağı böyle demişti.

«— Daha ne yapalım, ha? Kulaklarından tutup, 'Alın, aha aradıklarınız bunlar' diye teslim mi edelim?»

"Etme, madem buldun, döşe kurşunu. Kendini de bizi de bu eziyetten kurtar."

Elindeki gazeteyi katladı, dürdü, pantolonunun arka cebine sokuşturdu.

"Hatırladıkça delirecek gibi oluyorum, herifler paçayı kurtarsınlar diye mahsustan kaybetmişiz muamelesi yaptı. İtoğulları eve gitmediler, iş çıkışı Kızılay'a indiler, kalabalığın, o hengâmenin arasında kayboldular işte, bin defa söyledik."

Sigara yaktı, tespihine öfkeli taklalar attırdı.

"Numarasını verdiğin o lanet sokakta da kolaysa sen turla. Üç geçer, beş geçer, altıncıda milletin şüpheli bakışlarına postu teslim ederdin. Hayatında halt etmeyince kolay geliyor."

Burnundan soludu, bıyıklarını, uzamış sakallarını çekiştirdi.

"Hem on gün de olmadı. Pazardan hesaplıyor beyefendi, İstatistiğe pazartesi gittiğimizi unutuyor."

Daha fazla didişmedi, Ercüment'in hayalini defederek 7. Cadde ile 1. Cadde arasında, yan sokaklar ile hemen arada kalan 3. Cadde etrafında aralıksız devinen, avını kapmaya hazır görünmez örümcek ağları dokuyan Ömer'in soğukkanlı görüntüsünü çağırdı.

Öfkesi yatışacak yerde arttı.

"Dokuz gündür anamız ağladı be! Duraklarda beklemekten, cenabet sokağın etrafında dolanmaktan ayaklarımıza kara sular indi, hiç soran yok."

İçinde bir yer infilâk etti, kollarından, bacaklarından, titremeler içindeki bedeninden son güç kırıntılarını da aldı götürdü.

Düşmemek için önünde dikildiği ağaca tutunmak zorunda kaldı.

"Bayılacağım, itoğulları bir an evvel gelmezlerse leşimiz çıkacak... Şu inen o mu ne?"

Son bir gayretle titreyerek baktı. Görünmez kıvılcımlar, kulak tırmalayıcı sesler eşliğinde durağa yanaşan troleybüsün ön kapısından arka arkaya insanlar atlıyordu, aralarında her türden tip vardı.

Başörtülü kadını, ihtiyar adamı, çocuk denilecek yaştaki çelimsiz kızı kirpikleriyle süpürdü, gözüne ilk çarpan kısa saçlı esmer delikanlıyı incelemeye aldı.

"Benziyor. İnşallah odur. Ne olursun o olsun, Allahım."

Yolcular değişik yönlere dağıldılar, delikanlı doğruca üstüne geldi. Yürüyüşü rahat, adımları sakindi, usulca salınıyor, ritmik hareketlerle kaldırımın tozlu zeminini arşınlıyordu.

Sağına soluna dikkat etmeden yaklaştı, yanından aynı sükûnetle geçti.

"Değil, yok, bizimkinin bıyığı vardı."

Umutsuzluğa kapıldı, gözlerinin önünde siyahlı beyazlı noktacıklar uçuştu. Sırtını yasladığı ağacın pütürlü gövdesinden aşağıya kaydı, çimenleri kavrulmuş toprak zemine çöktü.

Nöbete durduğu yer, cami durağının bitişiğinde yer alan ve çoğunluğunu akasyaların oluşturduğu gencecik ağaçlara, bir de adını bilmediği gülkurusu çiçeklerle bezeli bodur çalılara ev sahipliği yapan küçük bir parktı. Önünü 7. Cadde'yle camiye,

sağını 27. Sokağa, solunu 22. Sokağa yaslamış, cephe gerisini çevreleyen 23. Sokağın tacizlerine rağmen, kendini yorgun adamların, ihtiyar kadınların, haylaz çocukların hamiliğine adamıştı. Şimdi de sol kolu ay yıldız dövmeli misafirine hizmet ediyordu. Dört gün durak civarındaki muhtelif sokak ve caddelerde dönendikten, dikkat çekmemek için debelendikten sonra sıkılan misafiri, tedbiri de özeni de bir köşeye fırlatarak, yorgun postunu gölgeler içindeki serinliğine yaymış, sızlayan tabanlarını, bitap gövdesini insaf ve himayesine teslim etmişti. Günlerdir bekliyor, sadece acıktığında, bir de helâya gitmesi icap ettiğinde nöbet yerini terk ediyordu. Aldığı tek önlem, silâhını akasya ağacının kökleri arasındaki oyuğa saklamak, üstüne de pürüzsüz bir taş parçası kapamaktı.

"Bulurlarsa bulsunlar, belki kurtulur, mahpus damlarında kalıbı dinlendiririz."

Başını ağaca yasladı, gözlerini yumdu. Hepten işkenceye dönmüş takip işinin son günlerinde gerçekleşen şey tekrar vuku buldu: Kapalı göz kapaklarının loşluğuna görüntüler doluştu, o uğursuz, yerin dibine batasıca pazar günü, şüpheleri, kızgınlıkları, şaşkınlıkları, endişeleri ve korkularıyla yeniden resmigeçit yapmaya başladı.

Berbat bir filmi bininci kez montajlar gibi iç kıyıcı bir bulantıyla seyretti, yaşadıklarını siyah beyaz kareler hâlinde makasladı.

Elektrikçi İsmet meselesini çözdükleri lokantadan çıktılar, durakta beklemeye başladılar. Ömer vızıldanıyor, hiç olmadığı kadar ısrar ediyordu.

O denli yalvardı, yaltaklandı, taklalar attı ki bıktırmayı, Platinde beklemeye razı etmeyi başardı.

Bekledi. Çay üstüne çay, sigara üstüne sigara içerek; 'Biri sizi sordu, adını da söyledi ama unuttum' diyen Garson Saadettin'i haşlayarak; hop oturup hop kalkarak; bir sokağa çıkıp bir içeri geçerek bekledi, bekledi, bekledi. Aşina yüzler, hiç tanımadığı tipler gördü, kimini muhabbetle kimini şüpheyle süzdü. Selâm aldı, selâm verdi, hoş geldin yaptı, selâmetle uğurladı.

İnsanlar geldi, insanlar gitti, Ömer görünmedi.

Bekledi. Kasları gerildi, eklemleri çatırdadı, sinirleri titreşen

keman yaylarına döndü. Kan ter içinde Platine giren Ömer'in gırtlağına yapışmamak, oracıkta boğup bir köşeye atmamak için tüm iradesini kullandı, kaçar gibi en uzak iskemleye tünedi.

Kamburunu çıkardı, uyuşmuş gövdesi, hâlen uğuldayan kulaklarıyla dinledi:

«— Yoklar, reis. Bu sabah Kürşat'ın talimatıyla Maraş'a doğru yola çıkmışlar, Recep öyle söyledi. Yanlarında çopur suratlı bir kişi daha varmış. Gitmeden evvel silâhlarını teslim etmişler, birer şarjör mermi yakmış ikisi de. Talim yaptık, demişler, dağa taşa sıktık. Recep pirelenmiş ama üstlerine varmamış. 'İstersen Kürşat'la görüş' dedi, Mustafa Başkanla toplantıdaymış. 'Nasıl, kızgın mı?' diye sordum, 'Yok' dedi. Tersine, neşeliymiş. İçim rahatladı. Rahatladı ama tam binadan çıkarken Burhan'la karşılaştım, söyledikleri midemi bulandırdı. Sabahtan beri bizi arıyormuş. 'Mahmut'la Ercüment Dadaşta sizi bekliyor' dedi. Bir an evvel gitmeliymişiz. Sordum, ne olduğunu bilmiyor. 'Çok öfkeliler ama, ikisi de burnundan soluyor' dedi.»

Şaşırdı, telâşı endişeye, endişesi korkuya dönüştü.

En kötü kısmın henüz gelmediğini tahmin etti, tahmini boşa çıkmadı:

«— Öğrendiler sanırsam, reis. Kürşat aradan çekilip işi havale etti, onlar da defterimizi dürmek için bizi çağırdılar. Ne yapacağız, gidecek miyiz? Gitmemek olmaz. Anlatsak inandırır, paçayı kurtarır mıyız? Ya emrimiz altında olduklarını söyler, 'Böyle bir haltı kimse onay almadan kendi başına yiyemez' derlerse? Tahminim derler, ben de olsam öyle derim çünkü. İnkârdan mı gelsek? Görmedik, duymadık, bilmeyiz. İsmet'i evden alıp sorguya çekemeyeceklerine, yüzleştirmek için Maraş'a götüremeyeceklerine göre...»

Acı acı güldü, küfretmeye, ah etmeye derman bulamadı.

Kalktılar, yola düştüler. Kesilecek cezaya razı, hafifletici sebep olarak Yavru'yla Kâtip'i başlarına musallat edenin Kürşat olduğunu hatırlatmaya hazır bir biçimde girdiler Dadaştan içeriye. Hararetle, öfkeyle değil, sessiz bir protestoyla karşılandılar.

Mahmut'un dik bakışlarına, Haluk'un hayıflanmalarına,

durmaksızın kafasını ovuşturan Ercüment'in tehditkâr suskunluğuna dayanmaya, açık vermemeye çalıştılar, içlerinde kopan fırtınayı saklamak için sıkabildikleri kadar dişlerini sıktılar.

«— Size bir vazife vereceğiz, mühim ve acil. Haluk, yarın Devlet İstatistik Enstitüsü önünde birini gösterecek, o da size İstatistikte çalışan iki oğlanı. Peşlerine düşecek, oturdukları adresi tespit edeceksiniz.»

Şaşırdılar, sevindiler, telâşlarından, heyecanlarından yarım yamalak dinledikleri, kavramakta güçlük çektikleri vazife üstüne sorular sordular.

Ercüment tüm suallerini başını daha çok ovuşturarak karşıladı.

«— Eve geçelim,» dedi Mahmut. «Burası panayır yerine döndü.»

Kalktılar, onar adım arayla 27. Sokak'taki Evren Apartmanı'na yürüdüler.

Kötü kokulu, dik merdivenli bodrum katın kapısını Bünyamin açtı. Ercüment'i, Mahmut'u, Haluk'u, Ömer'i selâmladı, kıçını dönerek mutfağa kapandı.

Gölgeler içinde yüzen yeşil koltuklu salonda oturdular, beklediler.

Bünyamin çay demledi, Ercüment kafasını ovuşturdu, Haluk tavanı seyretti, söz Mahmut'a kaldı:

«— Oğlanlar Tip ve Tüm-Der[1] üyesi. İstatistikte çalışıyor, 15. Sokak'ta da oturuyorlar. Göreviniz evlerini tespit etmek. Savsaklamayın, kendinizi açığa vurmayın, kimsenin de ilgisini çekmeyin. İstatistik obası tanımadıkları başka gomonistlerin de olduğunu söylüyor, birbirlerini kolladıkları, uyanık ve tetikte oldukları kesin. Eğer şüphe uyandırır, birinin dikkatini çekerseniz kuş uçar. Bu yüzden sabırlı, temkinli olun. Yan yana

---

1 Tüm Memurlar Birleşme ve Dayanışma Derneği. 27 Mayıs Anayasasının tanıdığı, 1965 tarihli Devlet Personeli Sendikaları Kanununun tescillediği sendika kurma hakkını gasp etmek, bu hakkı lâyıkıyla kullanmaya başlayan kamu emekçilerinin kaderlerini yeniden hükümetlerin iki dudağı arasına vermek amacıyla 12 Mart cuntasınca gerçekleştirilen Anayasa değişikliklerini ve bu değişikliklerle hızlanan hak kayıplarını, kıyımları, örgütsüzlük hâlini ortadan kaldırma, ülkenin demokratikleşmesine katkı koymayı sürdürme hedefiyle 1975 yılında kurulmuş, diğer kitle örgütleriyle birlikte önemli mitinglere, direnişlere, dayanışma eylemlerine imza atmıştır.

dikilmeyin, konuşmayın, adamları görür görmez de Haluk'u azledin. Üç kişilik bir takip körlerin bile dikkatini çeker. Anlaşıldı mı?»

«— Anlaşıldı,» dediler.

Yüreklerini ağızlarına getirerek,

«— Son bir şey,» diye ekledi Mahmut. «Bu işe başkalarını koşmayacak, kimseye malûmat vermeyecek, lüzumlu lüzumsuz meselelerle uğraşmayacak, üstünüze aldığınız tüm görevleri de Burhan'a devredeceksiniz. Tamam?»

«— Tamam.»

Rahatlamış, endişelerinden, korkularından kurtulmuş hâlde dinleye konuşa akşamı ettiler.

İzin istediler, Platinin yolunu tuttular. Burhan'ı kendilerini bekler buldular.

Saydılar, döktüler, ekip başlarını, sorumluluk almış oğlanları tanıştırdılar. Fazla renk vermeden pazaryerinden, kimi şüpheli tiplerden bahsettiler, eli değerse ilgilenmesini istediler.

Eve geçtiklerinde gece yarısı olmuştu.

Peynir, zeytin, çay üçlüsünün pratik çözümüne başvurdular. Açlıkla kıvranan gurultulu midelerini tepeleme doldurdular, bir güzel suladılar.

Lafladılar, gün içinde yaşadıklarının üstünden geçtiler, ayrıntıları, gözden kaçan noktaları deşelediler.

Uyudular, uyandılar, sabahın köründe Haluk'la buluştular. Omuz omuza verdiler, hep birlikte sözleşilen yere gittiler.

İstatistik muhbirini gözleri tutmadı. Tiksintiyle kıvrılmış dudakları, kindar bakışları, 'Niye karga bokunu yemeden damladınız, herifler sözleşmeli çalışıyor, ancak akşamüstü, okul çıkışı gelirler' diyen sesi asaplarını bozdu. Neden Haluk'a sabah erkenden gelin dediğini ve niçin kendilerini beklediğini sordular, niyetinin ipe un serip sermemek olduğunu öğrenmek istediler. Cevaben tavuk kışkışlar gibi bir el hareketi aldılar.

Başta,

«— Böylelikle dünün intikamını alıyor,» diyen Haluk olmak üzere, söve sıvaya Platine yollandılar.

Çay içtiler, kaşarlı sucuklu tost yediler, tavla oynadılar, güneş devrilmeye başlar başlamaz, erken merken demeyip, İsta-

tistiğin önünde bittiler.

Muhbiri kendilerini bekler buldular. Bu kez gözlerinde tatmin, sesinde belirgin bir haz vardı:

«— Tam zamanında geldiniz, bugün erken başlayacak, erken çıkacaklarmış.»

Öfkeyle guruldadılar, içlerinde kabaran tekme tokat girişme isteğini bastırmak için tiryakiliğe sığındılar. Paketler, kibritler, çakmaklar çıkardılar, sürte çaka, nefesleye üfleye hınçlarını soğutmaya çalıştılar.

Konuşmadılar, bir yukarı bir aşağı, kâh dağılıp kâh birleşerek volta vurmaya, etrafı küle, izmarite bulamaya başladılar.

Belli belirsiz bir el işaretiyle toplaştılar, Enstitüye doğru yürüyen kurbanlarını süzdüler.

«— Yoldan taraftaki Salih, hemen yanındaki de Faruk. İyi bakın, suratlarını, tiplerini unutmayın. Beni bir daha bulamazsınız.»

Muhbir, delikanlıların peşi sıra Enstitüye koşturdu, Haluk,

«— Size kolay gelsin,» diyerek Dadaşa doğru bastı gitti.

Uzunlu kısalı iki iç sıkıntısı olarak kaldırımda dikildiler kaldılar.

Sigara içtiler, türkü söylediler, küfrettiler. Önce muhbiri, arkasından geriye doğru kıvrılan başparmağını gördüler. 'Elbet elimize düşersin' mealinde bir hareket çektiler, kapıda beliren kurbanlarının peşinden seğirttiler.

Yürüdüler, sıraya girdiler, beklediler, bindiler. Aynı durakta otobüsten döküldüler, Maltepe'ye çıkan yolda izlerini kaybettiler.

Üç gün boyunca İstatistiğe gidip geldiler. Gölge oldular, kuyruk oldular, aynı yerde aynı şekilde gözden yitirdiler.

Ümidi kestiler, 15. Sokağı mesken tuttular. Duraklarda, caddelerde, yan yollarda dikildiler, köşe başlarında erketeye yattılar.

Beklediler, beklediler, beklediler...

"Hâlen de bekliyoruz. Güneş ufka eğildi, ağaçların gölgeleri upuzun serildi, itoğulları gelmek bilmedi.»

Sıkıcı film karelerini elinin tersiyle süpürdü, dinlenmiş, görüşü düzelmiş bakışlarını çevresinde dolaştırdı.

Sigara yaktı, tespihine taklalar attırdı.

"Çişim geldi, iyi mi? Tam heriflerin damlayacakları saatte helâya gidesim tutuyor. Açlıktan da geberdim. Camiye mi yollansam? Yok, olmaz, Allahın morukları şüphelenmeye başladı. Sabahtan akşama oturuyor, gireni çıkanı kesiyorlar: Abdest aldı mı, namaza durdu mu, hacetten hacete mi geliyor? Mümin değil, cehennem kapısında zebani alayı. Pastaneye mi gitsem? Olabilir, hem hacetimi görür hem pasta masta bir şeyler atıştırırım."

Taş parçasını kaydırdı, silâhı alıp kemerine taktı. Apış arası sızlıyor, mesanesindeki basınç giderek artıyordu.

Kalktı, pantolonunun arkasını çırptı, caddenin karşı yakasına geçmek üzere parkın çıkışına yürüdü.

«— Dur!»

Hızla döndü, eli kalça hizasında, baktı. Ömer'di. Kollarını sallıyor, müjdeli haberi vermek için koşturuyordu.

Söyleyecekleri içine doğdu. Çişini unuttu, yüreği heyecanla, sevinçle vurdu.

«— Tamamdır, reis, oturdukları yeri tespit ettim!»

"Bakın, neden durmadan Bahçelievler olayı gündeme getiriliyor diye sormuyorum ama, o günlerde Adana'da bir evde 6 ülkücü öldürüldü, basın bir kere bile yazmadı. Sağcısı da solcusu da bu memleketin insanı değil mi?.. Bahçelievler'i ilk duyduğumda, 'Türkiye nereye gidiyor?' diye sordum kendime... Ülkücüler, kurumsal kimlik olarak, hiyerarşi içinde karar alarak böyle bir eylemi gerçekleştirmemişlerdir."

«— Yazıklar olsun, Ömer! İtoğullarından birini bulduğunu müjdeledin, hangisi olduğunu çıkaramadın. 'Tespit işi tamam, aha adres' dedin, kapı numarasını söyleyemedin. Kepaze olacak, tonla azar işiteceğiz senin yüzünden.»

Böyle demişti Duran. Işıktan yoksun gözleri, çelimsiz gövdesi, tir tir titreyen ay yıldızı, şakırtılı taklalar atan tespihi böyle demişti.

«— Hata bende ki dinlemeden, anlamadan olduğu gibi aktardım, Ercüment'e, Mahmut'a, 'Vazife tamam' diye rapor ettim. Onlar da dangalak gibi Abdullah'a söylediler. Cumartesi toplantı var şimdi, sorarsa ne halt edecek, ne cevap vereceğiz?»

"Vermeyelim. Ben gider, hain herifleri bulur, sorgu sual faslını bitirir, kafalarına ikişer kurşun sıkar, yazılı ifadelerini de alır gelirim. Hatta elim değmişken İstatistikteki suç ortaklarının da hesabını görürüm. Yeter ki sen rezil olma, reisim."

Nöbete dikildiği köşeden 1. Cadde'yi seyretti, gelip geçen otomobillere baktı.

"Her işi ben yapıyorum zaten. Bunu da yaparım, ne olacak?"

Uzun kollu gömleğinin cebinden sigara çekti, parmakları arasında ova yuvarlaya yumuşatmaya çalıştı.

"Üstünden yirmi dört saat geçmeden, boynuma sarılıp şapır şupur öptüğün günün akşamında söyledin bunları. Hem de hiç sıkılmadan. Utanmasan hain herifleri korumaya çalıştığımı iddia edecektin. Belki de ediyorsundur. Etmediysen bile edeceksindir. Toplantı gününe kadar adresi kesinleştiremezsem

olacağı o."

Çakmağını çıkardı, ağır hareketlerle ateşledi.

"Hadi, kapı numarasını anladık –anlamadık ya, anladık diyelim– oğlanın hangisi olduğu niçin önemli? Aralarında hiyerarşi farkı mı var? Varsa ona göre hareket edelim, üstü değil, astı vuralım mesela. Çünkü aynen bizde olduğu gibi onlarda da her işi astlar yapıyordur, üsttekiler de tıpkı senin gibi car car bağırıyordur."

Sigarasını somurdu, incecik duman bulutları savurdu.

"Sorsam, tarif istesem ne Haluk hatırlayabilir ne sen. Unutmadığıma, görür görmez tanıdığıma dua edecek yerde köpürüyor, verip veriştiriyorsun. 'Haini izledim, 15. Sokak, elli altı numaralı apartman' diyorum, sen, 'Kapı da kapı' diye tepiniyorsun. Nereden akıl edeydim, baştan söylemedin ki. Hem akıl etsem ne olacak? Heyulâ bakkalla derviş kılıklı bir herif apartmanın önüne postu sermiş ha babam demleniyor, atlat da gir girebilirsen. Oturup çay içecek, 'Sizin binadaki hainin kapı numarası kaçtı, erenler?' diye soracak hâlim yoktu ya."

Yokuş yukarı yürümeye başladı.

15. Sokağın başında yavaşladı, şöyle bir göz attı. Boştu. Girsem mi girmesem mi diye tereddüt etti, bakkal dükkânını, çay içen ikiliyi düşündü.

"Adam sen de, bugün çarşamba, cumartesiye daha çok var; bir punduna getirir, kapı numarasını öğrenirim nasılsa..."

İzmariti attı, lastik ayakkabısının burnuyla çiğnedi. Adımlarını açtı, 17. Sokak'tan 3. Cadde'ye doğru ilerledi.

"Öğrenirim, evet. Sonra da, 'Aha adres, ne hâlin varsa gör' diye suratına çarparım. Belki aklın başına gelir, uşağın değil de ülküdaşın olduğumu, adam gibi davranman gerektiğini hatırlarsın."

3. Cadde'yi geçti, salkım saçak çınarların arasından 7. Cadde'ye yürüdü.

"Hatırlarsın da, 'Zehir gibi oğlandı, ne oldu da bu hâle geldi?' diye sormayı akıl edersin. Dersin ki: Her vakit böyle rahat, böyle sakin, böyle ağırkanlı değildi, bir zamanlar yerinde duramayan ele avuca sığmaz bir tabiatı vardı. Yandı bitti kül oldu sayemde, sayemizde. Biraz insaf etmiş, rahat bırakmış olsaydık

bakkaldan, komşudan, sokaktaki sıpalardan havadisi kapmış, adresi çoktan öğrenmişti."

Tükürdü, adımlarını geçmişin silik hatıralarına uydurdu.

"Ağırkanlı değildim, evet. Soğuk, uzak, donuk hiç değildim. Çocukluğum, ilkokul, ortaokul yıllarım patırtı gürültüyle, etrafımı almış akran çığlıklarıyla, elebaşılık yaptığım oyunlarla, komşu bahçeleri talan eden akınlarla geçti. Şenlikliydi, güzeldi, hıncahınç doluydu. Lise döneminde az biraz içe kapansam da ateşli bir ruha, cesur bir yapıya sahiptim. Sonra sen çıktın, siz çıktınız karşıma. İttiniz, kaktınız, lakaplarınız, zalim şakalarınız, üstten bakışlarınızla ezdiniz, paramparça ettiniz. Ne yaptımsa, ne söyledimse fayda etmedi, elinizden de dilinizden de kurtulamadım. Ben de kalktım, konuşanda ilgisizlik, boş verme, hatta yok sayma hissi uyandıracak bir tipleme yarattım: soğuk, uzak, donuk. Yetti size. Her an elinizin altındaydı çünkü, her an hazır ve nazır bir emir eriydi."

Kaldırımdaki çukurlardan rahatsız oldu, karşı tarafa geçti.

"Onca zamanı, onca emeği bu işe harcadım. İdeal bir kabuk yarattım kendime, kapkara bir zırh. Sonra tutup, şerrinize lanet, yılmış, pörsümüş ruhumu içine koydum. Rahata erdikçe, hâlinden hoşnut kaldıkça, korundukça asileşeceğini, galeyana geleceğini, parlayıp yeniden alev alacağını düşünemedim. Aklıma gelmeyen başıma geldi. Turan hayalinin, vatan elden gidiyor feryadının körüğü altında zırhını eritti, bir göz aldanması, koruyucu bir çeper olmaktan çıkarıp derisi, eti, kemiği hâline getirdi. Aynı karakteri uzun seneler canlandıran tiyatroculara döndüm. Rolüm üstüme yapıştı, ben rolüme yapıştım."

Adımlarını gevşetti, gölgeler içinde ağır ağır tırmandı.

"Artık istesem de değişmiyor, homurdanmak, böyle karnımdan konuşmak kalıyor bana da..."

7. Cadde'yle 17. Sokağın kesiştiği köşe başında durdu, elini cebine attı. Yeni bir sigara çıkardı, yaktı. İştahla somurdu, ilk nefesi Nur Elektriğin terk edilmişliğine üfledi.

"Seni de işinden gücünden ettik, kusura bakma, İsmet. En kısa sürede dönmeni sağlamak boynumun borcu olsun. Tabii önce hainlerin kapı numarasını bulmam lazım."

Öfkeli bir klakson öttü, tez canlı bir hususi tıngır mıngır

giden bir posta triportörünü kıl payı solladı.

Triportör[1] cılız bir protesto zırıltısı yolladı.

“Bugün de erken gelseler, başları ağrısa, Kızılay’da işleri çıkmasa, tam saatinde, paydos der demez doğruca eve koştursalar olmaz mı? Niye olmasın, pekâlâ mümkün. İnşallah bu yandan gelirler, bizim ay yıldızın oradan gelirlerse yanarız. Ağaç gölgesinde keyif çatmaktan görmez, görse de tanımaz.”

Döndü, adımlarını geldiği yöne yokuş aşağı saldı.

“Güya izin verecekti, tatlı yaptırıp nişanlımıza gidecektik. Söylesen, ‘Benim suçum mu? Git Ercüment’e zırla’ diye...”

Pantolon cebinden kırış buruş bir mendil çıkardı, terli alnını, kaşınan ensesini sildi.

“Çaresi yok, heriflerin gelmesi, adres işinin cumartesiden evvel bitmesi lazım. Yoksa o sokak senin bu cadde benim daha çok sürteriz.”

Sigarasını yolun ortasına savurdu, adımlarını hafiften açtı.

“Gelseler ne olacak, peşlerinden apartmana girebilecek miyim? De ki bakkalın önündekileri atlattım, kimseye de çaktırmadım, kapı numarasını nasıl alacağım? Çok iyi ayarlamam, tam eve girerlerken, sırtları dönükken bakmam, hemencecik de sıvışmam lazım. Olmadı, yukarıya çıkıyor yahut alt kata iniyor numarası çekmem lazım. Ya durdurup sorarlarsa? O zaman hapı yuttum demektir, kimseyi tanımıyorum ki birinin adını verip kurtulayım. Önden çıkıp kontrol etsem mi? Belki kapı zillerine isim yazmışlardır, ezberler, ‘Nereye?’ diye soran olursa, ‘Falan amcaya, feşmekân teyzeye’ diye cevaplarım. Ya kapıya kadar gelirlerse?”

Canı sıkıldı, pırıltılı gergin alnında incecik çizgiler oluştu.

“Niye bu kadar abartıyoruz, Allahım? Çekip vuralım olsun bitsin, sanki kapı numarasını aldığımızda farklı olacak.”

Arkasından zincir ve tekerlek sesi geldi.

Başını çevirdi, mavi motosikleti boşta, yokuş aşağı kaptırmış giden delikanlıya gıptayla baktı.

“Bir motor da ben mi alsam? Ne güzel olurdu, tabanı yanmış it gibi dolanacak yerde son gaz turlar, keyif çatardım. Kafa-

1 Motosikletten türetilmiş, açık ve kapalı kasa modelleri bulunan üç tekerlekli yük taşıtı.

ya da bir kask, ne kaza ne tanınma korkusu..."

15. Sokağın ağzında yavaşladı, baktı. Boştu.

"Girsem mi? Ya herifler bakkalın önünde oturmuş yine çay içiyorlarsa? Genç olanın gözleri fıldır fıldır, 'Daha önce de geçtiydi bu' diye kesin şüphelenir."

Dişlerini sıktı, upuzun gölgesini hınçla çiğnedi.

"Başka yolu var mı? Oturuyorlarsa beklemenin, hainlerin peşinden gitmenin ne manası olacak, apartmana giremem ki."

Kararını verdi, yumuşak bir manevrayla 15. Sokağa daldı. Sol kaldırımda kalmaya özen gösterdi, kısa adımlarla ilerledi. Bakkal dükkânının demir parmaklıklarını görünce kaldırımdan indi, karşı tarafa geçti. Eğildi, ayakkabılarını bağlar gibi yaptı.

Bahçe duvarının gerisi boştu.

Pencerelere, balkonlara baktı, kimseyi göremedi.

"İyi, in cin top oynuyor. İnşallah böyle kalır."

Döndü, sakin ama uzun adımlarla 17. Sokağa yürüdü. Durmadı, sağa sola sapmadı, apartmanların, ağaçların ilerisinde simsiyah uzanan asfalta doğru devam etti. Yol birden aşağıya doğru sert bir meyille iniyordu. Sonuna kadar gitti, Eser Sitesi'yle asfalt arasına sıkışmış ince uzun parkın duvarına yanaştı.

Sigara yaktı, gölgeler içindeki duvarın caddeden yana, trafodan uzak kısmına tünedi.

15. Sokağın girişini gözden yitirdiğini fark etti. Sinirlendi, söve sıvaya yokuşu tırmanmaya başladı.

Tam yarılamıştı ki delikanlıyı gördü. Uzun bacaklı, uzun gövdeli, uzunca saçlıydı, açık mavi kadife pantolon, laciverte çalan el örgüsü bir hırka giymişti. Yürüyüşü dik, adımları sağlamdı.

"Helal sana, hain. Beklemekten, eziyet çekmekten kurtardın. Yavaş, koşturma da yetişeyim."

Sigarasını attı, hızla seğirtti. Kararlı, sessiz adımlarla aradaki mesafeyi daralttı, sağ kaldırıma geçti.

Yavaşladı, adımlarını aynı yürüyüş temposuna uydurdu.

"Sana da helal, bakkal efendi. Aman çıkma."

Delikanlı dümdüz devam etti, güdük bahçe duvarı boyunca bakkal dükkânına doğru ilerledi.

"Ne olur girme, ne olur. Ekmeğini, cigaranı sonradan gelecek arkadaşın alsın, sen doğruca apartmana dal."

Bu kez dileği kabul görmedi.

Hızla sol kaldırıma geçti, komşu apartmanın kapısına yöneldi. Elli altı numaralı binanın girişine doğru dallarını uzatmış kokarağaçları siper etti, baktı.

Delikanlının sırtı dönüktü, sadece elleri görünen bakkalla bir şeyler konuşuyor, hafiften gülümsüyordu.

Eller kayboldu, gazete kâğıdına sarılı bir ekmek, bir paket makarna, kaşar olması muhtemel bir peynir kalıbı ve hayli kalın bir defterle döndü. Sayfaları açtı, seri hareketlerle bir şeyler karaladı.

Delikanlı, siparişlerini aldı, başıyla selâm yolladı, apartman girişine yürüdü.

"Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on. Girmediyse de girmek üzeredir, on adım avans az değil. Haydi, oğlum Ömer, bitir şu işi."

Atıldı, sol ayağı kaldırımda, sağ ayağı bahçe duvarının üstünde kalakaldı. Apartman girişinin hemen ilerisinde, arka taraftaki küçük bahçenin orta kısmında ince uzun bir kadın duruyordu. Saçında eşarp, elinde kısa saplı bir keser, boynunda naylon mutfak önlüğü vardı, kot pantolonunun dizleri silme toprak olmuştu.

"Boku yedik, gördü."

Bahtına, kem talihine, far tutulmuş tavşanlar gibi donakalışına küfürler yağdırdı, aklına eğilmek, ayakkabı bağlama numarasına sığınmak harici fikir gelmedi.

Eğildi, uzun gövdesi iki büklüm, yüzü kadına dönük, lastik ayakkabısının bağcıklarına girişti.

"İnşallah yutar, yoksa postu yüzdürdüğümüzün resmidir."

Kadın ileri doğru hareketlendi, önü sıra koşturan kedinin peşinden apartman kapısına yanaştı.

"Yutmadı, adi. Şimdi bağıracak, ortalığı velveleye verecek. Mahalleyi başımıza toplamadan tabanları yağlamalı."

Döndü, 17. Sokağa doğru yatırmaya hazırlandı.

Bodoslamadan yediği şiddetli bir tereddüt dalgasıyla sarsıldı, kaldırımın ortasında yalpa vurdu.

"Duran'a, geçtim Duran'ı, Ercüment'e, Abdullah'a ne diyeceğim? Sormayın, öyle bir halt yedim ki bir çuval inciri..."

Sağa kıvrıldı, tekrar elli sekiz numaralı apartmanın kapısına yanaştı.

Durdu, kulak kabarttı.

"Bağıracak olsaydı şimdiye çoktan bağırırdı. Ya inandı ya da apartmana girip evine çıktı. Polisi aramasın?"

Gırtlağından yukarı kızgın bir öfke seli yükseldi, bildiği tüm hakaretleri şahsına zarfladı.

"Salak herif, kazık gibi dikilip kalacağına baksana! Karı yetmiyormuş gibi bir de bakkalla derviş kılıklı pezevenge mi yakalanacaksın?"

Ağaçları siper etti, başını uzattı.

"Çok şükür, Allahım, durmuş komşuyla çene yarış... Anam! Bizim hain değil mi o?"

Gözlerini kıstı, dikkatle baktı.

"Vallahi de o, billahi de o. Pencereden sarkmış muhabbet ediyor. Helal sana be karı, helal sana! Kırk yıl uğraşsam üstesinden gelemeyeceğim işi bir çırpıda hallettin."

Döndü, 17. Sokağa topukladı.

"Zemin katta oturuyorlar demek ki. Güzel, girmesi de çıkması da kontrolü de kolay olur."

İyice hızlandı.

Bir yandan gülüyor, bir yandan cafcaflı tebrik sözleri yağdırıyordu:

"Sana da helal, Ömer efendi. Dönüp kaçacak yerde sebat ettin, üstüne üstüne gittin. Her işte bir hayır vardır misali melaike karının elinden de mükâfatı kaptın. Daha ne diyeyim?"

"Hayatımın son 30 senesi Bahçelievler hadisesiyle geçti; binlerce eylemden farklı yönleri var. Klasik sağ sol çatışmasının, karşılıklı terörün misillemelerinden biri ama ekstra farklılıkları mevcut. Bahçelievler hariç, diğer çatışma ve baskınlar spontane oluştu. Bahçelievler'deki farklılıklar çok gün ışığına çıkmadı, sansasyonel yönüyle ilgilenildi. Dosyayı incelemek, karanlıkta kalan kısımlarını deşmek kimsenin aklına gelmedi. O insanların tümünün o evde oturmadıkları, bazılarının Ankara'da bile ikamet etmedikleri, ölüm yerleri ve şekillerinin tesadüfi olmadığı... Evdeki beş kişi arasında aranan bir kişi vardı: Salih. Faruk sonradan geldi ya da getirildi. İkisinin iki ortak özelliği vardı: O evde birlikte oturmaları ve Devlet İstatistik Enstitüsünde çalışıyor olmaları"

«— Nasıl olsun, ağabey? İyice kısaltayım mı, yoksa moda kesim mi istersiniz?»

«— Sorma, nasıl münasip görüyorsan öyle kırk.»

Koltuğa yayıldı, berber kalfasının beyaz örtüyü boynuna dolamasını bekledi.

Kalfa acele etmedi. Aklığı yer yer solmuş örtüyü yavaşça açtı, hafifçe çırptı, bariz bir tören edasıyla üstüne attı. Çekiştirdi, yaydı, hiçbir açıklık kalmayacak şekilde sağını solunu kapattı. Uçlarını ensesinden toplu iğneyle tutturdu.

«— Çay içer misin, amca?»

Kısa boylu, elma yanaklı, şişman mı şişman berber çırağıydı.

Tereddüt etti, onay almak için kalfayı yokladı.

«— Acelemiz yok, keyfinize bakın.»

«— Madem öyle, getir bir tane.»

«— Hemen. Sen de ister misin, baba? Erdal Abi, sen?»

«— Yok,» dedi kalfa.

«— Ben de içmeyeceğim, evlât,» dedi berber.

Oğlan, plastik kutudan kırmızı bir marka aldı, camlı kapıdan çıktı.

«— Boş boş bekleme, bir kova su ısıt, tıraş sonu kafayı yıkarsın.»

Kalfa riayet etti, musluktan doldurduğu metal kabı dükkânın köşesinde duran küçük tüpün üstüne kondurdu.

«— Çırağınız ateş parçası maşallah, bu yaşta iş güç...»

Ahşap taburenin üstüne oturttuğu oğlan çocuğunu tıraş etmekle meşgul berber,

«— Çalışmıyor, hayır,» diyerek sözünü kesti. «Oğlum o. Sabahları okula gider, öğleden sonraları dükkâna gelir.»

«— Gelirken sefertasıyla yemeğimizi getiriyor,» açıklamasıyla arka çıktı kalfa. «Hamarat çocuktur. Çay söyler, ortalığı süpürür, boş kalınca da derslerine bakar.»

«— Meslekte gözü yok mu?»

«— Şimdilik merakı kıl tüy toplamak. Yıkıyor, kurutuyor, takma sakal bıyık yapıp arkadaşlarını kandırıyor.»

Gülüştüler.

Berberin sevimli oğlu elinde bir bardak çayla kapıdan girdi, göbeğini hoplata zıplata koşturdu.

Plastik bardakaltı temiz, şekerler kuruydu.

«— Aferin be, damla dökmemişsin. Haydi, bir de kül tablası ver, babandan da cigara iste, tüttürelim.»

Oğlan kül tablası getirdi, berberden aldığı sigarayı uzattı. Ciddiyetle, büyük adam pozlarıyla yaktı.

«— Eyvallah.»

«— Yaktıysan gel ortalığı temizle, Raşit,» diye seslendi berber.

Oğlan kapıya hamle etti, uzun saplı süpürgeyi kaptı. Plastik faraşı aldı, taburenin dibine saçılmış kıl öbeklerini süpürmeye başladı.

Sigarasını içti, çayını yudumladı, beyaz lavabonun kenarına makaslar, taraklar, fırçalar, çeşitli tıraş malzemeleri dizen kalfayı seyretti.

Gözlerini kaydırdı, durağın aynadan yansıyan çarpık aksine baktı. Sakindi, siyah önlüklü, kırmızı kurdeleli bir kız çocuğuna refakat eden orta yaşlı bir kadınla bastonlu bir ihtiyardan

başkası görünmüyordu.

Sigarasını söndürdü, bardağın dibinde kalan bir parmak çayı höpürtüyle içti.

«— Hadi bakalım, kırkmaya başla.»

«— Koyunlar kırkılır. İnsan güzelce taranır, saçındaki kırıktan, sakalındaki fazlalıktan azat edilir.»

«— Ustanı duydun, öyle bir azat et ki kafa da hafiflesin surat da.»

«— Bıyıkları kesiyor muyuz?»

«— Oldu olacak ikinci kez kökünden sünnet et. Ha bıyığını kesmişsin bir erkeğin ha şeyini. Yanlış mı söylüyorum, usta?»

Berber cevap vermedi, kıpır kıpır kıpırdanan oğlan çocuğunu ensesinden tutarak sabitlemeye çalıştı.

«— Oynaşma, kuyruğunu kulağını kaptıracaksın.»

«— Çekiyor ama.»

«— Söyle o zaman, vücut diliyle anlatmaya kalkma.»

Aynanın önündeki fırçayı aldı, tıraş makinesinin dişlerini temizledi. Işığa tutup inceledi, kelebek şeklindeki vidasını sıkıladı.

«— Şimdi?»

«— Cık! Böyle iyi.»

Berberin ilgisizliğine, cevap vermeyişine için için köpürdü.

"Oğluna sigara yaktırdık diye alındı efendi, kötü örnek olduk ya."

Saçlarında gezinen ıslak ellerden iyice huylandı, başını sağa sola kaçırdı.

Kalfa, gri bir havlu aldı, alnına, şakaklarına, ensesine sızan damlaları sildi.

«— Kısaltıyorum. Önce bir parçasını alayım, yeterli bulmazsanız daha da kısaltırım.»

«— Nasıl biliyorsan öyle yap, ehil olan sensin.»

Gözlerini yumdu, şıkır şıkır işleyen makasa teslim oldu.

"Ömer'in insafına bıraktık kendimizi, bundan mı korkacağız? O nasıl işin üstesinden gelmeyi becerdiyse bu da içimize sinecek bir işçilik çıkaracaktır. Hele bir çıkarmasın, bizimkini kuyruğuna takar, evinde hacamat ettiririm. 'Valla anlamam, etek tıraşı kim biz kim?' diye nazlanmaz bile, bastığı gibi satırı...

Maharetlidir benim Ömer'im. Sadıktır, çalışkandır, mütevazıdır. Böbürlenmez, şikâyet etmez, evi tek başına bulmuş olsa da aslan payını reisine paslamaktan geri durmaz. Ne dedi Abdullah'a: En son 15. Sokağın başına dikti reis beni. Kendi yukarı aşağı dolandı, tüm sokaklara girdi çıktı, ben bekledim. Gece demedik gündüz demedik, cumartesi pazar dinlemedik nöbet tuttuk. En son çıkageldi hain. Reis, bakkalı lafa boğdu, ben peşinden gidip adresi aldım... Böyledir işte benim Ömer'im."

Kalfanın nazik parmaklarına riayet etti, çenesini göğsüne eğdi.

"Gene de sürünmekten kurtaramadı. Neymiş, istihbarat gelmiş, Tip'in bugünlerde kongre gibi bir toplantısı olacakmış. Evin kalabalıklaşması, bir taşla iki kuş vurulması ihtimali varmış. Yirmi dört saat kontrol altında tutulacak, giren çıkan herkes tespit edilecek, en kalabalık oldukları gece çalınacakmış kapıları... Bence üfürüyor, toplantıya katılanlara mühim bir işin parçası olmuşlar havası pompalamaya çalışıyor. Hem İstatistik belâsını temizleyecekler hem bir sürü Tip yöneticisini gebertip tarihe geçecekler. Onlar da inanıyor. Birinin de aklına, 'Ne istihbaratı? Herifler yasal parti, yaptıklarını yapacaklarını gazetelerden ilan ediyorlar zaten' demek gelmiyor. Geçtim, 'Yav bu Tip, tarihi boyunca kimsenin kafasını patlatmamış, vurmamış, kırmamış, bombalamamış, ne soyguna karışmış ne silâhlı vurguna; tüm idareci kadroyu temizlesek ne olacak, madalya mı takacaklar?' diye sormayı bile akıl edemiyorlar. Haydi, hepsi kabul, insan, 'Madem tarihe geçeceğiz, meydanı bunlara bırakan mebusları, bakanları, Pol-Der[1] üyesi alçakları, şakşakçı

---

1 Komiserlerin emniyet amiri olmalarını engelleyen düzenlemeyi kaldırtmayı ve polisin özlük haklarını iyileştirmeyi hedefleyen bir avuç komiserin kurduğu Polis Derneğinin kısaltması. Toplumsal iklim ve olayların verdiği itkiyle polislik mesleğinin amaçlarını sorgulamaya yönelmiş, sermaye sınıfına hizmeti ve emir kulluğunu dayatan geleneksel anlayışı reddederek, "Polis halkla organik bir birlik oluşturur. Hizmet etmekte olduğu toplumdan ayrı değil, onun bir parçasıdır. Polis, anayasal ve demokratik hakların kullanılmasının önünde bir engel, öğrencilerle küskün, toplantı ve gösterilere gereksiz müdahale eden, yurttaşlara kötü davranan bir örgüt değildir. Bu duruma çevrilmesine hiçbir zaman hiçbir çevrenin gücü yetmeyecektir" cümlelerinin yer aldığı 1976 tarihli İkinci Olağan Genel Kurul sonuç bildirgesiyle alternatif bir çerçeve sunmaya başlamıştır. Bu çıkışı ve faaliyetleri sayesinde on binin üzerinde üyeye *(12 Eylül arifesinde bu sayı yirmi bine dayanmıştır)* ve büyük etki gücüne ulaşması, emniyet mensuplarını kanuni

gastecileri, yazarçizeri, ille de ille Bolşevik sendikacıları vurma işini hızlandırsak ya' demez mi? Demiyor, pişmiş kelle gibi sırıtıyorlar anca. Abdullah da emirler yağdırıyor: Duran'la Ömer evi kontrol etmeyi sürdürecek, Kadir hastaneden eter çıkarıp Ercüment'e ulaştıracak, Kürşat istihbarat sağlayacak, Mahmut herkese silâh ve mühimmat dağıtacak, iş bitince geri toplayacak, Ünal'la İbrahim şehir dışında uygun bir yer tespit edecek... Falan filan... Dersin ki Meclisi basmaya gidiyoruz. Hepi topu iki kişi geberteceğiz yahu, illa büyüklük atfetmek, işleri zorlaştırabildiğimiz kadar zorlaştırmak, tepesine de kuş kondurmak mecburiyetinde miyiz? Olacak iş mi yani, bu kadar adamla bunca alengirli bir baskını nasıl yapacağız? Hem de hatasız. Ölme, eşeğim."

Yüzüne, burnuna dökülen saç tutamları yüzünden gıdıklandı, elini uzatmaya çalıştı.

Kalfa engel oldu, suratını, ensesini kıl fırçayla süpürdü.

"Kesin pislik çıkar, her şeyi yüzümüze gözümüze bulaştırır, paçayı da kaptırırız. Başka türlüsü mümkün mü? Baksana plana: Ev kalabalıklaşacak, etrafı sarılacak, içeri girilecek, evdekiler ellerinden kollarından bağlanacak, sorguya çekilecek, eter koklatılıp bayıltılacak, diğerleriyle karıştırılmasın, Enstitüdekiler mesajı net olarak alsınlar diye Salih'le Faruk dışarıya çıkarılacak, arabayla şehir dışına götürülecek, önceden tespit edilen ıssız bir yerde öttürülecek, kurşunlanacak, eve dönülecek, içerdeki baygın vatandaşlar, artık kaç kişilerse, teker teker öldürülecek, sonra da elimizi kolumuzu sallaya sallaya kimseye görünmeden basıp gideceğiz... Yaz gelmeyecek, iyisi mi öl, eşeğim. Öl ki kurtulasın."

Başını sağa sola çevirdi, kalfanın şakak kısımlarını, kulakkepçesi civarlarını düzeltmesine izin verdi.

"Nerden baksan rezillik, ne yana dönsen arıza. Tip yöneticileri gelecekler de bekâr evinde yatıya kalacaklar, koca Ankara'da başka Tip'li yok sanki. Hiç akıllarına gelmiyor, gencecik

---

görevlerini yansız ve titiz bir biçimde yapmaya cesaretlendirmesi, karalama kampanyalarıyla, tehditlerle, şiddet dolu saldırılarla, suikastlarla yanıtlanmış, Başbakan Ecevit'in görüşme talebini tarafsızlık ilkesi gereği geri çevirmesiyle de Chp tarafından ilk kapatma cezasıyla karşı karşıya bırakılmıştır. Karar, bir ay sonra *(Temmuz 1978)* Danıştay tarafından bozulmuştur.

adamlar bunlar, misafirleri de kendileri gibi olur: rütbesiz, unvansız, makamdan yoksun. 'Kişi kendinden bilir işi' mantığını dahi yürütmüyor, it sürüsünden kalabalık bir güruhu vekil diye Meclise sokmuş, üstüne bir askeri muhtıra[2], bir de kapatma cezası savuşturmuş bir partinin yeniyetmelerinden, sanki kolaymış gibi, Merkez Komite üyeliği bekliyorlar. Aç tavuk darı ambarı sanrısı mı basiret bağlanması mı anlayan beri gelsin. Kumarbaz psikolojisi belki de. Öyle olsa gerek. Adanmış militanlar oldukları gerçeğine sırt dönmeleri, bit kadar umuda deve yükü paha isteyen lanet oyunlarına son gaz devam etmeleri başka neyle açıklanır?"

İçi daraldı, 'Bitir artık' gibilerinden bir hareket çekti.

Kalfa elindeki makasla tarağı bıraktı, musluğa uzandı. İşaret ve ortaparmaklarının yardımıyla ensesini, boyun kenarlarını ıslattı, önlük cebinden ışıl ışıl bir ustura çıkardı.

"Adi berber parçasının bile usturayla dolaştığı bir dünyada militan adamın yapabileceklerini, ödetebileceği bedelleri hesaba katmıyor, boş bir umut uğruna hepimizi ateşe sürüyorlar. Hiç düşünmüyorlar: Ya herifçioğullarından biri dolu çıkar, çeker vurursa kapıya dayananları? Bir metrelik mesafe, ıska geçmesi mümkün değil. Ya diğerleri de yerdekilerin kanlı

---

[2] 12 Mart 1971 tarihli darbe ilamı. Emir komuta zincirinin tepesinde yer alan dört generalin imzasıyla deklare edilmiş, Demirel Hükümetinin görevden çekilmesi, yerine yarı askeri bir cuntanın geçmesi sağlanmıştır. Başbakanlığa atanan Chp milletvekili Nihat Erim'e Meclisteki partilerin bakan tahsis etme düzeyinde destek çıkmaları, kamuoyunca tanınan kimi isimlerin görev istemek üzere uzun sıralar oluşturmaları sayesinde milli birlik ve beraberlik hükümeti imajına kavuşturulan cunta *(gündeme geldiği gün açıklama yapan Tip'in tarifiyle: Tekelci kapitalistlerin bürokratik faşist hükümeti; protesto amacıyla Chp Genel Sekreterliği görevinden istifa eden Ecevit'in tarifiyle: Yunanistan usulü askeri diktatörlük)* eliyle de yurtsever subayların tasfiyesine, ordunun Natocu çizgiye çekilmesine, kontrgerillanın tam boy devreye sokulmasına girişilmiş, 27 Mayıs Anayasasına, kanunlarına, devlet yapısına, büyük emeklerle inşa edilen özgürlük ortamına, bu ortamın yaratıcılarına ve ürünlerine karşı vahşi bir saldırıya kalkılmıştır. Aydınlar, sanatçılar, gazeteciler, sendikacılar, sosyalist siyasetçiler zindanlara doldurulmuş, işkencelerden geçirilmiş, kanlı infazlarla, idam sehpalarıyla katledilmiş, komünizm belâsının o dönemki kaynağı sayılan Tip *(kapatma kararına eşlik eden hapis cezalarıyla)* önder kadrosundan, ideolojik hattından arındırılmaya, siyaset düzeninden ve ülke hafızasından kazınmaya çalışılmıştır. Yıllara yayılan bu caniyane saldırganlık, solu teslim almayı başaramamış, toplumsal direnişin tescili olan 1974 affıyla birlikte geri basmak, 12 Eylül 1980 tarihine kadar perde gerisine çekilmek zorunda kalmıştır.

leşlerinden silâhları kapar, takır takır saydırırlarsa? Üstüne de –karakol burnumuzun dibi– polisler çıkagelirse? Hapı yuttuğumuzun, cartayı çektiğimizin resmi değil de nedir?"

Ensesinde, boynunun kenarlarında gezinen usturanın yakıcı temasına gözlerini hepten kısarak karşılık verdi, ince rötuşlarla uğraşan kalfanın bir an evvel sonuca ulaşmasını diledi.

"Postumuzdan geçtim, ertesi günkü gazete manşetlerini kime temizletecekler: Tip üyelerinin evini basmaya kalkan sağ görüşlü saldırganlar ölü olarak ele geçirildiler. İçlerinde üst düzey yöneticilerin, adı pek çok olaya karışmış şüphelilerin, polisçe aranan cinayet zanlılarının da bulunduğu kişiler..."

Acıyla karışık ferahlatıcı bir serinlik sunan limon kolonyasını memnuniyetle karşıladı, burun kanatlarına hücum eden kokuyu derin derin içine çekti.

"Öyle bir liste çıkar ki yer yerinden oynar, feriştahları gelse kurtaramaz teşkilatı. Tarihe geçmek nasıl oluyormuş görürler o zaman."

«— Bakın bakalım beğenecek misiniz?»

Gözlerini açtı, aynadaki yansımasına baktı. Başını sağa sola çevirdi, şakaklarını, boynunun her iki tarafını kontrol etti. Kalfanın arkasına kaydırdığı el aynasından ense tıraşını inceledi, tatmin olmuş biçimde kafa salladı.

Saç kesimi biten çocuk gitmiş, berber gazete okumaya dalmıştı, hemen yanı başında oturan oğlu ders çalışıyordu.

«— Yeter mi, az daha kısaltayım mı?»

«— Gayet güzel, makasına sağlık. Şu sakalların da hakkından gel tam olsun. Batıyor, rahatsız ediyor meret.»

Kalfa, koltuğun başlık kısmını yükseltti, hafiflemiş, endişelerden uzaklaşmaya başlamış kellesini nazik bir dokunuşla yatar pozisyona geçirdi. Küçük tüpün üstündeki kaptan bir tas sıcak su doldurdu, serçeparmağıyla kontrol etti. Musluktan birkaç damla ekleyip ılıştırdı, tıraş sabununu, fırçayı alarak köpürte bana, sürte ovalaya girişti.

"Baba oğul kıraat eyliyorlar. Berber değil, kütüphane mübarek. Biz de okusak hiç fena olmayacak ya, takip işinden başımızı alamıyoruz. Memleket elli altıya gidiyor, bizim gazete kıç cepte keyif çatıyor. Ne yazıyor acaba?"

Aynaya ters istikamette yansıyan manşetleri söktürmeye çalıştı.

"U... Umut ta... taciri if... iflas et... etmiştir... Kim diyor bunu? De... Demirel. Başka kim olacaktı, anasını satayım, aramızdaki en büyük tüccar o. Devamında ne diyor? Gü... Gücünü mil... mil... Milliyet'ten mi? Yok artık... Mil... Mil... Milletten... Hah, şimdi oldu! Gücünü milletten al... almamış bir ik... iktidarın so... sonunu millet ta... tayin ede... edecektir... Peh! Demece bak: Gücünü milletten almamış bir iktidarın sonunu millet tayin edecektir. Politikacı değil, vecize yumurtlama fabrikası. Ömrü lafazanlıkla geçti, hâlen uslanmadı. Sanki bu hükümeti seçen millet değil."

Ön sayfayı bıraktı, hafif yan duran renkli spor sayfasına göz attı.

"Ne fut... futbol var ne de gol var: 0-0. Kimin maçı ki bu? Fenerbahçe Beşiktaş'mış. Bak bunu görür görmez söktürdüm, insan okuduğuna aşinaysa tersten de olsa anlıyor. Diğerini okuyalım bakalım. Adanaspor dakırık... Yok, böyle değil, Kırıkkale olacak... Adanaspor da Kırıkkale'yi gole boğ... boğdu: 4-0. Manyak lan bu Adana. Koskoca takımlar yenişemiyor, kalkıp dört tane birden sallıyorlar. Allah kitap dümdüz gidenlerden başka ne beklenir ki?"

Turuncu beyaz gol yağmurunu defetti, yan sütundaki başlığa geçti.

Tam hecelemeye başlıyordu ki berber gazeteyi ters çevirdi.

"Vay adi! Ne güzel okuyorduk, orta sayfalarda biraz daha oyalansaydın canın mı çıkardı?"

Kızgınlıkla baktı, tekrar açar diye bekledi.

"Türkiye'nin bu sürece Abd tarafından sokulduğuna inanıyorum. Abd Ortadoğu'da, petrol kaynakları üzerinde etkisini göstereceği bir düzenleme peşindeydi. O nedenle Türkiye'de tek kişiye dayanan bir yönetim düşünülmüştü... 11 Eylül'e kadar her taraf kan gölüydü, 12 Eylül'de her şey nasıl bitti?.. Ben bunu askere ya da bir kuruma yüklemiyorum. Hem insafsızlık olur hem mantıksızlık olur. Ama Türkiye sürüklenirken görevlerini yapması gerekenler yapmadı. Askerlerin, siyasetçilerin, emniyetçilerin, hukukçuların, herkesin müşterek sorumluluğu var."

Camekânda duran tatlıları alıcı gözle inceledi. Şöbiyet solgun, kadayıf yanık, dilberdudağı bayat gibiydi.

Ölçtü, biçti, baklava tepsisinde karar kıldı.

«— Tamam, bir kilo cevizli baklava.»

«— Hediye mi?»

«— Evet.»

Tezgâhtar, silme baklava dolu tepsiye kenarından daldı. Bütünden kopardığı dilimleri karton kutunun içine sıraladı, nazik hareketlerle sıkıştırdı. Tarttı, bir dilim daha aldı, eksik gramajı kilo hesabına tamamladı. Spatulanın metal kısmını tepsinin kenarına sürttü, şırasını akıttı.

Kutuyu paketledi, bağladı, kurdele benzeri renkli şeritlerle süsledi.

«— Hayırlara vesile olsun.»

«— Sağ ol.»

Parayı ödedi, üstünü aldı, tatlı kutusuyla birlikte 7. Cadde'ye çıktı.

Ortalık biraz hareketlenmişe benziyordu, siyah önlüklü, beyaz yakalı talebeler, öğle yemeği derdine düşmüş yetişkinler cadde boyunca farklı istikametlerde yürüyor, karmakarışık vaziyette gidip geliyorlardı.

Kaldırımda durdu, seyretti.

"Yemek yese miydim? Aç değilim ama bir süre sonra acıkırım. Dişimi sıksam, Yavuzgilin eve kadar idare etsem? İki adımlık yol, göz açıp kapamaya yetişirim. Geciksem de fark etmez, benim kız bulur buluşturur, bir kap yemek koyar önüme. Nişanlısı değil miyiz?"

Tereddüt etti, tatlıcı dükkânının önünde dikildi kaldı.

"İzin de almadık, reis beyimizin kulağına giderse maraza çıkarır, bir saatlik keyfi burnumuzdan getirir. Kim söyleyecek? Ne Yavuz biliyor uğrayacağımı ne ana babası. Kızın bile haberi yok. Tek ihtimal, yan gelip yatmaktan sıkılması, iş olsun torba dolsun misali teftişe çıkması. Çıkar mı? Duran olunca her şey mümkün. En olmadık yerde en olmadık işi yapmakla, istemediğin vakit belirip aradığında kaybolmakla meşhurdur. Gelir mi gelir yani, çenesini de açtı mıydı kapamak bilmez. İşin yok dinle dur: Tam evin kalabalıklaşma zamanı basıp gidiyorsun da, kimseye haber vermiyorsun da, operasyonu tehlikeye atıyorsun da, vatan millet aşkını sallayıp bir eksiketeğin derdine düşüyorsun da... Da, da, da!"

Gözlerini kıstı, motor gürültüleriyle çalkalanan caddeyi süzdü.

"Sayıklıyorum, birinin ispiyonlamasına lüzum yok ki, ev 22. Sokak'ta, parkın hemen yanı başında; görünmeden geçmek mümkün değil, hele de bu saatte. Sabah uykusunu almış fıldır fıldır etrafı dikizliyordur şimdi. Hainler gelip ateş isteseler tanımaz, ben sokağa girdim miydi..."

Tükürdü, caminin olduğu tarafa kızgın nazarlar yolladı.

"Caysam mı? Ortalık gerilsin, aradaki bağ hepten kopsun diye mi? Ana babası zaten sorun çıkarıyor, 'Nerde bu adam? Ne zaman gelecek, ailesini ne zaman getirecek, yüzüktü, nikâhtı, düğün dernekti, ev barktı, hazırlıklara ne zaman girişecek?' yollu haber gönderip duruyorlar. Yavuz'un önünde konuşmaları tesadüf değil, 'Oğlum, git söyle arkadaşına, ya lazım geleni yapsın ya da ayakaltından çekilsin, bu kız daha ne kadar bekleyecek?' demeye getiriyorlar. Yavuz, 'Plan yapmamız lazım' diye boşa kıvranmıyordu. Ezildi, arada kaldı. Bir yanda ana baba, bacı, bir yanda arkadaş."

Alnı kırıştı, omuzları çöktü.

"On beş gündür de aramıyor. Söyledi söyledi gitmedik, bir kutu tatlıyla kapıya dayanmadık tabii. İyi de, birader, olmuyor, olamıyor işte, ne halt edeyim? Belânın biri bitmeden öteki başlıyor. Önce Yavru ile Kâtip, sonra balıkçı, arkasından İsmet, tam bitti sanırken İstatistik, kapı numarası, şimdi de Tip kongresi... Hata benim, ne yapıp edecek, pastırmalı kuru fasulye ziyafetine gidecektim. Ay yıldızın aklına uydum, ha şimdi ha birazdan derken... Kim bilir neler düşündü. Hayra yormadığı kesin, sesi soluğu çıkmadı baksana."

Döndü, tatlıcının izleyip izlemediğini kontrol etti. Beyaz önlüklü ihtiyar, tepsileriyle meşguldü.

"Yok, böyle olmayacak, bağırtıyı, azarı göze almam, mutlaka gitmem lazım. Lazım da işi kime emanet edeceğiz? Başka şey olsa düşünmeye lüzum kalmaz, devreder kurtulurdum. Bu öyle değil, ne anlatılır ne ihmale gelir, büyük iş. Kaçırdık mıydı sittin sene beklemek zorunda kalırız, hain heriflerin sonraki kongreleri kim bilir ne zaman... Off, çatlayacağım! Gitsen bir dert, kalsan ayrı bir dert. İsmet'e mi uğrasam? İki satır laflar, kafayı dağıtırım. Sakinleyince de düşünür, ne yapacağıma..."

Kararını verdi, hızlı adımlarla karşıya geçti. Kaldırıma çıktı, hediye paketini sallaya sallaya yürüdü.

Nur Elektriğe doğru ya beş ya altı adım atmıştı ki kararlılığı ufalandı, ayakları birbirine dolandı.

"İsmet'le de kafa dağıtılmaz ki. Gene indirip kaldırmaya, ahret suallerini sıralamaya başlar: Şu işi bir daha anlat, kardeşim. Pazaryerindeki Kürdo beni kime benzettiklerini söylemişti? Herifleri nasıl ikna ettiniz? Kan davası olduğu kesin mi? Emin misiniz?.. Başka terane çıkmaz ağzından. Anlattığını dinlemez, dinlediğini anlamaz, hepsine de şüpheyle bakar. Kayınpederiyle kaynanası araya girmese, kızlarını yanlarına almakla tehdit etmeselerdi, akrabaları cebine parayı, beline silâhı komasalardı hayatta gelmezdi, geberip çürüyünceye kadar kalırdı saklandığı delikte."

Kaldırımın orta yerinde durdu, elektrikçi dükkânını iştahsız gözlerle süzdü.

"Sıktığım palavraları kabullenmesi, her bir haltı sineye çekmesi bu yüzden. Mecburiyet belâsı yani, bir de avrat korkusu."

Yüz geri etti, 17. Sokağın caddeyle bitiştiği köşe başına yürüdü.

Döndü, Nur Elektriğin camlı kapısını kontrol etti. Görünürde kimse yoktu.

"Evli evliyken korkuyor, 'Avrat basar gider, bir başıma kalırım' endişesiyle dizi dibine koşturuyor, ben bekâr olduğum hâlde kalkıp gitmeyi göze alamıyorum. Hâlbuki kızla aramda hiçbir şey yok. Bir kuru söz, o kadar. 'İstemiyorum, herkes yoluna' dese, bitti."

Köşe başında durdu, bir caddeye bir yokuş aşağı inen sokağa baktı.

"İşte sana yol ayrımı: Bir taraf yurda yuvaya, bir taraf vazifeye davaya açılıyor. Seç seçebilirsen."

Kaldırım kenarındaki ağacın gövdesini siper etti, sigara yaktı.

"İnsanın kaderini belirleyen tercihleriymiş, öyle dediydi Kuran kursunun hocası. Kader de iki ağızlı çatal bir yolmuş. Çünkü Allah, biz fani kullarını balçıktan yaratmış, sonra da içimize kendi ruhunu üflemiş. Ya yaptığın tercihlerle çamura dönüşür, vıcık vıcık yayılır kalırmışsın yahut o mübarek ruha lâyık cennetlik bir kul olur çıkarmışsın. Başkaca bir seçenek, üçüncü bir yol yokmuş. Bu yüzden akıl vermiş yüce Rab, kullarım gönüllerince seçsinler istemiş."

Caddeye baktı, otomobilleri, yayaları seyretti. Bakışları hediye paketine gitti, içi sıkıldı.

"Oflama, oğlum Ömer. İşte sana iki yol, gözünü karart, seç birini."

Yeniden caddeye, nişanlısının evinin bulunduğu 22. Sokak tarafına baktı.

"Çok mu geç? Değil, hiçbir şey için geç sayılmaz. Olmadı tövbe eder, sil baştan yaparsın. Zararın neresinden dönersen kârdır."

Son bir nefes aldı, yarılanmış sigarayı geçmekte olan otomobilin tekerlekleri altına fiskeledi.

Döndü, seri adımlarla 17. Sokağa daldı.

"Kaderse kader, yolsa yol. Cennet bekler, dünya işleri beklemez. Karı kısmı da ana babaya bakar, kimi söylerlerse el mec-

bur ona varır."

Hediye paketini sallaya sallaya yürüdü, kararlı gözlerle etrafı seyretti. Bir kadın geçti, çocuklar bağrış çığrış top tepti, sararmış yapraklar hışırtıyla kaldırım kenarlarına doluştu.

15. Sokağın ağzından sağa döndü, yokuş aşağı vurdu. Karşılıklı sıralanmış apartmanları geçti, Eser Sitesi'ne omuz vermiş parka vardı. Ağaçların gölgesine mevzilenmiş metal elektrik trafosundan açığa yöneldi, bahçe duvarının asfalta bakan kısmına tünedi.

Güneş rahatsız ediciydi. İçeri atladı, narin dallarıyla göğe uzanmaya çalışan gencecik bir kavak fidanının serinliğine kuruldu.

"Daha erken, ara ara çıkıp ortalığı kolaçan etsem yeterli olur."

Sırtını ağacın çelimsiz gövdesine yasladı, baklava kutusunu ayakucuna bıraktı.

"Boşa aldım mereti, işin yok taşı. Gören de bir halt zannedecek. Asıl Duran ne zannedecek, onu düşünmek lazım. Kesin pislik çıkarır. Atsam mı? Yazık be, o kadar para verdim, börtü böceğe yem edilir mi?"

Paketi önüne çekti, cebinden çakmağını çıkardı. Renkli fiyonkları söktü, ipleri çakmak aleviyle kesti.

"Güzele benziyor, kat kat kızarmış, nara dönmüş."

Dilimlerden birini kavradı, iştahla ısırdı.

"Oh!"

Bir dilim daha aldı, bütün bütün ağzına attı. Çiğnedi, yuvarladı, dolu avurtlarını hazla emdi.

"Öğle yemeğine lüzum yok, yavru akşama kadar idare eder. Bir köşeye saklar, gider gelir..."

Üst üste iki dilim daha salladı. Parmaklarını yaladı, bıyıklarını elinin tersiyle sıvazladı.

"Günahmış, ayıpmış, kadermiş, çatallı yolmuş. O kadar aklın vardı niçin gomonistlikten jandarmaya verildin, hoca efendi?"

"Bizim de sorumluluğumuz var. Ben, 'Bizi cami avlusundan toplayıp getirdiler, bir şey yapmadık' demiyorum. Kavga ettik. Kullanıldık kelimesi bana itici geliyor. Ama istismar edildik. Türkiye'yi, Abd'de 'Bizim çocuklar yaptı' denilen 12 Eylül noktasına getirmek isteyenler istismar etti. Sonra baktık, eski siyasiler yerlerini almış, ihtilalci askerler dokunulmazlık zırhına bürünmüş, yetkililer soruşturmaya uğramamış... O dönemin tek mağduru, o dönemin gençliğidir. Bedeli biz ödedik."

Gözlerini zorlukla açtı. Sırtı ağrıyor, nefesi daralıyor, tüm kasları kramplar içinde kıvranıyordu. Adeta kollarıyla bacakları gövdesinden ayrılmış, yorganın altında başıboş yolculuklara çıkmışlardı.

"Hay ananı! Kırk parçaya mı bölündün, şerefsiz!"

Öfkeli, ıstırap verici hareketlerle vücut bütünlüğünü yeniden sağlamaya girişti: Hissizleşmiş kolunu omuz başına yapıştırdı, avuçlarını aça kapaya cana getirdi. Sol koluna uzandı, kaktıra kanırta, doğru yanlış demeksizin ilk bulduğu boşluğa sokuşturdu.

"Sıra sonradan çıkmalarda, ya bismillah!"

Yorganı ittirdi, birkaç hamlede doğruldu. Bacaklarını yerli yerinde görünce şaşırdı.

"Yok, harbiden kopmuş olacaklardı... Üç beş gün daha dolanırsak olacağı o. Mecazen değil, sahiden bin parçaya ayrılacağız."

Uyluklarını, baldırlarını ovaladı, dizkapaklarını yukarıdan aşağıya sıvazladı.

"Her yanım tutulmuş, gece uyurken üstümü mü açtım ne? Tabanvay sızısına benzemiyor, başka bir rezilliğin habercisi bu. Hasta olacağım galiba. Bir şifamız eksikti, o da tamam oldu çok şükür. Salya sümük sürter dururuz artık."

Yorganı tamamen savurdu, bacaklarını sedirden aşağı sallandırdı.

"Saat kaç oldu ki?"

Gözlerini kıstı, ayakucundaki sehpaya baktı. Kadranında mekanik bir tavukla üç civciv figürünün yayıldığı çalar saat onu gösteriyordu.

"O kadar oldu mu? Biraz daha zıbarsam kalkmaya lüzum kalmayacak, akşam olacakmış. Niye uyandırmadı, bir başına çekti gitti şimdi bu hıyarağası?"

Gözlerinin önüne Ömer'in upuzun hayali geldi. Bir yandan dürtüklüyor, bir yandan, 'Reis, uyan, uyan' diye alçak perdeden sesleniyordu.

"Rüya zannettim, uyandırmaya çalışıyormuş meğer. 'Hah, hıh' dediğimi hatırlıyorum, gerisini hatırlamıyorum."

Gerindi, çenesini çatırdata çatırdata esnedi.

"Biraz daha uyusam mı? Bizimki nöbete dikilmiştir nasılsa, ümidi de kesmiştir. Zaten herifleri görsem çıkarabilir miyim emin değilim, tanırsa ancak o tanır."

Ayaklarını toplamaya derman bulamadı. Sol böğrünün üstüne devrildi, kurşun gibi ağır yorganı ucundan çekiştirerek örtündü.

İçi geçti, karman çorman, bölük pörçük bir rüyaya yuvarlandı.

Boş, karanlık, upuzun bir sokaktaydı. Koştu, yürüdü, durdu. Ne kendini takip edenleri görebildi ne peşine düştüğü adamların silüetlerini seçebildi. Ayak sesleri duydu sadece, ökçeli, çat çat yankılanan, plastik, hışır hışır sürünen, çıplak, şap şap öten...

Bir ara külüstür bir taksiye bindi, buruşuk suratlı, çöp boyunlu şoförü acele etmesi için uyardı. Şoför aldırmadı. Silâh çekti, yağlı kara tespihini çıplak kafasına çarptı. 'Adres, beyim, adres lazım' dedi taksici ve vitesi bir türlü yükseltemedi. 'Nerden bileyim lan adresi?' diye bağırdı, kaplumbağaya dönüşen otomobilden asfalta atladı.

Bir yokuşun başında buldu kendini. Önü göz alabildiğine denizdi. Hiç çalkalanmıyor, kımıltısız, uçsuz bucaksız bir siyahlık olarak ufka uzanıyordu.

Avucunda beliren taşı sımsıkı kavradı, fırlattı. Taş katımsı yüzeyde üç kez sekti, durdu. Ne bir halka belirdi etrafında ne bir damla siyahlık sıçradı.

Ayak sesleri duydu, yeniden taksiye atladı. 'Buldum adresi, beyim! Niyet çeken bir tavşanın ağzından aldım...' Şoför gülüyordu, elini kolunu sallıyor, otomobili deli gibi sürüyordu.

Karanlık sokaklara daldılar, bir apartmanın içinden geçtiler, tozlu bir köy yoluna düştüler.

Korkmaya, tir tir titremeye başladı.

Yol bitti, otomobil dik bir uçurumdan simsiyah denize doğru havalandı.

Kapıyı açmasıyla atlaması bir oldu.

Kasvetli bir hastane odasında buldu kendini. Beyaz çarşaflı yatakta hiç tanımadığı bir delikanlı yatıyordu. Çıplaktı, acılar, yangınlar içindeydi. Yatağın solundan uzanan borular, tüpler, hortumlar vücuduna giriyor, sarılı beyazlı sıvıları boca ederek diğer tarafından çıkıyorlardı. Uçları açıktaydı ve kırmızı yılanlar hâlinde kıvranıyor, havada şaklıyorlardı. Şiddetli bir tazyikle püsküren kan, fayans zemine dökülüyor, kaskatı bir karanlık olarak birikiyordu. Kapıdan yana kısımda inceli kalınlı oluklar, kollar, çatal çatal çizgiler vardı. Kan bu yollardan ufka sızıyor, gittikçe kabaran dehşet denizini besliyordu.

Bir adım geriye sıçradı, 'Taksi' diye bağırdı. Külüstür otomobilin yerine devrik ibikli, sivri mahmuzlu rengârenk bir tavuk belirdi. Civcivlerini etrafına aldı, doğruca paçalarına saldırdı.

Gagaladılar, didiklediler, kemiklerine kadar daldılar.

Kan ter içinde sıçrayarak uyandı, korkuyla ayakucundaki saate baktı. Tavuk figürüyle civcivler oldukları yerde duruyor, mekanik hareketlerle başlarını aşağı yukarı sallıyorlardı.

"Hay senin tavuk gibi!.."

Yorganı fırlattı attı, uyuşmuş, ağrılar içindeki bacaklarını elleriyle kavrayıp üst üste sıvazladı.

"Alacağın olsun, Ömer, uyandırmadın, tüy yumaklarına yem ettin beni. Etimi sıyırdı, kemiklerimi ufaladı adiler."

Oflaya puflaya doğruldu, sarsak adımlarla helânın yolunu tuttu. Şırıl şırıl su döktü, elini yüzünü yıkadı.

Odaya döndüğünde saat on biri geçiyordu.

"Giyinip çıkayım, biraz daha kalırsam hafakanlar basacak."

Üstünü değişti, saçını taradı, duvardaki aynada suratını inceledi. Rengi solgun, gözaltları şiş şişti.

"Yata yata tuluma döndüm, inşallah grip olmam."

Tabancasını aldı, namluya mermi sürdü. Şarjörü çıkardı, bir mermi daha bastı. Keskin dişler gibi ışıldayan çekirdekleri süzdü, şarjörü kabzanın altındaki yuvaya ittirdi. Horozu başparmağıyla kavradı, işaretparmağıyla tetiği düşürdü. Basıncı dengeledi, horozu ağır ağır indirdi. Tetik emniyetine aldığı silâhı kemerine taktı, dertop olmuş yorganı, yamulmuş yastığı, kırış buruş çarşafı seyretti.

"Toplasam mı? Adam sen de, bırak kalsın, nasıl olsa yatmadan yatmaya geliyoruz."

Üstüne yeniden ağırlık çöktü. Omuzları düştü, bacakları titredi, sağ elini destek yaparak ahşap sedire oturmak zorunda kaldı.

"Neredeyse öğlen olacak. Hiç mecalim yok, kesin şifayı kaptım. Az biraz daha kestirsem mi?"

Tabancasını sıyırdı, yastığın üstüne attı.

"Yoksa cigara yakıp..."

Ceplerini karıştırdı, buruşuk bir paketle bir kutu kibrit çıkardı.

Paketin içinde tek sigara kalmıştı.

Aldı, parmaklarıyla sıvazlayarak düzleştirmeye çalıştı. Dudaklarına yapıştırdı, kibrit çöpünü kutuya sürttü.

Alevin parlamasıyla gözlerinin sulanması bir oldu.

"Hah, bir sen eksiktin! Hepten kamaştır, gagala ki yumurta ailesinin yarım bıraktığını tamama erdiresin."

İğrenmeyle üfledi, alev damlasını beyaz bir duman bulutuna dönüştürdü.

"Pastaneye gidip iki lokma bir şeyler atıştırmalı, öyle içmeli mereti. Sabah sabah çarpılmanın, kafayı döndürmenin âlemi yok... Sabahı mı kaldı, öğlen oldu. Olsun, kursağımıza iki lokma bir şeyler tıkıştıralım, sonra tellendiririz. Kaçmıyor ya."

Kibrit çöpünü beton zemine attı, eğri büğrü sigarayı tekrar paketin içine sokuşturdu.

"Kötü başladı, akşama kadar böyle gider, düzelmez artık."

Başını ellerinin arasına aldı, şakaklarını ovaladı.

"Gün değil, azap mesaisi. Ne molası var ne paydos saati. Ding beygiri gibi o cadde senin bu sokak benim dolan dur. Gelseler bile tanımayacağım, suratlarını, tiplerini unuttum itoğullarının. Gel de bizimkilere anlat, adımızı unutmaza çıkardılar bir kere. Neymiş, fotojenik bir hafızam varmış. Kafa lan bu, jeneriği, şipşağı mı olur? Ya görür hatırlamaz ya hatırlar çıkaramaz. Bir defa bakmayla da âdemoğlunun sıfatı ezberlenemez. Dinleyen kim? Utanmasalar elimize vesikalıklarını tutuşturacak, 'Haydi, aslanlar, enseleyin şu gâvurları da millet izcilik neymiş görsün' diyeceklerdi. Allahtan muhbir efendi yetişti de rezillikten kurtulduk, bunlar fotoğraf falan bulamaz, iş önlüklerini koklatırlardı yoksa. Gerçi Ömer öyle de yakalardı. Akla seza bir kabiliyeti var, çölde ava çıksan elin boş dönmezsin. Ne yapıyor acaba? Durağı pas geçsem, direkt yanına mı gitsem?"

Ellerini sedire dayadı, kamburumsu bir pozisyon aldı.

"Gene cadde kenarındaki parktadır, Allah bilir bu sefer kafayı çekiyordur. Yapar mı yapar, dün öğle vakti baklava tıkınıyordu. Az buz da değil, bir kilo üstelik. İnsanın içi bayılır, gönlü bulanır be! Umurunda değil. Canı çekmiş, yemeği boş verip tatlıya dadanmış. Yetişmesem dibine darı ekecekti. Allahtan erken vardım da iki dilim kaptım. Ondan mı hasta oldum? Zehir zıkkım olsun der gibi baktıydı."

Bir tıkırtı duydu, elini silâhına attı. Gölgeler içindeki kapının kilidinde telâşlı bir anahtar debeleniyordu.

Kapı fazla direnmedi, ahşap kanada gıcırtılı bir serbestlik tanıdı.

Ömer'di. Elinde gazete, yüzünde bitik bir ifade, eşikte dikilmiş mağlûp bozuk bakıyordu.

"Azgın kurtlardan son anda kurtulmuş çoban köpeklerine benziyor, kuyruğu bir tarafta, kulağı başka bir tarafta..."

Göz göze geldiler. Belânın büyüğüne çatmak üzere olduğunu anladı. Omuzları kasıldı, tabancalı eli titremelerle sarsıldı.

"Takip işini açık etti, herifleri uyandırdı, kesin."

Dişlerini sıktı, gelecek kötü haberi beklemeye başladı.

Darbe hiç ummadığı bir noktadan indi. Nefesi kesildi, acısı ciğerlerine işledi:

«— İsmet'in kehaneti gerçek oldu, reis. Dün İstanbul İl Başkanımızı, oğlunu, Beyoğlu İlçe Sekreterimizi vurmuşlar[1]. Üçü de ölmüş.»

1 Mhp İstanbul İl Başkanı Recep Haşatlı, otomobilini evinin önüne park ettiği esnada üç kişinin silâhlı saldırısına uğramış ve 3 Ekim 1978 Salı akşamı saat 20.30 dolaylarında olay yerinde; araçta refakatçi olarak bulunan ve çevresinde atak bir ülkücü olarak tanınan oğlu Mustafa Haşatlı ise ağır yaralı olarak kaldırıldığı hastanede gece 23.00 sularında can vermiştir. Aynı gün öğle vakti Mhp Beyoğlu İlçe Sekteri Hüsnü Tepe de çalıştığı postaneyi basan silâhlı kişilerce vurularak öldürülmüştür.

"1960'ların sonundan itibaren ülkücü örgütlenmeler içinde yer almış bazı militanların, aslında Soğuk Savaş sırasında, 1950'lerden itibaren Nato'nun bir Sovyet işgaline karşı gerilla faaliyetleri için örgütlediği Gladio (Kılıç) ismi takılan gizli bir örgütün tetikçileri olduğu hep öne sürüldü. Bu örgütün çeşitli Avrupa ülkelerindeki varlığı 1960'lı, 70'li yıllar boyunca ortaya çıkmıştı. Örgütün elemanları, genellikle bulundukları ülkelerdeki antikomünist niteliği baskın parti ve gruplar içinde örgütleniyordu. Aynı dönem Nato üyesi ülkelerin silâhlı kuvvetleri içinde özel gerilla birimleri kurulmaya başlandı. Daha sonra Mhp'yi kuracak olan Alparslan Türkeş, bu amaçla Abd'de eğitmen kursu gören subaylar arasındaydı. O yıllarda Seferberlik Tetkik Kurulu adı altında örgütlenen, işgal durumunda Sovyetler'e karşı gerilla savaşı verme amaçlı birim, daha sonra çağın değişen koşullarına göre amaç, biçim ve isim değiştirdi."

Pek muhterem, kıymetli silâh arkadaşım.

Evvelâ selâm eyler, şehitlerimize gani gani rahmet, ailelerine Cenabıhaktan metanet temenni ederim.

3 Ekim Salı günü vuku bulan, dün gazetelerden okuduğum, üç kıymetli evlâdımızın hayatına mal olmuş menfur saldırıları şiddetle telin ettiğimi, ıstırabınıza ortak olduğumu bilmenizi isterim.

Ve teessüfle belirtmek isterim ki hepimizi mateme gark eden bu caniyane saldırılar, tahmini ve bertarafı, en azından tehiri pekâlâ mümkün olan eylemlerdi.

'Bu kara günde bunları münakaşa etmenin manası var mı?' diye sual eyleyebilirsiniz ve bu sualinizde arşıâlâya kadar haklı olursunuz. Zaten bendeniz de elzem ve şart olduğunu, yeni can kayıplarının önüne ancak böylelikle geçilebileceğini düşünmekle beraber, bu bahsi atlamak taraftarıyım.

Atlayacağım zira daha evvel zatınıza yazdığım mektuplarda mevzuya dair fikirlerimi beyan etmiş, genç temsilcinize de çeşitli zamanlarda şifahen nakletmiş idim.

Malûm hususları tekrarlamanın lüzumu yok düsturundan hareketle, uzatmadan, sadede gelecek ve içim yana yana, bundan sonra yapılması lazım gelen zaruri işleri, takınılması gereken tavrı kendi nazarımdan ele alarak tetkik ve mütalaalarınıza arz edeceğim.

Bunun müteveffa kardeşlerimize, bundan sonra namlunun ucunda yaşayacak vatan evlâtlarına bir vefa borcu olduğunu düşünüyor, münasebetsiz zamanın keşmekeşinde buhar olmamalarını diliyorum...

«— Biz niye cenaze törenine gidemedik, reis? Herkes harıl harıl hazırlık yaptı, otomobillere, otobüslere, trenlere doluştu, tabur tabur, ordu ordu yola koyuldu da biz niçin Ankara'ya kazık kaktık? Tip kongresi ertelenmeyecek ya. Heriflerin gelmekten vazgeçme, gelip de lanet apartmanda kalmama ihtimalleri mi var? Kongre hafta sonu, cenaze merasimi bugün. Sabaha doğru döner, cuma öğlen nöbete devam ederdik. Zaten gelecekleri varsa yarın gelirler. Akşam yatar dinlenir, cumartesi kongreye katılır, akşam gene gelir, pazar gene kongreye gider, gecesine de memleketlerine bilet alırlardı. Çok zamanımız olurdu yani. İstanbul'daki törene rahatlıkla katılır, döner, ister cuma ister cumartesi, hatta pazar gecesi işlerini bitirebilirdik. Ercüment bağırdı, sen sustun. Koca Ankara'yı boşalttılar, çoluk çocuğu yollara döktüler, bizi üvey evlât gibi kaldırıp 15. Sokağa fırlattılar. Sanki şehitler Ercüment'in, Mahmut'un, Kürşat'ın, diğerlerinin ülküdaşları da bizim değil...»

Bu suikastlar da gösteriyor ki artık müdafaa pozisyonunu terk eden solcular, halk dedikleri ayaktakımını, çapulcu amele sürüsünü, münevver yaftalı tufeyli tabakasını, vatan millet düşmanı ekalliyetleri mümkün olan tek yolla, taarruz ve işi membaından kesme metoduyla hür dünyanın[1] *ve asil ırkımızın demir yumruğundan kurtarmaya gayret sarf edeceklerdir.*

---

1 Abd önderliğinde 1949'da kurulan Nato'yu ve batılı kapitalist ülkeler bloğunu yüceltmek, gitgide şiddetlenen Nato tehdidine karşı 1955'de oluşturulan Varşova Paktı ile sosyalist ülkeler topluluğunu "esir dünya" imajıyla özdeşleştirmek amacıyla kullanıma sokulan demagojik söylem.

Bu fikriyat ve hareket tarzının batıl ve beyhude olduğu sarih bir şekilde meydandadır lâkin hiçbir netice hâsıl olmayacağını iddia etmek, eşyanın tabiatını inkârdan gelmek olur.

Şok tesiri yapacak bu ve benzeri hücumlar, hareketimizi iktidar emelinden rücu etmeye, dizginleri tamamen müstemlekeci Hıristiyan âleminin eline vermeye mecbur bırakabilir.

Böylesi bir hâl, affınıza sığınarak söylüyorum, stepne derekesine gerilememiz, 'Her şey Türk için, Türk'e göre, Türk tarafından' prensibimize, Turan aşkımıza veda etmemiz demektir.

Bendeniz bunun çok yakın ve kaçınılmaz bir tehlike olduğunu hissetmekteyim. Ve korkmaktayım ki bel bağladığımız kuvvetler tamamıyla efendiliğe terfi edecek müstemlekecilerin safına geçsin, ihtiyaç fazlası görülen hareketimiz, tıpkı ihtiyati birlikler gibi, bir çırpıda tasfiye edilsin.

İşte bu menfur saldırıların elde edeceği netice budur. Her iki kıskaçtan kurtulmalarını temin etmeyecektir ama –bunun için ihtilâl lazımdır– bizi felakete sürüklemeye yetecektir.

Daha evvelinde olsa tez davranmaktan, vakitsiz strateji değişikliğinden dönmeyi, örnek aldığımız üstatların izinden gitmeye devamı teklif edebilirdim. Hatta bunun için huzurunuzda diz çökebilir, nefesim tükenesiye yalvarabilirdim.

Lâkin bugün için bu, meriyetini yitirmiş kadük bir teklif olmaktan, üç evlâdımızın ebediyete intikaliyle neticelenen suikastların yarattığı korku ve dehşet havasını körüklemekten öteye geçemez.

Bu sebepten dolayıdır ki iktidarı kaybetmeyi ama tam boy bir tasfiyeden kurtulmayı, hareketimizin devamlılığını garanti altına almayı teklif edecek, bu gaye için yapılması gerekenleri sıralayacağım...

«— Sorma, Ömer, sorduğun her sorunun cevabını biliyorsun çünkü. Artık işimiz İstatistiğin solcularına mesaj vermek değil, teşkilatı saran mağlûbiyet havasını kökünden kazımak. Tez zamanda, gecikmeksizin hem de. Bu cenaze töreni bunu sağlayamaz. En fazla on bin, bilemedin on beş bin kişi katılır, ne caydırıcılığı olur ne moral motivasyonu. Tersine, takke düştü, kel göründü havası bile çıkabilir. Tek yolu, çaresi Tip'liler.

Göz önünden ayırmamalı, fırsatı tepmemize neden olacak en küçük açığa müsaade etmemeliyiz. Allahın bir armağanı herifler...»

Vurmalıyız! Büyük bir şiddetle, eşi emsali görülmemiş bir hiddetle vurmalıyız! Bırakın memleketi, dünyayı ayağa kaldıracak bir canavarlıkla vurmalıyız!

Halk denilen çapulcu takımını korumak için silâhlanan ve taarruza kalkan genç işi teşkilatları değil, solun merkezini vurmalıyız!

Her gün pıtrak gibi bir yenisi çıkan o örgütler hareketimizi var eden rejimi, yani bataklığı değil –tabirimi mazur görün– biz sinekleri nişangâha oturtmuş vaziyetteler.

Yeniyetmelerin düştükleri hataya biz de düşmemeli, gözü hâlen mevcudiyetimizin temelinde olan ilmi sosyalizmin temsilcilerine saldırmalıyız.

Çünkü onlarla sistem arasında duran yegâne güç biziz. Bir de –öfkelenecek, şiddetle itiraz edeceksiniz ama gene de söyleyeceğim– aslan sosyal demokratlar.

Eğer solun merkezini bırakır, ihtilâlin önüne cansiperane barikat olan Karaoğlan tayfası ile acemi sinek avcılarına taarruz etmeye kalkarsak tahkimatını tamamlayamamış rejimi tam boy müdafaasız bırakırız.

İlmi sosyalizmin miyop, şaşılaşmış gözleri bu manzarayı fark etmekte gecikmeyecektir ve bu, atıp atabileceğimiz son yanlış adım olacaktır.

Ne yapıp etmeli, onları da bu kör dövüşüne dâhil etmeliyiz.

Vurmalıyız yani, kıymetli silâh arkadaşım. Her geçen gün daha büyük bir şiddetle, felaketler silsilesi hâlinde vurmalıyız...

«— Tip'lileri vursak ne olacak, reis? Koskoca İl Başkanımızın, oğlunun, İlçe Sekreterimizin yerini mi tutacaklar? Sen kendi ağzınla söyledin, gelse gelse ismi cismi, şöhreti unvanı olmayan gencecik adamlar gelir bu eve, kimsenin de umurunda olmaz. Her gün böyle tonla solcu genç vuruluyor, kimin kulağı duyuyor? Arada bir gasteci, profesör, yazar falan geberirse bağırıyor millet, o kadar. Utanmasalar, sıra bize gelecek

diye korkmasalar ona bile ses etmeyecekler. İntikam istiyorsak, göze göz, dişe diş, kana kan diyorsak, büyükbaşları indirmemiz lazım. Bak Başbuğa: 'Katillerin başı bu iktidarın içindedir. Ecevit'in partimizi hedef gösteren her televizyon konuşmasından sonra üyelerimiz öldürülüyor. Hükümetin başı sıkıyönetimden korkuyla kaçıyor, çünkü anarşiye ortaklık ediyor' diyor. 'Kontrgerilla iddiaları kuyruklu yalandır, gomonist taktiğidir, hükümetin kendini ve Pol-Der'li polisleri aklama gayretidir. Yaptıkları yanlarına kâr kalmayacaktır' diyor. Biz de tutmuş, Tip'liler de Tip'liler diye tepiniyoruz...»

Bizi kurtaracak yegâne şey budur.

Vurmalı, misilleme almalı, gelmiyorsa kendi vücudumuzda kendi ellerimizle yaralar açmalıyız.

Ta ki işler kontrolden çıkıncaya, hür dünya ve saltanat sancaklı süvariler tereddüde gark oluncaya kadar.

Ta ki, 'Harekete geçtiğimiz vakit bize de saldırır bu solcular, en az on bin nefer kaybedebilir, bozguna uğrayabiliriz' düşüncesi hâkim oluncaya kadar[2]*.*

Bu bir illüzyondur ve teklifim, bu illüzyonu barutla, ateşle, kanla beslemek, sahici bir vakaymış gibi göstermektir.

Hiçbir kılıç kesemeyeceğini düşündüğü bir başın üstüne körlemesine inmez çünkü, eli baltalı bir cellâdı yedekte tutar.

Bizi kurtaracak olan işte bu ihtiyaçtır. Yeniyetmelerin deyi-

---

2 Bülent Ecevit'in imzasıyla Genel Kurmay Başkanlığı görevine getirilen ve 12 Eylül 1980 günü üniforması, bozuk Türkçesi, ağdalı telaffuzu, ülke yönetimine el koyma deklarasyonuyla televizyon ekranında, radyo kanallarında arzıendam eden Orgeneral Kenan Evren ile suç ortaklarının darbe emrini vermekte kararsız kaldıkları, birçok kez erteleme yoluna gittikleri, riski azaltmak amacıyla *(devlet aygıtını yavaşça ele geçirmelerini, kolluk kuvvetleriyle adli mercileri kontrol altına alıp yönlendirmelerini, ihtiyaç duyulan veri ve bilgilere doğrudan erişmelerini ve toplumu sokakta silâhlı asker görmeye alıştırıp psikolojik açıdan müdahaleye hazır hâle getirmelerini sağlayacak sıkıyönetim düzenine geçiş kararının alınması başta olmak üzere)* çeşitli temas ve girişimlerde bulundukları, darbenin ilk aylarında dahi endişelerinden kurtulamadıkları, temkinli ve tarafsız bir görüntü çizmeye çalıştıkları, 650 binden fazla yurttaşı kapsayacak kanlı operasyonların düğmesine bu yüzden gecikmeyle bastıkları vurgulanmış; darbenin amacına ulaşmasını, faşizmin gerekli rahatlık ile cesareti kazandırmasını takiben de harekâtın sert bir tepkiyle karşılaşacağını varsaydıkları, dudak uçuklatacak sayıda güvenlik görevlisini gözden çıkardıkları, korkulan toplumsal direnişin ve karşı hamlenin gelmemesine hem şaşırıp hem sevindikleri yetkili ağızlarca itiraf edilmiştir.

miyle yanılsamadır.

Bu illüzyon sadece mevcudiyetimizi devam ettirmeye yaramaz, malûm saat geldiğinde, Gordion'un düğümü kesildiğinde solcuları da şaşalatır.

Kalıbımı basarım ki idareye el konduğu gün tek kurşun atmayacaklardır, çünkü o namlular müdafaa içindir.

Kılıç bu hakikati er veya geç kavrayacaktır lâkin kabzasına, kınına dek sirayet eden korku sebebiyle bize dokunmaktan kaçınacaktır.

Belki solcuların düşecekleri bocalama ve beklenti hâlini uzatmak, daha ciddi tahkimatlara vakit ayırmak için kimi hamleler yapabilir, hatta içimizden kurbanlar alabilir ama orada duracak, gövdeye, köklere ilişmeyecektir.

Teklifim budur, kıymetli silâh arkadaşım. Kazanmanın imkânı yoksa kaybetmemeyi düstur edinelim ve iktidar için yeni bir tehdidin vücuda gelmesini bekleyelim...

«— Kafamı şişirdin, yeter artık, Ömer! Ağzını bir açtın, pir açtın. Karı gibi şikâyetleneceğine, dırdır edeceğine işine bak. Yanımızdan yöremizden adamlar geçiyor, belki içlerinde bizim itoğulları vardır.»

"Bizi sistem yarattı. Türkiye'yi şekillendiren sistem. Ağca'yı da, beni de, öbürünü de. Bu işin gerçeğine geldiğimiz zaman bunları konuşmamız lazım. Siz beni buraya niye çağırdınız? Enteresan bir konuda bilirkişi konumuna geldiğim için. Niye getirildim peki bu konuma? Bu kadar eğitim almış, iyi kötü bir noktaya gelmiş, kalifiye bir insan olarak, göze batmadan hizmet etmeye ve hayatını yaşamaya çalışan bir insan konumunda olmak varken neden herkesin aklına hep bu tip şeylerle gelen biriyim? Tabii ki bu sistemin ürünüdür bu. Böyle bir sistemden tabii ki daha bir sürü Ağca çıkar."

Ömer, süzülmüş, adeta erimişti, sonbahar güneşinin yakıp kavurduğu teni gergin ve incecikti. Elmacıkkemikleri belirginleşmiş, göz çukurları derine gömülmüştü, boyu daha uzun, kamburu daha sivri duruyordu.

"Kendi kendini yiyor. Ölüm haberlerini getirdiği gün başladı, iki gündür de durmadı. Kâh sessizleşiyor kâh makineli tüfek gibi saydırıyor. Bugün tutukluk yapası, hepten susası geldi. Sabahtan beri ağzından iki satır duymuşluğumuz yok."

Tespihini şakırdattı, yan yan baktı. Durumunda değişiklik yoktu. Pabuçlarını sürte sürüye, zoraki yürüyor, kendi içine, karmakarışık kafasında beliren sorulara bakmaktan bastığı yeri görmüyordu.

"Saksıyı üşütecek. Ne laftan anlıyor ne söylediklerini tartıyor, çizik plâk gibi takırdıyor anca: Tip'lileri bırakmalı, gidip büyükbaşları vurmalıyız... Sokaklar, parklar büyükbaştan geçilmiyor, çayır çimen yayılıyorlar sanki."

Tespihi cebine attı, kibrit kutusunu, yamuk yumuk sigara paketini çıkardı. Kurumuş, takır takır olmuş sigarayı parmakları arasında yuvarladı, nazikçe yumuşatmaya çalıştı.

"O değil, itoğulları yanımızdan salına salına geçseler kafasını kaldırıp bakmayacak. Gömülmüş kabuğuna, ha babam alver ediyor."

Sigarayı ateşledi, genzini biber gibi yakan dumanı tükürürcesine püskürttü.

"Safi zehir kesmiş meret, burun gırtlak bırakmadı. Bu uyurgezerde tazesi vardır ama şimdi rüyadan uyartıp istenmez."

Bıkkınlıkla durağa baktı. Gereğinden fazla kalabalıktı. Kadınlı erkekli, çocuklu ihtiyarlı bir güruh, yumak olmuş vaziyette birikmiş bekleşiyordu, içlerinden birini seçip ayırmak imkânsızdı.

"Ne olursa olsun uyandırmak, dünyaya geri getirmek lazım, yoksa nöbet tutmanın, dikilip beklemenin faydası yok. İtoğullarını tanıyacağıma gözüm kesse hiç ilişmeyeceğim."

Tespihini çıkardı, rahatsız edici gürültülü taklalar attırdı.

"Kafanı kaldır da bak be, geberdin mi? Zaten bıkmışım, anam dinim ağlamış, uykumdan, sıhhatimden olmuşum, bir de senin ağız kokunu çekiyorum. Defol git Dadaşta yuvarla incilerini!"

Adımlarını taka dolaştıra yürümeye devam eden Ömer'i tespihiyle dürtükledi.

«— Hah! Ne oldu, göründüler mi?»

«— Görünseler göreceğin var mı? Kafanı kaldır da azıcık etrafına bak. Bugün cuma, itoğlu tayfası gelecekse bugün gelir. Ortalık ana baba günü, millet pazaryerine gidiyor, pazaryerinden dönüyor. Dikkatli olmazsak kalabalığın arasından görünmeden geçip giderler.»

Ömer, yüzünü yerden kaldırıp ağır ağır çevreyi taradı, durağa, caddeye, 27. Sokağın asfaltı kesen karşı girişine baktı.

Gözleri dalgınlaştı, başı tekrar düştü.

"Bu kadar, iki bakmaya pili bitti. Hâli hâl, durumu durum değil, cenaze merasiminin fotoğraflarını gördükten sonra iyice kötüledi. O kadar söyledim, 'Ümitlenme, kalabalık olmaz' dedim, dinletemedim. Muhteşem Tören manşeti bile kesmedi. Artık ne kurduysa..."

Sigarayı attı, evire çevire tepeledi.

"İyi ki hastayım bahanesiyle aldım kuyruğuma taktım, yoksa cinnetlik bir iş yapar, sanki eksikmiş gibi başımıza yeni belâlar sarardı. İşin yok temizleyeceğim diye çırpın dur."

Metalik bir gıcırtı duyuldu, sipsivri anteniyle gerilim yüklü

elektrik tellerini yalayan bir troleybüs belirdi.

«— Kaldır kafanı, bak troleybüs geldi.»

Ömer'in çıkıntılı alnı durağa uzandı, kısılı gözleri ön kapıdan kaldırıma atlayan yolculara yapıştı.

Yüzü kızardı, bakışları alevlendi.

«— Tamam, bunlar onlar.»

Kalabalıktan ayrılan iki delikanlı parkın yan tarafındaki sokağa doğru yürüyor, dümdüz üstlerine geliyordu.

«— Soldaki İstatistik haini, diğerini tanımıyorum.»

Soldaki genç, yarım metre kadar öndeydi, adımlarını yürüyüş temposuna uydurmaya çalışan kabarık saçlı, bıyıklı, siyah deri ceket, aynı renk kadife pantolon giymiş arkadaşından daha zayıftı.

«— Çaktırma, troleybüse yetişmeye çalışıyor gibi hızlan.»

İttirdi, önüne kattığı Ömer'le birlikte troleybüse doğru koşmaya başladı. Seslendi, vatmanın dikkatini çekmeye dönük el kol işaretleri yaptı.

Delikanlıları geçtiler, durağa doğru dümdüz devam ettiler.

Yolcuların arasına karıştıkları an iki büklüm oldu.

«— Yatmaktan anam, öksürmekten ciğerlerim ağladı, azıcık koşmayla nefesim kesiliyor.»

Ilık havayı içine çekti, hafif yan dönerek delikanlıları kontrol etti.

«— Öndeki Faruk,» dedi Ömer. «Yanındaki de kongre için gelenlerden herhal.»

«— Diğerini de görmüş müydün? Salih dedikleri itoğlundan bahsediyorum.»

«— Evet, oturdukları deliği onun sayesinde buldum. Tam buldum denemez ya...»

«— Binecek misiniz, beyler?»

Biletçiydi, arka kapıdan kafasını uzatmış sabırsız gözlerle bakıyordu.

Elini sinek kovar gibi salladı, aklı Ömer'in yarıda bıraktığı mırıltıya takılmıştı.

«— Ne demek o?»

Sesi, hareket eden troleybüsün gürültüsü altında ufalandı. Küfretti, hâlâ delikanlıların bulunduğu tarafa bakan Ömer'i

dürtükledi.

«— Ne dedin?»

«— Ha?»

«— Ev hakkında bir şeyler sayıklıyordun demin, onu soruyorum.»

«— Mühim değil, ufak bir detay, hepsi o.»

«— Müsaaden olursa ona biz karar verelim: Ufak mı, büyük mü, orta boy mu?»

Ömer tereddüt etti, ayakkabısının burnuyla kaldırımın tozunu eşeledi.

«— Anlatsana, ne demeye dut yemiş bülbül gibi susuyorsun?»

«— Yok, şey için şey ettiydim...»

Kıvrandı, debelendi, anlaşılmaz laflar eşliğinde kaytarmaya çalıştı.

Israr dayanılmazdı.

Gözlerini kaçırdı, hızlı hızlı ev tespit macerasını anlatmak zorunda kaldı.

«— Emin değil misin yani? 'Apartmanın ön yüzü silme dükkân, zemin katta anca bir daire vardır' diye kafadan attığını, kıt aklınla fikir yürüttüğünü mü söylüyorsun şimdi?»

«— Yüzde doksan doğru, reis. Hem öyle hem olay tıpkı anlattığım gibi oldu. 17. Sokak tarafından geldi hain, mavi pantolonu, mavi hırkası vardı. Sırtı dönüktü ama hemen tanıdım. Bakkaldan alışveriş ederken de yüzünün sol tarafını gördüm, emin oldum: Muhbirin Salih diye gösterdiği adamdı. Tam peşinden apartmana girecekken bahçıvancılık oynayan o lanet karı çıktı. Mecburen saklandım, bekledim. Artık gitmiştir düşüncesiyle başımı uzattığımda, alt katın penceresinde beliren biriyle konuştuğuna şahit oldum. Ağaçları siper ettim, uzun uzun baktım. Bizimkiydi.»

«— Ee, niye yüzde doksana bağlıyorsun o vakit?»

«— Sonradan düşündüm, manzarayı tekrar kafamda canlandırdım. Adi karı sağ elini korkuluk demirine dayamıştı, hainin yüzünün sol tarafı, gördüğüm tarafı elinin arkasındaydı. Sırtında hırka da yoktu. Belden aşağısını da göremediğimi hatırlayınca...»

«— Dalga mı geçiyorsun, sabrımı mı ölçüyorsun? Sen değil misin, 'Zemin kattı, gözlerimle gördüm' diyen?»

«— Zemin kat, reis, anlattım ya. Camda durmuş...»

«— Ulan dangalak! Ya karının kocasıysa? Ya benzettiysen? İtoğullarının ini diye neydüğü belirsiz bir eksiketeğin evini mi bastıracaksın? Gebertirler, 'İşi boka batırdınız' höykürmesiyle kurşuna dizerler lan bizi.»

«— Başkası olamaz, ayakkabı bağlama numarasıyla benim onları dikizlemem arasında üç, bilemedin dört dakika fark vardı. Bence karı bana değil, haine bakmak için doğrulmuştu. Kaçırmamak, yetişmek için peşinden seğirtti, başaramayınca dış kapıda, pencerenin hemen dibinde beklemeye başladı. Hain, hırkasını astıktan, içeriyi havalandırmak için camı açtıktan sonra da muhabbete dadandı. Başka türlü olması mümkün değil. Kocası olsa toprak belletmez, alır kendi yapardı, değil mi?»

Şaşkınlık içindeydi, Ömer'in yürüttüğü mantığı evirip çeviriyor, emin olmaya çalışıyordu.

«— İnşallah öyledir, yoksa yanarız.»

Bir süre daha düşündü.

«— Her ihtimale karşı tekrardan bakmak lazım. Pergelleri aç da yetişelim, peşlerinden girip kapı numarasını kontrol edersin.»

Koşturdular. 27. Sokağı geçtiler, 3. Cadde'ye çıktılar. Etraf tenhalaşmıştı, asfaltta insandan çok park hâlinde araç vardı.

«— Görebiliyor musun?»

Ömer cevap vermedi, 17. Sokağa doğru uzanan daracık caddeyi taradı.

«— Kaçırdık mı diye sordum, cevap versene!»

«— Galiba. Oyalanmasaydık yetişebilirdik.»

«— Suçlu ben mi oldum? Hem zurnanın zırt edeceği deliğe parmağını sok hem de, 'Niçin nefesin yetmiyor?' çemkirmesiyle laf çarp. Uyduruk hikâyeni evvelinde anlatsaydın kaldırımda dikilip kalmazdık, efendi.»

Ömer suratını buruşturdu, bıkkınlıkla etrafa bakındı.

«— Tren seyreder gibi gözlerini belerteceğine saksıyı çalıştır, rotalarını çakozlar, yönlerini ne yana doğrulttuklarını çıkarırsın belki. Tahmin profesörü oldun ya.»

Tükürdü, öfkeli bir çalımla ileri atıldı. Adımlarını açtı, 16. Sokak hizasına koşturdu.

Hafif bir yokuşla kabaran sokak boştu.

«— Belki 17. Sokak üstünden gitmişlerdir, reis. O taraf kalabalık, yol boyu sıralı arabalar yüzünden fark etmemiş olabiliriz.»

Cevap vermedi, saya saydıra caddenin sonuna yürüdü.

Köşe başında durdular, yokuş aşağı uzayıp giden 17. Sokağı taradılar. Genç bir oğlanla iki büklüm bir kocakarıdan gayrı kimse yoktu.

«— Ben şimdi sana ne diyeyim, ha? Söveyim mi, vurup geber...»

«— Oradalar, bize doğru geliyorlar.»

Döndü, kaş göz işaretlerinin imlediği tarafa baktı. 7. Cadde üzerinden, bulundukları kaldırımın karşı yakasından konuşa gülüşe iki delikanlı iniyordu.

Tepesi attı, elinin keskin tarafıyla okkalı bir darbe indirmeye hazırlandı.

«— Bunlar onlar mı, dangalak! Deminkiler Laurel'le Hardy'di[1], Türkçesi sıska ile şişman. İri olanı siyah deri ceket giymiş, fasulye sırığı tiplisi medeniyet yuları takmıştı. Bunlar öyle mi? Hem kalıpça denkler hem bambaşka elbiseler...»

«— Salih o, reis, Salih. Duruşundan, yaylana yaylana yürüyüşünden tanıdım.»

Gözlerini kıstı, olan bitenden habersiz biçimde doğruca üstlerine gelen ikiliyi inceledi.

Kaldırımın sağ kısmını güzergâh tutmuş delikanlı yanı başındaki arkadaşından üç parmak daha kısaydı, siyah saçlarını kulaklarına düşecek şekilde kestirmiş, burnunun üstüne kalın çerçeveli bir gözlük kondurmuştu. Yüzü temizdi, bıyıksızdı. Kahverengi takım elbise, gülkurusu gömlek giymiş, eline Bond tipi bir çanta almıştı.

«— Bu o mu, gözlüklü, kahverengi takım giyen?»

«— Yok, diğeri, soldan soldan yürüyen.»

1 Sessiz sinema döneminden başlayarak Abd'de yaptıkları filmlerle büyük şöhrete ulaşan komedi ikilisi. Yüzden fazla filmde yer almış, özellikle kısa metrajlı filmleriyle Trt'de sıklıkla boy göstererek büyük beğeni toplamışlardır.

Uzun boylu tetkike fırsat bulamadı. Delikanlılar giderek yaklaşıyorlardı. Konuşmayı kesmiş, dikkatlerini çevreye vermişlerdi.

«— Geri bas, doğru caddeye, uyandırıp kaçırmayalım.»

Yüz geri ettiler, 3. Cadde'den 16. Sokağa yürüdüler.

«— Tamam mı, gözden kayboldular mı?»

«— Evet.»

«— Niçin duruyorsun öyleyse, fırla!»

Yinelemesine gerek kalmadı. Dizginlerinden boşanan Ömer dört uzun sıçrayışla karşıya geçti, 17. Sokağa doğru koşmaya başladı.

«— 16. Sokağın başında buluşuruz.»

Duyup duymadığından emin olamadı. Üçüncü şahısların işitmesinden endişe etti, şüpheyle etrafına bakındı. Kimse yoktu.

Hızlı adımlarla karşıya geçti, Ömer'in tersi istikamette tabanları kaldırdı.

16. Sokak sessiz ve tenhaydı, cadde girişinden sonra hafif bir yükseltiyle kabarıyor, 15. Sokak'la buluştuğu köşe başını meraklı gözlerden saklıyordu.

"Girsem mi? Bizimki diğer taraftan çıkar, cadde üzerinden gelirse?"

Tereddüt etti, bir sokağa bir caddeye baktı.

"Arkasından öküz gibi böğürdüm, duymuştur, bu yandan gelir herhâlde."

Kararını verdi, hızlı adımlarla sokağa daldı.

Yokuşun başında yeniden tereddüde düştü.

"Ya duymamışsa, ya kulağını tersinden göstermeye kalkarsa? Yapar mı yapar, o gazla durağa bile çıkabilir. En iyisi beklemek. Buradan da gelse, caddeyi de kullansa görürüm."

Sağ kaldırıma çıktı, salına yaylana volta vurmaya, yukarı aşağı gidip gelmeye başladı.

"Oldu olacak bir de cigara tüttürelim, tam 'Mapushanelere güneş doğmuyor'[2] olsun."

Ceplerini karıştırdı, kibrit kutusunu çıkardı. Elini gömlek

---

2 Neşat Ertaş türküsü. Uzunhava türündedir ve orijinali "Hapishanelere güneş doğmuyor" şeklindedir.

cebine attı, zehir zemberek son sigarayı, buruşturup fırlattığı boş paketi hatırladı.

Kutuyu salladı, dalgınlığına, unutkanlığına hırıltılı hakaretler yağdırdı.

Bir kibrit çöpü çekti, dişlerinin arasına kıstırdı.

"Gelmez, dokuz doğurtur şimdi. Razıyım, yeter ki açık vermesin, vaziyeti çaktırmasın."

Tespihini çıkardı, gürültülü taklalar attırdı.

"Bir de selâmetle kapı numarasını alsın tabii ki. Yoksa hiçbir halta yaramaz, debelendiğimiz, süründüğümüzle kalırız. O değil, bizimkilere nasıl laf anlatacağız? 'Her şey tamam, apartman, daire ellerinizden öper' diye bol keseden salladık, hava bastık, sormazlar mı şimdi: Hani ulan Tip'liler, hempaları, misafirleri? Bir eksiketeğe mi tebelleş oldunuz bunca zamandır?"

Canı yeniden sigara çekti. Bu seferki daha şiddetli, daha dayanılmaz bir arzuydu.

Yokuşun başına baktı, 'Gel artık' diye yalvardı. Bir Allahın kulu görünmedi. Sinirlendi, seri adımlarla tırmanmaya başladı.

Sokak boştu, yüzükoyun kapaklandığı tozlu yalnızlığın koynunda sessiz ve kıpırtısız, upuzun yatıyordu.

Ümidi kesti, tersi istikamete, 3. Cadde tarafına yürüdü. Köşeden sola kıvrıldı, gelirken gördüğü bakkal dükkânına daldı. Bir paket sigara aldı, uzun adımlarla 16.Sokağa geri döndü. Bu kez tırmanmadı, yokuşun yamacında kaldı.

Serçeparmağını yumuşak kâğıda geçirdi, paketin ağız kısmında pul büyüklüğünde bir delik açtı. Boşlukta beliren kumral filtrelerden birini çekti, sabırsızlık dolu hareketlerle ateşledi.

"İçmesek iyi olacak ya, insan dayanamıyor. Tiryakilik berbat şey."

Masmavi tüten sigarayı üst üste somurdu, yumuşak duman bulutlarını ciğerlerine gömdü.

Tıksırdı, başı döner gibi oldu.

"Çarptı, ilk cigara içtiğim zamanlara götürdü. Yemek falan yemedik tabii. Beyimiz numarayla gelirse ilk iş işkembeyi kalaylamak olsun. Sonra Dadaşa geçer, rapor veririz."

Kısa, bereketsiz nefesler aldı, dumanı içinde fazlaca tutmamaya çabaladı.

"Sevinçten hoplayacaklar. Abdullah'ın dediği çıktı, beylerime vatan kahramanlığının yolu açıldı. Ne diyeyim? Hayırlı uğurlu olsun."

Sigarayı attı, tespihine davrandı.

"Adanaspor gibi gol yağdırırlar artık. Gomonistler üç, ülkücüler dört. Hem İstanbul rezaletinin intikamı alınmış olur hem Sovyet Rusya'nın[3] milli takıma iki gol salladığı dünkü maçın[4] rövanşı. İbrahim de spikerliğe soyunur, önüne gelene ballandıra ballandıra anlatır."

Yokuş yukarı baktı.

"Bir de bizimki atsa golünü, zafer nidalarıyla hoplaya zıplaya gelse... Nerde bizde o şans? Ya ofsayda düşmüştür şimdi ya da Kuçaev'e özenmiş, topu elle sokayım derken[5] kenar hakemine yakalanmıştır."

Kanaati yokuşun başında beliren kırmızı kartla oyun dışı kaldı. Geriye taralı saçları, sarkık bıyıkları, uzun adımlarıyla 16. Sokak'tan doğruca üstüne koşturan Ömer, tezahürat sarhoşu yumruklarını sallıyordu.

"Aslanım benim, bu sefer boşa çıkmamış, çakmış voleyi."

Dimdik durdu, tespihini şakırdata şakırdata bekledi.

Sokağın girişinde kavuştular, karşılıklı bakıştılar.

«— Tamam mı?»

«— Tamam, reis. Beş, altı, iki.»

"Vay, iyice havaya girmiş, 56/2 yerine 'Beş, altı, iki' diyor. Adresi değil, takım kadrosunu veriyor arkadaş. Lâkin hesapta yanlışlık yaptığının, on bir kişilik sahaya on üç kişi sürdüğünün farkında değil."

Ömer başka havalardaydı. Mutlu mesut gülümsüyor, tah-

---

3 SSCB'yi diğer cumhuriyetlerin uluslarını zorla tahakkümü altında tutan Rus İmparatorluğu'nun uzantısı, tezahürü olarak göstermeye yarayan, zihinlerde böyle bir imaj oluşturmayı amaçlayan adlandırma.

4 5 Ekim 1978 Perşembe günü saat 17.00'da Ankara 19 Mayıs Stadyumunda oynanan ve televizyondan naklen yayınlanan Avrupa Uluslar Kupası hazırlık maçı.

5 Basında ismi Gucaev, Kuçaev olarak yazılıp zikredilen Vladimir Gutsaev'in otuz beşinci dakikada ortalanan topu kafayla değil de elle ağlara gönderdiği *(maçın ilk golüdür ve ikinci gol beş dakika sonra Oleg Blokhin'den gelecektir)* yönünde itirazlarda bulunulmuş, hem maç esnasında hem maçtan sonra İtalyan hakem üçlüsüne ve teknik direktör Metin Türel'e protestolar, kötü idare eleştirileri yöneltilmiştir.

mininin doğru çıkmasından duyduğu gururla kabardıkça kabarıyordu. Yukarı kaldırdığı hafif yan dönmüş suratında, ışıltılı gözlerinde, 'Sor, hadi, bir daha sor' diyen bir ifade vardı.

Kırmadı:

«— İyi kontrol ettin mi, yanlışlık olmasın?»

«— Ettim, reis, tamamdır. Beş, altı, iki.»

"Şımarıyor, rakamları dilinin üstünde yuvarlayıp aklınca şirinlik taslıyor. Sinir bozucuymuş, mektep yüzü görmeyen sıpalara benziyormuş kimin umuru? Neyse, bozmayalım, tahmin kepazeliğini telafi etti."

Gülümsedi, çabasını, maharetini ödüllendirmek için elini omzuna doğru uzattı. Yağlı kara tespihini hedefe konduramadan kalakaldı. Ömer'in suratı değişmiş, endişeli bakışları arkasında bir yere sabitlenmişti.

"Polis mi? Ulan, tam iş bitti derken..."

Sakin, hiçbir şey olmamış gibi –elini kemerine yakın tutmaya çalışarak– döndü.

Hemen arkasında, iki üç metre açıkta orta yaşlı bir kadın oturuyordu. Sebze, meyve, yeşillik dolu filesini ayakları dibine koymuş, nefeslenmek, pazaryeri seferinin yorgunluğunu atmak niyetiyle bahçe duvarının üstüne kurulmuştu. Bakışlarında merak ve şaşkınlık vardı. İnceliyor, tartıyor, kavramaya çalışıyordu.

Devam edemedi. İlgisi iki çift öfkeli gözün kıvılcım yağmuru altında kavruldu, küle döndü. Yer yer ağarmış saçlarla çevrili güzel yüzü önüne düştü, tedirgin elleri filenin tutamakları üstünde gezindi.

"Bizi mi dinliyor? Olabilir, eşek herif öyle bir bağırdı ki sağır sultan duydu."

Döndü, dirseğini Ömer'in karnına gömdü.

«— Yürü. Dikilip kalmanın, daha fazla reklâm olmanın manası yok.»

Kadını bahçe duvarında bıraktılar, 3.Cadde'nin uzak yakasına yöneldiler.

Asfaltı çiğnediler, dönüp bakmaksızın salına salına 27. Sokağa ilerlediler.

«— Sence konuştuklarımızı duymuş mudur, reis?»

«— Bir bok anlamaz, merak etme. Beş, altı, iki zırvasından manidar bir şey çıkarması için müneccim olması lazım.»

"Bir sıcak çatışma varsa, buna da yarı askeri harekât diyelim; bunun bir istihbarat bölümü, bir lojistik bölümü olmak zorunda. Bunları yapmıştık. O kişiler o evde oturmuyor, hatta üç kişi Ankara'da ikamet etmiyordu. İkisi Bursa'dan gelmişti. O gün için Ankara'daydılar. Muhtemelen bir toplantı için gelmişlerdi, memleketlerine döneceklerdi."

«— Perdeyi niçin çekmiyorsunuz?»

Abdullah'ın sesi kızgınlık ve azar doluydu.

«— Akıllanmanız, tedbirli olmanız için daha kaç kişinin gebermesi lazım? İstanbul rezaletinden ders çıkarmadınız galiba.»

Haluk, kurulduğu yeşil koltuktan fırladı, üç uzun adımda ahşap sedire ulaştı. Kirli, rengi atmış perdeyi çekti, meraklı güneşi toplantı dışı bıraktı.

«— Bir de eğitim aldık, bir sürü kampa katıldık diye böbürlenirsiniz.»

Tabancasını sıyırdı, tehditkâr bir ışıltıyla parlayan namluyu perdeye uzattı. Hafifçe araladı, dışarıyı kontrol etti. Cumartesi güneşinden başka davetsiz misafir yoktu.

«— Korkulu rüya görmektense uyanık kalmak evlâdır lafını duymadınız mı?»

Silâhı indirdi, bakışlarını odanın içinde gezdirdi. Sol tarafında Yavuz'la Ömer oturuyordu, aralarında dile getirilmeyen bir problem var gibiydi. Kıç kıça yanaşmalarına rağmen sandalyelerinde yan dönmüş –biri mutfak tarafına, diğeri kapıdan yana bakarak– birbirleriyle ilgilenmiyor pozu takınmışlardı. Yavuz'un kızıl kestane saçlarla süslü kafasının alt kısmında, iki kaşının ortasında fındık büyüklüğünde bir yağ bezesi vardı.

"Kayınbirader adayları gene küsüşmüş. 'Boşa artistlik yapıyoruz, akraba olmak boynuzlarımızda yazılı' itirafıyla şapır şupur öpüşecek yerde adamsendecilik oynuyorlar. Reis beyimizin de umurunda değil."

Duran kendi derdindeydi, kalabalıkla ilişiğini kesmiş, tüm dikkatini sarsak, kötü kötü sallanan iskemlenin üstünde sağ salim durma işine vermişti. Ara sıra Bünyamin'e bakıyor, Haluk'u dürtükleyen sol dirseği sanki kendi böğrüne yemiş gibi hırsla, acıyla sarsılıyordu.

"Bir fırıldaklık çeviriyorlar ya, anlamadım. Kazık yediği belli, atanın Bünyamin olduğu da belli ama kazık ne, onu çıkaramadım."

Gözlerini kaydırdı, karşısında oturan Ercüment'e geçti. Haluk'la Bünyamin'i soluna almış, karşı köşeye kurulan Ünal, İbrahim ve Abidin'le mesafeyi açmıştı.

"Büyük adam pozlarında. Haksızlığa uğramış lâkin vakarını, sükûnetini muhafaza etmeyi başarmış: Baş yukarda, omuzlar dik, bacak bacak üstünde... Çizgi roman kahramanı Yüzbaşı Tommiks'e[1] benziyor haberi yok."

Kürşat,

«— Başlayalım mı, reis?» sualiyle tetkik ve tasnif faslını yarıda kesti. «Genel Merkeze uğrayacak, Erdem'i, Ali'yi, Mustafa Başkanı göreceğiz daha. Geç kalmamak lazım.»

«— Olur, başlayalım.»

Tabancasını sedirin üstüne, kalçasının yanına bıraktı, cebinden sigara çekerek Kürşat'ın dakik çakmak alevine yapıştırdı.

«— Son durumu gözden geçirelim önce.»

Kafa kafaya vermiş fısıldaşan üçlüye baktı.

«— Bana mı diyorsun, dayıoğ... Pardon, reis.»

Abidin, bakışlarını göz ucuyla yakalamış, ince eleyip sık dokumadan sazan gibi atlamıştı.

«— Sana diyorum, evet. Anlat bakalım son durum ne?»

«— He, anlat da öğrenelim, dayıoğlu,» diye paraf etti Bünyamin. «Hepimiz merak içindeyiz.»

---

1 İtalyan menşeli çizgi roman serisinin başkahramanı. Ağzına sütten başka içecek sürmeyen disiplin abidesi genç bir Nevada korucusu *(ranger)* olarak resmedilmiş, çifte tabancası, çifte kâkülü ve iki berduş arkadaşıyla suçluların, yabanda yaşayan kanun dışıların peşi sıra maceradan maceraya koşturulmuştur. Western türündeki vurdulu kırdılı serüvenlerini içeren kitaplar 1955 senesinden itibaren ülkemizde de yayınlanmaya başlamış, çocuklar, gençler ve *(pek itiraf edilmese de)* yetişkinler arasında epey ilgi görmüştür. Öyle ki 1961'de yasaklı kitaplar listesine alınmasına ve 30 yılı aşkın bir süre bu listede tutulmasına rağmen basımına, dağıtımına, satışına aralıksız devam edilmiştir.

Haluk mührü bastı:

«— Ne olacak memleketin hâli?»

Abidin kıpkırmızı kesildi. Hık mık etti, imdat isteyen gözlerle çevresine baktı.

Kimseden hayır yoktu.

«— Ne diyeyim? İyi olur inşallah.»

Bir kahkaha tufanı koptu. Bünyamin, Ercüment'in omuzlarına kapandı, Haluk boğulur gibi sesler çıkardı.

"İşleri güçleri şamata, bıraksan akşama kadar gırgır yaparlar. Neyse, kızmamak, memnun olmak lazım: Toplantıyı sinirden, tansiyondan ayıkladılar."

Makaraların sonuna dek boşalmasına müsaade etti.

Sigarasından derin nefesler aldı, başıyla Ünal'a yol verdi.

«— Tam söylediğin gibi oldu, reis. Kongre aslında yarın yapılacakmış, bugün Genel Başkan dedikleri karının basına demeç verme, toplantının muhtevasını duyurma seansı varmış. Delegeler falan katılmıyormuş yani.»

«— Bir köşeye park edip gözleyecek, toplayabildiğiniz kadar malûmat toplayacaktınız, yapmadınız mı?»

«— Yok, yapamadık. Fırsat bulamadık daha doğrusu. Toplantı Çağdaş Sahne dedikleri yerdeydi. O binanın önünden geçen cadde Meclisle bitişiyor, oradan da Bakanlıklar istikametine dümdüz devam ediyor. Durmak da kuytu bir köşe bulup park etmek de zor. Ortalık ana baba günüydü zaten, siviller, parti korumaları, militanlar, gasteciler... Vızır vızır da araç geçiyordu, birkaç kez turlayabildik ancak.»

Dudaklarını yaladı, kirpiklerini telâşla kırpıştırdı.

«— Yarın gene gideceğiz ama, daha sakin olur diye düşündük. Basını falan almayacaklarmış, herifler de içeride olurlar.»

«— Yarın Maltepe'de, Eti Sinemasında toplanacaklar, Çağdaş Sahnede değil.»

«— Daha iyi. Reno'yu ara sokaklardan birine park eder, caminin etrafında usul yavaş turlarız.»

«— Dikkatli olmanız lazım, Tip'in Ankara İl Teşkilatı hemen karşı binada.»

Kısa bir sessizlik oldu. Ünal'la İbrahim bakıştılar.

«— Yarın Haluk'la Bünyamin'i de götürün, hem emniyetli

olur hem turlama işini iki koldan yaparsınız.»

«— Dikkat çekmez mi?»

«— Orası size kalmış.»

Sigarasını somurdu, burnundan dumanlar sızdırdı.

«— Kongrenin sonuna doğru İbrahim'i azledin. Dadaşa geçsin, Ercü'ye bilgi versin.»

«— Ama...»

«— Aması falan yok, Dadaşa geçecek, vaziyeti rapor edeceksin. İşin bitince de doğru Abidin'e.»

İbrahim'in suratı düştü.

«— Siz de aynısını yapın, Duran, 'Belki gelen giden olur, göz hapsinde tutalım' demeyin. Tersine evin yakınından bile geçmeyin, başımıza o meşhur son dakika arızalarından biri çıkmasın. İbrahim geldikten sonra Abidin'in evinden ayrılır, Dadaşa Ercü'yü görmeye gidersiniz. Ercü, 'Tamam' dediği vakit ablukaya alırsınız evi. Anlaşıldı mı?»

Cevabı beklemedi, sigarasının harlı közünü Haluk'a, Bünyamin'e, Ünal'a yapıştırdı.

«— Kongre dağılır dağılmaz siz de Dadaşa damlayın. Hep birlikte Abidin'e, oradan da Genel Merkeze uğrayacağız.»

«— Kongre değil bu arada, Tip'in bilmem kaçıncı İl Temsilcileri Toplantısı.»

Ercüment, 'Aman, ne önemli ne önemli' diyen alaycı bakışlarını Kürşat'ın suratına sapladı.

«— Teferruat gibi gelebilir ama değil. Biliyorsunuz, kongrelere seçilmiş delegeler katılır, ille de yönetici olmaları gerekmez, düz üye bile olabilirler. Hâlbuki bu toplantıya tamamen idareci tayfa iştirak ediyor.»

'Aldın mı cevabını' der gibi Ercüment'i süzdü.

«— Tam olarak ne yapacağız, reis? Üç aşağı beş yukarı konuştuk ama gene de üstünden geçsek iyi olur.»

«— İşte sana intikam şansı, 'He, dayıoğlu, ne yapacağız?' diye sorsana, oğlum.»

Abidin cevap vermedi, Bünyamin'e doğru 'defol git' manasında bir el hareketi yolladı.

Odadakiler gülüştüler.

«— O sonraki iş, Mahmut, önce hazırlıkları gözden geçire-

lim.»

Sol tarafına döndü.

«— Adres işi halloldu mu?»

«— Tamamdır, elli altı numaralı apartman, zemin kat, daire iki.»

«— Herifler?»

«— Damlamaya başladılar. Şimdilik iki kişi geldi, iki de mevcut vardı, dört etti. Daha da kalabalıklaşabilirler. Toplantı biter bitmez reisle nöbete duracağız.»

«— Dikkatli olun, tek diyeceğim o. Durak kısmında kalın, sokağa kadar gitmeyin. Hele yarın katiyen gözükmeyin.»

İbrahim'e döndü.

«— Eter işi ne oldu?»

«— Halloldu. Geçen hafta Numune Hastanesine uğradım, aldım. Halis'in çalıştığı depoya saklamışlar. Koca bir kutu vardı ama sadece bir şişe verdiler. Ameliyathane eteriymiş. Kadir, 'Küçük deme, bu meret orduyu bile uyutmaya yeter' dedi.»

«— Sende mi?»

«— Yok, cami durağında Ercüment'e verdim.»

«— Ercüment de bana teslim etti,» dedi Mahmut. «Şu an banyoda. Işığa maruz kalmaması gerekiyormuş.»

«— Silâhlar?»

«— Bir otomatik tabanca, üç on dörtlü, Browning, Belçika... Yeter miktarda mermi de aldım, onlar da banyoda.»

«— Nemden paslanmışlardır,» diye tısladı Ercüment. «Tetiğe çöktüğümüz an takılır yahut su fışkırtırlarsa şaşmam.»

«— Haluk'un bavuluna koyduk, kupkuru kalır, tutukluk falan yapmazlar, merak etme.»

«— İki gündür yıkanmıyoruz,» muzipliğiyle Mahmut'a destek attı Bünyamin. «Aletler ıslanmasın, biz cenabetlikten kavrulsak da olur, dedik.»

Hafif yollu kıkırtılar duyuldu.

«— Onun için söylemedim, ev rutubetli, ne olur ne olmaz, tedbir babında...»

«— Atışmayı bırakın, işimiz var.»

Ortalık sessizliğe gömüldü.

«— Adres, eter, silâh faslı tamam. Geriye ne kalıyor?»

«— Herifleri bağlayacak malzeme lazım.»

Kürşat manidar bakışlarını Duran'la Ömer'e dikmişti.

«— İpe güven olmaz, en iyisi kablo.»

Ömer'in omuzları titredi, elleri dizlerine kapandı.

«— İsmet'ten alırsınız artık.»

Duran tepetaklak gitmekten son anda kurtardı. Bacaklarını açtı, bozulan dengesini zorlukla teraziledi.

«— Hayırdır, problem mi var? Sevgili elektrikçimizin başına talihsiz işler geldiğini söylemeye kalkmayacaksınız, değil mi?»

Ömer,

«— Yok, her şey yolunda,» diye vızıldandı. «Toplantı çıkışı hallederiz. Kaçlık olsun?»

«— Ben anlamam, elektrikçi olan sensin. Değme babayiğide dayansın yeter. Ellerini arkalarından bağlayacak uzunlukta kestirmeyi de unutma.»

«— Tamam.»

Gözlerini kaçırdı, Mahmut'a baktı.

«— Sana mı getireyim, reis?»

«— Tüm malzemeler bu evde toplanacak, mesuliyet Mahmut'ta.»

'Anladınız mı' der gibi odayı taradı. Başlar sallandı, dudaklardan onay mırıltıları döküldü.

«— Âlâ, devam edelim o vakit.»

Elini cebine attı, yeni bir sigara çıkardı. Kürşat'ın ateşlediği çakmağa yapıştırdı, yaktı.

«— İstatistik çalışanlarını nereye götüreceğiz? Yer tespit işini hallettiniz mi?»

«— Geçen hafta keşfe çıktık,» diye yanıtladı Ünal. «En uygunu Eskişehir yolu. Hem hedefe yakın hem ıssız.»

«— Yer istiyorum, güzergâh değil. Kaçıncı kilometre, hangi mevki?»

«— Onu da bulduk: Etimesgut tarafını geçtikten sonra bir araç dinlenme tesisi...»

«— Uykulu uykusuz bir sürü göz yani.»

«— Tam olarak orası değil.»

Bu kez İbrahim'di. Nazikçe araya girmiş, sözünün kesilmesine bozulan reisini sıkıntıdan kurtarmıştı.

«— Park alanını epey geçiyorsun, asfaltla bitişen bir sapak var. Köy yolu olabilir ya da öyle bir şey.»

«— Toprak mı?»

«— Evet. Ama arabayla girilebilir. Biz bayağı gittik. Hafif bir yokuş, hemen tepesinde bir düzlük var. Herifleri sorgulamak için müsait.»

«— Kaç kilometre, daha doğrusu gidip gelmesi ne kadar sürüyor?»

«— Yirmi yirmi beş dakika civarı. Bir o kadar da dönüş, etti elli. Yani en kabadayısından bir saatte gider döneriz.»

«— Güzel.»

Sigarasını çekiştirdi, başparmağıyla Kürşat'a not almasını işaret etti.

«— Kaydet, Nova'nın plakasını değiştirmeyi unutmayalım.»

«— Reno?»

«— Kalsın, Maltepe'ye gidecekler, ne olur ne olmaz.»

«— Tamam.»

«— Sahte plaka olmasın yalnız, anında yapıştırılıp sökülecek bir şey daha çok iş görür.»

Sol tarafına döndü.

«— Herifler kaç kişiydi?»

«— Dört.»

«— Ev büyük mü?»

Duran, dişlerini sıktı, 'Ne olacaksa olsun, anasını satayım' der gibi takırdadı:

«— Zannetmem. Apartmanın ön yüzü komple dükkân, arkada, heriflerin kaldıkları dairede en fazla iki oda olabilir. Mutfağı, banyoyu, tuvaleti de hesaba katarsan anca.»

«— Yani en fazla dört, bilemedin beş kişi alır, öyle mi?»

«— Evet.»

«— İyi, hazırlıkları ona göre yapalım.»

Sigarasını söndürdü, son duman bulutunu rutubet lekeleriyle kaplı tavana üfledi.

Not alan Kürşat'ın kalem cızırtısının dinmesini bekledi.

«— Sadede gelsek.»

«— Geleceğiz, merak etme, önce meze kısmını halledelim.»

Ercüment'in buz mavisi parlayan öldürücü bakışlarını boşa

çıkardı, sağ tarafına döndü.

«— Sen evde kalacak, bizim gelmemizi bekleyeceksin, Mahmut. Ünal, Bünyamin, Haluk, İbrahim Eti Sinemasına, Ercü Dadaşa geçecek. İbrahim kongrenin bitimine yakın rapor vermeye dönecek, Abidin evi ayarlayıp Mehmet'i, Kadir'i, Yavuz'u, Ömer'i, Duran'ı misafir edecek. Dadaşa uğradıktan sonra İbrahim de oraya geçecek.»

«— Çok kalabalık olur, dayıoğ...»

Utandı, pişmanlık dolu bakışlarını yere eğdi.

«— Kasma, rahat ol. Dayıoğlu da diyebilirsin emmioğlu da, fark etmez.»

«— Komşuların dikkatini çeker diye şey ettim.»

«— O yüzden ayarlama yapmanı söyledim zaten, ders çalışacağız, kutlama yapıyoruz falan.»

Cevap gelmedi.

«— Her ihtimale karşı uyanık olun, yanınızda silâh külâh bulundurmayın. Ara ara dışarıyı kontrol eder, gelip sizi almamızı beklersiniz. Tamam?»

«— Tamam.»

«— Gelelim size...»

Ünal'a, Bünyamin'e, Haluk'a baktı.

«— Görevinizi biliyorsunuz. İşgüzarlık yapmaya, işi tehlikeye atmaya yeltenmeyin. Doğru düzgün giyinmeyi, efendi gibi tıraş olmayı da unutmayın.»

«— Silâh?»

«— Kaç kez söylemem lazım? Silâh yok. Gerekli edevatı biz getireceğiz, sizin işiniz istihbarat.»

«— Ya birileri şüphelenir, üstümüze çullanmaya...»

«— Dolu olmamanız o yüzden önemli. Kimseye bulaşmaz, çatışmaya, işi baştan yatırmaya kalkmazsınız.»

Bozulan, Haluk'la bir şeyler fısıldaşan Bünyamin'i bıraktı, sol tarafına mevzilenmiş Duran'la Ömer'e döndü.

«— Baskının muhafızlığı ikinize ait. Abidin'i, Yavuz'u, Kadir'i, Mehmet'i alır, sokağın girişine çıkışına yerleştirirsiniz. 16. Sokak giriş, 17. Sokak çıkış güzergâhımız olacak, hesabınızı ona göre yapın. Eskişehir yoluyla bitişen caddeye, Eser Sitesi dediğiniz tarafa daha çok adam yerleştirin. Biriniz çıkışı, diğe-

riniz girişi kontrol eder, ev kalabalıklaşıncaya kadar yol boyu turlaya döne ekipleri değişirsiniz.»

"Bu herifin derdi ne yahu? Kıçını sandalyeye yapıştırmış, konuşmadan, milim kıpırdamadan oturuyor. Sabah beri aynı manzara. İshal mi oldu nedir?»

«— Adam yetmez diyorsanız, toplantı çıkışı Kürşat'la konuşun, takviye alın.»

«— Tamam.»

"Nihayet lütfetti. Padişahım çok yaşa!"

«— Unutmayın, herifleri tanıyanlar sizlersiniz. İçlerinden çıkagelen olursa haber vermek, milleti uyarmak öncelikli göreviniz. Ben arabada olacağım, Reno da hemen arkamızda duracak. Sürekli bilgi istiyorum.»

«— Hainlerden gelen olursa eve girmesini mi bekleyeceğiz?»

«— Evet. Tek istisnası İstatistikçiler. Eğer sokakta denk gelirseniz, yalnız başınaysa, hiç tereddüt etmeyin atılın. 'Polisiz' deyin, 'Askeriz' deyin, 'Mit mensubuyuz' deyin; ne derseniz deyin, gürültüsüz patırtısız derdest edin. Arabaya tıkar, diğerini de kaptıktan sonra Eskişehir yoluna gazlarız.»

«— Çıkan olursa? Evden yani.»

«— Onlar da derdest edilecekler, kimsenin sıvışmasına müsaade yok.»

Uzandı, gömlek cebinden yeni bir sigara çıkardı. Yakmadı, parmakları arasında yuvarladı.

«— İşi üstlendiniz, lâyıkıyla da buralara getirdiniz. Çamura yatırmayacak, sonuna kadar götüreceksiniz. Hepimiz size tabiyiz. Ne emrediyorsanız onu yapacak, sözünüzden milim şaşmayacağız. Ta ki ev yükünü alıncaya, 'Tamam, şimdi' talimatınızla baskın başlayıncaya kadar.»

«— Anlaşıldı.»

«— Eğer o zamana kadar İstatistikçileri enselememiş olursak içinizden biri baskına katılacak. Dedim ya, herifleri tanıyanlar sizlersiniz. Haluk'a bakmayın, sorduk, 'Emin değilim, muhtemelen çıkaramam' dedi.»

Ömer şüphe dolu gözlerini Duran'a dikti, hatırlayıp hatırlamayacağını sordu. Yanıt olumsuzdu.

İstemeye istemeye elini kaldırdı.

«— Ben katılırım.»

«— O vakit Duran dışarıdaki ekipleri yönetecek, sen teşhis işine bakacaksın.»

«— Olur.»

«— Eve girmeden önce isimlerinizi unutacak, birbirinize lakaplarınızla hitap edeceksiniz. Hiçbir şey demeseniz veya, 'Emmioğlu, dayıoğlu, hop, hişt!' şeklinde seslenseniz de olur. Baskın başladığı anda sorumluluk Ercüment'te. Kimler katılacak, apartmanın etrafında ne tür önlemler alınacak, eve nasıl girilecek, hepsinin kararı ona ait.»

Ercüment'in suratı açıldı, pırıltılı beyaz dişleri dışarıya uğradı. Toplantı başladığından bu yana ilk defa sırıtıyordu. Neşesi, güveni, üstünlük havası yerine gelmiş, buz mavisi gözlerine vahşi bir ifade oturmuştu.

«— Ben gözcü olacağım, değil mi, day...»

«— He, gözcümüz sensin, dayıoğlu. Gerilme, tatlı canını sıkıntıya sokma. Hele, 'Postları bana emanet, gözümü dört açmam lazım' endişesiyle güzellik uykundan olmaya hiç kalkma. Yan gel dalgana bak, havai fişek gösterisiyle uyandırırız nasılsa...»

Salondaki ciddi hava dağıldı, tavana doğru kıkırtılar yükseldi. Ercüment'le Duran bile gülüştü, espriler savurdu.

Somurtan tek kişi Mahmut'tu.

«— Herifler silâhlıysa ne olacak?»

Ortalık buz kesti.

«— Ne olmalı sence?»

Cevap vermedi, ısrarcı gözlerle –sorusunu orta yerde tutarak– korkusuz ve dümdüz baktı.

Karşılık bulamadı, umudu kesip,

«— Başımıza bir hâl gelir diye söylemiyorum,» cümlesiyle doğrudan açıklama faslına atladı. «Onlar davranamadan otomatikle tarar, basar gideriz. Ama İstatistiğe mesaj verme işi yatar. Cesetleri yüklenemeyeceğimize, Eskişehir yoluna götüremeyeceğimize göre...»

«— Doğru söylüyorsun, silâhlı olmalarına bile lüzum yok, biri bağırdı mıydı...»

Kötü bir sessizlik oldu. Oturanlar gözlerini kaçırdılar, değişik yönlere baktılar.

«— Hallederiz, merak etmeyin. Bilinçaltına dönük ufak bir temsil, şartlı refleksleri harekete geçirecek sıkı bir giriş, problemi kökünden çözer.»

Başlar Ercüment'e döndü, devam et mealinden işaretler çakıldı.

Acele etmedi, yoğunlaşan merakın, beklenti dolu kıpırtıların tadını çıkardı.

«— Peder beyden biliyorum, her Türk asker doğar sözünden aldığı ilhamla psikolojik harp taktikleri belletmeye çalışırdı. Aklımda sadece, 'Üstüne namlu doğrultulmuş adam kuklaya benzer, otomatikman riayet eder, tüm komutları yerine getirir' lafı kalmış.»

«— Yani?»

Kürşat'tı, yüzü çarpılmış, gözleri düşmanca bir ışıkla dolmuştu.

Aldırmadı, sözü hiç kesilmemiş gibi sürdürdü:

«— İş ki o aşamaya gelebilelim, herifleri namluların ucuna oturtabilelim. Bu bile yetmez, kısa sürmesi, ev kalabalık olduğu için dakikalardan saniyelere inmesi muhtemel şartlı refleks hâlini uzatacak ilave bir blöf çekmemiz icap eder. Sıkı giriş dediğim şey bunun için gerekli. Aklımdan geçen, kapıyı çalmak, 'Açın, polis' demek. Bu beyan onları afallatır, tereddüde sokar. Öyle ki silâhları varsa saklama, sorgulamak yerine de zaman kazanma gafletine düşerler. Daha da beter olmalarını temin için, eğer müsaitse, yüklenir, kapıyı alaşağı ederiz. Silâh külâh dalarız sonra. O zaman kesin şoka girer, 'Kongreye dönük bir operasyonla karşı karşıyayız' şüphesiyle apışıp kalırlar. Sonrası çocuk oyuncağı: Kıpırdamayın, aşağı yatın, ellerinizi arkaya kavuşturun...»

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ATEŞ

Serdar

«— Ben Salihlere geçiyorum, anne.»

Vestiyerden hırkasını aldı, giydi. Kunduralarını ayağına geçirdi, bağcıklarını düğümledi.

«— Geç kalma,» diye uyardı annesi. Mutfaktan çıkmış, çiçekli önlüğü, aklarla dolu kısa saçları, endişeli yüzüyle solgun solgun bakıyordu. «Ortalık kötü, korkuyorum.»

«— Merak etme, gece çıkmam, orada kalırım.»

«— Kalabalık olacağını, parti toplantısı için geleceklerini söyledin ya, oğlum. Küçücük eve nasıl sığacaksınız? İnsanları rahatsız etme, gel kendi yatağında yat. Arkadaşların da ferah ferah uyusunlar sen de.»

«— Toplantı akşama bitiyor, çocuklar da bugün yarın dönecekler. 'Vedalaşır, şimdiden yolcu etmiş oluruz' dedik.»

«— Dur, gitme. Zeytinyağlı dolma yapmıştım, bari bir tabak götür.»

Mutfağa geçti, tıkırtılar, hışırtılar eşliğinde işe koyuldu. Üstü yağlı kâğıt kaplı büyük bir tabakla döndü, uzattı.

«— Selâm söylersin. Salih'i, Faruk'u benim yerime öp.»

«— Tamam, sen de hane halkına selâm söyle.»

«— Bir saate kadar evde olurlar, bekleyip kendi selâmını kendin versen?»

«— Hürcan gelmek üzeredir, anahtar bende, kapıda kalmasın.»

«— Bahaneni sevsinler. Hürcan evimizi bilmiyor mu? Seni göremeyince doğru buraya gelir.»

«— Asıl senin bahaneni sevsinler, 'Yurdundan yuvasından uzak öğrenciler, hepiciğini toplayıp ziyafet çekeyim, boğazlarından ev usulü bir kap yemek girsin' derdindesin.»

Tabağı kaldırdı, koklar gibi yaptı.

«— Hiç kuşkun olmasın, tek pirinç tanesini bile ziyan etmeyeceğiz.»

«— Afiyet şeker olsun.»

Sarıldılar, öpüştüler.

Kapıyı açtı, çıkmaya hazırlandı.

«— Sabah kahvaltıya gelir misin, yoksa doğruca okula mı gideceksin?»

«— Uğrar öyle geçerim.»

Döndü, merdivenlere yürüdü. Annesi eşikte dikilmiş, elektrik düğmesine basmaya hazır, bekliyordu.

Ağır ağır indi, basamakların alt kata kıvrıldığı merdiven boşluğunda durdu. Göz göze geldiler. El salladı, sevgi dolu bir öpücük aldı. Yirmi iki yaşın verdiği çeviklikle basamakları ikişer üçer atladı, çıkışa ulaştı. Demir kapıyı araladı, ağır kanamalı sonbahar akşamının kızıla boyadığı kaldırıma çıktı.

Odtü Elektrik Bölümü ikinci sınıf öğrencisi Serdar, ailesiyle birlikte yaşadığı kırk üç numaralı Pınar Apartmanı'nın dört numaralı dairesinden çıkıp 15. Sokağın kızıllığına ayak bastığında, takvimler 8 Ekim 1978 Pazar gününü gösteriyordu.

«— Cami durağında inecekler, ön kapıya!»

Kabarık saçlı, bıyıklı, siyah kadife pantolon, mavi çizgili gömlek, siyah deri ceket giymiş kahverengi gözlü iriyarı delikanlı yerinden kımıldamadı, başucunda beklediği yaşlı kadına eliyle kalkmamasını işaret etti.

«— Önce dursun, öyle inersiniz.»

«— Tamam.»

Pazar günü ve akşam saati olmasına rağmen koltuklar, koridor, sahanlıklar hıncahınç doluydu.

Troleybüs gıcırtılar, uğultular çıkararak durağa yanaştı, sert bir şekilde durdu. Sabırsız insan seli ön kapıya aktı, itişe kakışa, konuşa tartışa döküldü.

«— Yük etmeyin, çantanızı ben alayım.»

«— Yer verdin ya, yeter. Daha fazla zahmete girme, ben usul yavaş inerim.»

«— Aşkolsun, zahmeti mi olurmuş?»

Çantayı aldı, bastonuna dayanarak doğrulmaya çalışan kadına yardım etti.

«— Gelin koluma girin.»

«— Allah razı olsun.»

Kol kola girdiler, yavaş adımlarla ön kapıya yürüdüler.

«— Durun, önden ben geçeyim.»

Basamaktan atladı, cami durağının tozlu kaldırımına ayak bastı. Çantayı sol eline geçirdi, diğer eliyle kadına destek oldu.

Küçük parkın hemen önünde, 7. Cadde'nin berisinde yan yana, kocalmış, toprağa doğru bel vermiş kadim bir ağaçla gencecik bir fidan gibi durdular, başlarını kaldırıp kanlar içinde can çekişen sonbahar göğüne baktılar.

«— Akşam olmuş, kuzum.»

«— Evet, teyzeciğim, akşam oldu.»

«— Yazık.»

«— Niçin?»

«— Benim yaşıma gelince anlarsın.»

Sustular, serin, handiyse soğuk havanın taşıdığı seslere kulak kabarttılar. Kuşlar cıvıldadı, klaksonlar öttü, biraz önce hareket eden troleybüsün uzak iniltisi geldi.

«— Müsaade edin, evinize kadar bırakayım.»

«— Lüzum yok, benim torun birazdan gelir.»

«— Bekleyeyim o zaman.»

Hayranlık dolu gözleri utangaç bir tebessümle karşıladı, usulca kolunu verdi.

«— Parkta oturalım, burada üşüyecek, yorulacaksınız.»

Ağır aksak ilerlediler.

«— Babaanne! Babaanne!»

«— Geldi benim haylaz... Nerelerde kaldın bakayım?»

«— Beklemekten sıkıldım, horozlu şeker almaya gittim. Geleli çok mu oldu? Bu amca kim?»

«— Kendin sorsana.»

«— Bana ne, kendi söylesin.»

Sarı saçlı, sarı kirpikli, büyümüş de küçülmüş oğlan çocuğu meydan okur gibi dik dik baktı.

«— Benim adım Hürcan. Seninki?»

«— Ali.»

«— Memnun oldum.»

«— Niye?»

«— O nasıl cevap, evlâdım, niye denir mi hiç?»

«— Niye?»

«— Ayıp da ondan. Akıllı uslu oğlanlar, 'Ben de memnun oldum' der, tokalaşırlar. Unuttun mu?»

Oğlan, horozlu şekeri yaladı, gönülsüz bir biçimde elini uzattı.

«— Kusura bakma, amcası, aklı ermiyor, çok küçük daha. Büyüklerine nasıl davranması gerektiğini sürekli unutuyor.»

«— Yok, biz arkadaş olduk, küslük, alınganlık yapmıyoruz. Değil mi, Ali?»

«— Değil, benim bir sürü arkadaşım var. Hem sen çok uzunsun. Futbol topun var mı?»

Kadın, yalandan bir azarlamayla uzandı, lepiska saçları karıştırdı.

«— Demek kararını ona göre vereceksin. Gidince babana

anlatmaz mıyım?»

«— Ama onun aldığı toplar hemencecik patlıyor. Bir şut çekiyorsun, bom! Naylon değil, hakiki meşin istiyorum. Sen alır mısın, babaanne? Lütfen sen al.»

«— Uslu duracağına söz verir, çantamı taşırsan belki.»

Çocuk sevinçle, heyecanla zıpladı, delikanlının uzattığı çantayı rüyalarının meşin yuvarlağı gibi kucakladı.

«— Seni de yorduk, işinden gücünden alıkoyduk, yavrum. Çok sağ ol. Allah, yolunu bahtını açık etsin.»

Salih
Osman Nuri

«— Ne o, yoruldun mu?»

«— Yok, bacaklarım uyuştu biraz. İnsan hareket etmeyip birden yola düşünce yarı kötürüm hissediyor. Güya ders çalışacaktım ama sen gelinceye kadar boş boş oturdum kaldım lokalde.»

17. Sokağın heybetli çınarları dikkat kesildiler. Saygısız, dırdırcı, benliklerinden gayrısına bigâne yeniyetmeleri azarladılar, sükûta davet ettiler.

«— Eve gidince ayaklarını uzatır dinlenirsin.»

«— O kadar kötü değil, yürüdükçe açılıyorum, üç beş adım sonra bir şeyim kalmaz.»

«— İyi, üç adımlık yol kaldı zaten.»

«— O kadar yaklaştık mı?»

«— Bu ikinci gelişin, hâlen ezberleyemedin.»

«— Doğru söylüyorsun.»

Beyaz kabuklu, sarı yapraklı dallar birbirlerine uzandılar, yukarıda, külrengi göğün altında sessiz fısıltılarla, kelime olmayan kelimelerle konuştular:

«— Bunlar onlar, hiç şüphe yok. Geçen gün de böyle yan yana, peşlerindeki gölgeden habersiz, söyleye dinleye geçip gittiler.»

Havadis daldan dala atladı, hızla yayıldı. 17. Sokağın 3. Cadde'yle kesiştiği köşe başında vakarla dikilen anıtsal gövdeye çarptı, derin yankılar hâlinde köklere indi.

Topraktan ses olmayan bir ses, zırhlı gövdeden söz olmayan bir söz yükseldi:

«— O vakit söylemeliyiz. Onlar da bizim bir parçamız. Unutmuş olsalar da, nankörlük etseler de aynı soydan, aynı kandan canlarız. Uyarmalı, engel olmalıyız. Kesilecek olan kendi dallarımızdır.»

Şerham şerham saflar uğultuyla çalkalandı, her yapraktan, her daldan, her gövdeden ayrı bir homurtu çıktı.

«— Söylemeliyiz, gayrısı ihanet olur. Kendi tabiatımıza, kendi andımıza sırt dönemeyiz, bizden sonra geleceklere bu utancı devredemeyiz.»

«— Gidiyorlar, acele edin, gidiyorlar!»

Salkım saçak dallar telâşla atıldılar, mağrur gövdelerin üzerinden aşağıya, kaldırıma sarktılar.

Uzanabildikleri kadar uzandılar, sırtları kanı çekilmiş güneşte, yüzleri katılaşan karanlığa dönük, 15. Sokağa doğru ilerleyen delikanlıları durdurmaya çalıştılar.

«— Gitmeyin! Güneş mağlûp oldu, gecenin kapıları açılmak üzere. Gitmeyin! Çok kan dökülecek, çok gözyaşı akacak, çok kahırlı işler olacak. Gitmeyin! Alâmetler hiç iyi değil, karanlık her zamankinden daha zalim, her zamankinden daha aç. Sizi bekliyor, sizi istiyor. Ve anahtar ve tasmayı kesecek kılıç yolda. Gitmeyin!»

İnlediler, uğuldadılar, sarı saçlarını, bembeyaz libaslarını paraladılar.

Omuz omuza vermiş ikili duymadı, anlamadı.

Buğday tenli, dalgalı saçlı, bıyıklı, uzun kollu kahverengi gömlek, haki renk pantolon giymiş olanı,

«— Rüzgâr çıktı,» dedi sadece. Yemyeşil gözlerini kaldırdı, kahırla ağlaşan dalların arasından karanlık gökyüzüne baktı. «Galiba yağmur yağacak.»

«— Ağzından yel alsın, gene elektrikleri keser, ışıksız korlar bizi. Sınavım var, ders çalışmalıyım.»

«— Yardım ederim, merak etme. Gerekiyorsa sabaha kadar mum ışığında otururuz.»

Kahverengi takım elbiseli, gözlüklü, Bond çantalı, siyah saçları kulaklarının üstünde, sakalsız ve bıyıksız delikanlı içtenlikle gülümsedi.

«— Gerek yok, iki saatini ayırsan yeter, yarın sen de işe gideceksin.»

«— Bir gece de uyumayıveririz, Nuri, ne olacak? Genciz daha, zaman bol.»

Serdar
Hürcan

«— Toplantı nasıl geçti acaba?»

«— Birazdan gelirler, öğreniriz.»

«— Çok merak ediyorum, Serdar. Hele bugün gazetelerde çıkan demeci okuduktan sonra.»

«— Behice Hanım'ın konuşmasından mı söz ediyorsun?»

«— Evet. Sen okumadın mı?»

«— Hayır, başımı kaşıyacak fırsat olmadı, bütün gün sağa sola koşturdum. Eve dönünce okurum diyordum ama zaman kalmadı, ancak üstümü değiştirebildim.»

«— Yatıp dinlenseydin keşke, havalar soğuyor, yorgunluk gribin davetiyesi.»

«— Boş ver, acı patlıcanı kırağı çalmazmış.»

«— Hep öyle diyoruz, bir gün fena çalacak, kendimize gelemeyeceğiz.»

«— Anlaşıldı, gazeteyi getirmeyeceksin. Söyle de ben alayım. Cebinde mi?»

«— Otur, hallederim.»

Kalktı, kapıya yürüdü. Mutfaktan bozma odayı banyo tuvaletle birleştiren ara holden sola kıvrıldı, iki metre ötedeki dış kapının yanından geçerek yatak odasının bulunduğu ana koridorun sonuna ilerledi. Deri ceketin iç cebinden gazeteyi aldı, odaya döndü.

«— Burada, okuyayım da dinle.»

Demir parmaklıklı, perdeleri sıkı sıkıya çekili pencereyi karşıdan görecek biçimde oturdu, gazeteyi küçük masanın üstüne yaydı.

«— Bence bugünkü durumu çok iyi resmediyor. Defalarca okudum. Eğer bu memlekette devlet olduğunu iddia eden bir yapı, yönetme peşinde bir hükümet, kanun derdinde bir yargı varsa bir saniye bile durmaz harekete geçerler.»

«— Oku, hadi, çatlatma.»

«— Tamam.»

Katlama izini düzeltti, yüksek sesle okumaya başladı:

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran[1]*, dün Ankara'da başlayan ve bugün sona erecek olan Yedinci İl Temsilcileri Toplantısını açış konuşmasında, Türkiye'nin iç ve dış sorunlarına değinmiş, "Dış politikada emperyalist devletlere ve kuruluşlara ödünler verme yolunda olan ve bundan ötürü söyledikleri yaptıklarıyla çelişen hükümet, içte de büyük sermaye sınıfıyla ilişkilerinde ödün vermeler ve çelişkiler içindedir" demiştir. Chp Hükümetinin halktan yana vaat ettiklerini bir an önce yapması gerektiğini ifade eden Boran, Türkiye'nin iç*

1 Tam adı Behice Sadık Boran'dır. 1 Mayıs 1910'da Bursa'da doğmuş, 1931 yılında kazandığı bursla sosyoloji eğitimi görmek için gittiği Abd'de Marksist düşünceyle tanışmıştır. 1939'da yurda döndükten sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde sosyoloji doçenti olarak görev yapmaya başlamış, dönemin etkili sol yayınlarında makaleler yayımlamıştır. 1944 yılında Türkiye Komünist Partisi'ne üye olmuş, 1948'de *(siyasi görüş ve tutumları nedeniyle)* üniversiteden atılmıştır. 1950 yılında kurucusu olduğu Türk Barışseverler Cemiyeti'nin Başkanlık görevini üstlenmiş, Demokrat Parti Hükümetinin Kore'ye asker gönderme kararını protesto eden Cemiyet bildirilerini dağıttığı esnada gözaltına alınarak çıkarıldığı mahkemece 15 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Oğlunu cezaevinde doğurmuş, 1951 yılında bu kez Tkp üyeliğinden tutuklanarak 5 ay boyunca işkence dolu bir hücre yaşamına mahkûm edilmiştir. 1962 yılında Türkiye İşçi Partisi'ne katılmış, 1965'te Urfa'dan milletvekili seçilerek Meclis'e girmiştir. Partisinin önünü kesmek amacıyla Demirel Hükümetinin 1968 yılında ülkenin gördüğü en adil seçim kanununu değiştirmesine karşılık fabrikaları, işçi semtlerini, köyleri, ilçeleri, kent meydanlarını işaret etmiş, İstanbul, Ankara, Diyarbakır, Silvan, Siverek, Batman, Tunceli, Ağrı, Suruç, Hilvan, Varto, Erzurum gibi il ve ilçeler başta olmak üzere, ülkenin dört bir yanına yayılan mitinglere aktif katılım göstermiştir... Türkiye sosyalist hareketinin siyasi, ideolojik, örgütsel birikimine büyük katkılar yapan; işçi sınıfının öncülüğünü ve doğrudan iktidarını, enternasyonalizmi ve Sosyalist Devrim tezini savunan; 1970 tarihli 15-16 Haziran büyük işçi kalkışmasıyla çizgisi pratikte de doğrulanarak somutluğa kavuşan; Ekim 1970 tarihli 4.Kongrede Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanlığına seçilen; 12 Mart Muhtırasıyla 15 yıl hapis cezasına çarptırılan; 1974 affıyla serbest kaldıktan sonra bir yandan felç geçirmiş kocasına bakıp bir yandan da geçimlerini sağlamak için çırpınan; 1 Mayıs 1975'te partiyi yeniden kuran; 12 Eylül darbesinden iki gün sonra kalp krizi geçirerek askerlerin gözetiminde hastanede yatan; taburcu olur olmaz ev hapsine alınan; parti kadrolarının ısrarı üzerine yurtdışına çıkmak zorunda kalan ve 7 Ekim 1987 tarihinde Brüksel'de yaptığı basın toplantısıyla Türkiye İşçi Partisi ile Türkiye Komünist Partisi'nin birleştiklerini açıklayan Boran, emeğin ve insanlığın kurtuluşu için ömrünü verdiği mücadeleyi üç gün sonra, 10 Ekim 1987'de kalp kriziyle noktalamış, Ankara ve İstanbul'daki cenaze törenlerinin ardından *(Türkiye'nin ilk kadın parti genel başkanı sıfatıyla)* tarihin portreleri arasına karışmıştır.

sorunlarını dile getirirken, "Her gün birkaç can alan terörizm, çözülmesi gereken en acil sorundur" ibaresini kullanmış, "Terörizmin bu boyutlara ulaşmasının hükümetin geleceği konusunu gündeme getirdiğini ve hükümetin iktidarda kalabilmek için terörizmi, kökünden kazımasa bile, kontrol altına almasının zorunlu olduğunu" belirtmiştir. Türkiye'de burjuvazi ve emperyalizmin solu yok etmek amacıyla sağı örgütlendirdiğini ve bu örgütlendirmenin 1970'den önce başladığını söyleyen Boran, sözlerini şu şekilde sürdürmüştür: "Mhp, parti yapısı ve yan kuruluşlarıyla faşizm yanlısı güçlerin örgütlenişi ve eylemleri içindedir. Ta boğazına kadar. Mhp, üç yıl iktidarı paylaşmanın olanaklarını sonuna kadar kullanarak devlet örgütü içinde ve dışında kendisini güçlendirmiştir. Mhp'nin ne denli tırmandırılan terörün içinde olduğu belirti ve kanıtlarıyla her geçen gün salkım salkım ortaya dökülmektedir. Mhp'nin ve yan kuruluşu derneklerin üzerine gitmek için yasal dayanak ve nedenler fazlasıyla vardır. Geciktirilmiş olan bu eylem, daha da geciktirilmeden bir an önce yapılmalıdır."

«— Mümtaz, ne haber ya?»

«— Vay, Faruk! Gel buraya.»

Sarıldılar, öpüştüler.

«— Özledik, kardeşim. Gelmez, görünmez oldun. Hepten Çorum'a yerleştin galiba.»

«— Evet. Sen neler yapıyorsun? Salih, Serdar, Latif, Hürcan nasıl?»

«— İyiler, çok selâmları var. 'Yakalarsan muhakkak çağır' dediler.»

«— Mümkün değil, bir an önce dönmem lazım.»

«— Bu gece kal, ne olacak? Tüm ekip toplandı, Efraim'le Nuri de burada. Oturur muhabbet eder, hasret gideririz.»

«— Çok isterdim ama ertelenemeyecek acil işlerim var.»

«— Hemen şimdi gidiyor musun, hiç zamanın yok mu?»

«— Yarım saat, bilemedin kırk dakika.»

«— İyi, şu çay ocağında oturup iki satır laflayalım, sonrasında ben de ders çalışmaya Halillere giderim.»

Eti Sinemasının önünü dolduran yakaları Çark Başak rozetli kalabalığı aştılar, camlı bölmenin önündeki ahşap taburelere kuruldular.

İki çay işareti yaptı.

«— Çorum'da vaziyet nasıl?»

«— Gergin, büyük çaplı bir saldırı ve kırımdan kaygılanıyor herkes. İlçelerde, köylerde yoğun bir trafik var. Şüpheli tiplerin üçü gidiyor beşi geliyor. Haberler doğruysa çevre illerde de hazırlık yapılıyormuş. Dönünce tüm devrimci, ilerici güçleri toplantıya çağıracağız. Malatya'da, Sivas'ta olan Çorum'da olmayacak, canımız pahasına izin vermeyeceğiz[1].»

---

1 Maraş Katliamından sonra Çorum'a kaydırılan provokasyonlar, kentteki sol yapıların, sendikaların, derneklerin, mesleki birliklerin dayanışmasıyla boşa çıkarılmış, tarihe Çorum Katliamı olarak geçen toplu kırım ancak 28 Mayıs 1980 tarihinde *(Demirel Hükümetinin güvenlik kuvvetlerine ve Çorum'daki diğer resmi kurumlara dönük kıyıcı müdahaleleri, atamalar, görevden almalar, sürgünler, yer değişikleri ile Abd Büyükelçiliği görevlisi Robert Alexander Peck'in kenti ziyaret*

Kısa boylu ihtiyar ocakçı, çay bardaklarını bıraktı, parasını aldı, avuç içi kadar dükkâna çekildi.

«— Çorum'u geç, asıl siz ne yapıyorsunuz? Hâlâ aynı evde misiniz?»

«— Uygun yer bulamadık ki çıkalım, kiralar ateş pahası.»

«— Bir an önce ayrılmanız lazım, bugüne kadar bir şey olmadıysa tamamen şans.»

«— Biliyorum.»

«— Durmayın o zaman, 'Sokak sağlam, komşular muteber' demeyin. Millet yılmak üzere, meydan her an...»

«— Derdimiz katiller sürüsü değil –yardım görmeden evlerinin yolunu bulamaz onlar– bıkkınlık. Bildiğin bıkkınlık. Dikkat kesilmekten, önümüzü arkamızı kollamaktan gına getirdik, kusacak hâle geldik artık. Zaten ev sahibi de, 'Çıksınlar, protesto çekeceğim' diyormuş.»

«— Derdi neymiş, gene zam teranesi mi?»

«— Başka ne olabilir? Dün Bakkal Hamdi'ye bu ayın kirasını verdim, zarfın içine de durumu anlatan bir not koydum.

---

ederek Mhp İl Yöneticileriyle, Valiyle, Chp'li Belediye Başkanıyla görüşmeler yapması sonrasında ve Mhp yöneticisi Gün Sazak'ın 27 Mayıs 1980 tarihinde Ankara'da vurularak öldürülmesini takiben) sahneye konulabilmiştir. O gün kent merkezinde toplanan ve, "Kanımız aksa da zafer İslâm'ın! Kana kan, intikam!" sloganları atan kalabalık, ilericilere ait işyerlerini, kahvehaneleri, dernek, sendika, mesleki birlik ve parti lokallerini tahrip etmeye, yağmalamaya, kundaklamaya girişmiş, arkasından da sol görüşlü Alevi mahallerine doğru yürüyüşe geçmiştir. Bu grubu destekleyen başka gruplar da Çorum'a açılan yolları kapatmaya yönelmiş, kente giriş çıkışları olanaksız hâle getirmişlerdir. Peşinden de yoğun bir saldırıya kalkılmıştır. Her yol ve yöntemin denendiği, her türden araç ve silâhın kullanıldığı saldırılar ciddi bir direnişle karşılaşınca provokasyonun sonuca ulaşmayacağı kaygısı hâkim olmaya başlamış ve ülke tarihinin en yüz kızartıcı işbirliklerinden biri gündeme gelmiştir. Mecazen "Görelim bakalım Mevlâ neyler, neylerse güzel eyler" şeklinde tanımlanabilecek bu koalisyon gereği, milliyetçi mukaddesatçı ittifakın azınlık hükümeti ile düzen yanlısı siyasi partilerin tamamı el ele vererek seyirci koltuklarına geçmişler, güvenlik güçleri ile devlet aygıtı yumuşak minderli localara taşınmışlar, katilleriyle sahnede tek başına bıraktıkları Çorum'a 10 Temmuz 1980 tarihine kadar *(tam bir buçuk ay boyunca)* vicdansız bakışlar, boş lakırdılar, alaycı nutuklar, pişkin demeçler yollamakla meşgul olmuşlardır. Çorum direnmiş, canını dişine takarak mücadele etmiştir. Resmi kayıtlara göre 57 evlâdını kurban vermiş, üç yüzden fazla insanının yaralarını kendi imkânlarıyla sarmış, işyerlerini, evlerini, mahallelerini kaybetmiştir. Devlet görevlisi olarak kentte bulunan görgü tanıkları, bilançonun daha korkunç boyutlara ulaşacağını düşündüklerini, Çorum halkının cesareti ve özverisi sayesinde katliamın ucuz atlatıldığını söylemişlerdir.

'Mümkünse yüz yüze görüşelim, biz de çıkmayı düşünüyoruz' dedim.»

«— Görüşmez, 'Emekliyim ama hâlâ koskoca yarbayım, tutup talebe parçalarıyla pazarlığa mı oturacağım?' der.»

Latif Efraim

«— Aç mısın?»

«— Yok, öğle molasında yediğim yemeği hâlâ sindiremedim. Hareket etmeyince acıkmıyorsun.»

«— Al benden de o kadar.»

«— Ne yapalım?»

«— Taksiye atlayıp doğruca eve gidelim. Dünkü alışverişten epey erzak kalmıştı, güzel bir çay demler, hep birlikte atıştırırız.»

«— Olur.»

Caddenin karşısına geçtiler, Türkiye İşçi Partisi Ankara İl Örgütü yazılı tabelanın bulunduğu binanın kaldırımına çıktılar.

Etraf kalabalıktı, genci yaşlısı, kadını erkeği binanın kapısına, önüne yığılmış öbekler hâlinde sohbet ediyor, vedalaşıyor, öpüşüyordu.

El salladılar, selâm verdiler, selâm aldılar.

«— Gidiyor musunuz, yoldaşlar?»

«— Taksi bekliyoruz, Mesut Abi.»

«— Yorulduk demeyin.»

«— Vallahi yorulduk. Sizin gibi genç değiliz, iki oturmaya içimiz geçiyor.»

«— Lisanıhâl ile, 'Yarın gelmem, başınızın çaresine bakın' diyorsun.»

«— Gelirim gelmesine de bir şartım var.»

«— Neymiş o?»

«— Plan işi bitince benim için de bir şiir yazacaksın.»

«— Ismarlama şiir mi olur, Latif?»

«— Bir defaya mahsus olsun, abi, ne zararı var?»

«— Olmaz.»

«— Çok teessüf ediyorum. Memleketi ayağa kaldıracak, borçtan harçtan, bağımlılıktan esaretten kurtaracak bir Kal-

kınma Planı[1] hazırlıyoruz, sen dört dizeyi çok görüyorsun. Tamam, asistanlık, yamaklık yapıyoruz ama bizim de katkımız var, değil mi?»

«— Boşa dil döküyorsun.»

«— Göreceğiz, yarından itibaren başına ekşimeye başlayacağım.»

Gülüştüler.

«— Mesut!»

Orta boylu, gözlüklü, mavi gözlü şair hızla döndü, adını sesleyen gruba eliyle 'geliyorum' yaptı.

«— Ben kaçtım, yarın görüşürüz.»

Uzandı, hararetle ellerini sıktı.

«— Eyvallah.»

Yönünü Kızılay'a doğrultmuş kalabalığa yetişmek için koşturdu.

«— Hoş adam. Birlikte mi çalışıyorsunuz?»

«— Bizim meşhur planı hazırlayan ekipten, ben de ara sıra yardıma gidiyorum.»

«— Ne zaman bitecek?»

«— Yakında tamamlanır, çok az kaldı.»

Elini kaldırdı, yanları damalı taksiye işaret verdi.

«— Binip gidelim, haydi.»

Kaldırıma yanaşan taksinin arka koltuğuna oturdular.

«— İyi akşamlar. Bahçelievler 15. Sokak lütfen.»

---

1 Devlet Planlama Teşkilatının hazırlamakla görevli olduğu ve bir yıl gecikmeyle ancak 1979 yılında tamamlayabileceği Dördüncü Kalkınma Planına seçenek oluşturması amacıyla üretilen Demokratikleşme İçin Plan: 1978-1982 başlıklı çalışma. 1978 yılının Aralık ayında kitap olarak basılmış ve, "Demokratikleşme İçin Plan: 1978-1982, kuşkusuz, ne resmi planların kapitalist ekonomik ilişkilerin işleyişini düzenlemekteki yetersizliğini gidermeyi ne de resmi planlara karşı kapitalizmin uzlaşmaz çelişkilerini yumuşatacak bir planlama alternatifi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bugün ülkemizde uygulanan ve özel sektör için programlamadan başka anlam taşımayan planlamanın en yetkin biçiminin bile kapitalist ekonominin işleyişindeki anarşiyi ortadan kaldırması beklenemez. Kredi, vergi ve benzeri ekonomik politika araçlarıyla sadece kapitalizmin ekonomik yasalarının işleyişi içinde özendirmeyi ve yön göstermeyi amaçlayan kapitalist programlamanın hiçbir biçiminin, kapitalizmin uzlaşmaz çelişkilerine son vermesi de düşünülemez. Demokratikleşme İçin Plan: 1978-1982, büyük burjuvazinin çıkarlarına hizmet eden resmi planlardan daha iyisini değil, tam karşıtını gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır" cümlelerinin yer aldığı sunumu, 750 sayfalık hacmiyle ülkenin iç ve dış sorunlarına alternatif çözümler önermiştir.

Salih
Serdar
Hürcan
Osman Nuri

«— Özetle böyle geçmiş. Verimli, ufuk açıcı bir toplantı olmuş yani. Latif, 'Tek sıkıntı, Behice Hanım'ın her zamankinden daha sert üslûbuydu' dedi. 'O da anlaşılır bir şey, genel durum kötüye gidiyor' diye de eklediydi.»

Hürcan dirseklerini masaya dayadı, meraklı gözlerini Osman Nuri'nin üstünde tuttu.

«— Faşizm meselesi mi?»

«— Tam olarak bilmiyorum. Öğle arası Eti Sinemasına uğradıydım, Latif'le, Efraim'le karşılaştık, birlikte yemek yedik. Efraim, 'Sadece faşist saldırıları değil, işçi sınıfının azalan ağırlığını, ilerici güçlerin dağınık ve bölünmüş yapısını, partili mücadelede, ortak akıl, ortak hareket yeteneğinde ortaya çıkan aksaklıkları, zaaf ve farklılıkları kastetti' dedi. Kafaların netleşmesi, giderek daralan meşruiyet zeminini genişletecek hamleler yapılması gerekiyormuş.»

«— Birlik arayışına mı gireceğiz, yoksa farklı bir strateji mi gündeme gelecek?»

«— Sıkboğaz etmeyin kardeşimi,» diye araya girdi Salih. «Zaten yorgun, bir de sizle uğraşmasın. Sınavı var hem, ders çalışması lazım.»

Oturanlar mahcup bir biçimde başlarını eğdiler. Serdar parmaklarıyla duyulur duyulmaz bir tempo tutturdu, Hürcan kırmızı başlıklı gazeteyi yavaşça katladı.

«— Latif'le Efraim birazdan gelir, sorar öğreniriz, yoldaşlar.»

«— Oho! Sen bu kafayla zor ders başı yaparsın. Al takke ver külâh, 'O onu mu dedi, bu bunu mu söyledi, kürsüden kim ne cevap verdi' diye sabaha kadar...»

Gülüştüler.

Hürcan Salih'e, Serdar her ikisine birden laf çaktı, Osman

Nuri neşeyle küçük kahkahalar attı.

Didiştiler, boğuştular, bir süre eğlendiler.

«— Tamam, bu kadar yeter, ders vakti.»

«— Önce yemek yiyin, Salih, annem zeytinyağlı biber dolması gönderdi.»

«— Yaşasın valide sultanımız! Nur olsun, elleri dert görmesin.»

«— Böyle söyleye yapa yirmi iki yıllık annemi benden soğuttunuz, suratıma bakmıyor valla. Varsa Salih, yoksa Faruk, olmadı Hürcan.»

«— O, annemizin kendi alicenaplığı, bizle ilgisi yok. Yerine geçirmek yahut büyük biraderlerin yapmak değil, sevgisinden, müşfik gölgesinden nasiplendirmek onun derdi. Ne demiş Nâzım: Analardır adam eden adamı.»

«— Yeter, sırnaşma artık, her yerime kıl tüy sıvadın!»

İttirdi, çıplak ayağını yatağın üstüne, sol bacağının altına aldı. Kedi miyavladı, bezginlik ürünü gönülsüz davetlerden birini koparabilirim umuduyla karyolanın dibinde kambur kambur dolandı.

Ümidi kesti, boylu boyunca yattı.

«— Güzelim kilimi berbat edeceksin, gidip sevgili sahiplerinle oynaşsana!»

Kalktı, bacaklarına dadanan çevik gövdeyle birlikte koridora aktı.

Sürgüyü çekti, anahtarı çevirdi, ahşap kapıyı hızla araladı.

«— Duy işte, kıkır kıkır gülüşüyorlar. Bir sen eksiksin, koş, katıl!»

Kedi huysuzlandı, gövdesini eşiğe doğru ittiren plastik terlikten uzaklaşmaya çalıştı.

Kurtuldu, arkasına bile bakmadan kaçtı.

«— Allah belânı versin, in yataktan aşağı, insan uyuyor orada!»

Kapıyı çarparak kapattı, korku dolu gözlerle bakınan hayvana hamle etti.

Kedi yataktan atladı, önce televizyon sehpasının altına, peşinden elbise dolabının arkasına saklandı.

«— Öldüreceğim seni, tüylerini, bıyıklarını yolacağım. Çık dışarı, çık diyorum sana!»

Terliği kaptı, yüzünün yarısı görünen hayvana fırlattı. Acı dolu bir inilti geldi.

Duymadı, görmedi. Yatağa yüzükoyun kapandı, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Pilli radyo kederli bir tango çaldı, apartmanın arka bahçesine açılan pençerenin perdeleri incecik bir rüzgârla dalgalandı.

«— Çekil git, nankör şey, yalnız bırak beni.»

Kedi, mecalsiz, üstünkörü azarı ciddiye almadı. Narin gövdeyi kokladı, bel kısmına, omuz başına sürtündü.

Eğildi, çıplak kolları, ojeli parmakları yaladı.
Burun kanatlarında incecik bir kan sızıntısı vardı.

Aynur Hanım

«— Çok ağrım var, doktor, iğne ilaç kâr etmiyor. Durulmuyor, eksilmiyor, nefes aldırmıyor. Ne uykum kaldı ne sabah keyfim. Lanet olası öğle saatini, ikindi vaktini saymıyorum bile. Sanki gövdem ortadan ikiye bölünmüş, içine yengeçler, arılar, karıncalar doldurulmuş. Hani sıradan bir operasyondu, korkacak, endişelenecek bir şey yoktu? Hani birkaç gün içinde hâle yola girecekti?»

Dudaklarını dişledi, ayakucunda oturan hayali doktoruna baktı.

«— Hepiniz aynısınız, hepiniz yalancısınız.»

Kısa boylu, kel kafalı, yanaklarından sağlık fışkıran doktorun kederli tebessümü acısını bir kat daha arttırdı.

«— Gülersin tabii, sen kasap ben koyun. Hâlimden anlayabilmen için yatırıp seni de kesmeliler. İnşallah keserler.»

Kan ter içinde debelendiği yataktan yavaşça doğruldu, başucundaki komodine uzandı. Saçları sırılsıklam olmuş, ince geceliği terden üstüne yapışmıştı.

İlaç kutularını karıştırdı, kapsülleri, tabletleri avucuna sıraladı. Teker teker dilinin üstüne yerleştirdi, bir bardak su yardımıyla yutmaya çalıştı.

«— Boğazımdan geçmiyorlar ki ağrımı hafifletmeye yarasınlar. Tam şuramda, kursağımın başında takılıp kalıyorlar.»

Bir bardak su daha doldurdu, kana kana içti. Yastığını düzeltti, yarı yatar yarı yüzer vaziyette tavanı seyretti.

«— Yüzmüyorum, hayır. Acı sular, ıstırap verici dalgalar arasında debeleniyor, boğulmamaya, hayatta kalmaya uğraşıyorum. Belki bir avuçluk teselli bulurum, belki serin kumların üstünde çektiklerimi unuturum ümidiyle avunuyor, imdat arayan gözlerle ufku tarıyorum. 'Tutun' diyorum kendi kendime. 'Köpüklere, menevişlere, çizgi çizgi uzayan gölgelere tutun; bırakma kendini, kızım Aynur, çoğu gitti azı kaldı' diyorum. Lâkin gövdem dinlemiyor. Cildim, etim, kaslarım, sinirlerim, kemiklerim hep bir ağızdan itiraz ediyor, aklımı, maneviyatımı,

irademi alaşağı etmeye, dibe çekmeye çalışıyor. Hadi oradan, diyor bitap koro, kuru lakırdı bunlar, ham hayal. Bir adaya çıksan bile maceran bitmeyecek, daha atılacak çok kulaç, atlatılacak çok fırtına, boğuşulacak çok dalga var, yeni başladın, diyor. İhtiyarlık, kara parçalarının giderek azaldığı uçsuz bucaksız bir ummandır, diyor. Menzil belirsiz, akıbet eninde sonunda boğulmaktır, diyor.»

Sustu, kahır dolu gözlerle aynalı dolabın üstünde duran boş kafese baktı.

«— Artık Hıdır'ın neler çektiğini biliyorum. Ben de senin gibiydim, doktor. Hâlden bilmez, lisandan anlamaz. Şimdi aynı derde, yaşamak belâsına düştüm. Sen de düşeceksin, uçarı kaçarı yok, düşecek ve anlayacaksın. Ama hep anlamayan birileri olacak, tıpkı benim gibi, tıpkı senin gibi. Onlar da düşecek, onlar da anlaşılmayacak. Onları anlamayanlar da düşecek, düşenleri anlamayanlar da gelecek. Bitmeyecek, hep böyle sürüp gidecek bu, ta ki anlatacak ve dinleyecek kimse kalmayıncaya dek.»

Latif
Salih
Serdar
Efraim
Hürcan
Osman Nuri

«— Televizyonun sesinden rahatsız oluyor musunuz?»

«— Yok,» diye yanıtladı Salih. «Seyrinize bakın, biz aheste aheste çalışıyoruz.»

«— Emin misin? Engel oluyorsa kapatabilirim.»

«— Olursa söyleriz, Serdar, endişelenme.»

«— Söz mü?»

«— Söz.»

Yemeklerini yemiş, çaylarını içmiş, bulaşıkları yıkamış, kendi işlerine, meraklarına dalmışlardı. Serdar'la Hürcan televizyon seyrediyor, Salih'le Osman Nuri ders çalışıyor, Latif kitap okuyor, Efraim elindeki mektubu inceliyordu.

«— Siz rahatsız oluyor musunuz, arkadaşlar?»

«— Hayır,» dedi Efraim.

Latif,

«— Ha?» nidasıyla başını kaldırdı, şaşkın gözlerle baktı. «Bir şey mi söyledin, yoldaş? Dalmışım, kaçırdım.»

«— Yok bir şey,» diye gülümsedi Salih. «Sen kitabına dön, Latifçiğim. Serdar'ın gevezeliği tuttu, 'Rahatsız oluyor musunuz?' diye sora yoklaya dikkatimizi dağıtmaya uğraşıyor. Toplantı muhabbeti kesmedi, aklınca başka konu açacak.»

«— Tamam, sustum.»

«— Geç kaldın, konsantrasyon sıfır.»

Gülümseyen, önündeki defteri karıştırmakla, notlar almakla meşgul Osman Nuri'ye döndü.

«— Senin yerine sınava Serdar girsin önerisinde bulunacağım ama onun branşı farklı. Şaşırıp yanılıp istatistik yerine elektrikle ilgili sorular sormazlar, değil mi? Televizyona dair olursa daha iyi olur. Ne dersin?»

«— Zannetmem.»

«— Emin misin? Belki Vakıf dizisi[1]...»

Gülüştüler.

Serdar,

«— Ben de onu bekliyordum, nereden bildin?» sorusuyla eğlenceye dâhil oldu. «Bir buçuk saatten az kaldı, bir önceki bölümü en heyecanlı yerinde kesmişlerdi.»

«— Asıl kesintiyi görmedin, iki hafta sonra, on beşinci bölümün hemen arkasından yayından kaldıracaklarmış.»

«— Ciddi misin?»

«— Gazetede öyle yazıyor.»

«— Kötü haber vermekte üstüne yok.»

«— İyi bir havadis vereyim o zaman: Bak haberlerden sonra Laurel'le Hardy varmış.»

---

1 İki sezondan oluşan 26 bölümlük İngiliz dizisi. Kalp krizine kurban giden kocasının ticari faaliyetlerini yürütmeye, şirketteki görev ve yetkilerini üstlenmeye karar veren genç bir dulun diğer yönetim kurulu üyeleriyle girdiği iktidar mücadelesini, erkek egemen iş dünyasında kariyer edinme gayretini ve değişim dönüşüm serüvenini işleyen birer saatlik bölümleriyle 1978'den itibaren Trt ekranında görünmeye başlamış, dramatik yapısı, durağan akışı, kadın merkezli hikâye örgüsü nedeniyle oldukça sınırlı sayıda izleyiciye ulaşabilmiştir. Ancak erkek başrol oyuncusunun yataktan çıplak çıktığı sahnenin sansürsüz yayınlandığı bölümün arkasından birdenbire popülerleşmiş, tartışmalara, taraflaşmalara, protestolara, iptal taleplerine konu olmuştur.

Yürümeye karar verdi. Eti Sinemasının önündeki kalabalık dağılmış, sağda solda küçük öbekler kalmıştı. Ayaküstü konuşuyor, adresler, telefonlar alıp veriyorlardı. Akşam serin ve karanlıktı.

Bej renkli kazağının üstünden kollarını sıvazladı, hızlı adımlarla Kızılay'a yöneldi. Etraf sakindi, tek tük araçlar geçiyor, asfaltın iki yakasından seyreden yayalar karanlıkla birlikte sağlı sollu akıyorlardı.

Yürüdükçe ısındı, ısındıkça hızlandı. Acıktığını, midesinin hafiften kazındığını hissetti.

Aldırmadı, binaları, ışıltılı dükkânları, kaldırımlara serpiştirilmiş durakları birer birer aştı.

Onur İş Hanı'nın çaprazında yavaşladı, yan gözle baktı. Serdar'ın öldürülmeye çalışıldığı yerdi, vurulduğu, sırtüstü devrildiği...

"Güpegündüz kurşuna tuttular, adeta delik deşik etmeye çalıştılar. Görenler fena olduğunu söylüyordu. Çevredeki kalabalığı umursamadan ateş etmişler, ne pahasına olursa olsun katletmeyi istemişler."

İçi karıştı, gırtlağına doğru öfke dolu bir sıcaklık yükseldi.

"Gene de korkmamış, paniklememiş, kan içindeyken bile yanındaki arkadaşının iyi olup olmadığını öğrenmeye çalışmış. Soranlara mahcup mahcup gülümseyip, 'O sıra kafam karışıktı, kurşunu yemeye yedim, bari Necati'ye bir şey olmasın da hastaneye atsın beni diye düşündüm herhâlde' dediydi."

Kahırla gülümsedi, kötü anıları geride bırakmak için hızlandı. Gösterişli elçilik binasını geçti, çabuk adımlarla Kızılay'a çıktı.

Ortalık ana baba günüydü.

Sağa döndü, Güvenpark'ın kıyısına tünemiş duraklara ilerledi. Sıra falan yoktu. Kapısı açık hâlde bekleyen Ayrancı dolmuşuna atladı, en arka koltuğa oturdu.

Para üstünü aldığında araba yükünü tutmuş, yola çıkmıştı.

Camdan dışarıyı seyretti, akıp geçen araçlara, yayalara, karanlığa batmış ağaçlara, tüm ışıkları yanan askeri binalara baktı.

Ayrancı girişinde indi, yokuş aşağı saldı. Sola döndü, küçük bahçeli, alt katları dükkân olan bir dizi apartmanı geçti, cephesi beyaza boyanmış binanın önünde durdu.

Dış kapı açıktı.

Solgun, kupkuru hanımeli boğumlarıyla sarmalanmış çardağımsı girişi geride bıraktı, dört numaralı dairenin ziline bastı. Kapı cızırtılı bir gürültüyle açıldı.

Merdivenleri tırmandı, ikinci katın sahanlığında durdu.

«— Merhaba, Halil.»

«— Merhaba, yoldaş. Kaynanan seviyormuş, biz de tam yemeğe oturacaktık.»

«— Ne hazırladınız bakalım?»

«— Vedat tüm hünerini döktürdü, enfes bir karnıyarıkla şehriyeli pirinç pilavı yaptı. Yanında yoğurt, tel kadayıf... Geç, geç.»

«— Niçin canın sıkkın, ablaların ablası? Cumadan beri böylesin. Pazar dönüşü laf atan falan mı oldu?»

«— Zevzek şey. Ahı gitmiş vahı kalmış kadına bu saatten sonra kim neyin lafını atacak?»

«— Ben atardım şahsen. Erkek olsaydım kesin atardım. 'Eşref saatin olayım, yavru! Kulağımdan tutup kıvıra bura kur beni, gece yarısı, sabahın erinde titret çal beni' derdim.»

«— Tuh suratına, edepsiz! Allah bilmiş de kadın suretinde yaratmış, ergenlerin kanına girmekle kalmaz, dulların, kocakarıların bile ahını alırdın sen.»

«— Alırdım valla. Ahlarını değil, hayır dualarını, gönül rızalarını alırdım ama.»

«— Cevap vermiyorum, pabuç kadar dilinle uğraşamam, benim derdim bana yetiyor.»

«— Çatlatma da anlat, akşamdan beri surat ediyorsun. Hani ayrımız gayrımız yoktu, hani anne kız idik, niçin anlatmıyorsun?»

«— Nesini anlatayım, bir şey yok ki.»

«— Olmasa surat etmezsin. Okay Abiyle kavga mı ettiniz?»

«— Üstüme gelme, Zeliş, canım hiç laf çekmiyor.»

«— Giderim bak.»

«— Gidiyorum.»

«— Gittim.»

«— Otur, lanet kız!»

«— Anlat o zaman, kim üzdü, kim tatlı canını sıktı?»

«— Nasıl desem, nasıl anlatsam bilmiyorum ki. Kendi kendime, 'Abartma, iki satır laftan, hem de garip, ne olduğu belirsiz laftan manidar sonuçlar çıkarmaya çalışıyorsun, başka işin mi yok?' diyorum, diğer yandan, 'Kesin bir melanetlik var, o ikisi hayra iş yapmaz' diye...»

«— Bir şey anladıysam Arap olayım. Karnından konuşup

duracağına dümdüz anlatsana, ayol.»

«— Cuma günü, hani, 'Artık pazara falan gitmem' diyerek beni sattığın gün, alışveriş etmiş dönüyordum. Dinlenmek için 16. Sokağın köşesinde oturdum. Bir yandan soluklanıyor, bir yandan 3. Cadde'yi seyrediyordum. Aşağıdan mı yukarıdan mı bilmiyorum, bir karışlık bir oğlan çıkageldi. Daha önce de görmüş, nâmını işitmiştim, Tokat Öğrenci Yurdunun Başkanı mıymış neymiş. 'Duran' dediydi komşulardan biri ama soranlara isminin Turan olduğunu söylüyormuş. Neyse, döndü dolandı, çıktı indi, elinde zincir mi tespih mi, ne olduğunu çıkaramadığım bir nesneyi sallaya dolaya volta vurdu bu. Kimseyi gördüğü ettiği yok, devamlı 16. Sokağın yukarısına bakıyor. Bir süre sonra merakım depreşti, kalkıp eve yürümekten vazgeçtim. Aradan çok zaman geçmedi, yukarıdan koştura koştura bir başkası indi: uzun boylu, zayıf, sarı saçlarını geriye taramış, alnı çıkıntılı, bıyıkları hilâl biçiminde... Üç adım ötemde dikilip konuşmaya başladılar. Duran, 'Tamam mı?' diye sordu, diğeri, 'Tamam, reis. Beş, altı, iki' diye cevapladı. İkna edememiş olacak ki, 'İyi kontrol ettin mi, yanlışlık olmasın?' ısrarına maruz kaldı, cevaben, 'Ettim. Beş, altı, iki' nakaratını tekrarladı. O sıra beni fark ettiler. Bakışlarını görsen, 'Şimdi saldırıp öldürecekler, kaç' diye feryat ederdin. O kadar kötü bakıyorlardı. Allahtan kısa kestiler, fiziki tacize yeltenmediler. Duran diğerini dürtükledi, bir şeyler söyledi. Karşı tarafa geçtiler, 3. Cadde'den yukarı yürüdüler. Ben de eve geldim, hafızam kötü, unuturum korkusuyla rakamları gazetenin üstüne yazdım. Birkaç saatliğine unuttum da. Sonra kafam kendi kendine çalışmaya, sormaya başladı: Niçin öyle dediler, neyi kastettiler, ne yapmaya çalışıyorlar? Başka şey düşünemez, tartamaz oldum. Gece gündüz, vakitli vakitsiz aklıma geliyor, hayatı zehir ediyor. İşin kötüsü, hiçbir anlam, hiçbir ipucu bulup çıkaramıyorum.»

Latif
Salih
Serdar
Efraim
Hürcan
Osman Nuri

«— Gitme yahu, yatacak yer mi yok? Kıvrılır, yan yana, omuz omuza uyuruz. Akşam vakti o kadar yol tepilir mi?»

«— Gitmem lazım, Salih. Biraz daha oyalanırsam gerçekten geç olacak, hiç çıkamayacağım.»

«— Saat sekiz buçuğa geliyor, Hürcan,» dedi Serdar. «Kal, olmadı bize geçeriz.»

«— Yok, gerçekten işim var. Kızılay'a inecek, arkadaşlara uğrayacağım.»

«— Eve nasıl gitmeyi düşünüyorsun? Kalktım deyinceye kadar gece yarısı olur.»

«— Taksiye atlarım.»

Muzip bir ifade takındı, göz kırptı.

«— Belli olmaz, bakarsın döner gelirim. Uyumak için değil, biber dolmasının kalanına gece taarruzu düzenlemek için.»

Gülümsedi, askılıktan aldığı deri ceketi sırtına geçirdi. Ayakkabılarını giydi, bağcıklarını düğümledi.

«— İyi akşamlar, görüşürüz.»

Koridorun ucunda bekleşen kalabalık,

«— İyi akşamlar,» diye cevapladı.

Hoş, bir o kadar da kederli bir fotoğraftı. Tesadüfi bir sıralamayla hep birlikte kadraja girmişler, mutfaktan bozma odaya açılan ara koridorun başında, kanatları sökülmüş, sadece kasası kalmış kapının hemen altında, ahşapla çerçevelenmiş bir güz manzarası gibi durakalmışlardı.

Son kez muhabbetle baktı.

«— Hoşça kalın.»

«— Güle güle.»

Kapıyı açtı, çıkmaya davrandı.

«— Kal, Hürcan, rica ediyorum.»

«— Başka zaman, Salihçiğim. bu akşamlık böyle olsun. Faruk'a selâm.»

Salih 'olur' anlamında başını salladı, apartmanın demir kapısına yönelen arkadaşının yolunu aydınlatmak için ahşap kanadı aralık tutma işini devraldı.

«— Kız uyudu mu?»

«— Biraz önce daldı.»

«— Gittikçe daha geç uyur oldu.»

«— Büyüyor, babası.»

«— Derdi de sıkıntısı da beraber büyüyor.»

«— Gene kötü şeylerden söz ederek içimizi karartmayacaksın, değil mi?»

«— Bir acı kahve yaparsan belki.»

Kadın ışıltıyla gülümsedi, doğruca mutfağa yollandı.

«— Kibritin var mıydı? Kıza süt ısıtırken taşırdıydım, buradaki kutu ıslanmış.»

Geri geldi, özür diler gibi kirpiklerini eğdi.

«— Biliyorum, sigara içmezsin ama belki misafirlerinin sigarasını yakmak için...»

«— Ceketin cebine bak, dün akşam Vasfi'nin tulumundan aşırdıydım. Dükkânın anahtarını almaya geldiğinde üstünü değiştirmişti, cebinde unutmuş arkadaş. Bütün gün boya kokladığı yetmezmiş gibi bir de sigaraya başlamış.»

Kadın, kapıya yürüdü, çiviye asılı ceketi aldı. Elini yan cebe attı, çakmakla birlikte incecik bir zarf çıkardı. Zarfın ağzı açıktı, içinde el yazısıyla bezenmiş küçük bir pusula vardı.

«— Bu ne, mektup mu?»

«— He ya, mektup. Dün alt kattaki talebeler kirayı teslim etmişlerdi, banknotların arasına koymuşlar. Yarbay beyimiz, 'Almam ben o kâğıdı' diye telefonda gürleyince emir ulağına sadece parayı saydım, mektubu da yarın zarfla birlikte...»

Tamamlayamadı. Kadının iri gözleri kederli bir buğuyla dolmuştu, vaktinden önce çökmüş güzel yüzü, başörtüsünün kenarlarından sarkan zülüfleri, zoraki tebessümü acısını saklamaya yetmiyordu.

«— Sen ne sandın? Sakın... Deli! Evde gül gibi karım, papatya gibi kızım dururken el âlemin ayaline bakar mıyım hiç?»

«— Okumam yok ki, nereden bileyim?»

«— On yıllık erine güvenmiyorsan al sende kalsın. Komşunun oğluna okutur, gönlünü ferahlatırsın.»

Elindeki zarfı ne yapacağını düşünen karısına anlayışla, muhabbetle baktı.

«— Çekinme al, gücenirim yoksa. Bir daha da aklına kötü şeyler düşürme. Evimin direği, ocağımın ateşisin sen.»

Seyfi Tuncay

«— Hayırdır, ilk akşamdan uyuklamaya başladın?»

«— Fena ağırlık çöktü, biraz daha esnersem çenem çıkacak.»

«— Ders çalışmayacak mısın?»

«— Azıcık kestireyim istiyorum, yarın mesaim öğleden sonra başlıyor. Gece yarısı uyanır, yeniden dersbaşı yaparım.»

«— Uyanma, yat dinlen, sabah salim kafayla çalışırsın.»

«— Yok, bugün hızımı aldım, sıcağı sıcağına devam etsem daha iyi olur.»

«— Sen bilirsin.»

Oturduğu koltuktan usulca uzandı, perdeyi aralayıp dışarıya baktı.

Gürültülü bir motosiklet geçti, sokağın karşı tarafında bulunan elli altı numaralı apartmanın kapısından biri çıktı.

«— Sen yatmayacak mısın, mesain sabah değil mi?»

«— Sekizde.»

Perdeyi bıraktı, yarı dolu çay bardağını pervaza koydu.

«— Daha erken. Televizyonda Laurel'le Hardy varmış, arkasından da milletin öve öve bitiremediği Vakıf dizisi. Biraz seyreder, öyle uyurum.»

Kalktı, bardağı, kül tablasını aldı, televizyonun karşısına geçti.

«— Git yat, haydi, madem gece çalışacaksın...»

«— Tamam. On bir gibi uyandırır mısın?»

«— Olur.»

Zor belâ doğrulan arkadaşını üzüntülü gözlerle seyretti, sehpada ense yapan paketten bir sigara çekti.

«— Çok harap etme kendini, sınava daha var.»

Çakmağı aldı, kıvranmakla meşgul sigarayı ateşe verdi.

«— İstersen ışığı kapat, rahatsız olmazsın.»

«— Gerek yok, öyle ağırlaştım ki kafayı vurur vurmaz uyurum.»

«— Peki, Allah rahatlık versin.»
«— Sağ ol.»

Hürcan

Apartman kapısından sokağa doğru uzanan koridorumsu ön bahçe dardı, karanlıktı. Ne komşu apartmanın pencerelerinden taşan solgun ışıltılar aydınlatıyordu ortalığı ne de üst katlardan yansıyan sarı huzmeler yarısı beton yarısı toprak zemine ulaşıyordu. Mutfaktan bozma odanın penceresinden vuran ışık vardı sadece, bir de incecik bir ay: cılız, limoni, kendi keyfi, kendi seferinde...

Ceketinin önünü ilikledi, sakin adımlarla sokağa ilerledi. Kaldırımda dikildi, çevreyi taradı. Issızdı.

"Taksiye mi binsem? Boş ver, bir dolu para. Geç değil, troleybüs de dolmuş da vardır."

Nispeten aydınlık olan 17. Sokak tarafına sırtını döndü, tekinsiz biçimde karanlık ve upuzun yatan 16. Sokağa yürüdü. Kepenkleri inik dükkânları, kaldırım boyunca sıralanmış otomobilleri aştı, sokağın başına kadar usul bir tempoda devam etti.

Yolağzında durdu, önce soluna, 3. Cadde'ye, arkasından sağına, 1. Cadde tarafına baktı.

Taksiye binme isteği yeniden boy gösterdi. Bir iki olmazlandı, dolmuş, troleybüs havası tutturdu.

Direnci kırıldı, uzun boylu cebelleşmekten vazgeçerek 1. Cadde'ye yöneldi. Yol boyu sıralı evlerin pencerelerinden sızan kusursuz Türkçenin anons ettiği haber başlıklarını yakalaya kaybede, tuta sala yürüdü, 14. Sokağı, aydınlık binaları geride bıraktı.

1. Cadde boştu, köşe başında bekleyen taksi dışında hayat emaresi taşımıyordu.

Kaldırımdan indi, şoför mahalline yanaştı.

«— Çalışıyor musunuz?»

Kapı hızla açıldı, gençten bir oğlan fırladı.

«— Çalışıyorum, buyurun geçin.»

Arka koltuğa oturdu, kapıyı kapatan, direksiyonun başına kurulan şoföre gülümsedi.

«— Kızılay'a ineceğiz. Çabuk olabilirsek sevinirim.»

«— Derhal.»

Hacı Murat zorlukla kalktı, sarsıla hırıldaya asfalta yuvarlandı.

«— Ne kadar hızlı olabiliriz emin değilim yalnız, bizim külüstür sekseni zor görüyor.»

«— İşte böyle, doktorcuğum...»

Kendi sesine uyandı. Başı sarkmış, yastıkla karyolanın metal arkalığı arasında asılı kalmıştı.

«— Off!»

Kıvrandı, terli avuçlarını boynuna attı. Ovdu, ovuşturdu, dikkatle, özenle sağa sola çevirdi.

«— Ameliyat acısı yetmezmiş gibi bir de bu çıktı.»

Gövdesini dinledi, içini dağlayan yakıcı ağrının belli belirsiz bir sızı hâline dönüştüğünü sevinerek anladı.

«— İlaçlar işe yarıyor.»

Başucundaki saate baktı, ilaç vaktini kontrol etti.

«— Daha var. Olsun, biraz daha hafif, biraz daha rahatım. Sana da kızıp bağırdım, kusura bakma, doktorum. Can yanınca göz görmez, kafa düşünemez oluyor. Gene de sözlerimin hepsini geri almıyorum. Özellikle basit, sıradan bir operasyon faslına dair söylediklerimi.»

Uzandı, sürahiden su doldurdu, kurumuş damağını, paslı dilini çözdü.

«— Belki mahsus öyle dedin, mecbur olduğun, gözü korkmuş, ölüm kaygısına düşmüş kocakarıyı ikna etmenin başkaca bir yolunu bulamadığın için. Ama bu mazeret seni temize çıkarmıyor, hoyratlığını, insan yerine nesneyle uğraşıyormuş izlenimi veren hissiz tavırlarını affedilir kılmıyor. Bizler tuhaf mahlûklarız, doktor. Daha önce de söyledim ya, benciliz, kibirliyiz, elimizdeki hayatın kıymetini bilemeyecek kadar aptalız. Siz hekimler ise bin betersiniz. Sanki hiç hasta olmamış, olmayacak, ihtiyarlamıyor, ihtiyarlamayacak, başınıza bir iş gelmemiş, gelmeyecek gibi davranıyorsunuz. Hele stetoskobunuzu, neşterinizi almayagörün, rahman ve rahim olan, ezelden ebede baki kalmış, baki kalacak ilah rolüne soyunuyorsunuz... Rica ederim susun. Gövdemi doğradınız, bari saygı gösterin de sözümü kesmeyin. Ne diyordum? Bakın söyleyeceklerimi de unutturdunuz. Üstelik ağrım da arttı.»

Saate baktı, damağını, kupkuru dudaklarını yaladı. İçi bulandı, sırtı, ensesi, saç dipleri yandı.

Uzandı, ilaç kutularından bir avuç hap aldı. Bardaktaki suyla birlikte yuvarladı, üst üste yutkundu.

«— Hayat mühim şey, doktor, mükemmel şey. Büyük mucize, biricik hediye. Başkasına da ait olsa hürmet göstermeli, gözetmeli, esirgemeli, kurtarmak, varlığını uzatmak için fedakârlık etmeliyiz.»

«— Ayy! Bırak artık düşünmeyi. Ne demişlerse demişler, sana ne? Bak televizyonda Laurel'le Hardy başladı, çok komikler.»

«— Hiç keyfim yok, ne şişmanla zayıf seyredecek hâlim var ne gülecek.»

«— Kahve yapayım, şöyle bol köpüklü, acı mı acı? Yanında da Zeliş esanslı Malbuş, ha?»

«— Olur.»

«— Hemen, canım ablam, hemen.»

Boynuna sarıldı, şapır şupur öptü.

«— Yeter ki gül cemalini asma.»

Eteklerini savura savura yürüdü, koridora çıktı. Mutfağa girdi, cezveyi, kaşığı, kahveyi, fincanları aldı, ocağın altını açtı.

Yüksek sesle, adeta duvarları çınlata çınlata şarkı söylemeye başladı:

Ben kalender meşrebim, güzel çirkin aramam
Gönlüme bir eğlence isterim olsun
Dideleri şahbaz, gerdanı beyaz
Biraz da nazlı olsun

Göbek attı, kalça kıvırdı, yalınayak orta yerde dolandı.

Cezve fokurdadı, kahve taştı, alev hırlayarak söndü.

«— Gözün çıksın ocak! Ağız tadıyla bir kanto çığırtmadın.»

Gazı kesti, dumanı tüten lekeyi bulaşık beziyle temizledi. Çakmağı çaktı, alevi geri diriltti.

Kahve ekledi, su çekti, cezveyi sürdü.

Yan bakışı yaksın, cilvesi yıksın
Olur ise böylesi, böylesi olsun
Endamı şanlı, sohbeti ballı
Biraz da nazlı olsun

Kahveleri bölüştürdü, su bardaklarını, kül tablasını, fincanları tepsiye sıraladı,

«— Olsun!» avazıyla salona yürüdü.

15. Sokak sessizdi, karanlıktı. Ağaçlar hareket etmiyor, elektrik direklerinden, apartman pencerelerinden sızan ışıklar kaldırımları, yolun tozlu zeminini aydınlatmaya yetmiyordu. Ay incecikti ve zifir zindan gökyüzünde ağır ağır ilerliyordu.

17. Sokağın köşesinde, kımıltısız ağaçların yükseldiği küçük bahçenin içinde eski ama ölümcül bir tank edasıyla nöbet tutan elektrik trafosunun davetsiz misafirleri gözden, kulaktan, sezgiden ıraklardı, Eser Sitesi'nin bulunduğu taraftaki rampaya yönelen isimsiz iki gövde birer silüetten ibaretti.

16. Sokağın başındakiler de öyle.

14. Sokak üzerinden 17. Sokağa, oradan 3. Cadde'ye, 3. Cadde'den 16. Sokağa doğrulan ve 14. Sokağa girerek aynı hat üzerinden saatler boyu sürecek seferlerine başlayan gölgeler de öyle.

Görülmüyor, duyulmuyor, karanlığın içinde, karanlığa karışarak akıyor, akıyor, akıyorlardı.

Elli altı numaralı apartman da karanlıktaydı. Bakkal dükkânı çoktan kapanmış, binanın sağında bulunan ve arka taraftaki küçük bahçeyle birleşen koridorumsu boşluk, Nalân'ın mutfak penceresinden sızan sarı ampul ışığı hariç, koyu gölgelere batmıştı.

Hemen solda, komşu binanın duldasında kalan ve apartmanın demir giriş kapısına, oradan da küçük arka bahçeye doğru uzanan diğer koridorun durumu da aynıydı. Tek fark, bodrum kat mazgallarının hemen üstünde yer alan genişçe pencereydi, çekili perdelerine rağmen cesaret ve azim içindeydi. İki numaralı dairenin mutfaktan bozma odasından topladığı ışık demetlerini anında dışarıya aktarıyor, ön bahçenin eriyerek, dağılarak karanlığa karışmasını engelliyordu.

En ümitsiz durumda olan cümle kapısıydı. Ağırdı, sağlamdı, dayanıklıydı ama üstüne abanan karanlığı geriletme kudretinden, inanç ve ışıltıdan yoksundu. Çarpışmıyor, direnmiyor, ayakta kalmaya çalışıyordu sadece.

Ve hemen bir adım ilerisi simsiyahtı.

Ve zemindeki mozaikler karanlığın gözleri gibi parlıyorlardı.

Ve kapının hemen solundan aşağıya, bodrum kata doğru kıvrılan merdivenler kaskatı ölüydüler.

Ve sarsak, yıkıldım yıkılacak ana kapıdan dümdüz içeri uzanan, sonra sola dönerek ve üç basamağı aşarak üst katlara tırmanmaya başlamadan önce sahanlık molası veren apartman boşluğu can çekişmekle meşguldü.

Ve sokağa paralel biçimde sahanlıktan sipsivri içeri dalan, iki numaralı dairenin kapısıyla başlayıp bir numaralı dairenin kapısıyla sonlanan ara koridor, başına geleceklerin sezgisiyle tir tir titriyordu.

Ve dışarıda, 16. Sokağın başında –biri cılız, diğeri güçlü– iki otomobil motoru homurdanıyordu.

«— Yatıyorum, geliyor musun?»

Kadın cevap vermedi, elektrikli radyonun düğmesine uzandı. Hoyratça çevirdi, parazitler, yabancı lisanda konuşmalar arasında efkârına uygun bir istasyon aramaya başladı.

«— Çok oturma bari.»

Terliklerini sürüdü, badi badi salonun kapısına yürüdü.

«— Televizyonu kapat, radyo dinleyeceğim.»

«— Onda da müzik var.»

«— Türk hafif müziği dedikleri zırıltıyı kastetmiyorum, hakiki müzikten bahsediyorum.»

«— Bu da güzel ama.»

«— Delirtirsin insanı, Ahmet. Başka zaman olsa, 'Türk'ün hafifi mi olur?' diye köpürürsün, şimdi kalkmış, sırf ben söyledim diye, inat için, 'Bu da güzel ama' yapıyorsun.»

«— Tamam, söyleyen gitti.»

Televizyonun düğmesine uzandı, düet yapmakla meşgul uzun saçlı, uzun sakallı adamı, esmer güzeli kadını[1] karanlığa gömdü.

«— Lâmbayı da söndür.»

Körlemesine riayet etmedi, talebi yerine getirmeden evvel holün ışığını yaktı.

Geri döndü, salondaki avizenin düğmesine çöktü.

«— Koridorun lâmbasını da kapat.»

«— Emrin olur, karanlıkta ne yapacaksan artık.»

«— Ne dedin?»

«— Yok bir şey, 'Karanlıkta kalacaksın' dedim.»

«— İlk akşamdan yatan birinin lafı mı bu?»

«— Kötülüğüne söylemiyorum, hanım. Karanlıkta uykun gelir, sızar kalır, üşütürsün.»

«— Çok da umurundaydı sanki.»

Karşılık vermedi, terliklerini sürüye sürüye yatak odasına

1 Atilla Atasoy, Ayşe Mine. 8 Ekim akşamı saat 21.30'da Trt'de yayınlanan Türk Hafif Müziği adlı programda solo şarkılar söylemiş, peşinden de düet yapmışlardır.

ilerledi.

Elektrik düğmesine bastı, ağır perdeler, şifonyerler, dantel işleriyle süslü odayı solgun bir ışıkla doldurdu.

«— Kapatacak mısın, kaldırıp beni mi getireceksin?»

Lahavle çekti, ince uzun hole çıkarak lâmbayı söndürdü. Yatak odasından vuran sarı huzmeleri kılavuz tuttu, karyolanın teselli vadeden kollarına döndü.

«— Hâlâ ışık vuruyor.»

Öfkeyle kalktı, elektrik düğmesine çöktü, kapıyı güm diye kapattı.

«— Kendinden genç bir kadınla evlenirsen olacağı bu. Elliye kadar sefa, sonrası cefa.»

Yatağa uzandı, yorganı çekiştirdi.

«— Derdim yetmezmiş gibi bir de el âlemin zibidileriyle uğraşıyorum. Utanmadan, hâllerine bakmadan mektup yollamaya kalkıyorlar. Yarbay Ahmet'i hiçe saymak, ha? Gösteririm size emre itaatsizliği, postayı, pusulayı...»

Salondan hıçkırık benzeri bir ses geldi. Yükseldi, alçaldı, yerini hazin bir balalayka esintisine bırakarak sürüne sürüklene parçalandı.

«— Deli karı, gene Moskova Radyosu'nu dinliyor.»

Kızılay'a arkadaşlarına uğramış, 'Ateş almaya mı geldin?' sorusuyla serzenişte bulunan, kalması için ısrarcı olan kalabalığı geride bırakarak yeniden sokağa çıkmıştı. Eve mi gitse Bahçelievler'e mi dönse kestiremiyordu. Beş dakika boyunca turlamış, sonra bir taksi çevirerek, 'Bahçelievler' demişti. Yalnız kalmayı istemiyordu, muhabbet için, dost sıcaklığı için yerde yatmaya razıydı.

'Sağda ineceğim' ricasına geç tepki veren ve ancak üç bina ileride, Pınar Apartmanı'nın önünde durabilen ihtiyar şoföre parasını ödedi, otomobilden indi. Kaldırımda durdu, 16. Sokak yönüne ilerleyen arabanın arkasından üzüntüyle baktı.

Siyah kasketli şoför utanmış, seri özürlerini hazin bir mazeretle noktalamıştı:

«— İhtiyarlık işte, tüm gün çalışınca kafa olarak da hantallaşıyorum.»

İç çekti, geriye döndü. 15. Sokak sessiz ve karanlıktı.

Dalgın dalgın yürüdü, kırk yedi numaralı apartmanın hizasına geldi. Yola indi, sakin adımlarla karşı kaldırıma yöneldi.

Tam elli altı numaralı binanın bahçe duvarına varmıştı ki ileriden, elli sekiz numaralı apartmanın kapısından kısalı uzunlu iki karartının fırladığını gördü. Doğrudan üstüne geliyorlardı, ellerinde tehditkâr çubuklar vardı.

Düşünmedi, tereddüt etmedi, iri gövdesinden umulmayacak bir çeviklikle üç adım ötedeki bahçe duvarına atıldı.

«— Dur! Sakın kıpırdama!»

Ayağı bahçe duvarında, gözleri Nalân'ın ışık sızan mutfak penceresinde, kalakaldı. Sağ tarafında üç karanlık silüet dalgalanıyordu. Belli belirsizdiler ve elli dört numaralı apartmanın kıyısında bekleyen büyük otomobilin kapısından fışkırmışa benziyorlardı.

Emin olmak için başını çevirdi, üstüne doğrultulmuş namlularla karşılaştı.

Kararını verdiğinde –hızla koridorumsu boşluğa dalmak,

Nalân'ın mutfak penceresinin önünden geçmek, küçük arka bahçeyi dolanmak, apartmanın demir kapısından girmek, kapıyı arkasından kapatmak ve iki numaralı dairenin güvenliğine sığınmak– geç kalmıştı.

Sol kolu üstünden gelen kısalı uzunlu iki karartı yolunu kesti, yağlı kara parlayan tabancalarını başına ve göğsüne nişanladı.

«— Kaldır ellerini!»

«— Polisiz biz, sakın kıpırdama!»

Arkadan uzanan eller bileklerini kıvırdı, kabarık uzun saçlarına yapıştı.

«— Arabaya yürü!»

Metalik mavi renkli Şevrole Nova marka büyük otomobilin kapıları ardına kadar açıktı, hemen arkasında simsiyah bir Reno vardı. Onun da kapıları açıktı ve kaldırımda, bahçe duvarının önünde bekleşen kalabalık bir grup tarafından çepeçevre kuşatılmış, koruma altına alınmıştı.

Esnedi, gerindi, sıkıcı, sıkıcı olduğu kadar da uyku getirici seyrüseferine sarsak adımlarla devam etti. Daha doğrusu devam etmeye çalıştı. Tam altındaki sokakta vukua gelen hengâme olmasaydı başaracaktı da...

Eğildi, ışıltılı tek gözünü aşağıya verdi. Koşuşturmaca bitmiş, kıskıvrak yakalanan delikanlı mavi otomobilin içine kapatılmıştı. Arabanın önünde, arkasında, kaldırımda, sokakta karanlık gölgeler vardı, şoför mahallini çevreleyen bombeli camın yüzeyinde keyifle çekiştirilen bir sigaranın kan kırmızı közü parlıyordu.

Etrafı taradı, bir ipucu, bir izahat arandı. Yol boyu sıralanan ağaçları gördü.

Çocuk sesini kalınlaştırdı, tehditkâr bir gök gürültüsüyle homurdandı:

«— Söyleyin bakalım, bücürler, aşağıda neler oluyor?»

«— Ha, hı? Bize mi seslendiniz? Ne var, ne oldu ki, niye öyle dediniz?»

«— Bal gibi biliyorsunuz, anlatın şimdi.»

İnce dallar, bıçak gibi yapraklar kendi aralarında toplaştılar, fısıl fısıl, mırıl mırıl müzakereye koyuldular. Hiçbir şey olmamış gibi çözüldüler, vurdumduymazlıklarına, alaycı suskunluklarına geri döndüler.

Hepi topu bir avuç kokarağaçtılar: densiz, gölge vermez, biteceği, devrileceği yeri bilmez...

«— Konuşmayacak mısınız?»

«— Ha, hı?»

Ciddiye almadıkları, çok da umursamadıkları belliydi, kendini bu dünyanın bir parçası saysa da onların nazarında öyle değildi.

Binlerce yıldır maruz kaldığı muameleye bu kez isyan edesi tuttu, ışığını üstlerinden çekmekle tehdit etti.

«— Ne, nasıl? Ama o size ait değil ki!»

«— Şimdilik benim. İspat etmemi ister misiniz?»

Dallar yeniden toplaştılar, açıla kapana, çözüle sarmaşa hararetle tartıştılar.

«— Aldık, verdik, birleştirdik, şimdi de söylemekteyiz: Biz bilmeyiz, efendi. İnsanların garip işleri bunlar. Biz durur bakarız, gördüğümüzü, duyduğumuzu lazım gelir diye büyüklerimize anlatırız sonra. Bilirse onlar bilirler.»

«— Kimler?»

«— Çınarlar.»

«— Ol hikâye böyledir, Küçük Efendi. Elim havadisi biraz önce biz de aldık. Ellerimiz olsaydı, uzanır tutardık. Ayaklarımız olsaydı, gider kapılarına dayanırdık. Heyhat ki yok. Olmadı, olmayacak. Kapı kırılacak yani, karanlık zincirlerinden boşanacak. Çok kan akacak, Küçük Efendi, çok gözyaşı dökülecek, çok ağıt yakılacak, görülmedik, işitilmedik işler olacak. Alev Taç biliyordu, sana anlatmıştır diyorduk, bu kadar çabuk unutacağını, aklından düşüreceğini tahmin etmiyorduk...»

«— Unutmak, yeri geldiğinde iyi bir meziyettir, Küçük Efendi. Acıyı avutur, kötü hatıraları siler, dayanma gücü, devam etme arzusu verir. Sen bu haslete haizsin. Bu dünyanın bir parçası olup da hakiki manada her uyuduğunda uyuyan, her uyandığında yeni baştan uyanan ve nisyanın gölgesiyle aklı, vicdanı, onuru sakatlanmayan bir sen varsın. Böylesi bir sana lâyık...»

«— Unutmak sana, hatırlamak bize. Görmek sana, hissetmek bize...»

«— Hissediyoruz, Küçük Efendi. Köklerimizde, kabuklarımızda, liflerimizde, dallarımızda, yapraklarımızda, filizlerimizde hissediyor ve ürperiyoruz. Kötü günler geliyor. Kötü günlerin sırtında belâ ve şer geliyor. Hissediyor ve titriyoruz, hissediyor ve bekliyoruz. Gayrısına gücümüz yetmiyor...»

«— Çaresiziz, Küçük Efendi. Neleri atlattık, bunu da atlatırız değil, atlatılamayacak, savuşturulamayacak bir felaket geliyor...»

«— Gelen, hıyanet demidir. Körükler çekilecek, çekiçler gürleyecek, örsler alevlenecek, kor ateşten, dağlanmış sudan bembeyaz bir zulüm yaratılacak. Giyotinin kesemediği bir giyotin, kılıcın deşemediği bir kılıç, baltanın bölemediği bir balta. Çakacak sönecek, sönecek çakacak, aman vermeyecek asla. Yorulmayacak, usanmayacak, durmayacak. Ve doyduğunda, ne mağrur baş ne asi gövde, paranın tuncuna, insanın piçine kalacak dünya.»

«— Kimlerle buluşacaktın? İçeride kaç kişi bekliyor, söyle!»

«— Defolun gidin.»

Ensesine şiddetli bir yumruk yedi, bağırmak için açtığı ağzına pis kokulu kirli bir bez parçası tepiştirildi.

«— İtoğlu! Gideceğiz, defola defola değil, defede defede gideceğiz. Giderken hepinizi gebertip de gideceğiz. Kanınızı içeceğiz lan, duyuyor musun, hayatınızı söndüreceğiz!»

Kürekkemiklerinin ortasına ikinci bir yumruk yedi.

«— Yeter! Öküz gibi böğürmeyin, sessiz olun.»

«— Ama, reis...»

«— Susun!»

Karanlık otomobilin içi sessizleşti.

«— Bu herif İstatistikçilerden mi?»

«— Yok, onların arkadaşı. Geçen gün troleybüs durağında yan yana gördüğümüz için benzet...»

«— Aferin, iyi halt ettiniz. Şimdi başını kaldırın, yüz yüze konuşmamızı sağlayın.»

Vahşi eller kabarık saçlarına yapıştı, yüzükoyun yatırıldığı arka koltuktan şoför mahallinin sağındaki geniş koltuğa bakar pozisyona getirildi.

Göz hizasında kıvırcık saçlı, yirmi dört yirmi beş yaşlarında, sakalsız ve bıyıksız esmer bir genç duruyordu.

«— Dinle, birader. Sizinle bir alıp veremediğimiz yok, derdimiz İstatistik çalışanlarıyla. Onları alacak, sizi bırakacağız. Şimdi aklını başına devşir, sorularıma cevap ver.»

Uzun tırnaklı, zayıf parmaklı bir el ağzındaki bez parçasına uzandı.

«— Elleme kalsın, gözlerini kırparak cevap verecek.»

El aşağıya, çenesine indi, koltuk döşemesine düşen başını yeniden kaldırdı.

«— Hazırsan soruyorum. Gözlerini bir kez kırparak evet, iki kez kırparak hayır diyeceksin. Anladın?»

Uzun kirpikler diken gibi sivrildi, göz kapakları alabildiğine

açık kaldı.

«— Anladığını varsayıyorum. Söyle şimdi, İstatistikçiler... Adları neydi?»

«— Salih'le Faruk.»

«— İçerideler mi?.. Gözlerini ayırarak bakma, kırp... Cevap yok, öyle mi? Ev kalabalık mı peki?.. Keyfin bilir.»

Kısacık bir baş işareti geldi, hoyrat eller ensesine, omuzlarına abandı.

«— İki kişi burada, herifin başında kalsın, diğerleri hazırlansın. Daha fazla beklemenin lüzumu yok, her an başkaları da gelebilir, ev iyice dolmadan harekete geçin.»

Kapılar açıldı, ön koltuktan, arka koltuktan karanlık silüetler boşaldı. Otomobil hatırı sayılır bir ağırlıktan kurtuldu, amortisörleri üstünde havalandı. Ayak sesleri geldi, arka koltuğa yeni ağırlıklar eklendi. Kapılar kapandı, şoför mahallinin sağındaki pencereden içeriye uzun boylu bir gölge düştü.

«— Reno'dakileri yanına al, diğerlerini evin etrafına yerleştir. Apartman girişine, arka bahçeye dikersin.»

«— Malzemeler?»

«— Önce kazasız belâsız işi bitirin, arkanızdan göndeririz.»

"Yazık, gece demiyor gündüz demiyor, komiserliğe terfi etmek için deliler gibi çalışıyor. Can mı dayanır? Dayanmıyor. Henüz yirmi yaşında ama şimdiden tıkanır, boğulur gibi horluyor. Uyandırsam mı?"

Doğruldu, salonun diğer ucunda bulunan kapıya yöneldi.

"Boş ver, elleme yatsın, horultudan boğulan olmadı. Komşular da dişlerini sıkarlar olur biter."

Geri döndü, sesi soluğu çıkmayan televizyonun karşına oturdu. Sigara yaktı, ince uzun bir masanın etrafına sıralanmış hararetle tartışan takım elbiseliler topluluğunun siyah beyaz görüntüsünü inceledi.

"Vakıf dizisinin ismini aldığı vakıf bu olsa gerek. Herifler de idare heyeti galiba."

Kıpırdayan dudaklara, açılıp kapanan ağızlara sözler uydurdu, jestlere, mimiklere anlamlar yükledi.

Oyalandı, eğlendi, bir süre sonra sıkıldı.

"Kapa gitsin, boşa cereyan harcıyor."

Sigarasını söndürdü, televizyonu kapattı, mutfağa yürüdü.

"Kahve yapayım."

Mutfak dolabının gözlerini karıştırdı, çay kaşığını, şekeri, cezveyi, kahve paketini çıkardı, ahşap tezgâhın üstüne sıraladı.

Paketin dibinde bir pişirimlik kahve ya var ya yoktu.

"Adam sen de, kalsın, uykumuzu hepten kaçırmanın gereği yok, oğlan ders çalışmaya kalktığında içer."

Tezgâhın üstünü topladı, malzemeleri, gereçleri çekmeceye doldurdu.

"En iyisi uyumak. Saat kaç oldu ki? On bile değil. Biraz daha oyalanayım, uyandırmadan yatarsam papaz oluruz."

Mutfaktan çıktı, banyoya yöneldi.

Ayaklarını yıkadı, ellerini sabunladı, yüzüne su çarptı.

"Şimdiden ağırlık çöktü. Vücut yatmaya gideceğini anlıyor mudur nedir?"

«— Bağırma, dizi izliyorum.»

Kedi umursamadı, arka taraftaki küçük bahçeye açılan pencerenin dibinde hiddetle tıslamaya devam etti. Lâmba kapalıydı, televizyon ekranından yansıyan beyaz ışıkta kocaman görünüyordu, kuyruğu havada, sırtı kambur, ensesindeki tüyler diken diken, dişleri ve tırnakları dışarıda, düşmanca bir tavır takınmış acayip acayip sesler çıkarıyordu.

Önce kendi gölgesiyle dalaştığını, garip bir oyun oynadığını zannetti. Aniden ve daha fazla kabardığını, geri geri çekildiğini görünce korktu, telâşla bacaklarını topladı.

Aynı anda perdenin üstüne bir karartı düştü.

Çığlık atmamak, avazı çıktığı kadar haykırmamak için dudaklarını ısırdı, bağdaş kurduğu yatağa yanlamasına devrildi.

Olduğundan daha büyük görünen karartı yavaşça süzüldü, görüş alanından çıktı.

Hayvan tıslamaya, kabarmaya devam ediyordu.

Yataktan aşağıya pelte gibi sağıldı, emekleye emekleye televizyona ilerledi. Düğmeye bastı, kapattı. Oda karanlığa gömüldü. Terlik faciasını affettirmek için lâmbasını açık bıraktığı, zemini yemek artıklarıyla dolu koridordan vuran ışık solgundu, kendi çeperini bile zar zor aydınlatıyordu.

«— Hişt! Sakın gürültü çıkarma.»

Dizlerinin üstünde süründü, pencereye yanaştı. Perdeyi araladı, küçük arka bahçeye baktı. Boştu.

Ağır ağır, tutuna tutuna doğruldu, işaretparmağıyla perdeyi yeniden havalandırdı.

Pencerenin altında, zeminden bir buçuk iki metre alçaktaki bodrum katın son basamağında yarı çömelmiş bir adam duruyordu, elinde ince uzun bir nesne vardı. Sırtı dönüktü, tüm dikkatini başının üstündeki komşu yatak odasının penceresine vermişti.

«— Allahım bu ne? Allahım bu ne?»

Dizleri çözüldü, külçe gibi yığıldı. Yanaklarına, şakaklarına

iri damlalar boşaldı.

Eliyle ağzını kapadı, hıçkırığını bastırmaya çalıştı. Gövdesini çekti, gerisingeri süründü.

Ahizeyi aldı, ilk numarayı çevirdi. Kendi ekseni etrafında dönen çemberin tıkırtısı kulaklarına gök gürültüsü gibi geldi. Beyaz tuşa bastı, ahizeyi yavaşça bıraktı.

Kedi hızla döndü, dış kapıya koşturdu.

«— Gitme, ne yapıyorsun?»

Kalktı, düşe yuvarlana koridora atıldı. Hayvan, dış kapının hemen arkasında durmuş deli gibi tıslıyordu.

Lâmbayı söndürdü, üstüne kapandı. Öfkeli küçük başı körük gibi kalkıp inen kabarık göğsüne gömdü, hırıltısını boğmaya çalıştı.

Koridorda belli belirsiz fısıltılar, sinsi ayak sesleri vardı.

Kedi kurtuldu, ak patilerinin aralığından bıçak gibi çıkarttığı pençelerini ahşaba sapladı. Aynı anda komşu dairenin kapısı vuruldu. Kedi görülmemiş bir öfkeyle yaralı kaplan gibi haykırdı.

Kükremesi, parçalanan ahşabın, paldır küldür içeriye doluşan ayakların gürültüsü arasında eridi gitti.

Latif
Salih
Serdar
Efraim
Osman Nuri

Kapı çaldığında mutfaktan bozma odada oturanlar iyiden iyiye kendi meşgalelerine dalmışlardı. Salih'le Osman Nuri ders çalışıyor, Latif'le Efraim bir şeyler okuyor, Serdar televizyon seyrediyordu.

Parçalanan ahşaptan çok koridoru dolduran seslere sıçradılar. Önce ayak patırtıları, arkasından bağırtılar geldi. Döndüler baktılar. Ara koridorda, banyo tuvaletin önünde dört kişi belirmişti. İkisi beyaz tenli, sarıya çalan saçlı, diğer ikisi esmerdi ve kapının ağzında ikinci bir kapı gibi dikilen postallı saldırganın elinde uzun namlulu otomatik bir tabanca vardı.

«— Kıpırdamayın! Ellerinizi kaldırın! Yere yatın!»

Şaşkınlıkla kalakaldılar.

«— Yatın dedim size! Yatın, yatın!»

Diz kırdılar, yüzükoyun uzandılar.

«— Başınızı kaldırmayın, ellerinizi ensenizde kavuşturun!»

Ellerini enselerinde birleştirdiler.

«— Kimsiniz, ne istiyorsunuz?»

«— Konuşma lan dört göz, söyleneni yap.»

«— Yapmasam ne olacak?»

«— Sakın kalkma, kalkma!»

Yarı doğrulmuş Osman Nuri'nin üstüne aynı anda iki haşin gövde çullandı. Siyah kadife pantolonlu bir dizkapağı kürekkemiklerine abandı, bir çift pençe bileklerine kapandı.

«— Önce bu şerefsizi halledin, sonra diğerlerine geçersiniz. Sakın kıpırdamayın, arkadaşınız gibi efelenmeye kalkmayın.»

«— Malzeme, malzemeler?»

Ayak sesleri duyuldu, içeriden dışarıya bir koşuşturmaca oldu.

«— Bakmayın dedim size, yatın!»

Gömlekler, kazaklar, pantolonlar çıplak zemini süpürdü, yüzler, saçlar, kısalı uzunlu kirpikler incecik bir toz tabakasına bulandı. Nefesler tutuldu, nefesler bırakıldı, kahredici sessizlik uzadıkça uzadı.

«— Gitti gelmez.»

«— Homurdanıp duracağına diğer odayı kontrol et.»

«— Ettim.»

«— Banyo?»

«— Temiz.»

«— Helâ?»

«— İkisi birleşik zaten, hiçbir halt da yok.»

«— Bir daha bak.»

Hırçın kunduraların ökçeleri tak tak etti, banyo tuvaletin kapısı iki kez üst üste çarpıldı.

Osman Nuri son bir gayretle yekindi, kurtulmaya çalıştı. Kıpırtısı şakağına, kalın gözlük sapının hemen üstüne gömülen simsiyah bir namluyla sonlandı.

«— Davranmayın! Hareket etmeyin! Parmağını oynatanı mıhlarım!»

Apartman boşluğunda ayak sesleri yankılandı. Yaklaştı, dış kapıdan girdi, ana koridoru aştı, mutfaktan bozma odanın girişinde haşin ökçeyle buluştu.

«— Çok şükür gelebildin. Getirdin mi?»

«— Burada.»

Bir kesekâğıdı hışırdadı, Osman Nuri'nin bileklerine beyaz bir şerit dolandı.

«— Acele edin. Teker teker, teker teker. Silâhla herifler arasına girmeyin.»

Üç çift ayak çevrelerinde gezindi, bilekleri kalça hizasından soğuk sert cisimlerle bağlandı.

Serdar'ın elleri boşta kaldı.

«— Beklemeyin, etrafa bakın.»

İkinci bir koşuşturmaca oldu. Raflar, çekmeceler karıştırıldı, yatak odasının kapısı çarpıldı.

Koridor yeniden yankılandı, telâşlı ayaklar geri döndü.

«— İş görür. Üst üste dola, sıkıca düğümle.»

Lastik ayakkabılı bir gövde Serdar'ın arkasına yöneldi, yu-

muşak yüzeyli kalınca bir kordonla bileklerini sabitledi.

«— Tamam, ikinci aşamaya geçin.»

Tok bir kapak sesi geldi, odayı sersemletici bir koku doldurdu.

«— Uzun tutun, soluduklarından emin olun.»

Saçları yolundu, başları geriye çekildi, nemli bir pamuk parçası yüzlerine kapandı.

Işık soldu, odanın zemini altlarından kaydı, Serdar hariç, hepsi dipsiz bir karanlığa yuvarlandı.

Hürcan

«— Debelenme, itoğlu! Adam gibi yat yattığın yerde, şimdi kurşunu yiyeceksin.»

Pis kokulu koltuk döşemesine yapıştırıldığını hissetti. Ağzındaki kirli bez parçası sıkılanmış, bileklerine sarılan elektrik kablosu etine oturmuştu.

Nefes alabilmek için başını yana çevirdi, burun kanatlarına dolan temiz havayı içine çekti.

«— Uğraşmayın, arabayı langır lungur sallıyorsunuz. Biriniz omuzlarına çöktürün, diğeriniz bacaklarına oturun.»

Aynı anda biri hafif, diğeri kurşun gibi ağır iki ayrı basınç hissetti. Kaburga kemikleri esnedi, uylukları geniş kalçaların ağırlığı altında ezildi.

Bacaklarının üstüne oturan saldırgan, ayak bileklerine asılmış, topuklarını havaya dikmişti. Kavrayışı gevşekti, ayakkabısının burnu otomobilin camına değiyordu.

Tüm gücünü topladı, patlatabilirim umuduyla indirdi.

«— Ne oluyor lan? Ne yapıyorsun, hergele!»

Güçlü kollar sımsıkı dolandılar, bacaklarını öfkeyle kanırttılar.

«— Ayakkabılarını çıkarın, böğürmeyin.»

Kunduraları çekilip alındı, otomobilin zeminine fırlatıldı.

«— Erkeksen tekrar dene, camı mı kırıyorsun yoksa parmaklarını mı görelim.»

Çorapları soğuk yüzeye dokundu, başparmaklarından içeri ürpertici bir serinlik yürüdü.

«— Merak etme, aslanım, birazdan yoldaşlarına kavuşacaksın. Az biraz sabır.»

Ses hırıltı gibiydi. Ön koltuktan geliyordu ama arabaya tıkıldığı esnada sorgu suale kalkışan kişiye değil, başka birine aitti.

Gözlerini kaydırdı, görmeye çalıştı. Şoför mahallinde siyah ceketli, kalın bıyıklı bir adam oturuyordu. Karanlıktaydı, yüzü seçilmiyordu, dümdüz ileriye, elli altı numaralı apartmanın girişine bakıyordu.

«— Hâlâ görünmediler.»

«— Sabırlı ol, eteri yeni götürdüler.»

«— Son anda bir sakatlık çıkmaz, değil mi? »

«— Çıksa duyardık. Sadece biz değil, tüm mahalle duyar, millet don atlet dışarıya uğrardı. On dörtlüleri geçtim, zebellâ gibi otomatik var.»

Tuncay

Rüya gerçek gibiydi. Renkler alabildiğine canlı, sesler alabildiğine net, karanlık alabildiğine katıydı. Gene de rüya olduğu belliydi. Çünkü her şeyi, siyah caddeyi, apartmanları, banka şubesini, kalın gövdeli ağaçları, yerin dibine batasıca çiçekliği, altına sinmiş karartıyı görebiliyor, yalnız kendini göremiyordu. Film seyreder gibi, canlı bir tabloyu inceler gibi izliyordu sadece. Hangi açıdan baktığını, nasıl olup da her şeyi birden görebildiğini anlayamıyordu. Sanki aynı anda her yerde ve hiçbir yerdeydi.

Ve filmin başını, ortasını, sonunu biliyordu. Birazdan bir ekip otosu duracak, içinden Seyfi inecekti. Evet, kendisi değil, Seyfi inecekti. Niye olduğunu, nasıl olduğunu bilmiyordu ama böyle olacağını biliyordu. Ağır adımlarla ilerleyecek, çiçekliğin dibindeki karartıya bakacak, irkilecek, kısacık bir an ne yapması gerektiğini düşünecek, arkasından inandığı, üstüne ant içtiği her şeyi bir köşeye fırlatarak, koşar gibi, kaçar gibi karşı sokağın karanlığına dalacaktı.

Böyle olacaktı, çünkü beklenen kurban kendisiydi. Seyfi'nin kaybolduğu karanlıktan çıkacak, tam çiçekliğin menziline girdiğinde...

Biliyordu ve bilmenin sezgisiyle haykırıyordu:

«— Gitme! Beni hayın pusuların, kanlı ellerin ortasına düşürme! Arkadaşınım senin, yurttaşınım, velinimetinim. Tanırsın beni, bilirsin. Ne namussuzluk yaptım bugüne kadar ne yurduma, halkıma sırt çevirdim. Gitme! Beni merhametsizlerin merhametine terk etme! Ölmek için çok gencim, Seyfi!»

Çığlığı havada asılı kaldı. Cadde boş, etraf kımıltısızdı.

Bir ekip otosu yanaştı, içinden Seyfi çıktı. Arabanın arkasından el salladı, çiçekliğe doğru yürüdü. Baktı, irkildi, koşar adım caddenin karşısına geçti.

17. Sokak karanlıktı, aşağıdan başka bir silüet geliyordu. Sivildi, başı dik, alnı açık, yüzü ışıltılıydı.

Yaklaştılar, yaklaştılar, aynı hizaya geldiler. Bakmadılar,

selâm vermediler, konuşmadılar. Seyfi utanç dolu karanlığa, delikanlı kendi kanında boğulacağı aydınlığa yürüdü. Seyfi kayboldu, delikanlı –kendinden başkası değildi– yirmi yaşın verdiği cesaret, fedakârlık ve azimle kara namluların üstüne atıldı.

Gök gürledi, çiçeklikten bu yana şimşekler uzandı.

İlk mermi göğsüne yapıştı. Gömleğini, etini, kemiklerini, kalbini parçaladı, sırtından çıktı. İkinci mermi açık, pürüzsüz, her daim yukarıda olan alnına saplandı. Kafatası patladı, aklının aydınlığı, gözlerinin nuru küt diye söndü. Görüntüler silindi, sesler çekildi, hisler kayboldu.

Devrildi, upuzun ve yüzükoyun asfalta kapandı. Kanı fışkırdı, köpürdü, bir daha çıkmamacasına çukurların, yarıkların, çatlakların içine doldu.

«— Öldü, kendiyle birlikte insanlığın da öldüğünü göremeden öldü. İyi ki de görmedi, göremedi.»

«— Demincek bir gürültü mü oldu, doktorum? Öyle duydum galiba uykumda. Sanki kapı kırıldı, içeriye birileri doluştu. Sakın...»

Telâşla doğruldu, ameliyat yarası, 'Ben buradayım' diye homurdandı.

«— Off! Hırsızı da batsın kapısı da!»

Arkaya doğru kaykıldı, gevşemeye çalıştı. Ağrı geri çekildi.

Ayaklarını sallandırdı, terliklerini giydi, oturur vaziyette kulak kabarttı. Hiç tıkırtı yoktu. Eşyaları kemiren zamanın sesi bile durmuştu, gece lâmbasının ışığı koyu bir sessizliğe akıyordu.

«— Aşağıdaki talebelerdir. Lâkin saat geç, onlar da efendi çocuklardır, gürültü falan yapmazlar. İçlerinden biri mi hastalandı acaba?»

Dinledi, hiçbir şey duymadı.

«— Rüya gördüm demek ki.»

Ağır ağır doğruldu, sürahiyi, içi boşalmış ilaç şeridini aldı, dura dinlene koridora çıktı. Elektrik düğmesine bastı, mutfağa yürüdü. Boş şeridi çöpe attı, sürahiyi ağzına kadar doldurdu.

Döndü, yeniden koridora çıktı.

«— Önce tuvalete mi gitsem? Böbreklerim patlayacak gibi.»

Sürahiyi giriş holünün köşesindeki telefon sehpasının üstüne bıraktı, tuvalete yöneldi. Ağrılar, sızılar içinde işini bitirdi, ellerini, yüzünü, çıplak kollarını yıkadı.

«— Oh! Serinledim, hafifler gibi oldum.»

Çıktı, sürahiyi aldı, yatak odasına yürüdü. Koridorun ışığını kapattı, kan sıçramış gibi parlayan dağınık yatağa ilerledi.

«— Otur dur sen öyle, yardım edeyim, el vereyim deme. Vazifen kesmek, biçmek, dikmek. Gerisi zavallı hemşirelerin, gariban hastabakıcıların işi zaten.»

«— Oldu bu iş, bizimki sırıtarak geliyor.»

«— Çok şükür.»

Hızla yaklaşan postalların sert yankısı kulaklarına ulaştığında hırsından, öfkesinden boğulmak üzereydi. Elleri yoktu, ayakları gitmişti, sesi, ağzı, dili, umudu, gözyaşları çoktan firar etmişti. Ayağa kaldırılmayı, en yakın surata kafayı gömebileceği bir konuma getirilmeyi umuyordu sadece. Bunu yakayı ele vermeden önce yapması gerektiğini, hayatını alıp götürecek silâh seslerinin evdekileri uyaracağını düşünüyor, kahroluyordu. Artık geçti, biliyordu. Beklemekten, dinlemekten gayrısı elinden gelmiyordu:

«— Tamamdır, tereyağından kıl çeker gibi hallettik. Daha şaşkınlıklarını atamadan, 'Ne oluyor yahu?' bile diyemeden derdest oldular.»

«— Kaç kişi?»

«— Beş. Biri hariç horul horul uyuyorlar.»

«— Niye biri hariç?»

«— Bayılmıyor da ondan. Belki dört defa eter koklattık, koklatmak ne, resmen içirdik, bana mısın demedi. Gözleri yuvarlanıyor, kıçı başı seğiriyor, suratı Çarşamba pazarına dönüyor ama bir, bilemedin iki dakika sonra tekrar kendine geliyor. Şaştık kaldık.»

«— Ağzını bağlasaydınız bari.»

«— Hiç mecali yok, ne kafasını tutabiliyor ne dilini döndürebiliyor. Hırlıyor, peltek peltek sövmeye çalışıyor anca. Bizimkilerin eğlencesi oldu.»

«— Güzel, o hâlde ikinci aşamaya geçebiliriz. Evvela arkadaki herifi sırtlanın götürün. Eve soktuktan sonra parfümünü sıkar, istirahate bırakırsınız. Şimdi değil, bekle, söyleyeceklerim bitmedi. Ev kaç oda?»

«— İki. Biri yatak, diğeri mutfakla oturma odası karışımı bir...»

«— Teferruata lüzum yok, iki yeterli. Hangisi apartman çı-

kışına yakın?»

«— Mutfak.»

«— Penceresi var mı?»

«— Niye ki?»

«— Ne yapacaksın niye olduğunu? Var mı yok mu?»

«— Var, apartmanın giriş kapısına bakıyor.»

«— Öyleyse herifleri diğer odaya alın, mutfağı bize ayırın.»

«— Siz de mi geleceksiniz?»

«— Mahzuru mu var?»

«— Yok, problem falan çıkarsa diye...»

«— O sizin sorununuz, çıkmamasını sağlayacaksınız.»

«— Tamam.»

«— Herifleri diğer odaya taşıdıktan sonra evi köşe bucak arayın, işe yarar her şeyi mutfağa toplayın. Üstlerini başlarını, ceplerini cepkenlerini de boşaltın. İnceleyecek, didikleyecek, işe yarar her şeyi kaydedeceğiz. İsimleri, adresleri, partideki konumları, ne iş tuttukları, vazifeleri, diğer yöneticilerin bilgileri...»

«— Sonra?

«— Devlet İstatistik çalışanlarını kapar çıkarız. Hava güzel, keyifli bir mehtap turu atarız beraberce.»

Firar ettiğini sandığı yaşların gözpınarlarına dolduğunu hissetti. Kanını donduran diyaloglar zincirinin kopuk halkasına, evde hâlen beş kişinin olduğu, yani Faruk'un henüz gelmediği bilgisine tutunmaya, yitip gitmiş direncini canlandırmaya çabaladı. Bilmiyorlardı, anlamamışlardı, içeridekilerden biriyle karıştırıyorlardı. Tanımıyorlardı öyleyse, küçücük de olsa bir umut vardı.

Ön koltuk gıcırdadı, kıvırcık saçlı esmer ses arkaya döndü:

«— Herifi bırak, nöbetçilere haber ver. Eve gireceğimizi, bir süre burada olmayacağımızı, şüpheli her şeyi anında bildirmeleri gerektiğini söyle. Apartmana dalmasın, pencere camına üç kez tıklasınlar. Aralar, neymiş öğreniriz.»

«— Tamam.»

«— Sıkı sıkıya tembihle ama, iş sarpa sarar, baskın falan yersek arabaları korusunlar. Çıktığımız vakit ayazda kalmayı istemeyiz.»

«— Olur.»

Omuzları üstündeki basınç kalktı, uzun tırnaklı kemikli parmaklar kapı koluna uzandı.

«— Oturup kalacağına pabuçlarını giydir, çoraplarını pisletmiş diye annesinden azar işitmesin.»

Uyluklarını ezen kalçalar esnedi, bağcıkları çözülmüş gevşek kunduralar hissizleşmiş ayaklarına geçirildi.

Bir türlü bayılmıyor, bayılamıyordu. Nemli pamuk parçasını defalarca koklamak, solumak zorunda kalmıştı. Yüzü gözü etere bulanmış, kollarını, bacaklarını, ağzını, dilini, vücudundaki tüm hissi kaybetmiş, şuurunu kaybetmeyi başaramamıştı. Acı çekiyordu. Gördüklerinden, duyduklarından, aklına düşenlerden, düşmeyenlerden canı yanıyor, içi oyuluyordu. Bayılamıyordu. Çırpınıyor, zorluyor, tutsağı olduğu işkencehaneden, infaz odasından kurtulabilmek için kendini paralıyor, tam amacına ulaşmak üzereyken tekrar kahredici gerçekliğe kapaklanıyordu.

Sanki iradesi, mağlûp burçları, düşmüş avluları, sokakları, salonları, koridorları boşaltmış, son bir savunma için bedeninin en üst noktasına, o sivri, ulaşılması imkânsız kuleye çekilmişti. Kafasının arkasında, ensesinin yukarısında kımıldanıyordu. Çekmiş, küçülmüş, simsiyah bir noktaya dönüşmüştü ama oradaydı. Savaşıyordu. Elinden alınana yeniden sahip olabilmek için fırsat kolluyor, uyumayı, dinlenmeyi, ağıtlar yakmayı reddediyordu. Teslim olması, yenilgiyi kabullenmesi için yalvaran tebaasının acı dolu yakarışlarını bile duymuyordu. İkna edilmesi imkânsızdı, belliydi. Ya başkaldırmak, karşı safa geçmek gerekiyordu ya da sonuna kadar sadakatle hizmet etmek.

İkinciyi seçti.

Ayak sesleri gelir, kapı gıcırtıları duyulur, silâhlar, yedek şarjörler kemerlere, ceplere sokulur, vahşi eller çeke sürüye yoldaşlarını diğer odaya taşır, sırım sırım sırıtan iki ablak surat üstüne eğilirken ilk buyruğunu aldı:

«— Bak ve gördüklerini nakşet. Dinle ve duyduklarını kaydet. Sessiz ol, mağlûp davran, zaman kazan. Elbet açık verecekler, elbet hata yapacaklar. Hazır olmalısın.»

Yirmi yaşındaydı. Kısaydı, güçlüydü, ciddiydi. Derin bakar, ışıltıyla gülümser, nadir kızardı.

İşte bu, o nadir anlardan biriydi. Kızgındı. Hülyalı bir boşlukta uçuyor olması bile engellemiyordu kızgınlığını, tersine körüklüyor, demiri eritecek kıvama getiriyordu.

Kendine kızıyordu, şaşkınlığına kızıyordu, basiretini bağlayan ve kesin bir ölümle cezalandırılacağı şimdiden belli olan yaşama güdüsüne kızıyordu.

'Faşist sürüsü daracık koridorda karman çormandı, kapının ağzındaydın, atılsaydın üstlerine, kendinle birlikte birbirlerini de vurmalarını sağlayabilirdin; en azından birkaçınız sağ kurtulabilirdi, şimdi hepiniz öleceksiniz' diyen aklına kızıyordu. Kızmanın da ötesine geçiyor, 'O sıra neredeydin?' diye veryansın ediyordu.

Dumanlı baygınlığına, hissiz gövdesine, çeke sürüye götüren, yatak odasının sağına, kapının yanındaki sedire fırlatıp atan kollara, küt diye duvara toslayan kafasına, diğer gövde ve kafa seslerine, tahtaları çatırdayan yatağa, kapı ve ayakkabı gıcırtılarına, gülüşmelere, anlaşılmaz emirlere, ceplerini kurcalayan pençelere, ille de ille kahredici çaresizliğine kızıyordu.

Kızdığı o kadar çok şey vardı ki saya döke bitiremeyen kızgınlığına kızıyordu.

Kızıyordu, çünkü içinden yükselen inatçı, sakin, bir o kadar da kararlı sesi duymasını, anlamasını neredeyse engelliyordu:

«— Yeter artık, hâlâ didişme, kendinle hesaplaşma derdindesin. Sakinleş, durul. Başka bir hesap var ortada, başka bir şeyin peşindeler. Yoksa işiniz çoktan bitmişti. Sağsın, sağlamsın, büsbütün hareket yeteneğinden yoksun sayılmazsın. Ayıkırsan, çaktırmazsan bir fırsat, bir boşluk yakalayabilirsin. Küçük bir olasılık ama imkânsız değil.»

Efraim

Uludağ azametle gökyüzüne uzanıyordu. Bembeyaz tacı küçülmüş, tepesinin üstüne sıkışmıştı ama eteklerine kadar uzanan yeşil kaftanı göz alıcı bir biçimde parlamaya devam ediyordu.

Sonbahardı. Bahçeler dumanlı, kaldırımlar ıslak, kestaneler hışırtılı, yürek aktı.

Kirpiklerini eğdi Reyhan, sımsıcak baktı. Bir tel gerildi, bir mızrap indi, görülmedik bir ezgi patladı.

Sarsıldı, sallandı, titredi.

Ayakta duramadı, çözülen gövdesini, upuzun gölgesini bir banka bıraktı.

Gök dalgalandı, manzara değişti, Uludağ'ın yerini Ankara kalesi aldı.

Bir yıl sonrasıydı ve bayramdı.

Kalem cızırdadı, tebrik kartı havalandı, umut üç satırlık adrese bağlandı.

Gitti mektup, geçti zaman, geldi yanıt. Yine bir karttı:

"İlginden, inceliğinden ötürü teşekkür ediyorum ama kısacık, hepi topu beş satır yazmış olmana da gücenmeden duramıyorum. Umarım gelecek sefer daha uzun yazar, sıhhatinden, okul durumundan, Ankara'da yaptıklarından bahsedersin. Ben de meraktan kurtulurum. Sevgiyle. Reyhan."

Mekân, Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi Gazetecilik Bölümü bahçesiydi. Dosya dize yatırıldı, kalem yüreğe, kâğıt kana, zarf aşka bulandı.

Geçmedi zaman. Gönül daraldı, gölgeler çoğaldı, umut kedere, rüya kâbusa yuvarlandı.

Gelmez denilen en beklenmedik anda damladı. İncecik bir kâğıttı:

"Olmaz, Efraim. Aynı okulu, aynı sıraları paylaşmış, dostluk, arkadaşlık etmiş, başkaca bir şey yaşamamış, ötesinde bir yakınlık göstermemiş, ümit vermemiş ve hâlâ, tek yanlı da olsa, dostluğumuzun, arkadaşlığımızın sürmesini isterken, ben

Dev-Genç'li[1], sen Tip'liyken, üstelik yöneticilik yaptığın partinin devrimciliği bile tartışmalıyken nasıl evleniriz?"

1 Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonunun kısaltması. Özetle "Türkiye'nin emperyalizme bağımlı yarı feodal yarı sömürge, burjuva demokratik devrimini tamamlayamamış bir ülke olduğunu, işçi sınıfının nitel ve nicel olarak gelişmediğini, bu nedenlerle de antifeodal ve antiemperyalist karakterde bir devrim hedeflenmesi gerektiğini, sosyalizme ancak sonrasında geçilebileceğini" ileri süren Milli Demokratik Devrim tezi yanlısı gruplar bloğunun Tip paralelindeki Fikir Kulüpleri Federasyonunda yönetimi ele alması ve 9-10 Ekim 1969 tarihli genel kurulda Fkf ismini değiştirmesi ile ortaya çıkmış, Türkiye İşçi Partisi'ni dönüştürmenin önemli adımlarından biri sayılmıştır. Ancak Ekim 1970 tarihli Tip kongresi tam tersi yönde bir irade sergilemiş, Sosyalist Devrim tezini benimseyen kararlar ve yeni yönetim yapısı ile yoluna devam etmeyi seçmiştir. Bu sonuç üzerine partiden tam bir kopuşu yeğleyen blok, daha sonra kendi içerisinde de ayrışarak farklı örgütlenmeler kurmaya yönelmiş, bir kesimi silâhlı kuvvetler bünyesindeki ilerici subayların harekete geçmesini beklemeyi ve teşvik etmeyi seçerken ağırlıklı bölümü kırdan kente doğru savaşım stratejisini pratiğe dökmeyi tercih etmiştir. 12 Mart 1971'den önce tırmandırılmaya başlanan, cuntayla beraber dizginleri tamamen salınan faşist terör, Türkiye İşçi Partisi'yle beraber bu bloğun öbeklerini de hedef tahtasına oturtmuş, gençliğin önde gelen isimlerini dağlarda, köylerde, ilçelerde, zindanlarda, idam sehpalarında katlederek solun yükselişini duraklatmayı başarmıştır. 1970'li yılların ikinci yarısında ismi yeniden gündeme gelen Dev-Genç, işte bu tarihsel arka plan üzerinde ve Devrimci Yol başlıklı bildirgenin, aynı adı taşıyan derginin yayını etrafında örgütlenen *(siy si ve ideolojik sürekliliğe sahip)* bir başka yapılanmaya denk düşmüş, kısa zamanda yaygın ve etkili bir odak konumuna yükselmiştir. Bu yıllar, aynı zamanda, sosyalist soldaki çatlakların giderilemeyecek denli derinleştiği, kalıcılaştığı, çeşitlendiği, yer yer de düşmanlıklara evrildiği ve burjuva diktatörlüğüne son verme fırsatının tepildiği ders alınası yıllar olmuştur.

Osman Nuri

«— Gitme, oğlum, boş ver imtihanı, okulu. Ankara karışık, haberler kötü. Her gün gencecik bir fidan devriliyor, ocaklar, bahtlar söndürülüyor. Gitme, yurdunda yuvanda kal. Dirliğimiz düzenimiz yerinde, yiyecek ekmeğe, başımızı sokacak bir dama sahibiz, yaşar gideriz, senden iş güç tutmanı isteyen mi var?»

Babası, emekçi elleri, kırışık alnı, çalışkan gövdesi bir gün bile eğilirken görülmemiş babası, önüne geçmiş, adeta yerlere kapanarak yakarmıştı:

«— Biliyorum, kendi ekmeğini kazanmak, kendi yoluna, kendi ufkuna gitmek derdindesin. Her kul, her mahlûk gibi. Ama zaman o zaman değil. At izi it izine, dost yüzü düşman yüzüne karışmış; kim kimdir, hangisi hangisine aittir bellisiz. Böyle zamanda yola düşülmez, böyle zamanda göze, kulağa, yüreğe güvenilmez. Sözüm sana sanma, itimatsızlığım kolcuyadır, eşkıyayadır.»

Dinlememişti. Nasıl dinleyecekti ki? Yerlerde sürüklenmeye çalışılan, kastedilen kendi gençliği, kendi geleceğiydi. Kanıydı, canıydı, etiydi, halkıydı.

Ne diyecekti? Gemisini kurtaran kaptan mı? Her koyun kendi bacağından asılır mı? Beni sokmayan yılan bin yaşasın mı? Ne diyecekti?

Demedi bir şey. Pırıl pırıl aklına, umuduna, düşüne, hülyasına, aşkına sırt dönmedi:

«— Gitmem lazım, baba. Senin tek oğlun yok, biri dönmezse binlercesi döner.»

Tepeden tırnağa alın teri kokan gövde o anda çekilmişti önünden, kan kırmızı ufka uzanan yol dümdüz açılmıştı. Bir bavul hazırlanmış, öpüşler, koklaşmalar, sarılmalar, gözyaşları harmanlanmış, ayaklarına dualar, dilekler hâlinde serilmişti.

Helâllik alınmış, helâllik verilmişti ve bir tas su dökülmüştü arkasından.

«— Su gibi git, su gibi gel.»

"Dayanmalıyım, dayanmalıyız. Nalân polisi aramadıysa da aramak üzeredir. Bunca gürültüyü, bağırtıyı, koşuşturmacayı duymamış olması imkânsız. Kapı kırıldı, küfürler, tehditler savruldu, merdivenler, koridorlar inletildi. Kedi mırıltısını, pencere sesini kaçırmayan, habersiz eve girmemize bile müsaade etmeyen bir dikkat abidesinden kaçması mümkün mü?"

Yarı baygın yarı ayıktı. Gözlerini açamıyor, geriye, yastıkla duvar arasındaki boşluğa sarkan başını toparlayamıyordu. Kimi uzak kimi yakın sesler geliyordu kulağına. Kitaplar saçılıyor, çekmeceler karıştırılıyor, eşyalar yerlerinden oynatılıyor, oturdukları sedirlerin, döşeklerin altlarına bakılıyordu.

"Arama yapıyorlar. Hadi, Nalân arkadaş, sen de yap aramanı. Onca gürültüyü kaçırdıysan bunu kaçırma. Arada incecik duvar var, ben bu hâlimle kedinin miyavlamasını işitiyorsam sen haydi haydi duyuyorsundur."

«— Bu kedi sesi nereden geliyor?»

«— Cehennemin dibinden. Kulak kabartıp etrafı dinleyeceğine el at.»

«— Bak gene miyavladı.»

«— Kedi lan bu, miyavlayacak elbet, konuşacak değil ya.»

«— Ya evdeyse?»

«— Bahçededir.»

«— Olsun, pirelendim.»

«— Ne olacak, şahit mi yazacaklar?»

«— Belli mi olur? Gören göz, duyan kulak bırakmamak lazım.»

«— İyi, defol git bahçedeki zevzekle pisipisi avına çık, bizim işimiz var.»

Öfkeli bir homurtu duyuldu, bir şeyler tekmelendi.

"Kararlılar, öldürecekler. Arama faslı bitmeden polisler yetişti yetişti, aksi takdirde bir daha gün ışığını göremeyiz. Faruk gelmese bari. 'Belki ders çalışmaya gider, uzarsa Halil'de kalırım' diyordu. Umarım öyle yapar. En azından birimiz yaşasın, anlatsın geride kalanlara."

Telâşla atıldı, kedinin çenesini yakaladı. Etine gömülen dişlere, elbisesini paralayan tırnaklara aldırmadı.

«— Sus, Sarman, kurbanın olayım sus. İkimizi de öldürteceksin. Anlamıyor musun, katil bunlar. Zerre acımaz, gözümüzün yaşına bakmazlar. Ne imdadımıza koşan olur ne cenazemizi kaldıran. Hesap soracak bir Allahın kulu bile çıkmaz.»

Fısıltısını duyup yatıştığından mıdır, yoksa boğuşmaya mecali kalmadığından mıdır nedir, hayvan duruldu.

«— Aferin sana, aferin kuzuma.»

Okşadı, yolunmuş tüylere, bitap gövdeye iri damlalar akıttı. Sessiz adımlarla odaya döndü, kediyle birlikte yatağa oturdu.

«— Biliyorum, 'Telefon et' diyorsun. 'Kurtar sahibimi. Hani yakışıklıydı, hani insandı, dara düşsen yardıma koşar, yalnız bırakmazdı; böyle mi vereceksin karşılığını?' diyorsun. Yapamam, Sarman. İhbar ettiğimi öğrenirler, adımı adresimi, işimi gücümü anında tespit ederler. Her yerde adamları var onların, kulakları, gözleri, elleri. Öğrenir ve öldürürler. Daha bile beter yaparlar, hepsi de yanlarına kâr kalır."

Kedi, gevşemiş kollarının arasından sıyrıldı, hızla, tutmasına fırsat tanımayan bir kıvraklıkla zemine atladı.

Koştu, koridora, mum ışığıyla aydınlanan kapı önüne ulaştı. Yere yattı, başını patilerinin üstüne uzattı.

«— Bakma öyle, gel.»

Yanıt alamadı.

«— Kahretme beni, ne olur gel.»

Kalktı, ağlaya ağlaya koridora yürüdü.

«— Birlikte uyuyalım, hadi.»

Uzandı, hayvan gerisingeriye çekildi. Uzandı, yine aynı şey oldu.

«— Allah belânı versin, nankör şey, çık git o zaman.»

Mutfak penceresini açmak için yanından geçmeye davrandı.

Gövde kabardı, gözü dönmüş tehditkâr bir tıslama koyverdi.

Korktu, geriye sıçradı. Kapı koluna yapışık mum düştü, ev tamamen karanlığa gömüldü.

Panorama

Ankara uyuyordu. Gecekondular, evler, apartmanlar, köşkler, villalar, okullar, yurtlar, gökdelen özentisi kuleler, işyerleri, hanlar, hamamlar, çarşılar, pazarlar, Bakanlıklar, eski yeni Meclisler, sendikalar, odalar, birlikler, caddeler, sokaklar, parklar, bahçeler, tren rayları, garlar, duraklar, terminaller, hayvanat bahçesi, Atatürk Orman Çiftliği uyuyordu.

Kızılay meydanı uyuyordu. Sıhhiye, Tandoğan, Kavaklıdere uyuyordu.

Aydınlıktılar, ayaktaydılar, ayıktılar ama uyuyordular.

Cin gibi olan, ne yaptığını, ne istediğini, ne beklediğini, neyi kaça satacağını, kime kakalayacağını bilen sadece Ulus meydanıydı.

Morluklarını, çürüklerini, eziklerini, kesiklerini, yağlarını, kırış buruş tenini, baldırlarını, bacaklarını, kalçalarını, pörsümüş memelerini, şiş karnını parıltılı kumaşların altına saklamış, bir arzu nesnesi, dört kollu bir çengi gibi orta yere fırlamıştı.

Yüzü parlaktı. Kırmızılı sarılı, beyazlı morlu ışıkları açılmış, sahte mücevherleri, perukları, kirpikleri, süsleri püsleri, bilumum aksesuarları takılmış, kremleri, pudraları, rujları, ojeleri sürülmüş, parfümleri sıkılmış, vazelinleri, peçeteleri, kolonyaları hazır edilmişti.

Önce salyaları, sonra şampanyaları, ardından viskileri, konyakları, şarapları, likörleri, cinleri, votkaları, rakıları, biraları; cümle içkileri, cümle mezeleri, cümle yemekleri ve kuş sütlerini ve desteleri ve banknotları ve çil çil liraları akıtması bekleniyordu.

Ortalık ana baba günüydü. Kasketliler, fötrlüler, başı açıklar, paltolular, takım elbiseliler, kravatlılar, papyonlular, pejmürde kılıklılar, bıyıklılar, sakallılar, sinekkaydı tıraşlılar, keller, sırma saçlılar, kısalar, uzunlar, ortalar, gençler, kemale ermişler, geçkinler, yoksullar, varlıklılar, türediler, tufeyliler, işçiler, memurlar, köylüler etrafta dört dönüyorlardı.

Ve rengârenk ışıkların parlayıp söndüğü kapılardan keman, gırnata, tef, dümbelek, gitar, saz, akordeon sesleri taşıyor, alaturka, alafranga ezgiler, klasik, popüler şarkılar kaldırımlara dökülüyorlardı.

Yanı başlarında, hemen iki sokak arkalarında kapkara köpüren sefaleti, açlığı, zehir zıkkım yoksulluğu umursamıyorlardı.

Ve Ankara kalesinin harap burçları hicranla, hicapla, kınamayla bakıyorlardı.

Latif
Salih
Serdar
Efraim
Hürcan
Osman Nuri

«— Bu nasıl devrimcilik, bu nasıl devrimcilik? Bir silâh bile almamışlar, bir silâh bile almamışlar!»

Çocuk yüzlü, kıvırcık saçlı, iri göz kapaklı, patlak dudaklı koyu esmer saldırgan delirmiş gibiydi. Tabancasını sallıyor, dört döndüğü odanın içinde hakaretler, yakası açılmadık küfürler yağdırıyordu.

«— Neyinize güveniyorsunuz lan? Bu gücü nereden, kimden alıyorsunuz? Hiç kaygınız, tereddüdünüz yok mu? Korkmuyor musunuz? Ya bizi de vururlarsa diye düşünmüyor musunuz? Allahsız oğlu Allahsızlar! Kitapsız oğlu kitapsızlar!»

Bağırdı, çağırdı, çatlak sesi, köpürmüş dudaklarıyla koridora fırladı.

Hâlâ bağırıyordu:

«— Alçak, namussuz, haysiyetsiz herifler! 'Masumlara, çakısı bile olmayan savunmasızlara el kaldırmış, diş geçirmişler' dedirtecek, cümle âlemi üstümüze kışkırtacaklar. Şanımıza şerefimize bok sürecek, yedi ceddimize sövdürecekler ardımızdan.»

Ayıldıklarından beri böyleydi. Sorgulanmış, cüzdanları, kimlikleri alınmış, sövülmedik, sıvanmadık bir kulak arkaları kalmıştı. Yatak odasında, kapının sağında ve solunda bulunan sedirlerin üstünde yan yana oturuyorlardı. Öfke ve utanç doluydular. Gözlerini kaçırıyor, birbirlerine bakmamaya çalışıyorlardı.

Kapının solundaki yatağın baş kısmında oturan Osman Nuri konuşmaya, karşılık vermeye uğraşıyordu. Sesi hemen yanı başındaki Salih'e bile ulaşmıyordu. Salih geriye yaslanmıştı, dalgındı. Gözleri karşı duvarda, aklı Nalân'da, kulağına

ulaşan ve tonundan küfür olduğu anlaşılan bağırtılar arasında kesik kopuk düşünüyordu.

Hemen yanında, pencere tarafında Serdar vardı. Başı önündeydi, elâ gözlerini karşı yatağa dikmiş, Latif'le Efraim'in arasında baygın yatan Hürcan'ı inceliyordu. 'Demek ki dışarıda yakalayıp getirdiler' diye geçiriyor, ağlamamak için dudaklarını dişliyordu.

Hürcan'ın başı kapıya yakın oturan Efraim'in omzuna düşmüştü, siyah deri ceketi hâlen üstündeydi. Kabarık saçları, hafif aralık ağzı, kirpiklerinin arasından koyu kestane sızan sabit bakışları insanın içini karıştıracak saflıktaydı.

Efraim omzunu iyice dikleştirdi, arkadaşının başını daha rahat edeceğini varsaydığı bir pozisyona getirdi.

Hiçbir şey düşünmüyordu. Saldırganların bakmayı unuttuğu gömlek cebinde saklı incecik kâğıdı, inci tanesi satırları, o satırları dizen uzun parmaklı beyaz eli bile düşünmüyordu. Aklındaki tek şey, sonuna kadar beklemek, hiçbir yoldaşının canını tehlikeye atmamaktı. Kafdağı'nın arkasında da olsa bir ümit vardı, o ümit sönünceye kadar harekete geçmeyecekti.

Üç aşağı beş yukarı Latif de aynı şeyleri düşünüyordu. Kızgınlığını kontrol altına almış, yağlı çıralar hâlinde yürek yangınının etrafına dizmişti. Uygun an geldiğinde kaldıracak, hepsini birden ateşe atacaktı.

«— İnat etme de kal. Neredeyse gece yarısı oldu, bu saatte yola düşülmez.»

«— Gitmem lazım, Halil. Yarın sabah okula, oradan da Enstitüye geçeceğim. Tıraş olmalı, üstümü başımı değişmeliyim.»

«— Burada olursun,» dedi Vedat. «Pantolonumuz, gömleğimiz, temiz çamaşırımız var. Biraz dar gelirler ama öyle yakışıksız durmazlar.»

'Cebimde çok az para kaldı, gerisini kiraya saydım; Salih'i görmem, para almam lazım' diyemedi.

«— Yok, sağ olun,» dedi onun yerine. «Gitmeliyim. Çocuklar bekliyorlardır. 'Geç meç, mutlaka gelirim' dediydim.»

«— Taksiye bin o zaman, gece gece yürüme.»

«— Tamam.»

Esmer, uzun boylu, ufak ufak kelleşmeye başlamış Halil'i, kumral, posbıyıklı, hafif şişman Vedat'ı geride bıraktı, basamaklara yöneldi. Seri adımlarla indi, otomat aracılığıyla açılan dış kapıya ulaştı.

Hanımeli boğumlarıyla kaplı çardağımsı girişi aşıp sokağa çıktığında ürpermekten kendini alamadı. Hava iyiden iyiye serinlemişti.

"Kış geliyor. Sabahki güneşe uydum, incecik bir kazakla dışarı çıktım. Umarım hasta olmam."

Saate baktı, telâşa kapıldı. Yirmi üç otuzu gösteriyordu.

Adımlarını hızlandırdı, geldiği yoldan tekrar caddeye çıktı. Şansına bir dolmuş geçiyordu. El salladı, koşturdu. Araba yavaşlamış, kaldırıma yanaşmıştı.

Bindi, teşekkür etti. Elini cebine attı, kalan parasını saydı. Azdı. Ücreti uzattı, hafif yan dönerek akıp giden manzarayı izlemeye daldı.

"İyi ki yetiştim, yoksa araç bulamayıp sefil olabilirdim. Hoş, sefil olacak bir durum yok, en fazla döner, 'Ben geldim' diye... Pazarlık edecek, ucuza Bahçelievler'e götürecek bir taksi bulamazsam olacağı o. Kağnı gibi gidiyoruz, Meclis kavşağına va-

rıncaya kadar on iki olur."

Tahmininde yanılmadı. Dolmuş dura kalka, emekleye yürüye devam etti, ağırkanlı seferinden zerre şaşmadı. Meclis kavşağında indiğinde saat on iki olmak üzereydi.

Yeniden ürperdi, kollarını, omuzlarını sıvazladı.

Caddeyi kontrol etti, hızla karşıya geçti. Görünürde taksi yoktu.

Bekledi, yukarı aşağı yürüdü, birkaç arabaya el kaldırdı. Tümü doluydu, müşterilerini kapmış son gaz hedeflerine gidiyorlardı.

"Geç kaldım, bu saatten sonra taksi olmaz. Olsa da pazarlığa yanaşmaz. Yürüsem mi?"

Kaldırımda dikildi, bir süre bocaladı. Halillerle ev arasındaki mesafeyi kestirmeye, nereye daha kolay ulaşabileceğini hesaplamaya çalıştı.

İçinden çıkamadı.

"En iyisi eve gitmek. Sekiz dokuz dakikalık yol, bilemedin çeyrek saat. Etraf sakinken topuklamalı. Bacaklarımı açar, içimi ısıtırım."

Seyfi
Nalân
Ahmet Bey
Aynur Hanım
Bakkal Hamdi
Semiha Hanım

Sırtüstü uzanmış uyumaya çalışıyordu. Yarım camlı kapıdan geçen ışık yatağın üstüne düşüyor, yorganın altında ayaklarını kıpırdattıkça tuhaf dalgalanmalar hâlinde sağa sola yayılıyordu.

Bir öksürük sesi geldi, alev almayan bir çakmağın kuru gürültüsü duyuldu.

"Gene sigara içiyor. Kahve, çay, sigara. Zorlamasan yemek bile yemez. İnşallah çabasına, uykusuz kalmasına değer, kazanır sınavı."

İç geçirdi, gözlerini yumdu. Işık rahatsız ediciydi. Döndü, yorganı başına çekti.

Yorganın altından başını çıkardı, baktı. Kedinin pozisyonunda değişiklik yoktu. Kapının az ilerisinde, karanlık koridorun banyodan yana kısmında boylu boyunca yatıyor, fosforlu gözleriyle bakıyordu. Sessizdi, kımıldamıyordu, nefes bile almıyordu. Bakıyordu sadece, dik dik, haşin haşin, ışıklar, kıvılcımlar saçarak...

Yorganı kafasına çekti, hıçkırdı.

Tüylü kocaman kulaklarını tıkadı. Yorganın altındaydı, ses cılızdı, derinden geliyordu ama kafayı takmıştı bir kere, duymazdan geldikçe sinirleniyor, sinirlendikçe daha net duyuyordu. Adeta üstüne üstüne yürüyordu ses; çarşafın, döşeğin, yorganın boşluklarından sızıyor, kulaklarından beynine hücum ediyordu. Bir meydan muharebesiydi sanki, bir gerilla savaşıydı. Yahut zafer kazanılmış, bozguna uğratılan işgalcinin arkasından bayram ilan edilmişti.

Ve yıkıntıların, molozların, devrilmiş heykellerin, yıkılmış anıtların tam ortasında, mağrur ve acılı, Kızılordu Korosu konser veriyordu.

"İyi benzetme. Stalin gibi karı, vermeseler şaşarım."

Şaşkındı. Gövdesini dinliyor, aykırı tek ses, tek gıcırtı duymuyordu. Ağrı, ateş, bulantı kalmamıştı.

Önce çok fazla ve vaktinden evvel içtiği ilaçlara yordu, her an bir yerinden bir araz fışkırmasını bekledi. Arkasından iyileşme, düzelme yoluna girdiğini anladı. Vücudu rutinine, bildik işleyişine dönmüştü. Kırılan mil, aşınan yatak, kopan dişli onarılmış, uzunca bir süredir bocalayan mekanizma şıkır şıkır işlemeye başlamıştı.

Keyfe geldi, mahcup mahcup gülümseyen doktoruna övgüler yağdırdı.

Kesmedi, ara vermedi, sıhhat, afiyet, neşe, hayat, dünya ve insan üstüne koyu bir muhabbete sardı.

«— Başa sar, yeniden anlat. Büyük ikramiyeyi tutturduk, köşeyi döndük ne demek? Hangi beygir o kadar para kazandırır? Tut ki kazandırdı, hangi bayi onca parayı toslar? Bir dolap, bir düzen var bu işin içinde. Arabayı çaldınız, değil mi? Yalan söyleme, çaldınız!»

Yeminler ediyordu Vasfi, dönüyor tekrar tekrar anlatıyordu. Gene de inanmıyor, inanamıyordu.

«— Lan oğlum,» diyordu durmaksızın. «Dükkânı erken kapattım, kahvede arkadaşlarla buluşacağız, lakırdısıyla anahtarı teslim ettiğinde akşamın sekiziydi, ne çabuk gittin de kupon doldurdun? Kuponu geçtim, gecenin bir yarısı neyin koşusu, neyin bahsi?»

Vasfi gülüyordu, 'Aç tavuk, darı ambarı koşusu' diyordu. 'Aç tavuk, darı ambarı...'

"Bahse varım, kötü bir işin peşindeler. Birinin evini, işyerini falan mı soyacaklar? O 'beş, altı, iki' kasa şifresi olabilir mi?"

Yatakta dört dönüyordu. Gözleri kapalıydı, içerisi karanlıktı, uykusunu kaçıracak ne bir ışık damlası vardı ne de ince uzun

koridor oğlunun horultusuyla inliyordu. Gene de uyumuyor, uyuyamıyordu. Sanki kafası gövdesinden ayrılmıştı. Boşlukta bir başına duruyor, her şeyden bağımsız, her şeyden uzak, tıkır tıkır işleyen bir saat gibi kendi kendine çalışıyordu. Sorular üretiyor, cevaplar buluyor, sonra hepsini birden boşluğa fırlatıp yeniden başlıyordu:

"Kesin bir melanetlik var, elde bir. 'Beş, altı, iki' bir şeyin şifresi, iki. O melanetlik, o şifre her neyse Bahçelievler'le ilgili, üç. Dördüncüsü ve mühimi..."

«— De hadi be yav, sallanma da yürü!»

Ayakları yere değmiyor gibiydi. Ya zemin uzaktı yahut bacakları çekmiş, kısalmıştı. Sadece bedeni değil, duvarlar, yerler, merdivenler, ahşap tırabzan, yarı aralık demir kapı da bir tuhaftı. Esniyor, sünüyor, uzaklaşıyor, geri geliyor, eğile büküle, kıvrıla dolana etrafında dans ediyorlardı.

Koluna giren uzun boylu, beyaz tenli, sarı düz saçlı, sarkık bıyıklı, çökük yanaklı, mavi montlu, siyah pantolonlu, kelimeleri garip bir aksanla püskürten saldırganın durumu da aynıydı. Yere sağlam basan ayaklara, dengeli, ağır bir duruşa sahip olmasa uça dalgalana havaya karışabilirdi.

Fena çarpıldığını, suratına basılan eterin etkisini yeni yeni göstermeye başladığını anladı. Saati bilmiyordu, olayların sırasını tam olarak hatırlamıyordu. Hürcan dışarıda mı yakalanmıştı, kendi mi dönmüştü? Önce sorgulanmış, sonra diğer odaya mı taşınmışlardı, yoksa tersi mi olmuştu? Şiş göz kapaklı, patlak dudaklı, alabildiğine esmer saldırgan, 'Bir silâh bile almamışlar' teranesinden önce mi küfretmişti sonra mı?

«— Doğru yürü be yav, kafanı gözünü patlatacaksın.»

Karman çorman görüntü parçalarını dondurdu, yaşamakta olduğu âna yoğunlaşmaya çalıştı.

Üçlü basamağı zar zor indiler, demir kapıdan ön bahçeye çıktılar. Dışarıda serin bir sonbahar gecesi vardı.

İncecik bir esinti yüzünü yaladı, zihnini işgal eden bulanıklığı kıyısından köşesinden araladı. Derin derin nefeslendi, taze havayı yanan ciğerlerine doldurdu. Ferahladı, görüşü, duyuşu düzelir gibi oldu.

Dikkatini çevreye verdi, pencereleri, balkonları kontrol etti. Büyük çoğunluğu karanlıktı.

«— Bakınma, yürü.»

Sokakta yabancı marka bir otomobil duruyordu. Büyüktü, metalik mavi renkteydi, sabırsızlıkla homurdanıyordu.

Hızlandılar. Daha doğrusu refakatçisi hızlandı, uyuşuk göv-

desini de beraberinde sürükledi.

Kaldırıma çıktılar, arabanın ön kapısına yanaştılar.

Pencere kenarında kıvırcık saçlı, esmer, sakalsız bıyıksız bir adam oturuyordu. Gençti, en fazla yirmi beşinde gösteriyordu. Elli sekiz numaralı apartmanın kapısından kopup gelen çelimsiz silüetten uzun, şoför mahallinde oturan karanlık suratlı şahıstan kısa gibiydi.

«— Ne yapayım?»

«— Bagaja tık.»

Otomobilin arkasına sürüklendi.

Başını kaldırdı, bir daha eşiğinden adım atamayacağı Pınar Apartmanı'na baktı. Ümidi sönmüştü, kurtuluş yoktu. Devasa bir otomobil vardı dışarıda, bağırsa, ortalığı ayağa kaldırsa millet sökün edinceye kadar hesapları görülür, katiller arabaya doluşup uzaklaşırlardı. Biliyordu ve tetiği düşürecek ilk sebep olmayı istemiyordu.

«— Diklenme, gir.»

Otomobilin bagajı açıktı, ensesine, koluna, omuzlarına yapışan pençeler bastırıyor, iştahlı ağzı doyurması için ittirip kaktırıyorlardı.

Direndi. Bel kısmını lastik çerçeveye yapıştırdı, gövdesini var gücüyle aşağıya, arabanın alt kısmına bastırdı.

«— Bekleyin.»

Pençeler geri çekildi, tepesinde dikilen sarı surat, ön koltuğu görebilmek için hafif yana kaydı. Bir şeyler söylendi, birtakım işaretler yapıldı. Tam olarak duymadı, dikkatini otomobilin plakasına vermişti. 34 PD yazısını okudu, takip eden numarayı söktüremedi.

«— Bu değil,» diyordu kaldırımda dikilen çelimsiz silüet. «Eminim, bu değil.»

«— Niye gönderdiler öyleyse, senin kazık tanımıyor mu?»

«— Karıştırmış olmalı.»

«— Git ilgilen o zaman. O hergeleye de söyle, adabıyla baksın, karpuz seçer gibi davranıp benim tepemi attırmasın.»

Duymadı. Numarayı okuyabilmek için geri çekildi, eğilmeye çalıştı.

«— Götürün bunu.»

Pençe saçlarına yapıştı, iki büklüm gövdesini kaldırıma sürükledi.

Bagaj kapağı güm diye kapandı.

Tuncay

Kahve yavandı. Sanki posasını yadigâr bırakmış, rayihasını, tazeliğini alarak basıp gitmişti.

"Bayat mayat, kahve işte, uykumu kaçırsın yeter. Yakında bunu da bulamaz olacağız."

Defteri kitabı ittirdi, teksir hâlindeki notları masaya yaydı.

"Bunca zahmete giriyor, geceler boyu uykusuz kalıyoruz ya, inşallah değer."

Fincanı höpürdetti, ağır hareketlerle sigara yaktı.

"En azından bu gece için değer. Neydi o? Kâbus değil, sahici cinayetti. Aklımın çıkmadığına şaşıyorum. Bir an yatakta sarsılacağımı, başucumda Seyfi'yi bulacağımı sandım: Kalk, Tuncay, rüya görüyorsun... Bereket, bağırmamışım. Uyandığımda rezil olduğumu düşünüyordum ama etraf sakindi. Ne kapı gıcırtısı ne terlik sesi. Ya duymadı ya sahiden bağırmadım. Ciğerlerimden çok tenime vurdu demek ki, yataktan çıktığımda sucuk gibiydim."

Sigarasından derin nefesler aldı, ağartısı solmuş duman bulutunu masanın üstüne üfledi.

"Öyle kan ter içinde görünce korktu, hastalandım zannetti. İkna edinceye, yatmaya gönderinceye kadar akla karayı seçtim. Gene inanmayacak, hastane teranesine devam edecekti ya, ders çalışmaya başladığımı görünce caydı."

Başını çevirdi, salonun diğer ucundaki kapıya baktı.

"Uyusun, yarın erken kalkacak. Benim de kafayı toplamam, çiçeklik meselesini unutmam lazım. Yoksa hâlim harap. Ne okuduğumdan bir şey anlıyorum çünkü ne evvelki ezberi aklımda tutabiliyorum. O da ders çalıştığımı zannediyor. Bilse ki durum böyle, anında köpürür, üstüme yürümeye kalkar. Haksız da sayılmaz: Memlekette vukuatın bini bir para, vurmalar, soymalar, bombalamalar gırla gidiyor, ben kalkmış, 'Çiçeklik de çiçeklik' diye..."

Fincanı kafasına dikti, damağına yapışan acı telveyi yutmaya çabaladı.

Bir bardak su içti, sigarasını çekiştirdi.

"Kapatıp fal baksam mı? Bir o eksikti. Ders hariç her taklayı atıyor, her kalıba giriyorum. Rahmetli Şefika teyze olsa, 'Tüm boyaları boyadın, fıstık yeşili kaldı' derdi."

Gülümsedi, yarılanmış sigarayı kül tablasına bastı.

"Nur içinde yatsın, cennetlik kadındı. Az emeğini, ekmeğini yemedik. Nasihatlerinin de yanlış çıktığını, eğri gittiğini görmedik. Gene onun aklına, sözlerine uymak gerekir: Fukaranın nasibi falda, kumarda değil, alın terinde, göz nurundadır."

Bir yandan yürüyor, bir yandan türkü söylüyordu. Ciğerlerinden yükselen hava incecik bir buhar hâlinde tütüyor, salkım saçak bıyıklarının uçlarını ıslatıyordu.

Gece sakin, türkü güzeldi:

İşte gidiyorum, çeşmi siyahım
Önümüze dağlar sıralansa da
Sermayem derdimdir, servetim ahım
Karardıkça bahtım karalansa da...

Başını kaldırdı, gökyüzünü taradı. İncecik bir ay vardı. Kara bir oyuktan ibaret tek gözünü ötelere dikmiş, kederle, kahırla bakınıyordu.

Öyle olduğunu düşündü, türkünün hazin, etin altında işleyen bir yara gibi iç sızlatıcı havasına yordu.

«— Kınayıp yüzünü ötelere çevirme, tüm masalların dedesi. Yol üstüne, gitmek üstüne her türkümüz böyle bizim: efkârlı, yanık. Ömrü yollarda bellerde, konmalarda göçmelerde geçmiş, yeni yeni yerleşik düzene alışan bir halkın doğal refleksi.»

Ay duymadı. Duyduysa da umursamadı, dikkatini çeken şeye bakmaya devam etti.

«— En iyi senin anlaman icap eder: Gezginlik, göçerlik, her gün başka bir yerde olmanın güzelliği, geride bırakılanı özlemek, gelecek olanı bilmemenin...»

Tamamlayamadı. Hemen arkasından sapsarı far ışıkları vurdu, boğuk bir klakson sesi geldi.

Yanları damalı bir taksi kaldırıma yanaştı, önünü kesti.

«— Taksi lazım mı?»

«— Lazım olmaya lazım ya, gece tarifesi çok tutar şimdi.»

«— Önce gideceğin yeri söyle, pazarlığı sonra yaparız.»

«— Bahçelievler.»

«— İyi olacak hastanın doktor ayağına gelirmiş. Atla, hadi, ben de 7. Cadde'ye, durağa dönüyordum.»

«— Ne kadar isteyeceksin?»

«— Gönlünden ne koparsa. Dilersen hiç verme.»

Kapıyı açtı, ön koltuğa, şoförün yanına oturdu.

«— Sağ ol.»

«— Ne demek, insanlık öldü mü? Kardeşimiz gece yarısı tek başına yürüyecek, biz de bırakıp gideceğiz, yakışır mı?»

«— Teşekkürler.»

«— İki etti. Hem para vereceksin hem üst üste teşekkür edeceksin. Senin gibisi kalmadı.»

Gülüştüler.

Elini cebine attı, dokuz lirayı ayırıp, bozukluklar dâhil, hepsini verdi.

«— Yeter mi?»

«— Çok bile, bereketsiz günün kazancı.»

Gaza bastı, yorgun, isteksiz otomobili asfalta saldı.

«— Cami durağında indirsem olur mu?»

«— 17. Sokağın başı daha iyi.»

«— Gece vakti ne olur ne olmaz dersen, evin önüne kadar bırakabilirim.»

«— Gerek yok, 17. Sokak işimi görür.»

Latif
Salih
Serdar
Efraim
Hürcan
Osman Nuri

Serdar geri getirilip yatağa fırlatıldığında Hürcan ayılmıştı, koyu kestane gözlerinde öfke ve esef vardı. Salih'le Osman Nuri baygın gibiydi, yan yana, gözleri ve ağızları yarı aralık, kımıldamadan yatmayı sürdürüyorlardı. Latif ufak ufak hareket ediyor, sedirin ucuna kaymaya çalışıyordu. Kapı tarafında oturan Efraim başını duvara dayamıştı, fısıltılar, asabi tıslamalar gelen koridoru inceliyordu.

Sesler yükseldi, fısıltılar bağırtıya dönüştü. Postallar, kunduralar, lastik pabuçlar hareketlendi, birbiri ardınca odaya doluştu.

«— Neye bakıyorsunuz, pezevengin evlâtları, yatın aşağı!»

«— Yatmasınlar, yüzleri görünmez, gözlerini kapasınlar sadece.»

«— Duydunuz, yumun pislik torbalarını!»

Hoyrat eller saçlarına yapıştı, omuzlarına, yüzlerine çarptı.

Tek yanlı bir kavgaya, itiş kakışa yuvarlandılar. Dövüldüler, sövüldüler, aşağılandılar.

Serdar yere yuvarlandı.

«— Açan olursa, anam avradım olsun, parmağımı sokar çıkarırım.»

Nefesler bırakıldı, tıslamalar, hırlamalar sessizliğin üstünde zalimce kanat çırptı.

Hafif, adeta yok bir ayak sesi geldi, 'Emin misin, gene yanlışlık olmasın?' şeklinde bir fısıltı duyuldu.

«— Yatın şimdi, itoğluitler, boylu boyunca yatın!»

Eller şakladı, silleler indi, yakalar bağırlar paralandı.

Dayanamadılar, hep bir ağızdan küfrü bastılar.

Silâhlar çekildi, omuzlara, enselere dayandı. Sessizlik oldu, simsiyah, kahredici bir sessizlik.

Doğrulup oturduklarında Salih'le Osman Nuri yoktu.

Dalgındı, öfkeliydi, çaresizdi. Dönüyor, dolanıyor, eğiliyor, kalkıyor, bir boşluk, kollarını uzatacağı küçücük bir aralık arıyordu. Bulamıyordu. Apartman çok katlı demir bir sandık gibi duruyordu. Kilitliydi, mühürlüydü, sımsıkı kapalıydı. Yarı aralık giriş kapısını deniyor, güdük koridorun yarısına bile ulaşamıyordu. Zorlukla, kıvrıla büküle arka bahçeye iniyor, demir parmaklıklı yatak odası penceresinin perdelerini geçemiyordu. Aynı şey, apartmanın giriş tarafındaki mutfaktan bozma odanın penceresinde de oluyordu.

Çabaları sonuçsuz kaldıkça hırslanıyor, hırsı delilik nöbetine, kıpkızıl bir cinnete dönüşüyordu. Güçlükle teskin ediyordu kendini, yukarıda, bulutların ötesinde, yıldızların altında sessiz ve kımıltısız durakalıyordu.

Dalgındı, çünkü arzusunu nasıl gerçekleştireceğini düşünüyordu. Öfkeliydi, çünkü zaman ilerliyor, aklına bir fikir gelmiyordu. Çaresizdi, çünkü beyhudelik hissiyle doluyordu. Yine de kabullenemiyor, kabullenmek istemiyordu.

"Kimse inanmasa da, kimse hatırlamasa da, kimse önemsemese de bu dünyanın parçasıyım. Onun bağrından koptum, etiyle, kanıyla yoğruldum. Ondaki her şey benim, bendeki her şey ona ait. O benden ne kadar sorumluysa ben de ondan o kadar sorumluyum. Belki daha da fazla. Çünkü onda hayat var, bende yok. O kayıplarına tahammül edebilir, ben edemem. O yerine yenilerini koyabilir, ben koyamam. Çünkü ölüyüm, çünkü yaşamıyorum. Yaşayanlar ölümü, ölüler hayatı bilmezler. Ben bilirim: Kayıp ne, yıkım ne, dirlik düzenlik, hitam ne. Çünkü dünyanın parçasıyım. Kanıyım, canıyım, er ya da geç benzeyeceği, benzememesi gereken aynasıyım. Buna rağmen hiçbir şey yapamıyor, kös kös, bel bel bakıyorum. Ve görmeyi bile beceremiyorum."

Salih
Osman Nuri

Mutfaktan bozma odada omuz omuza yatıyorlardı. Yarı baygındılar, zorla koklatılan eter yüzünden uyuşmuştular. Gövdelerini hissedemiyor, kör ve dilsiz bir vaziyette, tepelerinde süregiden tartışmayı dinliyorlardı:

«— Eminsin, değil mi? Gene sakatlık çıkmasın bak.»

«— Çıkarsa ben götürmem. Reis acayip sinirlendi, bu sefer derimi yüzer.»

«— Eminim, İstatistikçiler bunlar.»

«— Ee, madem bunlar, bu niye diğerini gösterdi?»

«— Karıştırmıştır.»

«— Karıştırmadım, reis. Bu yatan Salih, dışarı çıkarıp geri getirdiği de Faruk.»

«— Değil, Faruk bu.»

«— Delirtmeyin adamı! Tanıyor musunuz tanımıyor musunuz?»

«— Eminim.»

«— Valla değil, reis, yanlış hatır...»

«— Nesini yanlış hatırlayacağım, yan yana gelmiyorlar mıydı?»

«— Salih'ti o, aha burada.»

«— Tamam işte, yanındaki de Faruk.»

«— Değil, Faruk'un bıyığı vardı. Bu tüysüz, cascavlak bir...»

«— Açtırma ağzımı! Sen değil miydin, 'Penceredeydi, bahçıvancı karının eli suratındaydı' diyen?»

«— Salih için, aha bunun için dediydim onu.»

«— Hay Faruk'unuza da, Salih'inize de, pencerenize de, bahçıvanınıza da! Çorba ettiniz, bokunu çıkardınız be!»

«— Sen kendi işine bak, çaycı. Bilip bilmediğin şeylere de burnunu sokma.»

«— Çaycı babandır! Burun da benimdir, istediğim her yere sokarım!»

«— Sok da görelim!»

«— Ne yaparsın?»

«— Fena...»

«— Senin her tarafın fenalık olsa kaç yazar lan, yer biti!»

«— Yer biti sensin, nohut kafa!»

İtişmeler, hırlaşmalar oldu. Silleler şakladı, hakaretler uçuştu.

«— Ayrılın! Kesin! Durun dedim size!»

Azar, tehdit, emir zoruyla her an patlamaya hazır gerilim yüklü bir sessizlik sağlandı.

«— Son kez soruyorum: Faruk kim, Salih hangisi?»

«— Bu ikisi.»

«— Sen ne diyorsun?»

«— Bunlar herhal, demin karıştırmış olmalıyım.»

«— Belki bu güdük karıştırıyordur, nereden biliyorsun?»

«— Sakın başlamayın, sakın!»

Homurtular, guruldamalar, tıslamalar parlamadan söndüler.

«— Sen dışarıya, bizimkilerin yanına dön. Söyle, arabayı eski yerine alsınlar, çıkacağımız zaman haber veririz.»

«— Tamam.»

«— Emir erini de götür, kaldığınız yerden tartışmaya devam edersiniz. Siz de diğer odaya geçin, kimlikleri getirin. Emin olmamız lazım.»

«— Hepsi karman çorman oldu, kim kimdir zor bulursun.»

«— Bir işi doğru yapamayacak mısınız yahu? 'Ellemeyin, heriflerin oturma sırasına göre dizin' demedik mi?»

«— Bana değil, buna söyle.»

«— Sinirlendim, ne yapayım? İtoğluitler hem devrimcilik yapıyorlar hem de bir tabanca bile almadan Bahçelievler'de oturmaya kalkıyorlar.»

«— Dolu olsalardı, 'Bunlar da onlardan, silâh da tamam külâh da, gönül ferahlığıyla döşeyebilirim kurşunu, deyip vicdan falan yapmazdım' itirafını basmıyor da devrimcilik ayağına palavra sıkmaya devam ediyor. Merak etme, aslanım, bu iş bittiğinde silâhsız tek solcu bulamazsın.»

«— Gelen o mu? Eyvah! Eyvah ki eyvah! O cila fukarası, kibir kumkuması, meymenetsiz ve de tıynetsiz ayna gene başımıza ekşiyecek, 'Işığımı çekerim, anlatın' diye tehditler yağdıracak.»

«— Yağdıracak, ne etsek ki?»

«— Bu sefer laf da dinlemez, 'Kekre gövdelerinizin, sası dallarınızın, pis kokulu yapraklarınızın dibinde oldu bunlar, nasıl görmediniz?' diye höykürür.»

«— Höykürür, neylesek ki?»

«— İki bacaklı yerden bitme de dümdüz geliyor, her şeyden habersiz. Etrafı sarılı, çıkışı kapalı. Aha şimdi girişi de kapandı!»

«— Kapandı, ne yapsak ki?»

«— Olgun meyve gibi avuçlarına düşecek, daha ne olduğunu, ne döndüğünü anlayamadan kıskıvrak yakalanacak.»

«— Yakalanacak, ne söylesek ki?»

«— Üstelik genç, hepimizden daha genç. Hem sağlam hem kavi. Tam olgunlaşacak, tohumlar verecek çağda. Yazık, çok yazık, göğe yükselemeden toprağa serilecek.»

«— Serilecek, ne desek ki?»

«— Diyecek, söyleyecek, yapacak, eyleyecek, edecek bir şey yok. Hepi topu bir avuç kokarağacız: densiz, gölge vermez, biteceği, devrileceği yeri bilmez. Kimden ne gördük ki kime ne verelim? Kimden bir çift laf işittik ki kime söyleyelim? Ne alacağımız var ne borcumuz. Çok meraklıysa, aha tepede, eğilip bakıversin bir zahmet.»

«— Baksın, evet ve sormasın bize.»

«— Aklı bir batımlık zaten. Büyür, ense göbek bağlar, kaybolunca kadar şirretlik eder, basıp gider sonra. Tekrar doğduğunda da her şeyi unutmuş olur. Biz de unutalım, toplayalım dallarımızı, sonradan çıkmalarımızı, dalalım uykuya. Sesten, görüntüden, histen ırak olalım.»

Sokak zifir zindandı, balkonlar boş, perdeler çekili, ışıklar kapalıydı. Cılız, tek tük pırıltılar vardı sadece. Onlar da meşum karanlığı koyultmaktan, geceyi cilalamaktan öteye geçemiyorlardı.

Hızlı adımlarla yürüdü, apartmana yaklaştı. İçine garip, sıkıntılı bir önsezi doldu.

Yavaşladı, kepenkleri kapalı dükkânlara, sokakta park hâlinde bekleşen otomobillere baktı. Olağandışı bir durum yoktu, aşina görüntülerdi hepsi, bildik renkler, geceye özgü yumuşak seslerdi. Otomobillerin sayısı fazlaydı biraz, o kadar.

Dönmek, arkasına bakmak aklına gelmedi. Dönseydi, 17. Sokağın başında, trafolu bahçenin hayaletimsi ağaçları altında dikilen iki karartıyı görebilecekti. Hareketsizdiler, ellerini bellerine atmıştılar, dümdüz bakıyordular.

Görmedi, içindeki rahatsızlık hissiyle beraber apartmana yürüdü.

Bahçe duvarını aştı, bakkal dükkânına yanaştı. Ya iki ya üç adım gitmişti ki gökyüzünden ışık huzmeleri yağdı. Cılızdılar, solgundular, uyarır gibi titreşiyordular.

Şaşkınlıkla duraladı, ne olduğunu anlamak için başını kaldırdı. Apartmanın hemen tepesinde incecik bir ay vardı. Parlıyor, çakıyor, adeta bir şeyler anlatmaya çalışıyordu.

Güldü, 'Sana da iyi geceler' diyerek koridorumsu boşluğa daldı. Aynı anda arka bahçenin karanlığından uzun boylu kamburumsu bir silüet fırladı. Mutfaktan bozma odanın aydınlık penceresini, demir cümle kapısını geçti, yağlı kara parlayan tabancasını tam göğsüne nişanladı.

«— Dur!»

Ardı sıra ayak sesleri duydu, sırtına bir tabanca daha dayandı.

«— Kıpırdama! Ellerini başının üstüne koy!»

Kollarını kaldırdı, ellerini ensesinde kavuşturdu.

Sarkık bıyıklı kamburumsu saldırgan, tabancasını salladı,

namluyla sokağı işaret etti.

«— Polisiz biz, Faruk Bey. Hakkınızda ihbar var, Merkeze kadar geleceksiniz. Şimdi doğru arabaya.»

Şaşkın, tereddüt içinde döndü, yola baktı. Sarkık bıyık, tabancasını kemerine sokmuş, omzuna asılmıştı, hemen arkasına dolanan kısa boylu çelimsiz saldırgan silâhla omurgasını dürtüklüyor, zorla yürütmeye çalışıyordu.

Ağır ağır ilerlediler, elli dört numaralı apartmanın önünde bekleyen büyük otomobile yanaştılar.

Ön kapılar açıldı, içeriden iki karanlık gölge çıktı.

«— Bu mu?»

«— Evet.»

«— İyi, arka koltuğa alın.»

Namlu dürtükledi, el çekiştirdi, şaşkınlık aklıselime dönüştü:

«— Kimliklerinizi görebilir miyim?»

«— Gir lan içeri!»

Latif
Serdar
Efraim
Hürcan

«— Sen burada oturuyordun hani?»

Serdar, kendini dışarıya çıkarıp geri getiren uzun boylu saldırgana öfkeyle baktı. Daha doğrusu bakmaya çalıştı. Donuklaşmış, eterden feri göçmüş gözleri bir çift boş kuyudan başka bir şey değildi.

Hıncını sesine yükledi, dili dolana yuvarlana cevap verdi:

«— Oturuyorum, ne olacak?»

«— Oturmuyormuşsun.»

«— Karşındayım işte.»

«— Polemik yapma, neyi kastettiğimi biliyorsun.»

Bakıştılar. Saldırganın yüzünde şüphe ve merak vardı. Düşünüyor, doğru soruyu bulmak için kafa patlatıyordu.

Alnı kırıştı, gözleri ufaldı, bıyıkları titredi, dudakları kıpır kıpır etti, sesi çıkmadı. Yeniden zorladı, yine aynı şey oldu.

Vazgeçti, mutfaktan bozma odaya dönmek üzere koridora doğruldu.

«— Onunla konuşurken dikkatli ol,» diye uyardı iri göz kapaklı esmer saldırgan. «Manyaktır, dalga geçtiğini anlarsa gebertir.»

Cevap vermedi, diğer odadan gelen seslere kulak kabarttı. İnip çıkan, yankılanıp boğulan anlaşılmaz homurtulardan ibarettiler.

Başını eğdi, saatler önce başlayan olaylar silsilesini, içeri giren saldırganların tiplerini, ezber etmeye çalıştığı görüntü ve sesleri tazelemeye, oluş sırasına göre dizmeye uğraştı.

Ayak sesleri duyuldu, sarı saldırgan geri döndü.

«— Burada oturuyorum derken Bahçelievler'i mi kastediyorsun?»

«— Cevap versene be yav, ne demeye susuyorsun?»

«— Gününü gösterir, dünyanın kaç bucak olduğunu öğretirdim ya...»

Döndü, koridora yürüdü.

«— Arkadaşlarımız nerede?»

Durmadı, yan gözle Efraim'i şöyle bir süzdü.

«— Cehennemin dibinde, istersen seni de götüreyim.»

«— Hepimizi götür.»

Olduğu yerde çakıldı, dik dik bakan dört çift gözü inceledi. Şaşkın gibiydi. Ağzını açtı kapadı, açtı kapadı, bir şey diyemeden, tek kelime bile söyleyemeden kapının ağzında upuzun dikildi kaldı.

«— Problem çıkarmayın,» dedi patlak dudaklı, çocuk yüzlü esmer. «Yan odadalar. Sizleri de ikişer ikişer götürecek, yeniden sorular soracağız.»

Salih
Osman Nuri

Durumlarında değişiklik yoktu, kendilerine geldikleri, gözlerini açtıkları anda eterli pamuğu tekrar solumuşlardı. Bu kez uzun tutulmamış, ıslaklığı ve kokusu seyrelen yumak kısa bir süre sonra geri çekilmişti. Aynı azaba yeniden maruz kalmamak için kıpırdamıyor, hareketsiz biçimde yatıyorlardı.

Oda kalabalıktı, konuşmalardan öyle anlaşılıyordu. Tonları, şiddetleri farklı sesler alıp vermekle, atıp tutmakla meşguldüler:

«— Biri parti yöneticisiymiş.»

«— Kim?»

«— Latif. Kimlikte öyle yazıyor.»

«— Hangisiydi o?»

«— Ne bileyim, içlerinden biri işte.»

«— Fotoğrafa baksana yahu.»

«— Al sen bak. Eski diyorum, hiçbir halt anlaşılmıyor, dinlemiyorsun ki.»

«— Anlaşılmıyor hakikaten.»

«— Vazifesi neymiş?»

«— Bursa Yenişehir İlçe Başkanı.»

«— Bu da öyleymiş, Başkan değil ama.»

«— Neci?»

«— Bursa Merkez İlçe Yönetim Kurulu Üyesi.»

«— Adı?»

«— Efraim. Bunun da resmi eski.»

«— Efraim, Efraim... Tamam, burada. Genç Öncü[1] Merkez İlçe Yöneticisi.»

«— Fotoğraf?»

«— Parti kimliğindekiyle aynı.»

«— Bir de Necati isimli biri var.»

«— Kimlik üstüne kimlik, fotoğraf üstüne fotoğraf fışkırıyor, kim kimdir belli değil. Parti bağış makbuzları, el yazısıyla

1 Türkiye İşçi Partisi'nin gençlik örgütü.

tutulmuş notlar da cabası.»

«— Defterleri kitapları karıştırsak? Belki üstlerinde isimleri yazıyordur, kimlikleriyle karşılaştırıp...»

«— Boş verin, bu şekilde bir yere varamayız.»

«— Ne yapacağız, sorguya devam mı?»

«— Daha iyi bir fikrin varsa söyle.»

Dış kapı üç kez vuruldu, bir çift muzaffer ayakkabı koşturarak içeriye daldı.

«— Tamamdır, reis, Faruk'u yakaladık.»

«— Ciddi misin?»

«— Evet, tam apartmana girmek üzereydi, reisle birlikte...»

«— Aferin be, kedi olalı bir fare kaptınız!»

«— Herifi bırakacaklarına, kendi ayaklarıyla tıpış tıpış kapıya dayanmasını bekleyeceklerine, tutmuş, 'Elimizden kaçırır, bağırıp ortalığı velveleye vermesine, pişmiş aşa su katmasına sebep olursak' diye düşünmeden etmeden üstüne çullanmışlar, sen sırtlarını sıvazlama aymazlığındasın.»

«— Hakikaten ha, resmen ahmaklık. Hanginiz yedi bu haltı?»

«— Kesin ay yıldız şebeğinin marifetidir.»

«— Reisin suçu yok, ben şey ettim. 'Hain herif evin sahibi, anahtarı vardır, açar girer, bizimkileri gafil avlar' deyu...»

«— Tamam, uzatma, nasıl biri onu söyle. Bu herife benziyor mu?»

«— Yok, tıpkı tarif ettiğim gibi: bıyıklı, ince uzun. Bu yatan değil yani.»

«— Biliyordum, Allah için biliyordum. Şimdi çıkıp o yer bitine...»

«— Otur, kavganın sırası değil.»

«— İp lazım yalnız, arabada bulamadık.»

«— Yok ki, içerideki oğlanı bile ütü kordonuyla bağlamak zorunda kaldık.»

«— Hep o cücenin bok yemesi. Ev en fazla iki oda olabilirmiş, dört, bilemedin beş kişi kalabilirmiş...»

«— Homurdanma, ip bul.»

«— Her tarafa baktık, yok.»

«— Ne yapacağız?»

«— İçlerinden birini geberinceye kadar etere bulayalım, onun ipiyle dışarıdakini bağlarız.»

«— Hadi o zaman.»

«— Sakın debelenme, kurşunu yersin. Hem kendi canın gider hem arkadaşlarının sebebi olursun. Elimizdeler, silâh sesi duyulur duyulmaz işleri biter.»

Tepesinde, omuzlarının üzerinde iki kişi vardı, başına, sırtına iki ayrı namlu dayanmıştı.

«— Kendi canını kurtaramazsın ama evdekileri yaşatabilirsin. Hesabımız seninle, onlara garezimiz yok.»

Çırpınmayı bıraktı, karga tulumba sokulduğu arka koltukta hareket etmeden yüzükoyun yattı.

«— Aferin, ellerini de arkaya uzat tam olsun.»

Sol bileği kıvrıldı, sağ kolu kemikli bir dizkapağının basıncı altında ezildi.

«— Söyle şimdi, kafayı mı çekiyordun, pavyonlarda mı sürtüyordun? Gecenin bu saati hayra dolaşılmaz.»

Cevap vermedi, gözlerinden sızan yaşları saklamak için başını koltuğa gömdü. Aklına Mümtaz gelmişti, evi değiştirmelerini tavsiye eden diğerleri gelmişti. Salih'in, Osman Nuri'nin, Efraim'in yüzleri, sesleri, bakışları gelmişti. Yarbay kudurmuş, 'Evi boşaltsınlar, protesto çekeceğim' höykürmesiyle esip gürlüyor, diyen Bakkal Hamdi'nin yüzü gelmişti.

'İnşallah Serdar yoktur, Hürcan'la Latif gelmemişlerdir' diye geçiriyor, hırsından, öfkesinden, kahrından ağlıyordu. Ve sövüyordu kendine. Parasızlığa, yoksulluğa, ateş pahası kiralara, mülk sahiplerine lanetler yağdırıyordu.

«— Ağlıyor musun, yoksa korkudan hıçkırık mı tuttu?»

İçinde bir yer infilâk etti, üstüne abanan saldırganları silkip atmaya çalıştı.

Ön koltuktan uzanan iki çift pençe, ayaklarına sarılan yeni eller olmasaydı doğrulup kalkmayı başaracaktı.

Doğrulamadı. Geriye doğru çekildi, aşağı doğru itildi, koltuğa yapışan gövdesi gaddarca çullanan ağırlıkların altında ezildi.

«— Bittin sen, itoğlu! Ölüm fermanını imza ettin. Yat, kıpırdama!»

Kolları kanırtıldı, bilekleri yumuşak yüzeyli kalınca bir nesneyle arkasından bağlandı. Saçları çekildi, uzun tırnaklı bir el beyaz bir yığını suratına bastı.

Kapı pencere gıcırtıları geldi, dipsiz bir uçuruma yuvarlanmadan önce giderek uzaklaşan sesler duydu:

«— Berbat ettiniz arabayı, alayımızı birden bayıltacaksınız.»

«— Birazdan geçer, reis, kapı pencere açık. Hemen uçup gidiyor zati.»

«— Laf yetiştirmeyin, bir an evvel sırtlanın götürün.»

Latif
Serdar
Efraim
Hürcan

Serdar, başını düz tutamıyordu. Tekrardan, bu kez uzun boylu solumak zorunda kaldığı eter yüzünden fenalaşmıştı, damarlarında kan yerine alev dolanmaktaydı. Ciğerleri patlayacak gibi oluyor, hırıltılı soluğu göğsüne sığmıyordu. Binbir özenle sıraya soktuğu, anlamlı bir dizilişe kavuşturduğu görüntüler, sesler, renkler birbiri ardınca eriyip yitmişlerdi, gövdesi cehennemi bir fırına dönüşmek üzereydi. Aklı kıvranıyor, çırpınıyor, yakıcı dumanların, hummalı dalgaların gazap dolu saldırıları altında helak olmamak için var gücüyle çabalıyordu.

Mücadele uzun sürdü, yıkıcı oldu. Kazandığında, eğer kazanmak denilirse buna, bitmişti. Kapının solundaki yatağın üstünde, pencere tarafında yığıldı kaldı.

Feri göçmüş gözlerinin, yarı aralık kirpiklerinin kıyısında dalgalanan arkadaşlarının durumu da aynıydı. Biraz daha ayık, biraz daha dinç görünüyorlardı, o kadar.

Kımıldamaya, toparlamaya çalıştı, başaramadı. Kollarının serbest kaldığını, hemen arkasında, kalçasının altında ve üstünde mosmor yattıklarını anlayamadı. Sanki başka gövdeye aittiler. Hareket etmiyor, seğirmiyor, taş gibi duruyorlardı.

«— Uğraşma, yat yattığın yerde.»

«— Ya da kalk oyna.»

Seslerin sahiplerini seçemedi. Pencere dibinde, üstü fotoğraflarla, kâğıtlarla, makbuzlarla dolu –ters çevrilmiş metal bir dolap kapağı da vardı– üçüncü yatağın kıyısında duruyorlardı.

Kıvrandı, yan dönmeye, görmeye uğraştı.

Bir çift kundura yaklaştı, sarı tüylü bir el uzandı.

«— Dikizlemeye mi çalışıyorsun? Dur yardım edeyim.»

Hoyratça ittirdi, yüzünü pencere tarafına çevirdi.

«— Oldu mu?»

Bıraktı, esmer, kıvırcık saçlı, iri göz kapaklı arkadaşının ya-

nına döndü.

«— Pek meraklı, insanın başına ne gelirse meraktan lafını duymamış.»

Yatağa oturdu, bacak bacak üstüne attı. Karman çorman fotoğraf yığınını topladı, incelemeye başladı. Uzun uzun bakıyor, tetkikten geçirdiklerini en alta aktarıyordu.

Durdu, işaretparmağıyla desteye vurdu.

«— Aha burada! Daha önce gördüm dediydim de inanmadıydın. Al işte, benzemiyor mu?»

«— Hakikaten ha, tıpkısının aynısı. İkiz midirler nedir?»

«— Olabilir.»

«— Olabilir değil, kesin.»

«— Dur bakalım.»

Fotoğrafı kaldırdı, dikkatle inceledi.

«— Doğru söylüyorsun, bu kadar benzerlik başka türlü mümkün değil.»

Sırıttı, elindeki kartı ters çevirdi.

«— Bu yakışıklının kardeşi Faruk elimizdedir, yakaladık,» dedi.

Parmakların ucunda, Faruk'un abisi, yengesi, yeğeni yan yana, omuz omuza sıralanmış kederli gözlerle bakıyorlardı.

Salih
Faruk
Osman Nuri

«— Reis, 'Sorgu sual uğraşmasınlar, İstatistikçileri alıp gelsinler' diyor.»

Salih, yarı aralık göz kapaklarının arasından sesin sahibini görmeye çalıştı. Manzara bulanıktı, tavandaki ampul ışığının ağırlaştırdığı odaklanma sorunu ince detayları algılamasını güçleştiriyordu. Kapının ağzında, ara koridorun başında upuzun dikilen sarı bir suret seçebildi sadece. Zayıftı, kamburumsuydu, elinde gazete kâğıdına sarılı bir nesne tutuyordu.

Faruk onu da yapamadı. Sırtı duvarda, başı yana kayık, fırlatılıp atıldığı yatağın üstünde toparlamaya, baygınlığını hepten koyultan vahim çağrışımları durdurmaya çabaladı.

«— Acele edecekmişsiniz.»

«— Diğerleri ne olacakmış?»

«— Herif bakıyor.»

Yatağın yamacındaki sandalyede oturan yuvarlak kafalı, sivri çeneli saldırgan, parmağıyla alnını dürtükledi.

«— Önüne bak, şerefsiz!»

«— Bırakın, kim bilir ne hayaller görüyor. Sen de baygın heriften nem kapacağına soruma cevap ver: Diğerleri ne olacak?»

«— Bekleyeceklermiş. 'Biri başlarında nöbet tutsun, dönünce icaplarına bakarız' dedi.»

«— Ya melanetlik çıkarsa?»

Osman Nuri tam karşısında, pencere önündeki küçük masada oturan uzun bacaklı, uzun gövdeli, horozibiği saçlı sureti inceledi. Esmerdi, rahattı, garip bir gevşeklikle gevrek gevrek konuşuyordu.

«— Öbürleri bağlı ama birinin kordonu çözülü, tek kişi nasıl baş edecek?»

«— Reis bunu gönderdi, 'Koklatsın, biz gelinceye dek uyutsunlar' dedi.»

«— Gene de tek kişi olmaz.»

«— Biliyoruz olmayacağını, ayarlayacağız herhâlde.»

Kabarık saçlı suret, masanın ayakları dibinde duran gitara uzandı, kalabalıkla ilişiğini kesti.

«— Ne diyeyim? Dışarıdakilere yani.»

«— Şişeyi bırak, çık. Birazdan geleceğimizi, arabayı apartmanın önüne almaları gerektiğini söyle. O iddiacı reisin de nöbetçileri görsün, sıkılasın. Ev yol geçen hanına döndü, durmadan birileri damlıyor, haberleri yok.»

«— Tamam.»

«— Sonra gelin, beraberce bahçeye yerleşin. Hem dışarıyı hem içeriyi kontrol edersiniz. Anlaşıldı mı?»

«— Anlaşıldı.»

«— Durma o zaman.»

Sarı suret kayboldu.

«— Evde kim kalıyor?»

Masanın ucunda oturan kabarık saçlı esmerdi.

Osman Nuri, başı Salih'in dizlerinde, ayakbilekleri Faruk'un kıpırtılı gövdesinin altında, öfkeli kıvılcımlar sıçratmaya çalışarak baktı.

«— Siz kalacaksınız, sen, sen, sen, bir de İdi Amin. Nerde şimdi, ne yapıyor?»

«— Diğer odada bunun kıro reisiyle beraber heriflerin başını bekliyor.»

«— Duyarsa gebertir.»

«— Durma yetiştir, zaten kaşınıyorum. O bastıbacağı tepeleyemedim, bari senin sırığı indireyim.»

«— Dalaşmayı kesin. Eteri alın, herifleri bir güzel bayıltın. Sonra o ikisini çağırın, yardım etsinler. İstatistikçileri dışarıya, arabaya taşıyalım.»

«— Yalnız mı gideceksin?»

«— Yakışıklı reisin olmadan sorgu yerini nasıl bulacağız?»

«— Ben de gelsem?»

«— Arabaya sığmayız.»

«— O arkanızdan koşar, abisi, Eskişehir yolu şurası.»

«— Bir şey anlatmaya çalışıyorum, siz zevzeklik ediyorsunuz. Açın kulaklarınızı da dinleyin. Biz gelinceye kadar eve mukayyet olun, problem, atışma, hırgür çıkarmayın. Gözünü-

zü de heriflerden ayırmayın.»

«— Arkadaşlarının götürüldüğünü anlar, şirretlik yaparlarsa?»

«— Uyutun. Uyutmadan önce teskin edin, 'Birazdan gideceğiz, sabah pılınızı pırtınızı toplayın, Bahçelievler'i terk edin' deyin. Kurtulduklarını zannetsinler, o zaman maraza çıkarmazlar. Anlaşıldı?»

Cevap gelmedi.

«— İki satırı bir araya getirmekten acizsiniz, değil mi? Sesiniz soluğunuz çıkmıyor. Ben hallederim, siz şu dört gözün icabına bakın.»

Faruk yan döndü, Osman Nuri'nin bacaklarındaki ağırlık kalktı. Hafifçe doğruldu, bekledi. Birdenbire atıldı, eter şişesi ve pamukla üstüne yürüyen yuvarlak suratlı, sivri çeneli saldırgana kafa salladı.

Gözlüğü yüzünden fırladı, gövdesi yüzükoyun yere kapandı. Kısa bacaklar son anda yana sıçramışlardı.

«— Gülmeyin, diğeriyle ilgilenin.»

Osman Nuri'nin başlattığı işi tamamlamaya hazırlanan Salih, ağır gövdelerin basıncı altında ezildi. Sırtı sedire yapıştı, ciğerlerindeki tüm hava boşaldı.

«— Adamsanız ellerimi çözün. Çözün de hesap...»

Osman Nuri'nin öfkeli sesi pat diye kesildi. Çırpınan bacakları gevşedi, gövdesi Salih'ten yana sündü.

«— Diğer ikisine koklatmayın, ayık ve ayakta lazımlar, ağızlarını tıkayın sadece.»

Koridor ayak sesleriyle yankılandı, kaygılı bir ses odaya daldı:

«— Ne oldu, problem mi var?»

«— Hiçbir halt olduğu yok, meraklanma. Dört gözle küçük bir dans gösterisi yaptık, hepsi o.»

«— Oldu olacak Külkedisi'yle de yapın. Kollarına girer, piste kadar eşlik edersiniz. Zaman kazanmış, dikkatleri çekmekten kurtarmış oluruz.»

«— Diğer odadakiler?»

«— Bu gitarist bozuntusunun solisti orada değil mi? Bırak hem türkü çığırsın hem heriflerin başını beklesin, işi ne?»

«— Tek başına? Ya kolları serbest olan toparlanır, üstüne atılmaya...»

Bezgin bir pofurdama duyuldu, bir çift kol Faruk'tan yana uzandı.

«— Sırtlan, birader, senin hemşerilerden hayır yok. Sırtlan da arabaya götürelim. Beylerim de hırgürden başlarını alırlarsa arkadaşa vaziyeti anlatsınlar.»

Eterin etkisi geçmek üzereydi. Arabaya götürmek üzere çekip sürüyen pençelerin zalimliği işe yaramış, sürekli sarsılan gövdesi cana gelir gibi olmuştu. Demir kapının dışı bahçe değil, adeta serin bir oksijen çadırıydı. Ciğerleri kavrulma hissinden kurtulmuş, uğuldayan kanı yeni bir güçle dolmuştu. Arabanın kötü kokan havasız ortamının her şeyi sil baştan edeceği korkusu, arka koltuğa fırlatılır fırlatılmaz yerini kaygılı bir rahatlığa bırakmış, ardına kadar açık camlardan giren temiz hava yüzünü, saçlarını okşayarak ayılma sürecini hızlandırmıştı. Yine de sersem gibiydi. Koltuktan itilmiş, arabanın kirli zeminine yuvarlanmıştı. Omuzlarının üzerinde bir çift ayakkabı vardı.

«— Baygın mı?»

Ses yukarıdan geliyordu. Konuşanın ön koltukta oturan şahıs olduğunu anladı.

«— Şimdilik,» diye cevapladı omuzlarındaki kunduralar. «Birazdan kendine gelir.»

«— Zor gelir,» dedi bir başka ses. «Benim bile nevrim döndü, resmen sarhoş oldum. Ne beter bir zıkkımmış.»

«— Yola çıkınca ayıkırsın.»

«— İş ki gelsinler. Niye geciktilerse?»

«— Çıkmak üzeredirler.»

Ön koltuk gıcırdadı, arkaya doğru yarım bir dönüş oldu.

«— Dikkatli ol, gözünü de silâhını da üstünden ayırma.»

«— Tamam.»

Koltuk yeniden gıcırdadı, kunduraların basıncına parmak kalınlığında bir çubuğun ağırlığı eklendi. İki kürekkemiğinin arasındaydı.

«— Allahtan şansımız yaver gitti, ne sokağa çıkan oldu ne yoldan geçen.»

«— O cesaret kaldı mı millette? İlk akşamdan evlerine çekiliyor, gün ışıyıncaya kadar burunlarını çıkarmıyorlar. Yangın olsa belki.»

Latif
Serdar
Efraim
Hürcan

Aynı anda başlarını kaldırdılar, odaya girenlere baktılar. Serdar sadece ayak seslerini duyabildi. Başı pencereden yanaydı, dalgındı, kıpırdayamıyor, sessiz öğürtülerle sarsılıyordu.

«— Ne o, kusuyor mu?»

«— Midesi bulandı herhal.»

«— Dayan, aslan parçası, çoğu gitti azı kaldı. Birazdan hürriyetinize kavuşacaksınız.»

«— Sabah kavuşacaksınız daha doğrusu.»

«— Sabah değil, birkaç saat sonra. Kardeşimizin elleri çözülü, biz gittikten sonra arkadaşlarını serbest bırakır.»

«— Duydun mu, sana diyor.»

Duymamıştı, yeni bir bulantı dalgasıyla, kuru kuruya öğürmekle meşguldü.

«— Nefeslen, iyi gelir.»

«— Rahat bırakın, kusacaksa kussun, ev onun.»

Sessizlik oldu.

«— Arkadaşınız iyi değil, o yüzden söyleyeceklerimi size söyleyeceğim. Kulaklarınızı açın, dinleyin. Birazdan eter koklatacak, hepinizi yeniden bayıltacağız. Çok tutmayacağız, merak etmeyin. Basıp gitmemize yetecek kadar zaman kazanmak istiyoruz, o kadar. Sonra ışıkları kapatacak, hırsızlara yem olmayasınız diye kapıyı arkamızdan çekeceğiz. Sizden talebimiz, sabah olur olmaz pılınızı pırtınızı toplamanız, bir daha gelmemek üzere Bahçelievler'den ayrılmanız. Eğer polisi arar yahut inat edip evi boşaltmazsanız tekrar geliriz. O zaman bu kadar ucuz sıyıramazsınız. Anlaşıldı?»

Cevap gelmedi. Serdar öğürdü, diğerleri öfkeli gözlerle baktılar.

«— Anladığınızı varsayıyorum. O hâlde sorun yok. Şimdi sessiz olun, pamuğu son kez koklayın. Korkmayın, her şey an-

lattığım gibi olacak.»

Gözlerini odanın içinde dolaştırdı, sırıtmalar, gülüşmeler arasında,

«— Hadi, geçmiş olsun,» dedi. «Kurtuldunuz.»

Boğulmak üzereydi. Göğsüne, omuzlarına yüklenen bacaklar aman vermiyor, baskılarını giderek arttırıyorlardı.

«— Abanma, kemiklerini kıracaksın.»

Bacaklar gevşedi, önce biri, arkasından diğeri çekildi. İşlevleri zaafa uğramadı, simsiyah bir namlu başının bir karış ilerisine yerleşti. Kapıda beliren kot pantolonlu, sarkık bıyıklı, uzun suratlı saldırgan, çarpık bir ifadeyle sırıttı, yatağın ayakucuna yanaştı.

«— Al kafasına ört, fena bakıyor.»

Elindeki kahverengi ceketi fırlattı, yatağın kenarına tünedi.

«— Sessiz sakin uzan şimdi, aslanım, belâ çıkarırsan senin de arkadaşlarının da işi biter.»

Zeminde hareketsiz yatan Osman Nuri'nin pantolonuyla aynı renk ceket başına geçti, ışığı, havayı kesti.

«— Biz gittikten sonra yerdekini kaldırın, malak gibi yatmasın, ayağınıza dolaşır.»

«— Olur.»

Sesler duyuldu, kunduralar, lastik pabuçlar, fısıltılar, gülüşmeler, itişip kakışmalar ana koridoru aştı, odaya doluştu.

«— Tamam mı, hallettiniz mi?»

«— Laf mı? Mışıl mışıl uyuyorlar.»

«— Elleri serbest olana uzun koklatacaktınız.»

«— Hâli hâl değil zaten, koklar koklamaz sinek gibi düştü kaldı.»

«— Olsun, gene de...»

«— Yaptık, reis, bu zevzeğe kulak asma. İstesen de uyandıramazsın.»

«— O zaman yüklenin, yolcu yolunda gerek.»

Sedirin ucundaki ağırlık kalktı, haşin pençeler gövdesine uzandı.

Çektiler, ittiler, ayakları üstünde doğrulttular.

Başını salladı, ceketten kurtulmaya çalıştı. Kıskaç gibi parmaklar boğazına yapıştı.

«— Yürü!»

Ara koridoru geçtiler, ana hole çıktılar. Kapı gıcırtıyla açıldı. Çıktılar, sağa döndüler, yürüdüler, sola döndüler, üçlü basamağı indiler, tekrar sağa döndüler, tekrar yürüdüler, demir kapıyı aştılar, son kez sola döndüler.

Bahçedeydiler.

Ceketin koyu kumaşından içeri incecik bir ışıltı süzülüyor, serin bir esinti kahverengi kareli gömleğini okşuyordu. Ve ileride, bakkal dükkânının önünde bilmem kaç beygir gücünde bir Amerikan otomobili gürlüyordu.

Ay
Seyfi
Nalân
Tuncay
Çınarlar
Ahmet Bey
Aynur Hanım
Bakkal Hamdi
Semiha Hanım

Bağırıyordu. Kimsenin duymadığı, kimsenin umursamadığı, kimsenin eşlik etmediği bir makam bulmuş, öfke beyazı, hırs moru, küfür yeşili, garez mavisi, intizar sarısı, yas karası, cinnet kızılı ezgiler, harmoniler devşiriyor, tek gözü, sivri külâhı, kanca gibi çenesiyle karanlığa savuruyordu. Bağırıyordu.

Uyuyordu. Sakin, ılık, pırıl pırıl bir uykuydu yüzdüğü. Üniformasını sıyırmış, gölgesinden kurtulmuş, anadan üryan dalmıştı. Yumuşak kulaçlar atıyor, gövdesini, zihnini yenileyen berraklığın keyfini çıkarıyordu. Uyuyordu.

Ağlıyordu. İçi geçmeden, baygınlıkla uyku arası bir zaman aralığına yuvarlanmadan önce de aynıydı şimdi de. Ama gözpınarlarından artık yaş gelmiyordu. Kedi bakıyor, o, nemden, ferahlıktan yoksun bir azabı yaşıyordu. Ağlıyordu.

Ders çalışıyordu. Yoğunlaşmıştı, dikkat kesilmişti, varını yoğunu önündeki yığına vermişti. Parmaklarını pusula niyetine kullanıyor, satırların, paragrafların, sayfaların arasından gürül gürül bir su gibi azimle, coşkuyla akıyordu. Çalışıyordu.

Sallanıyorlardı. Bir ağıt, söylenmemiş bir veda havası tutturmuş, altlarından geçen otomobilin üstüne yaprak yaprak döküyorlardı. Sallanıyorlardı.

Horluyordu. Sırtında bir sıcaklık, kulaklarında balalayka sesleri, elinin üstünde tombul bir el, ese üfüre soluklanıyor, uzaklardan, havanların ve top bataryalarının uğultuları arasından tiz bir hücum borusu duyuyordu. Kendi horultusu olduğunu bilmiyordu. Horluyordu.

Yanıyordu. Kanı ağırdı, yüreği ağırdı, aklı ağırdı, ağrısı ağırdı, yatağı ağırdı. Yavaş yavaş, aynı ritimde, aynı hızda batıyor, her geçen saniye biraz daha gömülüyordu. Halı dağılıyor, beton zemin yumuşuyor, teni buruşuyor, saçları kavruluyor, gövdesi tütüyordu. Yanıyordu.

Gülüyordu. Karabulutlar dağılmış, gök dürülüp yer çatlamış, bir başka renge, bir başka tada, bir başka kokuya bürünmüştü dünya. Barış olmuştu, bayram olmuştu, şenlik şölen olmuştu. Mutluydu. Karısı güldü, kızı papatya. Gülüyordu.

Düşünüyordu. Uzun, sağlıklı, dolu dolu geçen, sonu yalnızlıkla lekelense de asla pişmanlık duymadığı ömrünün en garip, en zorlu bulmacasıyla karşı karşıyaydı. Kararlıydı, çözecekti. Elinde tuttuğu beş topuzlu, altı dilli, iki uçlu anahtarı tüm kilitlere, tüm deliklere, tüm karanlık ihtimallere daldırıyordu. Düşünüyordu.

Latif
Serdar
Efraim
Hürcan

Latif için her şey açıktı ve bitmişti. Gecenin ilerlemiş saati son saatleriydi, üstlerine düşen ampul ışığı görüp görebilecekleri son ışıktı. Dönüp duran tavanı, ikide bir tepetaklak olan zemini, yaklaşıp uzaklaşan duvarlarıyla elli altı numaralı apartmanın zemin katındaki ev tabutları olacaktı, biliyordu. Gene biliyordu ki bağırmanın, imdat istemenin faydası yoktu, kimse yardıma gelmeyecekti. Zaten bağıramıyordu. Dili ağzında ucuz çikletler gibiydi. Sünüyor, yayılıyor, dağılıp yapışıyor, bir türlü dişe, damağa gelmiyordu. Ümit tükenmiş, zaman dolmuştu. Ayıkmaya çalışıyordu sadece. Arka üstü kaykıldığı sedirde doğrulmayı, milim milim kayarak pencere tarafındaki uç kısma ulaşmayı planlıyordu. Ölüm inmeden önce kaldırıp kendini silâhın üstüne fırlatacaktı, aklına başka bir şey gelmiyordu.

Serdar fenaydı. Öğürmüyordu, kasılmıyordu, hiçbir şey hissetmiyordu. Ciğerleri var mıydı, bilmiyordu. Elleri var mıydı, bilmiyordu. Ayakları, bacakları, gövdesi, başı, burnu, çenesi, ağzı, yanakları, alnı var mıydı, bilmiyordu. Sadece gözleri vardı. Dumanlı görüntülerden, cılız pırıltılardan olduğunu varsayıyordu. Kulakları vardı bir de. Uzak, belli belirsiz seslerden, uğultulardan anlıyordu. Ve hiçbir şey hatırlamıyordu.

Efraim kederler içindeydi, Reyhan'a yollayamadığı, hiçbir zaman yollayamayacağı mektubu ikinci kez yazıyordu: Sevgili Reyhan. Aşk ve emek kutsaldır. İkimiz de buna inananlardanız, ikimiz de her şey lâyığını bulsun diye uğraşanlardanız. Ve zulme karşıyız. Her türüne. Çünkü zulüm insana yakışmaz. Kibir aklı, hoyratlık vicdanı gölgeler ve onlara uyan ağız zulmü çağırır. Çağırmamalıdır. Çünkü zulüm insana yakışmaz. Hele bize hiç yakışmaz. Devrimci dediğin, insan dediğin, aşkın, emeğin önünde eğilmeli, zalimin karşısında dimdik durmalıdır. Ve zulmetmemelidir kimseye. Bunlar bin yıllık doğrulardır ve sizi de

beni de bu dünyaya bağlayanlardır. Niçin mi yazıyorum bunları? Çünkü zalimsiniz, Reyhan arkadaş. Sadakatini sunan, akıp giden hayatı paylaşmayı öneren bir sevgiye hak etmediği bir karşılık verdiniz. Susabilirdiniz, dümdüz, apaçık, basit ve yalın, 'Hayır' diyebilirdiniz. İkisini de yapmadınız. 'Tek yanlı bir his bu, biz arkadaşız, bunun ötesinde bir şey yaşamadık, ben sana başkaca bir yakınlık göstermedim, ümit vermedim' diyerek terslemeyi seçtiniz. Dolaylı da olsa arkadaşlığınızı yanlış yorumlamakla, dilim varmıyor ama, istismar etmekle suçladınız. Ne gerek vardı? İki taraflı olsaydı, yani biz arkadaş değil de sevgili olsaydık, yarenliğin ötesinde bir şeyler yaşasaydık bu ölçüde ciddi, teferruat dolu bir mektup yazar mıydım, sizli bizli cümlelerle el ele yaşlanmayı önerir miydim? Lütfen düşünün. Böyle mi yapardım, yoksa sevildiğini bilmenin verdiği güvenle, alacağı yanıttan emin, 'Sevgili sevgilim' hitabıyla mı söze başlardım? Zalimlik ettiniz, Reyhan arkadaş. Hayır yanıtının da ötesine geçtiniz ve arada gizli saklı hiçbir şey kalmasın diye yazılan satırları, benim, yoldaşlarımın, partimin devrimci olmadığını iddia eden karşı satırlara çevirdiniz. Devrimciliğin akıldan, insanlık mirasından beslenen ve tüm yapıp ettikleriyle, kullandığı araç ve yöntemlerle toprağını eşitlik ve özgürlük yurdu hâline getiren bir yaşam tarzı olduğunu unuttunuz. Bizim de kanımız kızıldır, Reyhan arkadaş. Bunun anlaşılması için illa dökülmesi mi lazımdır?

Ağlıyordu. Yaşsız nemsiz, salyasız sümüksüz ağlıyordu. Yazmıştı bu mektubu, gönderememişti. Zalim değildi ve olmayacaktı.

Hürcan, başının altındaki geniş omzun inip kalktığını hissediyordu. Darlandığını, nefes almakta güçlük çektiğini zannediyor, için için kahroluyordu. Doğrulmak, seslenmek, arkadaşını pençesinde kıvrandığı azaptan çekip almak istiyordu. Yapamıyordu. Gözlerini açamıyor, dilini oynatamıyor, siyah deri ceketin içinde çaresiz, yarı yatar yarı oturur vaziyette, öylece duruyordu.

Salih Faruk

Otomobil iştahlı homurtularla ilerliyordu. Çevikti, hızlıydı, kararlıydı. Mesafeleri çiğniyor, egzoz borusundan arkaya tükürüyor, simsiyah asfaltta yağ gibi akıyordu.

Bağlıydılar, iki büklümdüler, ayaklar altındaydılar. Biri gömlekliydi, diğeri kazaklı. Birinin başı açıktı, diğerinin ceketli. Ve her ikisinin de ense kökünde soğuk namlular vardı.

Gece akıyor, yol akıyor, uzaklı yakınlı ışıklar akıyor, evler, apartmanlar, ağaçlar, tepeler, gökteki bulut, bulutun arkasındaki yıldız, yıldızın önündeki ay akıyordu.

Zaman akıyordu.

Giderek hızlandı otomobil. Işıkları geride bıraktı, evleri, apartmanları aştı, kapkara gecenin koynuna daldı. Bir otobüs kaldı arkada, ağır tonajlı bir kamyon ağladı. Dönmedi, bakmadı, yavaşlamadı, burnunun dikine dümdüz devam etti.

«— Daha ne kadar gideceğiz? Yirmi dakikadır yoldayız.»

«— Az kaldı, birkaç kilometre sonra varmış olacağız.»

Otomobil yenilenmiş bir güç dalgasıyla sarsıldı.

Telâşlı gibiydi, korkuyor gibiydi, kuyruğundan ayrılmayı reddeden öfkeli aydan uzaklaşmaya çalışıyor gibiydi. Camlarından içeriye rüzgâr giriyor, ceketi dalgalandırıyor, öne eğik başın uzun saçlarını okşuyordu.

«— Yavaşla, biraz ilerisi.»

Otomobil silkelendi, debelendi, istemeye istemeye emre itaat etti.

«— Şuradaki yol mu?»

«— Evet.»

Yumuşak bir manevrayla asfalttan ayrıldı, bata çıka, titreye sarsıla, farlarını yukarı aşağı hoplata zıplata ilerledi.

«— Düzayak bir yer bulamadınız mı? Yürüyen aksamı kırar atar, orta yerde hıyar gibi kalırsak ne yapacağız?»

Cevap gelmedi.

Otomobil iyice pısırıklaştı, ağır aksak, düşe kalka yol alma-

ya başladı.

İndi, düze çıktı, yokuş yukarı tırmanmaya koyuldu.

«— Burası mı?»

«— Evet, tepenin hemen üstü.»

Lastikler öttü, taşlar sıçradı, koyu bir toz tabakası kalktı.

«— Camları ört, boğulacağız.»

Otomatın vızıltısı, hemen peşinden de hızla yükselen camların gıcırtısı duyuldu.

Otomobil zorlandı, gayretini ikiye katlamak zorunda kaldı. Tepeyi aştı, burnunu doğrulttu, hız keserek gürültüyle soluklandı.

Son bir hırıltı koyverdi, yorgun ve kirli, durdu.

«— Dökülün!»

Kapılar açıldı, koltuklar boşaldı, ceket, çıplak baş, bej kazak, kahverengi kareli gömlek, haki pantolon, bej pantolon, mokasen ayakkabı, siyah kundura tozlara bulandı.

Yukarıda incecik bir ay vardı.

«— Ne yapıyorsun be!»

«— Ne yapıyora benziyorum? Boğuyorum iti.»

«— Delirdin mi, manyak mısın, oğlum?»

«— Hem deliyim hem zır manyağım. Boğacak, geberteceğim, o kadar!»

Osman Nuri, gırtlağına sarılmış, hırsla, nefretle çöktüren parmakların altında hırıldıyordu. Gözleri yarı aralıktı, yanaklarına yaşlar sızıyordu. Hepten bozulmuş görüşünün son kırıntısıyla bakıyor, göğsüne oturan ağır gövdeyi, kabarmış omuzları, öne arkaya sallanan koca kafayı görüyordu. Kısa siyah saçları, kemikleri yanlara taşmış köşeli bir suratı vardı, ifadesi içten dışa vuran garezle çarpılmış, sakatlanmıştı.

«— Dur yahu, bizimkiler gelsin öyle yap ne yapacaksan. Kızarlar mızarlar.»

«— Memnun olurlar, merak etme,» dedi bir başka ses. Genizden geliyordu, gevrekti, laubaliydi. «Eskişehir yolundan postaladığımız mektuplara bir de tebrik kartı eklenmiş, derler. Fena mı?»

«— Ne demek o?»

«— Bu herif de İstatistikçilerden demek. Aha kitabı, aha dosyası, inanmıyorsan bak. İsim: Osman Nuri. Okul: Hacettepe Üniversitesi. Bölüm: İstatistik.»

«— Hadi be. Bizimki pulunu mu yapıştırıyor şimdi?»

«— Damgalıyor diyelim.»

Küt parmaklı eller çöktürmeye, Osman Nuri hırıldamaya devam etti. Elinden başkası gelmiyordu. Vücudu aklını terk etmişti, hiçbir emre itaat etmiyordu. Silkinmek istiyor, parmaklarını bile kımıldatamıyordu. Doğrulmayı deniyor, arkadan bağlı kollarını, ter içindeki sırtını yataktan kaldıramıyordu. Bağırmak istiyor, ezilmiş, ezilmeye devam eden boğazından hışırtılı bir 'Aaa' sesinden başka ses çıkaramıyordu. Basınç o kadar vahşi, o kadar şiddetliydi ki gözlerinden sicim gibi yaşlar iniyordu. Yüzü, kulakları, kafa derisi kavruluyor, saç dipleri

oluk oluk terliyordu. Gözlerinin yuvalarından fırlayıp çıkacağını, ciğerlerinin lastik toplar gibi patlayacağını hissediyordu. Siyah noktacıklar uçuşuyordu havada. Dönüyor, savruluyor, her geçen saniye çoğalıyor, irileşiyorlardı.

«— Gebersene lan! Gebersene, it!»

«— İyi sıkamıyorsun.»

Kısa boylu, seyrek saçlı, devasa bir nohut tanesini andıran yuvarlak bir surata sahip üçüncü saldırgan itirazı bırakmış, heves dolu adımlarla yatağın başucuna yanaşmıştı.

«— Başparmaklarını üst üste getir, öyle bastır.»

Eller kavrayışlarını gevşetmeden birbirlerine yaklaştı, bombeli acımasız parmaklar altlı üstlü sıralandı.

Bastırdılar, kanırttılar, sonuca ulaşmayı başaramadan, ter içinde, yorgun ve mağlûp, kaydılar.

Öfkeli mosmor surat, kabarıp şişmeye çalışan göğsünün üstüne düştü.

Tüyler ürpertici bir hırıltıyla nefeslendi Osman Nuri. Öğürdü, öksürdü, nefes borusundan geçmeye fırsat bulamayan havayı yutmakta ısrarlı, kasılmalarla çırpınan ciğerlerine ayak uydurmaya çabaladı.

«— Ne oldu, yoruldun mu?»

Gülkurusu gömleğini terden sırılsıklam eden koca kafa doğruldu, kan oturmuş gözler başının ilerisine, kapıdan tarafa baktı.

«— Kolum koptu, filmlerdeki gibi değil bu iş.»

«— Vazgeç istersen.»

«— Hayatta olmaz. Biraz soluklanıp tekrar girişeceğim, ölümü benim elimden olacak.»

«— Çok ara verme, nefesi darlanmışken çöktür.»

Eller yeniden gırtlağına uzandı, köşeli surat sarı dişlerini göstererek sırıttı.

«— Son kez bak dünyaya, it, bir dakika sonra ölmüşlerine kavuşacaksın.»

Son kez baktı bakmasına ya, önü kapalıydı. Göğsünün üstünde yükselen koca kafaya başının arkasından uzanan sivri çeneli, geniş alınlı, seyrek saçlı ikinci bir kafa eklenmişti, her ikisinin üstünde, tavandaki lâmbaya yakın, uzun boyunlu, ho-

rozibiği saçlı bir başka kafa duruyordu. Üç ayrı karanlık sütundular ve üstüne eğilmişlerdi.

Üçünü de geçti, beyaz badanalı, yer yer gölgeli, yer yer ak tavana baktı. Hazin bir sonbahar göğüne benziyordu.

«— Eh, yeterince gördün, şimdi geberme vakti.»

Eller yeniden boğazına sarıldı. Küçüktüler, dardılar, terliydiler, kaygandılar.

Yaşlar aktı, hırıltılar yükseldi, göğsünden yukarı alevler yürüdü. Tepetaklak devrildi gök, hazin sonbahar bulutlarının yerini kara yığınlar aldı. Kabardılar, köpürdüler, yıldırımlarla, gürlemelerle sarsıldılar. İnce ince, siyahlı beyazlı bir kar atıştırmaya başladı sonra.

«— Bastır!»

«— Ha gayret, az kaldı!»

Yaşlar sele, hırıltılar iniltiye, karlar tipiye, bulutlar gazaba dönüştüler.

«— Yuh, iki sıkmaya kesildin be!»

«— Gebermiyor, iyi mi? Mabadından mı nefes alıyor nedir?»

«— Bittim.»

Koca kafa yeniden göğsüne düştü.

Şiddetle sarsıldı Osman Nuri, adeta ciğerlerini kusacak gibi oldu. Göz damarları çatlamış, kulakmemeleri simsiyah olmuştu. Çırpındı, çırpınıyor olmasına şaştı. Öğürtüler, gurultular arasında nefeslendi, ciğerlerinin kendi iradesinden bağımsız hareket etmesine şaştı. Upuzun bir iniltiye kapaklandı, bu denli dehşet verici bir sesin vücudundan çıkıyor oluşuna şaştı.

Şaştı, Osman Nuri. Bütün organlarının feryat ettiğini, kalbinin, ciğerlerinin, dalağının, böbreklerinin, pankreasının, bağırsaklarının patladığını, yırtıldığını, delindiğini, şakır şakır kanadıklarını ve içini kapkara bir geceyle doldurduklarını anladı. Bütün bunlara rağmen hayattaydı. Hayatta olmasına şaştı.

Nohut kafa geriye çekildi, göğsüne tüneyen köşeli surat yatağın dibine sağıldı.

«— Bir cigara verin.»

Salih
Faruk

«— Konuşmayacaksınız, suç ortaklarınızın adlarını vermeyeceksiniz, ha?»

Taşlı, kıraç toprağın üstünde yatıyorlardı. Asfalttan uzaktılar. Ara sıra geçen araçların boğuk homurtusunu duyuyorlardı ama yolu göremiyorlardı.

Faruk yüzükoyundu, sırtında sivri bir dizkapağı, ensesinde soğuk bir namlu vardı. Zemin hafif bir meyille yükseliyordu, başı yukarıda, bacakları aşağıdaydı.

Salih sırtüstüydü. Kahverengi ceket omuzlarına düşmüş, uzun saçları toza toprağa belenmişti. Gövdesinin hemen yanında, böğrünün kıyısında bir çift postal duruyordu. Postalın içinden fışkıran kot pantolonlu bacaklar atletik bir gövdeyle birleşiyor, gövde uzun suratlı, sarkık bıyıklı, renkli gözlü, kalın kaşlı, kumral saçlı bir kafayla sonlanıyordu.

Bağırıyordu kafa, sövüyor, tehditler savuruyordu.

«— Susmak neymiş şimdi gösteririm.»

Eğildi, sol elini ceketin iki yakasına, sağ elini çıplak gırtlağa sapladı. Çektiği gibi kaldırdı, sarsa boğa kükredi:

«— İsim istiyorum! İstatistiğe atanan Başkanla ne alâkanız var? Yardımcısı partiden mi? Sizi işe onlar mı aldı? Diğerleri kim? Hep birlikte istihbarat topluyor, tasfiye edileceklerin listesini mi çıkarıyorsunuz? Bugüne kadar kaç ülkücüyü tespit ettiniz, yönetime kimlerin isimlerini bildirdiniz? Konuş ulan aşağılık gomonist!»

Kocaman bir tükürük suratına yapıştı.

Ceketin yakalarını da berelenmiş boğazı da ittirdi, geriye sıçradı. Elini uzattı, avucuna bırakılan alabildiğine geniş, alabildiğine uzun tabancayı sımsıkı kavradı.

«— Geber o zaman, pislik!»

Silâh büyük bir şiddetle, sağır edici bir kükremeyle patladı. Uzun namludan kırmızı bir alev fışkırdı, boş kovan havada taklalar attı.

Zaferle haykıran, dumanlar ve ateşler arasından fırlayan mermi, göğüs kafesinin sol üst kısmına, köprücükkemiğinin yakınına yapıştı. Gömleği deldi, cildi yardı, eti kesti, kaburgaları kırdı, kan, kemik ve ilik parçalarına bulanarak, doğrulmaya, ayağa kalkmaya çabalayan gövdeyi yukarıdan aşağıya deşti. Göğüs boşluğundaydı ve kalbin uzağındaydı. Öfkeyle, düş kırıklığıyla, hınçla bağırdı, hedefine ulaşmayı başaramadan sırt kaburgalarına çarptı. Kırdı, dağıttı, ufaladı, paramparça etti. Hızını alamadı, sol kürekkemiğinin hemen altından dışarıya fırladı. Ayın cılız ışığı altında bir anlığına çakıp söndü, toprağa saplandı.

Yumruk yemiş gibi geriye savruldu Salih, başı yere çarptı. Önce bir şey hissetmedi, herhangi bir ağrı sızı, içini kavuran yangın duymadı. Sol tarafında, göğsüyle sırtı arasında bir ağırlık, soğuk bir uyuşma hissi vardı sadece.

Sonra yukarı doğru fışkıran kanı gördü. Köpürmüştü, kırmızıydı, gürül gürül akıyordu. O anda ağrıyı, içini dağlayan yangını duydu. Vücudu istemsiz bir biçimde kasılıyor, göğsü yukarıya, başı arkaya doğru hareketleniyordu.

Yeni bir gürleme geldi. Namlu alevlendi, kovan taklalar attı, ikinci mermi, arkadaşının yarım bıraktığı işi tamamlamak üzere atıldı.

Kısa, bir göz açıp kapamalık mesafeyi aştı, toprağın üstünde debelenen uzun saçlı başa sol yanağından yapıştı. İncecik deriyi, kası, sinirleri, eti, damarları kesti, yüz kemiklerini paramparça etti. Yukarı ve arkaya doğru devam etti, kafatasını patlattı. Durmadı, dinlenmedi, nefeslenmedi, kükreyerek beyne atıldı. Yırttı, deldi, deşti, son barikatı da parçalayarak sol kulağın üstünden çıktı.

Mutluydu, memnundu, muzafferdi. İğnesinden kurtulmuş arı gibi, boşalmış ve rahat, toprağa saplandı.

Çarpılmış gibi oldu Salih, yer gök, geçmiş gelecek, varlık yokluk sallandı. Yerinden bir karış fırladı, havada canhıraş çığlıklar attı. Kanlar içinde debelendi, sarsıla kıvrana toprağa kapandı. Fırladı düştü, fırladı düştü, fırladı düştü. Zangır zangır titremeye, kasılmaya başladı. Seğiriyor, dalgalanıyor, sağa sola savruluyor, taşa, toprağa, ota, toza beleniyordu. Ağzından ve

kafasının arkasından oluk oluk ve simsiyah boşalan kan, saçlarını, ensesini, bıyıklarını, gömleğini suluyor, göz çukuruna, kulağına, boynuna, yerdeki çatlaklara, yarıklara, deliklere doluyordu. Tütüyordu sonra, sımsıcak buğulanıyordu.

Son bir kasılmayla öne doğru savruldu, sol böğrü üstünde yan döndü. Kıvrıldı, yanı başında feryat figan yatan Faruk'un dizleri dibine sığındı.

Gözlerinin nuru, aklının aydınlığı sönmüştü. Yine de çırpınıyordu. Bu kez daha hafif, daha seyrek, daha yavaştı ama çırpınıyordu.

Postalların ileriye, kalçasının yukarısına hareketlendiğini görmedi, kalkan tozdan, çıkan gıcırtıdan rahatsızlık duymadı. Artık yoktu. Yolculuk olmayan bir yolculuğa, gurbet olmayan bir gurbete düşmüştü. Geriye kalan hatırasıydı, kabuğuydu. Gene de hayat vardı içinde, çırpınıyor, postalları rahatsız ediyordu.

Tabanca ay ışığında parladı, hiddetle, kinle kükredi. Kovan dumanlar içinde dans etti, namludan kıpkırmızı bir sütun fışkırdı.

Üçüncü mermi kızgındı, şarjörün alt basamağında kaldığı için intizarlar yağdırıyordu. Ama ateşlenmişti ve geri dönüş yoktu.

Dümdüz uçtu, belli belirsiz kıpırtılar içinde yatan vücudun yukarısına, uzun saçların aşağısına yapıştı. Sağ kulakmemesinin altını oydu, çene kemiğini, dişleri, damağı parçaladı, kafatasını patlattı, zaten harap olmuş beyni ikinci kez talan ederek ve kafatası kemiklerini yukarıdan tekrar kırarak, kan, beyin, saç ve deri parçalarıyla birlikte dışarı çıktı.

Yorgundu, doymuştu. Açık havayı son kez teneffüs etti ve dinlenmek için toprağın derinliklerine daldı.

Boğulmak, bu işkenceden, kıyımdan, kahredici çaresizlikten, zulme ve azaba kesmiş hayatın ellerinden kurtulmak istiyordu. Ölmek istiyordu Osman Nuri. Defolup gitmek, yok olup gitmek, cehennem olup gitmek istiyordu.

Gidemiyordu, kurtulamıyordu, ölemiyordu. Ya kayıyordu gırtlağına sarılan parmaklar ya da yorulup titreye kasıla geri çekiliyordu. Kıyılıyordu, içi parçalanıyordu, tüm organları çığlık çığlığa bağırıyordu. Tekrar yapışıyordu eller, tekrar düşüyordu.

Yarım saattir böyleydi bu, bitmiyor, ara vermiyor, uzadıkça uzuyordu.

«— Diğer odadakilerin paralarını aldım, bunu da silkeleyin de yolumuzu... Ne yapıyorsunuz siz?»

«— Pezevengin evlâdını gebertmeye çalışıyoruz, görmüyor musun?»

«— Öyle adam mı öldürülür lan? Lavabonun yanındaki raftan bıçağı kapıp soksanıza.»

«— Çok istiyorsan sen sok, biz kan görmeye dayanamıyoruz.»

«— Böylesi daha mı iyi?»

«— Temiz olduğu kesin.»

«— Sapıksınız.»

«— Sen de ölü soyucusun.»

«— Ağzını topla. Reisin talimatı, hepiniz duydunuz.»

«— Madem öyleydi, niye İstatistikçilerin paralarını almadın?»

«— Götürenler alırlar herhâlde.»

«— Nah alırlar! Kan sarhoşudur şimdi onlar, dünya yansa ruhları duymaz.»

Göğsünün üstüne tüneyen koca kafa kapıdan yana baktı, bıkkın, canından bezmiş bir ifadeyle,

«— Tamam, uzatmayın,» diye homurdandı. «Cüzdan masada.»

«— He, al da git, rahat bırak bizi.»
«— Ne hâliniz varsa görün!»
Ses uzaklaştı, koridorda alçak perdeden küfürler yankılandı.
«— Ne yapacağız, hakikaten bıçaklasak mı?»
«— Olmaz, ahdettim, ellerimle boğacağım.»
«— İp falan bulsak?»
«— Ellerimle dedim.»
«— Ayaklarınla çekecek değilsin herhâlde, ipi de ellerinle gereceksin.»
«— Doğru aslında.»
«— Doğru tabii.»
«— Ee, bul o zaman.»
«— Diğer odadakilerden birini çözelim diyorum, kabloyla daha rahat...»
«— İş açmayalım başımıza, uyanır muyanır.»
«— Bence gitarın telini koparalım.»
«— Kopar da kurtulalım! Kafamızı beynimizi piç ettin! Biz burada ecel terleri döküyoruz, sen masanın başında tımbır da tımbır...»
«— Kızma, gayet mantıklı bir...»
«— Tükürmüşüm onun mantığına! Kafamı ütülediği yetmiyor, şimdi de ellerimi parçalatacak. Bıçak gibi doğrar, etine oturur o tel adamın.»
«— Ne yapacağız peki?»
«— Yapacak bir şey yok, iş gene başa düştü.»
Eller yeniden gırtlağına uzandı, bastırmaya hazırlandı.
«— Bekle, etrafa bakayım, yarayışlı bir şeyler vardır.»
Kalktı, koridora yöneldi. Önce gövdesi, sonra gölgesi çekildi, geriye pabuçlarının sesi kaldı.
Uzaklaştı, azaldı, kayboldu.
Geri döndü, yaklaştı, başucunda durdu.
«— Bula bula pijama üstü mü buldun? Nasıl olacak o?»
«— Hemen çemkirme, düğmeli kısmıyla ilikli kısmı işimizi görür. Hem kalın hem uzun. Keser, şerit hâlinde...»
Yırtılan kumaşın feryadı duyuldu. Pijamadan koparılıp alınan mavi şerit havada uçtu, bir ucu başının, diğer ucu göğsü-

nün üstüne düştü.

«— Hadi bakalım, görelim.»

Şerit düzeltildi, ensesinin altından geçirildi, âdemelmasının aşağısından buruldu.

Bu kez işinin bittiğini, son bir azaptan sonra kurtulacağını düşündü.

Yanıldığını anladı. Alevler içindeki ciğerlerini, için için kanayan organlarını, patlamış boyun damarlarını, yuvalarından uğramış gözlerini, oluk oluk boşalan gözpınarlarını, simsiyah kulakmemelerini, mosmor tırnaklarını sıkboğaz eden bez şerit sonuca ulaşmayı başaramadı. Gevşedi, çözüldü, ölü bir vaziyette sarktı.

Kasıldı, öğürdü, hırıldadı, öttü, çırpındı.

«— Böyle olmayacak,» dedi başının arkasındaki ses. «Ensesine bir şeyler koyalım, gırtlağını havalandıralım.»

«— Banyoda havlu olacaktı,» diye onayladı laubali gevrek ses. «Bekleyin de getireyim.»

Gülkurusu gömleğine şıpır şıpır ter damlatan köşeli surat bir şey söylemedi.

Banyo kapısı gıcırdadı, açık bırakılmış televizyon cızırdadı, yaklaşan bacaklar yatağın hemen yanında durdu.

«— Alın. Katladım, kabarttım, üst üste koydum.»

Kaygan pençeler uzandılar, omuzlarına, kürekkemiklerine yapıştılar. Kaldırdılar, tuttular, beklediler. Geriye düşen başı sol tarafından gelen bir el tarafından desteklendi, arkadan uzanan eller üst üste konulmuş iki havluyu ensesinin altına yerleştirdi.

Bıraktılar, çekildiler.

«— Biraz yukarıya, çenesinin yakınına bağla. Sertçe asılırsın.»

Şerit kaydırıldı, sıkı bir düğüm hâlinde boğazına dolandı. Başının arkasındaki el alnına bastırdı, gözlerini geriye, mutfaktan bozma odanın kapısına devirdi.

«— Üç deyince. Bir, iki, üç!»

Amansız mavi yılan hiddetle kasıldı. Sıktı, ezdi, çökertti, nefesini, kanını kesti.

Hırlayamadı, çırpınamadı, kıpırdayamadı, tavanda dans eden siyah noktaları izleyebildi sadece.

Çoğaldılar, birleştiler, ışık geçirmez bir çığ kütlesine dönüştüler. Büyük bir süratle aktılar, vücudunun her bir zerresine şiddetle çarptılar.

İçinde bir yerin infilâk ettiğini işitti. Şiddetliydi, apaçıktı, ciğerlerinden geliyordu.

Onu başka patlamalar izledi. Daha küçüktüler, daha cılızdılar ama patlamaydılar. Kalbinden, karaciğerinden, dalağından, pankreasından, böbreklerinden geliyorlardı.

En son, uzun bir çatapatlar silsilesi hâlinde bağırsaklarının infilâk ettiğini duydu.

«— Geberdi pezevenk.»

«— Nihayet.»

«— Çok uğraştırdı be, dokuz canlıymış.»

Sesler çekildi, görüntüler silindi, kokular uzaklaştı. Sessizlik olmayan bir sessizliğe, karanlık olmayan bir karanlığa, boşluk olmayan bir boşluğa, hiçlik olmayan bir hiçliğe düştü.

Son hissettiği, kirpiğinden şakağına doğru yuvarlanan iri bir damlanın serinliğiydi.

Sesi çıkmıyordu. Bağırmaktan, küfretmekten, intizarlar yağdırmaktan paralanmış, çatal çatal olmuştu. Perde perde inmişti arkasından, suyu bulmak amacıyla toprağın derinliklerine dalmıştı.

Ağlıyordu, apaçık gözyaşı döküyordu. Salih'in cansız, hâlâ kanayan bedenini inceleyen postalların yan gözle kınadıklarını görüyor, utanmıyordu. Hıçkırıyordu, katılıyordu, saçlarını okşayan esintiye, gözyaşlarına vuran ay ışığına kanıyor, ağlamaya kanamıyordu.

«— Zırlıyor musun, beberuhi?»

Postallar yerdeki ceketi aldı, kanlar içinde yatan Salih'in üstüne attı.

«— Ağlama, örttüm bak, üşümez arkadaşın.»

Gözyaşlarını yuttu, tozla, toprakla karışık bir tükürük olarak yolladı.

İsabet ettiremedi.

«— Karavana!»

Çevresini alan gruptan gülüşmeler yükseldi.

«— Boşa uğraşıyorsun,» dedi içlerinden biri. «Hem uzak hem rüzgâr senden yana esiyor.»

«— Tekrar denemek ister misin?»

Başını çevirdi, yüzükoyun yattığı yerden Salih'in kıvrılmış gövdesine baktı.

Gözpınarları taştı, yeni bir hıçkırık dalgasıyla sarsıldı.

«— Höykürme lan karı gibi, korkak deyyus!»

Destekleyici aşağılamalar birbiri arkasına çullandı:

«— Tavşan mısın? Bayır aşağı yatır bari.»

«— Daha iyisi diz çök yalvar, imana gelir, mendebur canını bağışlarız belki.»

«— Yok, imansızlara acınmaz.»

«— Korkunun ecele faydası yok, aslanım.»

«— Asıl korkak sizsiniz!» diye kükredi.

Kendi ağzına, kendi diline, kendi nefesine şaştı. Sanki kay-

nağı bulan sesi toprağın altından dümdüz fırlamış, çatal çatal uçlarıyla karanlık suretlere saplanmıştı.

«— Asıl korkak sizsiniz! Karanlıkta yaşıyor, karanlıkta dolaşıyor, karanlıkta saldırıyor, karanlıkta kan içiyorsunuz. Yiğit olan dimdik durur, gün ışığında dikilir hasmının karşısına. Siz kalleşsiniz, hayınsınız, haysiyetsizsiniz! İspat mı? Çözün ellerimi. Çözemezsiniz. Silâhlısınız, sağlamsınız, kalabalıksınız ama çözemezsiniz. Çünkü korkaksınız!»

Silâhların gürlemesini, yüzükoyun yatan bedeninin delik deşik olmasını, en hafifinden tekmelerin, yumrukların, sillelerin uçuşmasını bekledi.

Hiçbir şey olmadı. Ne bir kımıltı geldi ne bir hırıltı duyuldu. Rüzgâr esti sadece, ay ışığı parladı.

«— Ağlıyorum, evet. Yalnız korku, yalnız pişmanlık, yalnız mağlûbiyet ağlatmaz insanı; onur da ağlatır, öfke de ağlatır, solup giden güzellik de ağlatır.»

Arabanın önünde bekleyen kıvırcık saçlı, esmer, sakalsız bıyıksız suret, elini bıçak gibi salladı, infaz emrini verdi. Çömelmiş postallar ayaklandı, yere bakan namlu başına sabitlendi.

Kıpırdamadı, meydan okur gibi dimdik, kara göğün, yıldızların ve ay ışığının altında elâ elâ baktı.

Silâh büyük bir gürültüyle üst üste infilâk etti. Üç ayrı kovan sıçradı havaya, üç ayrı kızıl sütun fışkırdı.

Duman, ateş, kül perdesi içinden fırlayarak çıkan kurşunlar eksenleri etraflarında döne döne uçtular, kımıltısız bekleyen dalgalı saçlı başa yapıştılar. Üç ayrı güzergâh seçtiler kendilerine, üç ayrı yerden girdiler. İlki sol şakağın tam ortasına saplandı, ikincisi onun hemen altına, üçüncüsü kulakkepçesinin üstüne.

Üç ayrı basınçla, üç ayrı hiddet hâlinde deriyi, eti, damarları kestiler, sinirleri, kirişleri kopardılar, kafatasını parçaladılar, beyni dağladılar, diğer uçtaki kemikleri patlatarak, deriye, kana, kemiklere, iliklere, beyne doymuş bir biçimde sağ taraftan çıkıp toprağa saplandılar.

Hiç çırpınmadı. Bağırmadı, debelenmedi, sıçramadı. Titredi sadece. Kolları seğirdi, bacakları kasıldı, ayaklarındaki mokasenler toprağı süpürdü.

Kanadı sonra, önce şakır şakır, arkasından usul usul. Durmadan, zaptedilemez, kaynağı kurutulamaz bir pınar gibi kanadı. Başının sol yanından tazyikle püsküren üçlü kan sütunu yere göllendi, çukurlara, çatlaklara doldu. Öyle çok kanadı ki toprak şişti, almaz oldu. Kırmızıdan siyaha dönen pınar aşağıya doğru aktı, boynunu, göğsünü, bej renkli kazağını boyadı.

Ağzından, başının sağ tarafından oluk oluk boşalan kan deryası da aynısını yaptı. Toprağı doyurdu, kuru otları suladı, kulağına, boynuna, omuz çukuruna doldu.

Upuzun ve kımıltısız yattı, bir kan deryasının ortasında usul usul tüttü.

Acılıydı, eğilip bakamıyordu.

Bir ağıt yükseldi incecik bedeninden, karanlık gözünden bir ışık damladı. Rüzgâr esti, tozlar savruldu, taşlar yuvarlandı, kandan yapış yapış olmuş saçlar kederli çimenler gibi dalgalandı. Hafif bir çiy serpiştirdi sonra, bir bulut kümesi geçti. Bakmadı gene, bakamadı.

İçinde demlenen ağıt köpürdü, büyüdü, kabına sığmaz oldu. Yıldızların, bulutların, rüzgârın arasında ve onlarla birlikte söyledi:

Geçti, geçmez denilen gençlik çağı
Ocak baca tıknefes, kül kül üstüne
Karanlık geldi de fethetti ortalığı
Düştüler dertlerin en eskisine

Zulüm, zulüm, zulüm
Nefretin hasat orağı
Gel de kaldır şimdi ayağa
Yere serilmiş güzelim başağı

İç çekti, binlerce kilometreyi birden aşan nurunu elli altı numaralı apartmanın ön bahçesine, Osman Nuri'nin bulunduğu odanın penceresine döktü.

«— Seni unutmadım, çocuk,» dedi. «Ve ekledim tüm mısralara. Arkadaşlarını da unutmadım, gelen onlaradır.»

Arka bahçeye indi, demirli yatak odası penceresinin önünde söyledi:

Ne de çabuk bitti bereket yılları
Ne de çabuk varıldı düşman sınıra
Toprak boz, gök siyah, dal sarı
Vâkıf olma vakti kadem basılacak sırra

Hüküm, hüküm, hüküm
Bilinmeze açılan infaz kapısı
Dürter durur son kez
Gönül ateşi, dost acısı

Simsiyah uzanan asfalta, asfaltı çiğneyen otomobile, hızla hedeflerine giden karanlık suretlere baktı.

«— Sizi de unutmadım. Ve suç ortaklarınızı. Bu, hepinizedir.»

Ne pasaport ne hamilikart ne rüşvet
Kaza, kör kurşun, kalp, tansiyon
Malûm hikâye, kaçınılmaz akıbet
Bu değilse de bundan sonraki istasyon

Ölüm, ölüm, ölüm
Peronda dikilen son karşılayıcı
Aldanmayan, aldatmayan adalet
Ense kökünüzdeki hak kılıcı

Susamıştı. Dili damağına yapışmış, dudakları yol yol çatlamıştı. Kirpikleri gözlerine batıyor, şakakları, yanakları tuzlu bir büzüşme hissiyle kavruluyordu. Tüm bunlar yetmezmiş gibi midesi bulanıyor, bağırsakları huysuz yılanlar hâlinde kıvranıp çalkalanıyordu. Kötü durumdaydı. Kalkmaya, davranmaya, canını banyo tuvalete atmaya cesaret edemiyordu. Yatağı gıcırdatmadan doğrulmayı, sessiz sedasız yürümeyi başarsa bile kapının ağzında lanet kedi yatıyordu. Kedi değil, kaplandı. Geçidi kapatmış, başını pençelerinin üstüne uzatmış, kurbanını bekleyen avcı edasıyla saatler boyu dik dik bakmıştı. İnatçıydı, ısrarcıydı, hâlâ aynı kararlılıkla bakmayı sürdürüyordu.

Huysuz yılanlar son bir hiddetle dalgalandılar, karnından dışarı uzun bir gurultular silsilesi taşırdılar.

Ses o denli yüksekti ki korkuyla sıçramasına, yataktan aşağıya atlamasına neden oldu. Komşu odadan okkalı bir küfür gelmesini, tehditkâr ayak seslerinin dış kapıya dayanmasını bekledi. Hiçbir şey olmadı.

Parmaklarının ucuna bastı, yalınayak mutfak tarafına yürüdü.

Kedi hiç kımıldamadı. Gözleriyle takip etti, başının yanından geçen çıplak bileklere dişlerini gösterdi.

Korka çekine ilerledi, banyo tuvaletin kapısını usulca araladı. Işığı yakmadı, karanlıkta beyaz beyaz parlayan delikli taşa yöneldi.

Acı çekti, kıvrandı, çıkan gürültüyü bastırmak için kasıldı. Seslerin daha şiddetli hâle gelmesi, uzaması içini fenalaştırdı.

Gevşedi, mümkün olan en kısa sürede sona ermesi için dualar etti.

İç çamaşırını topladı, kalktı. Bir çevrimlik açtığı musluktan sızan incecik suya uzandı, ellerini, yüzünü yıkadı.

Kurulanmadı, ıslak ıslak ve kapıyı yavaşça aralayarak koridora çıktı. Kedi başını çevirdi, baktı. Sessiz bir pisipisi yaptı, yanından usulca sıvıştı.

Tam yatağa oturmak üzereyken yumuşak tüylerin temasıyla sıçradı.

«— Gene başlama, ne olur.»

Kedi miyavladı, kıvrıla kıvrana bacaklarına sarıldı.

«— Olmaz, yapamam.»

Arka patilerinin üstüne çöktü, yakarı dolu gözlerini yüzüne dikti.

«— Niye işkence ediyorsun? Mümkün değil, yapa...»

Çevik gövde aniden fırladı, dış kapıya saldırdı. Tısladı, hırladı, pençelerini incecik ahşaba sapladı.

Dışarıda güçlü bir motor homurtusu vardı, bir an dikkati dağılır gibi oldu. Üstüne kapandığı notları, incecik kitabı bir köşeye iterek doğrulmayı, balkona çıkmayı düşündü.

"Gecenin bir yarısı bu ne gürültü, kardeşim?"

Kalkamadı, aklı önündeki işe odaklanmıştı.

Motor sustu, Atatürk İlke ve İnkılâpları kitabının sayfası hışırtıyla dalgalandı.

Homurtuyu, lastik iniltilerini unuttu, peşi sıra gelen kapı seslerini duymadı. Sınavı vardı, çalışmalıydı. Çok zaman kaybetmişti zaten, kafasını toplayıncaya kadar akla karayı seçmişti.

Tepesindeki ampulden, altındaki sandalyeden, önündeki masadan, eski püskü mobilyalardan, hafif hafif dalgalanan perdelerden, kapılardan, pencerelerden; hâsılı dünyadan azat oldu, bambaşka bir âleme daldı. Bir kendi vardı bir de kâğıtları, kitabı. Okudu, notlar tuttu, ezbere aldı.

Odaya, masaya, sandalyeye geri döndüğünde saatler geçmiş zannediyordu. Hâlbuki kısacık –on, taş çatlasın yirmi dakikalık– bir süre geçmişti. Yorulmuş, acıkmış, çişi gelmişti.

Kalem tutmaktan sızlayan uyuşuk parmaklarını çıtlattı, elini ensesine attı. Ağır ağır, bastıra bastıra ovaladı, boynunu sağa sola çevirdi.

Kalktı, gerindi, terliklerini sürüye sürüye helâya yollandı. Hacetini gördü, yüzünü yıkadı, mutfağa doğruldu.

Elinin tersiyle çaydanlığa dokundu, kontrol etti. Ilıktı. Ocağı açtı, harareti uçmuş alüminyumu ateşe verdi. Buzdolabını karıştırdı, domatesli bulgur pilavını soğuk soğuk kaşıkladı. Bulaşığı lavaboya bıraktı, bir bardak su içti. Dalgın, hareketsiz, öylece dikildi, çayın ısınmasını bekledi.

Alev hırladı, metal tıkırdadı, kuğu başı gibi uzanan ibikten incecik bir buhar sütunu fışkırdı.

Güçlendi, kalınlaştı, keyifle öttü.

Ocağı kapattı, çaydanlıkla demliği yüklenerek salona döndü. İnce belli bardağın dibine sıvanmış siyah bulamacı sıcak

suyla yumuşattı, pervazda duran fesleğenin dibine döktü.

Çay doldurdu, sigara yaktı.

Latif
Serdar
Efraim
Hürcan

«— Bunların hepsini temizleyecek miyiz?»

Ana koridorun karanlığında fısıldaşıyorlardı. Kalabalıktılar, kapının önündeydiler. İçlerinden sadece dördünü görebiliyorlardı. Biri malûm esmerdi: şiş göz kapaklı, tüysüz, çocuk suratlı. Diğeri zayıftı, geniş kafalıydı, kısa düz saçları vardı.

Üçüncüyle dördüncüyü seçemediler, kendi dertlerine, doğrulup oturma çabasına odaklandılar.

Duymadılar, anlamadılar:

«— Bir gecede yedi kişi, iyi iş.»

«— Nasıl yapacağız?»

«— Biriniz bu odadakileri, diğeriniz mut...»

«— Mutfak tamam.»

«— Ne yaptınız?»

«— Boğduk attık iti.»

«— Ciddi misin?»

«— Şaka yapar gibi bir hâlim var mı?»

«— İşimiz kolayladı desene.»

«— Evet.»

«— Kim vuracak?»

«— Ben hallederim.»

«— Emin misin?»

«— Sabah beri boşa beklemedik herhâlde.»

«— Bence artistlik yapıyor, takıldı vicdan meselesine, 'Silâhsız da olsalar vurmalıyım' deyip...»

«— Alâkası yok.»

«— Ne peki?»

«— Neyse ne, halledeceğini söylüyor işte, yetmez mi?»

«— Yeter, yeter ama...»

«— Uzatma. Gidin etrafı kolaçan edin, kıyıda köşede bir şey unuttuk mu bakın.»

«— Baktık, temiz.»

«— Mutfakta bekleyin o zaman, bizi yalnız bırakın.»

Öfkeli homurtular duyuldu. Yükseldiler, alçaldılar, koridorun sonuna doğru uzaklaştılar.

Diğer odadan gürültüler geldi, ökçelerin takırtısını sandalyelerin gıcırtısı izledi.

«— Kulaklarını aç, dinle. Birazdan çıkacağım. Bizimkileri dışarıya yerleştirir, arabaya, reisin yanına geçerim. Motor sesi uzaklaşıncaya kadar bekle, sonra elleri serbest olandan başlayarak tümünü gebert. Aman diyeyim hata yapma, yakayı kaptırır yahut içlerinden birini sağ bırakırsan yanarız.»

Ankara sessizdi, bu kez sahiden uyumuştu. Sadece hastanelerin ışıkları yanıyordu, Emniyetin, karakolların, nöbetçi eczanelerin, büyük parkların, geniş arterlerin, boş meydanların...

Ayakta olan kışlalar vardı bir de, nöbetçi kulübeleri, subay mıntıkaları, koğuş kapıları...

Tümü de yarı uyur yarı uyanıktılar.

Uyumayan, hâlen ayakta olan Ulus meydanıydı. Mahmurdu, yorgundu, zilzurna, körkütük sarhoştu ama uyumuyordu.

Morluklarına, çürüklerine, eziklerine, kesiklerine yenilerini ekletmiş, kırış buruş tenini, baldırlarını, bacaklarını, kalçalarını, karnını, memelerini, dudaklarını, ağzını talan ettirmiş, sefahatine sefahat, rezilliğine rezillik katmıştı.

Yüzü solgundu. Aksesuarları sökülmüş, boyası cilası dökülmüştü. Saçı dağınık, çorabı kaçık, gözleri kayık, rimeli, pudrası, rastığı, ruju, ojesi silik, vazelini, kolonyası, peçetesi bitikti.

Gövdesi bitikti ve ruhu çoktan beridir yitikti.

Memnundu gene de, keyfine diyecek yok idi. Döktüğü, döktürdüğü terin, cilvenin, şarkının, türkünün, dansın, halayın, kasap havasının, çiftetellinin karşılığını almış, banknotları, desteleri, çil çil liraları dağ gibi yığmıştı.

Defetmişti müşterileri. Kasketlisini, fötrlüsünü, başı açığını, paltolusunu, takım elbiselisini, kravatlısını, papyonlusunu, kılıksızını, tıraşlısını, kelini, sırma saçlısını, kısasını, uzununu, gencini, yaşlısını, delisini, velisini, sümsüğünü, efesini, yoksulunu, zenginini defetmişti. Ayak direyen son sarhoşları da kaldırıma atmış, kapılarını sımsıkı kapatmıştı.

Memnundu. Yarı loş salonlarda, yazıhanelerde, odalarda ganimeti hesaplıyordu. Ne kadardan almış ne kadara satmıştı, kâr kaçtı? Yemek, meze, içki, usta, çırak, garson, muhafız, çalgıcı, türkücü, şarkıcı, dansöz, elektrik, su, kira, rüşvet... Hâsılı maliyet, iki gözüm, maliyet.

Ateş pahasıydı, ten bu kadar ucuz olmasa kâr sıfırdı.

Serdar

Doğrulup oturduğunda ellerini hissetmiyordu. Şarjör itilmiş, emniyet kilidi açılmış, kızak çekilmiş, horoz kalkmıştı.

Yan tarafında, pencere pervazına yaslı üçüncü yatakla oturduğu sedirin arasında duruyordu malûm esmer. Gülüyordu. Bir şeyler söylüyordu ya, sesi kulaklarına ulaşmıyordu. Gözleri yarı aralık, dalgın ve acılı, arkadaşlarına bakıyordu.

Kulak zarları yırtıldı, oda gök gürültüsüyle doldu. Tavandaki ampul, duvardaki sıva, yerdeki mozaik sıçradı.

Sıçradı Serdar.

Mermi göğsünün sol tarafına, mosmor ellerinin, kımıltısız bileklerinin yukarısına, koltukaltının aşağısına saplandı. Elbisesi yandı, teni yandı, kemikleri yandı, midesi yandı, bağırsakları yandı, üstünde oturduğu döşek, sedir, sedirin arkasındaki duvar, duvarın bitiştiği mozaik kaplı zemin yandı.

Bağırdı, sesi kulaklarına yabanıl bir hayvanın feryadı gibi geldi. Nefesi bağırdı, sesi bağırdı, duvarlar, yerler bağırdı.

Kurşun kemiklerini ufalamıştı. Midesini delmiş, bağırsaklarını parçalamış, sağ böğründen çıkarak döşeği, sediri aşmış, duvardan sekip yere yapışmıştı. Yamuk yumuktu ve kan içindeydi. Bir metre ilerisinde yatan dumanı üstünde kovana bakıyor, deştiği, şiddetiyle pencere tarafına doğru büktüğü gövdenin çırpınışını duyuyordu. Diğer yatağa doğru fışkıran kanı, hemen tepesinde beliren kızartıyı görüyordu.

Bahtiyardı. Kalibresini şekillendiren, barut dolu sarı bir gövdeye oturtan, satan, alan, karaborsaya düşüren, tomarla para basan, şarjöre dolduran, namluya süren ve ateşleyen ellerin hakkını vermiş, bugün değilse de yarın, yarın değilse de ertesi gün tecelli edecek ıstırap dolu bir ölüm indirmişti.

Gülüyor, sedirin alt kısmını hızla kuşatan kızıl lekenin açtığı delikten aşağıya sızmasını bekliyordu. Kan istiyordu ve istediği oldu. Sızmadı, damlamadı, şakır şakır yağdı.

Kıpkırmızı bir gölün ortasında, huzurlu ve ölü, yattı.

Silâh ikinci kez gürledi, mermi iştahla fırladı. Sıcaktı, du-

manlıydı, açtı. Öne, yatağın dibine doğru devrilen gövdeye hızla yaklaştı, sol meme başının altına yapıştı. Kumaşı ısırdı, eti dişledi, kaburgaları öğüttü, körük gibi şişip inen ciğeri söndürdü, diğer taraftan, sağ meme başının altından çıktı.

Muradına ulaşamamış, gümbür gümbür çarpan kalbe isabet edemeden tenden ve kumaştan azat olmuştu.

Hiddetle uçtu, devrilmiş, kandan yapış yapış olmuş yastığı, döşeği, sediri deldi. Duvara tosladı, paramparça bir biçimde zemine yapıştı.

İnlemeyi, sırtüstü yere kapaklanan gövdenin çıkardığı ıslak kütürtüyü duymadı. Üçüncü kurşunun haykırışını da...

Hâlbuki yüksekti, gazap doluydu, kudurmuştu. Gene de duymadı. Duysaydı sırıtır, 'Karavana' diye bağırırdı. 'Öfkeyle kalkan zararla oturur, bu kadar hırsla, gözü dönmüş bir biçimde atılırsan da olacağı budur: Koca gövdeyi, yerde çırpınan göğsü delecek yerde kumaşı yırtar, teni sıyırır, yere çarpıp karşı duvara fırlar, arkasından da ahmak ahmak yuvarlanır kalırsın' derdi.

Latif

Kapkara dalgınlığı gürlemelerle bölündü. Sedirin ucundaydı, baygındı. Belki tek gürleme olsaydı duymayacak, kapaklandığı karanlığın dibinde yatmaya devam edecekti. Ama bir tane değildi, ikiydi, üçtü.

İkincide uyandı, üçüncüde doğruldu, yerde upuzun yatan Serdar'ın başına sabitlenmiş silâhın üstüne atıldı.

Namlu döndü, daha sedirden ayrılamadan, öne doğru eğilmiş vaziyetteyken, kıpkırmızı bir alev sütunu püskürttü.

Kulakları patladı, gözleri alevden, dumandan kör oldu.

Kurşun sırtına, sağ kürekkemiğinin üstüne saplandı. Deşti, kırdı, ufaladı, içeri daldı. Göğüs boşluğunu yardı, sağ ciğerini yukarıdan ve aşağıdan delerek söndürdü. Karın duvarını yırttı, sağ böbreği parçaladı, kalça kemiğine saldırdı.

Zorladı, kanırttı, dağıtmayı, aşmayı başaramadı. Sapsarı yattı kaldı içeride. Kanla, üstüne boşalan vücut sıvılarıyla yıkandı, hırsını, ateşini soğuttu.

Büyük, dehşet verici, o güne kadar duymadığı bir ıstırapla sarsıldı Latif. Sağ tarafı yoktu. Omzundan tazyikle fışkıran kan tavana doğru sıçrıyor, ışığı hızla solan gözlerinin önünden mozaik kaplı zemine dökülüyordu.

Savruluyordu, kasılıyordu, bağırıyordu. Ve ne kadar gayret ederse etsin, silâhı tutan ele, elin birleştiği gövdeye değil, kapıdan yana devriliyordu.

Silâh beşinci kez gürledi, kurşun döne döne fırladı. Arzuyla, hevesle uçtu, devrilen gövdeyi, kan fışkıran omzu tutturamadı. Üstünden aştı, sağ kolu dirsek hizasından sıyırdı, beyaz elektrik kablosuyla bağlı bileklerin, mosmor ellerin yanından geçti, yastığa saplandı. Dokuz milimetre çapındaki gövdesine sarılan kıtıkları silkeledi, yastık yüzünü diğer tarafından deldi, döşeği, sediri, duvarı parçaladı.

Yerden sekti, odanın ortasına yuvarlandı.

Kan fışkıran, çarpıntılarla, kasılmalarla sarsılan ağır gövdenin yüzükoyun üstüne kapandığını gördü, bir zamanlar sı-

ğınağı, evi, yuvası olan şarjörün yukarı yaylandığını, horozun düştüğünü, kızağın kaydığını, boş kovanın ıslık çaldığını, namlunun gürlediğini, yivlerin gıcırdadığını, yeni bir kurşunun vınladığını duydu.

Gövde havadayken, baş aşağıda, bel ve kalçalar yukarıdayken ve henüz yere kapaklanmayı başaramamışken yeniden sarsıldı.

Alevden, hızdan ve ölümden ibaret altıncı mermi arkadan yapışmıştı, iki kürekkemiğinin arasındaydı. Oyuyor, yarıyor, dağıtıyordu. Eti kesmiş, damarları koparmış, kasları yırtmış, kemikleri ufalamış, omurga üzerinden boyun köküne ilerliyordu.

Önüne çıkan her şeyi yaktı, yıktı, paramparça etti. İyice hızlandı, güçlü gövdeyi mağrur bir başla birleştiren boynun yan tarafından dışarı fırladı.

İnledi Latif, büyük bir şiddetle yüzükoyun yere çarptı. Kan fışkırdı boynundan. Ana arter parçalanmış oluk oluk boşalıyordu. Simsiyahtı, kıpkızıldı, köpük köpüktü, gürültülüydü, sıcaktı. Fışkırıyor, yerleri, yüzünü, saçlarını, gözlerini, balıkçı yaka kazağını suluyordu.

Çırpınıyordu, giderek seyrelen kasılmalar, titremeler eşliğinde kanaya haykıra ölüyordu.

Doğrulamadı, kalkamadı, kıpırdayamadı. Baktı sadece. Kadife pantolonun, beyaz atletin, mavi çizgili gömleğin, deri ceketin içinden; siyah kabarık saçların, açık alnın, biçimli kaşların, uzun kirpiklerin altından hicranla, kahırla, öfkeyle, koyu kestane gözlerini yaka tutuştura baktı.

Gürleyen silâhı, püsküren namluyu, tavana doğru taklalar atan kovanı, alevler içinde fırlayan, döne döne üstüne gelen mermiyi gördü.

Yedinciydi, en kindarlarıydı.

Aradaki mesafeyi anında kapattı, kaslı göğsün sağ tarafına atıldı. Siyah deriyi, mavi kumaşı, beyaz pamuğu aştı, eti yardı, kemikleri parçaladı, sağ ciğeri teğet geçerek sol ciğere yapıştı. Deldi, dağladı, dümdüz, dinlenmeksizin devam etti. Sol kürekkemiğini ufaladı, beyaz pamuğu, mavi kumaşı, siyah deriyi geçti, duvara saplandı.

Korkunç bir çığlık attı Hürcan, tavana doğru sıçradı.

Sedir çatırdadı, gövdesi çatırdadı, kanı iki tarafından oluk oluk boşaldı. Sönmekte olan ciğerinin tazyikiyle damlalar, zerreler, kızıl serpintiler hâlinde püskürdü, yatağı, yerleri, zeminde cansız yatan Latif'in bacaklarını suladı.

Kıvrandı, çırpındı, Efraim'in omuzlarına kapandı.

Gürlemeyi duydu, boş kovanı, namludan püskürenalevi, kıvılcımlar saçan mermiyi gördü.

Sekizinciydi, en sakinleri, en mahirleri, en ölümcülleriydi.

Hızla yaklaştı, sağ meme başının yanına saplandı. Oydu, kırdı, öğüttü, ufaladı, kaburgaları, çırpınmakta olan kalbi parçaladı. İstifini bozmadı, soğukkanlılıkla sırt kaburgalarına atıldı. Tuzla buz etti, sol kürekkemiğinin altından, atleti, gömleği, deri ceketi yırtarak ve duvara saplanıp ve duvarı zangır zangır titreterek çıktı.

Büyük bir karanlık, dehşet dolu bir yıkım hissetti Hürcan. Gövdesi artık evi değildi. Kapıları, pencereleri, bacayı, bulabildiği tüm delikleri, tüm açıklıkları zorlayan canı, fışkırıp duran

kanıyla birlikte çıkıyor, kaçıyordu. Ev titriyor, sarsılıyor, feryat ediyor, kıpkırmızı firar eden, oluk oluk boşalan hayat sağa sola sıçrıyordu. Sessiz bir ahla sönüyordu sonra, birikintiler, sızıntılar, göletler hâlinde kararıp katılaşıyordu.

Fırladı dokuzuncu. Taklalar atan kovanı, geriye giden kızağı, yerini alan onuncuyu, gideceği yönü imleyen alev sütununu iplemedi. Boşa ateşlendiğini, boşa harcandığını, boşa uçtuğunu düşünüyordu. Hızla yaklaştığı gövdede hayat yoktu.

Israrcı olmadı o yüzden, istekli davranmadı. Kandan kızıla dönmüş, bir zamanlar siyah olan deriyi, kumaşı, pamuğu iş olsun diye deldi, gevşek, kendini kapıp koyvermiş karın bölgesine sağ tarafından daldı. Deriyi, eti, kasları aştı, ölü bir erik misali dalında sallanan sol böbreği parçaladı.

Zorlamadı, kanırtmadı, hâlâ sıcak, hâlâ seğirmekte olan gövdenin içinde kaldı.

Hayat yoktu ama kan vardı.

Dimdik oturuyor, üstüne kapanan arkadaşının başını omuzlamaya, yukarıda tutmaya çalışıyordu. Kan boşalıyordu üstüne, gözlerinden yaş yerine kan akıyordu. Vurulmadan, teni, eti, kasları, damarları, iç organları kesilip biçilmeden, kemikleri un ufak olmadan, deşilmeden, oyulmadan önce kanıyordu. Gürül gürül, şakır şakır, kızıl kızıl kanıyordu. Arkadaşlarının, dostlarının, yoldaşlarının kanıyla kanıyordu. Emeğin, aşkın ve dünyanın kanıyla kanıyordu.

Hürcan'ın başı arkaya, duvarın dibine kayıyor, malûm esmer upuzun yatan Latif'in ayakucuna yanaşıyordu. Gözleri fır dönüyor, tüysüz suratı terliyor, elindeki silâh bembeyaz tütüyordu.

Oda tütüyor, yer tütüyor, hava tütüyor, ışık tütüyordu.

Gürledi silâh. Üst üste, hınçla, öfkeyle, zaferle, neşeyle, kahkahayla gürledi. İki ayrı kovan fırladı havaya, iki ayrı alev sütunu fışkırdı.

Onuncu ve on birinci, aynı hat üzerinden uçtular, kısa kollu mavi gömleğe sağdan yapıştılar.

Onuncu, köprücükkemiği orta kısmından girdi. Bir hamlede teni ve eti aştı, birinci ve ikinci kaburga kemiklerinin arasından geçti, sağ akciğeri üstten, sol akciğeri alttan deldi. İki ayrı delikten dışarı püsküren ve göğüs boşluğunu dolduran havayı teneffüs etti, yenilenmiş bir güçle atılarak omurgaya on parmak mesafeden, altıncı ve yedinci kaburgaların arasından, sol kürekkemiğinin alt ucundan fırladı.

Önü duvardı. Umursamadı, kendini sakınmadı, büyük bir şiddetle tosladı. Oydu, zangır zangır titretti, yassılmış bir vaziyette sedirin altına yuvarlandı.

On birinci, sağ koltukaltı orta çizgisinden girdi. Girmedi, deşti. Pörsümüş, hâlâ kabarmaya, şişmeye çalışan ciğerleri bu kez aşağıdan –yeniden ve iflah olmaz bir biçimde– deldi, onuncunun çıkış deliğinin sekiz parmak altından dışarı fırladı.

O da çarptı duvara, o da oydu, o da zangırdattı, o da yatağın

altına yuvarlandı.

Kendi kanına baktı Efraim. Kıpkırmızı püskürüyordu, yatağa, Hürcan'ın deri ceketine, yere... Böğründen püskürüyordu, sırtından püskürüyordu, ağzından burnundan püskürüyordu. Ve ölümcül bir ateş kavuruyordu içini.

Titreyen gövdesine, seğiren bacaklarına, çırpınan ayaklarına baktı. Cellâdına, cellâtlarına baktı. Yeniden ve yine üst üste iki kez gürleyen silâha baktı.

Kovanlar havada taklalar attı, alev sütunları fışkırdı. On ikinci ve on üçüncü, aradaki mesafeyi hızla yuttu.

Giderek yaklaşan, büyüyen çekirdeklere baktı.

İlki, siyah saçlı başının sağına saplandı. Kafatasını patlattı, beynini yardı, beyinciğini parçaladı, kafatası kemiklerini ikinci kez dağıttı. Işığı, sesi, tadı, kokuyu, hissi ilelebet söndürdü, sol kulağının üstünden çıkarak, saçla, deriyle, kanla, beyinle birlikte duvara saplandı. Zehirli bir çiçek gibi, simsiyah bir şemsiye gibi açıldı, beş köşeli bir yıldız şeklinde yatağın altına yuvarlandı.

İkincisi, delirmiş, kanlı bir feryattan, kapkara bir öfkeden ibaret başını kapı tarafındaki duvarı ısırmaya çalışırken yakaladı. Sağ kulak ön kısmından girdi, yüz kemiklerini, çenesini, damağını, dişlerini parçaladı, oluk oluk kan boşaltan ağzından çıktı.

Saçları dağınık, yüzü ıslak, gözleri korku doluydu. Dizleri yukarıda, başı dizlerinin arasında bekliyor, aklına gelen Arapça kelimeleri dua niyetine mırıldanıyordu. Kedi kapıdaydı, tıslamaya, ahşabı tırmalamaya devam ediyordu. Bu kadar gücü nereden bulduğuna şaşıyor, kapıyla uğraşmaya devam etmesini, yanına gelmemesini diliyordu.

Dileği kabul görmedi. Hayvan, keskin pençelerini ahşaptan kopardı, doğruca üstüne atıldı. Arka ayakları üzerinde dikildi, sivri tırnaklarını yatağa sapladı. Aynı anda perdeye iki karartı düştü. Yüz yüzeydiler, bir şeyler konuşuyor gibiydiler.

Çığlık atmamak için dizlerini dişledi, sağ böğrünün üstüne devrildi.

Kedi, yatağı bıraktı, pencereye saldırdı. Hırladı, tısladı, perdeyi alaşağı etmeye çalıştı.

Gölgeler aynı anda döndüler, pencereye uzandılar. Ellerinde korkutucu uzun çubuklar vardı.

Başını yorgana gömdü, bilmediği, o güne dek hiç karşı karşıya gelmediği dehşet verici bir şey olmasını bekledi.

Hiçbir şey olmadı. Perdenin hışırtısı kesildi, çevik gövde koridora aktı.

Gözlerini açtığında gölgeler yoktu, kaybolmuşlardı. Arka bahçe ıssız, yan daire suskun, apartman boşluğu dilsizdi, hiçbir ses, hiçbir nefes duyulmuyordu. Sanki dünya boşalmış, zaman durmuştu. Kedi bile donmuşa benziyordu. Arka ayakları mozaik zeminde, pençeleri kapıda, kıpırtısız, kaskatı dikiliyordu.

Çok sürmedi, önce kapı sesleri, arkasından biri güçlü, diğeri cılız iki motor homurtusu geldi. Lastikler gıcırdadı, egzozlar patırdadı, meşum uğultular karanlığın merkezine doğru uzaklaştı.

Bekledi, dinledi, emin oldu: Gitmişlerdi.

Doğruldu, kulağını duvara dayadı. Hiç ses yoktu. Ümitlendi, içini ferahlatan sevinç esintisine tutundu. Aynı anda metalin metale toslamasını, alevle barutun hesaplaşmasını duydu.

Sarsıldı, duvardan geriye savruldu.

Gürleme korkunçtu. Sanki komşu odadan değil, yatağın altından gelmişti. O denli yüksek, o denli dehşet vericiydi ki çığlığına hâkim olamadı.

Tepetaklak devrildi, zemine serili kilimin üstüne yuvarlandı.

Durmadı gürleme, hemen arkasından bir diğerini çağırdı, gelenin kuyruğuna bir başkasını bağladı: Dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz...

Kedi duyulmamış bir feryat kopardı. Ürkünçtü, vahşiydi, tüyler ürperticiydi.

Haykırdı, debelendi, önüne çıkan her şeye saldırdı. Dişledi, pençeledi, mutfağı, banyo tuvaleti, koridoru, yatak odasını birbirine kattı.

Bitmedi gürlemeler, tüm apartman, tüm sokak, tüm semt inledi. Aradaki incecik duvar yıkılacak, blok hâlinde devrilecek gibi oldu. Her gürlemeden sonra çeşitli yerlerine metal çubuklar saplandı, uzun, derin, boğuk vınlamalar tuğlaları, sıvaları, badanaları sarstı.

Yüzükoyun kapandı yere. Dertop oldu, avuç içleriyle kulaklarını tıkadı. Gene de hiddet dolu gürlemeleri duymaktan kurtulamadı. Kulak zarındaydılar, kafatasındaydılar, beyninin içindeydiler.

Büyük bir korkuyla sıçradı, sandalyeye büyük bir şaşkınlıkla yapıştı. Kalktı oturdu, kalktı oturdu. Dışarıdan silâh sesleri geliyordu, üst üste, alt alta, sırt sırta. Yakındı, güçlüydü, sağır ediciydi. Kaç el olduğunu sayamadı. Çoktular, çok ama çoktular.

Yekinemedi, davranamadı. İçinde bir şey harekete geçmesini engelliyor, doğrulmasına izin vermiyordu. Adeta ayaklarını bağlamış, ellerini kelepçelemiş, gövdesini sandalyeye çakmıştı.

Yokladı, arandı, emniyet içinde sağ salim kalma arzusu olduğunu anladı.

Öfkeyle silkindi, balkona atıldı. Perdeyi çekti, kapıyı açtı, serin sonbahar gecesine fırladı. Sokak boş, etraf karanlıktı.

Sağı solu, önü aşağıyı kontrol etti, bir şey göremedi.

"Birileri ateş açıp kaçtı mı? Öyle olmalı. Patlamalar çok yakından geldi, hemen aşağıdan, sanki sokaktan..."

Tekrar baktı, 17. Sokak tarafını, 16. Sokağın karanlık girişini inceledi. Boştu.

"Bu kadar süratli uzaklaşabilirler mi? Mümkün değil."

Düşündü, patlamaların yakın ama boğuk olduklarını, sanki kapalı bir yerdeymiş gibi yankılandıklarını hatırladı.

Bakışlarını kaydırdı, balkonları, pencereleri, apartman kapılarını, karanlık bahçeleri taradı. Hiç ışık, hiç kıpırtı yoktu.

Tam aşağıya sarkmak, apartmanın alt katlarını incelemek üzereyken karşı binanın köşesinde bir hareket yakaladı. Gözlerini kıstı, dikkatle baktı. Yanılmıyordu, elli altı numaralı apartmanın girişinde bir karartı vardı. Uzundu, inceydi, kamburumsuydu.

Çömeldi, balkon demirlerini siper etti. Karartı hareketsizdi, ön bahçenin ağzında duvara yapışmış vaziyette bekliyordu.

Lâmbayı söndürmediği, silâhını almadan paldır küldür dışarıya uğradığı için hayıflandı, geri çekilmeyi, içeri girmeyi düşündü. Aynı anda karartı hareketlendi. Uzun, seri adımlarla yürüdü, kaldırıma çıktı. Yüzü görünmüyordu, takım elbise benzeri koyu renk bir giysi giymişti.

Sağı solu kontrol etti, binalara, balkonlara baktı. Ceketinin önünü ilikledi, hızlı adımlarla 16. Sokak yönüne ilerledi. Birkaç metre ya gitti ya gitmedi, koşmaya, deli gibi kaçmaya başladı. Pazaryerine doğru uzaklaşıyor, ıssız sokağı ayak sesleriyle inletiyordu.

İçine bir felaket hissi çöktü. Sıçradı, açık kapıdan salona, salondan yatak odasına geçti. Aceleyle giyindi, tabancasını alarak Seyfi'nin uyuduğu odaya daldı.

Sarstı, silkeledi, yastığı yorganı çekiştirdi.

«— Uyan! Uyan!»

«— Hah! Ne oldu, ne oluyor, Tuncay?»

«— Silâh atıldı, en az on el. Karşı apartmandan biri çıktı, koşarak kaçtı. Aşağıda bir şeyler oluyor. Kalk giyin, ben iniyorum.»

Aynur Hanım

Dalmıştı, uyuyordu. Derinden yankılanan sesler duydu. Uykuyla uyanıklık arası, 'Köşker Zahit gene mesaiye kalmış, tak tak ayakkabı dövüyor' diye geçirdi. 'Bu saatte neyin mesaisi? Bir şeyler oluyor' diye geçirdi. 'Köşkerdir köşker, yat uyu' diye geçirdi.

İçi sıra alıp veren seslerden durumuna en uygun olanını seçti, uyumaya devam etti. Tak taklar gümlemeye, gümlemeler dehşetli gürlemelere dönüşmeseydi uyanacağı yoktu.

Ter içinde sıçradı, sağır edici patlamaların ortasına doğruldu. Tam aşağıdan, alt daireden geliyorlardı. İnanılmaz derecede güçlüydüler. Adeta tüm apartmanı inletiyor, duvarlardan, pencerelerden, balkonlardan, kapılardan sokağa, semte taşıyorlardı.

«— İşte size fırsat, Aynur Hanımcığım,» dedi kel kafalı doktoru. Solgundu, ciddiydi, sınava tabi tutuyor gibiydi. «Hayat üstüne onca nutuktan sonra harekete geçme, sözü eyleme dönüştürme şansı. Buyurun değerlendirin. İnmekte olan ölümü büsbütün engelleyemeseniz de içlerinden birini kurtarabilir, çekilip alınmaya çalışılan yaşamı yeniden bahşedebilirsiniz. Tıpkı size bahşedildiği gibi. Eğer bunu yapamıyorsanız, katilleri yakalatabilir, bundan böyle cinayet işlenmesini zora sokabilirsiniz. Tıpkı hekimlerin ölümcül hastalıklardan yılmaması, her defasında yeni bir ilaçla, yeni bir yöntemle üstlerine gitmesi gibi. Zahmetli de değil üstelik, hepi topu otuz saniyelik bir telefon görüşmesi.»

«— Ne cinayeti, ayol? Köşker o, çalışıyor, tamirat yapıyor.»

«— Komşularınızı öldürüyorlar, Aynur Hanımcığım. Bu dünyanın bir parçasını, dünya içre dünya olanları. Sizin benzetmenizle mucizeyi, en büyük hediyeyi. Yani ışığı, yani ümidi. Bakın hâlâ ateş ediyorlar. Silâh seslerini, duvarlara saplanan kurşunları, kurşunların yarattığı sarsıntıları duymuyor musunuz? Kararınız ne, ne diyorsunuz?»

Yatağa devrildi, yorganı başına çekti.

«— Hayat lafla değil, eylemle savunulur, hanımefendiciğim. Ölüme karşı eylemsizlik, götü kırmızı mumlu davetiyedir. İşlevini mutlaka yerine getirecek, katillere sizdeki mucizeyi de söndürme ehliyeti verecektir.»

Serdar

Manzara korkunçtu. Yerler, duvarlar, yataklar kan içindeydi. Hemen elli santim ilerisinde yüzükoyun yatan Latif kan içindeydi. Kapı ağzındaki sedirde geriye devrilmiş, başı Efraim'in sırtında yatan Hürcan kan içindeydi. Gövdesi kaykılmış, başı duvara düşmüş Efraim kan içindeydi.

Saçlar, alınlar, kaşlar, gözler, burunlar, bıyıklar, ağızlar, çeneler, boyunlar, omuzlar, göğüsler, kollar, eller, karınlar, kalçalar, bacaklar, bilekler, çoraplar kan içindeydi.

Sedirlerin üstü, altı kan içindeydi.

Bir kan deryasıydı ortalık. Ve havada eter, havada barut, havada duman, havada kan kokusu vardı.

Karnında kan vardı, sırtında, bacaklarında, ağzında... Şakır şakır kanıyor, tükürüyor, kusuyordu.

Vurulup düştüğünü hatırlıyordu, bedenini deşen, içini dağlayan mızrakları, yeri tavanı inleten gürlemeleri, vınıltıları, çınlamaları... Sonrasını hatırlamıyordu. Karanlığa kapaklanmış, her şeyin dışına çıkmıştı. Aradan ne kadar zaman geçtiğini bilmiyordu. Doğrulamıyor, kıpırdayamıyor, dönemiyordu.

Hiçbir şey düşünemiyordu.

Ürperiyordu sadece. Başının arkasında belli belirsiz bir kımıltı hissediyor, iradesinin en sivri kuleden indiğini, düşman saldırısı altında harap olmuş yurdunu kucaklamaya çalıştığını umuyordu.

Yanılmıyordu, acıyla, sevgiyle, kederle fısıldıyordu ses:

"Kımıldama, debelendikçe daha çok kanıyorsun. Telâşlanma, bir ciğerin yok, miden delik, bağırsakların paramparça ama hayattasın. Tükür şimdi. Gırtlağını, damağını temizle, bağır. Arkadaşların hâlen yaşıyor olabilir. Bağır ki zaman boşa akmasın, feryadına yetişenler çıksın. Bağır!»

Bağırdı. Kanlar tüküre püskürte, iki hecelik bir kelimeye düşe kapaklana bağırdı:

«— İmdat! İmdat! İmdat!»

Seyfi
Nalân

Yataktan fırlayıp kalktığında dış kapı güm diye çarpılmış, Tuncay gitmişti. Nefesi göğsüne sığmıyor, eli ayağına dolaşıyordu. Sersem gibiydi, uyku mahmurluğundan kurtulamamıştı. Elektrik düğmesine basmak aklına gelmiyor, salondan vuran ışık altında şaşkın şaşkın dikiliyordu.

Büyük bir gürültüyle kapanan apartman kapısı ayıkmasını sağladı. Pijamalarını yırtar gibi çıkardı, gömleğini, pantolonunu giydi. Tabancasını aldı, çorapsız, saç baş darmadağın fırladı.

Balkon kapısı açıktı, ürpertici bir yel giriyor, perdeleri sağa sola savuruyordu.

Dış kapıya atıldı, bulduğu ilk şeyi –plastik bir terlikti– ayağına geçirdi. Anahtarı kaptı, hızla merdivenlere yöneldi.

Bir yandan iniyor, bir yandan gömleğinin düğmelerini yanlış doğru demeden elinin yettiği deliklere geçiriyordu.

Boşluğa bakıyordu. Yere oturmuş, elleriyle dizlerini kavramış, başı dümdüz ileride, bir zamanlar duvar olan boşluğa bakıyordu. Kedi haykırıyor, ahşap kapıyı kıymık kıymık ufalıyordu. Boşluğun arkasından, ötelerden bir yerden canhıraş bir imdat feryadı geliyordu. Duyuyor, görmüyordu. Düşünüyor, davranamıyordu. İleri geri sallanıyordu sadece. 'Tamam, geçti, o da susar birazdan' diyordu. Sokağın bağırtılarla çalkalanmasını, kalabalığın apartmana doluşmasını, bitişik dairenin kapısına yığılmasını bekliyordu. Polis sirenlerini, lastik iniltilerini, anonsları, telsiz hışırtılarını bekliyordu. Hiçbir şey olmuyordu. Yalnızca kedinin bağırtısı geliyordu, bir de iki hecelik bir feryat:

«— İmdat! İmdat! İmdat!»

Sallanmayı bıraktı, kapıya baktı. Kedi acıyla inliyordu.

Kalktı, sessiz yavaş yanına gitti. Teskin edici fısıltılar eşliğinde kucakladı, mutfağa geçti. Perdeyi çekti, pencereyi açtı, debelenmeye başlayan perişan gövdeyi yan bahçenin karanlığına fırlattı.

Apartmanın cümle kapısını çarpıp sokağa fırladığında kamburumsu karartı çoktan gitmişti, 15. Sokak boştu. Pazaryerine doğru dümdüz uzanıyor, üstüne abanan karanlığın altında ezildikçe eziliyordu.

Davrandı, on adım sonra tekrar durdu. Olan olmuştu, kaçanı kovalamaktansa sağ kalan, yardıma muhtaç olan birileri varsa onlara el uzatmak daha evlâydı.

Döndü, elli altı numaralı apartmana yürüdü. Yan bahçeye yaklaştığında garip bir ses duyar gibi oldu. Sanki yere bir şey çarpmış yahut sinsi bir ayak toprağa batmıştı.

Komşu binanın duvarına siper aldı, silâhını doğrulttu.

Başını uzattığı esnada kediyi gördü. Delirmiş bir vaziyette üstüne koşuyordu. Sarılı beyazlı kuyruğu havalanmış, tüyleri diken diken olmuştu.

Hızla yaklaştı, briket duvarı aştı, pazaryerine doğru atıldı.

"Kesin burası, kesin. Hayvan korkuyla değil, hırsla, öfkeyle, faili paralamak ister gibi koşturuyor."

İhtiyatla doğruldu, karanlık yan bahçeyi taradı. Boştu.

Hareketlendi, hızlı adımlarla ön bahçeye ilerledi. Kapalı dükkânları geçti, duvarın ucuna yanaştı. Önce silâhını, sonra başını uzattı. Apartman kapısının ilerisinde ışık vardı, karanlıkta hayal meyal seçilen bodrum mazgallarının üstünden, zemin katın demirli penceresinden vuruyordu.

"Orası mı? Başka hiçbir yerde ışık yok."

Yavaşça kaydı, duvarın öte yanına dolandı. O esnada sesi duydu. Derinden geliyordu, boğuktu:

«— İmdat! İmdat! İmdat!»

Tedbiri boşlamadı, soğukkanlı hareketlerle cümle kapısına yanaştı. Sırtını duvara verdi, kaçamak bir baş hareketiyle giriş holünü kontrol etti. Boştu.

Usulca girdi, silâhı bodrum kata doğrulttu. Kaskatı bir katran çukuruna benziyordu. Sessizdi, kımıltısızdı. Namluyu dikti, üst katlara çıkan merdivenleri inceledi. Kimseler görün-

müyordu. Yan yan ilerledi, üçlü basamağa yanaştı. İhtiyatlı adımlarla tırmandı, silâhı uzattı. Sağa doğru kesintisiz biçimde ilerleyen koridorun hemen başında bulunan kapı yarı aralıktı, kırılmış gibi garip bir açıyla duruyor, kenarından köşesinden ışık demetleri sızdırıyordu.

Yaklaştı, ahşap kanadı bir parmak ittirdi. Daracık bir holle karşılaştı. Sessizdi, çıplaktı, sol tarafa doğru dümdüz uzanıyordu. İleride kapısı olmayan ahşap bir çerçeve, çerçevenin bir metre ötesinde ise banyo tuvalet vardı.

Holün keskin bir dönüşle gelirken rastladığı aydınlık pencerenin bulunduğu odaya açıldığını tahmin etti. Görünmüyordu.

Kulak kabarttı, hırıltılı bir soluklanma duydu. Sağ taraftan, kapı kanadının arkasından geliyordu.

Omzunu ahşap kasaya verdi, kapıyı hiç ses çıkarmadan usul usul ittirdi.

İmdat sesi iç paralayıcı bir öğürtüye dönüştü.

Silâhı doğrulttu, eşiği aştı, sırtını duvara dayadı. Sesin geldiği odanın dışında, holün sonunda elbiseler, eski yeni çamaşırlar yığılıydı.

Başını uzattı, yarı aralık kapıdan içeri baktı. Önce kapının ağzına doğru göllenmiş kanı, arkasından hemen sağ taraftaki sedirin üstünde omuz omuza yatan gövdeleri gördü. Paramparçaydılar, kan içindeydiler.

Tüylerinin ayaklandığını, nefesinin daraldığını hissetti. Duvara yaslandı, toparlamaya, boşalan dizlerinin üstünde durmaya çabaladı.

Dudaklarını dişledi, santim santim ilerledi. Gövdeler hareketsizdi, kapıdan yana olanın ağzından kan sızıyordu.

İki adım daha attı, Çark Başak amblemli, Türkiye İşçi Partisi imzalı afişi gördü. Üstünde 'Yeni bir dönemin eşiğinde' ibaresi vardı. Bir uyarı gibi parlıyor, adeta neyle karşılaşacağını söylüyordu.

Yutkundu, iki adım daha attı. Balıkçı yaka kazakla çerçevelenmiş biçimde yerde yüzükoyun yatan kanlı başı, yarı aralık kahverengi gözleri gördü, bayılacak gibi oldu. Ne sıkacak dişi kalmıştı ne bakacak gözü, tahammülü. Ama ses inlemeye, hırıltıyla soluklanmaya devam ediyordu.

İki titrek adım daha attı, koridorun sonuna, elbiselerin yığılı olduğu tarafa kaydı.

«— İmdat! İmdat! İmdat!»

Eşikte cansız yatan delikanlının hemen ilerisinde kanlı bir gövde vardı. Sırtüstüydü, tam tersi istikamete yığılmıştı. Hafiften kımıldanıyor, ayakucunda bulunan pencereden arka bahçeye doğru sesleniyordu. Haykırdıkça sarsılıyor, ağzından yukarı kanlı damlalar püskürtüyordu. Görmemişti, fark etmemişti, inliyor, yardım istiyordu. Hemen yanı başındaki yatak kan içindeydi, duvarda gencecik bir suretin melül mahzun gülümsediği küçük bir flama asılıydı.

«— İmdat! İm...»

Başını çevirdi, kıpkırmızı bir kan gölü kustu. Yeniden davrandı, ayak seslerini duydu. Silâhı gördü, sustu.

«— Polisim, korkma, arkadaş.»

Kendi sesini tanıyamadı. Perişandı, ağlamaklıydı.

Dudaklarını dişledi, zaman kazanmak, gırtlağına doğru yükselen yumruyu bastırmak için tabancasını kemerine sokar gibi yaptı.

Yerdeki kan gölünü dolandı, yaralı delikanlının başucuna yanaştı.

«— Hemen karşı apartmanda oturuyorum. Silâh seslerine indim, sonra feryadını duydum. O telâş içinde kimliğimi yanıma almayı unutmuşum, yoksa çıkarır gösterirdim.»

Delikanlı acıyla inledi:

«— Öldüler mi?»

«— Kim?»

«— Arkadaşlarım.»

«— Bilmiyorum, kıpırdamıyorlar... Ağlama, belki durumları ağırdır, komada veya şokta...»

«— Öldüler, biliyorum.»

Kıpkırmızı tükürdü, kanlı ağzını yukarı çevirdi.

«— Ben de ölüyorum. Söylediklerimi aklında tut: Dün gece televizyonda Vakıf dizisi başladığı sırada...»

«— Ölmeyeceksin, kurtaracağım seni. Sık dişini, dayan! Şimdi çıkıp yardım getireceğim.»

«— Gitme, zamanım kalmadı, beni kurtaramazsın ama ka-

tillerin yakalanmasına yardım edebilirsin. Dinle: Biz beş kişiydik. Yan odada otururken...»

«— Dur, kâğıt kalem bulayım. Yazmak, imza almak gerekir.»

Odayı taradı, işe yarar bir şeyler aradı. Kıpırtısız gövdelerin oturduğu sedirin altında kâğıt tomarları görür gibi oldu.

Eğildi, örtünün ucunu hafifçe kaldırdı. Kan içindeydi. Dosyalar, kâğıtlar, defterler, kitaplar buruşmuş, tamamen kızıla boyanmışlardı.

İçi kalktı, zorla yuttuğu safrayı gırtlağının başında buldu.

«— Diğer odaya bak, Salih'le adını bilmediğim Hacettepeli arkadaş orada olacak. Faruk da.»

«— Tamam, hemen geliyorum.»

Kapı ağzındaki gövdeye, kanlı zemine basmamak için dolanarak çıktı, ince uzun koridorun duvarına dayandı. Eliyle ağzını kapadı, boğuk boğuk hıçkırdı.

«— Acele et.»

Dura yoklaya ilerledi, kapısı sökülmüş ahşap çerçeveye yanaştı. Gözlerini yumdu, yeni bir yıkımla yüz yüze gelmemek için dualar etti.

Başını uzattı, baktı. Sağ tarafında, bir metre ilerisinde bir kapı, kapının üstünde iki afiş vardı.

Ne yazdığını seçemedi, karşıda, pencere önünde duran küçük masaya odaklandı. Üstü defterler, kâğıtlar, kalemler ile doluydu, hemen arkasında duvara dayalı vaziyette bir gitar duruyordu.

İlerledi, kapının ağzında donakaldı. Beş adım ilerisinde bir yatak, yatağın üstünde gencecik bir adam vardı. Sırtüstüydü, elleri altındaydı, ensesine havlular sokulmuş, boynuna mavi bir şerit dolanmıştı. Gözleri açıktı, sabit sabit bakıyordu.

Allak bullak oldu, boşalan dizlerini, çözülen gövdesini tutmayı başaramadı. Yarı yığıldı yarı çöktü, sırtını duvara, ayaklarını ahşap kasaya dayadı.

Arka odadan yükselen öğürme, yakarı dolu inilti olmasa kalkamayacaktı.

Debelene çırpına doğruldu, masaya ilerledi. Havada ağır, sersemletici bir koku vardı, kokuya tuhaf, hiç değişmeyen,

yükselip alçalmayan bir cızırtı eşlik ediyordu.

Açık, siyahlı beyazlı noktalar saçan televizyonu gördü, kokunun kaynağını tespit edemedi. Masadaki dosyadan boş bir kâğıt çekmek üzere uzandı, eli havada kalakaldı.

"Delil bunlar, ya bozarsam ya bıraktıkları parmak izlerini yanlışlıkla silersem?"

Geri çekildi, kahırla baktı. Yeniden niyetlendi, gene yarı yolda tıkandı.

Bitişik odadan boğulmayla karışık bir inilti dalgası daha kabardı.

Kalın çerçeveli gözlüğün yanında yatan kurşun kalemi kaptı, ucuyla destenin en üstündeki kâğıdı havalandırdı. Sol eline aktardı, gözünün ucuna ilişen Türkiye İşçi Partisi amblemine bakmaksızın, hiçbir şeye dokunmadan hole atıldı. Yatak odasının ağzında yatan cansız gövdeyi dolandı, kana bulanmış vaziyette bekleyen yaralının göz eriminin uzağında durdu.

Delikanlı bıraktığı gibiydi. Sırtüstü yatıyor, kan tükürüyordu. Rengi sararmış, mecali kalmamıştı.

«— Oradalar mı?»

«— Kim?»

«— Arkadaşlarım.»

«— Yok, oda boş.»

«— Götürdüler o zaman, dışarıda öldürdüler.»

«— Belki kaçmışlardır, kurtulmuşlardır.»

Cevaben kızıl bir su fışkırdı.

«— İfadesi batsın! Yardım çağırmaya gidiyorum.»

Kanlı baş yukarı fırladı, yaşlı gözler geriye kaykıldı.

«— Yaz, gücüm tükenmeden evvel yaz: Biz beş kişi demin girdiğin odada oturuyorduk. Televizyonda Vakıf dizisi başladığı sırada...»

Titreye kasıla yazdı, samanlı kâğıdı karman çorman harflerle doldurdu.

«— Bu kadar, başka bir şey hatırlamıyorum. Bizi faşistler öldürdü.»

Sokağa çıktığında ortalık ıssızdı, Tuncay'dan eser yoktu.

"Eyvah! Beklemedi, sabredemedi –yalın ayak, başı kabak– herifin peşine düştü. Yalnız değildir, civarda bekleyen başka suç ortakları vardır. Öldürecekler, boylu boyunca yere serecekler."

Silâhını çekti, 17. Sokak tarafına koşturdu. Köşe başında, trafolu bahçenin önünde yavaşladı, karanlık ağaçların altını, köşe bucağı araştırdı. Kimse yoktu.

17. Sokağa çıktı, bir aşağı bir yukarı baktı. Boştu.

Aklına bağırmak, seslenmek geldi.

"Duyarlar, bizimkinin peşlerinde olduğunu anlar, pusu atarlar. Sebebi olurum."

Döndü, 16. Sokak tarafına, geldiği yöne yatırdı. Ortalık hâlâ sessizdi, gürültülü soluğu göğsüne sığmıyor, terlikleri şap şap ötüyordu.

Köşe başında durdu, 3. Cadde tarafını kontrol etti. Boştu. Döndü, sağını, 14. Sokağın köşesini, hayal meyal seçilen 1. Cadde'yi inceledi. Boştu. Sokağın pazaryerine doğru dümdüz uzanan karşı yakasına baktı. Boştu.

"Neredesin, nereye gittin?"

Gerisingeri koşturdu. Apartmanın önünde durdu, iki büklüm, ağladım ağlayacak, soluklandı. Pencerelerin tek tük aydınlandığını, perdelerin hafiften aralandığını fark etti.

"Yukarıya, eve çıkmış olmasın?»

Başını kaldırdı, balkona baktı. Kimse yoktu.

"Çıksa görürdüm. Hadi, ben görmedim, o da mı görmedi? Deli gibi bir aşağı bir yukarı koşturuyorum."

Hafızasını zorladı, yataktan telâşla doğrulduğu esnada söylenen cümleleri hatırlamaya çalıştı. Bölük pörçüktüler, dişe dokunur bir anlam taşımıyordular.

Çaresizlik içinde kıvrandı, silâhın kabzasıyla dizlerini dövdü.

"Yok. Yok, yok, yok. Gitti, kesin gitti."

Yeniden iki büklüm oldu, yüksek sesle hıçkırdı.

"Zırlama, eşek herif! Çık da Emniyeti ara."

Hızla apartman girişine atıldı.

«— Seyfi! Buradayım, Seyfi!»

Döndü, hemen karşı binanın kaldırımında dikilen Tuncay'ı gördü. Sövmek mi koşup boynuna sarılmak mı karar veremedi, öylece bakakaldı. Yüzü yüz, hâli hâl değildi.

«— Karşı daireyi basmışlar, Seyfi. Evdekileri kurşunlamışlar. Ölüler var, içlerinden biri de can çekişiyor. Koş, Emniyete anons geç. Ekip göndersinler, ambulans göndersinler.»

Nalân
Aynur Hanım

Karanlıktaydı, yatakta oturmuş bekliyordu. Komşu odadan yükselen fısıltıları telâşlı bir koşuşturma izlemiş, mozaik kaplı zemini inleten ayak sesleri kaybolmuştu.

Kulak kabarttı, dinledi. Belli belirsiz bir hırıltı var gibiydi.

Nefesini tuttu, başını duvara yasladı. Hırıltıya derin bir inilti, yükselip alçalan bir hıçkırık eklendi.

Koridor ayak sesleriyle doldu, bir çift sabırsız kundura bitişik odaya daldı. Bir şeyler soruldu, bir şeyler söylendi.

Kunduralar tekrar dışarıya, koridora çıktı, doğruca üstüne geldi. Eşikte durdu, görevini hırçın yumruklara devretti.

Duvara gömülü çerçeve sarsıldı, ahşap kanat güm güm inledi.

«— Kimse yok mu? Duymuyor musunuz?»

Sarsıntı daha da şiddetlendi.

«— Kapıya baksanıza! Size sesleniyorum, hey!»

Kıpırdamadı, yataktan kalkmadı.

«— Yazıklar olsun!»

Yumruklar çekildi, telâşlı kunduralarla birlikte apartman çıkışına yollandı.

Gümbür gümbür bir ses duyuldu:

«— Kalkın! Uyanın! Yardım edin! Gelin kurtaralım!»

Bağırtıya doğruldu, yorganı aralayıp kulağını dışarıya çıkardı. Yalvarıyordu ses, 'Kalkın' diyordu, 'Uyanın' diyordu, 'Yardım edin' diyordu, 'Gelin kurtaralım' diyordu.

Yorganı yeniden başına çekti, derin derin nefeslenerek kalbinin kütürtüsünü yavaşlatmaya çalıştı.

Bunaldı, örtüyü savurduğu gibi kalktı. Ayakucu boştu, hayali doktoru basıp gitmişti.

İçi burkuldu, gözlerinden iri damlalar döküldü.

Korkaklığına, hastalığına lanetler okuyarak yataktan aşağıya kaydı, ağır ağır, tutuna tutuna koridora çıktı.

Elektrik düğmesine bastığı sırada kapı vuruldu.

«— Kim o?»

«— Karşı komşunuz. Lütfen açın. Hemen altınızda oturan öğrencilerin evi basılmış. Ölüler var, içlerinden biri de ağır yaralı.»

Anahtarı çevirdi, kapıyı açtı.

«— Yardımınız lazım, eğer taşıyabilirsek...»

«— Ben ameliyatlıyım, evlâdım, kimim kimsem de yok. Üst katlara baksan? Ya da gel telefon et, sonra bakarsın.»

En son adresi verdi, yıkılmış vaziyette anons faslını sona erdirdi.

Gözlerini kaldırdı, beyaz badanası, solgun ampulü, pütürlü yüzeyiyle üstüne üstüne abanan tavana baktı.

Sallandı, yığılır gibi pencere kenarındaki koltuğa çöktü. İki büklüm oldu, başını ellerinin arasına aldı.

Bir süre öyle kaldı, içini karıştıran fırtınanın, çılgınca kükreyen köpürmüş dalgaların hız kesmesini bekledi.

Kalktı, banyoya geçti, kollarını çemreyip yüzüne su çarptı. Dayanamadı, ağzını musluğa dayayıp kana kana içti.

Kurulandı, saçını başını taradı, çıktı. Odasına girdi, yatağa oturdu. Bir çift çorap aldı, ters düz demeden giydi. Eteği, yakası kaymış gömleğin düğmelerini çözdü, yeni baştan ilikledi. Uçlarını pantolonun içine soktu, üstüne lacivert bir kazak geçirdi. Tabancayı kemerine taktı, salona döndü. Perdeler hâlâ uçuşuyor, sağa sola savruluyorlardı.

Topladı, ardına kadar açık balkon kapısını kapattı. Odayı taradı, unuttuğu, sonradan lazım gelecek bir şey olup olmadığına baktı. Yoktu. Dış kapıya yürüdü, ayakkabılıktan kunduralarını alıp giydi.

Sokaktan canhıraş bir feryat yükseldi:

«— Kalkın! Uyanın! Yardım edin! Gelin kurtaralım!»

Eşikten atladı, kapıyı üst üste kilitledi. Merdivenler boş, etraf karanlıktı, apartman adeta ölüm uykusuna yatmıştı.

Otomata bastı, süratli, kanatlanmış adımlarla basamakları üçer beşer hakladı.

Döndü, dolandı, apartman çıkışına ulaştı. Kapı açıktı. Bir hamlede geçti, elli altı numaralı apartmana yöneldi.

Komşu binaların pencerelerindeki ışıklar çoğalmış, tek tük kafalar belirmişti ama sokak hâlen boştu.

Hızlandı, karşı kaldırıma çıktı. Alışkanlık edindiği üzere saatine baktı. 8 Ekim Pazar günü bitmiş, 9 Ekim Pazartesi başlamıştı, saat 03.10'u gösteriyordu.

Başını kaldırdı, tekrar çevreyi inceledi. Kayda değer herhangi bir değişiklik seçemedi.

Karanlık ön bahçeyi geçti, demir cümle kapısına dayandı. Zemindeki mozaikler soluk soluk parlıyor, koridorun sonundan sesler geliyordu.

Üçlü basamağı tırmandı, iki numaralı dairenin önünde durdu.

«— Tuncay.»

Kendi bile duymadı. Eşiğe yanaştı, başını içeriye uzattı. Ağzı kupkuruydu.

Yutkundu, daha yüksek tonda yeniden seslendi:

«— Burada mısın?»

Hemen sağ tarafında, küçük holün sonundaki kapıda Tuncay'ın başı belirdi. Eliyle gel yaptı, kayboldu.

Yürüdü, kapının ağzında kalakaldı. Sedirin üstünde kanlara bulanmış vaziyette yatan gözleri yarı açık iki gövde vardı. Cansızdılar, delik deşiktiler, birbirlerine kapanmıştılar.

Sinirleri boşaldı, bacakları çözüldü.

Zorlukla toparladı, eski yeni çamaşırların yığılı olduğu köşeye yaslandı. Yumruk yemiş gibi oldu. Yerdeki kan gölünün içinde kısa saçlı, kahverengi gözlü, balıkçı yaka kazak giymiş üçüncü bir delikanlı yatıyordu. Hareketsizdi, yüzükoyundu, elleri arkasından bağlıydı. Boynu parçalanmış, tazyikle boşalan şahdamarı zemindeki mozaikleri siyaha boyamıştı.

Sonra sırtüstü yatan dördüncü delikanlıyı gördü. Beti benzi atmıştı, perişan durumdaydı. Titriyor, sarsılıyor, hırıltılar, gurultular arasında soluklanmaya çalışıyordu. Bacakları, gövdesi, çenesi, bıyıkları, saçları kan içindeydi, tükürdükçe ağzından kızıl tortular saçıyordu.

«— Su, bir bardak su.»

İçi kaldırmadı, koşar adım hole atıldı. Sırtını duvara dayadı, gözlerini sımsıkı yumdu.

«— Su iyi gelmez,» diyordu yabancı bir ses. «Karnından vurulanların su içmeleri sakıncalıdır.»

«— İçmeyeceğim, dilim damağıma yapıştı, ağzımı çalkalamak istiyorum.»

«— Olsun, gene de bekle.»

Bu kez Tuncay'ın sesiydi, tanınmaz hâldeydi.

«— Birazdan ambulans gelir, yukarıdan telefon ettim, arkadaşım da Emniyete anons geçti.»

«— Çok kötüyüm.»

Dayanamadı, diğer odaya kaçtı.

Kapının ağzında dondu kaldı. Önünde bir çift fersiz göz, biraz ilerisinde hazin hışırtılar vardı.

«— Boğuluyorum, nefes alamıyorum.»

«— İstersen kaldıralım, belki yatağa oturursan...»

«— Kıpırdatmayalım, daha kötü olur, sağlıkçıları bekleyelim.»

Nalân
Aynur Hanım

Sokak siren sesleriyle çalkalanıyordu, ön bahçede bağırtılar, haykırışlar vardı. Apartman boşluğu, merdivenler, koridorlar ayak sesleriyle inliyor, emirler, ricalar, sorular, cevaplar havalarda uçuşuyordu.

Kapının arkasındaydı, karanlıktaydı, dinliyordu.

Acı dolu bir feryat, 'Yavaş, daha yavaş, sıkı tutun, doğru düzgün taşıyın' diyen emirler duydu. Feryat yakınlaştı, koridora çıktı. Titrek, kontrolünü yitirmiş bir ses, 'Dayan, arkadaş! Şimdi hastaneye götürecekler, kurtulacaksın' dedi, feryat tiz bir ahla karşılık verdi. Araya başka bir ses girdi, 'Sarsmayın, sallamayın' diye gürledi. İnce bir çığlık, 'En yakın hastane neresi?' diye sordu, bir başkası, 'Numune' diye yanıtladı. Feryat, 'Yok' diye itiraz etti. 'Orası onların elinde, Hacettepe'ye götürün beni...'

Üst katın merdivenlerinde durmuş bakıyordu. Ortalık insan kaynıyordu, üniformalılar, siviller birbirine karışmıştı. Her kafadan bir ses çıkıyor, kimin ne dediği, ne istediği anlaşılmıyordu. Birileri, 'Girin, yardım edin' diyordu, birileri, 'Yol verin, açılın' diye bağırıyordu. Dışarıda sirenler uğulduyor, telsizler ötüyor, içeriden, koridorun başından bir feryat geliyordu. Kalabalık koca bir yumaktan farksızdı, ne yapacağını bilmez vaziyette sağa sola yuvarlanıyordu. Üst katlardan başlar uzanmış, gecelikli, pijamalı, atletli gövdeler aşağıya sarkmışlardı.

«— Açılın! Yaralı var, yol verin!»

Kalabalık güçlükle açıldı, üçlü basamağın başında dört kişi belirdi. Üniformalıydılar, kollarından bacaklarından tuttukları bir gövdeyi taşıyordular.

«— Acele edin, arabaya kadar sarsmadan taşıyın.»

Hem acele etmelerini istiyordu hem de sarsmamalarını. Tuhafına gitti. Sonra durumun vahametine, kalabalığın ruh hâline çok uygun düştüğünü fark etti. Tam altına, göz hizasına ge-

len delikanlı paramparçaydı, yıkımın birebir karşılığıydı. Başı kopacakmış gibi sallanıyor, gövdesinden dehşet verici hırıltılar çıkıyordu.

Üst katlardan vah vah nidaları saçıldı, yanaklarına sımsıcak yaşlar döküldü.

Gözlerini silip tekrar baktığında delikanlı yoktu, gitmişti. Koridor boştu, merdivenler, apartman boşluğu iri kan damlalarıyla işaretlenmişti.

Seyfi
Tuncay

Kan damlalarını takip ederek dışarıya, serin sonbahar gecesine çıktılar, demir kapının hemen ilerisine, bahçe duvarının dibine sığındılar. Konuşmadılar, titreye sarsıla yan yana durdular.

Mozaik kaplı zeminden bahçeye taşan kan damlaları sokağa kadar kesintisiz biçimde ilerliyor, kaldırımda son buluyordu. Kalabalık evlerine gönderilmişti, sokakta sadece ekip arabaları bekliyordu. İkisi minibüs biri otomobildi, Bahçelievler Karakoluna kayıtlılardı.

«— Emniyetten hâlâ gelen yok,» diye homurdandı Seyfi. «Bunlar işin acemisi, ne parmak izi bırakırlar ne delil.»

Tuncay cevap vermedi.

Kan izlerini gerisingeriye takip ettiler, ardına kadar açık apartman kapısından içeri baktılar. İki numaralı dairenin önünde gençten bir memur nöbet tutuyordu, yarı aralık ahşap kanattan vuran sarı ışık yerde, duvarlarda gölge oyunları yaratıyordu. Mutfaktan bozma odanın pencereleri de açıktı, perdeler demir parmaklıkların dışına atılmıştı. İçerideki eter kokusundan bunalan polisler, temiz havayı davet etmiş, getirdiği ferahlığı takiben ortalığı araştırmaya, sağı solu karıştırmaya girişmişlerdi.

Daha fazla dikilemediler, duvarın dibine çöktüler. Tuncay hıçkırdı, Seyfi dümdüz toprağa baktı. Konuşmak akıllarına gelmiyordu. Sinirleri boşalmış, elleri ayakları tutmaz olmuştu.

Tuncay yeniden hıçkırdı, Seyfi iliklerine dek sarsıldı.

Tam kapıp koyuverecekleri sırada ayak sesleri duydular. Telâşlı bir polis memuru merdivenlerden atladı, dış kapıyı aşarak yanlarına yanaştı.

«— Komiserim beklemenizi istiyor, ifadelerinize başvurulacakmış.»

Döndü, gitmeye davrandı. Gitmedi, gidemedi.

«— İçerisi vahşet, her yer kan. Parçalamışlar, delik deşik

etmişler. Yetmemiş, içlerinden birini hayvan boğazlar gibi boğazlamışlar. Hangi insan evlâdı yapar bunu?»

Ellerini ceplerine daldırdı, harıl harıl karıştırdı.

«— Televizyonda Vakıf dizisi başladıktan hemen sonra gelmişler, on gibi basmışlar evi, neredeyse beş saat kalmışlar. Kim bilir ne eziyetler ettiler. İkisini de, Salih'le Faruk'tu galiba, yanlarında götürmüşler. Yaralı oğlan üç kişi diye feryat edip durdu ya, mutfaktaki cesedi söylemedik. Bilmesin, zaten perişan garip.»

Sigara çıkardı, dudaklarına iliştirdi.

«— Çok yaşamaz tahminim, paramparça olmuş, içi dışına çıkmış. Sabahı görürse büyük mucize.»

Tuncay yüksek sesle hıçkırdı, Seyfi vaziyeti kurtarmak için ayağa fırladı.

«— Herhangi bir ipucu, delil falan var mı?»

«— Bol miktarda kovan, ezik mermi çekirdeği, o kadar. Bir de gazete kâğıdına sarılı bir eter şişesi bulduk. Sanırım unutmuşlar. Başkaca bir şey yok. Varsa da ben görmedim, daha fazla duramadım çünkü, bakmaya içim elvermedi.»

«— Komşulardan duyan gören olmuş mu?»

«— İfade almaya başlamadık. Tutanak tutuluyor, kroki çiziliyor. Bitince kapıları çalmaya başlayacağız.»

«— Tamam mı, bitirdin mi?»

«— Tamamdır, amirim. Krokiyi çizdim, zaptı tuttum, ilgili arkadaşlardan gerekli imzaları aldım. Sadece sizinki kaldı.»

«— Ver bakalım.»

Memurun uzattığı kâğıtları aldı, dikkatle inceledi.

«— Kroki fena olmamış. Biraz karışık ama her şeyi gösteriyor. Cesetlerin isimlerini bile yazmışsın.»

«— Kimliklerdeki fotoğraflardan yararlandım. Biraz tahmini oldu, benzerliklere dayandı ama yapacak başka şey yoktu.»

«— Önemli değil, nasıl olsa akrabalarının teşhisi gerekecek. Sonuç tutanağıyla karşılaştırır, hata varsa düzeltiriz.»

İlkokul talebelerinin elinden çıkmışa benzeyen karakalem çizimi alta aktardı, Suç Yeri Görgü Tutanağı başlıklı kâğıda geçti.

Okunaklı bir şekilde yazılmıştı, altında imzalar vardı:

9.10.1978 günü telefonla karakolumuza yapılan ihbarda, Bahçelievler 15. Sokak 56 nolu apartmanda birisinin vurulduğu, akabinde Merkez telsiz anonsunda da aynı adreste silâhla adam vurulduğu haberi üzerine, karakolumuz otosu 880 nolu oto ile olay yerine varıldığında, bahsi geçen sokak ve 56 nolu apartman civarının karanlık olduğu görülerek, bahsi geçen 56/2 nolu daireye girildiğinde, giriş kapısının zorlanarak açıldığı, kapının giriş yönüne göre sağında bulunan, kalan talebelerin çalışma ve yatak odası olarak kullandıkları odada, başı kapıya doğru yüzükoyun bir ceset ve onun hemen yanında başı yine kapıya doğru yaralı bir şahıs sırtüstü olarak; oda kapısının girişe doğru hemen sağındaki karyola üzerinde birbirine yapışık vaziyette ve birisinin başı diğerinin sırt arkasında iki ceset daha olduğu görülmüş, bu arada yaralı şahıs hemen hastaneye kaldırılarak incelemeye geçilmiş ve bu odada bulunan cesetlerin, kolları arkalarından beyaz kablo telleriyle çok sıkıca bağlı ve çeşitli yerlerinden tabanca ile vuruldukları; diğer yaralının

kollarının bağlı olmadığı görülmekle araştırma ve incelemeye devam edilmiş, odada boğuşma emareleri görülmediği, hafif bir eter kokusunun bulunduğu, kimlik, fotoğraf gibi belgelerin etrafa saçıldığı, hemen kapı karşısına düşen pencere kenarındaki demir çekmece gözünün çıkarılarak karıştırılıp sol köşedeki karyolanın üzerine bırakıldığı, odadaki ve giriş kapısına göre sol taraftaki karyola üzerinde de birkaç kimlik ve fotoğraf olduğu görülmüş; yapılan mermi kovanı ve çekirdek araması işleminde, kapıdan giriş yönüne göre sağ tarafta, karyola üzerindeki iki ceset yanında, karyola üzerinde, karyola altında boş kovan ve ezilmemiş çekirdekler, sorgulama yaptıktan sonra şahısları vuran meçhul kimselerin odaya girip karşı taraftan ateş ettikleri duvardaki mermi izlerinden anlaşılmış; yerdeki ceset yanında da boş kovan ve ezik mermi çekirdekleri görülmüştür. Sonradan sayı tespitinde 13 adet 9 milimetrelik boş kovan, 6 adet ezilmemiş çekirdek, 3 adet de ezik mermi çekirdeği saptanmıştır. Duvarda ve kitaplıklarda yapılan gözlemde bütün eser ve afişlerin sol görüşlü belgeler olduğu, bazı makbuz ve bu makbuz satışından elde edilen paralar hakkında el yazısı ile tutulan notlar bulunduğu görülmüş, incelemek için sol eserler, fotoğraf ve kimlikler, makbuzlar alınarak tutanakla tespit için arabaya taşıttırılmıştır.

Diğer mutfak kısmına geçildiğinde, baş tarafı kapıya doğru sırtüstü uzanmış, esmer, 20-25 yaşlarında, uzun boylu, pembe gömlekli, çizgili kahverengi pantolonlu, açık mavi erkek pijamasından koparılan bezle boğazı düğümlenmiş ve kendisine ait gözlüğün sol tarafındaki masa üzerinde durduğu, baş altında iki havlunun bulunduğu, kolları beyaz kabloyla bağlı ve altında, çoraplı vücudunun herhangi bir yerinde darp ve mermi izi olmayan, görünüşe göre boğularak öldürülen bir ceset görülmüş, odada kan ve mermi izlerine rastlanmamış, televizyonun açık ve boğuşma emareleri olmamasına rağmen kimlik ve makbuzların etrafa saçıldığı, odada yine eter kokusunun mevcut olduğu tespit edilmiştir.

Nalân

Kapı çaldığında yataktaydı, hazırdı, bekliyordu.

«— Açın, polis! Uyanın!»

Kalktı, saçlarını topladı, üstüne başına çekidüzen verdi. Terliklerini giydi, acele etmeksizin koridora yürüdü. Işığı yaktı, sürgüyü çekti, anahtarı çevirdi, kapıyı açtı.

Eşikte orta yaşlı bir memur duruyordu.

Hızlı hızlı durumu özetledi, ifadesine başvurulacağını söyledi. Elindeki dosyanın içinden bir kâğıt çekti, yazmaya başladı:

Tarım Bakanlığında memurum. Evlenmedim, bekârım. Cinayet işlenen elli altı numaralı apartmanın zemin katındaki bir numaralı dairede tek başıma, on yıla yakın zamandır oturmaktayım. Komşu odalarda oturanları ismen bilmem. Buraya sürekli olarak değişik birçok kimse gelip gider. Hepsi de gençtir. İçlerinden devamlı olarak ikisiyle karşılaşırım ve selâmlaşırız. Bunun ötesinde hiçbir münasebetim olmamıştır. Hangilerinin kiracı olduğunu bilemem... Bu gece uyurken, bilmediğim bir saatte, çekiç seslerini andıran, birkaç sefer tekerrür eden seslerle uyandım ve tekrar yatağa uzandım. Bu sırada yandaki odadan birkaç kere imdat isteyen bir ses duydum. Odalardan dışarıya doğru bir kaçma veya koşuşma duymadım. Tek başına kalan bir kimse ve kadınlık yüzünden korktum, dışarı çıkmadım. Işığı dahi yakmadım. Odamda telefon olmasına rağmen, yine korkumdan, ilgililere haber veremedim. Bunları kimin taradığını bilemem.

Aynur Hanım

Yalnızlığa mahkûmdu. Doktoru gözden kaybolmuş, dönmemek üzere çekip gitmişti. Yalnızlığa mahkûmdu ve ömrünün son kalabalık gecesine veda etmeye hazırlanıyordu.

Yazdı kalem, kâğıt simsiyah ağladı:

Olayı görmedim. Bu gece uyurken aniden bir silâh sesiyle uyandım. Uykulu olduğumdan kaç el olduğunu tespit edemedim. Hasta olduğumdan aşağıya inmedim. Daha sonra kapım çaldı, bir komşu Emniyete telefon etmek için geldi. Olan biteni ondan öğrendim. Bilgim ve görgüm bundan ibarettir. Zemin kattaki kiracıları tanımam.

Panorama

Ulus meydanı hazırdı. Talan edilmiş bostanları, tarumar bağları, vurgun yemiş bahçeleri, suyu çekilmiş pınarları, akislerin balkıdığı boş kuyuları, çatlakların, oyukların, yarıkların hüküm sürdüğü bereketsiz toprakları andıran gövdesini sere serpe yaymış, ter, kusmuk, idrar ve bayat meze kokularının ortasında ve onlara aldırmaksızın, kurşun gibi, taş gibi, külçe gibi ağır bir uykunun tecavüzünü çağırmıştı.

Zevk ummuyor, şefkat dilemiyor, ne kâbus ne rengârenk düş, hiçbir hayal, hiçbir rüya istemiyordu. Ayakucunda dümdüz ve upuzun beliren yarı ölümün bir an evvel çullanmasını, içini kapkara bir nisyanla doldurmasını arzuluyordu. Bacakları alabildiğine ayrık, kolları iki yanda, ıslak dudakları, açık ağzı, yarı aralık gözleriyle, geberesiye huzurlu, geberesiye mutlu, devrilmiş bekliyordu.

Banknotları, desteleri, çil çil liraları dağ misali yığmış olması değildi dinginliğinin, bahtiyarlığının kaynağı; umudu nihayet gerçeğe dönüşmüş, damar sıvılarını boca eden barut girdisi, can pazarı borsasının maliyet eğrisini dibe oturtmuştu. Güllük gülistanlık gidişatın önündeki direnç ufalanmış, otuz iki diş sırıtacağı günleri temsil eden sular doğal mecrasına kavuşmuştu.

Biliyordu, hissediyordu ki önce sızıntı hâlinde, sonra kol kalınlığında, hemen arkasından da çağlaya köpüre, şaka şakıya akacaktı.

Ve emek ve alın teri ve göz nuru; yani kasketlisi, fötrlüsü, başı açığı, paltolusu, takım elbiselisi, kravatlısı, papyonlusu, kılıksızı, tıraşlısı, keli, sırma saçlısı, kısası, uzunu, genci, yaşlısı, delisi, velisi, sümsüğü, efesiyle bütün bir halk, yani proletarya, ölümsüz savaşçı Don Kişot'un parçalayamadığı değirmenin kollarına yapışacaktı.

Maliyet sıfıra yakın, kâr gani olacaktı.

Biliyordu, hissediyordu, emindi.

Bu yüzden aldırmıyordu harap kale burçlarının hazin hıçkırığına. Aldırmıyordu hemen iki sokak arkasında yatan ve bir-

denbire yüze, bine katlanan kapkara yoksulluğa. Aldırmıyordu Pınar Apartmanı'nın kapısından dışarıya uğrayan, 15. Sokağı boydan boya yırtan acı dolu çığlıklara.

Zarlar atılmış, düşeş gelmişti bahtına.

BEŞİNCİ BÖLÜM

CAN ÇEKİŞME

9 Ekim Pazartesi, sabaha karşı

Öğürtü hissiyle, çırpına debelene ayıldı. Beyaz önlüğü kandan kırmızıya dönmüş bir doktor vardı başucunda. Eliyle omuzlarına bastırıyor, kıvranan gövdesini durdurmaya çalışıyordu.

«— Kalkmayın, hareket etmeyin, hastanedesiniz korkmayın.»

Korkmuyordu, hastanede olduğunu biliyordu ama gırtlağına dolan, soluğunu kesen kanı boşaltmak için istemsiz biçimde doğrulmaya çalışan gövdesini engelleyemiyordu.

«— Bakmayın öyle, yardım edin. Yan çevirin, sabit tutun.»

Üniformalı kollar omuzlarına yapıştı, bir çifti çekti, bir çifti ittirdi. Sedyenin üstünde yan döndü, ağzından zemine oluk oluk kan boşalttı. İçi fenalaştı, ortalık zifiri karanlığa gömüldü.

Hâlâ bağıran sesler duyuyordu:

«— Kan! Serum! Çabuk!»

«— Ameliyathaneyi hazırlasınlar, haber verin!»

Gerisini duyamadı. Sesler çekildi, yerini tekinsiz, taş gibi bir ağırlık duygusu aldı. Simsiyah bir boşluğa tepetaklak yuvarlandığını hissetti, tutunmaya, dehşet verici düşüşünü yavaşlatmaya çalıştı.

Başaramadı. Elleri yoktu, ayakları yoktu, gövdesi yoktu. Zaten tutunacak bir şey de yoktu. Karanlık vardı sadece, ıslak, uçsuz bucaksız, şekilden yoksun. Sonra o da kayboldu, tarifsiz bir hiçlik başladı.

Yeni bir öğürtü dalgasıyla çırpınarak ayıldığında, ne kadar baygın kaldığını kestiremedi. Eller vücudunu yokluyor, kollarına, göğsüne, karnına, ağzına bir şeyler daldırıyorlardı.

Önce ışığı, arkasından zemini işaretleyen kanı, gıcırtıyla dönen sedye tekerleklerini gördü.

İtildi, çekildi, sarsıla sallana götürüldü.

Kapıları, koridorları aştılar, asansöre bindiler, döne dolana ameliyathanenin bulunduğu kısma yollandılar.

Çift kanatlı kapının önünde durduklarında kendini tüy gibi

hafif hissediyordu, adeta kanatlanıp uçmak üzereydi.

«— İfade almamız lazım, Doktor Bey. Ameliyata girmeden önce mutlaka konuşmamız, olan biteni...»

«— Kaç defa söyleyeceğim, ifade veremez, hemen operasyona başlamamız lazım.»

Kapıdan tarafa döndü, bas bas bağırdı:

«— Hâlâ hazır değil misiniz? Ne dedim size, ha?»

«— Anestezi uzmanı gelmedi, Bülent Bey.»

«— Hangi cehennemde? Arayın, bulun, çabuk!»

Koşuşturmaca küçük çaplı bir kaosa dönüştü. Emirler yağıyor, telefonlar çarpılıyor, polisler anlaşılmaz sözlerle yangını körüklüyorlardı.

«— İfade yok dedim size, çekilin, açılın!»

Ağzındaki kanlı nesneyi zorlukla çıkardı, beyaz önlüğün eteğine sarıldı.

Sesler bıçakla kesilmiş gibi duruldu.

Göz göze geldiler. Doktorun yüzü dehşetle, şaşkınlıkla doldu. İnanmazlıkla baktı, tartmaya, anlamaya çalıştı. Gördüğü derin bir acı, yakarı dolu bir kararlılıktı.

«— Pekâlâ, anestezist gelinceye kadar zamanın var, en kısa biçimiyle anlat.»

Polisler telâşla yanaştılar.

Kısa boylu, daha genç olanı elindeki kâğıdı sedyenin kenarına yatırdı, titremesini saklamak maksadıyla eliyle düzleştirir gibi yaptı.

Kalemi düşürdü, eğilip alamadan doktorun haşin sesiyle çarpıldı:

«— Kurşunu yiyen o, zangırdayan sizsiniz. Madem yapamayacaktınız, ne demeye ısrar ettiniz? Bakmayın, ya başlayın ya bırakın gidin.»

Uzun boylu polis ikiletmedi, kapıya yönelen doktorun bıraktığı boşluğu aldı.

«— Doğum yerin, tevellüdün, adresin, ne iş...»

«— Hâlâ hikâye faslındasınız, daha sonra kimliğine bakıp yazmak aklınıza gelmiyor mu?»

«— Hüviyeti yok, Doktor Bey, diğer çocuklarınkiyle karışmış.»

«— Samsun'un Havza ilçesine kayıtlıyım,» diyerek tartışmayı sona erdirdi. Sesi titriyor, göğsünden üfürmeyle ötme arası garip bir ses geliyordu. «1956 doğumluyum. Odtü Elektrik Bölümü ikinci sınıfta okuyor, Bahçelievler 15. Sokak 43/4 adresinde oturuyorum. Elli altı numaralı apartmana misafirliğe gitmiştim.»

«— Zanlıları tarif edebilecek misin?»

«— Dört kişiydiler. Biri sarışındı, uzun boyluydu, kot pantolon ve postal giyiyordu. İkincisi esmerdi, geniş kafalı, orta boylu, kısa saçlı idi. Üçüncüsü gençti, kıvırcık saçlıydı, on altı veya on sekiz yaşlarındaydı. Dördüncü şahsı tam hatırlamıyorum, galiba sarışındı.»

«— Olay?»

«— Televizyonda Vakıf dizisini seyrederken içeriye sarışın olan, ilk tarif ettiğim kişi girdi. Arkasından diğerleri girdiler. Öndeki sarışının elinde uzun namlulu...»

Devamını getiremedi. Şiddetle sarsıldı, iki büklüm oldu. Ötme sesi iç paralayıcı bir gurultuya dönüşmüştü.

Öğürdü, kan kustu.

«— Çok acı çekiyorum, konuşamayacağım.»

«— Sonra, sonra ne oldu?»

Doktor dışarıya fırladı, önlerine geçti.

«— Yeter! Kastınız mı var?»

«— En azından imzasını alalım, Doktor Bey, imza olmadan bir işe yaramaz.»

«— Nasıl atsın yahu, görmüyor musunuz?»

«— Ama...»

«— Aması falan yok, hepimiz ne dediğini duyduk. İlla lazımsa ameliyat çıkışı hep beraber imzalar, gerekli resmiyeti kazandırırız.»

Döndü, koridordan yana haykırdı:

«— Nerde bu anestezist?»

«— Geldim, Bülent Bey, geldim!»

Eller kollar aynı anda sedyeye yapıştılar. Tekerlekler gıcırdadı, altındaki zemin aktı, polisler geride kaldı.

Kapı kanatları üstüne kapanmadan önce son kez hırıldamayı başardı:

«— Bizi faşistler vurdu, benim ilerici bir genç olduğumu biliyorlardı.»

Öğlen

Kendine geldiğinde perişandı. Yatakta sırtüstü yatıyor, uyuşmuş gövdesini kemiren derin bir ağrı duyuyordu. Başucunda büyük bir tüp, yüzünde maske vardı, sağ koluna serum takılıydı.

«— Kıpırdamayın, ameliyattan yeni çıktınız, birazdan doktorunuz burada olur.»

Kıpırdamadı. Bu kelime tüylerini diken diken etse de, içini fırlayıp doğrulma arzusuyla doldursa da kıpırdamadı. Upuzun yattı, beyaz çarşafların arasından tavana baktı.

«— Ağrınız var mı, nefes almakta zorluk çekiyor musunuz? Lütfen gözlerinizi kırparak cevap verin.»

Sol elini kaldırdı, maskenin çıkarılmasını istedi. Hâlsizdi, kolunu zaptedemedi.

Sesin sahibi yaklaştı, göz hizasına geldi. Üniformalıydı, beyaz kep takmıştı, siyah saçlarını kalın bir sütun hâlinde beline akıtmıştı. Yüzü zayıf, gözleri iri, yanakları hafif pütürlü, dudakları ve burnu biçimliydi.

«— Ben Ayşe, hemşirenizim. Doktor gelince maskenizi çıkarırız, biraz sabredin.»

Gülümsedi, incecik parmaklarıyla kolunu okşadı.

«— Ameliyatınız başarılı geçti, hayati tehlikeyi atlattınız.»

'Hayati tehlikesi yok' dedi radyo, duymadın mı? Herif yaşıyor. Yarım metreden ateş ediyorsun, tutturamıyorsun. Kafasına sıkmak aklına gelmedi mi? Hadi, telâşlandın, heyecan yaptın, yedek şarjörün vardı, çift dikiş geçmeyi de mi düşünemedin? Ne halt edeceğiz şimdi? 'Bütün gece ayıktı, bayıltamadık hiç, gözünü bile kırpmadı' dediniz. Yetmedi, İstatistikçi diye alıp dışarı çıkardınız, arabanın bagajına tıkmaya kalktınız. Hepimizi ezber etmiş, bülbül gibi şakımışsa ne olacak, kime nasıl hesap vereceğiz, ha? Cevap verme! Cevap vermeyin! Hanginiz o odaya girdi, dokuz canlı pezevenkle yüz yüze geldiyse derhal pılısını pırtısını toplayacak, basıp gidecek. Haber verinceye kadar da

ortalıkta gözükmeyecek. Arabayı da alıp götürecek, saklayacaksınız. Gidin şimdi, yallah!..

«— Sizi hastaneye getiren polisler kapıda bekliyor, tekrar ifadenizi almak istiyorlarmış. Doktor onlarla görüşüyor. Gelecek, kontrol edecek, sağlığınızın elvereceğine kanaat getirirse içeri alacak.»

Tansiyonunu ölçtü, ateşine baktı, elindeki dosyaya bir şeyler karaladı.

Gülümsedi, kapıya doğru ilerledi. Açtı, gövdesinin yarısı dışarıda yarısı içeride, beklemekte olan birileriyle bir şeyler konuştu.

Çekildi, beyaz önlüklü, boynunda stetoskop asılı doktoru odaya aldı.

Polisler başlarını uzattılar, 'Geçmiş olsun' türü bir şeyler söyleyerek el salladılar.

«— Nur topu gibi iki hayranın oldu. Mesaileri bittiği, Emniyetten başkaları geldiği hâlde gitmeyi, ayrılmayı reddettiler. Çok takdir etmişler seni, 'Tekrardan konuşmadan, imzasını almadan gitmeyiz' diyorlar.»

Hemşirenin uzattığı dosyayı inceledi, ağır adımlarla yatağın başucuna yanaştı.

«— Genel Cerrahiden Doktor Bülent. Geceden hatırlarsın, seni kesip biçen kasap.»

Işıltıyla güldü, kısa bir muayeneye girişti.

«— Tatsız bir tanışma oldu ama telafi edecek zamanımız var, ayağa kalktığında her zaman eli satırlı biri olmadığımı göreceksin.»

«— Maske,» dedi mecalsizce.

Burnunu ve dudaklarını kaplayan şeffaf yüzey buğulanmış, sesi olağandan boğuk çıkmıştı.

Doktor duymamış gibi kontrolüne devam etti.

Elini kaldırdı, işaretle anlatmaya çalıştı.

Beyaz önlüklü kol nazikçe uzandı, maskeyi çenesine indirdi. Yüzü ciddileşmişti, gözlerinde hüzünlü bir kaygı vardı.

Yine de çaktırmaya niyetli değildi:

«— İyisin, iyisin. Acın, ıstırabın zamanla hafifleyecek. Ağır

bir operasyon geçirdin, kalınbağırsağın, miden, akciğerin haraptı, çok kan kaybetmiştin ama sağlam çıktın, dayandın. Zoru gitti kolayı kaldı. Yorulmayacak, üzülmeyecek, göğsündeki, karnındaki dikişlere, drenlere, bir gidip bir gelen sancılara katlanacaksın. Savaşçısın, başarırsın. Söyle şimdi, Ayşe Hemşire hayranlarını alsın mı? İmza verebilecek misin?»

Dün, yani pazar günü dükkânı kardeşim açtı, ben hiç gelmedim. Kardeşim de erken kapatmış. Olayı görmedim. Ancak aynı apartmanın altında birkaç senedir bakkallık yaptığımdan zemin kattaki kiracı öğrencileri tanırım. Bunlar Salih, Faruk, Oktay ve Mümtaz'dırlar. Soyadlarını bilmem. Bu kiracılara pek çok arkadaşları gelir giderdi. Serdar karşımızdaki apartmanda oturduğundan sık gelir giderdi. Gerektiğinde bana gösterilecek cesetleri teşhis edebilirim...

«— Geçmiş olsun,» dedi polisler, şaşkın, sevinçli bir hâlleri vardı. «Tez günde şifalar diliyoruz.»

«— Çok sağlam, çok dirayetli çıktınız valla. Başkası olsa...»

«— Ne yalan söylemeli, acilin kapısından daldığımızda öldüğünüzü düşünüyorduk. Sesiniz, kıpırtınız yoktu. Bülent Bey Hızır oldu yetişti, tuttuğu gibi diriltti. Yalan değil, resmen diriltti.»

«— Yağ yakmanız süreyi uzatmayacak, beş dakikanız var, ifadeyi yazın, imzayı alın. Ameliyathanedeki gibi olmayacak, bu kez sahiden kapı dışarı edeceğim sizi.»

İkiletmediler, yatağın ayakucunda pozisyon aldılar.

«— Kısacık anlatsanız yeterli olur, Serdar Bey, maksat imzanızı almak. Ameliyattan önceki ifadenizde her şey var zaten.»

Zorlukla nefeslendi, düşünmeye, hatırlamaya çalıştı. Sesler, yüzler, olaylar kopuk kopuktu, yakalamasına, tanımlamasına fırsat vermeden kaçıp saklanıyorlardı.

Ameliyata girmeden önce daha iyi durumda olduğunu, yaşadığı yıkım ve işkence dolu saatleri olanca canlılığıyla belleğinde duyumsadığını anımsadı. Tek sıkıntı, vücudunu dalga dalga saran acıdan dolayı konuşamamaktı. Şimdi ağrısı hafif, zamanı bol, dili kelimelere vâkıftı ama operasyon sırasında

tekrar solumak zorunda kaldığı eter, sanki her şeyi almış götürmüştü.

«— Hâlâ narkozun etkisinde,» diye fısıldadı doktor. «Önceki ifadeyi okuyun, belki hatırlar.»

Uzun boylu polis, cebinden bir kâğıt çıkardı, altındaki imzaları bile ihmal etmeden tane tane okudu.

Ses kafasında yankılandı, kimi görüntüleri kimi şekilleri canlandırdı. Fersizdiler, anında soluyorlardı.

Kesik kesik, olabildiğince hızlı aktarmaya çalıştı. Cümleler yabancıydı, kendi aklına, kendi kulaklarına ulaşmıyor, mantık ve sağduyu terazisinde tartılmaksızın dudaklarının arasından dökülüyorlardı:

«— Gece 22.00 sularında beş kişi oturuyorduk. Faruk'la Hürcan sonradan geldiler. Dört kişi aniden içeri girerek, 'Böyle devrimcilik mi olur? Silâh bile almamışlar' diye küfretti. İçeri giren silâhlı böyle dedi, faşist olduklarını anladım.»

«— Evdekiler kimlerdi, saydıklarınızdan hariç? Son olarak adlarını söyleyebilir misiniz?»

«— Latif'le ismini bilmediğim Hacettepeli bir arkadaş vardı. Önce kollarımızı bağladılar, eter koklatarak hepimizi bayılttılar. Sonra silâhla vurdular ve gittiler. Yüzlerini görsem tanırım.»

Cinayet işlenen zemin kattaki dairenin mülkiyeti bana aittir, ben başka yerde oturururum. Olayı görmedim, duymadım. Bu dairenin ilk kiracısı Mümtaz'dır, şimdi Çorum'dadır. Kendisi giderken tanımadığım gençlere dairemi devrettim. Ücretimi bakkala bıraktıklarından kendilerini tanımam. Protesto çektim, avukatımdan getirip vereceğim. Protesto kâğıdında isimleri yazılıdır, ben kimseyi tanımam...

Pencereden dışarıyı seyretti. Solgun, incecik bir ay vardı. Karanlık ağaçların üstünde durmuş, dikkatle, merakla bakıyordu.

Gözlerini yumdu, içindeki derin çukura, azap dolu, pişmanlık dolu karanlığa düştü.

"Benim yüzümden. Takip ettiler, peşimden geldiler, ben de fark etmeyip, alçakları, faşist sürüsünü çocukların evine götürdüm. Kesin böyle oldu. Hiçbirini tanımaları mümkün değil, içlerinde sivrilen, hedef hâline gelen bir ben varım. Daha önce de saldırdılar, pusu kurup güpegündüz ateş ettiler."

Onur İş Hanı'nın kapısındaki olayı gözlerinin önüne getirmeye çalıştı. Silâh seslerini, yoldan geçenlerin çığlıklarını, yaralandığını, kanının kaldırımlara saçıldığını hatırladı, detayları çıkaramadı. Zorladı, uğraştı, bir adım öteye geçemedi. Aklı direniyor, geçmişten, dün geceki kıyımdan uzak durmaya çalışıyordu.

İnat etti, çıplak ayakları, sıkılı yumruklarıyla en yüksek kulenin kapılarını dövdü. Duvardı. Sarsılmıyor, aralanmıyor, kaskatı duruyordu.

Öfkelendi, tekmeler, tokatlar yağdırdı. Bir milimlik bir aralık bile yaratamadı. Kan ter içinde yığıldı, boylu boyunca yattı.

Önce hafif bir serinlik, arkasından merhamet dolu bir ses duydu:

«— Senin suçun değil. Aylar önce olan şeyi dün geceyle birleştiriyor, arabanın bagajına tıkılmak istenmeni de bunun kanıtı sayıyorsun. Peşinde olsalardı evi mi basarlardı, yoksa daha önce yaptıkları gibi bir köşede bekleyip... Değil mi? Niçin uğraşsınlar, niçin onca hazırlık yapsınlar? Başka bir şey var, farklı bir hesap, farklı bir neden. Şimdi bunları düşünme, aileni, dostlarını, yoldaşlarını düşün. Dün geceden uzak dur. Hatırlamaya uğraşmak başka, hatırlamak başka. Hele olayları anlamlandırmaya, belli bir mantığa oturtmaya hiç kalkma, yanılırsın. 'İyi diyor, hoş diyorsun ya, boş diyorsun' deme. İçgüdünün, vic-

danının gelip gelip dün gecenin karanlığına kapaklanmasına, sorular sorup cevaplar üretmesine, boşlukları, kopuklukları gidermeye uğraşmasına izin verme. Zamanın var, gevşe, rahat ol. Bırak görüntüler, sesler kendiliğinden gelsin.»

İtaat etti, sımsıkı kapalı kanatların önüne uzandı. Ses çekildi, karanlık etrafını kuşattı. Uykuya, bunaltıcı acısını, iç yangınını dindirecek müşfik teselliye yönelmeye çalıştı.

Başaramadı. Makara döndü, şerit aktı, paramparça film kareleri kanlı görüntülerle üstüne atıldı. Kaçmayı, yoldaşlarının yaşıyor olma ihtimaline sığınmayı denedi. Polisler, 'Malûmatımız yok' demişlerdi. İlk kendini çıkarmışlardı, kalanlara ne olduğunu bilmiyorlardı. Sırayla taşınmış, öbür cankurtaranlarla başka hastanelere götürülmüş olmalılardı, evde dördünden başkasına rastlanmamıştı. Yalan söylemedikleri, avutmaya çalışmadıkları belliydi, diğer üç kişinin yokluğunu hayra yoracak denli deneyim biriktirmişlerdi. Öyle ki, 'Kara haber tez ulaşır, ses çıkmadığına göre kurtulacaklar' ifadesine başvurmaktan çekinmemişti içlerinden biri.

Gevşedi, titrek adımlarla yeniden uykuya yöneldi.

Kapalı göz kapaklarının aklığında hiç kıpırdamayan Latif'in, Hürcan'ın, Efraim'in kanlı suretleri belirdi. Sarsıldı, vahşi bir çığlık attı. Kapı kanatları aralandı, aklı çığlığın gırtlağına sarılarak içeriye çekti. Hemen peşinden de Salih'in, Faruk'un, adını bilmediği Hacettepelinin yaşıyor olma ihtimalini saldı. En azından onlar kurtulacaklardı. Bugün yarın ortaya çıkacak, kederle tebessüm ederek hastane odasının kapısına dayanacaklardı.

10 Ekim Salı, sabah

«— Ameliyata alınmadan önceki ve sonraki ifadelerinizi okuyalım, arkasından esas ifadenize geçeriz. İyice düşünmenizi, aklınıza gelen her şeyi anlatmanızı istiyorum. Size gereksiz görünen bir detay çok mühim olabilir. Başlayalım mı?»

Dört kişiydiler. Konuşmayı yapan savcıydı. Takım elbiseliydi, kravat takmıştı. Yanındakinin yazman olduğunu tahmin etti. Ellerinin altında kocaman bir daktilo vardı. Diğeri Emniyet İkinci Şube Müdürüydü. Dördüncü kişi doktoruydu, endişeli bir çehreye sahipti. Dikkatle yüzünü inceliyor, dayanıp dayanamayacağını kestirmeye çalışıyordu. Ciddiyeti, kararlılığı her an araya gireceğini, ifade faslını kesmekte tereddüt etmeyeceğini söylüyordu.

«— Arkadaşlarımın durumları hakkında bilgi vermeyecek misiniz? Sağlar mı, kurtulan var mı? Salih'ten, Faruk'tan, Hacettepeliden haber aldınız mı?»

«— Aktaracağız, önce ifadenizi...»

«— Öldüler mi? Hepsi mi?»

Odadakiler gözlerini kaçırdılar, sıkıntıyla birbirlerine baktılar.

Başka alâmete gerek yoktu, kahredici sessizlik aleni bir itiraftı. Şimdiye kadar söylenenlerin zorunlu bir aldatmacaya denk düştüğünü kanıtlıyor, Latif'in, Hürcan'ın, Efraim'in yatak odasında, Salih'in, Faruk'un, Hacettepelinin ise mutfaktan bozma odada cansız yattıkları yönündeki kuşkularını doğruluyordu. Acı gerçek sürekli ertelenmiş, iyiliğini gözetme gerekçesiyle bugüne değin saklanmıştı. Artık sağdı, toparlamıştı, yüzleşme vaktinin geldiğine inanılıyordu.

İçi kabardı, gözlerinden yaşlar fışkırdı. İriydi, yakıcıydı, birbiri arkasına paldır küldür yuvarlanıyorlardı.

«— Sonra devam edelim, beyler.»

Doktoruydu, ses tonundan öfkeli bir kedere kapıldığı belliydi. Sandalyeden kalkmış, yatağa doğru ilerlemeye başlamıştı.

Elini kaldırdı, durdurdu.

«— İyiyim, Bülent Bey. Konuşmak, anlatmak istiyorum.»

Dişlerini sıktı, acı dolu nefesler aldı.

«— İfadeleri okuyun lütfen.»

Yazman, incecik iki sayfa çıkardı, derinden gelen hışırtılı bir sesle okumaya başladı.

Bitirdi, alttaki sayfaya geçti.

«— Tarifleri kabataslak vermişim, daha net anlatabilirim. Sarışın olan...»

«— İkinciyi de dinleyin öyle başlarsınız.»

Başını salladı, dikkatle dinledi. Şaşırdı, dehşete kapıldı, kulaklarına inanamadı. Bir gece önce usul usul mırıldanan sağduyu sesini doğrular nitelikteydi.

Kızdı, için için köpürdü.

«— Saçmalamışım, kusura bakmayın. Ameliyattan sonra kötüydüm, ağrım vardı, düşünmekte güçlük çekiyordum. Diğer söylediklerim doğru ama aradaki pek çok şeyi atlamış, Faruk'la Hürcan'a sonradan geldiler demişim. Salih'i, Efraim'i ise tamamen unutmuşum. Hâlbuki...»

«— Mühim değil, doktorunuz gerekli açıklamayı yaptı, narkoz etkisindeki hastaların hemen hepsinde görülen olağan bir durummuş. »

«— Başka arazlar da olabilir,» diye isteksizce uyardı Bülent Bey. Yüzü asık, duruşu sıkıntılıydı. «Olay gecesi sürekli eter solumak zorunda kalmış.»

«— Yani?»

«— Renkleri, görüntüleri, eşkâlleri tam olarak hatırlamayabilir. Ameliyattan çıkan hastalar bile renk bozukluğundan, geçici körlükten, duyu ve hafıza kaybından şikâyetçi olurlar. İçlerinde kalıcı hasarlara uğrayanlar bile vardır. Bilginiz olsun diye söylüyorum.»

«— İyi görünüyor ama. Değil mi, Serdar Bey?»

«— Evet, daha iyiceyim.»

«— Ne dersiniz, soru ve anlatım kısmına geçelim mi?»

«— Olur.»

Eğer herif tahmin ettiğimden daha çok şey görmüş, ezberlemiş olursa yanarız. Dua edelim ki baskın şoku, eter, üst üste

yağan kurşunlar kafasını bulandırmış olsun. Lâkin ben o kadar iyimser değilim. Neler olup bittiğini tam olarak hatırlamayabilir, tiplerimizi söktürmekte güçlük çekebilir ama Allahın cezası kör nişancımızı her halükârda tarif edecektir. Unutulur surat değil çünkü. İnşallah orada kalır, gerisini çıkaramaz. Bir an evvel de cehennemi boylar. Enselenir, yüz yüze gelirsek bittik demektir...

«— ... mutfaktan çevrilmiş odada Hürcan'la oturuyorduk. Sonradan Salih'le ismini bilmediğim Hacettepeli geldi. Hacettepeli ile Salih ders çalışıyordu. Bu sırada saatin 20.00 olduğunu tahmin ediyorum. Kısa bir süre sonra Latif'le Efraim geldi. Ancak bir müddet sonra, yatacak yer olmadığından, Hürcan çıkıp gitti. Saate bakmadığım için zamanını tayin edemediğim ancak o gece gösterilen Vakıf serisinin başladığı sırada, televizyon seyrederken, kapı çaldı. İçimizden kimin açtığını hatırlamıyorum...»

Sahibi olduğum iki numaralı daire bir oda, bir mutfak, bir tuvaletten meydana gelir. Ayrıca girişte küçük bir hol vardır. Cinayetlerden sonra evi badana ettirdim. Fakat olay sırasında duvarların ne renk olduğunu hatırlamıyorum. Giriş kapısı kırılmıştı, bu kapıyı da onarttım. Kapının üzerinde, kilidin altında içeriyi görmeye elverişli bir delik olup olmadığını bilmiyorum. Ancak kapı çok zedelenmişti. Kırık yerlerine tahta çaktırdım, yeniden kilit taktırdım...

«— ... dört kişi girdiler. O sıra odada Latif, Efraim, Salih, ismini bilmediğim Hacettepeli öğrenci ve ben olmak üzere, beş kişi idik. 'Kıpırdamayın, ellerinizi kaldırın, yere yatın' dedikleri için odada yere yattık.»

«— Silâhların tiplerini, markalarını söyleyebilir misiniz?»

«— Birinde uzun makineli, diğer üçünde markalarını bilemediğim normal büyüklükte tabancalar vardı.»

«— Devam edin lütfen.»

«— Sonra getirdikleri madde ile kollarımızı arkadan bağladılar, eter koklatarak bizi bayılttılar. Yalnız ben bayılmadım.

Buraya kadar olaylar birinci odada oldu. İkinci odada sorguya çekildik. Daha önce yanımızdan ayrılan arkadaşım Hürcan'ı bu odada, orada gördüm. Demek ki yakalayıp getirmişler.»

«— Faruk yanınızda mıydı, sonradan mı geldi? Yakalandığından nasıl emin oldunuz?»

«— Bizi sorguya çekenler, odada Faruk'un ablasıyla birlikte çektirdiği fotoğrafı görünce, 'Bu arkadaşınızı da, yani Faruk'u da yakaladık' dediler. Ancak Faruk yanımızda değildi.»

«— Ne sordular, Serdar Bey? Daha çok hangi hususlar üstünde durdular?»

«— Silâhımızın, paramızın olup olmadığını sordular. Silâhımız yoktu, olan bütün paramızı aldılar. Sorgudan sonra beni dışarı çıkardılar, sokakta bekleyen 34 PD plakalı, numarasını bilemediğim ancak 34 PD harf ve rakamlarını katiyetle gördüğüm, metalik mavi renkli Nova marka bir arabanın bagajına bindirmek istediler. Arabanın arkasında konuştular. Reis diye hitap ettikleri oturan kişi işaretle geri götürülmemi, hatta kelimeleri de kullanarak geri götürülmemi isteyince tekrar eve getirdiler.»

«— Kesiyorum ama burası önemli. Biraz daha detay verebilir misiniz? Başka arkadaşınızı çıkardılar mı? Reis dedikleri kişiyi hatırlayabiliyor musunuz? Nasıl biriydi? Genç miydi, yaşlı mıydı, belirgin bir özelliği var mıydı? Sizi götüren kişi nasıl biriydi? Hatırladığınız kadarıyla anlatırsanız iyi olur.»

«— Dışarıya, arabanın yanına beni yalnız olarak götürdüler. Arabada reis denilen, esmer, orta boylu, kıvırcık saçlı, yirmi üç yirmi dört yaşlarında, bıyıksız, atletik yapılı kişi ile yanında bir kişi daha oturuyordu. Beni arabaya birinci odaya silâhla girenlerden biri götürdü. Sarışın, rahat 1,80 boyunda, çukur yanaklı, aşağıya doğru sarkık bıyıklı, sarı düz saçlı, mavi montlu, siyah pantolonlu ve konuştuğu birkaç kelimeden Doğu veya Güneydoğulu olduğunu tahmin ettiğim bir kişiydi.»

«— Tamam, devam edin lütfen.»

«— Beni eve geri getirdikten sonra, gülerek, 'Geçmiş olsun, kurtuldunuz' demeye başladılar. İkinci odada ben, Latif, Efraim ve Hürcan olarak, dört kişi kaldık. Bizi burada silâhla, bir kanepeye kollarımız arkadan bağlı biçimde yan yana oturtarak

vurdular. Vuranlar iki kişi idi. Bunlardan biri on altı on yedi yaşlarında, kıvırcık saçlı, tüysüz, göz kapakları şişkin, tam esmer renkli ve uzunca boylu idi. Bizi odada tek başına bu çocuk tipindeki kişi vurdu. İkinci odadaki, yani girişten solda, mutfaktan çevrili odadaki vurma işini de düz kısa saçlı, kafa kemikleri kafasının yanından açıkça ve rahatlıkla görülecek şekilde çıkık, yirmi yirmi bir yaşlarında esmer silâhlının yaptığını tahmin ediyorum. Zira o odaya girerken kendisini görmüştüm. İki oda arasındaki irtibatı da beni arabaya bindirmek için götürüp geri getiren sarışın, uzun boylu, çukur yanaklı, aşağıya doğru sarkık bıyıklı, sarı düz saçlı, mavi montlu, siyah pantolonlu silâhlı kişi temin ediyordu.»

«— Salih yok muydu? Ne zaman çıkardılar?»

«— Beni arabaya bindirmekten vazgeçerek geri getirdiklerinde evdeydi. Ancak bir ara kargaşa oldu, göremedim. O sıra götürmüş olabilirler. Bizim odada Faruk'un abisi, yengesi ve yeğeninin fotoğraflarını gören silâhlı kişilerden uzun boylu, sarışın olanı, fotoğrafları kastederek, 'Bu yakışıklının kardeşi Faruk elimizdedir, yakaladık' deyince Faruk'un ellerinde olduğunu anladım. Daha önce, 'Faruk'un kız kardeşiyle birlikte fotoğrafı' dedimse de hastayım, bu suretle yanlış yaptım. Doğrusu abisi, yengesi ve yeğeni olacak.»

Gece yarısı

Hastane sessizdi, boş gibiydi. Odada zayıf, varla yok arası bir ışık yanıyor, yatağın biraz ilerisinde, duvar dibinde hemşire hanım uyuyordu. Eski püskü koltukta iki büklümdü, bir ayağını altına almış, gür saçlı başını koltuğun arkalığına yaslamıştı. Stetoskobu hâlâ boynundaydı, her an yerinden fırlamaya hazır rahatsız bir uyku çektiği belliydi.

Uyandırmamak, moral verici sözlerle yeniden karşı karşıya gelmemek için hıçkırığını düğümledi, için için ağladı. Herkes ölmüştü, Latif, Efraim, Hürcan, Hacettepeli... Hâlâ öğrenememişti adını, hâlâ Hacettepeliydi. Nasıl öldürüldüğünü, kendileri gibi vurulup vurulmadığını anlatmamışlardı. Zaten sormak da aklına gelmemişti. Öldüğünü öğrenmişti, gerisi boştu. Gitmişti Hacettepeli, tıpkı Latif gibi, Hürcan gibi, Efraim gibi, bir ihbar sonrası Eskişehir yolunda bulunan Faruk'la Salih gibi...

Ağlıyordu. Teselli istemiyordu, moral istemiyordu, yas tutmak, gidenlerin arkasından gözyaşı dökmek, savcıya ifade verdikten iki saat sonra odasına gelen, ayakucunda dümdüz ve küçücük duran Genel Başkanıyla başladığı yarım kalmış mateme devam etmek istiyordu.

Perişandı Behice Hanım. Yüzündeki çizgiler çoğalmış, derinleşmiş, kısa saçları hepten ağarmıştı. 'Nasılsın?' der demez sarsılmış, yanaklarına yaşlar boşalmıştı. Metin olma, moral verme azmiyle geldiği belliydi ama niyeti, hakikat denilen kanlı kayalara çarparak tuz buz olmuştu.

Karşılıklı ne kadar ağladıklarını hatırlamıyordu. Ferahladığını, içinin hafiflediğini, adeta yaralarının sağaldığını hatırlıyordu. İyi gelmişti. Avucunun içinde çırpınan, artık anlamsız olduğunu düşündüğü hayatın ne büyük değer taşıdığını, sağlık haberini beklemekte olanlar için neler ifade ettiğini kavramasını sağlamıştı. 'Yaşayacağım' demişti azimle. 'Onlar için yaşayacağım, bekleyenler için yaşayacağım. Teslim olmayacağım, Başkanım, savaşacağım...'

Gülmüştü Behice Hanım, acıyla, kahırla, ümitle, sevgiyle. Kolunu, saçlarını okşamış, alnının ortasına sımsıcak bir öpücük kondurmuştu. Ve giderken çok ama çok selâm götürmüştü.

Aynı şey aile bireyleriyle de olmuştu. Ameliyattan çıktıktan, uyandıktan, polis memurlarına yeniden ifade verdikten sonra gelmişlerdi. Haraplardı, ayakta duramıyorlardı ama güvenlerini boşa çıkarmaması, pes etmemesi için ısrarcı olmayı da ihmal etmiyorlardı. İnançlarını, umutlarını, dualarını seriyor, gözlerinden öpüyorlardı.

Kalmamalarını rica etmişti, o hâlde görmelerini istemiyordu. Doktoru da aynı fikirdeydi. Hasta sıhhati ve moral üstüne uzun bir söylev çekiyor, refakatçilik hazırlıklarını engellemeye çalışıyordu:

«— Bana güvenin, oğlunuz yalnız bırakılmayacak, kapıda polisler, odada hemşiresi, yirmi dört saat gözetim altında tutulacak.»

İstemeye istemeye razı olduklarını, şimdi dışarıda bir yerlerde aç susuz, darmaduman hâlde beklediklerini biliyordu. Yine de böylesi daha iyiydi, doyasıya ağlayacak, yitirdiklerinin ardından yas tutacak sükûnete kavuşmuştu.

Belli belirsiz bir kımıltı yakaladı, yan gözle baktı. Çelimsiz, kısacık, solgun ışık altında daha bir yorgun görünen hemşiresi narin boynunu sol tarafa çevirmişti. Uyuyordu yahut uyur numarası yapıyordu. Bilemedi. Gözyaşlarını yuttu, tavana baktı. İçi acıyor, yaraları zonkluyordu.

Başka şeyler düşünmeye, karanlıktan, gözyaşından, ağrılardan bir nebze de olsa uzaklaşmaya çalıştı.

Daha önce olan yine oldu. Makara boşaldı, film aktı, elli altı numaralı apartmanın zemin katı üstüne kapandı. Aklı itiraz etti, hatırlamaya çalıştıkça, kopuk kopuk kareleri birleştirmek, boşlukları doldurmak için çabaladıkça yanılgıya düşeceğini haykırdı. Saydı, döktü, ameliyattan sonra verdiği ifadeyi anımsattı.

Haklıydı, biliyordu ama zaptedemiyor, nefsine hâkim olmayı başaramıyordu. Hatırlamak zorundaydı. Kafa patlatmak, olayları anlamlı bir dizilişe kavuşturmak, saldırganların kimliklerini ortaya çıkarabilecek ipuçlarını çekip almak zorundaydı.

Kaç kişilerdi, tipleri nasıldı? Salih'i ne zaman dışarı çıkarmışlardı? Hürcan yakalanmış mıydı, kendi mi dönmüştü? Kapıyı çalan o muydu? Salih açmış, diğer odaya mı almıştı? Hacettepeli kimdi? Mutfaktan bozma odada bağlandıkları sıra mı alıkonmuştu, yoksa yatak odasında çıkan arbede esnasında Salih'le beraber mi götürülmüştü?

11 Ekim Çarşamba, ikindi

Sorgucular yeniden gelmişlerdi. Bu kez üç savcı bir yazmandılar. Yüzleri asık, gözleri düşünceli, duruşları sıkıntılıydı.

İfade verebilecekmiş gibi hissetmiyordu. Bitkindi, uykusuzdu, ağrıdan kırılıyordu.

«— İyi misin? Konuşacak durumda değilsen sonraya kalabilir.»

«— Yorgunum, Bülent Bey. Epeyce de ağrım var. Gene de konuşmak istiyorum.»

«— Pekâlâ. Kötülersen haber ver yalnız, keser, gerisini yarına bırakırsın.»

Sorgusulara baktı, anlayışlı olmalarını istedi.

«— Mümkün olduğu kadar kısa tutacağız, merak etmeyin, Doktor Bey.»

Daktilo takırdadı, kimlik bilgileri zapta geçti. Sol başta oturan savcı, siyah deri çantasını açtı, içinden yazılı kâğıtlar çıkardı.

«— Dünkü ifadenizi okuyalım, teyit edin.»

Gözlüğünü taktı, tane tane okudu.

«— Aynen tekrar ederim. Doğrudur ve bana aittir.»

Ameliyattan önce alınan ilk ifadeyi okudu.

«— Bana ait. Doğrudur.»

«— Saldırganlara dair verdiğiniz tariflere döneyim, aklınıza gelen yeni bir şey olursa ilave edin.»

Yeniden kâğıtlara eğildi, seçe ayıklaya okudu.

«— Ekleyecek yeni bir şey yok, söylediğim gibidir.»

«— Tamam, sorulara geçelim.»

Gözlüğünü çıkardı, kâğıtları çantasına attı.

«— Olayda bahsi geçen yedi kişiden, siz dâhil, hangileri evdeydi?»

«— Faruk hariç diğerleri evdeydi.»

«— Hürcan?»

Düşündü, çıkarmaya, hatırlamaya çalıştı.

Uykusuz gecenin sabahında vardığı neticenin doğru oldu-

ğuna kanaat getirdi:

«— Dışarı çıktıysa da tekrar geri dönüp bizimle birlikte oldu.»

«— Yedinci arkadaşınızın adı?»

«— Bilmiyorum.»

«— İsimleri okusak çıkarabilir misiniz?»

«— Belki.»

«— Salih, Faruk, Hürcan, Latif, Efraim, Necati, Osman Nuri.»

«— Osman Nuri olması gerekir, olay gecesi ilk kez görmüştüm. Hacettepeli dediğim kişi o olabilir, Salih'le Efraim'in arkadaşıdır.»

«— Yeni bir şeyler hatırlıyor musunuz?»

«— Evet, ifadeleri okuduğunuz sırada aklıma gelmişti. Bizi vurmadan önce birbirleriyle konuşuyorlardı, 'Bunların hepsini temizleyecek miyiz?' şeklinde bir söz sarf ettiler. Ayrıca, 'Silâhınız yok mu, paranız var mı?' diye sordular. Silâhımız olmadığını söyleyince, 'Böyle devrimcilik mi olur? Silâh bile almamışlar' diyerek küfrettiler.»

«— Bu saldırıyı niçin tertiplemiş olabilirler?»

«— Bilemem, onlara sormak lazım.»

«— Israr ediyorum. En azından tahmini olarak bir şeyler söyleyemez misiniz?»

«— Bizim Türkiye İşçi Partisi'ne üye olduğumuzu, bilimsel sosyalizmi benimsediğimizi, bundan dolayı silâh kullanmadığımızı bilirler. Tahminim, bizi de silâhlı çatışmaların içine çekmek için yaptılar.»

«— Aranızdan kimler parti üyesiydi?»

«— Ben, Salih, Latif, Efraim Türkiye İşçi Partisi'nin kayıtlı üyeleriyiz, diğerlerinin üye olup olmadıklarını bilemem.»

«— Vurulduğunuz odadaki kapının arkasında bir isim listesi bulunmuş, bazı isimlerin yanında kırmızı kalemle işaretler, yazılar varmış. Görevli memurların tuttukları zabıt bu yönde. Bilginiz var mı?»

«— Nasıl yazılar?»

«— Tutanak burada, buyurun bakın.»

Aldı, el yazısıyla bezeli kâğıdı gözlerinin hizasına kaldırdı.

Anarşistler başlığını taşıyordu, en üstte Salih'in ismi, en altta Hürcan'ın adı vardı.

Acıyla güldü. Salih'in, 'Bilimsel sosyalizmi özümseyinceye, birer siyasal öndere dönüşünceye kadar hepimiz heveskâr öğrencileriz, bu yüzden bu liste Anarşistler başlığını taşıyacak' diyerek astığı, kendilerinin de dalga geçmek için çocukça bir oyunbazlıkla ekler yaptıkları kartonun aynısıydı.

«— Tanıyor musunuz? Siz mi yazdınız?»

«— Evet, bu liste çoktan beridir kapının arkasındaydı, Salih yazmıştı. Aramızda şakalaşmak için, iş olsun diye asmıştık. Bu tür yazılar evin çoğu yerine gerek Salih gerekse bizim tarafımızdan yazılmıştır.»

«— Faillerin sağ görüşlü olduklarından emin misiniz?»

Asık suratlı, sert ifadeli savcıydı. Ortada otuyor, şüpheli gözlerle dik dik bakıyordu.

«— Sol içi bir hesaplaşma olmasın?»

«— Bizi vuranların sol gruba mensup olduklarını sanmıyorum, konuşmaları tamamıyla sağcıların konuşmalarına benziyordu.»

«— Nereden biliyorsunuz?»

«— Gruplar arasında öyle kelimeler kullanılır ki sırf bu kelimelere bakarak karşınızdaki şahsın hangi gruba mensup olduğunu anlayabilirsiniz.»

Bu mesele kapanmaz. Herif ölse de kapanmaz. Eninde sonunda tepemize binecek, yakamıza yapışacaklar. Tipimiz, yaşımız başımız, silâhımız arabamız ellerindedir şimdi. Eşek herif yarım metreden boşa attı. Tümünü gebertti, bu şerefsizi bıraktı. Madem karavana salladı, madem batırdı, üstlenecek. Alayımızı birden ateşe atmayacak, çekecek ceremesini, 'Tümünü ben temizledim' diyecek. Ha üç cinayet bir yaralama ha altı leş. Öyle de böyle de ipe gidecek...

12 Ekim Perşembe, öğlen

«— Arkadaşlarınız için dün cenaze töreni düzenlendi. Daha doğrusu Salih için düzenlendi. Diğerlerini aileleri, yakınları teslim aldılar, memleketlerinde toprağa vermek üzere götürdüler.»

Polis memuru ince uzundu, keskin hatları, zayıf bir yüzü, sımsıcak bakan gözleri vardı. Saçları kısa kesilmişti, bıyıkları düzgündü. Naim diye tanıtmıştı kendini, Cinayet Masasından Naim...

«— Görevli memurlar miting sırasında anons geçtiler, inanılmaz bir kalabalık varmış. Tüm sol yapılar, sendikalar, demokratik kitle örgütleri katılmış.»

«— Sordunuz diye söylüyoruz, Serdar Bey,» dedi diğer polis. Orta boyluydu, takım elbiseliydi, arkadaşından daha genç gözüküyordu. «Niyetimiz yaranızı deşmek değildi.»

Cevap vermedi, pınarlarına hücum eden yaşları engellemek için gözlerini yumdu.

Bitmişti, yoldaşları bir daha gelmemek üzere gitmişlerdi. Cenazeler kaldırılıncaya kadar öldüklerini, bir daha asla görüşemeyeceklerini düşünmemişti. Sanki her an kapı açılacak, birbiri ardınca gireceklerdi. İçinde öyle bir umut vardı. Akıl dışıydı, tuhaftı ama umuttu. Artık sonsuza dek sönmüştü.

«— İyi misiniz? İsterseniz keselim.»

«— Başlamadık ki.»

Doğru söylüyordu, başlamamışlardı. Odaya girdikten, kendilerini tanıttıktan hemen sonra cenaze törenine kaptırmışlar, fotoğraf inceleme, temsili resim çizdirme işini atlamışlardı.

«— Kusura bakmayın, suç benim. Dışarıdan hiç haber gelmiyor, moralim bozulmasın diye radyo dinlememe bile izin vermiyorlar. Hazır bulmuşken size sorayım istedim.»

«— Asıl siz kusura bakmayın, bildiğinizi zannettik, yoksa katiyen anlatmazdık. Üzülmenizi istemeyiz.»

«— Elimde değil, içim yanıyor.»

Gözleri doldu, çenesi titredi.

Teslim olmadı, toparlamayı, sakinleşmeyi başardı.

«— Lütfen başlayalım. Sabıkalılara ait fotoğraflar yanınızda mı?»

Ayakta dikilen polis –adı Dürüst'tü, Cinayet Masasının davaya bakan komiseriydi– başını salladı, Naim'in uzattığı albüm yığınını yumuşak bir hareketle yatağın başucundaki komodinin üstüne bıraktı.

«— Burada. İsimleri, suçları, hangi örgüte mensup oldukları yazmıyor, sadece fotoğrafları mevcut. Bakacak, inceleyecek, faillerden biri varsa seçip ayıracaksınız.»

Aldı, sayfaları gözden geçirmeye başladı. Polisler müdahale etmiyor, sakin bir edayla bekliyorlardı.

Fotoğraflar kötüydü, perspektiften, ışıktan, netlikten yoksunlardı. Hemen hepsi dokunulmaktan yıpranmış, çizgi çizgi beyazlamıştı.

Dikkatle inceledi, çatık kaşların, sert bakışların, genç yaşlı, bıyıklı bıyıksız çehrelerin arasında acıyla, kahırla gezindi.

Albümden albüme geçti, her yeni ciltte umudu biraz daha azaldı.

Sonuncu albümün kapağını kapattığında ağlamak üzereydi. Hiçbiri benzemiyordu, hiçbiri aklına, vicdanına işkence etmeyi sürdüren suretlerle örtüşmüyordu.

Dudaklarını dişledi, yorgun, kırık dökük,

«— Yok,» dedi. «Bunlar başkaları, çağrışım yapmaktan bile uzaklar.»

«— Önemli değil, moralinizi bozmayın. Arşivi karıştırır, başka albüm var mı bakarız. İkinci bir seansta onları inceler, tanıdık sima olup olmadığını söylersiniz. Şimdi aklınıza geldiği kadarıyla tarif edin, arkadaşımız temsili resimlerini çizsin. Bazen gerçeğinden daha çok işe yarıyorlar.»

En uçta, Naim'in hemen yanı başında oturan polis memuru hareketlendi, çantasından bir tomar kâğıtla yumuşak uçlu kalemler çıkardı.

«— Dinliyorum. Öncelikle dış hatlarını anlatın: saçları, kulakları, yanakları, çeneleri... Eğer yara izi, çıban lekesi gibi belirgin bir özellikleri varsa söylemeyi unutmayın. Sonra yüz hatlarına, kaşlarına, gözlerine, burunlarına, dudaklarına geçer-

siniz.»

Riayet etti, hafızasındaki en canlı sureti, malûm esmeri çağırdı. Ayakucuna oturttu, polisin direktifleri doğrultusunda tarif etmeye girişti.

Memur yeteneksizdi, kelimeleri çizgilere, çizgileri canlı hatlara dönüştürmeyi zorlukla başarıyordu. Her kalem darbesinden sonra kâğıdı çeviriyor, 'Olmuş mu, böyle miydi?' diye soruyordu. Siliyor, düzeltiyor, tekrar gösteriyordu. Neredeyse elli dakikalık bir uğraştan sonra dış hatları tamamlayabilmiş, asıl önemli kısma, boş suratın içini doldurmaya geçebilmişti.

İşlerinin daha da zorlaşacağını, iğneyle kuyu kazar gibi ilerleyeceklerini tahmin etti.

Yanılmadı. Kalem korkaklaştı, silgi azıttı, kelimeler uygun çizgilere dönüşmeyi reddetti.

Neyse ki memur sabırlıydı, yeteneksizliğini azimle, işçilikle kapatacak denli sağduyuya sahipti. Karaladı, sildi, tekrar tekrar denedi.

İnadı, ısrarı ağır ağır sonuç vermeye başladı. Kaşlar, iri göz kapakları, donuk donuk bakan gözler, ardından burun, hemen arkasından patlak dudaklar ak kâğıdın üstünde hayat bulmaya başladılar.

Sonbahar göğü solar, odayı gölgeler alır, saatler süren çabanın yorgunluğuyla gövdesi kırılırken son kalem darbesi indi.

Kâğıt döndü, tüm tüyleri diken diken oldu.

«— Tamam, bu o.»

Topla bizimkileri, sıkıla. Her ne pahasına olursa olsun muhbirden, muhbirin gösterdiği İstatistikçi oğlanlardan söz edilmeyecek. Eğer yakalanır, zora düşerlerse palavra sıksınlar. 'İstanbul İl Başkanımızın intikamını almak için yaptık' desinler, 'Bahçelievler'i güvenli hâle getirme operasyonunun bir parçasıydı' desinler, 'Hücre eviydi, silâh külâh doluydu' desinler; ne derlerse desinler ama asla muhbirden, Salih'le Faruk itinden, Devlet İstatistik mevzusundan bahsetmesinler. Yanarız. Yanmakla kalmaz, yüzlerce insanın başını yakarız. Aynen böyle söyle, 'Ağzını açanı defterden sileriz' diye de tasdikle. Postlarına kıymet veriyorlarsa sussunlar. Kör nişancıyı da bana bırak, hal-

lederim. Olmadı, Muhsin ilgilenir. Raporlar, tutanaklar, dokuz canlı pezevenkten alınan ifadeler elimize ulaşsın, karşımıza oturtur, kim nerede nasıl öldürülmüş papağan gibi ezberletiriz. O kısmını düşünme hiç, sen kendi tedbirine bak. Yakalanan olursa ilk senin adını verecektir. 'Ne yapayım?' deme, otur konuş peder beyle. İşi düğümlesin, sana ulaşmalarını engellesin. İlla kurtaracak, temize çıkaracaksa –yaralı köpeğin kuyruğu titretmesi yetmez– halkçı hükümetimizin sıkıyönetim ilan etmesini, arkasından da tepetaklak devrilip gitmesini beklesin. Sonra tutsun kulağından, polise değil, askeri savcıya teslim etsin. Gerisi çorap söküğü gibi gelecek, iş tereyağı ile kıl hikâyesine dönecektir...

13 Ekim Cuma, sabah

Gözünü açamıyordu. İncecik örtünün altında titriyor, alev alev yanıyordu. Saçlarından, boynundan, göğsünden, bacaklarından terler boşanıyor, tam ferahladım dediği anda buz gibi sulara yuvarlanıyordu. Donuyordu, çeneleri birbirine vuruyordu, tüm kasları zonkluyor, kemikleri kör bıçakla havuç sıyrılıyormuş gibi hışır hışır kazınıyordu. Ağrı dayanılmazdı, parçalanıyor, liflerine, hücrelerine ayrılıyordu.

«— Geceden beri böyle. Ateşi fırladı, uykusunda sayıklamaya, çırpınmaya başladı.»

«— Nöbetçi doktor kimdi?»

«— Halis Bey. Müdahale etti, drenleri, tüpleri değişti, iğne yaptı, buhar uyguladı. Bir ara rahatlar gibi oldu ama sabaha karşı yeniden fenalaştı.»

«— Alt direnden kan gelmeye başlamış, öyle mi?»

«— Evet, sarımsı bir sıvıyla karışık, pembe, taze kan kıvamında. Enfeksiyon kaptı galiba.»

«— İyi bakmıyorsunuz, sonra da galiba diyorsunuz. Durumu zaten riskliydi, peritonit ve akciğer zarı iltihabından endişe ediliyordu, üstüne yorgunluk, özensizlik eklediniz. 'Benden izinsiz odaya kimse girmeyecek' diyorum, siz önünüze geleni buyur ediyorsunuz.»

«— Sadece polisleri aldık, hocam. Sabıkalıların resimlerini getirmişlerdi.»

«— Almayacaksınız, arkadaşım, 'Biz asistanız, hemşireyiz, yetkimiz yok, gidin hocadan izin isteyin' diyeceksiniz.»

«— Kendisi talep etti, Bülent Bey. 'Yok, doktor kızar' dedik, dinletemedik. 'İlla göreceğim' diye tutturdu.»

«— Ne bekliyordunuz? Gözünün önünde arkadaşları kurşunlanmış, delik deşik edilmiş; talep de edecek, kalkıp sokağa fırlamayı da isteyecek. Siz iskele babası mısınız? Engel olacak, gerekiyorsa bağlayacaksınız.»

«— Ama...»

«— Cevap verme, cevap vermeyin. Hayata döndürmek için

neler çektiğimizi, nasıl çabaladığımızı, ölümün elinden kıl payı kurtardığımızı bilmiyor musunuz? Hadi, bilmiyorsunuz, delicesine savaştığını, yaşamak için canını dişine taktığını da mı görmüyorsunuz? Kırk defa söyledim, yalvarın, bağırın, dinlemiyorsa iğneyi basıp uyutun.»

«— Bir dahaki sefere öyle yaparız.»

«— Bir dahaki sefer yok, bugünden itibaren bu odaya uzmanlardan, bir de Ayşe Hemşireden başkası girmeyecek. Ailesini bile almayacaksınız. Anlaşıldı mı?»

Cevabı duyamadı. Kolundan içeri buz gibi akan serumun tazyiki arttı, gövdesinden yukarı kötü bir uyuşma hissi yayıldı.

Bahçelievler Katliamı diye anılan cinayetlerden iki gün önce, cuma öğleden sonra pazardan alışveriş etmiş dönüyordum. Dinlenmek için 3. Cadde ile 16. Sokağın kesiştiği köşe başında oturduğum sırada, Bahçelievler semtinden şahsen tanıdığım, orta boylu, kestane rengi bıyıkları aşağıya sarkık, elinde tespih veya zincir benzeri bir nesne bulunan Duran adlı şahsın dolaşmakta olduğunu gördüm. Kısa bir süre sonra 16. Sokak yönünden zayıf, uzunca boylu, saçları arkaya taralı, sarışın, çıkık alınlı bir başka şahıs geldi. Duran, koşarak gelen bu şahsa, 'Tamam mı, tespit ettin mi?' diye sordu, diğeri, 'Tamam, reis. Beş, altı, iki' diye cevapladı. Duran, tekrardan, 'Yanlışlık olmasın?' diye üsteledi, diğeri aynı cevabı verdi. Göz göze geldik. Korktum, heyecanlandım. Esasen Bahçelievler'de her gün cereyan eden olaylar nedeniyle orada oturanlar bu konularda hassas ve tedirgindiler, en küçük hareket kendilerini dikkatli olmaya sevk ediyordu. Ben de korktum, heyecanlandım. Eve döndükten sonra, söyledikleri rakamları unutmamak için bir yere yazdım. Rakamlar ve reis hitabı dikkatimi çekmişti. Bu konuşmadan iki gün sonra, yani pazartesi günü, devamlı olarak aldığım gazetede 'Bahçelievler 15. Sokak 56/2 adresinde katliam yapıldığı' haberini okudum. Şahit olduğum olayın cinayetlerle ilişkisi olabilir diye durumu Recep isimli tanıdığıma aktardım. Onun da anlattıklarımı adının Selami olduğunu sonradan öğrendiğim komisere bildirdiğini, böylece bilginin size ulaştığını öğrendim ve ifade vermek üzere geldim. Ben erkeği olmayan bir

ev hanımıyım, şahitliğimden ötürü bana ve aileme bir zarar gelebilir korku ve endişesi içindeyim. O nedenle ismimin açıklanmamasını, gerekli tüm tedbirlerin alınmasını talep ediyorum. Yaşadıklarım özetle böyledir ve bana gösterdiğiniz fotoğrafların arasından seçip ayırdığım fotoğraf, Duran adlı şahsa aittir. Diğer kişiyi tespit edemedim. Eğer önden çekilmiş fotoğraflar varsa belki onu da teşhis edebilirim. Duran adlı şahıs, Tokat Öğrenci Yurdunun Reisi diye tanınır. Bunlar devamlı surette gruplar hâlinde bu bölgelerde dolaşırlar...

14 Ekim Cumartesi, gece yarısı

Kâbuslar içindeydi, kana, tere, ıstıraba batmıştı. Debeleniyor, çırpınıyor, kurtulmaya çalışıyor, bir türlü başaramıyordu. Niyeti, isteği, çabası hiçbir şeydi, hükmü geçmiyor, forsu sökmüyordu. Başının arkasına, en yüksek kulenin kapılarına sığınıyor, feryatlarına, çağrılarına yanıt alamıyordu. Aklı cehennemi alevler arasında kavrulmaktan, dondurucu sulara batıp çıkmaktan helâk olmuştu, seziyordu. Avazının, yakarı dolu sesinin kulaklarına ulaşmadığını, zırhını parçalayan, benliğini deşen saldırıları durdurmaya yoğunlaştığını anlıyordu. Başaramıyordu, biliyordu. Durmadan çözülüyordu çünkü makara, film akıyor, cehennemi alevlerin yakıp kavurduğu, eğip büktüğü, bambaşka kılıklara soktuğu kareler üstüne üstüne boşalıyordu.

Kâbustu, karabasandan daha kara, gerçekten daha gerçek bir kâbustu. Dön başa yapıyor, hep aynı yerden başlıyordu: Elli altı numaralı apartmanın zemin katındaki iki gözlük daire kan kızılına boyanmıştı. Bağlıydılar, yan yanaydılar, karşı be karşıydılar. Saldırganlar gülüşüyor, 'Hadi, kurtuldunuz' diyerek dalga geçiyorlardı. Latif, yatağın ayakucuna yanaşıyor, Hürcan ceketini dalgalandırıyor, Efraim güçlü kanatlara dönüşen siyah deriye heyecanla bakıyordu. Bir şeyler planlıyor, dehşet bir şeyler yapmaya hazırlanıyorlardı. Ne olduğunu bilmiyordu ama hissediyor, yüzlerinden, bakışlarından anlıyordu.

Saldırganlar koridora çıktığı, malûm esmer, 'Nerde lan bu kedi?' diyerek pencereye yanaştığı sırada planın gerçeğe dönüştüğünü gördü. Ceketin etekleri uzadı, devasa kanatlar şeklinde etrafa yayıldı. Tavan kaçtı, duvarlar simsiyah kabarmayı almak için geriledi. Gövde havalandı, uçsuz bucaksız odanın ortasında kanat çaldı. Latif'i, Efraim'i sırtladı, malûm esmeri tek pençe darbesiyle pencereye yapıştırdı. Camlar şangırdadı, ahşap patladı, demirler kırıldı, tiz bir çığlık karanlığın içinde yankılandı.

«— Atla, çabuk!»

Atladı, heybetli bir kuşa dönüşen gövdenin sırtına, Latif'le Efraim'in arasına tünedi.

Üçünün de bilekleri serbestti, kordonlar çözülmüş, alevden dilleriyle boşluğu döven kırbaçlar hâline gelmişlerdi.

«— Uç, Hürcan, Osman Nuri'ye uç.»

Kanatlar devindi, güçlü pençeler yosun tutmuş taşlara atıldı. Birdenbire kayboldu duvar, kara bir duman gibi dağıldı. Osman Nuri biraz ötelerindeydi, ıslak yılanlar tarafından kuşatılmış, boğum boğum sarmalanmıştı. Çırpınıyor, debeleniyor, mosmor bedenini mavi düğümlerden kurtarmaya çalışıyordu.

Kırbaçlar şakladı, pençeler daldı, sinsi soğuk gövdeler dört bir yana savruldu. Yükseldi Osman Nuri, tam ortalarına kondu.

«— Uç, Salih'e, Faruk'a uç.»

Hava uğuldadı, karanlık dalgalandı, simsiyah gövde büyük bir hiddetle duvara abandı. Paramparça oldu duvar, tozu dumana katarak yıkıldı.

Göğe doğru yükselen köhne bir kalenin tepesindeydiler. Dağ sivri, kuleler sivri, aşağıya doğru uzanan boşluk uçsuz bucaksızdı. Yer görünmüyordu ve gökyüzünde incecik bir ay vardı.

«— Oradalar! Tepelere doğru gidiyorlar!»

Uçtular, minnacık kımıltı devasa bir harekete dönüşünceye kadar geceyi ve rüzgârı yardılar. Aşağıda, hemen altlarındaydı, boz renkli, hançer kuyruklu kocaman bir akrep kılığındaydı. Boğumları arasına tünemiş binicilerini, sımsıkı bağlı arkadaşlarını karanlığın sunağına taşıyordu.

Tüm güçleriyle saldırdılar. Kıskaçlar havalandı, zehirli kuyruk üstlerine kalktı. Zorlukla kaçtılar. Tekrar daldılar, tekrar uzaklaştılar. Pençeler, kırbaçlar işe yaramıyordu. Gidiyordu, emin adımlarla hedefine yaklaşıyordu.

Siyah gövde yükseldi, ayın altında daireler çizdi. Döndü, kabardı, gece göğünü karartacak denli büyüdü. İtirazlara, feryatlara aldırmadı, kara bir ok gibi aşağıya aktı. Kanatları heybetli gövdesine yapışıktı, boynu ileride, sivri pençeleri gerideydi.

Rüzgâr vınladı, yıldızlar kaydı, boz gövde hızla yaklaştı. Tam yere çakılacaklarını düşündükleri esnada devasa kanatlar simsiyah açıldı, baş geriye, sivri pençeler ileriye uzandı.

Dehşet verici bir çatırtı duydular. Zırhlı gövde parçalandı,

pençeler ete daldı.

Akrebi yerden söktüler, zaferle haykıran aya doğru kaldırdılar. Yükseldiler, yükseldiler, yükseldiler. Zemin uzaklaştı, yıldızlar yakınlaştı. Faruk'la Salih'i kurtardılar, aralarına aldılar.

«— Savur gitsin! Bırak gitsin!»

Pençeler açıldı, boz gövde karanlığa karıştı.

Güldüler, el çırptılar, birbirlerine sarıldılar. Kanatlar titriyor, siyah gövde altlarında sarsılıyordu. Ağırlığı taşıyamadığını düşündüler.

«— İn, Hürcan, oraya, çınarların kıyısına in.»

İnmediler, adeta çakıldılar. Hürcan'ın göğsünde boz bir kuyruk vardı, kalbinin tam üstüne saplanmıştı. Canlıydı, hâlâ kımıldanarak derinlere inmeye çalışıyordu.

Çektiler çıkardılar. Kan fışkırdı, oluk oluk, gökten boşalırcasına. Kanatlar söndü, gövde küçüldü, siyah kuş yakut kırmızısı bir bedene dönüştü. Çırpınıyor, titriyor, hızla soluyordu. Ete işleyen zehir, iç organları dağlayan acı aman vermiyordu.

Haykırdı, son nefesini derin bir ah hâlinde göğe saldı. Aynı anda çevreleri alındı. Kalabalıktılar, silâhlıydılar. Başlarında malûm esmer vardı. Gülüyor, hep bir ağızdan bağrışıyorlardı:

«— Hadi, geçmiş olsun, kurtuldunuz!»

Olaydan on beş gün kadar önce Ömer adlı arkadaşımla Bahçelievler'deki Platin Kıraathanesinde oturuyorduk. Bağlı bulunduğumuz Ülkü Ocaklarının Bahçelievler Bölge Başkanı Ercüment ile kapatılan Ülkü Ocakları Ankara Şubesi İkinci Başkanı Mahmut bizi Dadaş Kahvehanesine çağırttı. Kalktık gittik. Kahvede Mahmut, Ercüment, takma ismi İdi Amin olan Haluk vardı. Mahmut bize bir görev vereceklerini söyledi. Hep birlikte 27. Sokak'taki evine gittik. Evde Bünyamin vardı. Yeşil koltuklarda oturduk, konuştuk. Mahmut, 'Haluk size iki kişi gösterecek, evlerini tespit edeceksiniz' dedi. Ertesi gün sabah sekiz sularında buluştuk. Ben tek başıma, Ömer'le Haluk birlikte, ayrı ayrı yerlerde nöbete başladık. Üç gün bekledik ama şahısları göremedik. Üçüncü gün, ben 16. Sokak tarafında beklerken, Haluk söz konusu şahsı Ömer'e göstermiş. Ömer sonra gelip beni buldu ve şahsın peşinden gittiğini, evi tespit ettiğini

söyledi. Beraberce Dadaşa geçtik, durumu Ercüment'e bildirdik. Haluk'la oturuyorlardı. 'Evi bir kere daha ve kesin şekilde tespit edin' talimatı verdi. Ertesi gün gittiğimizde şahsı göremedik. Aradan bir hafta kadar geçtikten sonra Ömer, bahse konu şahsı 17. Sokak'la 3. Cadde'nin kesiştiği yerde bana gösterdi. Elinde James Bond tabir edilen bir çanta vardı. 1,70 boylarındaydı ve çizgili kahverengi takım elbise giymişti. Saçları kısmen kulaklarına doğru sarkmıştı, gözünde gözlük vardı. Gösterdiğiniz resimlerden seçip ayırdığım ve adının Osman Nuri olduğunu öğrendiğim bu şahsı Ömer girdiği eve kadar takip etti. Döndü, 'Yine aynı eve girdi' dedi. Tekrar Dadaşa gittik, Ercüment'e bilgi verdik. 'Evin numarasını öğrenin' dedi. Olaydan iki gün önce Ömer adresi tespit ettiğini söyledi. Ben kaç numara diye sorduğumda, 56/2 cevabını verdi. Olaydan bir gün önce Dadaşa gittik, Ercüment'i gördük. 'Vakit geç oldu, yarın öğleden sonra buluşalım' dedi. Ertesi gün buluştuk. 'Evi bir de ben göreyim' dedi. Ömer'le birlikte çıktılar gittiler. Aradan yarım saat geçtikten sonra, 15.30 gibi döndüler. 'Siz oturun, ben geleceğim' dedi. Akşam 19.00 sularında geldi. Tavla oynuyorduk. Oturduk konuştuk. Saat 21.00 sularında Mahmut geldi, 'Haydi, gidiyoruz' dedi. Kalktık çıktık. Dışarıda, 27. Sokağın sonunda büyük bir araba bekliyordu, rengi gri veya maviydi. Aramızda çok mesafe vardı, sokak karanlıktı, bu yüzden plakasını ve cinsini tespit edemedim. Bize, 'Siz eski yerlerinize gidin, geleni geçeni kontrol edin' dediler. Arabanın ön koltuğuna, şoför mahalline bindiler ve 16. Sokak istikametine hareket ettiler. Biz de 17. Sokak üzerinden 15. Sokağa yöneldik. Araba tespit edilen evin 16. Sokak tarafına bakan kısmında duruyordu. Ercüment'i bizi bekler bulduk. Beni trafonun yanına, Ömer'i evin arka tarafına, bahçeye yerleştirdi. Sıklıkla yanımıza geliyor ve, 'Durumlar nasıl, iyi mi?' diye soruyordu. Son gelişinde, 16. Sokak tarafından Reno marka bir aracın geldiğini gördüm. Kaldırımda durdu, içinden üç kişi indi. Kim olduklarını sordum, 'Bizim Ünallar geldi' dedi. Diğerlerinin ismini sordumsa da söylemedi. Bunlardan biri; uzun boylu, kabarık saçlı ve esmerdi. Üzerinde parka benzeri bir giysi vardı, iri yarı ve cüsseliydi. Yaşını tahmin edemem, karanlık yüzünden iyi göremedim. Diğer şahıs ise

bu kişiden daha kısa boyluydu, takım elbise giymişti. Ercüment yanımdan ayrıldı ve Reno'dan inen bu şahıslarla birlikte tespit edilen eve gitti. Saat 24.00 sularında tekrar geldi ve, 'Niye dikkat etmiyorsun, eve iki kişi girdi' diye azarladı. Sonra beni aldı, Ömer'in yanına götürdü. Evin arka tarafında bir yer gösterdi, 'Burada bekle' dedi. Ömer'i trafolu bahçeye götürdü. Pek çok defa eve girdi çıktı. En son yanıma geldi ve, 'Durumlar nasıl, dışarı çıkacağız' dedi. Ben de, 'İyi' dedim. Ayrıldı, trafoya, Ömer'in yanına gitti. Döndü, yeniden eve girdi. Sonra yeniden çıktı ve, 'Çok dikkat edin' dedi. Tekrar eve gitti. Kontrol maksadıyla pazaryeri tarafına doğru yürüdüm. Bu sırada Mahmut'la birlikte dışarı çıktıklarını gördüm. Ortalarında bir şahıs vardı, kollarına girmişler, arabaya doğru götürüyorlardı. Sonra yanıma geldi ve, 'Ne var ne yok?' diye sordu. Ben de, 'Tamam' cevabını verdim. Büyük arabada birinin sigara içtiğini gördüğümden, kim olduğunu sordum, 'Büyük Reis Abdullah' dedi ve tekrar eve gitti. O gittikten sonra Haluk'la Bünyamin çıktı. Aralarına aldıkları bir başka şahsı arabaya götürdüler. Arkalarından Ercüment çıktı ve yanıma geldi. 'Sen bekle, ben Ömer'i alıp geleyim' dedi. Ömer'i getirdi ve bize, 'İşiniz bitti, gidin' dedi. 'Memleketinize gidin, başka yere gidin...' Ayrıca paramızın olup olmadığını sordu. Ben imtihanım olduğunu, gidemeyeceğimi söyledim. Ömer, 'Ben de gitmeyeceğim' dedi. 'O hâlde etrafta gözükmeyin' talimatı verdi. Ömer'le birlikte oradan ayrıldık ve 3. Cadde'ye yürüdük. 17. Sokağın başına vardığımızda büyük arabayla indiklerini gördüm. Eskişehir istikametine gittiler. Ertesi gün imtihandan çıkıp Serap Kahvehanesine gittiğimde, oturanların, '15. Sokak'ta yedi kişi öldürülmüş' diye konuştuklarını duydum. Olayı böyle öğrendim. Şaşırdım, hemen eve gittim. Ömer evdeydi. 'Bunlar ne yapmışlar?' diye sordum, o, olayı yeni öğrendiğini, kendisinin de şok geçirdiğini söyledi. Hatta, 'Mahvolduk' diye bir kelime kullandı. Yarım saat kadar oturduk, 'Ben nişanlımın evine gidiyorum' diyerek ayrıldı. Yalnız başıma oturdum. Akşam 21.00 sularında tekrar Serap Kahvehanesine gittim. Döndüm, gece sabaha kadar uyuyamadım. Bahçelievler Katliamı diye anılan bu olayın hazırlıkları yapılırken, tespit edilen adreste oturan solcuların evden çıkartılacaklarını zan-

nediyordum. Bunları öldüreceklerine asla inanmıyor, böyle bir şey yapacaklarına ihtimal vermiyordum. Bu olayda yer alan şahıslardan sadece Ercüment'in üzerinde çift şarjörlü on dörtlü tabir edilen bir tabanca gördüm. Diğerlerinde silâh görmedim. Benle Ömer'de de yoktu. Lazım olduğunda bize silâhları Mahmut getirir. Nereden getirdiğini bilmeyiz ve sormayız. Mahmut Erzurumludur, tıpkı Haluk ve Bünyamin gibi. Ömer aslen Tokat'ın Niksar ilçesindendir. Ünal, Doğu şivesiyle konuşan bir şahıstır. Nereli olduğunu bilmiyorum. Site Öğrenci Yurdunda Başkanlık yapmıştı. Onun ve yanındaki iki kişinin evden çıktıklarını görmedim. Ünal'la beraber gelen uzun boylu, cüsseli kişi, az önce nezarette gördüğüm ve adının İbrahim olduğunu öğrendiğim kişiye, kabarık saçları hariç, tamamen benziyordu. Şu anda saçları kısalmış durumda, kabarık olsa aynen o geceki tiptir. Bu husustaki görgüm kesindir...

15 Ekim Pazar, sabahın ilk saatleri

Kâbus devam ediyordu. Uzuyor, kısalıyor, değişip farklılaşıyor, her defasında daha garip, daha dehşetengiz bir hâl alıyordu. Durmuyor, yavaşlamıyor, bırakmıyor, evire çevire, bastıra çöktüre eziyordu. Kâbus değil, bir eziyetler, zulümler silsilesiydi. Tatlı sona bağlanacakmış gibi yapıyor, sar başa ettikten sonra aynı yerden, aynı noktadan geri başlıyordu: Elli altı numaralı apartmanın zemin katındaydılar. Bağlıydılar, yan yanaydılar, öfkeli bir kahırla doluydular.

Malûm esmerle arkadaşları Hürcan'ın cansız gövdesini sürümüş, Latif'le Efraim'in arasına atmışlardı.

«— Biz diriltiriz onu,» diyorlardı. «Öyle hemencecik ölüvermek yok. Panzehiri koklar, tekrar aramıza döner. Daha işimiz bitmedi.»

Gülüyorlardı, alay ediyorlardı, elden ele geçirdikleri şişeyi sallıyorlardı.

«— Her derde deva, Lokman Hekim icadı.»

Kapağı açtılar, kötü kokulu sıvıyı beyaz bir yığına boşalttılar. Bastılar, ağzını burnunu kapadılar, Hürcan'ın cansız gövdesini hayatla doldurdular.

«— Hadi, geçmiş olsun, kurtuldun. Bu kıyağımızı da unutma.»

Döndüler, dolandılar, cüzdanlarını, paralarını, kimliklerini aldılar.

«— Sen gel bakalım. Sana diyorum, Odtü kahramanı, hey! Kalk düş önüme, reis bekliyor.»

Çekildi, sürüklendi, götürüldü. Dışarıda kocaman bir kurt uluyordu. Sırtına iki kişi tünemişti, kuyruğunun altında karanlık bir dehliz vardı.

İtildi, kakıldı, delikten içeri sokulmaya çalışıldı.

Garip bir aksanla konuşan sarı saldırganı tek omuz darbesiyle karanlık oyuğa yuvarladı, yere saplı kılıçla bağlarını kesti. Siyah çeliği kaptı, kurdun arka bacaklarına çaldı. Hayvan böğürdü, ön ayakları üstünde sürünerek uzaklaşmaya çabaladı.

Sapladı, kanırttı, doğradı.

Devasa gövde gürültüyle yan yattı. Kanlar içindeydi, devrilirken binicilerini de alaşağı etmiş, altına almıştı. Kemikler kırılmış, kibirli bedenler yamyassı olmuşlardı.

Bakmadı, doğruca demir kapıya atıldı. Önüne çıkan karanlık silüetleri biçti, mutfaktan bozma odaya daldı. Osman Nuri boğazından tavana asılmıştı, Faruk'la Salih çivili demir tabutlara kapatılmışlardı. Osman Nuri hırıldıyor, tabutların altından şırıl şırıl kan boşalıyordu.

Kurt başlı muhafızları doğradı, ipi kesti, demir tabutları parçaladı, karanlık koridora fırladı. Dardı, basıktı, uçsuz bucaksızdı. Koştu, koştu, koştu. Koridorun sonundan, 'Acele et! Çabuk!' feryatları geliyordu. Odaya daldı, arkadaşlarının başlarına inmek üzere havalanan ağır gürzün önüne atıldı. Çelik örse, kıvılcım yangına çarptı. Kolu uyuştu, kulakları çınladı, gövdesi geriye savruldu. Arkadan uzanan sarı tüylü eller boynuna dolandı.

«— Beni unuttun, Odtü kahramanı. Birini zindana tıkacaksan kapısını mühürlemeyi ihmal etmeyeceksin.»

Debelendi, uzun tırnaklı pençelerden, güçlü kolların kavrayışından kurtulmaya çalıştı.

Başaramadı. Gürz omuzlarına, bacaklarına indi, ıslak çatırtılar eşliğinde kemikleri etinden dışarıya fırladı. Gözleri karardı, dipsiz bir karanlığa yuvarlandı.

Kötü bir kokuyla, suratına basılan beyaz bir yığınla uyandı. Sağdı, sağlamdı, hayattaydı.

İğrenç gülüşmeleri, içini dağlayan nakaratı duydu:

«— Hadi, geçmiş olsun, kurtuldun. Kurtuldunuz.»

Ben Emniyette başka bir ithamla alıkonmaktayım. Biraz önce yüzleştirdiğiniz Duran'ı Bahçelievler'den ve Ocaktan tanırım ama samimiyetim yoktur. Bahçelievler Katliamı diye anılan olaya katıldım ama kimseyi öldürmedim. Açık açık anlatıyorum: Ekim ayı başlarında aynı okulda okuduğum ve samimi olduğum Kadir yanıma gelerek, 'Yarın bana uğra' dedi. Nedenini sormadım ve ertesi gün Numune Hastanesi Döner Sermaye kısmına gittim. Bana yedi sekiz santim uzunluğunda, yuvarlak,

normal boyunlu, gazete kâğıdına sarılı bir şişe verdi ve, 'Bunun içinde eter var, yarın akşamüstü dört sıralarında Bahçelievler cami durağında Ercüment bekleyecek, ona vereceksin' dedi. Şişeyi açmadım, ne renk olduğuna, üstünde ne yazdığına, etiketine bakmadım. Ertesi gün söylenen saatte söylenen yere gittim ve eteri, durağın tabelasının asılı olduğu direğin altında bekleyen Ercüment'e verdim. Hiçbir şey konuşmadık. Bu olaydan iki üç gün sonra okulda Abidin ve Yavuz'la karşılaştım, 'Pazar akşamüstü beş sularında Bahçelievler 3. Cadde üzerindeki eve gel' dediler. Söylenen gün ve saatte gittim. Evde Ömer, Mehmet, Yavuz ve Abidin vardı. Toplantı yaptık. Abidin, 'Evimizin arka sokağında Tip'liler kalıyor, evlerini basacağız, Ercüment geldiği zaman talimatları verecek' dedi. Ercüment'in akşam dokuz sularında gri renkli büyük bir otoyla geleceğini söyledi. Söylediği saatte Ercüment gri renkli yabancı marka bir arabayla geldi, korna çalarak bizi dışarıya çağırdı. Ben, Yavuz ve Ömer arka tarafa oturduk, Abidin'le Mehmet yürüyerek gittiler. Arabayı kalın bıyıklı, esmer, tanımadığım bir şoför kullanıyordu. Ercüment önde oturuyordu, ortalarında Büyük Reis Abdullah'a benzettiğim biri vardı. Biz bindikten sonra araba hareket etti. Bu esnada önümüz sıra bir başka araba daha kalktı. Pazaryerine doğru gittik. Ercüment'te hem otomatik silâh hem de on dörtlü silâhlar vardı, benim üzerimde silâh yoktu. Bana 7,65 çapında Laz yapımı bir tabanca verdi. Ömer'le Yavuz'a da silâh verdi. Pazaryerinden geçip 15. Sokağa girdik. İkinci araba arkamızdaydı. Tip üyelerinin oturdukları evin önüne geldik. İkinci araba yaklaşık elli metre gerimizde durdu. Koyu renk bir Reno idi. Biz, şoför hariç, ben, Ömer, Yavuz ve Ercüment indik. Diğer otodan, hatırladığıma göre, kısa boylu, görsem tanıyabileceğim bir kişi ile uzun boylu bir başka şahıs daha indi ve peşimizden geldiler. Apartmana girdik. Ercüment kapıyı gösterdi. Tahtaydı. Elle vurduk, birisi, 'Kim o?' dedi. Kapıyı araladı, bakınca, 'Polis' dedim. İçeri dört kişi birden girdik. Ercüment'le ben, bir de kısa boylu, büyük kafalı şahıs, girişte solda, televizyon bulunan oda gibi bir yere yöneldik. Ercüment'te büyük makineli tabanca vardı. Diğer arkadaşlar sağdaki odaya girdiler, tahminime göre odadakileri silâh tehdidiyle tesirsiz hâle getirdiler.

Bizim girdiğimiz odada üç kişi vardı. Ortada küçük bir masa duruyordu, duvarda Tip amblemi vardı. Silâh çektik, kıpırdamamalarını söyledik. Ercüment eteri çıkardı, teker teker ağızlarına burunlarına tuttu. Bayıldılar. Aynı işlem diğer odada da yapıldı. Daha sonra Ercüment, odada bulunan tel, kordon, televizyon kablosu ile şahısların ellerini arkalarından bağladı. O sıra televizyonda dizi film oynuyordu, tahminime göre Vakıf'tı. Ercüment içeride olayı idare ediyordu. Daha sonra iki kişiyi öbür odaya götürdüler. İçlerinden birinin gözlüğü vardı, çıkardık. Numaralı bir gözlüktü, masanın üstüne koyduk. Odada kalan kişiyi içimizden biri bez ve havlu ile sıkarak boğdu. Boğma işini yapan, iri kafalı, kısa boylu esmer kişiydi. İkinci odaya ben pek girmedim. Bir ara sarışın olan arkadaşlardan biri dışarı çıkıp geldi. Hangisi olduğunu iyi göremedim. Arabaya birini götürmüş olabilirler. İçeride arkadaşlar maktullerle konuşuyorlardı. Ne konuştuklarını duymadım. Yalnız birinin Tip Yönetim Kurulu üyesi olduğu söyleniyordu. Dışarıda neler olduğunu bilmiyorum. Odada yalnız kaldığım için diğer arkadaşların neler yaptıklarını görmedim. Evde oyalandık, geç bir saat olmasını bekledik. Ercüment, 'Çıkıyoruz' dedi. Dışarı çıktıktan sonra evde kalan arkadaşlardan birinin o işi, yani öldürme işini yaptığını tahmin ediyorum. Ben otoya binmedim, yaya olarak kaçtım. Pazaryerine doğru koşarken derinden silâh sesleri işittim. Abidin'le sokağın başında buluştuk, evine gittik. Birbirimize bir şey sormadık. Tahminime göre Abidin, Yavuz, Mehmet o civarda devriye gezdiler. Ömer'in ne yaptığını kesin olarak bilmiyorum. Büyük arabanın içinde, ortada oturan şahsı Abdullah'a benzettim ama kesin olarak o olup olmadığını bilmiyorum. Olayı idare eden Ercüment'ti, sorulduğunda kimlerin olduğunu, şahısları kimin vurduğunu söyler. Bendeki silâhı olaydan sonra ona verdim. Olayda bulundum fakat kimseyi öldürmedim...

16 Ekim Pazartesi, şafak sökerken

Artık hiçbir şey algılamıyor, hiçbir şey hatırlamıyordu. Derin, harap edici bir ağrı duyuyordu sadece. Parlayıp sönerek, geri çekilip yeniden püskürerek tüm vücudunu kavuran ateşi, vakitli vakitsiz batıp çıktığı buzlu suları bile hissetmiyordu. Kocaman bir zonklamadan ibaretti. Hafızasında belirip kaybolan kareleri keskin jiletler gibi etinin içinde duyumsuyor, kanlı ışıltılarını, ağızlarında parıldayan görüntüleri anlamlandıramıyordu. Elli altı numaralı apartmanda mıydı hastanede mi? Kurtulmuş muydu esir miydi? Ayşe Hemşirenin yanında mıydı ikinci defa ameliyata mı alınmıştı? Kesilmiş, biçilmiş, dikilmiş miydi, yoksa her uzvu bir tarafta mıydı? Yatıyor muydu omurgasına saplı bir kancadan tavana mı asılıydı?

Bilmiyordu, tanımlayamıyordu. Hayatta olduğunu anlıyordu sadece. Paramparça olmaya devam etmesinden, kemiklerinin kazınmasından, etlerinin sıyrılmasından, kanının köpürmesinden, teninin buruşmasından, tüylerinin kavrulmasından anlıyordu.

İnip çıkan, yakınlaşıp uzaklaşan sesler duyuyor, ne dediklerini, ne istediklerini çıkaramıyordu. Yalnız değildi, biliyordu. Ama kimlerle olduğuna, katillerin eline mi doktorların çaresizliğine mi düştüğüne, kızması mı üzülmesi mi gerektiğine karar veremiyordu. Aklı ensesinin yukarısından haykırıyor, en yüksek kulenin duvarları arasında kıvranıyordu. Yanıyordu duvarlar, muhkem, zaptedilemez kule cehennemi bir fırın hâlinde tütüyordu. Burun kanatlarına is, kurum, yanık et, kavrulmuş saç kokusu doluyor, aldığı her nefes ciğerini dağlıyordu. Bunalıyor, daralıyor, düpedüz boğuluyordu. Kapılar kapalıydı, açılmıyordu. Kendi gövdesinin zindanı içinde umutsuzca çırpınıyordu. Kolları geriliyor, bacakları kopuyor, eklemleri ayrılıyor, kasları parçalanıyor, damarları patlıyor, her bir hücresi, her bir dokusu kaynaya köpüre buharlaşıyordu. Bitmiyordu, ara vermiyordu, giderek şiddetleniyordu.

Öyle bir azaptı ki azap olmaktan zevk alıyordu. Öyle bir zu-

lümdü ki zulüm olmaya doymuyordu. Öyle bir kindi ki kendi nefretinde bile küllenmiyordu.

Ercüment evde yok, nerede olduğunu da bilmiyorum. Bilsem de söylemem. Baskınmış, cinayetmiş, katliammış, bunların hepsi iftira. Duran'la İbrahim dediğiniz herifler çamur atıyor, müfterilik ediyorlar. Benim oğlum komünist değildir, benim gibi milliyetçidir, milliyetçi olacaktır. Suç işlemez!..

17 Ekim Salı, öğleye doğru

Alnında serin bir el, kirpiklerinin ucunda yaşlı gözler vardı. Ayşe Hemşire eğilmiş içli içli, hazin hazin ağlıyordu. Yağmur gibi inen yaşlar yanaklarına, dudaklarına, çenesine süzülüyor, iri, sımsıcak damlalar hâlinde yastığın üstüne dökülüyordu.

'Ağlama' demek istiyordu, 'Ölmedim, yaşıyorum' demek istiyordu. Uzanmak, küçücük bir dokunuşla teselli etmek istiyordu. Yapamıyordu. Ağzını açamıyor, dilini döndüremiyor, elini uzatamıyordu. Hırlıyordu sadece. Bedeni soluyor, canı çekiliyor, kanı pıhtılaşıyor, gözlerindeki ışıltı, içindeki hayat sönüyordu.

Çırpındı, doğrulmaya, kalkıp oturmaya, son bir kez savaşmaya çalıştı. Başaramadı. Gevşeyen eti, katılaşan kasları, pelteleşen sinirleri iradesinden tamamen koptu, kocaman bir devinimsizliğe kapaklanmasına neden oldu. Göğsünün zorlukla inip kalktığını, kaburgalarının amansız bir mengene gibi soluğunu tükettiğini hissetti. Basınç artıyor, direnç ufalanıyordu.

Ensesinin yukarısına, zincirlerinden boşanan aklının döküp saçtığı hatıralara sığındı. Faruk'a sarıldı, Salih'i öptü, Latif'le Efraim'i kucakladı, Hürcan'la şakalaştı, Osman Nuri'ye gönül alıcı sözler söyledi.

Göğsünün kıpırdamadığını gördü, hırıltının sonsuza dek kaybolduğunu duydu. Kalbinin kütürtüsünü, giderek uzaklaşan çan sesleri hâlinde uğuldayışını dinledi.

Yavaşladı, azaldı, sustu.

Bitmişti. Ak çarşafın üstünde bir gövde değildi artık, bembeyaz kâğıda sırtüstü çizilmiş karakalem bir resimdi.

Bastırıyordu ölüm, her şeyi yok etmeye yeminli bir silgiydi. Bastırıyordu ve öfkeden kuduruyordu. Direniyordu çünkü çizgiler, son burçtan aldıkları emirle savaşıyorlardı.

Akreple yelkovan vedalaştığında, saatler 11.15'i vurduğunda bütün hiddetiyle saldırdı ölüm. Önce en uç mazgal çıktı elden, ayak parmakları silindi. Ayaklara geldi sonra sıra, bileklere, baldırlara, dizlere, kalçalara. Sonra orta avlu düştü, silindi

bel, karın. Açıldı ölüm, yanlara yayıldı. Tırnaklar, parmaklar, eller –ki hâlâ mosmordular– bilekler ardı arkasına yok oldular. Toplandı ölüm, omuzları, göğsü, sırtı düşürdü ve atıldı ileriye. Boyun gitti, çene gitti, dudaklar, ağız, burun, kulaklar, gözler gitti, son burç, son kule çırılçıplak kaldı. Tüm gücüyle saldırdı ölüm, kaşlar, alın, saçlar silindi. Tertemiz oldu kâğıt, sadece akıl kaldı. Küçüktü, simsiyahtı, toplu iğne başı kadardı.

Bastırdı ölüm, çözemedi. Bastırdı, alt edemedi. Bastırdı, silemedi.

Hepten gazaba dönüştü, doktorlar bağrışır, hemşireler ağlaşırken, hayata inat, son bir kez hiddetle çöktürdü. Ateşe metal bir çubuk daldırılmış gibi oldu. Çözüldü nokta, kıpkırmızı kıvılcımlar hâlinde dağıldı.

Döndüler, dolandılar, bir araya gelmeye, yeniden bir bütün olmaya çabaladılar.

Başardılar. Sessiz bir ahla sonsuza dek yitip gitmeden önce alevden damlalarla kıpkırmızı iki satır yazdılar:

Bu dünyada bir nesneye, yanar içim, göynür gözüm
Yiğit iken ölenlere, gök ekini biçmiş gibi...

ALTINCI BÖLÜM

HÜKÜM

Göğe yedi elma uçtu

O vakit inceciktim, yarımdım, çocuktum. Yusyuvarlağım şimdi, ışıltılıyım, bütünüm.

Düzlüklerin, çukurların, tepelerin, otların, ağaçların, göllerin, akarsuların, bağların, bahçelerin, binaların üzerinde geziniyor, iki tam gözüm, serpilmiş, kemale ermiş yüzümle bakıyorum. Bakıyor ve seni görüyorum. Soruyorum sonra kendi kendime: Kaç gecedir birlikteyiz? Kaç gecedir ben anlatıyorum, o kaydediyor? Söylemene gerek yok, minik dostum, tam yedi yüz seksen dokuz gece. Ve bu, son. Yedi yüz doksanıncı gece nihai gecemiz olacak. Başka sual yok, başka cevap yok. Bilinecek ne varsa bilmektesin, tüm anahtarlar, tüm kapılar emrinde.

Son bir fasıl kalıyor geriye. Onu da söyleyecek ve seni azat edeceğim.

Başlıyorum: Kaç yıl geçti aradan, on mu, yirmi mi, otuz mu? Bilmiyorum, unuttum, hatırlamıyorum. Ama o geceyi unutmadım, unutamadım. Unutturmadılar çünkü. Ne vakit o simsiyah asfaltın üstünden geçsem, ne vakit o ağlayan tepeyi ışığa, nura boğsam aynı ses çınladı kulaklarımda:

«— Unuttun mu, unuttun mu?»

«— Unutmuşumdur, unutmak benim tabiatım.»

«— Ben toprağım, unutmadım!»

«— Ben taşım, unutmadım!»

«— Ben otum, unutmadım!»

«— Unutmadık! Tam burada düştüler üstümüze, tam burada yattılar. Kanlarıyla değil, hayatlarıyla, hatıralarıyla doldurdular benliğimizi. Bakar dururuz o günden beri. Onların gözleriyle bakarız, onların kulaklarıyla işitiriz, onların hisleriyle duyarız. İstesek de unutmayız, unutamayız.»

Böyle dediler her seferinde ve anlattılar o hikâyeyi. Ve ben her seferinde, 'Yanlış olsun, yalan çıksın' diyerek atıldım boş bir sandığa benzeyen o binanın tepesine.

Aynı soruyu, aynı cevabı duydum:

«— Unuttun mu, unuttun mu?»

«— Biz unutmadık. O geceden sonra bir lanet indi üstümüze. Onlarca kişi geldi geçti, nice kiracı kondu odalarımıza, mutfaklarımıza, hollerimize, banyo tuvaletlerimize. İhtiyarı da vardı genci de, kadını da vardı erkeği de, çocuğu da vardı bebesi de, hırlısı da vardı hırsızı da, kutlusu da vardı uğursuzu da; işçisi, memuru, talebesi, emeklisi, boşta gezeni, bekârı, evlisi, her soyu, her boyu, her türlüsü... Kondular ve tek çivi çakmadan göçtüler bağrımızdan. Kondular ve el sürmeden, dokunmadan, onarmadan, değiştirmeden göçtüler. Numaraları, plakaları, tokmakları, kolları, kapıları aynı bıraktılar. Biri bile bakmadı yüzümüze. Hiç hatıramız, hiç geçmişimiz olmadı onlardan gayrı. İstedik ama unutamadık.»

Sonra o en korkunç ses geldi:

«— Beni bir el mühürledi. Bir elmanın iki yarısı gibi birleştirdi daireleri ve çelik bir kapıyla mühürledi. 'Kimse girmeyecek, kimse dokunmayacak, kimse değiştirmeyecek' dedi. Yerlerim aynı kaldı, duvarlarım aynı kaldı, tavanlarım aynı kaldı. Sadece onların sesi eksik. O da yankılarımda kaldı. Unutmadım, unutamadım.»

Ve ben her defasında Alev Taç'a, Güneş adını verdiğiniz o Büyük Efendiye koşturdum aynı cevabı binlerce kez duymak için:

«— Hayır, çocuğum, ne o tepede esen kan kokulu rüzgârı unuttum ne de boş sandığın içinden fışkıran, demir kapıdan dışarı uğrayan karanlığı. İnsanlar görmedi ama ben gördüm. Senin tek gözünle gördüm. Kaskatıydı, zalimdi, ışıktan yoksundu. Kokluyor, kan damlalarını yalıyor, peşi sıra akıyordu. Aktı ve buldu yolu, zaferle fırladı dışarıya. Ağaçları, binaları, yolları, insanları yuttu. Sokaktaki karanlık bile kaçamadı obur ağzından, öyle kara bir karanlıktı.»

Böyle söyledi Alev Taç ve her seferinde anlattı o hikâyeyi. O hikâyeyi, o hikâyenin peşinden gelen hikâyeleri. Ve unutmaktan men etti.

'Ben unutmaya yazgılıyım, unutmadan yaşayamam, efendimiz' diye itiraz ettim her seferinde.

Her seferinde aynı cevabı aldım:

«— Anlat o vakit, yükünü asıl taşıması gerekenlere devret.»

Şimdi onu yapıyorum. Yıllarla yıllar sonra bugün, kurtulmak, ilelebet unutmak ve yeniden gömülmek için nisyana, yükümü sana devrediyorum. İster yaz ister anlat. İster taşı ister at. Karar senindir. Lâkin anlatılacaksa sonuna mutlaka şu hüküm eklenmeli, bu düzen değişmediği müddetçe geçerli olacağı söylenmelidir:

Göğe yedi elma uçtu, yedi kızıl elma. Ve yerde kalanlar erdiler muratlarına. Onlar erdi muradına, yeni yeni tosuncuklar çıksın kerevetine. Hak mı, hukuk mu, adalet mi, vicdan mı? Cehennemin dibine! Barış mı, huzur mu, kardeşlik, insanca bir hayat mı? Niçin ve ne hakla?

ALINTILAR

- Uzun ince bir yoldayım / Gidiyorum gündüz gece... ***Âşık Veysel***

- Tamam, Bahçelievler'de bir hadise... ***Ahmet Ercüment Gedikli***
Özel Harp Dairesi / Ecevit Kılıç / Güncel Yayıncılık, sayfa 282

- Bakın, neden durmadan Bahçelievler olayı... ***Muhsin Yazıcıoğlu***
Radikal gazetesi, 4 Eylül 2005 / Röportaj: Murat Yetkin

- Hayatımın son otuz senesi... ***Ahmet Ercüment Gedikli***
Özel Harp Dairesi / Ecevit Kılıç / Güncel Yay., sayfa 285, 286

- Türkiye'nin bu sürece Abd tarafından... ***Muhsin Yazıcıoğlu***
Radikal gazetesi, 4 Eylül 2005 / Röportaj: Murat Yetkin

- Bizim de sorumluluğumuz var... ***Muhsin Yazıcıoğlu***
Radikal gazetesi, 4 Eylül 2005 / Röportaj: Murat Yetkin

- 1960'ların sonundan itibaren ülkücü... ***Murat Yetkin***
Radikal gazetesi, 18 Ocak 2006

- Bizi sistem yarattı... ***İbrahim Çiftçi***
Vatan gazetesi, 16 Ocak 2006

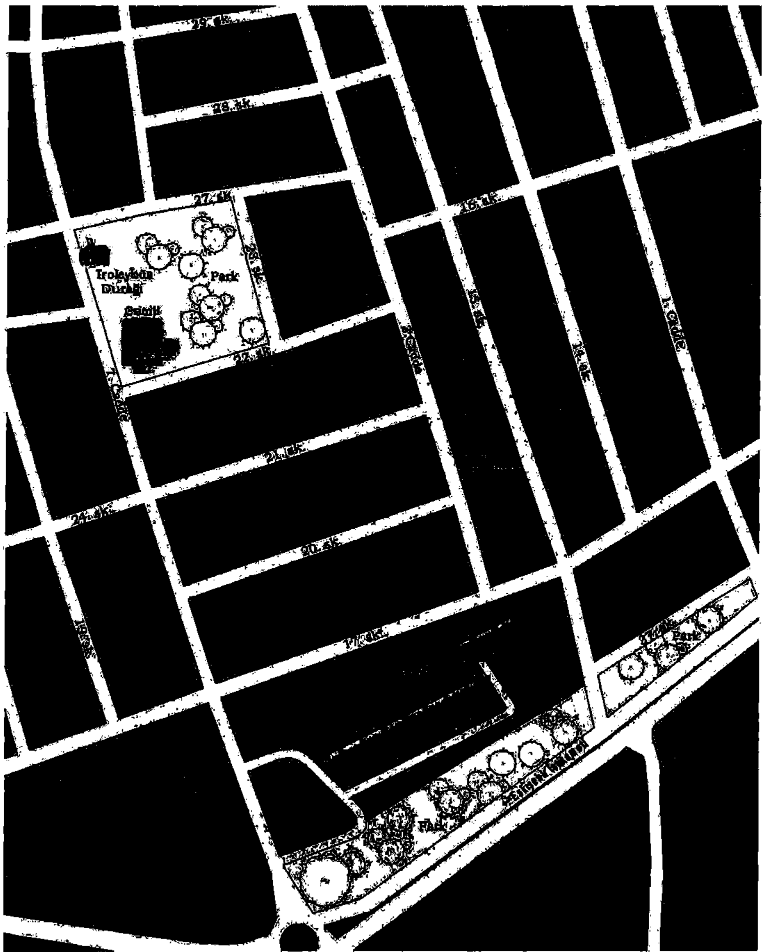
- Bir sıcak çatışma varsa... ***Ahmet Ercüment Gedikli***
Özel Harp Dairesi / Ecevit Kılıç / Güncel Yay., sayfa 286, 288, 290

- Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran...
Cumhuriyet gazetesi, 8 Ekim 1978, sayfa 1 ve 10'da yer alan haber

- Ben kalender meşrebim... ***Ali Galip Türkkan***

- İşte gidiyorum, çeşmi siyahım... ***Âşık Mahzuni Şerif***

- Bu dünyada bir nesneye, yanar içim... ***Yunus Emre***

29. sk.
28. sk.
27. sk.
Troleybüs
Durağı
Park
27. sk.
21. sk.
24. sk.
20. sk.
17. sk.
Park
Park

ONBEŞİNCİ SOKAK

Dükkan

Dükkan

Dükkan

Mutfak

Apartman Giriş Hölü

GİRİŞ

Bodruma

NO:1

Apartman Koridoru

NO:2

Banyo-Tuvalet

Antre

Antre

YAN BAHÇE

Hol

Banyo-Tuvalet

ÖN BAHÇE

Yatak ve Oturma Odası

Yatak Odası

Mutfaktan Çevrili Oturma Odası

Bodrum kat merdivenleri

ARKA BAHÇE

LATİF, EFRAİM, NURİ, HÜRCAN, SALİH, FARUK, SERDAR

içinizden, kardeşlerim
bir latif'i iyi tanırdım
gözlerinin içi gülerek
gece yarılarına kadar
beraber çalıştığımız
o gencecik kardeşimi
ve onun kadar gösterişsiz
onun kadar dirençli
onun kadar çalışkan
onun kadar candan olmayı
hiç bir şeye değişmezdim

kardeşler
ne söylenir şimdi
        nasıl anlatılır
var mıdır
        sizi anlatacak
                bir söz ustası
kalbimize saplanmış yedi hançerle
ne yapabiliriz ki
        bir dağ gibi
                dikilip yürümekten başka
                        kanlarınızla ağaran tanyerine doğru

ve işte nuri'nin
sıkılan kurşunlara aldırmadan
karşısındaki hayvanları kudurtan
sessiz ve büyük haykırışı:
        ölmeyeceğiz ulan
                ölmeyeceğiz
                        köpoğulları

ölmeyeceksiniz
bizim sevgili ölülerimiz[1]

Mesut Odabaşı
9-10 Ekim 1978, Ankara

1 Bu şiir, Tüm-Der'in yayın organı Amaç'ta yayınlanmış ve romanın 314'üncü sayfasındaki göndermeye istinaden, okurla paylaşılmak üzere buraya alıntılanmıştır.

"Bir sembol olarak da bilinen Abdullah Çatlı ve onun şahsında bir kuşağı anıyoruz. Şahsi çıkarlarını milletin çıkarlarına feda eden bir kuşağın. Devletin yönetiminin felç olduğu, yargı ve hukukunun işlemediği bir dönemde bu millet ve devlet için ne yapabiliriz düşüncesindeydik."

BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu, birkaç gün önce bu sözleri Abdullah Çatlı'nın mezarı başında sarf etti. Dualar okundu ve 'sembol' bir kez daha taçlandırıldı... Fakat enteresandır, Yazıcıoğlu'nun o mezarın başına gittiği gün, bir işaret gibi, dumanı üstünde bir kitap geçti elime. Gecenin Kapıları. 9 Ekim 1978'deki Bahçelievler Katliamı'ndan tam 30 yıl sonra. Sanki 7 gençten selam gibi...

Her şey doğruydu. 'Devlet için, millet için' çocukları katlediyor, karşılığında beynelmilel kariyerler inşa ediyorlardı. Şimdi onlar o kanlı mezarlara koşuyorlar hâlâ. Biz o 7 TİP'li genci anıyoruz... Ve evet Muhsin Bey, biz de Abdullah Çatlı'yı unutmuyoruz! Unutturmanıza da izin vermiyoruz!

Ece Temelkuran / Milliyet Gazetesi

Niye o romana, o gerçeğe, o hakikatin kendisine Gecenin Kapıları demiş ki Ozan Özgür? Kapıyı açınca ışık giriyor, kapatınca karanlık çöküyor da ondan. Derin sığlaşıyor, oyun ortaya çıkıyor. Şimdi siz derini mi arıyorsunuz yani? Öyleyse gidin 7 TİP'linin katillerine sorun. O iz sizi Susurluk'ta bagajında silahlarıyla ölene, mezarı başında ağıt yakılana götürür.

Ya da en iyisi romanı okuyun. Orda yazıyor ne derindir, ne değildir.

Güray Öz/ Cumhuriyet Gazetesi

'Kamplaşmaların yoğun olduğu bir dönem' diye kolayca nitelenemeyecek 1970'ler ortamının hızla 12 Eylül 1980'e doğru giden yönünün bugünden bakıldığında açıkça görüldüğü bir kitap Gecenin Kapıları. Son derece karanlık olayların münferit bir tezahür olmadığı, aksine Çorum, Maraş, Balgat olaylarının ve en son da Bahçelievler Katliamı'yla senaryosu yazılan komplike bir gerçeklik olduğuna dair düşünceleri keskinleştiren bir kitap.

Buradan bakıldığında, Gecenin Kapıları'nı yakın tarihi aydınlatarak bugünü daha net görmeyi sağlayan bir büyütece benzetebiliriz.

Aysel Sağır / Radikal Kitap

Katliamı gerçekleştirenlerin bile çarpık ve yanıltıcı olduğunu iddia edemeyecekleri bir ayna tutulmuş ve görülmesi gerekenler açığa çıkarılmıştır.

Ayrıca, konuya ilişkin ön bilgisi ve belirgin bir politik yönelişi olmayan okuyucunun da rahatlıkla, sıkılmadan, uzaklık duymadan okuyacağı kalburüstü bir roman ortaya konulmuştur. Dolayısıyla, isteyen bu kitabı bir belgesel, isteyen gerçekçi bir roman olarak okuyabilir. Ama, en doğrusu, ikisini birden okumaktır.

Öte yandan, olağanüstü nitelemesinin abartılı sayılamayacağı kurgusu ve oluşturduğu atmosferle en okuma sevmez okurun bile son sayfasına ulaşmadan elinden bırakamayacağı bir anlatının yaratıldığını söylemekte bir sakınca ya da kayırmacılık yoktur.

Otuz yıl önceki o katliam asla unutulmamalıdır; Türkiye'de önlenmesi imkânsız bir devrimci mücadele hep var olacaksa, böyledir ve bu kitap bunu sağlayacak benzersiz bir kaynaktır.

Mesut Odman / Sol Haber

